

CENTRE INTERUNIVERSITAIRE
D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

INTERUNIVERSITAIR CENTRUM
VOOR HEDENDAAGSE GESCHIEDENIS

Cahiers 27 Bijdragen

Hubert WOUTERS

DOCUMENTEN
BETREFFENDE DE GESCHIEDENIS
DER ARBEIDERSBEWEGING
(1831-53)

DEEL III

1963

ÉDITIONS NAUWELAERTS
LEUVEN-LOUVAIN

BÉATRICE-NAUWELAERTS
PARIS

PUBLICATIONS DU CENTRE
UITGAVEN VAN HET CENTRUM

- Cahiers 1.** **Bijdragen 1.**
Neuf rapports sur les sources de l'histoire contemporaine de la Belgique — Negen verslagen betreffende de bronnen van de Belgische hedendaagse geschiedenis. 1957. fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 2.** **Bijdragen 2.**
A. Simon, Notes sur les archives ecclésiastiques. 1957.
fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 3.** **Bijdragen 3.**
A. Simon, Inventaires d'archives. (Papiers Villermont. Archives de la nonciature à Bruxelles. Archives des églises protestantes.) 1957.
fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Bijdragen 4.** **Cahiers 4.**
A. Vermeersch en H. Wouters, Bijdragen tot de geschiedenis van de Belgische Pers 1830-1848. 1958. fr. 175 (abonnement fr. 150)
- Cahiers 5.** **Bijdragen 5.**
A. Simon, Inventaires d'archives. (Évêché de Namur. Château de Gaesbeek. Famille Van Meenen. Cure de Sainte-Gudule, Bruxelles. Famille Croij. Église Évangélique (Verviers). 1958.
fr. 55 (abonnement fr. 47)
- Cahiers 6.** **Bijdragen 6.**
J. Leclercq-Paulissen, Contribution à l'histoire de la presse tournaisienne depuis ses origines jusqu'en 1914. 1958.
fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Bijdragen 7.** **Cahiers 7.**
W. Theuns, De organieke wet op het middelbaar onderwijs (1 juni 1850) en de conventie van Antwerpen. 1959.
fr. 40 (abonnement fr. 34)
- Bijdragen 8.** **Cahiers 8.**
M. De Vroede, Bibliografische inleiding tot de studie van de Vlaamse Beweging, 1830-1860. 1959. fr. 260 (abonnement fr. 225)
- Cahiers 9.** **Bijdragen 9.**
M. Colle-Michel, Les archives de la S.A. Cockerill-Ougrée des origines à nos jours. 1959.
fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 10.** **Bijdragen 10.**
A. Simon, Réunions des évêques de Belgique 1830-1867, procès-verbaux. 1960.
fr. 180 (abonnement fr. 152)

BIJLAGEN

16 nummers van *Den (waren) Volksvriend*.

Het blad van Jacob Kats, *Den (waren) Volksvriend*, dat stellig een heel belangrijke bron is voor de vroege geschiedenis van de arbeidersbeweging ten onzent, is geheel onvindbaar geworden. De opzoekingen van de heer J. Kuypers, de beste kenner van de geschiedenis van Kats, hadden hem toegelaten zeven losse nummers van dat blad bijeen te brengen. We zijn er in geslaagd dat getal tot zestien op te drijven, waarvan we de tekst hierna geven, alleen terzijde gelaten het „feuilleton”.

I. Den waren Volksvriend, 18 augustus 1836, jg. 1, nr. 15 (1).

A.) INHOUD

Over de volksgouvernementen, wat zy geweest hebben, en wat men van hen nog kan verwachten. — Iets over de franc-maçons. — Correspondentie. — Aen de belgische werklieden. — Aen de burgers van Brussel. — Byzonder nieuws.

B.) OVER DE VOLKSGOUVERNEMENTEN; WAT ZY GEWEEST HEBBEN, EN WAT MEN VAN HEN NOG KAN VERWACHTEN.

(VERVOLG.)

Jesus bragt aen de menschen de *gelykheid*, en met haer de zoetigheden van den vrede; hy wierdt gekruysigt. Ofschoon zyne hooge zending met de dood moest eyndigen, zoo begeerde hy dat zy door de algemeene middelen zou volbragt worden, en niet door de eene of andere bovennatuerlyke oorzaak. Het volk vol van vreugde, met olyftakken in de hand, en onder het geroep van Hosanna, ontvangt hem in Jerusalem, verheugd van hunnen meester en verlosser te bezitten. Weynige dagen daarna, wordt den ter dood gebragt. Van waer komt deze verandering? De Phariseën, aen wien Jesus hunne schynheyligheyd, hunnen hoogmoed en hunne gierigheyd verwytt, en wien hy beschuldigt als daders van de ellende des volks, de Phariseën hebben hem gekruysigt. Maer deze Phariseën, wat waren die? wat waren deze mannen welke Jesus schandvlekt onder den naem van *vat van ongeregtigheden* (vase d'iniquités), en andere benoemingen welke men aen iedere bladzyde van het Evangelie ontmoet? weet gy wie zy waren? Het waren de ryken, de aristokratie van Jerusalem.

Zullen wy onnoozel genoeg zyn om te gelooven dat de ryken welke na hen gekomen zyn, en de hedendaegsche Phariseën beter zyn dan die van Jerusalem. Zoo lang het volk in woede zynen haet zal tegen de gouvernementen keeren, in plaets van hem tegen de aristokratie te wenden, zoo lang zal zyne moeyte zonder uytslag blyven, en zyne ellende zal zich vereeuwigen. Want, met moeyte zullen zy een gouvernement omver geworpen hebben, dat de ryken er al een ander, veel geweldigder dan de eerste, in de plaets stellen.

(1) Mundaneum, Brussel. Zie nr. 178.

Inderdaed, de koningen, de ministers en de grooten zyn de hoofden van het aristokratisch gedrocht; het volk zal nimmer gelukkig slagen, indien het zich te vreden stelt met deze hoofden te verpletten. Zoo haest het er een zal vernield hebben, zoo zal er een ander in de plaats verschynen. Het is op het ligchaem van dit ontombare monster dat men moet vallen; het is in het hart dat men het moet slagen om hem alle leven te ontnemen. Het hart van het aristocratisch gedrocht zyn zyne rykdommen; alsdan alleen, zal het volk, in zyne overwinning kunnen uytroepen : *Wy zyn vry!*

Dat men zich hier op onze gevoelens niet vergisse. Ons doel is niet, om door deze opmerkingen het volk tot eenige geweldigheden of strooery te stoken. De geweldigheyd zoude eene onregtvaardigheyd zyn die alles ten onderste boven smyt, in plaets van de orde te herstellen en den vrede te doen geboren worden, het doel waerna wy steeds streven. De plundering, door den armen in de plaets van den ryken te stellen, zou de groote fortuynen nog niet doen verdwynen; zy zouden maer van bezitters veranderen, en het slechte systeem, hetwelk wy bestyden, zou voortgaen met alle zyne verwoestende uytwerkingen te doen. Dit gevolg zoude zoo veel te slechter zyn, door dien de plotselyke verhooging, of verlies van de rykdommen de maetschappelyke gebruyken verward.

En inderdaed, den mensch welke in de armoede valt, verliest daerom alle de gewoontens niet welke hy in zynen overvloed hadt; vergramd door het lyden hetwelk hem eene ongewoone ellende veroorzaekt, wordt hy eenen woesten en ongemakkelyken burger. Zoo is het ook met den armen man welke eensklaps zoude ryk geworden zyn. Hy maekt zich welhaest nieuwe gewoontens, en wagt niet om datgene te verliezen wat hem nog van de goede zeden overbleef. Op deze wyze zou men de maetschappy vol van zedeloze luyerikken vinden, en zou welhaest in duygen vallen in plaets van zich te vernieuwen. Dus, geene geweldigheden of plunderingen; hetgene wy moeten hebben, dat zyn goede organieke wetten, welke de kern van nuttige inrigtingen bevatten. Het is aen hare weldadige warmte dat de hoopen gouds welke de schraepzucht ten koste van den koophandel en den armen verzameld, zullen smelten. Men kan, zonder schok, dezen gelukkigen uytslag niet verkrygen, dan door de verlichting, den tyd, en den natuerlyken loop der zaken.

Eenige mannen, doordrongen in deze zaken, aenzien den *impôt progressif* als het beste middel om de kwalen welke wy hebben aengehaeld te genezen. Te beginnen van een bepaeld inkomen, zou de belasting altoos in eene geometrische orde opklimmen, naer mate de inkomsten van elk een in het byzonder. Deze wyze van belasting zou aen den staet de middelen geven om deszelfs kosten te dekken, zonder de kleyne fortuyntjens te krenken, en zou misschien de kleyne burgers van alle belasting ontslaen. Den koophandel zou geene belemmeringen meer ontmoeten, welke zyne werkingen te leur stellen, en den armen, voornamelyk, zoude zich bevryd vinden tegen het gebrek der maetschappenlyke behoeftens.

Zie daer de verbeteringen welke den *impôt progressif* ons beloofd en welke hy aen het menschedom waerborgt. Een dusdanig stelsel, wanneer het met voorzigtigheyd wordt ingevoerd, en met zachtheyd wordt uytgevoerd, zal geheel het doel bereyken, welke de wet van successie, die veel te bekrompen is, maer aengeraekt heeft.

Den *impôt progressif* zal de door de ryken verborgene schatten in omloop brengen. Hoe vele menschen zyn er tegenwoordig niet, die eene dusdanige groote fortuyn bezitten, dat zy voldoende zoude zyn om met honderde huysgezinnen voorspoedig te doen leven. Indien de wetten het werk der ledig-gangers niet was, dan zoude zy zulke buytensporige fortuynen veroordeelen, welke toch niets anders dan vermomde diefstallen zyn.

Den *impôt progressif* zal niet alleen de reeds opgeschraepte magtige fortuynen doen verminderen, maer hy zal ook beletten dat er zich weder nieuwe vormen; hy zal beletten dat zy zich in de handen van eenige persoonen zullen opstapelen, en, door den gedurigen omloop welke hy eyscht, zal hy de rykdommen doen dienen tot de ondersteuning der burgers. Het is alzoo dat het volk, van het juk der ryken verlost, aen de oude gemeenebesten, niets meer zou moeten benyden.

(*Het vervolg hierna.*)

C.) IETS OVER DE FRANC-MAÇONS OF VRYMETSELAERS.

Den menschlievende *Vaderlander* gaet steeds voort om het gedrag van den deken van Audenaerde te hekelen, daer dezen priester zyne stem heeft gegeven om eenen franc-maçon of vrymetselaer onder het stedelyk bestuer te benoemen. « Wy, » zegt den *Vaderlander* in zynen numero van den 9 dezer maend, « zullen » ten dezen opzigte aenmerken dat de handelwys van M. den deken in onze » Vlaenderen tot zonderlinge opmerkingen en verkeerde uytleggingen aenleyding » geeft, en dat het te wenschen ware dat dezen hooggeplaetsten geestelyken, » om aen alle gissingen en veronderstellingen een eynde te stellen, zelf den » uytleg van zyn gedrag openbaer maekte. »

En wy hebben reeds lang aen den *Vaderlander* gevraagd of hy ons eens wilde verklaren wat franc-maçons of vrymetselaers zyn, daer hy maer niet kan begrypen, dat daer brave menschen kunnen onder gevonden worden. Daer hy echter niet aen ons verzoek wil of kan voldoen en steeds voort wil gaen om ongegrond de franc-maçons voor slechte menschen te beoordeelen, zullen wy hem dan een weynig zyne onvoorzichtigheyd onder het oog brengen, en onze lezers zoo veel ons mogelyk is, een kleyn denkbeeld van de franc-maçons geven.

Om welke rede zou den deken van Audenaerde zyne stem voor eenen vrymetselaer niet geven? is het dan onmogelyk om braef man en vrymetselaer te wezen? Moet men dan waerlyk eenen slechte kerel zyn, om by die soort te worden aengenomen? Is onzen *Vaderlander* wel zeker dat onzen koning, den gouverneur de Stassart, en meer andere groote persoonen, niet onder de vrymetselaers behooren? waerom zou men dan geene burgemeesters van die soort mogen hebben? Of mag eenen koning, en eenen gouverneur, slechter als eenen burgemeester zyn? Maer den *Vaderlander*, die nog niets anders gedaen heeft, dan den koning tot aen den hemel te pryzen, zonder te weten of hy vrymetselaer is of niet, wil nu eenen priester verachten om dat dezen eenen vrymetselaer voor een braef man aanziet; wy in tegendeel kunnen dezen priester niet genoeg aenmoedigen om in zyne onpartydigheyd voort te gaen, en nooyt eenen mensch te verachten om dat hy tot de eene of andere gezindheyd behoord, wanneer hy maer braef is.

De vrymetselary zal zeker niet beletten om braef te wezen, want men vind in het woord *vrymetselary* niets kwaed; het wil zeggen: vrydenken; en hy die vry denkt, vergelyken wy slechts aen eenen goeden christenen; want het gansche leerstelsel van *Christus* heeft, zoo veel men weet, eene volmaekte overeenkomst met de vrymetselary. *Christus* leerde dat alle menschen broeders zyn, en de vrymetselaers noemen elkanderen broeder. *Christus* leerde dat men God moet aanbidden in geest en in waerheyd, en de vrymetselaers zoeken naer de waerheyd. *Christus* leerde dat men God boven al en alle menschen als zich zelve moet beminnen, en men zegt dat de vrymetselaers elkander ook broederlyk beminnen; zy staen ook elkanderen by; zoo dat het welligt mogelyk is dat *Christus* zelf onder de franc-maçons behoorde, zoo wel als Joannes den dooper, die welligt in vele vrymetselaers logien, als grootmeester herkend wordt. Zeg nu eens,

christelyken *Vaderlander*, wat weet gy meer van de vrymetselaers, of liever om welke rede veracht gy de vrymetselaers?

Ik wenschte slechts dat de vrymetselaers hunne menschlievendheid meer algemeen in de wereld verspyden en het voorbeeld van Christus opvolgden, die zyn leven voor het geluk der menschen heeft opgeofferd.

D.) CORRESPONDENTIE.

Aen den opsteller van den Waren Volksvriend.

St.-Jooris, den 13 augusty.

In den *Vaderlander* van 4 augusty, vinde ik eenen brief geschreven uyt Brugge in date van 30 july, waer men onze kiezing wegens eenen ouden assessor grootelyks berispt. Dezen, zoo men zegt, heeft voortyds de parochianen het hoogste regt voor den overzet doen betalen; hy heeft den eerwaardigen pastoor bespot, en dry gemeenten gedaen, en men voegd er nog meer andere valsche beschuldigingen by. Maer tot waarheyd van alles moet ik verklaren dat den ouden assessor eenen eerlyken en braven man is, die van een ieder geacht ende bemind word, en dat het aen alle eerlyke personen aengenaem is hem erkozen te zien.

Een oud spreekwoord zegt :

Men wordt maer besmeerd door eenen vuylen pot.

En ik zoude durven verwedden dat den opsteller van den brief eenen persoon is, die alles aangewend heeft om tot burgemeester gekozen te worden; maer hy, candidaet, liet briefkens rond dragen door personen, zoo als Félix, Charles, Joseph en Gareon, die by brave menschen te laet kwamen, en dus waren alle zyne poogingen vrugteloos.

De parochianen hadden nog niet vergeten wanneer hy voortyds assessor was, dat er dry jaren betaeld is geweest tot het opregten van eene school, en dat er dus meer dan 1700 nederlandsche guldens in kas waren, die nu waerschyneelyk wel geplaetst zyn. Men zoude die ongetwyfeld moeten vernieuwen, indien hy weder deel maekte van de regering. Hy, die in zyne jeugd kwakzalver speelde kan dit uytleggen. Als men zyn broeders en zusters van hun ouders erfdeel kan bevryden, kan men meer dingen verrigten, zoo als voor goede *land assche* het vaegsel van kalk brokkeling en arduyn te verkoopen, die men te Doornik op de straet vind. Hoe vele parochiaenen hebben met deze vergiftige stoffe hunne vruchten niet vernietigd en zich ten gronde geholpen? Met zulken handel te bedryven kan men ook wel een kasteel bouwen, al waer het maer om de kraeyen en de padden in te wonen!!!

Al wie de schoen past trekt hem aen!

Eenen vriend der waerheyd.

E.) TWEDE CORRESPONDENTIE.

Aen den redacteur van den Waren Volksvriend.

Brussel, 16 augusty 1836.

Vriend Kats,

Den ellendigen *Indépendant* en de vuylen *Union*, die het volk alle jaren ten minsten 50.000 franken kosten, maken uwe menschlievende gezindheden voor ydel geklap uyt, en zeggen dat het volk gelukkig is, dat het arbeyd en alles in overvloed heeft, daer het nogtans aen alle het noodige moet gebrek

lyden. Om die fransche luyzen eene grondige antwoord te geven, wil ik U onder duyzend voorbeelden een geval, maer een ysselyk en treurig geval kenbaer maeken.

Daer woont tegenwoordig in de Carmelitenstræet, n° 18, tot Brussel, eenen man en vader genoemd Verhagen, met vrouw en acht kleyne kinderen. Dezen man had eenen schoonen molen by Antwerpen. Dezen molen verbrande, en den man wierd met geheel zyne familie in de uysterste ellende gedompeld. Acht maenden hebben tien menschen geleefd met water en brood, en waren niet eenige menschen vrienden ter hulp geschoten, die ongelukkigen waren moordelyk van honger gestorven. Nog liggen zy allen op den harden bodem, op wat strooy.

En toch, wat vragen die menschen? Nog geld, nog rykdom; zy vragen maer werk, maer werk genoeg om zoo veel te verdienen, dat zy eerlyk hun brood winnen. Zy hadden een gehoor by den koning bekomen; den koning had hun hulp en bystand beloofd; maer daer zyn reeds vyf maenden verloopen zonder dat hy eene antwoord heeft gegeven. Den man hadde gevraegd om slechts als stalknecht van Leopoldus te worden. Niets; zelfs heeft dien grooten koning die ongelukkigen niet eenen cents gegeven.

En men zegt dat alle menschen gelyk zyn en dien heer Rodenbach, met zyne konsoorten van de revolutie, zeggen dat ons land nu in dien staet van geluk is gekomen waer het moet zyn, en daer liggen die menschen in een huys van honger en ellende te kermen. En zoo even verneem ik dat den ongelukkigen vader zyn verstand verloren heeft.

L... D.

Zegt gy, groote betaelde gazetschryvers, wat antwoord gy op deze geschiedenis?

En gy, groote heeren ministers, die jaerlyks 20 duyzend franken, zonder uwe andere voordeeltjes trekt, wat denkt gy van zulke slagtoffers, die, ofschoon tot de werklieden behooren, toch uwe broeders wezen, uwe broeders die van ellende moeten omkomen, terwyl gy alles in overvloed hebt? En gy, koning der Belgen, die dagelyks 7 honderd francs van uwe zoogenoemde onderdanen trekt, waarmede gy in vreemde landen gaet speelryzen om by anderen ons geld te verteren, terwyl uwe medebroeders, die gy beloofde als eenen vader te beschermen, van verdriet en wanhoop in het geschry hunner hongerige kinderen zinneloos laet worden. O mensch! hoe kunt gy U zoo in den wellust baden, en uwe medemenschen van armoede en ellende laten omkomen; en gy Bank van Belgen, die zoo veel honderde millioenen van de domeyne goederen in bezit hebt, waerom stort gy dit onregtvaardig geld niet weder in de landskas? het zoude toerykend wezen, om alle ongelukkige arme menschen van geheel Belgen te redden. Doch dat mag ik weder niet zeggen, want de betaelde gazetieren zeggen dan dat ik U wil doen plunderen.

O brave werklieden! laten wy op onze vereenigingen, al die het eenigzins mogelyk is, eenige centen by elkanderen storten, om deze ongelukkige familie, die hongerige kinderen, die kermende moeder en dien zinneloozen vader, een weynig voedsel te bezorgen, want zy zyn van de groote dezer wereld verlaten; laten wy, verlatenen, elkanderen met onze tranen troosten.

J. K.

F.) AEN DE BELGISCHE WERKLIEDEN.

Goede vrienden!

Wy hebben U reeds verscheyde malen aengespoord om de engelsche werklieden na te volgen en U te vereenigen, ten eynde gy onder U zoudt maetregelen beramen om uwen toestand te verbeteren en uw wettig regt te bekomen.

Doch op eene zaak moeten wy U vooral opmerkzaam maken; want zonder dezelve zult gy niet gelukken. En deze zaak is de maetigheid; wy moeten ons

mejde, goede vrienden, van de dronkenschap, want ieder mael dat wy ons regt zullen vragen, en wy hebben deze ondeugd niet achter gelaten, zullen zy ons altyd toevoegen : Gy zoudt geerne een beter bestaan hebben om U meerder in den overdaed te dompelen, of om u meerder zat te drinken en als schandalen op straet liggen. Zulk een slecht volk als gy zyt, zou nog minder moeten hebben als gy thans hebt, want gy verdrinkt uwe gezondheid en verkort uw leven. En ziet, myne vrienden, wat zullen wy daerop antwoorden wanneer de meeste van ons zich nog aen deze ondeugd van onmatigheyd schuldig maken. Laten wy dus vooral zorg dragen om ons zelve en elkanderen tegen de onmatigheyd te bevryden, want anders zullen wy verloren moeyte aenwenden.

Het is waer dat wy meenigmael zoo lang moeten dorst lyden dat wy ons verheugen, wanneer wy wederom een glas bier kunnen aen onze lippen brengen, waerdoor wy ons dan vergeten en spoedig een tweede, een derde en meer drinken, waerdoor wy dronken worden om aen onze verdruckers reden te geven om ons te verachten. Laet ons des vooral zorg dragen om deze ondeugd achter te laten, en wy zullen reeds heel gered zyn.

De zoogenoemde kermissen zyn ook zeer gevaerlyke instellingen, om dat wy er veelyds een verkeerd gebruyk van maken, daer wy in plaets van eene matige vrolykheyd, meenigmael naer losbandige wulpsheyd trachten, die ons wederom in dronkenschap overbrengt.

G.) AEN DE BURGERS VAN BRUSSEL.

Burgers!

Gy die thans wederom eene nieuwe contributie moet opbrengen om alle de plunderingen te betaalen, gy klaegt en hebt rede van te klagen, want het is geenszng uwe schuld dat de plunderingen zyn voorgevallen, maer wel die van het gouvernement, welke dezelve door onachtzaamheyd en vrywillige toelating heeft veroorzaekt.

Het zou dus ook niet meer dan redelyk wezen dat zy die daarvan de oorzaak zyn, dezelve betaelde, wanneer by voorbeeld al die hooge posten bekleeden en aen het hoofd van het ministerie zyn geplaets, waervoor zy jaerlyk 10, 12 en 20 duyzend, of wel 3 millioen trekken, wanneer die sedert de plunderingen tot heden toe de helft van hun zwaer traktement hadden gestort, dan ware alle de schade reeds lang vergoed geworden en de onschuldige burgers zoude van deze onredelyke lasten gespaerd zyn gebleven.

Maer de betaelde fransche gazetieren zullen dat wederom zeer slecht van my vinden, om dat ik U de waerheyd wil onder de oogen brengen; zy zullen weder zeggen dat ik U tot oproer wil aensporen. Doch ik laet het aen uwe goedkeuring over, en lach met alle de genen, die my ongegrond willen beschimpen.

H.) INLANDSCHE KROONYK.

Den *Courrier Belge* is de eenigste van alle de dagbladeren van Belgien, welke ons regt heeft aengedaen, en welke onze leer heeft kunnen begrypen. Wy danken hem in naem van die zelfde leer, voor zynen welwillenden artikel van zondag laestleden. Om dat in hunne onmagtige woede, den *Eclair* en den *Lynx*, *l'Eclair* en *le Namur* en *le Messager de Gand*, allen waerdig om op dezelfde lynie gezien te worden, zin hebben gekregen, om ons door hunne schaemteloze leugentael te verpletten. Zy hadden geerne de hulp van de onafhankelyke pers gehad om nog sterker te wezen, *die brave welke zy zyn*, de hulp van die pers welke zich eerbiedigt, om dat zy de andere eerbiedigt. Zy hadden dus de gedachten

van den *Courrier* gevraagd over onze regeringlooze en onmaetschappelyke leer-
ringen. Doch dezen heeft hem geantwoord zoo als men aen zulke laeg gevallen
bladen behoort te antwoorden. Den *Eclair*, op heeter daed in leugentael en on-
wetendheid betrapt, houdt staende dat den *Courrier* het vlaemsch niet verstaet,
en dat hy het veel beter kent dan hy. Als de heeren fransche redacteurs, welke
ons altoos beknibbelen, op het eynde hunner rede en redeneerkunde zyn, hebben
zy nog altoos een middel om nimmer ongelyk te hebben : zy bezigen alsdan
het wapen der snoevely of gekscheerders, en dit is ook het eenige hetwelk hun
welstaet.

Er komt door den minister van oorlog besloten te worden dat alle de
regimenten ruytery, het een na het ander, te Brussel garnizoen zullen houden. —
Als de Guides maer worden overgeslagen!

Het is nu zeker van het aenstaende vertrek van den generael Evain en
van zyne vervanging als minister van oorlog door den kolonel der genie Willmar.
Men spreekt ook van het aenstaende vertrek van den heer de Meulenaere. —
Wat ongeluk!

De besturings-commissie van het weezenhuys van Ronsse is by een
koninglyk besluit van den 31 july gemagtigd geworden tot de aenneming der
begiftiging van eene geldsom van 5442 francs 74 centiemen, door eenen persoon
die onbekend wilt blyven, ten behoeve van dit gesticht aangeboden.

Op den 11 dezer, 's morgens om 9 uren, viel eenen jongman van omtrent
20 jaren, te Brussel in de Senne. Men snelde hem ter hulp en hy wierd uyt
het water gehaald; maer hy gaf geen teeken van leven meer. Men maekte reeds
toestel om hem naer het gasthuys te dragen, toen gelukkiglyk den geneesheer
Servais ter plaets kwam, die zonder eenen oogenblik te verliezen hem alle zyne
zorgen en hulp toebragt, en, na ongehoorde poogingen, die meer dan twee uren
duerden, riep hy dezen noodlottigen jongeling tot het leven terug. Vervolgens
naer het gasthuys gedragen onder de bewaking van dezen weerdigen en yverigen
menschenvriend, bevindt zich den jongman reeds in eenen voldoende staet.

(*Vaderlander.*)

De uytdrukkingen der ministerieele dagbladeren worden van dag tot dag
vreemder, wanneer zy van den koning, de koningin of zelfs van den kleynen
koninglyken zuygeling spreken. Wy hebben achtereenvolgende in den *Indépendant*
en in den *Moniteur* de volgende spreekwyze gevonden in eene beschryving
van de aenkomst van den koning in Beverloo :

« Eene salve van kanonscheuten heeft aen de armée bekend gemaakt, dat
haren *souvereyn* in hun midden was!»

Onze Franschen, welke door het hof betaeld worden, kennen zeker veel
beter de protocolen der vleyery welke in hun land gebruykt wordt, dan onze
constitutie; want volgens deze is er in Belgenland geen anderen souvereyn
dan het volk; en den koning is niets anders dan den constitutionneelen chef
van de belgische armée.

(*Courrier Belge.*)

Zaterdag laestleden heeft er een tweevegt tusschen twee kapiteynen
plaets gehad; eenen van beyde kreeg den kogel in den buyk en den *Méphistophélès*
vermelde dat dit weder eenen *fransquillon* te minder is; doch wy hebben
berigten ingewonnen dat het eenen kapiteyn der jagers en eenen braven fransch-
man is, die aen niemand schuld heeft en door het geheel regiment wordt bemind.

Wy stellen dus eene vreugd in zyne beterschap; want brave menschen zyn voor ons gelyk om het even waer zy geboren zyn.

I.) UYTLANDSCHE KROONYK.

De vyf allerschoonste peerden welke den keyzer van Oostenryk aen de hertogen van Orleans en van Nemours tot geschenk gegeven heeft, zyn te Metz aengekomen. Zy zyn van eenen peerdenmeester vergezeld, die hun op den weg de zorgen moet toedienen. — Dat heet men het water dragen naer de zee.

Den 8 dezer des morgens, zyn de stoffyke overblyfselen van wylen den baron Nathan Rothschild op het israëlietsch kerkhof te Londen ter aerde besteld. Veertig rouw-koetsen en vyftig besondere koetsen volgden het lyk, en onder de laeste bemerkte men de gene der gezanten van Oostenryk, van Rusland, van Pruysen, van Napels, van Portugael, van Hessen-Darmstadt, van Wurtemberg, van Beyeren, enz.

Zal God hem ook met zoo veel eer behandelen om dat hy zoo veel geld heeft weten by elkanderen te schrapen, terwyl er nog zoo vele van zyne broeders gebrek leden?

By eenen brand, den 4 dezer in den kelder van eenen bakker te Parys ontstaen, is eenen pompier, bedekt met een kleed van aluynstof, de vlammen ingetrokken en er meer dan eene halve uer ingebleven, tot dat alles gebluscht was, zonder eenig letsel te hebben bekomen.

J.) SPAENSCH E OMWENTELING.

De opstandige beweging maekt groote vorderingen in Spanje; alle de steden, uitgezonderd Madrid, hebben plegtiglyk de Constitutie van 1812 geproclameerd. Overal heeft men dezelfde vreugde en denzelfden geestdrift ontmoet. De geestelykheyd heeft zich aen deze nieuwe omwenteling vereenigd; in Cordova zullen alle de kosten betaeld worden door vrywillige giften van de geestelyke junte. Indien de spaensche geestelykheyd aen de belgische geestelykheyd gelykt, en wy vreezen dat zy overal dezelfde is, zoo zal het eenen nieuwen en veel gevaerlyker vyand dan don Carlos zyn, welke zyn zweerd op het hoofd des volks komt drukken. Spanjaerden, neemt U in acht.

Men heeft in de eerste oogenblikken te Madrid, een blykbaer ongenoegen tegen het gouvernement van de koningin bespeurt; doch de laffe en onzekere houding der nationale garde, heeft aen den generaël Quesada, eenen gewezen revolutionnair, den tyd gegeven om de gemoederen te stillen. Alles slaept in deze stad, alwaer de overheyd nog regeert; maer wat kan zy doen tegen alle de andere opgestane steden? Niets, dan het oogenblik van haren val verhaesten.

Om de order in Madrid te behouden, heeft de overheyd, waervan wy spreken, haren toevlugt moeten nemen, tot geweldigheden waervan het spaensche volk, door zyne stilzwygendheyd, niet lang zal medeplichtig blyven. Men weet welke deze geweldigheden zyn; het is de instaat van belegstelling van Madrid; de afschaffing van de garde nationaux; de vernietiging van de patriotische dagbladeren, enz.; in een woord, de afschuwelykste militaire wetgeving. — Het spaensche volk is veel te fier om langen tyd dezen staet van zaken te verdragen. God zal hen in hunne onderneming helpen, en weldra zullen zy vry zyn!...

Den uitgever, J. KATS.
Drukkery van A. MARRÉ.

2. Den waren Volksvriend, 24 augustus 1836, jg. I, nr. 17 (1).

A.) INHOUD.

Over de volksgouvernementen; wat zy geweest hebben, en wat men van hen nog kan verwachten. — Eenige overwegingen. — Het geestelyk komplot. — Inlandsch kronyk. — Uytlandsch kronyk.

B.) OVER DE VOLKSGOUVERNEMENTEN; WAT ZY GEWEEST HEBBEN, EN WAT MEN VAN HEN NOG KAN VERWACHTEN.

(VERVOLG.)

Eenige opregte en voor het algemeen welzyn bezorgde mannen, verwyten aen de republikenen, dat zy, na deel genomen te hebben aen de laetste omwentelingen, zy alsdan de belangrykste zaak verwaerloosd hebben: namelyk die van zich aen het hoofd der zaken te plaetsen, om oogenblikkelyk de grondslagen te leggen der noodige en onontbeerlyke inrigtingen. Doch de reden welke wy in onze vorige nummers hebben aengehaeld, zyn reeds genoeg om hun te verschoonen. Het volk wierp wel de gouvernementen omver, doch bleef niet tegenstaende onderworpen aen de aristokratie; by de eerste wenk welke zy deed, wierden de wapens nedergeleyd, en het volk, als een lomp en onnoodig werktuyg, wierd ter zyde geschoven.

De kleyne kooplieden of winkeliers welke door het volk bestaan, verwoegden zich aen de aristokratie, ofschoon zy maer eenige centen uyt de zakken der ryken in hunne winkels zien komen. Zy verstonden niet dat, daer zy gedurig met het volk in betrekking zyn, hun geluk van dat van het volk afhangt. Indien de werklieden en daglooners, welke tegenwoordig zoo bekrompen leven, juist diegene zyn welke den handel der winkeliers voedt, en hun goede winsten doet doen, zoo zal men gemakkelyk begrypen dat deze winsten zullen verhoogen, indien goede wetten den stand der werklieden verbeterde. Doch zoo ver zyn de slechte gewoontens ingeworteld, dat de winkeliers, met kracht en geweld, altoos alle maetregelen van volks geluk verdryven, en dus hierdoor tegen hunnen eygen interest werken. De republikenen konden zich dus van geenen kant hulp beloven, en, daer geene hoop hunnen moed verwarmde, of hen by elkander bragt, zoo bleven zy verspreydt, en elk een uyte in stilte zyne krachtelooze wenschen.

Maer, indien het niet juist is dat men hun den slechten uytval toewyst welke de laetste omwentelingen gehad hebben, zoo kan men hun toch de nalatigheyd verwyten, waermede zy zich tot elken voorval gereed maken, en waermede zy onder hun de banden eener enge verbintenis sluyten. Dit is eene groote fout, welke geene verschooning zoude vinden indien er eene nieuwe omwenteling uytberste, waerin het volk wat meerder nadenken en wat minder slaefsche gevoelens bragt, iets hetgene te hopen is, daer de zeden en de gemoedsgesteldheyd der volkeren, het reeds verkondigen.

Het volk heeft in eenen dag, de regeringen welke aen den schok der eeuwen weerstaen hadden, zien vallen en in rook verdwynen. Het heeft troonen zien instorten en is getuygen van de verbanning of de vernedering der koningen geweest. Het tooneel dezer wonderbare gebeurtenissen, welke zich door den minsten schok des volks voltooyden, heeft ook de ziel des volks uyt zynen ouden slaep gewekt, en het begrypt nu dat de magt hen toebehoort, dat zy nergens anders is dan in het volk, en dat de gouvernementen sterk zyn, zoo lang zy door hen ondersteund worden.

(1) StB., EP., 12. Zie nr. 178.

Het volk hoort naer deze verouderde valschheden niet meer, zoo als : « De gouvernementen komen van God; men moet gehoorzamen aen diegene » welke de magt bezitten, niet tegenstaende hunne boosaerdigheyd, » en meer andere leugens van dien aard; het opent zyn hert voor waerheden welke nuttiger en christelyker zyn. Het volk weet dat de koorts en de pest van God komen, en dat het nogtans niet verboden is geneesmiddelen te gebruyken om dezelve te verdryven. Den blixem en onweder komen insgelyks van God, maer is het daerom eene rede dat men er zich niet van bevryde?

« Aen de regeerders gehoorzamen, niet tegenstaende hunne boosaerdigheyd, » indien zy hunne slechtheden nergens dan in hunne huizen deden, zoo kan het somtyds voorzichtig zyn dezelve te verdragen; maer als zy hunne losbandigheyd in het bestier der algemeene zaken brengen, indien zy de burgers schenden of hunne belangen verwaerloozen; neen, dan is gehoorzamen niet alleenlyk eene dwaesheyd, maer eene misdaed. Indien de regeerders U gebieden uwen vader te dooden, of uwe zoonen, of eenen onschuldigen, zoo zoudt gy het immers niet doen? Welnu, een gouvernement die, door zyne inrigtingen de ellende des volks maekt, begaet meer barbaersheyd, dan er in die wreede bevelen zoude zyn; want wanneer het op deze wyze handeld, zoo vernietigt het niet eenige persoonen, maer doet duyzende menschen en gansche familien in het midden van de pynen der behoefte omkomen. Moeten zulke slechte gouvernementen verdragen worden? De godelyke en menschelyke wetten onderwyzen : dat het geduldig lyden eene faut is, zoo lang het niet dient, dan om onnoodiglyk de stoutheyd van anderen aen te stoken.

Men verleent niet minder het oor aen dat andere ellendige voorwentsel, hetwelk zoo dikwyls van boven den preekstoel gedenderd wordt : « Den mensch » is geboren om te lyden en te ontberen; » want het volk meer verlicht geworden zynde, weet zich te vragen : « Indien aldus het lot der menschen is, hoe komt » het dan dat de grooten, de ryken, welke toch ook menschen zyn, in den over- » vloed zwemmen en een verwyfd en luy leven, in het midden der onophoudelyke » genogten? » Zulk eene leering is eene schandelyke leugentael tegen de Godheyd; want zy maekt van God een wreedaerdig wezen. Hy die de oneyndige goedheyd is, zy maekt Hem voor onregtveerdig uyt. Hy die de regtveerdigheyd zelve is. Indien deze vreemde gedachten waer zyn, waerom worden zy dan niet opgevolgd van diegene welke dezelve onophoudelyk prediken? waerom gebruyken zy duyzende middelen om eene goede fortuyn byeen te raepen, om alle hunne gemakken te voldoen, en welke zy vervolgens aen hunne zoonen, of, zoo als zy hen noemen, aen hunne neven, achterlaten? ... Waerom vreezen zy niet dat deze rykdommen, verre van hen de goddelyke wetten te helpen waernemen, hen van dezelve afwykt, door er weelderige luyerikken van te maken.

Den mensch is niet geboren om in de luyerdy te leven; zyne eygene natuer onderwyst hem dit. God heeft hem gezegt : « Gy zult uw brood in het zweet » uws aenschyns verdienen; » en waerom leven de grooten en de ryken van het zweet hunner medebroeders?

Door juyste rekeningen heeft men bevonden, dat in een land hetwelk redelyk bevolkt is, indien elk een werkte, de moeyte zoo kleyn en van zulken korten duer zoude zyn, dat het werk eerder als eene uytspanning dan eenen last zou aanzien worden. Het stond ook inderdaed, aen de oneyndige goedheyd van den Algemeenen Vader, om aen zyne kinderen niets dan bevelen te geven, welke gemakkelyk op te volgen zyn. Christus zelf bewyst dit als hy zegt : « Myn juk is zacht en mynen last is ligt, » en hy zoude het waerlyk zyn, indien hy niet verbasterd was door de onregtveerdigheyd, welke een gedeelte der menschen dwingt om het werk van een gedeelte lediggangers te verrigten. Het is alzoo dat den arbeyd, welke zoude ligt zyn indien hy verdeeld was, nu lastig, en somtyds onverdragelyk is.

God heeft aen den mensch den arbejd voor geschreven en heeft hem tot dat eynde ingerigt. Ook overvallen de kwalen en ziekten diegene welke zich aen den arbejd ontrukken. Doch om zich van deze kwalen te bevryden, zoo werpen de grooten en ryken zich in de vermaken, in plaets van hun deel aen den arbejd te nemen welke hun eene goede gezondheid zou verleenen, en waerdoor zy den last hunner medemenschen zouden verzachten. Zy denken een geneesmiddel in de ballen, concerten, tooneelen en paerdencoursen; op deze wyze verdubbelen zy den last der armen, zoo wel door hunne vermaken als door hunne luyheid. Zie daer waerom het menschelyk leven zich in alle opzichten verkort heeft : de eene sterft jong door den last des werks; de andere door overdaed en verwyfdheid.

Doch, indien het ons niet verleend wordt tot deze volmakenheid te komen, door eene gelyke voordeeling van den arbejd, zoo kunnen wy er ons ten minsten veel naderen door middel van den *impôt progressif*, wyselyk ingesteld. Dezen *impôt* vereenigd met andere noodige inrigtingen, zal aen het volk eene groote verzachting geven, zonder veel de ryken te verontrusten.

(Het vervolg hierna.)

C.) EENIGE OVERWEGINGEN.

Frappons les méchants.
SAINT-JUST.

Binnen en sedert de revolutie van 1830, heeft men gewoond geweest de menschen slechts naer hunne meening te oordeelen. Hoe meer iemand in de herbergen en elders schreeuwde : *Ik ben eenen patriot, hoe hooger wierd hy geplaatst*. Men gaf daerby niet acht op de eerlykheid en de bekwaemheid, en daarvan is dan gekomen, dat men nu in alle plaetsen, hoegenamd, zoo vele domkoppen en schelmen ziet. Dit moet aldus in de toekomst veranderd worden. Men moet niet zeggen : *Van wat politiek gevoelen is dien of dien*, maer is hy eenen *bekwamen man*, en vooral eenen *eerlyken man*; want men kan, in politieke opzigt, gelyk in alle opzigten *dwalen*; maer wanneer men met eerlyke menschen te doen heeft, is niets verloren. In tegendeel, heeft te doen met schelmen, en waren zy uiterlyk nog zoo patriot, gy wordt bedrogen. Eenige voorbeelden nu : den tegenwoordigen minister Thiers en onzen kleynen Nothomb waren voor de revolutie volkschryvers en volkvleyers; zoodra zy schoone plaetsen hadden, wierden zy koningsvleyers en volksverdruckers. Onzen Van Meenen, met zyne groote laerzen, welken voor de revolutie geenen duyd had, zegt nu dat het volk niets meer noodig heeft, dat het niet beter kan zyn en gaen, dat er geen geluk als in onzen koning en in zynen kleynen jongen is, dat het wel is van de ongelukkige ballingen der tyrannie ten lande uyt te jagen, enz., enz., enz.

Het is aldus tyd dat den oorlog der brave lieden tegen de slechten beginne. Onze zinspreuk moet zulken wezen : Krijg de schelmen ! (Guerre aux méchants !)

D.) HET GEESTELYK KOMPLOT.

Eerste toneel.

Het toneel is in het huys van J. Charpentier
J. Veldwachter, koster, K. Timmerman, wynsteker

J. Veldwachter.

Nu, broeder, de kiezing is naderend; hebt gy alreeds uwe ronde gedaen? zyn er al eenige boerkens op onzen kant?

Wynsteker.

Ik heb al het verstand uytgeput wat in eenen wynkelder te vinden is, maer de boeren zyn tegenwoordig van onze papenlisten 't huys gekomen; zy hebben gezien dat bedriegen en liegen ons ambt is, en ik geloove dat het geheel moeyelyk zal zyn eenige van deze opregte mannen in onze strikken te krygen.

J. Veldwachter.

Maer hebt gy van den ban der heylige kerk niet gesproken? hebt gy de ligtgeloovige niet wys gemaekt dat den ouden burgemeester de kerk ging doen sluyten en dat onze goede kwezels dan alles van hunne geburen aen den herder niet meer zullen kunnen vertellen?

Wynsteker.

Ja, ja, ik heb van alle beloften, van alle dreygementen die den duyvel my ingaf, gebruyk gemaekt, en nochtans is het my niet gelukt eenen enkelen styfkop over te halen; zy zeggen rond uyt dat het den ouden burgemeester is die Eecloo goed gemaekt heeft, en dat hy bemind is van arm en ryk, dat zy wel zien dat het een kleyn getal haetzugtige zyn die uyt eygen belang de geheele stad onder de voeten willen trappen om hunne woekerzugt en tyrannie des te beter te kunnen uytoeffenen; dat zy eenen herder uytlagchen die durft te roepen: Geeft aen den *armen*, geeft aen den *armen*, en die geene andere gifte gedaen heeft als eenen mantel aen zekere..... pastoor, zeggen zy, die de parochianen verbied om stil op estaminet te gaen, om rede zy dat geld ook aen den armen zouden moeten geven, en die 45 fleschen wyn in vyf dagen drinkt; die alle broodwinnende menschen de keel wilt afsnyden; die onophoudelyk haet en nyd voed en het stille Eecloo in tweedragt wilt doen leven, die het zoo ver gebracht heeft, dat *broeders* malkaer niet willen aenzien, en schier malkaer in het gezigt spouwen; die een systeem voert om eenige schynheylige woekeraers ryk te maken en alle de andere die hem niet dagelyks de voeten lekken onbermhertiglyk het brood zoekt te ontnemen; en die nu om beter tot zyn oogmerk te geraken, eenen deugdzaamen ieverigen en onberispelyken menschevriend, zoekt uyt den raed te sluyten om er eenen hoop dwaersdryvers en niemandsvrienden in de plaets te zetten, of om beter te zeggen, eenen hoop knikkers, die in het schandelyk spel van den herder mede zouden doen; dit zyn de rede die arm en ryk, binnen en buyten menschen bybrengen; en hoe is uwe ronde uytgevallen?

J. Veldwachter.

Ook zeer slecht; ik ben nochtans met het puyk onzer benden uytgeweest; ik was verzeld van eenen ganschen hoop kerkuylen, van onverbeterlyken erfdeel insloken, van dry drykante hoeden en vier ignorantins; en zoud gy het kunnen geloven: dat alle onze welsprekendheyd en alle groote briefkens niet geholpen hebben; overall hebben wy dezelfde antwoord die zy u gegeven hebben; een zeyde ons dat wy inquisiteurs waren, eenen hoop bloedzuigers, enz., enz. Wy hebben nochtans geene leugens gespaert; alles beloofd wat wy maer konden denken, *commissariaten*, *secretariaten*, bakker en slagter calandisen hebben er niet ontbroken; het volk zeyde maer dat zy niet ondankbaer wilde zyn en dat zy onder den slegten hoop niet wilde gerekend worden, van deze die in den *Vaderlander* eenen brief vol laster en leugens geschreven hadden; ik zien wel, broeder, dat wy de nederlaeg gaen hebben, maer wy moeten toch den herder bystaen; want wy die dagelyks het geld uyt de domme menschen hunne zakken zingen en bidden, moeten naer geene dankbaerheyd omzien; want anders, wy hebben ook ons baentje en bestaen aen den tegenwoordigen burgemeester

te danken; maer hoort, broeder, papisten moeten maer zorgen voor papisten, en wat geeft het ons? laet de andere maer al van gebrek omkomen, maer ziet, den herder komt daer aen; laet ons hooren of hy gelukkiger geweest is als wy.

De vorigen; den Herder.

Den Herder.

Wel, wel, den geheelen dag geloopen, en nog geen en enkelen *stouterik* overhaelt; het is schrikkelyk, het gaet te ver. Op sommige plaetsen durven zy my buyten de deur steken; alle dreygementen zyn nutteloos; of ik zegge: nooyt geene absolutie meer, uwe eeuwige verdommenis hangt er van af; zy lagchen my uyt en blyven voor den ouden burgemeester stemmen, en zy durven in myn byzien zeggen dat wy nooyt geen en beteren kunnen hebben; ach! kwam er geene negen duyzend franken in 't jaer van Eecloo, ik gaf myne demissie. Maer geduld, wy zullen moeten met handen en voeten werken om die goddelooze weg te hebben; ik zal met open armen roepen en tieren, en dien ouden frater die ook voor hem stemmen wilt van het stadhuys stooten; ik zal hun al verdommen zonder onderscheyd, hun al het brood trachten af te nemen, en voor myne brave keppen zorgen; ja, ik zal myne vier onwetende keppen ook bystaen; het is met Syel gedaen, hy moet weg. Wat! die wilt de kinders meer als den catechismus leeren! Hy moet weg; viva de herdery! viva van onze vrienden; honger en nood aen de andere, dat is onze devisie; wat zegt gy er van, myne vrienden?

J. Veldwachter.

Ja, besten herder, wy spraken er ook zoo over, maer wy zyn ongelukkig geweest.

Herder.

Nu gaet, luyden, bommelt maer; wy zullen een gebed doen, want het wordt laet, en morgen vroeg moet alles weder op de been, want overmorgen wordt den slag gegeven; nu, voor dezen dag zullen wy bidden, bidden op dat dit krachtig gebed indruk op de verblinde dompelaers mogt maken. (*Den herder bidt overluyd; de anderen volgen hem stil naer.*) Trouwelooze en listige duyvels, die onder het masker van menschlievenheyd, in vele herten heerscht, wiens streelingen en grimlagchen meer kwalen zaeyt, en meer slagtoffers maekt als het stael der legers en hunne moordadige blixems; verlicht ons op dat wy een bedriegelyk gelaet aennemen; geeft ons de kunst om onze geheyme, booze aenslagen, zamenzweeringen en helsche valscheden te doen gelukken, op dat wy de goede, de deugdzame, maer ligtgeloovige schapen zoude kunnen verleyden, ten eynde de mannen die wy haten naer ons welbehagen onzer woede te kunnen verslinden.

(Risiorisca.)

(*Het vervolg hierna.*)

E.) INLANDSCHE KRONYK.

Maendag den 22 augustus, des avond zeven uren, heeft er eene byeenkomst van 200 werklieden plaets gehad, in de estaminet het *Wit Peerd* genaemd, in de Fabriek straet, te Brussel.

Deze byeenkomst strekte alleenelyk om naer het voorbeeld der engelsche en zwitsersche werklieden, eene Meting of vereeniging van alle werkende klassen op te rigten, en heeft geen ander doel dan om elkanderen te verlichten en te beschaven, ten eynde het regt te bekomen, om niet meer door anderen

voor krapul of slecht volk verstooten te worden. Maer in tegendeel, door alle weldenkenden, voor brave en nuttige leden beschouwd en behandeld worden, die aen geene noodzakelykheden meer mogen gebrek lyden. Op deze kleyne byeenkomst waren werklieden van alle soorten, maer meest van de alderarmste klassen, tot zelfs eenige boeren of land werklieden, die daer toevalliger wyze waren in gekomen, als mede eenige vrouwen van het zoogenoemd krapul.

Eenige minuten na zeven uren werdt er stilte verzocht, en op den oogenblik waren alle monden gesloten en alle ogen en ooren geopend.

Een der werklieden naem het woord en zeyde : Myne vrienden, al eer wy iets goeds zulle kunnen verrigten, zoo moeten wy order zien te stellen, want zonder dit, zullen wy elkanderen niet verstaen en niets kunnen uytvoeren; zoo laet ons daerom eerst vooral uyt ons midden eenen voorzitter, *president*, benoemen, waeraen een ieder het woord zal vragen voor te redeneren, ten eynde voor te komen dat er geen 2, 3, of meer te gelyk zoude spreken, waardoor er niemand meer iets zoude kunnen verstaen. Dit voorstel werd dadelyk goed gevonden, en eenen grysaerd van rond de zeventig jaren oud, Populier genaemd, werd met volle stemmen als voorzitter aengenomen. Twee van hen hebben het woord gevraagd, en hebben voornamelyk gehandeld over de zede en eendragt, om allen overdaed, haet en jaloersheyd onder hen te vernietigen, dewyl daerin alle hunne ellende en armoede gelegen is.

Zy lieten zien dat er niets ongegronder is dan hunne kwalen aen God toe te schryven, aengezien hy zoo wel den Vader der armen als dien der ryken is; maer dat zy alleen arm wezen om dat zy blind zyn en elkanderen niet verstaen, waervan de zoogenoemde grooten gebruyk maken, om hen te misleyden, om daeruyt hun voordeel te trekken ten eynde zelf niet te moeten werken, en in weelde en overvloed ten kosten van hen te kunnen leven, ofschoon zy, armen meenigmael van armoede moeten omkomen, zoo als, helaes! nog dagelyks het geval is, dat er arme menschen ziek worden door de ongezonde locht, die zy in hunne naeuwe wooningen, in ademen, waardoor koortsen en andere besmettelyke ziekten ontstaen, welke zy weder niet in staet zyn om behoorlyk op te passen, en eerst als het te laet is in het gasthuys te kunnen komen, en het dus met de dood moeten bekoopen, waervan alleen de armoede de oorzaak is. Dat zy ook slecht volk waren om dat zy geene behoorlyke opvoeding genoten hebben, en dat hunne kinderen ook altyd arm zoude blyven om dat zy hen van jongs af niets goeds konde laten leeren, dan alleen op de fabrieken werken, alwaer zy voor eenige stuyvers van des morgens vroeg tot des avonds laet moeten arbeyden en niets anders dan wat ongegronde redenen hooren vertellen. Om dit voor te komen, zoo zouden zy zich vereenigen ten eynde, onder hen middelen te beramen om zich uyt hun lyden te verlossen, niet door plunderen, stelen of rooven, maer door gegronde en regtvaerdige wetten, als ten eerste het kiezen van representanten, welke hunne belangen in de staten zoude moeten waarnemen; ten tweede het publieke of algemeen onderwys en opvoeding, dat aen alle kinderen zonder onderscheyd van jongs af zoude moeten gegeven worden, op dat de armen zoo wel tot hun talent zoude kunnen komen als de ryken, hetwelk ook het eenigste middel is om de onzedelykheyd van de arme menschen te vernietigen; en ten derde, dat het gouvernement zou moeten middelen beramen waardoor alle arme menschen hun bestaan verzekerd was. Dat dit bestaan niet mag zyn zoo als men aen de menschen in de bedelaers werkhuyzen geeft, maer dat ieder mensch ten minste brood, boter, aerdappelen, groenten, vleesch, bier en melk op zynen tyd moest hebben, eene gezonde wooning, de noodige meubelen, goed slapen, en de noodige kleeren moet hebben om zcih te verzuiveren en tegen de omgemakken van het weder te bevyligen. Dat men geen eenen armen mensch of bedelaer in het geheele land zoude mogen vinden; dat al diegene welke niet in staet zyn om te werken zoo goed kunnen leven als

die werken, maer dat zy welke een gezond ligchaem hebben en niet willen werken, vervolgens zoo lang moeten opgesloten worden, tot dat zy blyken van volkomen beterschap gegeven hebben. (Hierop volgde een sterk handgeklop en een levend vreugde geroep van bravos.)

Doch, vervolgde den redenaer, willen wy dit niet bekomen ten koste van onze ryke medebroeders; neen, wy willen onzen staet niet verbeteren, als er iemand is die voor ons zou moeten gebrek lyden.

Ziet, myne vrienden, als wy zoo elkanderen zoeken te verlichten en tot deugd en matigheyd aensporen, dan zal ongetwyfeld onzen staet verbeterd worden.

Maer laet ons voorzichtig wezen en ons zelve niet op de kermissen met boomkens, vaentjes of andere eydely vermaken, tot dronkenschap verleyden, want daerdoor geven wy aen onze verdrukkers reden om ons te verachten; zoo haest zy ons dronken zien, zeggen zy : Ziet, daer is dit slecht volk; zou men dat geen regt moeten verschaffen, op dat het zich meer zoude kunnen zat drinken en schandalen geven, in plaets dat zy zouden zeggen : Ziet daer die arme menschen, zy zyn zoo slecht om dat zy geene opvoeding genoten hebben.

Zoo, vrienden, laet ons matig zyn, of wy zyn verloren. Weder een algemeen geroep en handgeklop, hoorde men van alle kanten met de beloften, wy zullen ons best doen om ons voor de dronkenschap te wachten.

Kort na 9 uren werdt de zitting opgeligt; eene zitting van het armste volk, het veracht krapul, maer die zich echter zoo braef en zedig gedragen hebben, als onze nobele heeren in de staten kamer en senaet gedragen kunnen, een bewys dat het arm volk zoo slecht niet is als vele ryken en verscheydene onzer groote gazetschryvers afschilderen.

Aenstaende zondag, des morgens 8 uren, zal er weder eene byeenkomst van werklieden wezen, in eene zaal van de estaminet het *Lammeke*, op de Hoogstraet, tegen over St.-Peeters gasthuys. Een ieder mag komen hooren, mits zich zoo braef en ordelyk te gedragen als de werklieden zich maendaeg lest gedragen hebben. Zy die zulks niet doen, zullen als spioenen, moucharen en verdrukkers der armen beschouwd en behandeld worden.

— Lang heeft den koning bezig geweest om over den burgemeester van Gend zynen keus te doen. Daer is eene scheur in deze regentie, zeyde den minister, en om die te stoppen, ik verzoeke De Smet. — Neen, antwoorde Leopold, ik vraag De Naeyer.

De scheur zal waerschynelyk niet gestopt worden.

— Den *Vaderlander* meldt dat er van de vyf leden der regentie van Gend dry van de candidaten door den *Vaderlander* voorgesteld benoemd zyn geworden; wy weten wel dat onzen vorst de jezuiten genegen is.

— M. Rouppe, tegenwoordigen burgemeester van Brussel, is in zyne plaets door een koninglyk besluit behouden; en maendag 's avonds heeft de groote-harmonie eene serenade aen het huys van den heer Rouppe gegeven, waeronder zy vier mael de *Brabançonne* gespeeld hebben.

— By koninglyk besluit van den 10 heeft M. Evain, minister van oorlog, zyn ontslag bekomen. Den koning, om den gewezen minister van oorlog over de diensten die hy bewezen heeft, te beloonen (zoo luyd het koninglyk besluit) heeft M. Evain minister van staet benoemd. Zoo dat die fransche luys de Belgen mag blyven voort byten.

— M. Willmar is minister van oorlog benoemd in vervanging van M. Evain.

F.) UYTLANDSCHE KROONYK.

— Te Segezedin, een stedeken in Hongariën, komen honderd vyftig huizen door eenen hevigen brand vernield te worden.

Zoo als wy het in onzen vorigen nummer gezegd hebben, de spaensche omwenteling heeft niet lang gewagt om de plaetsen te bereyken welke zy nog niet geroerd had. De koningin, welke zich in St.-Ildephonse, 16 uren van Madrid, had opgesloten, en welke voor hare wacht een uytgezocht korps had gekozen, is door hare eygene soldaten gedwongen geworden om de konstitutie van 1812 herkennen, en welke byna te gelyker tyd in Madrid is geproclameerd geworden. Een nieuw ministerie, alle van patrioten, is zamengesteld geworden, den staet van beleg is opgenomen, en de nationale wacht van Madrid is weder hersteld geworden.

Na dry jaren twyffelachtige worsteling, heeft de konstitutie van 1812 toch het koninglyk *statut* overwonnen; den wil des volks geld boven den koninglyken wil; in een woord, de omwenteling overwint het, en zy legt haren wil op aen de koningin Christina; zoo als in 1820 aen Ferdinand den VIIe, zoo als in 1789 aen Lodewyk den XVIe. Daer is de groote daed wiens bekentenis van aenbelang is; daer is de kern van eene andere toekomst voor Spanje; eene toekomst van magt en vryheyd, indien zy van den tegenwoordigen staet weet gebruik te maken, doch eene toekomst van slaverny en ellende, indien zy zich nog eens den edelen standaerd laten ontrukken, welke zy komen op te steken.

Ofschoon Portugael in zulken slechten toestand niet was als Spanje, zoo had het toch ernstige reden om niet te vreden te zyn met den gang van het gouvernement van dona Maria, die een kleyn despotiek wyf is, die liever hare neygingen volgt, dan de belangen van haer land waerneemt. Oporto, eene der voornaemste steden van Portugal, heeft, na eenen geweldigen opstand en een gevecht hetwelk verscheydene dagen geduerd heeft, hare konstitutie weder geproclameerd. Het is verders te gelooven, dat de liberale beweging van Portugael, dezelfde vorderingen zal maken als die van Spanje.

Den uytgever, J. KATS.
Drukkery van A. MARRÉ.

3. Den waren Volksvriend, 1 september 1836, jg. 1, nr. 19 (1).

A.) INHOUD.

Over de bekwaemheden (*capacités*). — Het geestelyk komplot. — Over de Meeting der brusselsche werklieden. — Inlandsch kronyk. — Uytlandsch kronyk. — Advertentien.

B.) OVER DE BEKWAEMHEDEN (*capacités*).

Over eenige dagen heeft den *Courrier Belge* in twee groote artikels een nieuw werk onderzocht voor titel hebbende: *Studien over de konstitutien der vrye volkeren*. De schryver, M. De Sismondi, wil hebben dat de menschen welke zich met dagelyksche bezigheden moeten ophouden, niet bekwaem zyn om te denken; dat niets doen dan denken een wonderlyk ding is, en zich met ligchaems oefeningen bezig houden, dat dit de opoffering zyner geestvermogens is. Volgens hem, is het dagelyksche werk doodelyk voor den geest. En, daer de geestvermogens natuerlyk de materieele magt moet bestieren, en dat men moet

(1) StB., EP., 12. Zie nr. 186. Werden niet overgedrukt: twee annonces, waaronder een voor: KATS JACOB, *De Vyanden van het Licht, of de Tegenwerkingen van de Maetschappy der Verbroedering, historisch bly- en toneelspel in 2 bedryven*, dat van pers kwam.

heerschen om te bestieren, zoo zoude er volgens dezen schryver, eene denkende en heerschende klasse moeten zyn, welke zich alleen zou bezig houden met het bestuer der verschillende gemeenschappen of volkeren welke de menschelyke maatschappy uytmaken, terwyl de andere, welke de gehoorzame en geene geestvermogens bezittende klasse zoude zyn, alleen belast zou zyn met den arbeyd zoo wel voor de denkende klasse als voor zich zelve.

Het is wel te verstaen dat deze heeren denkers, in hunne hoedanigheyd van bestierders, het gebruik zouden bepalen, en de verdeeling der producten van den arbeyd der niet-denkende : God weet, en wy ongelukkiglyk ook, welken prys zy aen de minste hunner kundigheden hechten! Aen hen de bepaling, de vooraf ligting (voor hen) en de verdeeling der lasten, aen ons den arbeyd welke deze lasten moet opbrengen.

Dit stelsel (*système*) is niet nieuw, het is dat van alle de aristokratien, sedert dat de wereld wereld is. En waerin bestaet dit stelsel? het bestaet tegenwoordig in de verwisseling der nobele privilegien, welke versleten zyn, tegen die der geestvermogens, welke niet versleten zyn.

Men vindt in dit stelsel iets het welk schoonschynend en verleydelyk is; en inderdaed, aen wie zou men het bestier der algemeene zaken toevertrouwen, zoo niet aen de behendigste? Wel! indien de behendigste de opregste waren, zonder twyfel kon men het lot der menschheyd in geene betere handen stellen; maer is het zoo? Bezieet de troonen, rond de troonen, alle de troonen zonder uytzondering, gy zult er eene meenigte afgerigte mannen ontdekken, doch zoekt er eenen opregten!

Den *Courrier Belge* eyndigt aldus zyne juyste waerdering van het stelsel der bekwaemheden :

Voor de rest is het stelsel der bekwaemheden, welke men ons voor nieuw wil verkoopen, niets anders dan het aristokratisch monarchaele stelsel van alle landen, met uytzondering dat de wet eertyds alle de bekwaemheden aen zekere familien toeschreef, welke dan ook alleen het regt hadden om eenige bediening uyt te oefenen, en dat dit hedendaegs het deel niet meer is van die welke zekere namen dragen, maer van die welke eene zekere hoeveelheyd geld bezitten. Het geld is eene der eerste behoeftens der bekwaemheyd : het geld regeert; die geen geld bezit is slaef van die welken er bezitten. En, daer den bedrieger veel minder bekommering stelt dan een eerlyk man, in de middelen om zich het geld aen te schaffen, zoo zal het gebeuren dat men ten minste honderd bedriegers zal vinden welke bekwaemheden zullen worden, tegen een eerlyk man; zoo dat de hooge klassen der maatschappy in waarheyd niet zullen zyn dan het schuym. Dit is hetgene reeds bestaet.

» De menigte des volks welke tot eenen dagelykschen arbeyd veroordeeld zyn, en die hun alle geestvermogens ontzegt, is natuerlyk dom, zegt M. de Sismondi. Indien dit zoo is, aen wie is daarvan de schuld te wyten? Aen uwe inrigtingen die, daer zy den werkman onder een juk houden, welke hem niet toelaet het hoofd op te heffen om den hemel te aenschouwen. Houd op van hem met lasten te drukken, welke hem met moeyte zoo veel overlaeten dat hy niet van honger omkome; laet hem van het produkt van zynen arbeyd zoo veel dat hy zich het voedsel zyner zielsvermogens kan aenschaffen; geeft hem de helft van uwen overdaed, en neemt de helft van zynen arbeyd... Maer dit is hetgeen gy niet doen zult, schraepachtige egoïsten; het staet U veel beter het volk te verpletteren, en daarna te lasteren om uwe verdrukking te regtvaerdigen.

» Het is ten eene male valsch, dat den dagelykschen arbeyd den geest verstompt. In hare schoonste dagen, was het aen de ploeg dat Rome hare generaels en consuls ging halen. Franklin, den grondlegger der amerikaensche vryheyd, was eenen drukkersgezel. Wy zouden, indien het noodig was, nog duyzendende zulke voorbeelden aenhalen.

» De deugd, de eerlykheid zyn de eerste noodwendigheden van elk goed gouvernement. Wie zou durven staende houden dat er meer deugd is in datgene wat men de *hooge klasse* noemt, dan in het volk? Het tegenover gestelde is waer: dat men honderd werklieden of landbouwers, honderd arme burgers, uyt de menigte haelt, dat men hen vergelykt met honderd *grooten* zoo door hunne waerdigheyd als door hunne fortuyn; dat men vervolgens een nauwkeurig zedelyk onderzoek doet, en men zal tien slechtheden langs den kant der grooten vinden tegen eene langs den kant des volks.

» Wie weet niet dat van alle tyden de zeden der persoonen en zelfs der staten, altoos in proportie hunner fortuynen geweest zyn; waer rykdommen zyn heerscht de luyheyd, deze moeder aller kwalen en ondeugden; waer armoede is, is ook arbeyd en eerlykheid; beziet het arme Rome tegen het ryke Rome.

» Zoo dat indien men het volk betigt van geene zielsvermogens of zeden te bezitten om hem zyne regten te kunnen weygeren, is eene schandelyke lastering, om zich zelven het regt te geven om het te verpletten en met voeten te trappen. Dit is hetgene M. de Sismondi gedaen heeft.

» Zyn studiën over de Konstituten der vrye volkeren, is niets anders dan een lang en vervelend pleytgeding ten voordeele der aristokratie. »

C.) HET GEESTELYK KOMPLOT.

Derde Tooneel.

Het is den dag der kiezing; het tooneel speelt ten huize van J. Veldwachter.

Eenen drykantigen hoed, J. Veldwachter, koster.

Drykantigen.

Ik geloof dat alle hoop verloren is; onzen vyand is 32 stemmen boven den brouwer; wat zal den burgemeester van *Meenen* zeggen, onzen goeden haet en-nyd? Dat is den man die wy moeten hebben, die zou de boerkens naer zyn notariaets kantoor dwingen te komen, en die zou het nooyt gevulde kerk koffertje doen zegenpralen; maer, helaes! ik zie er geene kans toe: alle middelen, alle lagen en listen zyn om niet; wy hebben goed te roepen dat het voor het geloof gaet, de wereld luystert naer onzen dommen klap niet meer; zy weten te wel dat wy met eenige *requiems* onze zakken en buyken vullen; maer wy moeten ons vrekken waer wy kunnen; wy moeten den tweedragt zoodanig in de gemoederen brengen, dat zy malkaer niet meer aenzien; dat is onze leering (wy overheerschers, of niemand brood); wy moeten maer beginnen met de absolutie te weygeren aen alle die tegen onzen goeden brouwer en *haet en nyd* gestemd hebben; den herder heeft gezworen den ouden zieken molenaer niet meer te gaen bezoeken, want die heeft ook al zyne stem voor den *ouden* gegeven; en onzen herder heeft den tachtig jarigen pater van het stadhuys gestooten, die ook genegen was om voor dien menschenvriend (gelyk zy hem noemen) te stemmen: maer gy weet zekerlyk niet, besten koster, wat ik gedaen heb. Oh! eene voortreffelyke grap: ik ben den bol om huysgezinnen die meer dan 20 jaren goed geleefd hebben, in tweedragt te doen komen.

J. Veldwachter.

Wat dan, wat hebt gy aengevangen?

Drykantigen.

Ik kwam in een huys, dat bekend is voor zeer treffelyk te zyn, een huys dat bewoond is van vrouw, man en negen groote kinderen; en alle myne beloften,

alle myne dreygingen waren vrugteloos; zy bleven volherden hunnen keus voor den ouden burgemeester te geven; maer ik heb my gevroken, en dat op eene harde manier: ik heb aen de vrouw geantwoord in tegenwoordigheyd van haren man en kinderen, dat zy zekerlyk iets gemeen had met den *ouden* en dat zy uyt dien hoofde haren man opmaekte om voor hem zyne stem te geven.

J. Veldwachter, *laghende*.

Alle duyvels! dat was goed gedacht; en het ware te wenschen dat er een slegt houwelyk uyt voortskwam; op zulke manier moesten alle deze goddelooze gestraft worden.

Drykantigen.

Maer wat my toch sterk verwondert, dat is dat onze dreygingen op de godsvreezende menschen geenen indruk maken, want deze zeggen zelve dat zy ons niet gelooven kunnen; dat den ouden burgemeester te veel verstand heeft, te eerlyk en te menschlievend is, om eenig nadeel aen de kerk toe te brengen; maer dat den personeelen haet die den herder hem toedraegt, voortskomt uyt eene somme geld die den herder jaerlyks te veel in zyne kas sloot, door den burgemeester hem onttrokken, en aen eenen anderen herder toegelegd is die te weynig had om te bestaen, en dat zeggen zy, raekt den godsdienst niet; zy vallen in het algemeen sterk tegen ons uyt, om rede, zeggen zy, wy niet noodig hebben ons daarmede te bemoeyen, en dat in het vervolg den koning, of om beter te zeggen den aertsbisschop, maer te zeggen heeft dat de herders den raed zoude kiezen; want varen zy voort, wat helpt onzen vryen keus, als gy lieden die zich met geene wereldsche zaken zoude mogen bemoeyen, van huys tot huys bemord en beslykt, den buyten en binnen afloopt, alle schandelyke laster op de treffelykste personen legt, en ons wilt dwingen eenen niemandsvriend te kiezen; daer de stem der natuer, de stem der regtveerdigheyd, de stem der dankbaerheyd, in een woord, daer ons geweten zegt, niet te mogen stemmen als voor dengene die ons meer dan 20 jaren vaderlyk, en eerlyk bestuurd heeft; gy lieden, gaen zy voort, zyt de mannen niet om ons dat uyt het hoofd te steken; gy lieden die stil, eenzaam, maetig en afgescheyden van alle gewoel zout moeten leven; gy lieden die een voorbeeld van vriendelykheyd, van eendragt zout moeten zyn; en gy lieden die alle lekkernyen en alle rykdommen zout moeten verfoeyen, loopt straet op, straet neer, vergezeld van eenen hoop dwingelanden en baetzuchtige kerkuylen om de menschen, de vreedzame kiezers in tweedragt, in oproer te brengen; gy tracht maer schatten op schatten te vergaren, en mest U dagelyks met alle soorten van lekkernyen en goede wynen, terwyl er zoo meenig arm mensch om een stukje brood bedelt, zit gy uren en uren aen tafel, laet gy lieden de goddelyke diensten staen om naer Adegem en Waerschoots kermis de leers te gaen vullen; gy lieden vult zondag en werkdag uwe zakken met zingen, met luyden en bommelen, en gy roept en tiert met open armen tegen deze ongelukkige die des zondags eenige kinderwaren verkoopen; gy vraegd daer niet naer of deze arme menschen op die winst wagten om hunen kinderen brood te verschaffen; neen, gy lieden hebt den buyk vol, en gy roept maer eenige uren om uwe vet gemeste maeg wat locht te doen scheppen... Zie daer de zedelessen die wy hier en daer ontvangen...

J. Veldwachter.

Als men het wel ingaet, wy spelen eene aerdige rol; maer wy zyn daerin verhart; laet ze maer klappen; zy hebben my wel gezegd dat het door den

burgemeester is dat ik tegenwoordig brood in den mond kan stoppen; maer wat geef ik daerom? doch luystert welk gerucht... zou onze nederlaeg zeker zyn?... (Zy luysteren.)

Vierde Tooneel.

De vorigen, St.-Denis, den herder, en eenige andere kwanten.

Men hoort buyten een algemeen vreugdegeroep van het volk : Leve onzen goeden burgemeester! leve onzen menschenvriend! leve den vriend van arm en ryk! enz.

Den herder, *gansch buyten aessem.*

Wat eenen hoop stouterikken!... Zy zegepralen; hoort wat een geschreeuw, hoort! oh! hemel! doodzonde, doodzonde! Oh, zy durven leve den ouden burgemeester roepen. Godslaster... zy durven leve den menschenvriend schreeuwen. Verdoemenis... hoort nog... nog... in den ban... in den ban... hoort dat goddeloos volk, nu willen zy hem in triumph rond te stede ryden; geene absolutie meer... ó vrienden, keert er u gezicht van af en dat niemand der drykantige nog absolutie geeft aen eenen van deze die heden vroyelyk geweest heeft, of aen eenen die het gewaeg heeft bier te drinken, dat van dien brouwer met zyn witten hoed. Komt... er is niets meer aen te doen; de volkomen nederlaeg... Maer eene hoop : Stroot! stroot! wy verbranden hunnen zegenprael; met haest, vrienden, wy hebben nog eenen dommen, omwetenden die op hunne lyst staet. Stroot, stroot, spoedig pasport by monseigneur... die zal de benoeming doen... Ja, ja... monseigneur... die is meester van Belgien. Spoedig lastert, lieg maer; zoek maer listen uyt, spaer niets, den hemel voor u allen, ja... ja... den hemel!...

D.) OVER DE MEETING DER BRUSSELSCHE WERKLIEDEN.

Wy hebben in onzen vorigen numero beloofd om nader over de meeting of byeenkomsten der werklieden te spreken, welke er zondag laestleden hebben plaets gehad. De eerste byeenkomst geschiede in het *Lammeke* of de Kapel van Waterloo, op de Hoogstraet, tegen over St.-Peeters gasthuys, alwaer, zoo als wy reeds gezegd hebben, rond de dry honderd leden, zoo wel vrouwen als mans van de leegste klas der werklieden tegenwoordig waren.

Allen gedroegen zy zich wel, behalven eene half dronke vrouw, die wilde spreken zonder het woord gevraagd te hebben, doch die oogenblikkelyk door de andere vrouwen uyt de zael werdt geleden. Buyte deze was er nog eenen stadsdienaer, welke de goede order dier armen zocht te stooren, door den herbergiers baes te willen verbieden, om eene byeenkomst van werklieden toe te laten, zoo dat dezen ongelukkigen hier zelf den 19^e artikel van de Constitutie zocht te verbreken (violeren); het smert ons om dit van eenen man der politie te moeten zeggen, maer de waerheyd mag niemand verschoonen, doch den baes en twee of dry werklieden antwoorden dezen onervormen, dat hy geen regt had om zulks te beletten, zoo lang als zy de publike rust en order niet stoorden, maer dat hy als diender der politie, zelf verpligt was om hen te beschermen, wanneer zy door andere in hunne orderlyke byeenkomst gestoord wierden, en dat hy nu liet zien eenen man te zyn die niets van de wet kende, want dat hy er anders niet zoude tegen willen handelen. Voorders is de zitting zeer geregeld afgeloopen; men heeft gevraagd of den opsteller van den artikkel welke in den *Belge* staet tegen de redevoering welke er in hunne voorgaende zitting gedaen was, zich daer bevond of wel iemand van zyne gevoelens om het woord te nemen, ten eynde hen te overtuigen, van zyne

zoogezeyde goede meening, die hy voor de werklieden heeft. Doch daer er niemand daerop het woord nam, zoo is men voort gegaen, en men heeft bewezen dat de armoede en de slechtheyd van het zoogenoemde gemeene volk alleen voortkwam, om dat zy van hun regt verstooten zyn. Om dat zy alle lasten moeten dragen en geene opvoeding kunnen genieten.

Men heeft klaer laten zien dat het zoude mogelyk zyn om een algemeen onderrigt en opvoeding daer te stellen, waer alle kinderen op 's lands kosten zoude moeten onderwys en opvoeding genieten, dat het gouvernement, wel middel weet te vinden om de zoonen der werkende klassen en geringe burgers, als zy 18 jaer oud zyn, kleeren en onderhoud te geven 5 jaer lang, waerom zoude zy geenen middel weten te vinden, om alle kinderen van jongs af aen te trekken om hen tot brave en bewame menschen op te voeden. Dat door dit middel ook dadelyk het bestaen der werklieden zou verbeterd wezen; want dat het meest de kinderen zyn welke de werkmenschen onder de voet houde, daer zy met moeyte zoo veel verdienen om hunne vrouw en zich zelve behoorlyk te onderhouden. Men heeft ook verder laten zien dat het onderwys dat er nu aen den armen gegeven wordt voor niets deugd, wyl men op de Broederkes, gratische scholen, slechts leerd lezen, schryven en wat bygeloovige grondstellingen; en al was ook dit onderwys geheel volmaekt, dan nog kunnen geene menschen, welke van de arbeyd hunner handen alleen moeten leven, hunne kinderen de noodigen tyd naer de school zenden, om dat zy ook voedsel en kleeren noodig hebben. Om welker reden er moet gezorgd worden, dat de kinderen der werklieden niet alleen een goed onderwys, maer ook eene goede opvoeding noodig hebben; met een woord, dat het ten hoogste noodzakelyk is, dat er wetten tot stand gebragt worden, welke dit vaststellen; te meer daer de werklieden de nuttigste leden van de gansche maetschappyy zyn, want het zyn werklieden die de akkers bewerken, de huizen, kasteelen en paleyzen bouwen, de meubels, kleeren en alle het noodige maken; het zyn werklieden die soldaat worden, om de rykdommen der groote te bewaren, en in geval van oorlog hun bloed moeten vergieten, om het lieve vaderland, waerin zy zoo als Christus zeyde, *geenen roet land bezitten om hun hoofd gerust te mogen nederleggen*; en het zyn werklieden, die byna alle lasten en contributie alleen moeten betalen, om alle de soldaten, beampten, ministers en den koning zelf te betalen. Dat, ofschoon zy van alle direkte belastingen verschoond zyn, alle de indirekte dobbel op hen vallen. Daer zy voor geenen cents kunnen koopen zonder den winkelier er niet een deel van rekend, om zyne contributie te voldoen; waeruyt wy weder klaer kunnen opmaken, dat het noodzakelyk is dat de wet op de contributie verbeterd wordt; want dat de meeste werklieden veel meer dan 20 gulden lasten betalen, dat zy dus ook regt hebben om representanten te benoemen, die voor hun regt waken, zoo dat zy er dus by blyven om de dry punten te vragen: een gelyk en goed onderwys en opvoeding voor alle kinderen op 's lands kosten, het kiezen van representanten en het bestaen der armen verbeterd, zoo ver dat zy alle het noodige hebben, en dat dit wel mogelyk is door alle de onnoodige uytgaven te vermeyden, de tegenwoordige lasten af te schaffen en den *impôt progressif* aen te stellen, waerby alle menschen, welke onder de 12 à 15,000 fr. jaers inkomen hebben, zullen winnen, en alleen de groote kapitalisten, die halve steden, geheele dorpen, of met honderde bunders land bezitten, van hunnen al te grooten overvloed zullen missen. (Hierop volgde een sterk handgeklop en een levendig vreugde geroep van *bravo!* en de zitting werd in de beste order geëyndigd.)

Des na middags 3 uren heeft er eene tweede byeenkomst voor de werklieden van den anderen kant der stad plaets gehad, in de estaminet het *Herderinneke*, in de Herderinnestraet. Deze zitting is zonder de minste stoornis afge-loopen; doch daer was ook niemand van de police.

'S maendags avonds 7 uren heeft er weder eene byeenkomst van ruym 400 werklieden in *Het wit Peerd*, in de Fabriekstraet plaets gehad, alwaer de beste orde heerste.

Aenstaende zondag s' morgens 10 uren zal er weder eene byeenkomst in de estaminet het *Lammeke*, over St.-Peeters gasthuys, plaets hebben. 'S namiddags 3 uren in het *Herderinneke*, en 's maendag avonds 7 uren in *Het wit Peerd*; een ieder mag daer komen om zich van deze byeenkomst een denkbeeld te kunnen vormen, maer al die zich niet ordelyk gedraegt zal als oproermaker, spioen of verdrukker der armen beschouwd en behandeld worden.

E.) INLANDSCHE KRONYK.

In 1833, toen *M. Levae*, opsteller van den *Belge*, deel maekte der *Maetschappy van de vrienden der waerheyd*, welke hare zittingen in de herberg Rome hieldt, dan zoude eenen artikel als dien welke zondag laestleden in zyn blad gestaan heeft, zekerlyk het licht niet gezien hebben. *M. Levae* was toen eenen vurigen patriot, zelfs eenen heeten *republikaen*, welke de maetschappy het onderste boven wilde werpen, om ze weder op te rigten, zoo als hy toen zeyde, op de gronde der reden, of op de gronden der *gelykheyd en regtvaerdigheyd*. De leden der maetschappy van de Vrienden der waerheyd zullen zich nog eene zekere redevoering herinneren, door hem gedaen, op hetzelfde onderwerp, hetwelke hy nu zoo laeg en schandelyk aenrandt in zyn blad van den 28. Een der leden dezer maetschappy komt ons te zeggen dat deze redevoering nog ergens bestaet; wy zullen ons denzelven aenschaffen, en onze lezers zullen dan kunnen oordeelen over den redenaer der *Meeting* en *M. Levae*, en zullen tegelyk kunnen zien wie van beyde, zoo als den opsteller van den *Belge*, in zoo goed fransch zegt: *Voulait précipiter la société dans l'abyme de la plus épouvantable anarchie*.

In afwachting dezer redevoering, zullen wy aen onze lezers doen kennen, waerom *M. Levae* sedert dien tyd van gedachte veranderd is, zoo als zoo vele politieke mannen zyner middelmatigheyd (*médiocrité*); het is om dat hy een traktement ontvangt van dry duyzend francs uyt de hulp en de belooning kas; *M. Levae* staet op den boek der armen, hy moest dus, indien hy dezelve niet wil verdedigen, hen ook niet schandelyk belasteren. Zoo als hy nog in zynen numero van gisteren heeft laten zien, alwaer hy de werklieden met zyne jezuite grondstellingen van deze vereeniging zoekt te wederhouden, door de schandaleuste ongegronste lasteringen uyt te braken, en te durven zeggen dat door deze vereenigingen de vreemdelingen ons land zullen verlaten, om dat er alle wanorder en oproer heerst, ja dat zelfs onze ryken voor de verzekering van hunne persoon en van hunne goederen zullen gaen vluchten, dat de beurzen zullen gesloten worden, en dat den koophandel zal stil staen. Den heer *Levae* en zyne consoorten, beschouwen dus het gebond of de metingen der werklieden, als eene bende binders, dieven, plunderaers en moordenaers.

Verschedene andere groote gazetschryvers hebben zich reeds de handen laten vullen om dezen laster mede te verspreyden, onder den schyn dat zy het werkvolk beter willen, dan die hen door het leeren kennen, hunner regten willen gelukkig maken. Alle die menschlievende heeren zyn verzocht om zondag 's morgens 10 uren zich op de vergadering der werklieden te komen verantwoord, en ook om hunne ongelukkige broeders van hunne goede raed te overtuygen.

Zyn de lasten nog niet zwaer genoeg zonder dat men dezelve nog komt verhoogen, door de militaire bevorderingen waarmede men ons drygt. Is het

land in oorlog, en verwachten onze brave officieren de belooning hunner heldendaden?... Er is weynig spraek hiervan : het land is stil, en denkt geenzins aen het vechten. Maer waerom dan dit tallige leger, waerom men ons jaerlyks 50 millioenen vraegt? waerom kan men de helft der soldaten naer hunne wooning niet zenden, alwaer hunne armen voor den landbouw en andere werkzaemheden noodig zyn. Doch hetgene van den smaek eener wyze en spaerzame administratie is, kan van den smaek eens aristocratisch-clericaelsch koningschap niet zyn; aen deze koningheyd moeten er soldaten zyn, buygzame werktuygen zyner begeerten; daer moeten ook officieren van alle graden zyn, opregte zwervende winkels van epauletten en klatergoud, welke men in des konings zalen en op de publieke plaetsen ziet paradie maken. Tegenwoordig dat men in vrede is met onze naburen, zoo als onze groote staetsmannen het ons ten minste zeggen, is een leger, voor den koning meer een ding van vermaek of van persoonlyke noodzakelykheyd, dan eene ware behoefte des lands.

— De barakken voor het kampement der kavalerie, te Beverloo, hebben by de twee millioenen francs gekost. — Dit schynt zeer weynig te zyn, als het onnoozele volk dat moet betalen!...

F.) UYTLANDSCHE KROONYK.

Den raed der ministers in Spanje, overtuygd zynde van de noodzakelykheyd om de Cortès te vereenigen, heeft aen de koningin voorgesteld om hen tegen den 24 oktober aenstaende te verzamelen. De gedeputeerde zullen op nieuws en volgens de konstitutie gekozen, worden, aengezien de kiezing welke volgens het koninglyk besluit, en voor de uytroeping der constitutie, gedaen is, geheel nul is.

— Eenige losbandige, slecht gekommandeerde en misschien opgestookte soldaten, zyn handsgemeen geworden. De troepen van St.-Ildephonse, groots van de konstitutie uytgeroepen te hebben, en die van Madrid, welke in hare voorbehoudendheyd geen wettige reden ziet om aen vaderlandsliefde te doen twyfelen. Zy hebben hun geschil met geweer en kanonscheuten geëyndigt. De vrede is gesloten, doch den schrik welke zy veroorzaekt hebben, zal zich voor lang in de archiven der loerende staetkunde bevinden. Indien de koningin-regente eenen slechten wil heeft, zoo als men, zonder kwaedspreken kan veronderstellen, indien het ministerie by toeval of met opzet slecht gekozen is, indien don Carlos door eene handgreep niet weg geruymd word, indien er uyt de laetste kiezingen geene cortès voor den dag komen welke in staet zyn de zaken te bestieren, indien den indruk gegeven wordt door eene voorbygaende gemoedsgesteldheyd, en niet door die koorts welke vernield om weder te herboren, ongeluk aen die revolutie ...

— Brieven, van den 22 te Parys ontfangen, melden dat er te Oporto hevige beroerten zyn uytgeborsten, en dat de grondwet van 1812 aldaer was afgekondigd.

— Eene telegraphische depêche uyt Madrid, van den 17 dezer, meld dat den baron de Ravneval, buytengewonen gezant en gevolmagtigden minister van zyne majesteyt den koning der fransche by het spaensch kabinet, den 16, ten zes uren en half na-middag, aen eene longer-ziekte en flerecyn in het hoofd, naer eene ziekte van zes dagen, te San-Ildefonso overleden is.

Den uytgever, J. KATS.
Drukkery van A. MARRÉ.

4. Den waren Volksvriend, 4 september 1836, jg. 1, nr. 20 (1).

A.) INHOUD.

Antwoord aen alle onze aenranders, om dat wy de verlichting der werklieden voorstaen. — De twee manieren van regeren. — Over de brusselsche meeting. — Inlandsch kronyk. — Uytlandsch kronyk.

B.) ANTWOORD AEN ALLE ONZE AENRANDERS, OM DAT WY DE VERLICHTING DER WERKLIEDEN VOORSTAEN.

In onzen vorigen numero hebben wy slechts eenige woorden aen onze vyanden kunnen antwoorden. Wy willen nu voortgaen om de ongegrondheyd van die heeren gazetieren een weynig nader te verklaren.

Alle onze ministers gazetschryvers zyn ten uysterste tegen de vereenigingen der werklieden; zy liegen en lasteren om ter meest, even als of zy door deze schelme streken naer eenen prys kampten. Wy kunnen niet begrypen om welke reden het gouvernement daer in kan behagen scheppen; het geeft ten minste ons een zeer slecht vermoeden, want zy die goed regeren moeten nooyt bevreesd wezen dat hunne zoogenoemde onderdanen te veel verlicht worden. Daer de verlichte menschen veel meer liefde hebben, voor al diegene welke hungoed doen, als de onverlichten, maer in tegendeel al die kwaed doet of slecht regeert, is altoos voor de verlichting bevreesd, om dat hy wel weet dat door het licht de schelmery aen den dag komt, welke door de duysternis gestopt of verborgen blyft; hy die den regten weg gaet mag gezien worden; maer zy die den regten weg afwyken, hebben geene goede oogmerken en zyn kwaed op al diegene welke andere de oogen openen, om hen te laten zien hoe ver zy van de goeden weg verwyderd zyn. Dit zal nu ook zeker het geval van onze aenranders wezen, want anders zouden zy zich niet verzetten, om dat wy de werklieden zoeken te verlichten, om hunne regten te leeren kennen, niets is zekerder dan dat de werklieden bedrogen zyn, en niets is zekerder dan dat die aristocratische gazetschryvers betaeld worden om de werklieden te bedriegen, want anders zouden zy zich niet tegen hunne vereenigingen verzetten, daer zy wel weten dat zy daerdoor elkanderen verlichten, om rede zy geene hoegenaemde baldadigheyd ten doel hebben.

Het is zeer wonder dat die heeren zich niet tegen de maetschappyen verzetten, welke alleen dienen om te drinken, om te smeren of om door het bygeloof hun geld in de bedriegers hunne zakken te storten, dat dient zeker om de arme menschen gelukkig te maken, want onze groote gazetschryvers en onze heeren der police maken geene de minste moeyte om dit te beletten; doch misschien vinden zy dat daerdoor de arme menschen gelukkig worden. Ja, ja, dit is de wensch van deze heeren, want daerdoor worden zy regt dom, blind en arm, en toch mag dit geschieden; dit is toegelaten, daerdoor gaen geene vreemdelingen loopen, geene ryken vluchten; neen, dit is het geluk en de ondersteuning van hen, die hunne grootheyd in de blindheyd en losbandigheyd der armen zoeken. Daer van daen worden die genen ook voorgestaen, welke met duyzende menschen by elkanderen vergaderen, om de menschen eenen vervalschten godsdienst in te planten, op dat deze onnoozele hun zweet zoude opofferen aen luye arglistige bedriegers.

(1) StB., EP., 12. Zie nr. 186.

C.) DE TWEE MANIEREN VAN REGEREN.

Er zyn maer twee manieren om de menschen te regeren : Men moet zich doen beminnen of zich doen vreezen ; men kan met zachtheyd of met vrees-aenjaging (intimidation) te werk gaen.

De order stellen door de vryheyd, de publieke rust en het algemeene welzyn, dat is vaderlyk regeren.

De order onderhouden door de slaverny, de publieke rust door de vrees, dat is eene tyrannieke regering.

De onderwyzers die, in plaets van hunne leerlingen aen te moedigen, dezelve bedreyyen ; de meesters die, verre van hunne dienaers, met zachtheyd te behandelen, tegen hen alle geweldigheden bezigt ; de priesters, welke hunne parochianen van niets anders dan van de hel spreken, zyn slechte priesters, slechte meesters en slechte onderwyzers.

Eene despotieke regering is eene slechte regering.

Het is reeds lang dat men gezegd heeft dat de genegentheyd der volkeren de zekerste waerborg is der regeerders ; het is ook reeds lang dat men herhaeld dat eene magt welke zich doet haten, niet lang kan duren. Nogtans de mannen welke de volkeren regeren, bekommeren zich zeer weynig om deszelfs liefde ; zy denken aen niets dan om hun schrik aen te jagen.

Het is, als wanneer men geld en soldaten heeft, eene police en gendarmen, veel gemakkelyker de vrees in te boezemen dan de liefde ; het is zoo aengenaem over menschen te heerschen welke zwygen, zich bukken en maer laten geworden. Dit is zeer aengenaem, inderdaed, maer eenen dag komt dat de gegouverneerden de stilzwygendheyd breken, zich opheffen en de tyrannie verbreken : op dezen dag houdt men op van te regeren.

Het is wonderbaar te zien hoe de despotieke regeringen voortgaen ; het is een volmaekt radwerk, eene geregelde beweging, eene wonderbaere aeneenschakeling. Zy werken wonderlyk voort tot dat zy in duygen vallen.

En als zulke gouvernementen vallen, dan zeggen de regeerders : Het is jammer, alles ging zoo wel ! Ja, alles ging zoo wel dat het in brokken is gevallen.

D.) OVER DE BRUSSELSCHE MEETING.

Wy hebben in onzen vorigen numero gezegd dat het ons smerte te moeten vermelden : dat eenen man der police de vergadering der werklieden heeft willen stooren ; doch dezen man was slechts eenen van den leegsten graed der police, eenen stadsdienaer, garde-ville, eenen slaef, die op order van zynen meester zoo wel het regt als het onregt zoekt te verbieden, waerom wy dezen ongelukkigen dan ook verder vergeven willen. Doch iets waer wy ons nog meer over verwonderen, en dat wy zoo gemakkelyk niet vergeven, zyn de jezuite streken welk onze commissarissen der police uytoefenen, om de herbergiers bazen door alderhande bedreyyingen en valsche wet verklaringen te willen beletten, om de vergaderingen der werklieden in hunne huizen toe te laten, zoo als wy aen onze lezers zullen laten zien.

De laetste byeenkomst van brusselsche werklieden heeft, zoo als wy reeds vermeld hebben, in de estamiet *Het wit Peerd*, in de Fabriekstraet, plaets gehad. Op deze vergadering waren ruym 400 leden, waer onder zich verscheydene burgers en niet meer dan 6 stadsdienaers, garde-villes bevonden, welke door de werklieden verscheydene malen tot stilte zyn verzocht geworden, daer zy allen zoo oplettend waren, dat zy geen woord van den redenaer wilde laten verloren gaen ; zoo min de burgers als de werklieden hebben zich in dit sterk gedrang van menschen verveeld ; want by het eynde betuygden zy allen hunne uyterste tevredenheyd van daer geweest te hebben.

Des anderen daegs 's morgens werd den baes uyt *Het wit Peerd*, den heer Maes, door eenen stadsdienaer by den commissaris van de derde wyk ontboden. Daer komende, zoo vragde den heer commissaris : Maes, wat heeft er gisteren by U in de herberg plaets gehad ?

Maes. Mynheer, eene byeenkomst van werklieden.

Commissaris. Waerom hebt gy my dit niet laten weten ?

Maes. Mynheer, ik verneem dat ik niet verplicht ben U iets te laten weten zoo lang er in myn huys niet getwist of gevochten wordt.

Commissaris. Wat is er in die byeenkomst verhaeld geworden ?

Maes. Mynheer, al wat ik heb gehoord kan ik U niets van zeggen, dan dat het waarheyd is.

Commissaris. Hoe, mynheer Maes! zyt gy ook al reeds van die gedachten ?

Maes. Ja, mynheer den commissaris, al wat ik gehoord heb herken ik voor waarheyd, doch ik kon niet alles hooren, want ik had veel te veel werk om de menschen te dienen; daerenboven vind ik het onnoodig dat gy my dit vragd, want allen die daer waren hebben gezegd dat het waarheyd was, uwe dienders hebben U dit zeker wel verhaeld, want zy hebben daer ook geweest.

Commissaris. Nu, ik hoop dat gy dit toch niet meer zult laten geschieden, want dit zoude slechte gevolgen voor U kunnen hebben.

Maes. Mynheer, ik geloof niet dat er iemand regt heeft om my dit te verbieden; zelf ik mag dit niet beletten, wanneer ik publieke estaminet hou, zoo lang zy zich zoo ordelyk gedragen, als zy tot heden gedaen hebben, ook zal ik dit niet doen, want ik wilde dat zy alle avonden kwamen.

Commissaris. Maer men heeft my gezegd dat gy eene byzondere zael zult gered maken, om hen te laten vergaderen; weet gy wel dat dit niet mag geschieden ?

Maes. Mynheer, ik betael patent en mag in alle kamers van myn huys volk laten, en ook hebben zy gisteren in hunne vergadering gezegd : dat alle Belgen het regt hebben om zich ongewapend, behalve onder den blooden hemel, op de publieke plaetsen, te vereenigen. Dit moet in den 19^e artikkel van de belgische Constitutie staen.

Commissaris, zynen boek openslaende. Dit is wel waer, doch gy weet wel dat wy nu zoo lang en wel in rust leven, en wy zyn immers verplicht van te zorgen, dat er weder geene troebels ontstaen. Hiervoor moeten wy dag en nacht waken, op dat de publieke rust niet gestoord wordt.

Maes. Mynheer, ik kan U verzekeren dat deze byeenkomst der werklieden niet is om de rust te stooren, maer wel om dezelve nog des te beter te bewaren, want al die zich niet ordelyk gedraegd, willen zy niet toelaten, zelfs beschouwen zy die als spioen of oproermaker.

Commissaris. Nu, gaet dan maer heen, ik zal er rapport van maken.

Hy heeft dus rapport gemaekt dat dezen baes zich niet wilt laten afschrikken om tegen de wet te handelen, zoo als de police van Brussel die zoo veel moeyte doet om door het schenden van den 19^e artikkel der Constitutie de herbergiers bazen te willen dwingen om de volks vergaderingen te beletten.

Twee herbergiers bazen hebben zich reeds door deze wetbroddelaers laten afschrikken, den baes uyt de estaminet het *Herderinneke*, en die uyt het *Lammeke*, hebben reeds door de ongegrondste reden laten weten, dat er geene byeenkomst van werklieden by hen meer kan plaets hebben; die arm verblinde menschen hebben geluysterd naer de heeren der police, die hen zaken hebben verboden waertoe zy geen regt hadden, om te verbieden. Indien de arme werklieden half zoo veel tegen de wet hadden gehandeld, als zy politie beampten, zy waren reeds lang uyt hunne huizen gehaald, en als misdadigers in de gevangenis opgesloten.

Men zal hier misschien vragen : waervan weet gy dit dat het de heeren der police zyn die zulks gedaen hebben? Wy hebben reeds het voorbeeld van den braven en onbevreesden herbergiersbaes Maes, en wy hebben gehoord en gezien, wat den stadsdienaar, Hendrik Delvin, zondag in de vergadering der werklieden tegen den baes uyt de estaminet het *Lammeke* gezegd heeft; wy hebben eerst gedacht dat dezen onwetende uyt zich zelve handelden, als wanneer hy zeyde : « Ik zal er mynen commissaris over spreken, dat dit hier niet meer zal plaets hebben. » En ziet, dit heeft hy ook gedaen, want, heden vrydag 3 uren na den middag komt de herbergiersvrouw en zegt ons : Myne heeren, ik heb myne zael aen eenen dansmeester verhuerd, die daer van 's morgens vroeg tot tegen den avond op komt dansen. Wy antwoorden : Dat is niets, vrouwke, dan zullen wy des avonds komen. Neen, myne heeren, zeyde zy, dat is onmogelyk; want met den avond steken wy nooyt licht aen in die zael, uyt vrees dat er brand mogt in komen. Daerop schoten wy in eenen lach en zeyde : Nu, nu, onnoozele vrouw, gaet maer heen, en zegt aen uwen kommissaris dat gy al gedaen hebt wat mogelyk was, om zoo te liegen, dat hy buyten het spel kon blyven; Ja, ja, antwoorde zy, gy zyt bedankt, mynheeren, en daarmede ging zy heen.

Wie onzer lezers moet hier niet bekennen dat dit het werk van de police, of ten minsten van eenige leden der policebeampsten is. Doch met alle deze intrigen, met alle deze bedreygingen om door het schende van de constitutie, de arme werklieden te beletten, om zich in order en eendragt te vergaderen, ten eynde elkanderen te verlichten en te beschaven, om hun bestaen te verbeteren. Zoo zullen deze heeren hierdoor weynig winnen, want indien het de commissarissen gelukt is, om twee herbergiers bazen om te koopen, zoo is het ons ook gelukt om weder twee andere estaminets te vinden, de eene is in den *Keyzer*, by den heer Rentiers, op de Oude-Merkt, alwaer er weder eene byeenkomst van werklieden zal plaets hebben, hede zondag s' morgens 11 uren; de andere is in *Gravillon*, by den heer J.-B. Maginel, in de Potlepel straet, alwaer er heden na den middag ten 5 uren eene byeenkomst van werklieden zal plaets hebben, en maendag avond 7 uren in de estaminet *Het wit Peerd*, in de Fabriekstraet.

Wy zullen hopen dat onzen braven burgemeester, M. Rouppe, zal zorg dragen, dat wanneer de police ons niet wil beschermen, ons ten minsten niet zal tegenwerken, en de constitutie zoo schandelyk verbreken, waeraen hy, brave heer Rouppe, heeft helpen medewerken; want indien de heeren der wet ongestraft de constitutie of de hoofd wet mogen verbreken, wat zal men dan zeggen van hen die de constitutie verbreken en niet van de wet deel maken? Wy, van onzen kant, zullen steeds voortgaen, met ons te vereenigen om ons zelve te beschaven en om ons welzyn te bewerken zonder dat van anderen te benadeelen, en om ons niet aen het schenden der Constitutie schuldig te maken, zoo zullen wy maken dat wy in alle onze vergaderingen van eenige boekjes voorzien zyn, waer onze Constitutie in staet, én er den redenaer en den president ieder er elke mael een van in de hand geven.

E.) INLANDSCHE KRONYK.

— Men schryft uyt Antwerpen :

Het vertrek van de Broederkens van St.-Joseph, te Deurne, maekt alhier veel ophef. De christelykster en de eerwaardigste lieden begrypen niets aen dit haestig vertrek, en nog minder aen de menigte schulden welke zy in deze stad laten. Ofschoon het gesticht van Deurne van jaer tot jaer verminderde, om dat het onderwerp voor onze jonge Belgen niet geschikt was, zoo moest er toch nog winst voor onze broederkens zyn; men zegt dat zy hunne schulden zullen

betalen, maer, « va-t'en voir s'ils viennent, Jean!... » Het schynt dat deze broederkens door Lodewyk-Philip naer Vrankryk zyn geroepen; dezen vaderlyken monarch wil zyne kinderen, de onnoozele Franschen, van de christelyke roede wat doen gevoelen...

— Men heeft deze week verscheyde gardes-civiques aengehouden, welke door den tuchtraed veroordeeld waren. Deze burgers zyn door zes gendarmen naer de gevangenis gebragt.

— Eene der laetste meesterstukken van den minister Evain, is de op vrye voeten stelling van alle de guidens welke in de zaek van de plundering van den *Liberael* begrepen waren. Over dry weken zyn deze koninglyke soldaten los gelaeten; men heeft hen naer hun regiment gezonden, met de aenbeveling van door hunne verkleefdheyd en gehoorzaamheyd deze daed van koninglyke vergeving te herkennen. Nu weten deze soldaten en hunne makkers met welke kleyne straf zy het kwyt zyn, als zy den eenen of anderen bureau van een oppositieblad willen stukken slaen. (Courrier Belge.)

— Men maekt groote herstellingen in de meubelen van de kamer der volksvertegenwoordigers. Alle de zitbanken zyn weggedragen en zullen in plaets van laken met marokyn bekleed worden. De behangsels van groene stof rondom de zael zullen ook vernieuwd worden in eenen veel beteren smaak.

— Wat is het goed riemen snyden van een anders leer; het is gemakkelyk de state kamer te verfraeyen op kosten van het volk.

— Er is van wegens de justicie bevel gegeven van aenhouding, tegen Jan Eligeer, herbergier, betigt van moord op den persoon van Ferdinand Coddens, douanier te Moerbeke, en tegen Karel Cocquet betigt van te Meerendré een peerd gestolen te hebben.

— Stierman Roose, van de sloep *Wellust*, te Oostende binnen gekomen van de yslandsche visschery, verhaelt dat er negen duynkerksche schuyten met man en muys vergaen zyn. Hy rekent op honderd tachtig het getal visschers die daer by het leven hebben verloren.

— In eene tentoonstelling van konst-voorwerpen die nu te Londen plaets heeft, bemerkt men een stoom-geweer, het welk 70 kogels par vier seconden afschiet. Men kan het zelve dadelyk met een gelyk getal kogels herladen, welke men een voor een of met lagen kan afschieten, in zulken voegen dat het mogelyk is 420 kogels par minuet of 25,000 par uer af te schieten. Men begrypt wat verwoesting zulk een geweer in een leger kan inrigten. Gelukkiglyk is het zelve nog niet aengenomen in de legers der souvereynen van Europa. (Vaderlander.)

— Den koning heeft bevolen, dat er eenen gedenkpenning in zilver, ter gedachtenis der inhuldung van den Zegeboog der Ster, aen alle der officieren van de nationale wacht van Parys zal uytgedeeld worden. — Siroop om hunne lippen mede te smeren.

— Men spreekt te Parys van eenen ontdekking die eene groote verbetering zou brengen in het lot van den soldaet en op de arme klas zou wederwerken. Ziet hier de zaek: Eenen apotheker van Lyons heeft eenen middel ontdekt om wit brood te maken, zonder dat het aanstoen van onderhalf pond van prys zou veranderen. Dien apotheker is door het fransch gouvernement naer Parys geroepen, en onder den zegel van den eed heeft hy zyn geheym aen eenen geneskundige kommissie bekkend gemaekt, die er niets op te zeggen heeft gevonden. In tegenwoordigheyd van verscheyde direktors van het departement van oorlog is het brood gekneed en gebakken. Men verzekert dat het alle wenschelyke hoedanigheden vereenigt; dat het zeer goed en aengenaem van smaak is. Eyndelyk men is over de proefneming zoo voldaan geweest dat men voornemens is het geheym van den uytvinder te koopen, tot welk eynde men een speciaal krediet aen onze beyde kamers wilt vragen.

— Eergisteren, om elf uren des avonds, wanneer eenen likeurverkooper, woonende op de Hoogstraet, op den hoek der Alexianenstraet, zynen winkel meynde te sluyten, rukten zes mannen, gekleed met kielien, in den winkel en vraegden drank. Terwyl men hun bestelde namen zy verscheyde flesschen likeur en vele glazen weg. Eene worsteling begon tusschen deze stoutmoedige dieven en de persoonen van het huys, aen wie het gelukt is eenen der dieven vast te houden. De vyf anderen zyn gevlugt. Men verhoopt hun te ontdekken.

— Eergisteren heeft de policie, op het eynde der Twaelf-Apostelstraet, eenen twintigjarigen jongeling, zeer welgekleed, aengehouden en naer de permanencie geleyd. Men weet tot hier toe nog niet welke oorzaak tot deze aenhouding heeft aenleyding gegeven.

— Verscheyde sluykhandelaers hebben gepoogd eergisteren, om vier uren des morgens, op den Boulevard van het Observatorium, by de Plaets der Barrikaden, eene groote hoeveelheden sterke dranken in de stad te fraudeeren maer zyn door de bedienden van het octroy en door de veyligheids-wachten verdreven. Een stuk wyn is aengeslagen. Eenen der wachten, den genaemden van Regenmortel, is in de worsteling door eenen bal in den rug getroffen en is dood ter plaets gebleven.

— Eenen uer te vooren was aldaer eenen persoon aengerand en had verscheyde stokslagen door onbekende kerels ontvangen.

F.) BERIGT.

J. Kats laet aen het publiek weten dat hy geen deel meer aen den opstel van *Uylenspiegel* heeft.

G.) UYTLANDSCHE KROONYK.

Zwitserse meeting.

Zwitserland, gedreygd in zyne onafhankelykheyt door de noordsche despotten en door *Z. M. Lodewyk-Philip*, den uytvoerder hunner beslyuten, heeft naer het voorbeeld van Engeland en Belgien, hare meetingen opgerigt. Die welke laetsleden te Wiedikon, by Zurich, gehouden is, had meer dan 20.000 persoonen vereenigd. De vergadering is geopend geworden door eene redevoering van *M. Zehnder*. Naer dien gezien te hebben de moeyten welke de confederatie gedaen heeft om aen de schulden te voldoen welke de menschelyke regten haer opleggen, heeft den redenaer de note van den franschen ambassadeur aengeraekt. Zich tot het volk wendende, heeft hy gevraegd of zy bereyd waren om hun hoofd onder een vreemd juk te bukken? — Neen! neen! riep men van alle kanten. — Zyt gy gereed, vervolgte den redenaer, om uwe fortuynen en uw leven op te offeren, om de vreemde tusschenkomst te verdriven? — Ja! ja! weergalmde de plaets van duyzende stemmen; wy zyn bereyd om het te doen. — Verscheyde redenaers hebben vervolgens het spreekgestoelte beklommen, en na hen allen aenhoort te hebben, heeft de vergadering kennis genomen van een adres aen de vergadering der staten (diète) hetwelk met volle stemmen is aengenomen.

— Te Reiden heeft er ook eene meeting plaets gehad, alwaer men over de 10.000 menschen vereenigd zag. Verscheydene redevoeringen zyn er uytgesproken geworden, allen ter handhaving der zwitserse vryheyt.

De volgende verklaring is door deze meeting aen de vergadering der staten ingezonden :

» Wy bondgenoten der kantons van Berne, Lucerne, Schwitz, Soleure, Bâle-Campagne en Argovie, vereenigd te Reiden, verklaren eenpariglyk :

» 1° Dat zy alle tusschenkomst der vreemde staatkunde in de zaken van hun land, zullen verdryven, als zynde strydig tegen de eer, tegen de vryheyd en tegen de onafhankelykheyd van het zwitsersche volk; dat zy bereyd zyn hun goed en leven op te offeren om de zwitsersche konstitutionneele overheyd te ondersteunen in de moeyte welke zy aenwenden om de vryheyd te behouden welke zy van hunne voorouders geërfd hebben, en dat elkander gedrag hun schandelyk zoude voorkomen;

» 2° Dat zy voornamelyk de terugwerping van den franschen ambassadeur, den hertog de Montebello, als eene zaak van de grootste noodzakelykheid aenschouwen, aengezien hy heeft doen blyken dat het volk zyne eygene constitutie, of de overheden welke het zich gekozen, niet zoude voorstaen; als ook wegens de weynige achting welke hy aen den voorzitter der staten heeft getoond, door hem in den nacht te komen overvallen, om zyn huys te onderzoeken; en voornamelyk wegens zyne eyschen om zich in onze nationale zaken te bemoeyen, en om dat dezen staetsman door zyn gedrag in het algemeen het vertrouwen des volks verloren heeft;

» 3° Dat zy de opoffering der byzonderen belangen aen het algemeene welzyn des vaderlands, als het beste middel beschouwen, om Zwitserland van de eyschen der vreemden te verlossen, en dat zy by gevolg het slechte verdrag van 1815 gaerne zouden zien plaets maken voor eene federale constitutie, welke aen de Zwitserschen zoude toelaten om zich als een eenig volk aen de vreemdelingen te vertoone.

» Mogten de staten de ernstigheyd dezer woorden overwegen, en al hunne waerde berekenen! »

(*Volgen de onderteekenaers.*)

Een order van de Junte van Cadix roept onder de wapens alle bekwame persoonen van 17 tot 40 jaren; men moet hiermede vliegende kolonnen oprigten.

— Het in duygen gevallene ministerie van Lodewyk-Philip is nog niet hersteld geworden.

— Men melt dat den gewezen minister Thiers, welhaest met zyne familie naer Italien gaet vertrekken.

— De dagbladeren van Barcelone, tot den 19 dezer maend, niets anders dan de plegtige inhuldiging van den steen der constitutie op den 16. De plegtigheyd is met geestdrift volvoerd geworden, en geene de minste wanorde heeft er den luyster van verminderd.

— De spaensche schermutseling waarvan wy in onzen vorigen nummer gesproken hebben, is op verre na zoo erg niet geweest als men het aengekondigt heeft. Het is eene eenvoudige ontmoeting tusschen het 3e en 4e regiment van de koninglyke garde, welke schynt gestookt geweest te zyn met het geld van eenige ryke kwaedwilligen. De standvastigheyd van den generael Rodil heeft welhaest de wanorde gestild. De generalen-officier is minister van oorlog en opperkommandant der noordsche armée benoemd geworden.

— De opstelling of herstelling van een reglement op de vryheyd van de pers, een gevolg zynde van de aenneming van de constitutie van 1812, zoo heeft den minister van pas gevonden om het reglement van den 22 october 1812, door de cortès gedecreteerd, weder in voegen te zetten. Volgens dit reglement hebben de Spanjaerden het regt, om gedachten te doen drukken en verspreyden, zonder de minste voorafgaende *censure*.

— Den spaensche ambassadeur te Parys heeft geweygerd den eed te doen aen de constitutie van 1812.

— Wy vernemen ook dat den spaenschen afgezant te Brussel, en zynen secretaris, aen het belgisch gouvernement hebben bekend gemaekt dat zy zich van hunnen post ontzetten, daer zy geen eed voor de konstitutie van 1812 willen doen.

— Men spreekt van eenen eygenhandigen brief van de koningin Christina, gedresseerd aen de koningen van Vrankryk en Engeland, om tegen « de geweldigheden en tegen de gevolgen van hare gedwongene goedkeuring der konstitutie van 1812, » te betuygen.

Den uytgever, J. KATS.
Drukkery van A. MARRÉ.

5. Den Volksvriend, Zondags en Donderdags-blad, 11 januari 1838, jg. 3, nr. 2 (1).

A.) BERIGT.

Sedert nieuwe-jaer verschynt den *Volksvriend* TWEE MAEL ter week, des ZONDAGS en des DONDERDAGS, in hetzelfde formaet als nu.

Nogtans zal het abonnement slechts de geringe som kosten van 5 francs par trimester voor Brussel, en 5 fr. 50 centiemmen voor de provincien (vrachtvry).

Deannoncen en bekendmakingen zullen, even als nu, maer TIEN centiemmen par regel betaeld worden.

Den *Volksvriend* zal dus verdubbeld wezen voor kleyne vermeerdering van 1 franc par dry maenden.

In het blad van *Donderdags* zullen de redevoeringen en de discutien der steeds aengroeyende Meetings gegeven worden, benevens de voornaemste nieuws-tydingen. Het *Zondags* blad zal toegewyd zyn aen verschillende kwestien van algemeen belang, als ook aen de byzonderste binnen- en buytenlandsche berigten. De beyde bladen zullen altoos eenen zoo aengenamen als nuttigen *feuilleton* behelzen.

Men abonneert zich:

Te Brussel, op het oude kantoor in de Satroozen straet, n° 42; benevens in het nieuwe kantoor, in de *Steen straet* n° 43, by de Stads-Waeg. Brieven, geld, of andersints, zullen vrachtvry op deze beyde kantooeren ontvangen worden.

In de provincien ontvangen alle briefpost kantooeren de abonnementen, als ook de voornaemste boekhandelaers der groote steden.

B.) VERKLARING VAN HET BOEK DES VOLKS.

De menschen van den zelfden vader voortkomende, hadden maer een eenig groot huysgezin moeten uytmaken.

F. LAMENAI, kap., 1, § 2.

Wanneer veele menschen dit gezegde overwegen, dan zullen zy in eenen lach schieten en uytroepen : Laménais is zot geworden, want hoe toch is het

(1) Centrale stadsbibliotheek te Antwerpen B. 89406-382. De heer J. Verhelst was zo vriendelyk 3 nummers van de *Volksvriend* te Antwerpen aan te duiden. Zie nr. 263.

mogelyk, dat in een huys alle menschen van de geheele aerde zoude kunnen woonen. Doch de uytdrukking van Laménais wil dit niet besluyten; zyn gezegde komt hier overeen met dat gene van Christus, als hy zeyde : *gy hebt maer eenen vader die God is, en gy allen zyt broeders, kinderen van den zelfden vader, die allen gelyk elkanderen als u zelve moet beminnen.*

In geval dat alle menschen nu broeders en zusters zyn dan spreekt het immers van zelve, dat zy allen een en hetzelfde huysgezin moeten uytmaken.

Het huys dat Laménais hier bedoelt is de gansche aerde en de menschen welke op de zelve woonen zyn de kinderen van Hem, aen wien het huys of de aerde haer bestaen te danken heeft. Uyt de aerde zelve zyn de menschen voort gekomen, diensvolgens zyn alle menschen kinderen van Hem die de aerde geschapen en met leven bezielt heeft.

Wanneer de aerde maer een huysgezin zoude mogen uytmaken, dan spreekt het ook van zelve, dat alle menschen regt hebben om van de vruchten dezer aerde zoo veel te nemen als zy tot hun levens onderhoud noodig hebben, zoo wel zy welke ombekwaem zyn om hunnen arbeyd te verrigten, als die welke hun dagelyks werk volbrengen.

Dit zyn de gronden welke Laménais verder in zynen eersten artikel verklaert, doch dat door de meeste menschen nog voor onmogelyk beschouwd wordt. Maer zoo gaet het als de menschen zich aen het kwade gewoon hebben gemaekt, dan denken zy dat het goede niet meer mogelyk is.

Overtuygd men hen dat het nogtans de wet der natuer en de zuivere leer van Christendom is welke dat bepaelen, dan komen zy nog altoos met de oude gewoonte voor den dag, dat is : ja dat kan niet gaen, dat is onmogelyk, daer zyn te veel slechte menschen, die niet zouden willen werken, en maer altyd van een anders goed zoude willen leven, enz. enz. en daer mede denken zy Laménais, de leer van Christus, de wet der natuer en alle voorstaenders der gelykheyd verworpen te hebben.

Doch dit is niets gezegd en geenszins de radicale grondregels wederlegt, de gewoonte is geene wederlegging of geene rede dat het niet mogelyk is ons het anders in te rigten.

Maer het voornaemste van allen waerom er vele menschen tegen deze radikale grondstellingen zyn is dit, dat zy bevreesd zyn, om hunne zware traktementen hunnen hoogmoed, of schitterende posten te verliezen.

Doch wat mag Laménais met zyne grondstellingen voor hebben, zoude de menschen gelukkiger zyn, wanneer zy allen als broeders en zusters maer een huysgezin uytmaekten? Wat zoude er dan gebeuren? Zouden wy schoonder vruchten op boomen en velden winnen? Zoude wy prachtiger gebouwen en schitterender luks ontmoeten? Neen in het geheel niet, geene prachtiger gebouwen, geene schidderender luks, en geene grootere heeren zouden wy dan ontmoeten.

Maer wy zouden alsdan geene naekte menschen, geene hongerige broeders noch geene lydende slagtoffers meer hebben, zoo als nu.

En zouden wy dan niet gelukkig wezen? wy zouden geene koninglyke paleizen, geene rentiers noch ryke bankiers meer vinden, maer wy zouden ook geene bedelaers werkhuyzen en geene schamele hutten meer noodig hebben, want geene menschen zouden aen het noodwendige meer moeten gebrek lyden.

Er zullen alsdan geene vreemdelingen meer gevonden worden, want alle greusscheydingen zullen opgeligt wezen, ten minste zoo ver, dat er geene vyandlyke meer bestaen zouden, of nergens meer tol of stroopers regten zullen geëyscht worden; dan zal de aerde ons vaderland of maer een huysgezin meer uytmaken, en het aerdsch paradys, dat men nu voor altyd verloren acht, zal alsdan wederom verschynen!

C.) DE ZORG VAN HET GOUVERNEMENT VOOR HET VOLK.

Het is nog niet lang genoeg geleden dat de werklieden der meeting petitiën hebben ingediend tot het dekken der wagons, en het nemen van maetregelen om den hoogen prys der houille te doen afslagen.

Doch over eenige weken heeft men van de petitiën der houille, waarvan er nog verscheidene anderen van dien aard waren ingekomen, in de kamer gesproken, en na eenige woordwisseling heeft men dezelve aen mynheer Nothomb minister van openbare werken overhandigd.

Doch onzen heer minister Notomb heeft het zoo warm, dat hy nog niet eens aen de houille petitiën gedacht heeft.

De koude is sedert eenige dagen nogtans zoo fel toegenomen, dat er reeds met duyzende arme menschen zyn welke zich dag of nacht meer verwarmen kunnen, maer onzen minister Nothomb is zoodanig wel gekleed en van alles in overvloed voorzien, dat hy het weder zeer schoon vind.

Maer zy die met 10 of 20 pond houille moeten koopen, en daarmede 2 of 3 dagen moeten wachten eer zy weder geld hebben om ander te halen, voor deze is het geen gezond weder heer minister! zy welke byna zonder hemd loopen en wat slechte kleederen om hunne verarmoedige leden moeten hangen gevoelen de bitterheyd van het weder maer al te wel mynheer, en zy welke in die ellendige woonsten moeten huysvesten, alwaer den wind langs alle kanten doordringt, voor deze lieden is het weder niet gezond maer het is aldersmartelykst om uyt te staen.

O mynheer! gy die de houille petitiën in handen hebt, gaet toch eens met uwe gezonde en verwarmde leden, en begeeft u maer voor een paar uren uyt een kostelyk paleys, naer die kleyne smalle zoo sterk bewoonde straeten, en doorzoekt eens, op zyn onverwacht den akeligen toestand van hen waeraen gy en het gansche gouvernement het meest uw bestaen verschuldigt zyt, van hen die zoo dapper tegen de verdrukkers van het vorige gouvernement gestreden hebben, om plaets te maken voor brave menschen, welke het volk niet meer zoude bedriegen noch laten lyden.

Gy behoeft niet bevreesd te wezen dat den armen menschen stank u thans te sterk zal in den neus vlieden, en u in onmagt doen storten, neen heer minister! De koude heeft deze ellendige woonsten van de ongeurige dampen gezuiverd, het water zult gy er in hunne gebrokene potten bevoren vinden.

Gy zult er zelfs geen ongedierte meer vinden dat op uwe kleederen zoude kunnen komen, want ook dit heeft zich in de reden der lokken door de felle koude verborgen. Maer gy zult de moeders met bevende kinderen in eenen of anderen hoek vinden by elkanderen geschoven die van honger en koude weenen, kermen en knappertanden.

Ga, ga, minister van het inwendige, en doorzoekt het inwendige van het lydende volk, en leer daer hoe gy uwe pligt moet vervullen.

En gy alle andere heeren van het gouvernement, gy die verplicht zyt om de regten en belangen van het volk ter hert te nemen, geeft u ook de moeyte en doorzoekt den toestand van hen, die uwe hulp het meeste noodig hebben, en gy zult vinden dat gy nog zeer weynig voor uwe lydende medebroeders gezorgd hebt.

Indien gy nog eenig menschelyk gevoel in uw hert hebt, indien er nog eenen druppel medelydende bloed door uwe aderen vloeyt, zult gy door het bitter lyden en het zielroerend gekerm van uwe verstootene natuergenoten beschaemd weder keeren, en alle andere onder hande zynde kwestien in uwe kamer van volksvertegenwoordigers staken, en uytroepen: «eerst en vooral maetregelen beraemt, om het smartelyk lyden van zoo veel hondert duyzend onzer medebroeders en arme Belgen te verzachten.» Gy zult de staetkundige

intrigue van het Grunewald ter zeyde stellen, en de millioenen welke voor die soldaten speelrys bestemt is intrekken, al moest gy er houille en brood voor koopen, om hen te verwarmen en te verzaden, die van honger en koude weenen.

De wagons der yzere wegen welke gy tot schande der wereld nog ongedekt laet, om uwe armen medebroeders, welke verplicht zyn te ryzen, te kunnen pynigen, zult gy dan ook spoedig laten dekken.

Ja mynheeren! die zoo lang de petitie tot het dekken der opene wagens van de yzere wegen verborgen houdt, begeeft u eens met de zelve kleeren van uwe arme medebroeders op de yzeren weg van Brussel op Antwerpen weg en weder en ik ben verzekerd dat er niet eene van u allen zal wezen, welke nog eenen dag uytstel zal vragen om aen de petitie tot het dekken der opene wagens te voldoen.

Deze tael zal mischien door vele heeren als oproer makend beschouwd worde, vooral door hun welke in het lyden des volks hunne grootheyd zoeken. Maer wie zyn de oproermakers: zy welke het volk laten lyden en verdrukken of zy welke het zelve willen regt verschaffen?

D.) ENKELE GEDACHTEN OP DEN CHRISTELYKEN GODSDIENST, DOOR M. LEYS.

Eene zekere en gewaerborgde oplossing hier over te doen, is by naer om niet te zeggen geheel, toch grootendeels onmogelyk; daer men alle de zware duysternissen die ons omringen, zouden moeten doorklieven en de twyfelachtige voorby gevlogene eeuwen in een waer daglicht zou moeten ten voorschyn brengen. Door dezen twyfel en door die ondoorzienbare duisterheyd zyn de onnoemlyke godsdiensten voortgesproten. Vele der verwaende wysgeeren zyn van gevoelens dat men met eene wereldsche wet zonder godsdienst bestaen kan.

Dit is nogtans tegen de natuer strydbaer; want dat zy my eens een voet grond opnoemen wiens redelyke bewoners niet een opperwezen erkend hebben, voor en al eer zy andere wetten hebben bezeten; boezemt de natuer zelve niet aen alle wezens dien eerbied tot een alvermogend wezen in? Zal van den geringsten aerdworm af tot het verhevenste wezen toe zich niet in de opdagende zon verblyde? En wanneer Godheyd of voorzienigheyd een hersenschim is, wat is dan de mensch met alle zyne kundigheden en geestvermogens? dan blyft hy het rampzaligste wezen, dewyl het algemeen bekend is dat hy aen veel meer rampen als redelooze wezens onderworpen is; en zullen deze nietige wereldsche vermaken dan alle die smarten opwegen?

Wanneer men den mensch als dier wilt beschouwen, wanneer men hem eene sterfelyke ziel wilt toeschryven, dan mag hy zich van alle redelyke pligten afwenden en zich aen dierlyke bezigheden overgeven. Wat doet gy dan met uwe kamers volopeengestapelde wetboeken, wanneer den mensch het dier gelyk is? Waerom perst gy hem aen alle uwe genomene maetregelen, aen alle uwe wereldsche beuzelary eene blinde gehoorzaamheyd af? waerom dwingt gy hem tot een pligtverband? Om dat hy mensch is zal men antwoorden. Hoe kan hy dan mensch zyn wanneer gy hem de onsterfelykheyd der ziel afneemt? Hy is mensch zegt gy, en men neemt zyne menschheyd af; ontlast hem dan ook van zyne menschelyke zorgen en bekommernissen: gy bereyd en stelt het huysdier zynen nooddruft voor, en den mensch wilt gy doen zwoegen en arbeiden met alle rampen en smarten doen kampen, en wilt hem boven dat zyn eenigst genoegen, zyn eenigst geluk (de hoop) ontnemen: wat blyft er hem van die goddelyke gave over, als hy maer het evenbeeld van het dier is? Verwaende vrygeesten, gy wilt ons verhevenste genoegen vergifigen? gy wilt ons in de uytterste ellende den moed ontnemen, en ons van onze geboorte af tot onzen jongsten snik aen de smartelyke wanhoop overgeven! Wat zou er van den mensch worden indien deze hatelyke gedachten algemeen wierden?

De mensch die zoo vele belangryke uytzonderingen verspreyden die bynaer tot de volmaektheyd stryd, zou zich zelve door een enkel verkeerd gedacht, door eene bedriegelyke ingeving, de zoete hoop ontrooven die hem zynen toekomstenden eygendom verzekert.

Hy moet zich zelve een groot deel van het aanwezen verschaffen; hy is en blyft op dees aerd' het voorwerp van zorg, en wanneer nu alles maer eene vergangelyke deugd ware, wanneer men de sterfelykheyd der ziel veronderstelde, dan zoude het onmogelyk zyn, dat eene bewonderingswaardige schepping besta; en deze kunnen de verwaende vrygeesten niet loochenen, nogtans zy hen genoeg tegen de borst stoot. Wee zulke zamenleving, die zich in deze blindheyd in deze ware afgodery inwikkeld! Waerom als de mensch een dier is, wil men hem aen deugd en plicht onderwerpen? Waerom als hy een dier is wil den vrygeest voor het minste ongelyk hem aengedaen zich op het geregt beroepen en straf vergen? Wel de dieren hebben dit niet, zy wreken zich zelve en het regt blyft aen den sterksten. Waer zou het vertrouwen naer toe gaen, als wy naer den laetsten blaes gegeven te hebben geene verantwoordelyk meer behielden. Wel de wereld wierd eenen yselyken moordkuil voor het minste ongelyk dat men ons aen deedde, verscheurde men zyn broeder, en alle vereenigingen, alle aerdsche wetten gingen te niet. De mensch waer niet meer gelukkig, en zyne kunde zou echter strekken om zyne ellende te volmaken; de mensch is te begeerig en kan zyne driften te slecht beteugelen om de onsterfelykheyd der ziel te verwerpen; want de hoop eener toekomstende wereld alleen kan een pael aen zyne gretige begeerte stellen, om rede hy zich daer door aen eene voorzienigheyd onderwerpt en dat alle aerdsche vrees of voorwenselen hem hersenschimmig zoude voorkomen. De onsterfelykheyd der ziel is dan den eersten grondslag van den godsdienst.

Den godsdienst wanneer men die maer in zyne oorspronkelyke zuiverheyd beschouwd, moet ongetwyfeld een geschenk des hemels zyn, en blyft voor alle godsdienstige beoefenaers een zielroerend genoeg. Doch hoe grievend valt het niet dit goddelyk geschenk door de duysternissen der dwaling en door de hebzucht der menschen omsluyerd te zien? Die zuiverheyd verliest hare kracht en bewimpeld haer met wonderen bovennatuurlykheden die maer al te dikwyls zyne vergiftige wortelen schiet.

Het christendom welkers uytbreyding en snellen voortgang vele schryvers alleenelyk aen mirakelen en andere knevelary toeschryven, heeft zynen voerspoed en tevens zyn verderf aen een menigte werkende hoofdzaken te danken, en vooral aen de bepaelde leer eens toekomstende leven of de onsterfelykheyd der ziel. De christenen hebben altyd zeer onverdraegzaam geweest; men heeft nooyt gehoord dat andere volkeren gelyk zy voor het geloof streden; maer de christenen hebben altyd een afschuw gehad van een ieder die niet van hunne gedachten was; dit vooroordeel hebben zy ten erfdeele van het Joodsche volk bekomen, van welk zy afstammen; de christenen waren styfhoofdig en verbasterden den zuiveren godsdienst met bygeloovigheyd. De Romeynen die de verdraegzaamheyd tot leyddraed hadden, beschermden alhoewel zy de bygeloovigheyd de grootste verachting toesmeten, de verdraegzaamheyd der andere volkeren moedigde de christenen in hunne hardnekkigheyd aen. De volkeren die hen gedoogden werden met burgertwist overladen. Zy kondigden eene leer, die met hun eygen gevoel en met dat van het menschelyk verstand tegenstrydig was. Zy handelden als of er eenen God voor hen alleen bestond, en wierpen alle hunne naburen in eene onverzoenelyke vyandschap.

Nauwelyks hadden zy schuytplaets van de oude volkeren bekomen; of zy rukten met wreedheyd deszelfs afgoden omver en slachte met eene afgryzelyke bloeddorstigheyd, geheele stammen afgoddienaren. Zy weygerden alle onderhandelingen of verbintenissen met vreemdelingen aen te gaen, en roemden

zich alleen voor het toekomstige leven geschapen te zyn. Hoe doemwaardig zyn zy niet die de zuivere christenleer aldus vertrappen? Die lochenen dat hunne leer oorspronkelyk uyt de natuur wet is; die zeggen dat God niet eeuwig de zelfde God is? God kan dan onmogelyk almogend zyn wanneer het u vry staet zyne genomen besluyten te veranderen?

En wat waerborg levert uwe leer op, wanneer de maetregelen en wetten van uwen God niet duerzaam zyn? Uwen God is dan wel onregtvaardig wanneer hy de bekendmaking zyne veranderde wetten maer tot aen u laet toekomen, en den boschbewooner die toch ook zyn schepsel en evenbeeld is, van deze verandering geen kennis geeft. Van een almogend wezen, maekt men eenen vermoeyelyken ambachtsman, die naer zes dagen gearbeyd te hebben eenen dag rustens noodig heeft. Eenen schepper die alles uyt niet voort bragt geeft men eene ribbe om eenen aerdworm te vormen! De mensch die naer dit tydelyk verblyf het eeuwig toekomstige leven beloofd is, stelt men in een paradys dat zekerlyk in de eene of andere overstroming vernield is! Voor en aleer de eerste mensch gestorven is brengt men verdoemde zielen ten voorschyn die zich in slange gedaente vertoont! De voorzienigheyd die het geringste schepsel met zyne verwarmende zon bestraelt, zal zyn evenbeeld die hy tot opperheerscher der aerde gesteld heeft eenen ellendigen appel ontzeggen.

Eenen God die de bermhartigheyd zelve is zal om dezen enkelden appel de vloek over 'smenschens hoofd uyt spreken en den zelve tot het jongste nageslacht doen overgaen! Den alwetenden schepper zal engelen maeken, die hy weynige dagen daer na in een eeuwig strafverblyf doemd! Is het dan zonder reden dat de volkeren tot vertwyfeling oversloegen wanneer men de zuivere bron dusdanig heeft vergiftigd; wanneer men de leer zoo dwalend en hartstogtend afschetst; wanneer men de leer zoo wankelend en onverzoenelyk ziet; wanneer men de leer van bygelooivige verciersels omringt en van het opperwezen een aardscheepsel maekt?

Op deze wyze verdeelde het christendom zich welhaest in meer dan 50 secten. Allen hadden hunne bisschoppen, en schiepten martelaers, alle deze secten werden naderhand om zoo te zeggen onder den magtigsten weer ingelyfd; want gelyk elken bisschop maer door alle slach van huichelary zynen hoop trachte te vermeederen het zy door geweld of door bedriegery, zoo heeft het christendom zich ten laetsten onder een hoofd geschaerd die er slechter mede leefde als den herder met zyne schapen. De opwekking der dooden als ook vele andere wonderen lokte vele ligtgeloovige tot het christendom, vele heidenen die zich gaerne onder eene gemeente begaven die de magt van zulke wonderen van God bekwaam. Thans dat de krachtige woorden die tot het uytvoeren dier mirakelen uytgesproken moeten worden, in de vergetelheyd gedolven liggen, houd men zich te vrede met de kunst der zielsverhuyzing, en deze is volgens my wel de eerste waerdig, daer zy genoeg opbrengt.

Het doopsel heeft ook vele aenhangers gekweekt. De priesters hadden altyd de pryswaardige begeerte om hunne gemeenten te vermeederen. De grootste kwaaddoeners wiens geweten onder den last van zware misdaden gebukt gingen, en die uyt hunne godsdienstige tempels gebannen waren namen hunnen toevlugt tot de christenen, die hun schandelyk levensgedrag met eenige druppels water afwieschten, en van deze zag men zeer dikwyls eenige dagen naer hunne dood de grootste heyligen maken: tegenwoordig vallen alle zulke heyligmakingen vry wat kostelyk aen de afstammelingen der overledenen, en niet tegenstaende het onophoudelyk bidden, blyft den almanack altyd met de zelfde heyligen pronken; het is te vermoeden dat de onderhandelingen van den hemelschen met den aerschen weg onderbroken zyn, of men zou van over lang eene lyst van nieuwe heyligen gehad hebben.

Het is my tot hier toe onbegryppelyk voorgekomen waerom onze priesters het hywelyk verfoeyden; want zuyverheyd zweren is met de natuer tegenstrydig. Het volkryke Rome had moeyte genoeg om de kuysheyd van hare zes vestaelsche maegden te bewaren; hoe zal het dan met ons gaen die er met duyzenden te bewaren hebben, en die toch van de zelfde natuer voortspruyten; of zouden onze maegden zich ongeschonden achten wanneer zy zoo als de afrikaensche meisjes, die het schande noemen de verzoeking door de natuer ingegeven te ontwyken, hun bed met priester deelden en naderhand zich beroemden ongeschonden te zyn gebleven.

Men ziet wel dat alle deze verkeerde denkbeelden den aenwas der hebzucht, den zucht tot overheersching enz. enz. de vertwyfeling onvermydelyk maekt.

Is het inderdaed niet belagchelyk van eene leer die uyt haren oorsprong niets als geduldigheid en verdraegzaamheyd is, door scheldwoorden en aanbliksems afgekondigd te hooren worden? Zyn deze onchristelyke misbruyken niet het verderf van den godsdienst geweest, eene enkele uytpraek van eenen haetdragenden priester verwyst u tot eene eeuwige verdoemenis; by alle deze doemwaardige huychelary ontbreekt nog het handschrift Gods die hem als daertoe gematigd heeft.

Het vervolg in eenen aenstaende n^o.

E.) HOE LANG MOET EEN MENSCH AEN ZYNE GRONDSTELLINGEN GETROUW BLYVEN?

Deze vraag kan op verschillende wyze opgelost worden.

Ten eerste gansch zyn leven;

Ten tweede, zoo lang tot hy overtuygd is dat zyne grondstellingen valsch zyn.

Beyde deze antwoorden schynen nogtans tegen elkanderen te stryden, en vele menschen zyn zelfs van gevoelen dat zoo haest een mensch volgens de tweede wyze handeld, hy geen braef man meer is, en nogtans kan en moet het tweede geval geschieden, wil men aen het eerste voldoen en wilt men een volkomen braef man wezen.

Het eerste geval kan ook op twee verschillende wyzen verklaerd worden: een mensch kan grondstellingen hebben om kwaed te doen, en een mensch kan ook grondstellingen hebben om goed te doen.

Alle menschen welke eene grondstelling hebben om slechts voor zich zelve te zorgen, en anderen maer alleenelyk te helpen in zoo verre zy er winst uyt trekken, hebben slechte grondstellingen, en alle menschen welke grondstellingen hebben om de waarheyd op te volgen en aen anderen te doen wat zy zelve wenschen gedaen te worden, hebben goede grondstellingen, want zy hebben slechts het algemeen welzyn voor 't oog; en al die het algemeen welzyn verlangt is voorzeker eenen goeden mensch, omdat hy aen niemand kwaed wil.

Uyt dit laatste volgt dus van zelve dat eenen mensch gemakkelyk het tweede geval kan aennemen, zonder het eerste te verbreken, en zelfs is een braef man verplicht om volgens het tweede geval te handelen, wil hy het eerste nakomen.

Dit is nogtans iets dat zeer vele menschen niet verstaen kunnen, zy denken dat een opregt man altoos verplicht is om volgens zyne eens aengenomene grondstelling of gedacht te blyven handelen, wil hy opregt blyven; zulks is nogtans niet mogelyk, want een opregt man die kan nooyt is tegen zyn hert handelen, of hy is niet opregt maer valsch.

Een opregt mensch is verplicht zoo als wy hiervoor gezegd hebben, om de waarheyd voor alles te beminnen en nooyt kan men zeggen dat men de waarheyd voor alles bemint wanneer men niet altyd volgens de waarheyd wil handelen.

In het punt van waarheid kan de mensch zich dikwyls vergissen, want hy die zoude willen beweerden dat hy in alles de waarheid weet, dien zoude men over het algemeen als eenen dwaes of als eenen zot aanzien.

Den mensch kan dus niets anders doen dan de waarheid in zoo verre opvolgen als hy zelf denkt dat het waarheid is, en dan handeld hy volgens zyn hert; doch zoo haest hy overtuygd word dat hy dwaelt of mis heeft, is hy dadelyk verpligt om zyne handelingen zoo ver te veranderen als hy weet dat hy mis was, en hy mag hierby niets ontzien, al zoude hy ook regt in eenen tegengestelden weg moeten inslagen, als hy eertyds gedaen heeft.

Vele lieden maken hier nogtans een gebruyk van om zulke menschen te misachten en voor valschaerds uyt te maken, doch dit zyn lasteraers, of wel slechte menschen, welke niet eens weten waerin de pligt der menschen eygentlyk bestaet.

Zoo denken vele menschen dat de Lamennais eenen slechten man is, omdat hy voor de revolutie van 1830 voor de monarchale regering schreef, en nu voor de volks regering en tegen de monarchen is.

De menschen welke de Lamennais daervoor misachten, zyn dwaes of slecht; dwaes, zoo zy in hun hert denken dat de Lamennais slecht is omdat hy voor 1830 anders dacht als nu, daer het kwaed niet bestaet in de verandering maer wel in het tegen zyn hert te handelen. Alvorens men dus de Lamennais voor eenen slechten mensch zoude kunnen uytmaken, moet men kunnen bewyzen dat hy voor 1830 volgens de grondstellingen van zyn hert handelde en dat hy er nu tegen handelt; zulks zal voor vele menschen zeer moyelyk vallen.

Zy welke zouden kunnen bewyzen dat de Lamennais voor 1830 tegen zyn hert handelde en nu niet, zouden hierdoor alleen kunnen aentoonen dat hy nu een braef man geworden is, daer hy zich verbeterd heeft en nu volgens zyn geweten of conscientie handeld.

Doch de meeste misachten de Lamennais tegen hun eygen hert, alleenlyk omdat zy te veel voor zich zelve of voor de opperheerschappy genegen zyn, en dit zyn waerlyk slechte menschen.

Men zoude kunnen zeggen : de Lamennais heeft hetzelfde gedaen toen hy in zyn hert overtuygd was dat de volksregering beter was als de monarchale regering; ja, toen was hy slecht, maer is het nu niet meer, omdat hy nimmer tegen zyn hert handeld.

Wanneer men de Lamennais konde overtuygen dat hy nu tegen zyn hert of geweten handelt, dan kon men weder goedmaken dat hy eenen slechten mensch is, doch zulks is niet mogelyk, omdat zyne tegenwoordige handelingen meer met het algemeen welzyn overeenkomen, als zyne vorige, en eenen mensch kan niet slechter worden, om het algemeen welzyn te benadeelen.

Hier uyt volgt dus weder dat men geen mensch kan verachten omdat hy van grondstellingen veranderd, zoo menigmael hy overtuygd is dat hy voorheen gedwaeld heeft.

Men vindt nogtans vele menschen welke van grondstellingen veranderen, niet omdat zy overtuygd zyn geworden, maer omdat zy door den eenen of anderen bedrieger bevoordeeligd zyn, en deze soort welke zich door d'een of d'ander voor eenen voordeelligen post, of door de magt van het goud laten omkopen, dat zyn slechte of lage menschen, want deze handelen niet volgens hun hert maer volgens hunnen hoogmoed, en men zal onder die soort niet eenen vinden, wiens verandering iets voordeel aen het algemeen welzyn toebrengt, maer wel aen eenige grooten, waardoor zy zich hebben laten omkopen en tegen wiens heerschappy zy te voren zelf stredden. Van deze soort zyn er in Vrankryk en Belgien eene menigte te vinden, welke zich door een kruysken of het schoteltje van het budget hebben laten verleyden.

F.) WAT REGT HEBBEN DE FRANSCHEN OM ALGIERS, BONE EN CONSTANTINE IN BEZIT TE HOUDEN?

Wat regt hebben de roovers wanneer zy het een of het ander huysgezin overweldigd hebben en het zelve geheel en al hebben uytgeplunderd : om dit gestolen goed te behouden.

De tweede vraag is volgens ons inzien gelyk aen de eerste, de roovers hebben geen regt dan dat geene wat zy zich zelve aenmatigen, om het geroofde goed te behouden, maer ook hebben de Franschen geen regt tot eenen voet land in Africa, om dat het hen zoo min toe behoort als aen eene bende roovers hun gestolen goed toe behoort.

Men zoude kunnen zeggen dat de Franschen eenen wettigen en eene bende roovers eenen onwettigen staet uytmaecken; doch al is dit ook waer, dan nog hebben de eerste niets meer regt om dat gene te bezitten wat het hunne niet is, als de laetste regt hebben om onregtvaerdig goed te behouden.

Het kan immers niet meer aen een braef man, dan aen eenen schelm toe gelaten zyn om te stelen of onregt te bedryven? Daer het onregt voor een ieder moet verboden wezen, wil men regt kunnen handelen.

De Franschen hebben Algiers, Bone en Constantina niet gestolen of geroofd, zullen misschien eenige willen beweren, zy hebben het eerlyk en regtvaerdig gewonnen.

Hebben de bewoners van Afrika de Franschen dan geroepen om hen door vuer en zwaerd een groot gedeelte te komen vermoorden en de anderen met geweld onder de Fransche heerschappy te brengen? Dat is immers niet mogelyk want zoo stom zal er toch geen volk op de gansche aerde meer gevonden worden dat het zulk een onregt zoude verlangen?

Doch neen, dit is de rede niet, voor 8 jaeren is er eenen Franschen Ambassadeur of gevolmagtigde in Algiers mishandeld geworden; men heeft hem zelfs eenen gevoeligen kaekslag toe gebragt. Maer is dit nu eene rede om een geheel volk zyne vryheyd te benemen? Mag men voor de mishandelingen van eenen persoon zoo vele duyzende menschen laten vermoorden, eene menigte laten verminken, gansche dorpen vernielen, velden verwoesten, steden laten uytplunderen en vrouwen laten verkrachten? En dat alles voor eenen persoon.

Doch dezen persoon verbeelde de natie, en alle het onregt dat men hem gedaen heeft, heeft men aen de Franschen gedaen. In dat geval hadden de Franschen slechts zoo ver moeten gaen, tot dat zy den persoon welke hunnen afgezant mishandelt had, daervoor hadden schade vergoeding geeyst, maer daarna hadden zy geen het minste regt om alle de Arabieren te straffen; want daer door maken zy zich aen een veel grooter onregt schuldig dan de Arabieren zich schuldig gemaekt hebben.

Wat er verder ook mogt voorgevallen zyn, het is altoos onregt dat de Fransche een gedeelte van Arabien als hunnen eygendom willen intbezit houden, om dat het hen niet toe behoort of kan toe horen daer het land door de natuer zelve van Vrankryk gescheyden is.

De Franschen hebben goed te schreeuwen : dat zy de bewoners van Afrika zullen beschaven en gelukkig maken. Dat zeggen alle dwinglande, wanneer zy het volk in de slaverny dompelen. Met die intrigen hebben de Spanjaerden en andere Europiaensche moordenaren, gansch Amerika eertyds overweldigd, doch de Amerikanen hebben dit geluk zoo zoet gevonden, dat de meeste van hen byna alle die Europissche gelukmakers met geweld gezonden hebben naar den kant van waer zy gekomen zyn.

De Arabieren zullen vroeg of laet dit voorbeeld volgen.

G.) ZEGELREGT.

Men leest in den *Observateur*:

« Het dagblad *le Courrier Français*, maekt bekend dat er een ontwerp van wet om het zegelregt te verminderen, of om *hetzelfde geheel afteschaffen*, aen den raed der ministers te Parys, door het hoofd van het departement van finantien, is aengeboden geweest. Hy voegt er by dat dit ontwerp volkomelyk wel is aenveerd geworden, en maer de tegenkating van eenen minister alleen onderstaen heeft. Het kabinet van Vrankryk is vryzinniger en geschikter ten voordeele der drukpers, dan de commissie gekozen door onze kamer der volksvertegenwoordigers, naer welke alle de verzoekschriften en ontwerpen van wet op het zegelregt zyn verzonden geweest; want men weet dat den afslag door de commissie voorgesteld zoo kleyn is, dat hy zelfs als belachelyk voorkomt.

« Vermits den eersten January den dag der nieuwjaerwenschen is, zullen wy deze gelegenheyd niet laten voorbygaen van te wenschen dat den voorstel der commissie zou verworpen worden, en dat wy eene volle afschaffing of ten minsten eene sterke vermindering op het zegelregt in het kort zouden mogen genieten.

Dezen wensch dien wy doen, in het belang van geheel de drukpers, is openhertiger dan de dry vierde deelen der wenschen welke heden zullen gedaen worden. Moge onzen wensche aenhoort worden!

H.) DEN AERTS-BISSCHOP EN DE BISCHOPPEN VAN BELGIEN, AEN DE HEEREN PASTOORS VAN HUNNE BISDOMMEN.

Mynheeren,

Wy hebben met leedwezen vernomen dat er onder de geloovigen welke aen uwe herderlyke zorgen zyn toevertrouwd, vele zyn die denken dat zy, zonder hun geweten te kwetsen, zich in de maetschappyn *der vrymetselaers* mogen doen aennemen en deszelfs vereenigingen mogen bywoonen.

Daer het onze pligt is te beletten dat eene dwaling, zoo schadelyk aen de zaliggeyd der zielen, zich verspreyde, zoo komen wy u verzoeken, mynheeren, aen de kennis uwer parochianen te brengen, door onzen tegenwoordigen zendbrief in de sermoonen bekend te maken, dat de associatiën van vrymetselaren die in uwe bisdommen bestaen, onder welke benoeming het ook zy, onder het strikte verbod en de veroordeelingen vallen der pausselyke souvereynen. Daer uyt volgt dat het strengelyk verboden is deel aen dezelve te nemen, of ze te bevoordeelen, op welke wyze het ook zyn moge, en dat al degene die zulks doen, ONWAERDIG ZYN DE ABSOLUTIE TE ONTVANGEN, zoo lang zy er niet regtzinniglyk van afzien.

Gy zult steeds zelf, mynheeren, dit principie voor onveranderlyken regel van uw gedrag houden, in de bedieningen van het heylig ministerie. Gy zult met voorzichtigheyd de gelegenheden waernemen die deze bedieningen u aanbieden, om in onzen naem ernstiglyk te vermanen en zelfs te smeeken degene uwer parochianen, *die het ongeluk gehad hebben van deel aen deze verbodene maetschappyn te nemen*, om spoedig tot hunne pligten weder te keeren: gy zult hun zeggen dat niets hun kan ontslaen van te luysteren naer de stem van hunnen herder, van hunnen bisschop, en vooral naer de stem van den paus, het opperhoofd van de kerk van Jezus-Christus, aen wiens beslissingen, in al wat de zaligheyd aengaet, zich moet onderwerpen al die waren christenen wil zyn; want *den genen die aen de kerk niet gehoorzaemt*, zegt den Zaligmaker, *moet gehouden worden als eenen heydenen en publicaen*. Matth. 18, v. 17.

Ontvangt, mynheeren, de verzekering van onze opregte genegenheyd.

Gegeven in december 1837.

ENGELBERTUS, artsbischop van Mechelen.

CORNELIUS, bisschop van Luyk.

FRANCISCUS, bisschop van Doornyk.

GASPAR, Jos., bisschop van Doornyk,

NICOLAUS-JOSEPHUS, bisschop van Namen,

Voor zyne Hoogw. den bisschop van Gend,

G. DE SMET, Vic. Gen.

L. SONNEVILLE, Vic. Gen.

Volgens dit bisschoppelyk besluit zyn, de meeste onzer groote mannen verdoemd want onzen koning Leopold, alle onze ministers, den baron de Stassert en verscheydene heeren onzer state kamer behooren onder de vrymetselaeren, kunnen dus geene absolutie meer bekomen; nu zal het zeker wederom beginnen te spooken, want als er vele verdoemden zyn, dan gaen er veel naer de hel, en spooken zyn niet anders dan verdoemde zielen, welke met hun geloeyend ligchaem wederom komen om de oude vrouwen en kleyne kinderen naer hun bed te jagen.

I.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 10 january.

Het correctionneel gerechtshof van Brussel heeft heden de zaken van de moedwillige lieden, welke op den 4 december 1837 eenige leden der meeting achtervolgt en Karel Dits deerlyk mishandeld en geslagen hebben, zoo als wy in onzen numero van den 10 december 1837 vermeld hebben.

Dry van deze leden waren beschuldigd : Fontyn, Cornelus Lem, onder den naem van *Neele Signoor* en Lauwerys. De twee eerste zyn vrygesproken daer er geene voldoende bewyzen waren dat zy mede geslagen hadden. Den derden Lauwerys is overtuigd geworden van Karel Dits geslagen te hebben, en is door het tribunael tot tien dagen gevangenis, de koste van het geregt en 50 francs schade en intrest aen Karel Dits veroordeeld geworden. Dit is wederom eene les voor alle rustverstoorders, welke zich door moucharen of andere slechte menschen laten opmaken, om de meetings of volksvergaderingen te stooren. Zy zullen zien dat hunne moedwilligheyt waer voor zy eenige lieters bier en wat schoone beloften genoten hebben toch duer genoeg te staen komen, want de regters van het tribunael zyn zoo gemakkelyk niet over te halen, het is reeds voor den tweede mael dat zy die opgemaekte kwaeddoeners straffen, en het is te denken dat zoo menigmael zy hunne buytenspoorigheden zullen herhalen, zy er ook iedermael de saus zullen van betalen.

— Men leest in de *Gazette van Gend*:

Den haet en nyd, welchen de walen tegen de vlamingen dragen, heeft zich laest in de kamer der volksvertegenwoordigers geopenbaerd, betrekkelyk de door het gouvernement voorgestelde ongelukkige wet op de suykers; alle de walen waren het eens, om dien bezonderen nyverheystak der vlaemsche provincien den doodslag te geven, om alzoo den kweek van den beetwortel aen te moedigen. Hadden de antwerpenaren niet gedreygd van opstand in het onderteekenen van petitiën, om de vlaemsche provincien van de waelsche te scheidten en een afzonderlyk bestier te geven, dien zoo belangryken nyverheystak was aen de waelsche baetzuchtigheyt geslagtofferd geworden; doch deze mislukte pooging moet de vlaemingen doen zien wat zy van het walenras te verwachten hebben. Zyn het de walen niet die de duerte der houillekolen veroorzaken en die niets zullen verzuymen om de zelve stand te doen houden? Is het niet eene schand dat de vlamingen, die meer dan twee derde deelen der bevolking van het ryk uytmaken, meer dan de twee derde deelen in deszelfs

lasten dragen, niet eenen van hun eene plaets van minister zien bekleeden; dat alle de plaetsen van gouverneur, ter uytzondering van eene, door walen, vreemd aen onze tael en zeden, bekleed worden; dat de vlamingen van alle hooge bedieningen verwydert zyn; dat alle de acten en besluyten van het gouvernement, van de plaetselyk en provinciale bestieren, van de regtbanken enz. in de fransche tael, aen de welke de meerderheyd der inwooners van de vlaemsche provincien vreemd is, opgesteld worden, dat eenen ongelukkigen, voor eene regtbank of voor het geretshof van assisen gebragt, meer dan eens veroordeeld word zonder zich te kunnen verdedigen en zonder te verstaen waer van er kwestie is? Men mag dus zeggen dat de meerderheyd door de minderheyd bestierd word. Het is hoogen tyd dat een voor de vlamingen zoo schandvlekkend order van zaken ophoude, en dat eene pael worde gesteld aen de dwinglandy van de walen. Vlamingen, laet ons alle onze vermogens inspannen, om door ons eygen volk bestierd te worden en drukken wy op ons vaendel : *Wech walen en fransquillons!*

Wy zyn niet geheel van het gevoelen van de *Gazette van Gend*, om dat dezen artikkel veel twist en tweedragt in heeft, en de waelsche en vlaemsche provincien tegen elkanderen ophitst en uyt allen twist en tweedragt kunnen wy nooyt iets nuttigs voor het volk verwachten. Waerom moeten wy de walen voor ras uytshelden? al zoude zy ook meer voordeelen dan wy in het gouvernement genieten, waeraen wy ook geenzins twyffelen, is dat dan niet de schuld van ons zelve. Waerom benoemt onzen koning geene vlaemsche ministers? Waerom niet meer vlaemsche gouverneurs? Waerom laten onze vlaemsche volksvertegenwoordigers zoo hunne eygene tael en regte met voeten trappen? Waerom is er niet eenen vlaemschen volksvertegenwoordiger welke in de staten kamer zyne moedertael durft spreken? Om dat onze groote belgen beschaemd zyn Belg geboren te wezen, want anders zoude zy geene vreemde tael spreken in hun eygen land, om de regten van hunne landgenooten te verdedigen.

Wy zyn geenszins gestoord dat de waelsche volksvertegenwoordigers fransch spreken, het is de tael van hun land, en niemand heeft het regt om de zelve te beletten. Wy vlamingen hebben dit zelfde regt, maer wy zyn beschaemd om er gebruyk van te maken, kunnen anderen het helpen dat wy zoo dom zyn?...

Wat het suyker aengaet daermede zyn wy niet van het zelfde gevoelen, ofschoon daer door de beetwortels bevoordeeligd wordt. Wy hebben nog eene anderen nyverheids tak den lynwad handel, daer door gelooven wy meer nut aen onze vlaemsche provincien te kunnen verschaffen, wanneer men dezen in de plaets van het suyker wilde bevoordeeligen.

— Men schryft het volgende uyt Asper van den 5 dezer :

« Voorleden maendag nacht is alhier wederom eenen brand uytgeborsten in het huys bewoond door zekeren van der Meiren, herbergier. Gelukkiglyk zyn de vlammen nog in tyds kunnen geblust worden, of anders zouden wy grootere onheylen te betreuren gehad hebben. Den notaris Debreyne, die zich in den laesten brand zoo kloekmoedig gedragen heeft, komt op nieuw zyne menschlienhed te doen blyken, en het is besonderlyk aen hem, aen den heer Boeykens en eenige hunner werklieden toe te schryven dat er niet verscheyde huizen afgebrand zyn. Deze ongelukken schynen wederom de kwaedwilligheyd te moeten toegeschreven worden, en indien de justicie geene strengere opzoekingen doet om de plichtige te ontdekken, zullen deze kwaeddoeners in het bedryven hunner schelmstukken van dag tot dag stouter worden. Het word tyd dat de politie ziende en wakker worde.

— Den 2 dezer, om zeven uren en half des avonds, zyn dry kielgasten getreden in het huys der egtgenooten Clement, te Calcken, die zy met slaep-lakens aen hun bed vastgebonden en sterk mishandeld hebben. Vervolgens den man met geweld den sleutel der kas afgenomen hebbende, hebben zy uyt

de zelve een dertigtal vyffrancstukken, twee fransche kroonen en tien stukken van vyf centimen gestolen. Deze keerlen hadden het aengezicht zwart gemakt.

— Den bureau van weldadigheyd van Ingoyghem is gemagtigd het bezet aen te nemen, het welk wylen F. de Cock van alle zyne goederen, ter weerde van 4.408 francs, aen den armen dier gemeente gedaen heeft.

J.) UYTLANDSCHE KRONYK.

PRUYSSEN.

Berlin, 26 december.

Eenen courier is hier uyt Parys aengekomen met depeches van het fransch gouvernement, betreklyk tot de zaak van het luxemburgsch Grunenwald, waer in er ons gouvernement aenbevolen word ontrent dit vragstuk met de grootste omzichtigheyd, onpartydigheyd en gematigheyd te werk te gaen. Daedlyk naer de aenkomst van dien courier is eene estafette met depeches naer s'Gravenhage afgeveérdigd, en men meent te weten dat ten gevolge der aenmaeningen van ons gouvernement de zaak van het Grunenwald geen gevolg zal hebben en eerlang vergeten zal zyn.

Dat hebben wy lang geweten en voorzegt.

Keulen den 28 december.

Eenen jongeling die, na men verzekert, tot werktuyg gediend had voor het maken van den herderlyken brief, welken hier over eenige weken in omloop gebragt is geweest en welken men door onzen artsbisschop beweerde onder-teekend te zyn, heeft zich over dry dagen uyt vrees van ontdekt te worden, vermoord. Hy was gebortig van Zundorff, acht mylen van hier, was maer twintig jaren oud en studeerde in s'ryks collégie alhier. Daer hy den avond gekozen heeft om zyn rampzalig ontwerp uyt te voeren, is hy niet konnen gered worden.

ENGELAND.

De jongste berichten uyt Canada zyn min gunstig dan de aristocraten het hoopte. De opstandelingen, alhoewel te Saint-Charles geklopt, hebben zich in de provincie der Tweegebergten byeenverzameld. Men zeyde te Halifax dat de indianen zich met het spel begonnen te moeyen en de aenhangers der engelsche regering reeds aengetast hadden.

— Het eerste regiment der lyfwacht en het bataillon der garde te voet hebben bevel ontvangen om nae Halifax, en Nieuw-Schotland, te vertrekken. Deze tyding heeft hier veel opziens gebaerd.

— Men verneemt dat onze andere noord-americaensche volkplantingen den invloed der beroerten van Canada beginnen te gevoelen. In *the Island of the Prince Edward* (Ile du Cap Breton) is men tot geweldadigheden tegen den sherif overgegaen.

— Men heeft hier gewigtige tydingen uyt Opper-Canada ontvangen. De misnoegde dier provincie hebben de gene van Neder-Canada nagevolgd en hebben den 5 december, onder aenvoering van den heer Mackensie, die, van hoog verraed beschuldigd, stond aengehouden te worden, de stad Torrente aengetast; maer de wankeling der opstandelingen den gouverneur den tyd gegeven hebbende om zyne krygsmagt byeen te verzamelen, zoo zyn zy terug-geslagen.

— Den gouverneur van Nieuw-Schotland heeft den colonialen raed afgeschafte en hem door eenen wetgevenden raed en door eenen uytvoerings-raed vervangen. Dezen maetregel heeft aldaer veel misnoegen gebaerd.

Men verneemt uyt Canada dat de opstandelingen voornemens zyn tot het uysterste voor hunne onafhangelykheyd te stryden en onze troepen eene krachtigen wederstand zullen aanbieden.

Men heeft den 5 te Londen, langs Liverpool en de Vereenigde-Staten, belangryke berigte van Canada ontvangen. Het schynt zeker te zyn dat de opper-provincie, waervoor den gouverneur Sir Head had gemeend te kunnen antwoorden, de wapens genomen, of ten minste een talryk korps patriotten gevormd heeft, onder het bevel van een opperhoofd Mackenzie genaemd, die Toronto, de hoofdstad der provincie bedreugd.

Volgens andere berigten zou deze stad stormenderhand zyn ingenomen, en den gouverneur en de voornaemste overheden krygsgevangen gemaekt.

De martiale wet is den 5 in Montreal uytgeroepen geworden, waeruyt blykt dat den opstand verre is van uytgedoofd te zyn door de inneming der dorpen St.-Denis en St.-Charles.

Men voorziet de Canadianen, indien de worsteling voortduert, eenen vasten steun, die elk een reeds geraden heeft, namentlyk de medewerking der Vereenigde-Staten.

Tot nog toe schynt dezen staet zich nogtans onzydig te houden.

Men leest in de meeste gazetten het volgende :

Uyt Keulen schryft men ons opzigtelyk de kerkelyke zaken in de Pruyssische-Rhynlanden, van den 18 december, het volgende :

» Den stouten aenslag van ons gouvernement op den persoon van onzen artsbisschop verbittert alle de gemoederen en niet alleen is het hert der kathylyke vol droefheyd, maer zelfs de protestanten zien in deze handelwys eene schreeuwende ongerechtigheyd, de rechten der volken en de godsdienstige vryheyd diep schendende. Zelfs gaen verscheyde protestanten tot zoo verre om voor onze Rhynlanden eenen nieuwen S. Bartholomeus-dag te vreezen. Onzen rechtsgeleerde vooral zyn verontweerdigd om dat den artsbisschop opgelicht is geweest zonder dat men eenige regtsformaliteyt in de oog gehouden, en alle de schikkingen van de franschen wetboek der criminele onderrichting, tot nu toe in onze provincien in volle kracht, overtredigd hebbe.

Ja, deze ongelukkige vervoering is eenen zoo onregtveerdigen als onstaetkundigen staets-slag. Wy kooplieden en fabriekanten hebben met verwondering opgemerkt dat de actien van den Rhynschen yzeren weg by u gedaeld zyn en dat er verscheyde dagen lang daer in niet verhandeld is. Waer uyt spruyt dit voort? Zou dezen staetsslag by u insgelyks opziens gebaerd hebben? In onze dagbladen lezen wy over deze beweelyke zaek niets anders dan het geen het welk ons gouvernement gunstig is; de tydingen worden er in verminkt en ontaerd; de politie en de censuer geven zich alle denkelyke moeyte om ons land en onze gazetten voor de waerheyd volstrekt gesloten te houden, en het is hier verboden de waerheyd te doen kennen, onder welke gedaente ook de zelve zich mogt aanbieden. De vremde dagbladen welke de minste inlichtingen geven, zelfs de gene welke het gouvernement verdedigen in andere bewoordingen dan de gene waer in het verdedigd wilt wezen, zyn geprohibeerd of wel in de post-comptoiren ingehouden. Nochtans krygen wy er somwylen door sluyking, en alsdan vereenigd men zich in familie of in eenen kleynen hoop uytverkorene, om de zelve gretiglyk te lezen of te hooren lezen.

Het is verboden in de kafé-huyzen en herbergen van den artsbisschop te spreken. Zelfs hebben de burgemeesters het bevel ontfangen van er niet te spreken van den *publicandum* (een meesterstuk van list en logentael) en van

de zaak zoo geheym als mogelyk te houden. Zy moeten de predikingen, de christelyke onderwyzingen en het gedrag der geestelyke bewaken. Er bestaet ten post-comtoire een zwart kabinet, om er de brieven en pakketten te openen; eene menigte bediende en marechauseén bewaken de reyzigers, die zy afspieden en naryden sedert hunne komst in het land tot dat zy het zelve verlaten. Men heeft altyd de oog op den vreemdeling geslagen, men tracht te weten waer hy zich begeeft, hoe lang hy er blyft, hoe veel mael hy in zulk of zulk huys komt. Zeg eens, leven wy nu niet onder de heersching van een slach van wet op de verdachte?

Laet my toe dit droef tafereel een weynig lagchend te maken door een grapje, voor welkers waarheyd ik instae. Laestlyk in een kafé-huys dezer stad, kreeg eenen blygeestigen, met eenige makkers een glazeken liqueur drinkende, het denkbeeld om luyd op te zeggen: *meinen treue, der bisschoff ist gut* (*bisschoff* is te gelyk bisschop en een slach van aengenaem liqueur, het welk den *quidam* alsdan dronk, te zeggen). Eenen politie agent, die hem afspiedde, zeyde hem dat hy moest zwygen. Maer den keêrl, zonder den kop te verliezen, schonk andermael een glazeken van het liqueur en bood het den politie-agent aen, hem zeggende: Maer aleer my te doen zwygen, vriend, moet gy eerst proeven om door eygene ondervinding te oordeelen of dezen *bisschoff* niet alderbest is.»

Ik kom tot het ernstige weder. Men zegt dat de douaniers, e bediende van het bestier der bruggen en wegen en de geleyders der diligentien de bevelen hebben ontfangen van de belgische priesters, die de grens mogten overschreden de politie over te dragen. Ook heeft het gouvernement, door een nieuw bevel-schrift, de belgische priesters verboden op het grondgebied van het koningryk Pruyssen eenige geestelyke bediening uyt te oeffenen. Nochtans randen onze dagbladen onzen arts-bisschop nog van tyd tot tyd aen; zy willen al het geen wat hy verricht heeft voor kwaed uytgeven en schetsen hem af als eenen weder-spannigen. Zend men hun het minste woord voor zyne verdediging, zy weygeren het in hunne colonnen te plaetsen, of den koninglyken censeur verminkt den artikel indervoege dat hy onkenbaer is. Zie daer, in dezen oogenblik, het pruyssisch regt!

Het ministerie wenschte de plechtige zegening der huwlyken tusschen katholyke en protestanten, reeds in verscheyde bisdommen ingevoerd, overal te zien daergesteld worden. Het had reeds den koning gezeyd dat het zeker was daer in te gelukken. Den weerdigen groot-vicaris Fonk, standvastigen vyand van alle overeenkomst in deze zaak, was reeds door den overleden arts-bisschop van zyne bediening verwyderd geweest, alles ging ingevolge de inzichten van Z. M. gebeuren, toen de onverzoenlyke dood den graef von Spiegel von Dezenberg uyt deze wereld rukte. Clemens Auguste, vryheer von Droste von Visschering, was in geheel Duytsland gekend als eenen geleerden orthodoxen, godvruchtigen, oprechten en kloekmoedigen priester. Hy was in groot aanzien by de priesters en genoot het algemeen vertrouwen. Den minister von Altenstein wist het wel. Konnen wy, zeyde hy tot den koning, den bisschop *in partibus* van Calamata onze zaak doen behertigen, dan is alles gewonnen. Van daer het denkbeeld van hem in zyne nette te krygen door het lokaes van een arts-bisdom, en de hoop van hem door looze vragen eene verbindtenis te doen aengaan. Ongetwyffeld hebt gy den brief van den minister von Altenstein aen den kanonik Schmulling en de antwoord van den bisschop van Calamata gelezen. Maer den minister viel zelve in den put, welken hy gegraveerd had.

Den arts-bisschop was nauwelyks in bediening getreden, of den minister van Altstein ondervond dat hy in zyne hoop te leur gesteld was, en had de berispingen van zyne ambtgenooten en van Z. M. te onderstaen. Alsdan wierd alles in het werk gesteld om den arts-bisschop te verleyden. Ministers en generaels ondernamen, meer dan eens, de reys nae de pruyssische Rhyndalen. De heeren von Rochow von Bodelschwing, von Borstell, von Muffling, von Rehftutz en

von Arnim wilden Clemens Auguste hunnen eerbied opdragen en hem over den toestand der zaken komen spreken. Zy hoopten door hem ontvangen en gestreeld te worden, gelyk zy het voorgaendelyk door wylen den artsbisschop graef von Spiegel waren geweest, den welken hun in zyn paleys herbergde en aen zyne tafel noode. Maer zy toefden niet overtuygd te zyn dat zy het met eenen anderen man te doen hadden. Den nieuwen artsbisschop kon hun heulyk, naer eenige korte woorden, weg zenden, of wel weygerde hun te ontfangen, zoo dat alle hunne poogingen tegen de kloekmoedigheyd van den kerkvoogd scheepbreuk lydden. Inde irae; de gramschap, de verbitteringen en de logentael geven inderdaed elkander de hand in den « publicandum » en in den beschuldigings-act, door den minister von Altenstein opgesteld.

Wat zegt men in Belgien van ons zeer eerweerdig kapittel? Weet men er reeds dat het in het huys van den groot-vicaris Husgen is dat den heer von Bodelschwing den 8 november met dien slechten priester het ontwerp der oplichting en wegvoering des artsbisschops besloten heeft, en dat den den zelven Husgen de dry laetste dagen voor de oplichting van den vryheer von Droste von Vischering met von Bodelschwing het noen-mael genomen heeft? Het kappittel was tegen den aertsbisschop gestoord, om dat hy het niet raedpleegde en er geen vertrouwen in had. Maer verdiende het vertrouwen door deszelfs voorig gedrag? » Uwe kanonikken, zeyde my dezer dagen eenen protestant, zyn yveriger aanbidders van het goude kalf dan van den waren God. »

Dit moet men ongelukkiglyk op de meeste onzer roomsche priesters toe passen, zy zyn byna allen meer liefhebbers van het goud dan van den waren God, want niet tegenstaende de zware traktementen welke zy in Belgen van het gouvernement bekomen, zoo doen zy nogtans hunnen godsdienst op allerly wyzen door hunne parochianen betalen; zy hebben het zoo ver weten te brengen, dat zy de menschen doen gelooven dat het volstrekt noodzakelyk is, dat zy van hunne geboorte tot na hunne dood, in alle byzondere gevallen de hulp der priesters noodig hebben, en zeer weynig willen helpen, zonder dat zy hun eerst voor treffelyk betalen, en hunne hulp geschied altyd volgens de waarde van het goud.

Zoo heeft Christus toch nooyt gedaen en eventwel zeggen onze priesters dat zy Christus naervolgers zyn.

Een ander geval waer in onze priesters nog grootelyks missen, is hunne onverdragzaamheyd. Alle man schreeuwt voor de onverdragzaamheyd en geweldenary van den koning van Pruysen, en zy hebben gelyk. Maer maken onze belgische bisschoppen zich aen het zelfde geval van den koning van Pruysen niet schuldig? Is den zendbrief welke zy aen alle priesters tegen de vrymetselaers zenden het teeken van eene verdraegzaamheyd, of wel van eene hardnekkige vervolging? Hebben onze bisschoppen meer regt om de vrymetselaers of andere menschen te vervolgen, dan de koningen of anderen regt hebben om hun te vervolgen? Wy vermeenen dat het tegenoverstelde plaets heeft, om dat de bisschoppen voorgeven: dat zy de wettige opvolgers der apostelen van Christus zyn, en men leest niet dat de apostelen ooyt iemand vervolgt hebben, maer wel dat zy door andere vervolgt zyn geworden.

Wy verneemen ook dat het grondbeginsel van het christendom de verdraegzaamheyd, in de plaets van de vervolging is.

Onze bisschoppen begaen dus niet alleen eene zeer slechte, maer eene zeer domme streek, door hunnen zendbrief tegen de vry metselaers en andere vryzinnige vergaderingen uyt te geven.

Het schynt dat de zelve hunnen ondergang verlangen.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straat, n° 4.

6. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdagsblad, 15 februari 1838, jg. 3, nr. 12 (1).

A.) OVER DE GELYKHEID.

(Vervolg, zie n° 11.)

In zoo verre nu, dat geen mensch aen iets van deze natuerlyke noodigheden gebrek heeft, is de gelykheyd noodzakelyk, en ook dit is het doel der radikalen of menschen vrienden.

Tot heden kan men nog niet zeggen, dat alle menschen aen hunne natuerlyke behoeften hebben kunnen voldoen, of geen gebrek hebben geleden.

En waerom, of door welke rede is het, dat de menschen niet allen dat gene genooten hebben, wat zy volgens de natuer moeten genieten?

Dat kan immers niet anders wezen dan om dat de menschen de wet der natuer verbroken of overtreden hebben, want de natuer zal, noch kan de menschen geene behoeftens geven, zonder hen de noodige middelen daertoe te verschaffen, of zy was niet regtvaerdig.

En waerin hebben nu de menschen de wet der natuer verbroken? In elkanderen de noodige middelen te benemen, om aen hunne natuerlyke behoeften te voldoen.

De wet der natuer, welke aen alle menschen byna gelyke behoeften gegeven heeft, wil dat alle menschen ook gelyke middelen hebben om de zelve te voldoen.

Alle menschen moeten dus niet alleen eten, drinken en kleederen hebben, maer allen moeten ook hunne geestvermogens kunnen ontwikkelen. En dan moeten alle menschen vry zyn om te handelen zoo als zy het goedvinden, met dat onderscheyd, dat, zoohaest zy tegen de wet der natuer handelen, die in alles het goede gebied, moeten gestraft worden.

Doch den mensch welke eene goede geestontwikkeling, dat wil zeggen eene goede opvoeding genoten heeft, zal niet ligt iets goed vinden wat niet goed is, en zal diensvolgens zelde kwaed of verkeerd handelen.

Maer hoe en op wat wyze zal men nu maeken dat alle menschen aen het noodige naer ziel en ligchaem, geen gebrek lyden?

Door het middel wat de radikalen willen daerstellen en wat de niet-radikalen voor onmogelyk houden, dat is de gelykheyd voor allen, om aen alle hunne noodzakelyke behoeftens te voldoen.

Deze gelykheyd moet niet bestaen in de verdeeling van goederen en landen, zoo als men zegt dat de Grieken en Romeynen bestaen hebben. Dit stryd met eene andere wet der natuer, namentlyk met de menschelyke zamenleving want als men in eene huyselyke zamenleving ieder zyn deel gaet geven, dan ook gaet het huyshouden uyt elkanderen, en zoo haest man en vrouw zich in eene huyselyke zamenleving willen begeven, dan brengen zy hun deel by elkanderen.

Even zoo als dit in het kleyn plaets heeft, heeft zulks ook in het groot plaets.

De leden welke in eene maetschappy willen leven, moeten niet deelen maer verenigen, om sterk te wezen, en voordeelig te kunnen leven.

(1) ARAB., CRB., 616. Zie nr. 265. Niet opgenomen : het feuilleton (Taferelen uit H. CONSCIENCE, *Het Wonderjaar*) en drie annonces, waarvan één voor volgende werken : UN ANCIEN MEMBRE DU CONGRÈS NATIONAL BELGE, *Le Pape et la Démocratie*, à propos de l'Affaire de l'Archevêque de Cologne; BUONARROTI Ph., *Conspiration pour l'Égalité dite de Babeuf*, 2 vol.; DE LA BOETIE E., *De la Servitude volontaire ou le contr'un*; TESTE Ch.-A., *Projet de Constitution républicaine et Déclarations des Principes fondamentaux de la Société*.

Hoe grooter eene maetschappy is, hoe voordeeliger en gemakkelijker dezelfs leden moeten kunnen leven, doch dan spreekt het ook van zelve, dat die maetschappy wel moet ingerigt wezen.

Als eene maetschappy goed ingerigt is, moeten alle hare leden ook getrouw aen de maetschappy zyn, en dit kan men niet wezen, zonder het welzyn van allen te beoogen.

De eerste en voornaemste zorgen, welke eene wel ingerigte maetschappy moet nemen, is om hare ongelukkige en noodlydende leden ter hulp te komen. Dit zal of kan nooyt geschieden, zoo lang de maetschappy niet op de gelykheyd of het regt gegrondvest is.

Alle maetschappyyen waerin er meer voor de gelukkigen dan voor de ongelukkigen gezorgd wordt, zyn zeker slecht ingesteld. En zulks geschied nochtans in alle ongelyke maetschappyyen.

Daer van daen zal men in alle ongelyke maetschappijen altoos mensen vinden, die in nood zyn terwyl anderen overvloed bezitten, altoos menschen die van gebrek moeten omkomen, terwyl er anderen zyn, welke in de weelde zwemmen.

Maer, zal men zeggen, het is niet mogelyk dat den staet voor alle ongelukkige menschen zorgt, want daer zyn er zoo veel; maer hoe meer er zyn, hoe meer er moet gezorgt worden, om deze menschen te helpen.

Wat is het doel of *but* van eene maetschappy? Is dit niet om elkanderen te helpen? En als men elkanderen moet helpen aen wie is men dan de meeste hulp verschuldigd? Moeten de zieken de gezonden, de armen de ryken, en de gebrek-hebbende de inovertloed zwemmenden helpen?

Neen, neen, zal men zeggen, dat is geheel verkeerd, maer waerom is het verkeerd? Om dat het ongelyk en onregtveerdig is, niet waer?

Nu daer bekenen wy weder dat er gelykheyd noodig is om regtveerdig te wezen, en deze gelykheyd bestaet hier in, dat men aen die gene welke in nood zyn hulp toe brengt waer het mogelyk is.

Men zal zeggen dat er nu ook voor de noodlydende en behoeftege menschen gezorgd word, dat men langs alle kanten, hospitalen, godshuyzen en bedelaers-werkhuyzen heeft opgerigt, om alle de arme, zieke en gezonde menschen te helpen, zoo dat er nu niemand van de groote maetschappy of den staet meer moet gebrek lyden.

Gave den hemel dat zulks waer was, dan zoude men geene rede hebben om tegen de zoo menigvuldige rampen, welke door de ongelykheyd ontstaen, te schreeuwen.

Alle de hulp welke er tot heden aen de lydende verschaft word, is niets dan schynheyligheyd; welke hulp verschaft men aen die welke door nood gedwongen worden, om zich in de bedelaers werkhuyzen aen te dienen?

Zyn deze lieden niet gelyk aen groote misdadigers, welke men gevangen zet? En wat voedsel krygen deze menschen daer, hoe worden zy behandeld? In alles, niet als ongelukkigen, maer als misdadigers.

Is dat eene wel ingerigte maetschappy alwaer de ongelukkigen als misdadigers behandeld worden? Dit strydt immers geheel met de gegronde reden, want eene wel ingerigte maetschappy, moet niet het welzyn van eenige maer dat van alle hare leden beoogen, zoo niet dan is het eene maetschappy van intrigens waerin de intriganten het beste varen, en de andere onnoozel menschen het meeste gestroopt worden.

Wat de hospitalen of gasthuyzen aengaet, deze zyn een weynig beter als de bedelaers of arm-werkhuyzen, maer zy zyn toch nog op ver na niet zoo als zy behoorden te wezen. Voor al niet in de kleyn steden en dorpen, daer ziet het er alder ongelukkigst met de arm-godshuyzen uyt.

Dit zelfde heeft ook met de godshuyzen plaets.

Wat nu de geestvermogens betreft, welke, zoo wy vroeger gezeyd hebben, ontwikkeling en beschaving noodig heeft, daer mede ziet het er in den tegenwoordigen ongelukigen staet allersmartelykst uyt, want niets, hoegenaemd niets word er voor de kinderen der armen gezorgd, alleenelyk vind men hier eene school, alwaer er aen het tiende deel der arme kinderen wat gebrekkelyk lezen en schryven geleerd word, dat zy byna even zoo spoedig vergeten als zy het geleerd hebben, om dat het alles geschied, zoo als men zegt, het is goed genoeg voor den armen.

En deze behoeven niet veel te weten, om dat zy tot den arbeyd zoo als de lastdieren geboren zyn, dat wil zeggen om niet alleen voor hen, maer voor anderen te werken, door hen alle de lasten alleen te doen dragen en hen alle opofferingen te laten verrigten.

Dit is de gansche staetkunde van de ongelyke maetschappy, om den armen steeds in de slaverny te kunnen houden, en de gelukkigen of welgestelde burgers, meer en meer te bevoordeeligen.

Om deze ongelykheyd staende te houden, zoo moet natuerlyker wyze die klasse, welke men bedriegt, en verdrukt in de onwetendheyd gehouden worden, want het spreekt van zelve, dat verlichte menschen moeelyker te bedriegen zyn als onverlichte of verblinde.

Alle deze onregtveerdigheden zullen altyd blyven bestaen, zoo lang de door zoo vele miskende gelykheyd niet beter zal tot stand komen, dat is zoo lang als men niet meer voor de ongelukkigen dan voor de gelukkigen zal zorgen.

En dit zal nooyt geschieden, zoo lang als men van dat ongelukkig grondstelsel niet zal willen afzien, dat den eenen mensch meer noodig heeft als den anderen, ofschoon zy even zwaer en even gezond zyn.

Dit misbruik gaet zelfs zoo ver, dat wanneer eenen ryken een en de zelfde plaets bedient met eenen geringen burger, men altoos zal genegen zyn, om nog meer te geven aen den ryken als aen den armen, want, zegt men gewoonelyk : dien heer zal dat voor dien prys immers niet doen, dat is maer genoeg voor eenen geringen burger; heeft dezen dan minder geld noodig als den ryken? Daer mede is men zelf zoo ver gekomen, dat men aen alle de zwaerste posten, welke men door de lage klasse laet bedienen, de minste traktementen heeft toegestaen, en aen de hooge gemakkelyke posten, welke door de heeren bediend worden, de zwaerste sommen. Dit is immers al wederom het tegenovergestelde der gelykheyd.

Wil men beweren dat die hooge beambten groote traktementen moeten houden en diensvolgens meer moeten uytgeven. Dit is immers niet noodzakelyk, want deze traktementen dienen toch zeer weynig om hongeringen te spyzen, maer wel om in overvloed levende menschen nog wat te mesten. Ook is het goed, en wel, om traktementen of feesten te geven, wanneer men die zelve betalen kan, maer als anderen daervoor moeten opbrengen, dan is zulks zeer slecht, en wel beschouwt, zoo is het met gestolen geld anderen onthalen, dewyl het meenigmael gebeurt, dat er menschen zyn, waaraan men dit geld met geweld heeft afgeperst, welke naer een stuk brood snakken, terwyl hun geld in kostbare wynen en lekkere spyzen door ryken verbrast word.

Alle deze misbruiken zoude alweer in eene welgestelde gelyken staet niet kunnen voorvallen, want daer zouden geene menschen meer betaeld worden, dan zy noodig hebben, om met hun huysgezin matig te leven, maer niet in kostbare maelyden te houden, om andere te spyzigen, welke het niet noodig hebben.

Ja, zal men aenmerken, dan zal men geene voornaeme personen vinden om ministers, gouverneurs, presidenten of procureurs te wezen. Voornamen is niet noodig, want wy weten wat die voorname heeren jaerlyks kosten, als wy maer bekwame en brave lieden zoude bekomen, dan waren wy toch beter als nu.

En waerom zouden wy geene bekwame lieden tot het vervullen der eerste posten kunnen bekomen, zonder dat zy daer voor meer geld trekken dan zy tot hun bestaen noodig hebben; zyn er dan geene brave menschen onder de bekwamen lieden te vinden, dan is het beter dat wy wat minder bekwame, maer toch brave lieden zouden nemen.

Ook kan het in eenen gelyken staet aen geene bekwame lieden ontbreken, daer dan de geleerdheyd niet alleen aen de zoonen der ryken, maer aen alle kinderen zonder onderscheyd van stand of geboorte, zal mede gedeeld worden, want zoo lang als alle menschen niet een en de zelfde gelegenheyd hebben om bekwameheyd te verkrygen, heerst er wederom geene gelykheyd maer eene ongelykheyd, want de gelykheyd moet voor allen een het zelfde zyn, maer niet voor eenigen ten koste van anderen.

Het vervolg hierna.

B.) BRUSSELSCHE MEETING.

ZITTING VAN DEN 12 FEBRUARY 1838.

INHOUD

Over de onbermhertigheyd van den koning. — De leveranciers der arm-giften. — De heeren moucharen. — De abonnementen der genever-verkooopers. — De waggons. — Over de constitutie.

Op slag van achturen was de zaal reeds zoo vol menschen, dat er niemand meer in kon, en eenige minuten daarna was den ganschen trap van boven tot beneden bezet. Er bevonden zich een twintigtal schippers onder de toehoorders.

Den voorzitter Thuns opende de zitting, en verzocht den secretaris om het proces-verbael, alsmede het order van den dag voor te lezen; dit gedaen zynde, verzoekt Pellerin het woord, en na het zelve bekomen te hebben, zoo verhaelde hy het volgende over :

De onbermhertigheyd van den koning.

De bermhertigheyd is voorzeker eene der eerste deugden, en deze is dus zeer toepasselyk aen den man, welke de Belgen tot koning of oppervader verkozen hebben. Doch dit is zoo niet, want dan zou hy ook de ongelukkige helpen en bystaen, in de plaets van hen ongevoelig te laten klagen, en dat nog wel wanneer hy volgens regt en rede verplicht is hen te helpen, zoo als wy hier weder een geval voor handen hebben.

De vrouw van den ongelukkigen Vandenhouten, welke voor omstreeks een jaer, in het naer huysgaen, terwyl den *taptoe* voorby ging, door eene koets overreden is, die hem het hoofd verpletterde, en zyne vrouw met vier zeer jonge kinderen in rouw dompelden.

Den heer Sacré heeft getuygd, dat het eene koets was waer op eene dubbele L stond, diensvolgens moet het eene koets van het koninglyke hof geweest zyn, en nog des te meer, om dat men tot heden nog geene andere koets heeft kunnen ontdekken.

Men weet dat deze arme vrouw na verloop van zes maenden, en naer twee petitiens gemaekt te hebben, de groote somme van veertig francs van zyne Majesteyt tot ondersteuning bekomen heeft, eene groote gift voor deze arme lieden, zy indien van andere menschen vrienden geene andere hulp genoten hadden, dan waren zy zeker al lang van honger en gebrek gestorven.

Deze arme ongelukkige moeder heeft nu dezen winter weder twee petitiens aen onzen lands-vader ingediend, doch hy heeft nog niets geantwoord; zyne majesteyt denkt welligt dat die veertig francs nog niet op zyn, welke hy over een half jaer aen eene moeder met vier kinderen heeft ter hand laten bestellen.

Daer aen ziet men hoe menschlievend onzen koning is, die wel dry-duyzend francs om eenen nieuwen vloer in eene kerk te leggen, maer die geen geld heeft om eene vrouw en moeder te onderhouden, wiens man en vader door eene van zyne koetsen schynt verpletterd te wezen. (Bravo, handgeklap.)

J. Kats: Voorzitter ik vraag het woord.

Voorzitter: Het woord is aen u vriend.

J. Kats: Wy hebben in de afgelopen week verscheydene klachten ontvangen over :

De leveranciers der arm-giften.

Doch allen waren zy niet gegrond. Zoo hebben by voorbeeld eenige vyanden van de meeting uytgestrooyt dat de houille welke hier door zekeren koopman, benede op de plaets aen den armen wordt geleverd, door ons wordt gedaen, en dat wy op ieder 25 kilos, altyd 4 of 5 kilos te kort geven.

Dat deze houille door iemand der meeting gegeven word, is onwaer. Het is door eenen koopman welke met den baes of waerd dezer estaminet is overeen gekomen, om de houille, welke hy heeft aengenomen aen den armen te leveren, hier op de plaets of cour te verrigten; zoo dat niemand der meeting hier eenig deel aen heeft.

Doch verzoeken wy verder, dat een ieder welke hier houille voor kaertjes mag komen halen, dezelve zal laten wegen, en zoo zy te kort gewigt hebben, zy ons zulks zullen laten weten; wy zullen dezen leverancier, zoo wel als andere armbedriegers publiek voor eenen eersten dief bekend maken en zynen naem als zoodanig in de gazet plaetsen. (Bravo! handgeklap.)

Maer wy waerschouwen ook aen alle menschen dat zy voor al voorzichtig moeten wezen, want zoo zy valsche rapporten maekten, zouden zy er ook niet wel van afkomen.

Men heeft ons deze week eenen brief van Burgt, Oost-Vlaenderen, toegezonden, met een stuk brood, dat aldaer door den pastoor en armmeester aen den armen dier gemeente is uytgeven, het welk zoo slecht is, dat het eerder dient om de menschen ziek te maken, of te vergeven, in de plaets van hen te verkwikken, (daer op heeft men het stuk brood aen de vergaeding vertoond terwyl *J. Kats* vervolgde) men moet waerlyk priester wezen, om zoo zyne arme medebroeders te mishandelen. (Eene groote verontwaerdigheyd onder alle de leden).

Als onze heeren pastooren zulks weten, dan zullen zy wederom prediken dat de lieden welke naer de meeting komen, verloren gaen, zoo als er gisteren in zekere kerk nog moet geschied zyn.

Eenen persoon. Dat was in de ryke Clare kerk.

J. Kats. Dezen priester heeft op zynen stoel der waerheyd durven verklaren, dat alle menschen welke naer de meeting komen, eeuwig verdoemd zyn, daer mede wil hy zeggen dat hy alle de menschen veracht en zal verdoemen wanneer hy kan, die hunne schelmery durven bespreken; zoo spreken alle bedriegers, die zyn altyd kwaed op die gene welke hunne schelmery aen het licht brengen. (Bravo).

Is het nog niet genoeg dat de priesters ons bedrogen hebben, willen zy ons dan altyd misleyden en ons langs alle kanten stroopen, doch het hangt van ons af om ons niet meer te laten stroopen, wy hebben thans de gelegenheid om ons zelve te verlichten, laten wy van deze gelegenheid gebruyk maken, om ons zelve uyt de klauwen van alle misleyders zien te redden.

Eenen persoon. Ik ga naer geene kerk meer, (allen lachen.)

J. Kats. Dan zyt gy verdoemd zeggen de pastoors? (*allen:* bravo, bravo), wy zyn echter niet gestoord, om dat de heeren pastoors tegen ons prediken, al

wilde zy alle zondagen zulks in alle hunne kerken doen, dan zal het volk eerst zien waer zy de waerheyd hooren en waer zy hen onwaerheid willen wysmaken. Wy vreezen niet meer voor de geweyde hemel verkoopers als voor :

De heeren moucharen.

Deze lieden kunnen ons ook weynig meer benadeelen, al maken zy wat valsche raporten, zoo als my vandaeg nog zekeren persoon verhaelde, dat de moucharen van hem rapport gemaekt hebben, welke gemeld hebben dat wy in de meeting de menschen tot plunderen aensporen, daer wy zouden gezecht hebben dat de arme menschen geen gebrek meer moeten lyden, want zoo haest als zy geen eten of brand meer hebben, zy dan maer gelyk moeten by elkanderen komen, en de ryke gaen plunderen en stelen. Nu zy hebben geene waerheid te melden want anders zouden deze heeren verraders moeten gaen zeggen : mynheeren wy hebben niets anders dan waerheyd gehoord; en daer voor zal mynheer François weynig geld willen geven.

In dien wy zoo dwaes waren om ons door de moucharen tot het plunderen te laten aenmoedigen, zoo zouden zy dit zeker lang gedaen hebben, want dan hadden onze land-op-eters en vryheid vernietigers wederom reden om ons de meetingen of volksvergaderingen te beletten; daer mede zouden zy ons nog des te gemakkeliker kunnen bedriegen, en onze priesters en armmeesters zouden ons dan ook zulk vuyl en slecht brood kunnen te eten geven, zoo als zy aen de arme menschen te Burght geven. (Levendig vreugde geroep.)

F. Broglia. Voorzitter ik vraag het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

F. Broglia. Daer wy nu bezig zyn om van de moucharen te handelen, zal het niet onnoodig wezen, om onze vrienden nog een weinig nader met deze heeren bekend te maken.

Er zyn verscheydene gazetten welke onlangs daer over geschreven hebben, en op grond willen beweren, dat de moucharen in dry voornamen klassen verdeeld zyn. En dat onze geheyme policie hun zelf den naem van beesten gegeven heeft.

De eerste en voornamen soort noemt men de leeuwen; deze schurken zyn altyd wel gekleed, zy trachten zich in alle maetschappyen te vermengen en zoeken met de voornaemste leden goede vriend te wezen, om van deze alles te weten, wat zy onderhanden hebben, en wat zy voornemens zyn te verrigten, ook moeten zy verder alle de leden op merken en hunne gezindheyd onderzoeken; dit alles teekenen zy heymelyk op en geven dit aen hunnen opper mouchaer over, en trekke hiervoor tot 3 en 4 duyzend francs jaers.

De tweede soort moucharen noemt men de hazen; deze lieden begeven zich ook onder de maetschappyen, en werken voornamelyk om retwist en tweedragt in te brengen, zy zoeken zoo veel mogelyk de meeste leden tegen elkanderen op te maken, waer toe zy de noodige berigten van den opper-mouchard ontvangen. Voornamelyk moeten zy zulke onder alle maetschappyen trachten te verrichten, alwaer zy eenigszins tot verwondering of progres werken, waervoor zy 5 of 6 francs per dag trekken.

De derde soort van moucharen noemt men honden; deze worden slechts per rapport betaeld, en staen onder de andere moucharen, zy worden somtyds tot gevaerlyke ondernemingen gebruykt, waervan zy dikwyls de saus moeten betalen; de meeste weten niet voor wie zy werken, om dat zy van andere moucharen betaeld worden.

Zie daer vrienden! den ganschen moucharen winkel, waer voor wy zoo veel moeten opbrengen, om ons zelve in al wat goed is, tegen te werken, en om

aen de grootste schurken een voortreffelyk bestaen te kunnen verschaffen. (Bravo ! handgeklap.)

Voorzitter. Vraegt er nog iemand het woord over de voornaemste voorvallen der afgeloopene week.

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Er heeft deze week weder eene byzondere zaek in onze staeten kamer plaets gehad, over :

De abonnementen der genever verkoopers.

Het is eenige maenden geleden dat er in onze staten kamer door onzen minister van finantie eenen voorstel gedaen is, om de kleyne genever verkoopers een abonnement te doen nemen dat maer 20 of 30 francs per jaer zal bedragen. Het is niet alleen dat deze kleyne winkeliers of genever verkoopers, hier door meer moeten opbrengen, maer dit is nog niet genoeg. Onzen minister is bevreesd, dat door deze zoo onregtmatige nieuwe belasting, het getal der kiezers zoude vermeerderd worden, en daerom wil hy dat daer en boven deze nieuwe belasting als geene belasting, maer als eene speciale belasting moet aangemerkt worden, welke niet mag gerekend worden tot het bekomen van het kiesregt.

Indien de kamer dit niet wil toestaen dan trekt den minister nog liever zyne genever wet in. (Gelach).

Men moet minister zyn, om zulke slinke wegen te kunnen gebruyken, het volk zal nieuwe belastingen moeten opbrengen, maer om dat door de thans bestaende wetten, deze menschen eenig regt zouden kunnen bekomen, zoo wilt den heer Lebeau, aen deze zyne nieuwe volks-belasting laten gelden. En alleen uyt vrees, om dat deze arme burgers hier door iets zouden bekomen, wat aen alle menschen toekomt namentlyk hun regt.

Daer aen zien wy hoe onze heeren gouvernements bedienden het volk waerdoor zy betaeld worden, genegen zyn.

Eenige stemmen. Het is schande en onregt.

F. Broglia. Het woord bekomen hebbende, begon over :

De waggons.

Hoe de heeren voor het volk genegen zyn kunnen wy onder anderen nog aen de waggons bemerken; welk eene moeyte heeft het niet gekost, om de waggons der arme reyzigers te laten dekken; van alle kanten heeft men daer toe petitiën ingediend, de meeste gazetten hebben geschreven, dat het onregt was, de meeste menschen schreeuwende over deze onregtveerdigheyd dat het gouvernement de arme reyzigers op de opene waggons deed bevriezen, en nog wilde onzen minister van publieke werken geen gehoor aen deze regtmatige klagten geven. En eerst dan wanneer het gouvernement begon te vreezen, dat er ooploop door de mishandeling zou ontsaen zyn, dat den minister heeft order gegeven om de oude gedekte waggons voor de arme reyzigers te laten dienen. Eerst had onzen minister uytgegeven dat hy de waggons niet kon of mogt laten dekken, doch nu heeft hy dit toch eyndelyk door de vrees gedaen; daeraen ziet men dat ons gouvernement zeer veel kan doen als het maer wil. (Bravo ! handgeklap).

J. Kats het woord gevraegd en bekomen hebbende :

Het is waer vrienden, onzen minister van binnelandsche zaken, heeft voor veertien dagen, order gegeven dat de gedekte waggons voor de arme reyzigers mogten gebezigd worden, doch dit had slechts dry dagen geduerd, toen werden die waggons geplundert, en geroofd, de overtreksels werden van de banken gesleurd

en de lappen welke langst ter zyde hingen, werden afgerukt zoo dat deze arme reyzigers nu op geplunderde waggons zitten, alwaer zy zoo veel van koude bevryd zyn, als de pastoors wanneer zy met hunnen lieven heer over de straet loopen, terwyl de koster hen eenen *parapluie*, over het hoofd houdt (alle lagchen en roepen bravo).

Het vervolg in den aenstaenden n^o.

C.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 14 february.

— Twee personen, verdacht van de daders of medepligtigen der moord van de weduwe Lauters te zyn, komen aengehouden te worden. Na een gehoor onderstaen te hebben, zyn zy naer de *gevangenis der Petits-Carmes* geleyd.

— Het proces welk tegen het dagblad *Le Lynx* komt ingespannen te worden, houd de algemeene aendacht gevestigd. MM. Willmar, Evain, Bassompierre en Vleminckx zullen voor het hof van assisen als getuygen geroepen worden. MM. Stevens en Roussel, verdedigers van den *Lynx*, hebben aen M. den minister van oorlog een exploit gezonden ten eynde mededeeling te bekomen van alle documenten die zy noodig hebben om de dieften te bewyzen die het dagblad heeft aengehaeld. (Men herrinnert zich nog wel dat den *Lynx* het ministerie en sommige hooggeplaatste ambtenaren beschuldigt van voor meer dan vyftien millioenen het land bestolen te hebben.)

Men verzekert dat de voornoemde advokaten aen de rekenkamer ook de mededeeling gevraegd hebben van alle de stukken die met het proces van den *Lynx* in verband staen, en dat die vraeg is toegestaen geweest.

— Op den 12 meert aenstaende, zal de zaek van de heeren Michaëls en Barthels voor het hoog gerechtshof behandeld worden.

— De koninklyke maetschappy van menschlievendheyd heeft eene beslissing genomen die in het belang is van de ware ongelukkige armen.

Dagelyks hebbende kunnen herkennen het misbruyk tot welk de petitien om hulp plaets geven, door het berispelyk gedrag van zekere wel bekende petitie schryvers, die in de meest bevolkte stads gedeelten eerlyke werklieden tot het maken van petitien voor eenen kleynen prys, of voor een deel in de aelmoessen, aenlokken en aensporen, zoo heeft de maetschappy verstaen en besloten in het vervolg geen acht te geven dan op petitien door de leden van de societeyt aengegeven.

De petitien door eenen minister van den godsdienst, door eenen commissaris van politie of door eenen armmeester byzonder aenbevolen, zullen ook de meeste aendacht verdienen.

Niet tegenstaende kunnen alle ongelukkigen zich doen kennen en hulp bekomen met zich te wenden tot den bureau der societeyt in de *rue des Tanneurs*, n. 84, hoek van de Capuciene straet. Ook mogen geburen ongelukkigen die onbekend of beschaemd zyn, aenbevelen.

Wy zyn zeer verwonderd waerom de leden dezer menschlievende maetschappy de petitien der priesters willen aenhooren; zyn deze heeren nog niet genoeg overtuygd, dat er byna geene menschen willekeuriger en onregtvaardiger met de almoezen handelen als de priesters. Die hen het meeste weten te vleyen en hunne kwakzalveryen voor goede munt willen aennemen, zullen zy geven al hebben zy het niet noodig en brave regtschapene menschen, welke geene tartuffen gezichten weten te maken, zullen zy laten lyden en van gebrek omkomen.

D.) AEN DEN OPSTELLER VAN DEN VOLKSVRIEND.

Burgt, 9 februari 1838.

Vriend Kats!

Daer ik over veertien dagen, toen ik my te Brussel bevond, het genoeg gehad heb een uwer meetingen by te wonen, alwaer ik u over de bedriegeryen der leveranciers der armen heb hooren spreken, en een ieder heb hooren uyt-noodigen om u bekend te maken, al die gene welke den armen op zulke wyze bestelen, zoo denk ik u ook geenen ondiens te doen, door u met de bedriegeryen onzer armverzorgers een weynig bekend te maken.

De meeste almoesen worden by ons zoo als op de meeste kleyne plaetsen den pastoor en den armmeester gegeven, die beyde als het ware een en de zelfde gezindheyd hebben, dat is om zich zelve te bevoordeelen en de armen te stroopen, te bedriegen, ja zelfs te bestelen, als ik u de waerheyd wil schryven.

Het brood dat onzen pastoor en armmeester Verbraeken deze week aen de arme of noodlydende menschen hebben uytgedeeld is zoodanig slecht, dat men waerlyk priester of tartuf moet wezen, om zulk brood aen zynen even mensch te durven uytdeelen, want niet eens de honden, katten, noch verkens willen er van eten, waervan wy hier de proef hebben genomen.

Om u des te beter te overtuygen, zoo zend ik er u hier een stuk van, dat gy aen alle uwe vrienden in de meeting kunt laten zien, om hen te doen bemerken hoe ongelukkig de arme lieden op die plaetsen zyn, alwaer de priesters en schynheyligen nog de overhand hebben.

In het vervolg zal ik u nog verder over onze armverdruckers schryven.

P...

*Eenen waerheys minnaer van Burgt,
provincie Oost-Vlaenderen.*

Wy hebben werkelyk een stuk van dit brood ontvangen. Het is zamen gesteld uyt gekapt strooy, pellen van boekwyd, stofmeel en andere vuyligheyd. Wy gelooven dat den draf of afkooksel van bier en genever veel beter is.

E.) MENGELINGEN.

De Kyanus.

Op den oogenblik dat het oud Europa, volgens eenige droefgeestige wysgeren, uyt overmaat van verlichting gaet vergaen, is het belangryk het zelve een volk te laten kennen, het welk sedert eeuwen bestendiglyk op den leegsten trap der beschaving is blyven staen. Het is aen den luytenant Bissot, van Calcutha, dat men de volgende besonderheden nopens de Kyanus of bewooners van het gebergte het welk de koningryken Bermah en Arracan van elkander scheidt, te danken heeft.

De Kyanus herkennen geen opperwezen en hebben niet de minste overlevering der schepping behouden; zy aenbidden eenen boom waer aen zy den naem van Oebri geven, en welken zwarte beziën voortbrengt, waer na zy zeer gretig zyn 1. Zy hebben eene groote veragting voor alle slach van geneesmiddelen en nemen by hunne ziekten en kwellingen hunnen toevlugt tot eenen aen de bewaring van den priester of *pasier* toevertrouwd tooversteen of *talisman*, den welken verondersteld is van eene verborgene en onbepaalde voorzienigheyd te wezen, die zich door den donder veropenbaert. 2. Telkens dat den bliksem eenen boom getroffen heeft komen de Kyanus er nae toe geloopen en beginnen zy rond zyne wortelen de aerde te graven, tot dat zy er eene mynstoflyke zelfstandigheyd vinden, welke zy oordeelen den gezochten talisman

te zyn. Alsdan slagten zy eene koey en een verken, die zy in groote plechtigheyd eten, tot dankzegging der weldaet van het onweder. 3. Hunne denkbeelden van het regtveerdige en van het onregtveerdige bepalen zich tot de respectieve verzorging van hunne kudden en van hunne huysgezinnen. Den deugdzamen mensch is den genen die zyne ouders onderhoud, die het best zyn vee vet 4, die het smaeklykst kan eten en met het meeste vermaek drinken kan van een vocht het welk zy by overhaling uyt het graen bekomen. Den booswicht is den genen die noch eet noch drinkt, om dat hy spreekt om de geschenken der natuer te mispryzen en te veragten. De booze zyn raer by de Kyanus. Zy hebben wel eenig denkbeeld van eenen toekomstigen staet en van eene uytdeeling van straffen en belooningen naer dit leven; maer zonder zich te bekommeren om te weten wie die belooningen en straffen zal uytreyken. 5. Eenige van hun gelooven aen de zielverhuizing, maer het zyn de geleerdste en zy maken geene gezindheyd uyt.

Ychantang is eenen berg van welkers top men volgens het gezeg der Kyanus, de geheele wereld kan ontdekken en welken zy met een godsdienstig gevoelen eerbiedigen. Zy dragen er hunne doode: de lyken der ryke worden er verbrand en hunne asch in kistjens van banbous geleyd, de gene der arme worden in eene spelonk ter aerde besteld. De eerste genieten de eer eener grafstede, dat is te zeggen, van eenen steen waer op hunne beeldnis in het ruw uytgeprent staet. Eenige stammen der Kyanus, die nader de groote rivier Burmah woenen dragen en verbrande hunne doode op den berg Holaten, insgelyks voor geheyligd gehouden 6.

By de Kyanus is de dood geenszins eene beweenlyke gebeurtenis, in tegendeel by het overlyden van elk lid eens huysgezins vereenigen de andere zich en betoonen zy hunne blydschap door gastmalen, gezangen en dans-partyen. 7. Ook inderdaet is er niet eenen voorval des levens welken niet voor hun eene gelegenheyd tot feesten zy; geboorte, overlyden, huwlyk, egtscheyding hebben gelyklyk eene vrolyke maeltyd tot gevolg 8.

Het huwelyk is by de Kyanus eene enkele overeenkomst tusschen de partyen en wordt verbroken door eene boet welke den gene die zyn woord niet houd aen de andere betaelt. Eene bruyd gekozen zynde, doet den bruydegom aen haren vader het geschenk van eenen os, eene lans, een verken, een zweerd, eenen trommel en eene kalebas met graen-brandewyn. De bruyd word hem alsdan ter hand gesteld en den geheele dag word overgebracht in gastmalen en andere vreugdbedryven, tot de welke het geheel dorp uytgenoodigd word.

De moord word hersteld door eene geldboet van 90 tickals of roupien, betaeld aen de bloedverwanten van den overledenen, die dit geld ten grootsten deele tot zyne uytvaerts-feest besteden. Indien den moordenaer hun niet kan betalen word hy hunne slaef. Indien hy ergens in een ander dorp vlugt zyn deszelfs inwooners verplicht van hem over te leveren of van zich voor zyne verdediging te wapenen, want de dorpgenooten van den vermoorden leggen slechts de wapens neder naer dat er hun voldoening gegeven is. Den hernomen vlugtling is ten anderen maer tot slaverny bestemd want de wet van den talion (*pæna talionis*) gaet by de Kyanus tot de doodstraf niet. 9. Dene boet van dertig tickals of by gebreke van de zelve te betalen het verlies der vryheyd, is de kastyding welke den dief opgeleyd is.

Den tickals of roupien welke by de Kyanus gangbaer zyn, worden hun aangebragt door de bewoners der vlakten, die de zelve uytwisselen tegen eenig voortbrengsel van het gebergte, als honing, wasch, eenigen gouden bergarts, gerookten visch en een katoen geweeffel, verveerdigd door de vrouwen Kyanus, die met alle de zorgen van het huyshouden gelast zyn; zy zouden welligt schoon wezen, betaelden zy niet hunnen tol aen het gebruyk van zich het geheele lichaem in het blauw te laten *tatoueren* (met eene naeld te laten steken) 10.

1. In dit opzicht zyn zy nog zoo dom niet als wy, want wy roomschen aenbieden boomen genoeg, alwaer wy geene vruchten van bekomen en slechts alleen eenen kousenband kunnen overbinden om de koorts kwyt te geraken.

2. Daer in zyn wy ook gelyk met de Kyanussen : wy hebben verschedene wonderbare geneesmiddelen zoo als relikwien, steenen of houten beelden, balsem, wywater, mirakeleuze tanden, heylige keersen, en ouwelkens, waer het opperwezen met vleesch en bloed, ziel en ligchaem is tegen geplakt, en wel zoodanig kunstig dat men hem met het sterkste vergroot glas nog niet zien kan.

3. En wy hebben water alwaer de priester wat zout hebben in gesmeten, en wat latynsche brokken hebben over gebromt, om het onweder weg te jagen.

4. Het vee en de knechten en meyden zyn daer dan gelukkiger als hier.

5. In dat geval zyn zy wyzer als wy, die zoodanig met de toekomstige straffen en belooningen willen bekend zyn, dat wy eene meenigte mannen bezitten die zich voor geweyde advokaten uytgeven, en de kunst hebben om den grooten wereld-regter over te halen, om de overledene minder te straffen en meer te beloonen.

6. Wy hebben ook heylige graven zoo wel als zy.

7. Onze priesters zingen ook hunne keelen te bersten, voor ieder dood ligchaem waerom zy een sommetje trekken, muziek en klokken geluyd wordt er ook niet vergeten.

8. Daer in zyn zy ook in alles met ons gelyk.

9. In dat geval zyn zy wyzer als wy, die het regt aenmatigen om over het leven van anderen te beschikken.

10. Dat hebben zy misschien van onze soldaten geleerd.

F.) VOLKS-SCHOUWBURG.

Twee vereenigde Vlaemsche Tooneel-Maetschappyyen van Brussel zullen op Zondag, den 18 february 1836, eene groote vertooning geven in het schoon lokaal van den heer Gosselin, op den Wolven-Gracht, ten voordeele der beschaemde armen.

Deze vertooning zal bestaen uyt de volgende stukken :

De dood van Cesar,
Treurspel in 2 bedryven, door *Voltaire*; vertaald door
H. Tollens.

De Dronkaert,
Klucht spel in 2 bedryven, door *A. Von Kotsebue.*

Gevolgd door
De Honderdjarige
Jubel-Feest,

Afwisselend tafereel, gemengd met zang, door *J. Kats.*

De vertooning zal door een groot orchest van liefhebbers ondersteunt worden.

Deze vertooning zal zekerlyk niet nalaten de mildadige personen uyt te lokken, daer het ten voordeele der lydende klas is, en dat onze inwooners onophoudelyk blyken van menschlievenheyd geven. Verscheyde intekeningslysten zyn reeds in omloop en met vele handteekens vervult.

De pryzen der plaetsen zyn : 1^e plaets eenen frank vyftig centimen ; 2^e plaets, eenen frank en 3^e plaets, zestig centimen.

Daer wy ook de hand aen deze goede daed willen leenen, hebben wy ten onzen kantooeren in de Satrooze-straet N° 42 en in den Steen-straet N° 43 by den heer Lelong, inteekenings lyst en geopend, alwaer men de kaerten voor deze vertooning kan bekomen.

Drukkery van J.-H. DE HOU,
Goot straet, n° 4.

7. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdags-blad, 4 maart 1838, jg. 3, nr. 17 (1).

A.) ZOO LANG HET VOLK ZYNE REGTEN NIET KENT, ZAL HET NOOYT GEHOLPEN WORDEN.

De arme lieden zoeken altoos de oorzaak van hunne kwalen aen iets te wyten, dat er geene schuld aen heeft.

Zy wyten zelfs de schuld, aen hem, die hen alle goed wilt. De meeste welke in armoede gedompeld zyn, gelooven dat God er de oorzaak van is, dewyl zy hem tevens voor de opperste goedheyd willen aenschouwen, twee dingen, die met elkanderen in eene tegen over gestelde regting staen. Want als God goed is, dan kan hy de menschen niet ongelukkig maken, dit strydt zelfs met alles, wat met de goedheyd overeen komt.

Door deze tegenstrydigheyd van geloof ontstaet meenigmael eene verwyfeling, waerdoor by den eenen haet en valschheyd en by den anderen verwyfeling geboren wordt. En dit is wat de grooten dezer aerde wenschen, daer door kunnen zy voorgeven dat de arme niet waerd zyn om geholpen te worden, daer zy hun lot aendienen.

De oorzaak waerdoor de arme lieden over het algemeen slecht denken, ontstaet doordien zy van jongs af aen, slecht of verkeerd onderrigt worden door mannen welke als het ware zyn ingesteld, om het volk te misleyden, en hen van de godheyd een verkeerd denkbeeld in te boezemen; deze lieden noemt men priesters, of Gods geleerden, en hunne gansche godsgeleerdheyd bestaat om de werken van God verkeerd te verklaren. En de menschen met beuzelary en valsche grondstelling verleyden.

Dit misbruyk heeft zoo ver de overhand bekomen, dat het by de meeste wat verlichte menschen tot een spreekwoord geworden is, dat de wereld niet anders bestaan kan, of de menschen moeten misleden worden. De menschen van het volk, dat wil zeggen: die in armoede zyn, de ryken die mogen alleen waerheyd weten, maer de armen moeten bedrogen worden. En dat zou den wil van God wezen? O neen, dit is niet mogelijk, dit kan niet wezen, want daer bestaat niet eenen wereldschen vader, welk zoo barbaer is, dat hy zyne ongelukkige kinderen wil bedriegen, en leugens wys maken, en de gelukkige wil waerheyd veropenbaren, en regtvaardig behandelen. Hoe zal of kan zulks dan den wil van onzen hemelschen vader zyn? Dit strydt immers met alle regt en rede.

Maer wanneer men het tegenwoordig staets-bestuer, dat reeds zoo lang bestaat, wil staende houden, dan spreekt het van zelve dat men de arme moet misleyden, want anders zouden zy zich immers niet laten bedriegen, en dit is toch de eenigste oorzaak van de armoede der meeste. En indien de armen niet misleden waren, zoo zouden zy zich wel laten bedriegen, om dat men meer

(1) ARAB., CRB., 616. Zie nr. 265. Niet opgenomen: het feuilleton (Taferelen uit H. CONSCIENCE, *Het Wonderjaar*) en een annonce.

dan tien armen lieden tegen eenen ryken ontmoet, en tien menschen zyn toch sterker dan eenen, zoo dat de misleyding alleen de oorzaak van de ellende der arme lieden is.

Dit is de oorzaak waerom alle de bedriegers zoo tegen de verlichting zyn, en het bedrogene volk heeft tot heden aen den wensch van zyne verdrukkers gehoor gegeven. Maer daarom heeft het ook tot heden moeten leyden, om dat het den wil van God heeft verlaten, en dien van zyne onregtvaerdige broeders heeft opgevolgd.

Dit is den wil van onzen aller vader : dat wy allen als redelyke maer niet als onredelyke wezens handelen, want anders had hy ons niet als menschen, maer als beesten geschapen.

Als den mensch als een redelyk wezen wil handelen, dan mag hy zich nooyt door anderen laten leyden, zonder dat hy zelf overtuygd is, waerom hy zoo handelt. En dit kan men niet doen zonder verlicht te wezen.

De eerste pligt van alle menschen is dus, dat zy zich zoeken te verlichten, op dat zich door niemand zouden laten misleyden, zy tegen de werke en wille Gods handelen.

Vergeefs verwachten wy hulp van God, wanneer wy het middel tot onze hulp niet in acht nemen.

Voor alle kwalen zyn middelen, maer als men verkeerde middelen tot het verbeten eener kwael gebruykt, dan moet natuerlyk de zelve verergeren in de plaets van verbeteren.

God kan dus de arme menschen niet helpen, zoo lang als zy het middel dat God tot hunne hulp gesteld heeft, niet gebruyken.

Het volk zou zich zelve ook lang verlicht hebben indien het niet verdeeld was, en indien het door zyne verlyder het verderf van jaloersheyd niet had ingezogen.

Door de jaloersheyd is het volk verdeeld geworden in vele deelen die elkanderen haten, zonder te weten waerom.

Om dit verderfelyk kwaed van afgunst en jaloersheyd nog meer gaende te houden, zoo hebben de verdrukkers nog een ander middel uytgevonden, dat is dat zy zekere menschen betalen om twist en tweedragt te stoken, en wel voornamelyk tusschen de lieden welke den weg hebben ingeslagen om elkanderen te verlichten. Voor zulke lieden kunnen de menschen zich niet genoeg in acht nemen, zy zyn de gevaerlykste en verdervelykste van allen.

Mydt u dus voor alle de gene welk zich uytgeven voor volksvrienden, en die zich altoos met persoonelyke zaken bezig houden, want zy zoeken niet alleen den ondergaeng van hen, waer van zy kwaed spreken, maer van al de gene, welke zich uyt hunne ellende willen verlossen.

Vermeydt de personen welke u zeggen dezen of genen heeft dit of dat gedaen, al die van andere kwaed spreken wat hen, nog andere menschen niet aengaet, zyn zeker groote lasteraers.

Vermeydt de personen welke den mensch om zynen persoon, in de plaets van om zyne grondstellingen achten of verachten, want alle deze menschen zyn twist stokers en volksverdervers, om dat twist en tweedragt het volk verdeeld, en zoo lang het volk verdeeld is, zal het zich niet kunnen redden.

Alle opregte volks-vrienden zyn het slagtoffer geworden van kwaedsprekers en lasteraers, maer niet van hunne leer.

Hoe vele menschen zyn er niet als misdadigers en rampzalige moordenaers op het schavot moeten sterven, om dat het volk zich door lasteraers had laten opmaeken.

Niets is zoo gemakkelyk voor lasteraers, dan van anderen kwaed spreken. Christus zelve is het slagtoffer van deze misdadigers geworden.

Daerom kunnen de arme lieden zich niet genoeg in acht nemen voor kwaad spreekers. Want deze zullen alle het goede dat zy willen oprigten, door hunne tong om ver werpen.

Dit is de groote waarheyd : al die aen een ander iets doet, wat hy niet zou willen dat men aen hem doet, kan geen braef man wezen.

Het is niet genoeg dat men vriendschap in het byzyn van de personen bewyst, de opregte menschen moeten meer achten in hunne afwezigheyd anderen dan in hunne tegenwoordigheyd.

Ziet daer eene korte schets welke zoo wy vermenen de arme lieden moeten in acht nemen, om zich uyt hunne ellende te verlossen. Want zonder verlichting zullen zy nooyt de oorzaak van hun lyden kennen, en zonder vereeniging zullen zy zich nooyt goed kunnen verlichten. De proef hier van is dat alle menschen in de steden meer verlicht zyn dan op de dorpen en op de dorpen meer als op de kleyne gehuchten.

B.) EENE LEUGEN.

Den brief welke wy in onzen numero van de 22 february 1838, geteekend De Brae, aen onze lezers hebben mede gedeelt, is van in het begin tot het eynde een onwaarheyd of leugen.

Den procureur des konings, welke aen dezen brief zoo als aen andere volksklagten, welke wy in ons blad plaetsen, een regterlyk onderzoek wilde verschaffen, heeft dadelyk den heer Bartelyns, commissaris der 6^e wyk van Brussel belast, om naer den zoo genoemden Schoonejans, woonachtig op de Schaerbeeksche steenweg, volgens de opgaef van den gezeyden De Brae, te zien, welke door eenige boeremenschen in de herberg *La Chasse* zoodanig zou geslagen zyn, dat hy van zyne bed niet meer op kon.

Doch op den ganschen Schaerbeekschen Steenweg kon men geen Schoonejans vinden.

Men heeft den ganschen Melgang naer den voornoemden De Brae gezocht, doch ook te vergeefs, vervolgens is men op ons kantoor gekomen, alwaer wy gelukkiglyk wisten, dat den smet De Brae by den heer Pauwels, in de Gond-straat werkte, en aldaer heeft men dan vernomen, dat dezen man niet De Brae maer De Broe heete, en niet in den Melgang, maer in het Raep-stratje woonde. Vervolgens heeft men zyn schoonbroeder, niet op den Schaerbeekschen Steenweg, maer op den aerdeweg gevonden, en dezen heet niet Schoonejans maer Schoonenberg, en is in het geheel geene familie met den pastor van Auderghem; hy kent hem zelfs niet, veel min dat dezen heer van hem een gedeelte land zou bezitten, dat zy te samen geërfd hadden, ook heeft hy met zyn schoonbroeder De Broe geen voet buyten de Leuvensche poort gehad, op maendag den 18 february, zoo als dezen had op gegeven; met een woord, den ganschen brief is eene verzonnen leugen.

Den commissaris en wy hebben deze zaak verder willen onderzoeken, om te weten voor welke reden deze zoo valsche, doch fyn gesponne leugen, ons was opgegeven om in de gazet te plaetsen.

De Broe had eerst aen den commissaris verklaerd dat hy de zaak zoo niet had opgegeven, doch als hy zich met onze hoofd opsteller J. Kats by den commissaris bevond, heeft hy bekent, dat hy zulks in dronkenschap verrigt had, en heeft dadelyk weder eene andere leugen verzonnen.

Hy verhaelde namelyk, dat hy niet in de *Chasse* geweest was, maer dat hy van dry boeren, aen den Warmoes-berg is geslagen geworden, om dat hy tegen hen des avonds of des nachts zeyde, dat de offeranden der beelden van heyligen maer kwakzalveryen waren. Eene nieuwe leugen, welke nog veel dommer is dan de eerste.

Den commissaris, heeft hem den ganschen brief voorgelezen, en hy heeft bekend dat hy dit alles heeft opgegeven.

Maer wilde nogtans niet bekennen dat hem dit iemand heeft aengeraden ; als men hem vroeg waerom hy dit gedaen heeft, dan antwoorde hy dat hy dronken was, en wilde zelfs in het eerst nog wel verklaren, dat hy dronken was als hy dezen brief heeft opgegeven. En als den heer Bartelyns hem opmerkzaam maekte dat hy in den brief den pastoor van Auderghem voor eenen dief uytmaekte, zegde hy dat hy het nooyt meer doen zal.

Het eenigste wat hy wil bekennen, is dat hy tegen eenen zekeren Peerchik, welke met hem op het fabriek van den heer Pauwels werkt gesproken heeft, en voor eenen aenhangen van Neele Signoor bekend is en dat dezen hem raedde om naer J. Kats te gaen om dit te laten in de gazet te plaetsen.

Wat nu de oorzaak van dezen leugen brief geweest is, weten wy nog niet, onze lezers kunnen er het hunne uyt denken. Voorders laten wy het aen den procureur des konings over, alsmede aen den pastoor van Auderghem, welke door deze zaak gelasterd is, om de zelve te vervolgen of te niet.

C.) WAT IS GOED EN WAT IS KWAED ?

Het goede en het kwade heeft zyne tyden. Iets wat men in zekere tyden goed noemt zal men op andere tyden kwaed noemen, en iets wat men vandaag kwaed heet, heeft men in vroegere tyden goed genoemd. Dit gaet zelfs nog verder : daer zyn zaken welke in dezelfde tyden goed en kwaed genoemd worden, al naer mate door wie zy bedreven worden of in welk land dezelve voorvallen.

Van het eerste geval, by voorbeeld, was de zelfmoord in vroegere tyde eene groote eer, daarna een groot kwaed, en nu wordt het door vele menschen een ongeluk genoemd doch door sommige wordt het nog kwaed geheeten en door anderen weder goed.

Zoo zyn er vele lieden welke de zelfopoffering van den luytenant Van Spyc, die in de Schelde by Antwerpen zyne kanonnier boot met man en muys in de lucht liet springen, kwaed noemen, — en in Holland noemt men deze daed zoodanig goed, dat de gansche natie zich op dezelve met hoogmoed beroemt.

In vroeger dagen wierden de gebrekkelyke kinderen, in de republieken van Griekenland en Sparta, op order van den staet gedood; thans zou hy, die een gebrekkelyk kind dierf dooden, op order van de wet, zelve gedood worden. Zoo ziet men dat de wetten ook veranderlyk zyn, en op de eene plaets straffen wat zy op de andere bevelen.

Stelen, plunderen, branden en moorden word in oorlogs tyd niet alleen toegelaten, maer zelfs bevolen en met strengheyd geboden, en in vredes tyd wordt zulks weder verboden en streng gestraft.

De grillen der mensschen gaen nog verder, de meeste hebben zich aen zekere vastgestelde domme gebruyken onderworpen, zoo geloven by voorbeeld, de bygeloofige roomsch gezinden, dat het groot kwaed is des vrydags en des zaterdags vleesch te eten en des zondags te werken. De joden daer en tegen gelooven, dat het kwaed is als zy ooyt spek eten en als zy des zaterdags werken. De roomsche gelooven dat zy verdoemd zyn wanneer zy des zondags geene mis hooren, de protestanten gelooven dat de mis eene verdoemde afgodery is.

Als men dit alles met opmerkzaamheyd nadenkt moet men met regt verklaren dat de menschen zeer dwaas en ook wreede zotten zyn, die dikwyls goed voor kwaed en kwaed voor goed verkoopen.

Dit alles is nogtans geen wezendlyk kwaed, nog geen goed, want wat kwaed is, zal altyd kwaed blyven, en wat goed is, moet altyd goed wezen.

Er bestaet echter een middel om het goede van het kwaed te onderscheyden en dit is de wet der natuer.

Alles wat met de wet der natuer overeen komt is goed, en alles wat met de wet der natuer strydyg is, is kwaed.

Het is dus vooral noodzakelyk dat de menschen, welke wezenlyk goed willen verrigten, de wet der natuer leeren kennen, want zonder dit is het niet mogelyk om inderdaed goed te doen.

Al die de wet der natuer wil leeren kennen, moet voor al zorg dragen, dat hy zich van alle bygeloof ontmaekt, dat is om niets meer te gelooven, wat hy niet kan begrypen, en alles aen te nemen, waer van hy door rede overtuygd wordt.

Al wie dit wil nakomen, zal zich in het goede en kwade nooyt bedriegen, om dat de natuer zich zelve niet kan tegenspreken; zy is altyd regtvaardig.

Er bestaet echter nog eene andere zaek, dat is dat wy nooyt de daden van anderen als kwaed kunnen veroordeelen, zoo lang zy zelve niet overtuygd zyn, dat zy tegen hun hart handelen, want den mensch kan somtyds kwaed doen ofschoon hy goed verrigt, en hy kan goed doen, ofschoon hy kwaed verrigt; om dat den mensch goed doet, als hy overeenkomstig zyn hart handelt, en kwaed wanneer hy tegen zyn hart handelt, wel geen wezendlyk goed of kwaed maer toch persoonelyk.

Doch wanneer den mensch zich geene moeyte wil geven om de wet der natuer te leeren kennen, dan kan hem het kwaed niet meer als goed gerekend worden.

D.) ...

De Heer H. Conscience heeft zich op eene besondere aengenaeme wyze doen uitblinken, door iets te schryven, in onze zoo dierbare moedertael, getiteld :

Het Wonder-Jaer.

Indien dezen, zoo zeer geachten schryver, als een opregten Belg, en Vriend onzer nationale tael, met zyne begaeftheden zich eens wilde bezig houden, met het geene, het welk reeds is omgegaan, in dezen tegenwoordigen eeuw, hoe veel stof zoude zich opdoen, welke wonderen zouden de aendacht der lezers aen zulk een merkwaardig werk verbinden. ...

In waerheyd! deze eeuw is eene wonder eeuw! en wy zouden ons verheugen, deze tooneel-spelen nog eens te kunnen bywoonen, als ons de plaetsen niet te duur te staen kwamen. ...

In deze wonder eeuw heeft de politieke wereld ook hare onweders. — Immers hebben wy niet met verscheidene stormen en orkanen moeten worstelen? — Ja de politieke wereld heeft ook hare stormen of onweders; de athmosphèr word zwaer en drukkend, de wolken trekken zich te zamen, — de koesterende zon verbergt zich, — en een algemeen misbehagen belegert als het waere de natuur. ...

Doch weldra slaet den blixem door de dikke wolken, en vernietigd de miasmen, en de koesterende stralen der zon geven de elementen haere rust weder, — de menschen hunne vrolykheyd; en de gansche natuur haere geregelde order. ...

Zoo gingen de revolutie en de restauratie eenen langen tyd naest elkanderen; zich beziende, en elkander als afmeetende, en dikwyls dreigende den een den ander te willen vernielen; dan weder haere antipathie onder gekunstelde lief kozingen verbergende.

Dit tweeduidige spel diende echter ten laetsten ten voordeele der revolutie, die eindelyk kragtiger optrad, en zyne party vernielde.

Dan de nieuwe overwinners revolutie echter at gelyk Saturnus haere eigene kinderen. — Zy hadt vryheden versproken, zoo als de Engelsche of wel Amerikaansche constitutie nauwlyks kan opleveren.

Helas! men sprak veel van vryheid! en de gevangenissen zyn met politike verbrekers opgevuld; en de arena der justitie is vol van processen tegen de dagbladen aller verschillende opinien en kleuren, en tegen conspiratiën der verschillende partyen.

R. ...

E.) BELANGRIJKE BERIGTEN.

Met genoegen komen wy van den procureur des konings te vernemen, dat hy de zaak van den heer Brogniers, zaekwaernemer, woonachtig op den Vier-Winden-Berg, in handen van de police heeft gesteld, om de strooperyen welke hy met het opkooopen der pensioenen verrigt, te onderzoeken.

Verders heeft den procureur des konings ons laten weten dat wy alle woekeryen of anderen onregtheden gerust mogen bekend maken, dat hy de zelve regterlyk zal doen vervolgen.

Alle die gene welke hunne pensioenen verkocht hebben, voor een, twee of meer jaren, aen eenen hoogerem prys als 5 par cent. mogen zich dagelyks van 12 tot een en een half uren des middags op ons kantoor, in de Sartroozen straet, komen aendien. Wy zullen maken dat zy allen den hoogen intrest, welke zy aen hunne stroopers betaeld hebben, zullen kunnen weder bekomen.

Men komt ons te melden dat Antoin, in de Beer-stræet, N° 17 by de Hoog-stræet, zyn pensioen aen den heer Brogniers voor een jaer verkocht heeft, om dat hy par dry maenden in de plaets van fr. 48,50 slechts fr. 32,50 trekt, dat maekt nog meer als 60 francs per cent per jaer.

F.) INLANDSE KRONYK.

Brussel, den 28 february.

— De kamer der volksvertegenwoordigers heeft tot den 1 maert, uyt hoofde van het kleyn getal aenwezige leden, hare zittingen niet konnen hernemen. Zy hebben zeker te veel vasten avond gevierd.

— Het afhuren van waggons ter vervoering van koopwaren langs den yzeren weg, heeft den 7 der voorledene maend aenvang genomen. Van den 7 tot den 19 february heeft het bestier van den yzeren weg 15 waggons verhuurd om koopwaren, bouwstoffen, brandstoffen en andere voorwerpen van Antwerpen nae deze hoofdstad en van deze hoofdstad nae Antwerpen te vervoeren.

— Het is den 2 april dat den uytgever en opsteller van het dagblad *Le Lynx* voor het hof van assisen zulen moeten verschynen.

— In den Melk-gang te Brussel zyn zeven wooningen bevattende twaelf huyshoudens die te zamen bestaan uyt dry-en-vyftig personen. Elk dezer huyshoudens heeft maer eene enkele kamer; elf derzelve hebben een bed, dus elf bedden voor 51 menschen, waer van maer 7 kunnen lezen en schryven.

— Men schryft uyt Antwerpen :

Wy vernemen dat het standbeeld van Rubens in gang van uytvoering is. De maetschappy van kunsten en wetenschappen en letteren dezer stad heeft gewild dat het monument geheel door Antwerpsche kunstoeffenaers verveerdigd wierde. Het model is toebetrouwd aen M. Geefs; het voetstuk en alle het bouwordelyk gedeelen zullen het werk zyn van de bouwmeesters der maetschappy, de beeldwerken zullen door onze beeldhouwers worden uytgevoerd. M. Buekens is gelast geworden met het groot werk der gieting van het standbeeld; de ervarenheyd van M. Buekens in de metael-dryving is eene waerborg voor de goede

uytvoering van het monument; dezen kunstoeffenaer vraegt 30.000 franken, leverende het metael en alle andere kosten op zich nemende. Het gewigt van het standbeeld zal van omtrent 4000 kilogrammen zyn, deszelfs hoogte 12 voeten, en de gene van den pedestael 15. Het standbeeld zal in de kanongietery van Luyk gegoten worden en achttien maenden werk vereyschen.

— De Schelde is nog altijd met dryfys vervuld. Gisteren was er, by het opkomen der wateren, zulke groote hoeveelheyd ysschollen in de rivier, dat eenige personen, omtrent St. Amand, langs de ysklompn, de Schelde zyn overgetrokken.

— Ziet hier wat men, wegens het losbreken van het ys uyt Stokhem schryft :
« De ysbreking is den 24, om zes uren des morgens, met hevig gekrek, benomen. Om zeven uren stapelden de ysschollen zich by de commune Berg op een en beletten den loop der Maes. Het gekraek en gerucht welke door die op een hooping van ysklompn wierd te weeg gebragt, waren zeer schrikverwekkend, en deden niet alleen de menschen noodgeroepen opheffen, maer schenen zelfs de dieren te verschrikken; het vee besonderlyk, hield niet op van loeyen. Bergen van ys zag men op vele punten in de rivier gevormd worden, en hier door, het water in zynen loop gestremd, stoomde over de oevers en dyken, en alle de communen, op den linker oever der Maes gelegen, staen onder water.

« Om negen uren vermeerderde het gevaer nog. Men was te Leuth, Keeswyk, Stockhem en Molenveld in dooddelyken angst, ziende dat groote ysklompn over de dyken gestroomd kwamen, en zich met geweld naer die communen wended. Inderdaed, om elf uren, de landen en wyden waren overstroombd, en de ysschollen rukten alles op hunnen doorgang mede. De brug op de oude Maes te Stockhem is geheel vernietigd, en ontelbare boomen zyn onworteld. Het verlies zal aenzielyk zyn. »

— Latere tydingen, wegens die boven aengehaelde onheylen ontvangen, melden dat in den namiddag, om vier uren, het water met eene zoo wonderbaere snelheyd is geleege, dat het alle de landen en weyden met ys heeft overdekt gelaten. Het is bewezenelyk en tevens schilderachtig tooneel welk nu die landen opleveren. In het midden der wyden en bosschen treft men ysbergen aen, en de pachthoeve, genaemd Palmenhoff, ligt als onder eene massa ys begraven. Men zegt dat er beneden Maesyck ook onheylen te betreuren zyn.

— Een ongeval, eene onvoorzichtige nieuwsgierigheyd toe te wyten, heeft te Luyk plaets gehad. Eene dienstmeyd is er getreden in haren meesters slaepkamer, alwaer er geladen pistolen op eene tafel lagen, en heeft lust gekregen om eene dezer pistolen in haer hand te nemen en den haen te doen springen. Maer niet meer wetende hoe zy moest te werk gaen, om de moord-wapen in hare eerste gesteldheyd te brengen, keerde zy de pistool langs alle kanten om, toen zy, door eenen kogel getroffen, nedergevallen is. Men heeft den kogel uyt het lyf niet konnen krygen en het leven dezer ongelukkige is in groot gevaer.

— Eenen der bezonste negocianten van Luyk hield zich eergisteren bezig met op de kaey de ysschollen te zien dryven, welke tot aen zyne voeten elkanderen kwamen voort stooten, toen hy, door eene schielyke verdwelming in het water tusschen het dryfys viel. Hy was op het punt van te verdrinken, wanneer hy door eenen werkman gered is.

— Den genaemden Livain, douanier der tweede klasse, is te Weldwezel op zynen post vermoord gevonden. Men geloofd dat dit schelmstuk door smokhandelaers zal begaen zyn.

— Men drinkt jaerlyks te Doornyk 350.000 liters genever. Deze overgrootte hoeveelheyd genever word door omtrent 600 herbergiers verkocht.

— In de brabantische en luyksche Kempene is niet alleen al het sloor-zaed maer ook een groot deel van den rogge gansch vervrozen.

— By eenen brand, welken in den nacht van den 18 february eene wooning in het vriesch dorp Terbaud in asschen heeft geleyd, zyn eenen jongeling en een zesjarig kind in de vlammen omgekomen.

— Men schryft uyt Brugge, den 1 maart.

Onze medeburgers mogen van al hunnen kommer opzichtiglyk de statie van den yzeren weg buyten stads poorten wederkomen en geheel gerust gesteld zyn, aengezien het nu voor vast besloten is, dat de zelve op de vrydagmerkt zal geplaetst worden.

— Den minister van oorlog komt de noodige bevelen te geven op dat alle miliciens der klasse van 1831, tot de wapen van het voetvolk behoorende, wiens verlof pas den 1 april aenstaende eyndigt, in onbepaeld verlof geplaetst worden. De miliciens dier klasse, nog by de corpsen zynde en genee schulden in de kleeding masse hebbende, zullen insgelyks in onbepaeld verlof nae hunne haerdsteden gezonden worden.

— Men schryft uyt Gend :

Gisteren om vyf uren naermiddag, by een weder het welk zulks geenzins liet voorspellen, hebben wy hier eenen enkelen doch zeer hevigen donderslag gehoord, den welken door een taemlyk flauw hemel-licht voorgegaen was geweest, en is den bliksem gevallen op den grysberg, aen den reep, alwaer hy, naer eenige pannen van het dak eens huyzeken te hebben doen vallen, een kind omgeworpen heeft, zonder het nochtans te bezeeren.

— De heeren J. B. d'Hane-de Potter, Huet, Lenz, Moke, Gantrel, Laurent, Toussaint enz., stichters en schryvers van het tydschrift «Les nouvelles Archives Historiques, Philosophiques et Littéraires», binnen deze stad uytgegeven, komen eenen prys van 400 francs uyt te loven voor de beste verhandeling, in antwoord aen dit vraegstuk :

« Welk deel hebben de vlamingen genomen in de verovering van Engeland » door de normands, tot de nederzetting der overwinnaren in dat land en in » de oorlogen, waer van het onder de koningen Stephen en Harry III het » tooneel wierd? » de welke voor den 1 december 1838 ten bureele van het gemeld tydschrift op de Koornmerkt n° 13, te Gend, zal moeten ingezonden zyn.

— Eenen welgekleeden heer was dezer dagen binnen de luxemburgsche stad Arlon gekomen en in de grootste en beste afspanning aldaer afgestapt. Naer er eene week wel geeten en vooral wel gedronken te hebben, vertrok hy zonder te betalen, een gesloten briefken voor zyne bazin in zyne kamer latende. Den keerl had gedacht dat men die *missive* maer zoude geopend hebben wanneer hy reeds verre van Arlon zoude zyn, maer hy had zonder zynen weerd gerekend. Nauwelyks had hy de afspanning verlaten, toen eene dienstmeyd in zyne slaepkamer treed er het briefken zag liggen en het hare bazin overhandigde. De vreemdeling gaf de bazin in dit briefken te kennen hoe onvoorzichtig zy opzichtiglyk onbekende persoonen handelde en dat het voor haer eene groote dwaesheyd was eenen vremdeling, van allen tros onvoorzien, te betrouwen; hopende hy dat zy zyne raedgeving van voortaan meer op hare hoede te wezen in dank zoude aennemen.

De goede vrouw, de politie zulks verwittigd hebbende, zoo begaven twee gendarmen zich aenstonds nae Grevenmacher, alwaer zy voor den slechten betaelder aenkomen. Den vremdeling wierd er aengesproken, men vertoonde hem zyn briefken en de rekening der weerdin, waer van hy zich verhaestte het bedrag te betalen.

G.) INLANDSCHE KRONYK.

Wy komen van wege den prokureur des konings den volgende brief te ontvangen :

Brussel, den 28 february 1838.

« Mynheer,

» De menigvuldige bezigheden hebben tot heden belet my bezig te houden met eenen artikel in den n° 12 van uw dagblad geplaetst, betrekkelyk de dood van den ongelukkigen Van den Houten, die op den 23 maart 1837 is verpletterd geworden.

» Het is waer dat de kwaedwilligheyd dit ongeluk aen een der koetsiers van het huys des konings heeft toegeschreven, en dat dit gerucht eenen schyn van waerheyd heeft gekregen door de getuygenis van den horlogiemaker Sacré, welke gedacht heeft eene koets van het hof te erkennen in die welke Van den Houten overreden heeft. Maer deze eenige getuygenis, verre van ondersteund te wezen door de menigvuldige getuygen gehoord door Mynheer den regter van instructie Van Damme schynt genoegzaem aen te toonen dat hy in dwaling is geweest, en te meer kan ik u verzekeren, dat het stiptelyk onderzoek tot hetwelk deze ongelukkige gebeurtenis heeft plaets gegeven, geenzins toelaet om met goede trouw dit ongeluk aen eene koets van het hof, eerder dan aen elke andere meester koets toe te schryven. Ik zal nog meer zeggen : de verklaringen der getuygen in betrekking gesteld met de gezegdens van den heer Sacré, en met de verschillende onderrigtingen door myne zorgen bekomen over al hetgene de lieden des konings in deze zaak konden beschuldigen of verschoonen, stellen klaerblykelyk vast, de onmogelykheyd om dit ongeluk aen eenen der bedienden van Z.M. toe te eygenen.»

Den prokureur des konings,
Hody.

H.) UYTLANDSCHE KRONYK.

Engeland.

Voorleden dynsdag is op den yzeren weg van Liverpool naer Birmingham een ongeluk gebeurd. Een konvoy bestaende uyt dry wagons met peerden en twee met reyzigers, was op de hellende vlakke tusschen Birmingham en Wolverhampton gekomen, als een peerd het welk in weyde stond eene merrie op het konvoy hoorende grinniken, op den yzeren weg kwam gelooopen; natuerlyk wierd het door de stoom-machien omver geworpen, maer gelyk de romp te veel wederstand bood, reed de machien buyten de spooren en viel in eenen afgrond; eenen der conducteurs wierd uyt zyne plaets geworpen en gedood; de dry wagons met peerden wierden verbryzeld en de dieren gedood. Eenen wagon met reyzigers wierd ook omgeworpen, maer door het grootste geluk wierd niemand van hun gekwetst.

— Eene schrikkelyke aardbeving heeft den 22 december te Lassaya, in het land Van Diemen plaets gehad. Om dry uren van de morgend zyn verscheyde huysen met een vervaerlyk gedruys ingestort, en overdekte de persoonen die de zelve bewoonden met puynen. De inwooners, de eerste schuddingen gewaer wordende, verhaestten zich buyten hunne wooningen te vlugten, maer den grond wierd beweegd als de golven der zee, en de duysternis des nachts vermeerderde nog de schriklykheyd van dit tooneel. Van vyf tot vyf minuten hoorde men onderaerdsche uytberstingen en het gekrak der instortende gebouwen. De wolken wierden door de hemellichten doorslingerd, en de aerde, geheel in beroering, borst open en wierd opgeheven. Eyndelyk kwam het daglicht een verschrikkend oogzicht opleveren : de aardbeving had byna opgehouden, maer de straten waren met dooden en stervende overdekt, en de besonderste gebouwen vertoonden niet anders meer dan een deel puynhoopen!!!

— Een gevecht komt aen den ingang van de zee-engte der Dardanellen (Turkyen) tusschen twee engelsche oorlogschepen en eene russische brik plaets te hebben; ziet hier hoe de engelsche dagbladeren de zaak verhalen: De twee engelsche schepen den *Corsaire* en den *Fantome* waren in het begin dezer maend van Syra vertrokken; eenige uren daerna ging ook eene russische brik onder zeyl. Den 5 february, toen de engelsche schepen de engte der Dardanellen in het gezigt kregen, zagen zy de russische brik, die hun was vooruyt geraekt, op de kust van Azia ten anker liggen. De Engelschen hadden de vlag hunner natie opgesteken, en ten 9 uren kwamen zy aen de witte rotsen nevens een derde engelsch schip liggen. Den 6 des morgens vertrokken de dry schooners met eenen gunstigen wind; maer dezen niet hebbende blyven aenhouden, moesten zy weder ankeren; den *Corsaire* was den laetsten der dry. De russische brik, die zy eerst hadden voorby gezeyld, zette nu op de schooners aen en kwam de zelve zoo dicht op zyde dat zy hun twee kanonballen kon zenden, waer op de dry vaertuygen de engelsche vlag nogmaels ophyschten, en toen bleef de brik liggen. Alle deze daedzaken zyn aen den konsul van Engeland medegedeeld, welken dadelyk proces-verbael heeft opgemaekt. — De russische brik is den *Themistoclès*

Oostenryk. — Weenen, 17 february.

Uyt Bucharest is, wegens de aldaer plaets gehad hebbende aerdbeving, den volgende brief, den 25 january, geschreven:

« Den dag van eergisteren, 23 january, zal ons steeds onvergetelyk blyven, uyt oorzaak eener gebeurtenis, die de geheele bevolking van Bucharest weggerukt, en eene onberekenbaer groote schade aengericht heeft. Des avonds verhief zich, by felle koude en heldere lucht, eenen stormwind uyt het oosten, die ons sneeuw scheen te zullen aenbrengen. Wy zaten te huys met onderschydene zaken bezig. Den wind had ongeveer eene halve uer gewoed, toen plotselyk, omstreeks half-tien uren, uyt het diepste van den aerbol een dof benauwend gedruysch voordrong, het welk als voorboden van het naderend onheil, ons al de yselykheden eener aerdbeving deed duchten. Het gedruysch nam gedurig toe, den vloer begon onder onze voeten te waggelen, de schuyframen en deuren vlogen met gekletter open, en hieven zich uyt hunne hengsels, de muren borsten, de kamerzoldering en muren stortten bonzend neer, en, om het onheil te voltooien, vielen kagchel en schouw krakend in een. Van nu af aen hadden wy twee vyanden te bestryden: de instortende muren dreygden eenerzyds, ons onder derzelver puyn te begraven, en de uyt de openingen van de gloeyende kagchel voortschietende vlammen, door het gedurig heen en weder slingeren van het huys, en ook door den indringenden wind, nog meer aangestookt, dreygden anderzyds het huys in brand te steken. Aen de tegenwoordigheyd van geest van mynen vader hadden wy het te danken, dat dit laetste ongeluk voorgekomen wierd.

« Intusschen waren de dienstboden, die van schrik de vlucht genomen hadden op myn geroep weder verzameld, en ylden nu met volle watereemers het dreygend gevaer tegen, het welk middellerwyl door myns vaders beradenheid vooreerst gestut was geworden. Aen het brandgevaer ontkomen, zagen wy nu, na dat de aerde opgehouden had te beven, overal in huys puynbrokken, vernieling en gruys, ingestorte muren, geborstene schouwen, gebrokene deuren en vensters, ingezonken trappen, afgeworpene daken. Al onzen huysraad, kisten en koffers, zyn onder de puynen begraven en ten deele verbryzeld.

« In het midden der stad ligt het groot St.-Jooris-Klooster, het welk door eenen hoogen vierhoekigen muer omgeven is. Dezen muer is, by de geweldige aerdbeving, die den kerktoren derwyze schudde, dat de klokken begonnen te luyden, niet steen voor steen, maer vak voor vak, ingestort, en heeft in zynen val

de tegenoverstaende huizen, en de geheele straet, onder puyn en gruyts bedolven, en tot dus verre zyn, zegt men, reeds 22 lyken van onder de puynhopen opgegraven. Niet minder hebben ook andere gedeelten der stad geleden, en zelfs is geen enkel hoekje verschoond gebleven; alles is geschokt, ingestort, of vergruisd. Op vele plaetsen heeft men ook opgemerkt, dat gedurende de aerbeving, in spyt van den hoog liggenden sneeuw, zwavelvlammen uyt de aerde opstegen.»

— Nopens de aerbeving op 23 january in Zevenbergen ondervonden, verneemt men nog, dat ook te Fogaras, vooral op het kasteel, de uytwerking geducht is opgemerkt, het geen ook in de bergstad Zalathna het geval was, waer men duydelyk tydens de aerbeving een gerommel in de lucht waernam. Te Schasburg en Burgberg hebben de huizen veel geleden en zyn de kerken ten deele ingestort. Te Kovaszna liet een vrouw in den avond van den 11 hare acht kinderen alleen te huys; deze veroorzaekten brand, en toen de ouders kwamen toegesneld vonden zy den ongelukkigen onder het ingestorte dakwerk dood en verbrand terug.

I.) VERSCHILLENDE UYTLANDSCHE BERIGTEN.

Een dagblad van Parys geeft te kennen dat het fransch gouvernement voorgenomen heeft, een gedenkteeken op het slagveld van Waterloo, regt over den Belgischen Leeuw, op te regten, zoo als Engeland en Duytsland gedaen hebben.

— De hollandsche overheyd van Sluys heeft verscheyde koffers met kostbaren huysraad, welken eenen goudvief aen het verrouwen van winkeliers der stad Brugge, alwaer een groot huys prachtiglyk had doen stofferen, had weten af te troggelen, doen weder geven. Dezen mobilier heeft eene weerde van 4000 francs.

— De dagbladeren uyt Holland maken bekend dat er, in verschillige plaetsen, verscheyde huizen zyn afgebrand.

— Den koning van Hanover heeft den 20 dezer de sessie der kamer geopend. De redevoering die den koning heeft uytgesproken is zeer kort; den koning kondigt enkelyk aen dat hy een ontwerp van nieuwe konstitutie aen de kamers ter beraedslaging zal voor dragen.

— Den 13 dezer maend heeft den paus een consistorie gehouden, waer in hy de namen der nieuwe kardinalen Mgrs. Falconieri, Mellini, Orioli, Mezzofanti, Ciacci en Ugoline heeft uytgeroepen.

— Men heeft tydingen uyt Portugael ontvangen, volgens welke men te Lisbonna voor eenen nieuwen inval, die don Miguel zou voorgenomen hebben te wagen, bevreest was.

En tempeest heeft op de kusten van Portugael gewoed, en heeft vele onheylen veroorzaekt.

— De tydingen uyt Canada, die door de dagbladeren zyn medegedeeld, geven eenige bijzonderheden te kennen die, by het nemen van den schooner toebehoorende aen de Canadiers, hebben plaets gehad. Ofschoon dit verlies voor de Canadiers zeer groot is, wanhopen zy niet van welhaest het verlies van dit vaertuyg, welk dry kanons, geweeren en krygsbehoefden aen boord had, hersteld te zien.

J.) BRUSSELSCH E MEETING.

Maendag den 5 maart 1838, zal er meeting gehouden worden in de gewoone zaal, by Christiaen Kats, in de estaminet *De Rede*, op de Paepe-Veste.

Men zal in deze meeting handelen 1° Over de voornaemste gebeurtenissen der afgeloopene week; 2° over de art. 10 en 11 der belgische konstitutie.

Drukkery van J.-H. DE HOU,
Goot straet, n° 4.

8. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdags-blad, 8 maart 1838, jg. 3, nr. 18 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN DEN 5 MEERT 1838.

Inhoud.

De dood van den ongelukkigen Van den Houten. — De jury.

Op slag van acht uren opende den voorzitter Thuns de zitting. En ofschoon dezen dag na groote vastenavond, tot heden toe nog zeer weynig byeenkomste van werklieden in Brussel geweest zyn, zonder dronkaerds, zoo mag de meeting zich beroemen, dat er in deze talryke volksvergadering niet eenen dronkaerd tegenwoordig was.

Na den sekretaris het proces-verbael had voorgelezen, verzocht J. Kats het woord over :

De dood van den ongelukkigen Van den Houten.

Vrienden.

Gy weet dat wy tot heden van denkbeeld waren, zoo als velen van Brussel, dat den werkman Van den Houten verleden jaer in de maend maart in het naer huys gaen, in de Koninglyke-straet door eene koets van het hof overreden is geworden. Dit geloofden wy nog te meer, daer den heer Sacré horlogie-maker, welke dit ongeluk heeft zien voorvallen verklaerde, dat hy gezien heeft dat het eene koets van het hof was.

Den prokureur des konings heeft my nu op dynsdag der afgeloopene week laten verzoeken om op het parket te komen. Daer komende, heeft hy my alle de nasporingen welke hy deswegen met den heer Van Damme regter van onderzoek gedaen heeft, voor gelezen; waeruyt ik zelf heb moeten bekennen dat het niet waerschyneelyk is, dat het eene koets van het hof was, welke Van den Houten verpletterden. Niet alleen om dat er wel 20 getuygen zyn, welke verklaren dat het eene koets van eenen of anderen heer was, maer om dat er in de verklaring van den heer Sacré zelf eene tegenstrydigheyd is, daer hy opgeeft dat de koetsier en de anderen knecht in het *zwart of maringe* gekleed waren, en zoo zyn de bedienden van het hof wanneer zy uyt ryden nooyt gekleed. Verder verklaren alle de ander getuygen, dat het eene koets van den eenen of anderen heer moest wezen. Diensvolgens kan men niet veronderstellen dat den werkman Van den Houten door een rytuyg van het hof overreden is.

Een ding blyft ons echter nog over, dat is dat den koning zich niet zeer menschlievend aen deze lydende familie, wier man en vader zoo ongelukkiglyk gedood is, getoond heeft. Want al blykt het nu ook dat het geene der koninglyke koetsen geweest is, daer is nogtans schyn van geweest, daer den heer Sacré zulks voor waer mynde gezien te hebben. En al heeft dezen nu ook mis, het is tot heden toch noch niet bekend welke koets of het geweest is.

Ondertusschen moet de vrouw met hare vier zeer jonge kinderen toch leven, ofschoon zy hunnen broodwinder en beschermer zoo ongelukkig verloren hebben. En na een half jaer wachters en twee petitien te maken, heeft de ongelukkige weduwe en moeder Van den Houten van Z.M. 40 francs gratifikatie bekomen, dat is toch eene schrale koninglyke gift om vyf ongelukkige menschen te helpen. Had den koning in de plaets van vierduyzen centiemen, hun vierduyzen francs laten bezorgen, dan zou hy toch een edeler vaderlyk hart

(1) ARAB., CRB., 616. Zie nr. 265. Niet opgenomen : het feuilleton (Tafereelen uit H. CONSCIENCE, *Het Wonderjaar*).

getoond hebben, zonder dat hy hiervoor eenig gebrek zou hebben moeten lyden. (Bravo, bravo, handgeklap).

Een der toehoorders. Neen hy had hiervoor slechts eenen halven dag soldy moeten missen.

Pelerin. En het zou nuttiger besteed zyn geweest, dan de dry duyzend francs om den vloer van eene kerk te hermaken. (Weder geroep van bravo).

Vervolgens is den brief van den prokureur des konings over deze gebeurtenis voorgelezen, zoo wy hem in onzen vorigen numero hebben medegedeeld.

Daerna heeft men over de leugens van den gezegden Debrae of Debroe gesproken, waervan wy ook in onzen vorigen numero gehandeld hebben, en alle de aanwezende betoonden hier over hunne grootste verontwaardiging.

Dan is men overgegaan tot :

De jury.

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Wy hebben in onze voorgaende zitting over de Jury gesproken, en het onregt laten zien dat er kan plaets hebben met de geheyme stemming, die door de meeste heeren onzer staten is goed gekeurd.

Meer heeft het daerby nog niet gelaten, daer men in onzen staten kamer in de afgelopen week, de volgende verandering nog aen de jury heeft toegebracht, eene verandering waerdoor alweder den geest van de constitutie of grondwet vertrappt of gevioleerd word, zoo als ik u zal aentoonen.

In de constitutie staet als dat den kiezings-cyns nooyt hooger als hondert gulden mag gesteld worden.

Dezen kiezings-cyns was tot heden 80 gulden, voor den *maxiom*, aengaende de jury had men deswegen niet bepaelt, dan dat eene byzondere wet de jury zal regelen; tot heden toe had men altyd den cyns voor de jury met den kiescyns gelyk gelaten, doch nu heeft men onder onze volksvertegenwoordigers besloten, dat den cyns voor de jury, in de plaets van op 80 guldens, op 250 francs zal gesteld worden, dat maekt toch ver over de honderd gulden, zoo als er in de constitutie geboden wordt, dat men voor den kiescyns niet hooger mag gaen; maer nog eenige maenden zullen zy dit ook al wederom veranderen, dan zullen zy zeggen: wy hebben dit wel met de jury gedaen waerom zouden wy dit met de kiezers niet doen moeten, daer het verstand toch alleen in het geld zit, zoo als de heeren ministers ons willen wys maken.

Om deze reden kan men niets meer verkrygen dan voor geld, zelfs geen regt; in onze constitutie staet dat alle Belgen gelyk zyn voor de wet, en men moet 80 guldens op brengen voor kiezer te zyn, 250 francs voor deel te maken van de jury, en 1000 guldens om als senator gekozen te kunnen worden. Ziet eens hoe gelyk dat alle de Belgen voor de wet zyn, hoe zy allen het zelve regt hebben tot het bedienen van ambten; ô ja als wy allen ryk zyn, hebben wy het zelve regt, gevolgendlyk moeten wy maer veel geld zien te bekomen, om regt te genieten. Moet men zich dan verwonderen dat er zoo vele bedriegers en dieven zyn, daer de wetten zelve ons daer toe aenmoedigen, dewyl zy ons geen regt dan voor geld willen toestaen. (Toejuyging.)

Wy hebben in de voorgaende zitting aengetoond, dat als men in het geld het verstand zoekt, dat dan den domsten mensch, wanneer hy op de eene of andere wyze geld kan bekomen, ook dadelyk verstand heeft, want hy bekomt aenstonds zyn regt, en den verstandigsten mensch welke zoo ryk is, dat hy niet alleen kiezer en jury, maer nog daerenboven senator mag wezen, als hy door een of ander ongeluk van zyne goederen beroofd wordt, dan vliegt met het geld ook zyn verstand weg, want hy verliest alle zyne regten, en mag geen senator, geen jury, nog geen kiezer meer wezen. (Eene algemeene toejuyging.)

Den tweeden artikel, welke zy van de jury hebben aengenomen, is dat de provinciale regering, van deze twee-duyzend kiezers, welke er in Brabant nog blyven, slechts 600 zal verkiezen, naer goed vinden, dat wil zeggen, de besten of de slechtsten, de besten voor het gouvernement en de slechtste voor het volk.

Dit is niet genoeg, vervolgens mag het hof van assisen van eerst instancie er nog de helft van deze uytverkorene kiezen, dus blyven er nog 300 over; vervolgens mag het hof van appel en den procureur nog de helft uyt deze tweemaal gekozene kiezen, dan blyven er nog 150 over, en uyt deze honderd vyftig worden er dan 24 gekozen, en van deze 24 mag er den beschuldigten nog 12 kiezen, dat zyn dan onpartydige regters, welke hem veroordeelen mogen. Niets is noodzakelyker dan dat de regters onpartydig zyn, en hoe kunnen zulke regters nu onpartydig zyn, welke op zulke wyze gekozen worden?

Wanneer den eenen of den anderen burger eene zaak voorgehouden heeft, dat hy voor het gerecht moet komen, dan mag niet eens, een van zyne naestbestaende of familie getuygen, om dat hy niet onpartydig kan handelen. Hoe kan nu de jury, welke door de mannen van ons gouvernement drymael worden uytgezocht, onpartydig wezen? Is dat ook niet onmogelyk? Wy zien nogtans dat alle gouvernementens bedienden, welke in de state kamer zitten, niet de belangen van het volk, maer wel die van het gouvernement behertigen ten nadeele van het volk. (Bravo, bravo, handgeklap).

Pelerin. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

Pelerin. Onzen vriend Kats heeft daer verhaeld dat de mannen van ons gouvernement het verstand in het geld zoeken, het is zeker daer om, dat zy ons zoo veel geld laten opbrengen, om zware traktementen te bekomen, daer mede hebben onze heeren regeerders zoo veel verstand, dat zien wy aen het maken hunner kromme wetten, en daerom geven zy zeker zulke groote traktementen aen onze priesters en byzonder aen de bisschoppen, welke ieder in de twintig duyzend francs per jaer trekken; ja deze heeren hebben zeer veel verstand, dat hebben zy laten zien, met hunne bul tegen de vrymetselaers, ô daer blinkt het verstand van deze groote heeren zeer in uyt. (Levendig vreugde geroep bravo, bravo handgeklap).

Over de constitutie.

Vervolgens is men overgegaan tot het behandelen der constitutie; den seckretaris leest den art. 10 voor.

Art. 10. De woonst is onschendbaer, geene huyszoeking mag plaets hebben, dan in de gevallen voor zien door de wet, en in de vormen welke zy voor schryft.

Voorzitter. Vraegt er niemand het woord?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. De woonst is onschendbaer, zegt den art. 10, en geene huyszoeking mag plaets hebben dan volgens de wet; in dien er geene dan regtvaerdige wetten waren, dan kon men hier volgens myn gevoelen niets tegen hebben.

Nogtans zyn er vele menschen van gedacht dat er geene huys zoekingen hoegenamd mag plaets hebben; zy geven voor dat zoo er by voorbeeld eenen dief of moordenaar in het een of het ander huys vlucht, men dan eenen schildwacht voor de deur zou plaetsen, en wil hy dan daer in blyven dan dient hem die plaets tot gevangenis.

Maer wanneer nu aen het huys, waerin eenen misdadiger vlucht, eene achterdeur is, dan kan men immers gemakkelyk ontvluchten. Wanneer nu ook in het een of ander huys eenen moedwilligen is, wat zou men dan doen als er

niemand van de politie of de dienaers der wet in huys mogten komen? Dan kan men alle moedwilligheyd in de huysen verrigten, dan kan men toch geen kwaed.

Uyt zulke en meer andere gevallen blykt genoegzaam dat de huyszoeking niet alleen goed, maer zelfs noodzakelyk is, om grooter onheylen voor te komen.

Wanneer de huyszoeking mag plaets hebben, dan spreekt het van zelve dat zulks volgens de wet moet geschieden, doch dan moet er ook gezorgd worden dat deze wet niet anders kan dan regtvaerdig wezen, want nu zien wy hoe langer hoe meer dat de heeren ons alle soorten van wetten maken, zoo wel kromme als regte, en als men zulke wetten mag maken, dan spreekt het van zelve, dat het haest over een komt, of wy zulke wetten hebben of niet; want als de heeren alleen meester zyn, dan zullen zy ook wel wetten maken, om altyd meester te blyven, zoo als nu hebben zy alle wetten gemaekt om hen te bevoordeelen, en het volk te benadeelen; zoo hebben zy byvoorbeeld eene wet gemaekt, om de kleyne dieven te vangen, en de groote dieven vry te laten. De kleyne dieven moeten zy uyt hunne huysen halen, en de groote dieven mogen gerust in hunne huysen blyven.

Wanneer eenen ryken een schelmachtig bankroet van veertig of honderd-duyzend francs maekt, dan mag dezen heer gerust in zyn huys blyven, niemand mag hem daer uyt halen, zoo spreekt de wet; maer als eenen armen man een brood van 20 of 30 centimen zou stelen, al was het ook om zyne hongerige kinderen te spyzigen, dan moeten de bediende der wet, zulk eenen dief uyt zyn huys halen, en den ryken dief mag er in blyven, en dat heet men: alle Belgen zyn gelyk voor de wet. (Eene algemeene toejuyging.)

Het is waer dat wy hiervoor niet te vreezen hebben, als zy den artikkel welke wy hebben aengenomen wilden op volgen, om namentlyk, geene wetten aen te nemen welke in eenig opzigt met den artikkel die de gelykheyd voor allen bepaelt zou stryden, dan zou men door de wetten geen onregt kunnen begaen zoo als nu, want men zou geene wetten aennemen, welke niet door de vertegenwoordigers van allen zyn aengenomen.

Ik stel dus dezen artikkel op de volgende wyze voor:

De woonst is onschendbaer, geene huyszoeking mag plaets hebben dan volgens de wet.

Dezen artikkel is met volle stemmen aengenomen. Vervolgens is de meeting opgeligt.

Den omhael voor den armen bedroeg fr.	1,81
Er was in kas	28,64
Total	30,45

B.) WANNEER ZAL HET VOLK VERLOST WORDEN.

Als het volk over het algemeen meer verlicht zal wezen als nu, dan zal den dag van verlossing voor het volk daer zyn, maer zoo lang als het volk nog niet beter zyne regten zal kennen, zal het zich nog altoos door de bedriegers en verdrukkers laten misleyden.

Het volk heeft menigmael voor zyn regt gestreden, en het heeft menigmael gewonnen, doch zoo haest had het zyne regten niet gewonnen, of het had dezelve verloren.

Niet om dat het volk zyn regt niet waerdig was, maer om dat het zelve niet kende, want anders zou het zyn regt niet weder verloren hebben.

De groote hebben het volk altyd met den naem gepaeyd, en altoos met de daed onbekend gelaten, daarmede hebben zy het volk altoos appelen voor citroenen weten te verkoopen.

By ieder verrandering of omwenteling zyn er altoos mannen voor den dag gekomen, welke aen het volk zeyden : vertrouw u op ons, gaet naer het slagveld, verjaeg uwe verdrukkers, en wy zullen u gelukkig maken.

Het arme volk dat altoos vol vertrouwen is, gaf geloof aen zyne nieuwe verleyders, het vloog naer het slagveld en vergoot zyn bloed, om nieuwe verdrukkers in plaets van zyne regten te bekomen, zoo als men het aen hetzelfde beloofd had.

Tot heden heeft het volk nog niet geweten, waerin zyn waer geluk bestaet, altoos heeft het gedacht als wy onze tegenwoordige verdrukkers verjaegd hebben zullen de andere wel wachten ous te verdrukken.

Doch eer het volk zyne oude verdrukkers verjaegd had, waren er reeds anderen om in de plaets te komen, de ondervinding heeft dit tot heden nog altoos bewezen.

Zoo lang als het volk zich op anderen zal vertrouwen, zal het altyd bedrogen worden, al zou het ook nog twintig mael voor zyne regten stryden.

Het grootste ongeluk voor het volk is hier in gelegen, dat het zich van over duyzende jaren heeft laten wys maken, dat het niet noodig was, om zich met staetszaken te bemoeyen, dat er eene klas van menschen bestaet, welke zich nobelen, ryke of priesters noemen, en dat deze alleen het regt hebben om zich met den staet te bemoeyen.

Deze zoo valsche grondstellingen, zyn alleen de oorzaak van het lyden van het volk, en zoo lang als het deze oorzaak niet zal kennen, zal het altyd misleden worden.

De zwaerste en moeyelykste taek is dus, om het volk zyne regten te leeren kennen.

Het is verscheydene malen gebeurd, dat er mannen zyn op gestaen, om het volk zyne regten te leeren kennen, maer deze zyn byna altyd het slagtoffer van hunne poging geworden.

De magtige volksvyanden hebben altoos zoo vele valscheden en lasteringen aen het volk weten wys te maken, van hen die het zelve zyne regten wilde leeren kennen, dat het volk zyne eygene weldoeners als zyne vyanden vermoorden.

En alsdan lachten de verdrukkers in hunne vuyst. En wanneer het volk daerna zyne dwaling inzag, dan waren de verdrukkers nog laeg genoeg om van hun slagtoffer eenen heyligen martelaer, of eene Godheyd te maken, en bouwden prachtige grafzerken, schidderende gedenkstukken, en luysterlyke tempels voor hen op, om het volk te doen gelooven dat zy ook leedwezen hebben, dat de brave menschen vermoord zyn geworden.

Op deze wyze heeft het volk tot heden nog altoos zich laten misleyden. Met de beeltenis van den vermoorden begingen de verdrukkers de grootste schelmstukken.

Welke verdrukking is er niet bedreven en hoe veel bloed is er niet vergoten geworden met het kruys in de hand, even als of Christus den eersten bloedhond der aerde geweest was. Welke afpersingen, onregtheden, en misleydingen geschieden er nog dagelyks met de beeltenis van Hem, die voor het volks welzyn, en geluk, zyn leven heeft opgeofferd.

Alles is verkeerd en verdraeyt, alles is als het ware van de natuer verbasterd ; doch altyd zal het zoo niet blyven, het volk zal toch eens zyne regten kennen, en dan zal het zich niet meer laten opmaken, om ten koste van zyn bloed, verdrukker voor verdrukker te verwisselen.

Neen het zal als dan niemand dan zich zelve meer vertrouwen, alles onderzoeken en niets meer gelooven, wat het niet zelve kan beproeven of het waerheyd en regtvaerdig is.

C.) . . .

Waerom vind ieder dier zyn voedsel? om dat geen van hun het voedsel van een ander wegneemt, en om dat ieder zich te vreden houdt met dit, hetgeen hy tot zyn onderhoud noodig heeft.

Indien, in eenen bien-korf, een bie zeyde : al de honing die zich hier bevind behoort my toe, en dat zy begon volgens haer welbevalen over den loon van allen te beschikken, wat zou er van de andere bien geworden?

De aerde is gelyk aen eenen bien-korf, en de menschen aen de bien.

Iedere bie heeft regt tot een deel van den honing nootzakelyk tot haer onderhoud; en indien men menschen vind, die aen deze noodzakelykheid ontbreken, het is dat de regtvaardigheyd en de liefde van onder hun verbannen is.

De regtvaardigheyd is een leven, en de liefde is ook een leven, ja een zoeter en een overvloediger leven.

Er zyn valsche propheten geweest, die aen eenige hebben doen gelooven, dat de andere menschen voor hun geboren waren, en hetgeen deze geloofd hebben, andere hebben het ook geloofd op het woord der valsche propheten.

Als deze leugentael de overhand had, stortten de engelen tranen in den hemel, want zy voorzagen dat de kwaelen en de misdaden de aerde gingen overstromen.

De menschen gelyk onder hun, zyn geschapen voor God alleen, en die, denwelken anders zegt, braekt eene godslastering uyt.

Dat die, denwelken den grootsten onder u wil zyn, uwen dienaar zy; en die den eersten wil zyn den dienaar van alle zy.

De wet van God is eene wet van liefde en de liefde verheft zich nimmer boven andere, maer offert zich voor andere op.

Die, denwelken in zyn hert zegd : ik ben niet aen de andere menschen gelyk, maer de andere menschen zyn my gegeven geweest, op dat ik hen gebiede, en over hun goed na myn wel gevallen beschikke, is den zoon van den duyvel.

En den duyvel is den koning dezer wereld, want hy is den koning van alle, die zoo denken en zoo doen, en die, dewelke zoo denken en zoo doen, hebben zich door zyne ingevingen meester over de wereld gemaekt.

Maer hun ryk zal maer eenen tyd dueren, en het eynde dezer tijd nadert.

Er zal eenen grooten slag geleverd worden, en den engel van regtvaardigheyd, en den engel van liefde zullen met die stryden, dewelke zich zullen gewapend hebben, om onder de menschen het ryk van regtvaardigheyd, en het ryk van liefde te herstellen.

Vele zullen er in dezen slag gesneuveld worden, en hunnen naem zal op de aerde blyven gelyk eene strael der goddelyke glorie.

Daerom gy die lyd, schept moed, versterkt uw hert; want morgen zal den dag van beproeving wezen, dag, op den welken ieder zyn leven met vreugde voor zyne broeders moet opofferen, en den dag daarna zal den dag van verlossig wezen.

Lamennais.

D.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 7 maart.

— Den heer Gendebien, vader, voorzitter van de regtbank van eersten aenleg te Bergen, vader van den volksvertegenwoordiger Alexandre Gendebien, is den 4 maart te Bergen overleden.

— Den graef Ferd. Meeus, gouverneur der nederlandsche bank en lid van de kamer der volks-vertegenwoordigers, komt door den regerenden hertog van Saxon-Coburg-Gotha tot commandeur van de 1^e classe van het hertoglyk

ridder-orden van Saxen benoemd te worden. Die veel geld heeft kan veel bekomen.

— De loting der miliciens te Moorsel by Aelst, is eenigen tyd opgeschort moeten worden, ten gevolge van de baldadigheden door de boeren verricht. De gendarmen hebben van hunne wapens gebruyk moeten maken, en den genaemden Auguste Baeyens gekwetst.

Dit zyn de gevolgen van de slechte rekwisitie wetten.

— De kamer der volks-vertegenwoordigers heeft eergisteren den 1 artikel van het wyzigen der wet op den regterlyken jury aengenomen, en by den zelve is den te betalen cens om deel van den jury te mogen maken als volgt :

	Hoofdstad	Andere plaetsen der provincie
In de provincie Antwerpen	250 fr.	170 fr.
» Brabant	250 »	170 »
» West-Vlaenderen	250 »	170 »
» Oost-Vlaenderen	200 »	170 »
» Luyk	200 »	170 »
» Henegouwen (Mons en Doornyk)	200 »	170 »
» Namen	140 »	120 »
» Luxemburg	120 »	120 »
» Limburg	110 »	110 »

— Eenen brand, de onvoorzigtigheyd toegewezen, heeft den 28 february de huizen van Pieter Daenens, herbergier, en Pieter Vermeulen, bakker, te Heestert, in asschen geleyd. Het verlies beloopt tot 3000 francs en niets was tegen het brandgevaer verzekert.

— Men schryft uyt Gend.

Onze regtbank van enkele politie heeft voorleden zaterdag zes-en-zestig ingezetene dezer stad, die verzuymd hadden zich voor den dienst der burgerwacht te doen inschryven, elk in eene boet van 6 francs 34 centimen, en negen bakkers die hun brood te kleyn gemaekt hadden elk in eene boet van 3 francs 30 centimen verzezen.

Als de bakkers er zoo goedkoop van afkomen dan mogen zy gerust stelen.

— Men heeft dezer dagen doen opmerken dat de conducteurs en vuerstokers der locomotieven op den yzeren weg, dusdaniglyk geplaetst zyn, dan zy niets konnen zien van het geen het welk voor hun op den weg ligt. Men zou dus eenen wacht-wagon voor de locomotiven moeten plaetsen. Eenen man zou daer in zitten en door een teeken kennis geven als er iets in den weg ligt, en indien het convoy niet ras genoeg stil staet, ten minsten vertraegt deszelfs loop genoeg om den schok te verzachten. Ook zou men, gelyk in America, eenen bak van zes voeten lang aen den treyn van de locomotiven konnen hechten, om alles op te scheppen wat zich tusschen de sporen zou bevinden.

— Eenen werkman is op *zotjensmaendag* in eene herberg te Wetteren door zyn onmatig drinken schielyk gestorven.

— Het getal der overloopers van het hollandsch leger, in den loop der laeste maend, langs Gend getrokken, om in den depot der vreemdelingen te Yperen ingelyfd te worden is van 18, en onder de zelve heeft men verscheyde cuirassiers opgemerkt.

— Luydens brieven uyt Napels, van den 15 february, was het gerucht in die stad verspreyd dat er in Sicilien nieuwe staets-beroerten uytgeborsten waren.

— Men leest in de *Gazette van Gend*:

» Men zend ons uyt het princen hof het volgende ter plaetsing :

» De carnaval-dagen zyn nu geëyndigd : men hoort waer men komt, niet anders meer dan : « Hebt gy u wel geamuseerd ; zyt gy niet geïntrigueerd geweest ; hoe hebt gy de gemaskeerde in de bals gevonden ? » De gewoonelyke antwoord is : « Buyten eenige schoone bals, al waer er hier en daer uyt gezochte gezelschappen gevonden wierden, was er niets de aendacht eenigzins weerdig. Magere costumen, platte zoogenaemde intriguens en eenige yverige voorstaenders der gendsche en lovensche bierbrouwerijen waren alles wat wy bemerkt hebben. »

Deze antwoord had ik reeds verscheyde mael gehoord ; zy wierd nog eens vernieuwd voor eenen beminnaer van verlustingen, toen men hem op eens in de rede viel : « Er is nogtans iets verтоond het welk de aendacht wel weerdig is (riep van twee tafels ver in den estaminet eene stem), een waer beeld van den tegenwoordigen tyd. » En wat was dat ? vroegen verscheydene monden te gelyk, en terstond schaerde zich eene menigte nieuwsgierige rond hem. Een wandelende beeld van de gevolgen onzer revolutie, antwoordde den ondervraegden : den gemaskeerden had een uytgeteerd gezigt ; hy droeg eene versletene en in stukken gescheurde kazak, eene oude fransche broek, gelapt met engelsche katoenen, en hy klaegde bitter dat zyne cigaren-commercie niet meer ging gelyk te voren.

» By myne ziel, niet slecht gepeysd, zeyden de omstaenders, terwyl zy schitterden van lagchen. Misschien zou men in nadere uytleggingen gekomen zyn, maer er kwamen intusschen eenige knevelbaerden binnen, en Lootje, voor onheylen beducht, kwam bygelopen, sloeg Tjeef, Cis en Pier op den rug, en zeyde : Tut, Tut, Tut, wa beteekent da nuy ? en maekt om de liefde Gods geen ruse ; ge weet ommers nog wel van da vaendelke op myne muer ?

» Daer er in dit gezelschap geene twist-zoekers waren, veranderde men van gesprek. Evenwel zegt men dat zekeren Argus het gehoord heeft en nae de beroemde dichtster Eulalia gesneld is, om haer een punt dicht op de spotters over de gelapte broeken te bestellen. »

— Men leest nog in het zelfde blad :

Den bal welken eergisteren avond in onzen *Cassino* plaets heeft gehad, is eenen der prachtigste geweest welke men ooyt in deze stad gezien had. Het orchest was veel beter zamengesteld dan het gewoonlyk in dans partyen gebeurd en heeft eene nieuwe quadrille, van de compositie van den heer Clément, hoofd van het muziekcorps van het 12e linie-voetvolks-regiment, waer in men schoone solos voor den *cornet-à-piston* en voor de clarinet opmerkt, zeer wel uytgevoerd. De verkleedingen waren schoon en de danssen waren in zeer groot getal.

Hoe kan men deze beyde artiekels met elkander vergelyken ?

— Eene beslissing van den hollandschen minister der finantien, van den 2 der voorledene maend, opzichtiglyk de te nemen maetregelen ter belletting van den omloop der belgische stukken van 2 centimen en ander belgisch geld in Oud Nederland, is dezer dagen door de provinciale gouverneurs van Zeeland, Noord-Braband en Gelderland hunne onderhoorige gemeente-bestieren medegedeeld. Deze beslissing verbiedt de postkantooen dit geld te ontfangen.

— Den keyzer van Oostenryk komt dry millioenen guldens uyt 's ryks schatkest voor de kosten zyner krooning te Milanen en te Venetien als koning van het Venetiaensch-Lombardisch koningryk te bestemmen. De staten van Italien hebben, in het zelve doel, eenige millioenen lires verleend. Men zegt dat deze plechtigheyd allerprachtigst zal zyn en met den lust, den smaek en het karakter der italianers ten vollen zal overeen komen.

Het volk zal het betalen.

E.) UYTLANDSCHE KRONYK.

Vrankryk.

Lodewyk-Philip, de ongeloofige willende doen zien dat hy noch dood noch ziek was, is voorleden maendag avond in de *Opéra* geweest, en heeft zich verleden dynsdag in eenen der balconen van het paleys der tuileries gehouden, om den vetten os te zien voorbytrekken.

Welke grootheyd voor een vorst.

— Den koning heeft de pruyssische officieren, die in de jongste krygsuyt-rusting tegen Constantina deel genomen hebben, tot ridders van het Legion van Eer benoemd.

— De beroerten van Toulon hebben geen gevolg gehad. Eene deputatie van vier timmerlieden heeft zich by den admiraal-prefect begeven, en heeft hem verzekerd dat zy alle te gelyk hunne werken zouden hervatten, indien hy hun wilde beloven dat niemand zou vervolgd worden en in aenmerking wilde nemen den nood van zoo vele ongelukkige, welke in de tegenwoordige solde van den staet geene genoegzame broodwinning vonden. Den admiraal heeft beloofd dat hy hunne afwezigheyd van het werk zou vergeten, maer dat hy over de verhooging van dagloon niets kon verzekeren om dat dit eene zaak was die het gouvernement alleen aenging.

Als het volk van het fransch gouvernement moet iets krygen zal het nog lang wachten.

— Terwyl men hier en zelfs te Toulon over den fellen koude geklaegd heeft, moesten onzen volkplanters zich den 15 der voorledene maend te Algiers in de rivieren baden.

— Uyt Caën schryft men het volgende :

« Ons departement is in vollen opstand ten gevolge van het nieuw reglement van den bisschop, het welk den prys der missen en den genen van het geluyd der klokken by de huwelyken, doopen en begravingen verhoogd. De verschilligheden welke dit reglement voorschryft met het geen het welk te vooren bestond, vooral tusschen de arme en ryke, hebben de eerste hoogst misnoegd. Ook is er geene gemeente alwaer er daer omtrent geene beroerte plaets heeft gehad. In sommige heeft men de klokken komen halen, welke de parochianen beweerden hen toe te behooren, daer zy dit betaeld hebben; in andere heeft men de klokken gebroken. Er zyn priesters uytgescholden, en eenige zyn mishandeld en zelfs heviglich gekwetst geweest. »

Wie is de schuld van dezen opstand?

Noord-Amerika.

De stad Montréal en hare voorgeborgten hebben den 12 dezer, by overstrooming, door eene spring-ty, welke eenen hevigen wind begunstigde, veroorzaekt, aenmerkelyke schaden geleden. Dry vaertuygen hebben hunne ankers verloren, en in verscheyde straten kon men met booten varen. In het leeg deel stad, omstreeks Greffen-Towen, zag men vele versmoorde koeyen, verken en schapen dryven. Het verlies word ten naesten by op 90.000 dollars (481.000 francs) geschat.

— Men schryft uyt New-York den 30 january :

Eenen geweldigen brand heeft gisteren verscheyde gebouwen der hooge stad vernield; de huizen, welke de hoeken der vierde en vyfde straet vormden, zyn verwoest met een deel der eygendommen, aen den heeren Castor en Smid toebehoorende. Deze eygendommen waren voor 46.000 dollars verzekerd.

F.) MENGELINGEN.

Het menschelyk vernuft.

God schonk de grondstof — om te bouwen,
Gevoel voor 't schoon in het ontvouwen,
Van 't waer en goed gaf hy zyn beeld; —
Geschikte geest en lichaemskrachten,
Om naer een hooger doel te trachten
Die vruchten ter volmaking teelt.
Met zulk een schat van dier'bre gaven,
Wenkt ons de rykdom der Natuer,
Dus kan 't vernuft zich voeden, laven,
Ontvlamt door 't edelst yvervuer. —

Ons aenleg is een vrucht'bre akker,
Vol schatten, zoo men koen en wakker,
Die taeye kluiten rustig klieft;
Doch — daer de schoonste vrucht kan groeyen,
Ziet men zoo vaek de dest'len bloeyen.
Of t' netelkruid, dat vinnig grieft;
Ons werkzaamheid moet hooger zweven;
Het veld der ruimte in 't Heelal, —
Doet ons naer de volmaking streven,
Zoo hoog het kan in 't levensdal. —

Zoo doet geschied'nis in haer bladen,
Langs 't kronkelen der levenspaden,
De vordering des menschdoms zien;
En hoe Natuer hare donk're gangen
Ontsloot, voor 't yverig verlangen, —
Zy, (steeds gereed om hulp te bien)
Was zy nimmer gierig met haer schatten,
Maer bood 't vernuft die gretig aen;
En kan de weetlust meer bevatten,
Natuer liet haer niet ledig staen.

Dus klommen steeds de wetenschappen, —
De wysbegeert' deed stoute stappen,
Ja, tot geen denkvorm meer bestond —
De vlyt daelde in des aerdryks kolken,
En steeg met moed, door damp en wolken;
Een reeks van wond'ren, in het rond...
By lucht en vuer verhevelingen, —
By 't on nadenkbaer sterrendal,
Of der cometen wandelkringen;
'T vernuft der menschen vond het al...

'T geen 't vroeg're menschdom vaek deed' beven,
Geeft ons een denkbeeld, grootsch, — verheven,
Van 't onbegrypelyk Godsbestel; —
Geen staert-steer kondigt meer verschrikking;
Van oorlog, duert, of pestverstikking. —
Neen! Eerbied klimt voor 't Hoog bevel,

Dat aen den uitgebreiden Hemel,
Die wond're loopbaen heeft bepaeld;
En even groot in 't stergewemel,
Als in het zonnestelsel praelt.

Het geen dat voor der ouden oogen,
Met dikb're nevel was omtogen;
Ligt heden bloot voor ons gezicht,
'T geen de eeuwen als met moeite slepen,
Wordt thans alom gekend, begrepen,
Zelfs 't bygeloof, en domheid zwicht —
Job ziet zich ons vernuft verryken,
Volmaken door de schrand're vlyt.
Die 't werktuig uytvond en doet blyken,
Hoe 't volmaekt wordt door den tyd.

R...

G.) DEN CIRQUE VAN DEN HEER B. LOISSET.

De peerden ryders van den heer Loisset laten niet na de aendacht van het publiek meer en meer tot zich te trekken. Men ziet hen dagelyks nieuwe sprongen en andere kunstige bewegingen verrigten, zoo wel de peerden als de menschen, ja zelfs kleyne kinderen doen zulke wonderbare bewegingen te peerd, dat men zich verbeeld dat zy van hoogere wezens dan menschen afkomstig zyn.

Het dochtertje van den heer Loisset, dat slechts 4 jaren oud is, heeft dynsdag den 6 dezer, met zulk eene ongedwonge en edele houding te paerd gereden, dat alle de aenschouwers haer met de levendigste toejuygingen begroetten. Eerst reed zy, als eenen ouden ryder, zittende te peerd, en groette met hare beyde handjes regts en links alle de tegenwoordig zynde persoonen met zulke nette en aenlokkelyke bewegingen, en zulk een vriendelyk gelaet, dat men geen menschelyk hart moet bezitten om niet voor haer te worden ingenomen. Vervolgens springt zy regt te peerd, en heeft niets dan een op het peerd vastgemaekt krukje om hare teedere handjes te houden; zoo maekte zy alle passen van den dans en verscheydene kunstige kruyssprongen te peerd en wel zoo net als eenen veerdigen danser op grond kan verrigten. Zy staet op de punten harer teenen en steekt dan haer regter en dan weder haer linker beentje uyt dat zy zoo eenen regten hoek maekt. Eyndelyk loopt het peerd in vollen draf, en nog blyft zy op het zelve niet alleen regt staen, maer doet alderhande kunstige sprongen, terwyl hare lieffelyke stem het peerd steeds aenmoedigt met een *hop! hop!*

Dit is weder een treffend bewys om aen te toonen wat of de opvoeding doen kan; hoe vele kinderen zyn er niet welke op den ouderdom van 4 jaren nog niet alleen eten en drinken kunnen, maer nog altyd met den lepel gevoederd moeten worden? welk een verschil als men zulke kinderen met het dochtertje van den heer Loisset vergelykt!

Wat den theater van den heer Loisset aengaet, dezen is, zoo als wy nog gezegd hebben, alderschilderachtigst, zoo wel in andere stukken als in de in-neming van Constantine.

De dood der Grieken en Mazeppa of het Kind der Woesteyn zyn ruim zoo schoon als de inneming van Constantine, die hier reeds twaelfmael is vertoond geworden.

Napoléon of den tocht over den berg St-Bernard, welk dynsdag voor de eerste mael is vertoond geworden, heeft insgelyks de bewondering der menig-vuldige aenschouwers opgewekt. Het eerste bedryf, waerin men den berg

St-Bernard zich in de wolken ziet verliezen, levert een verrukkend tafereel op. Men ziet het sneeuwen en het verbeeld vol op winter te zyn, het is zoo glad dat de soldaten welke van alle kanten opkomen, van tyd tot tyd uytshuyven en op grond vallen, andere slaen met hunne handen onder de armen om zich te verwarmen en werken dan weder moedig voort met spade en houweelen om zich eenen weg te banen en den berg te beklimmen. Eenen officier komt op en bezwykt van koude, doch wordt in tyds door eenige soldaten opgenomen en in eene boeren-hut op den berg gebragt.

Vervolgens komen er fransche huzaren, lanciers en curassiers, welke hunne paerden leyden; deze dieren zyn zoodanig geleerd, dat zy somtyds ook uytshuyven, even als of den grond werkelyk gladig was, daarna komen er rydende en andere kanoniers op de paerden liggen, de afuyt en kanonnen dragen de soldaten.

Eyndelyk komt Napoleon, en eet met eenen onderofficier aerdappelen, welke dezen in een vuer gebraden heeft. Daarna maekt hy groote monstering over zyn leger, dat op dry achter alkander staende bergen geplaetst staet, het welk eene schitterende tableau opleverd, daermede eyndigt het eerste bedryf.

Het tweede en derde bedryf is niet zoo verrukkend, behalve de vlugge manœuvres der soldaten en paerden, voor het overige ziet men niets byzonders, dan vechten en menschen vermoorden; gelukkiglyk dat zy niet dood blyven zoo als in den oorlog plaets heeft.

Eyndelyk moeten wy zeggen dat er moeyelyk eene troep kan gevonden worden welke die van den heer Loisset in het vertoonen van batailles en gevechten kan overtreffen; de liefhebbers van veldslagen kunnen er dagelyks in zyne Cirque zien, welke zoo wel zyn uytgevoerd, als of zy werkelyk in het veld plaets hadden.

Drukkery van J.-H. De Hou,
Goot straet, n° 4.

9. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdags-blad, 17 mei 1838, jg. 3, nr. 38 (1).

A.) WELK ZYN DE GESCHIKSTE MIDDELEN OM DE DIEVERY UYT DE WERELD TE VERDRYVEN?

Meeting van Zondag, den 13 mey 1838.

In deze zitting, welke meer dan 2 uren geduerd heeft, hebben de volgende personen het woord gevoerd: J.-B. Kats, Van Hekke, De Smet, J. Kats, Pelerin, en De Koster, om de kwestie op te lossen welke het beste middel is, om de dievery uyt de wereld te vernietigen.

Zy zyn allen overeengekomen, dat dezelve nooyt uyt de wereld zal vernietigd worden, zoo lang als de wet van het christendom of die der natuer niet zal tot stand komen.

De verhandelingen welke zy hierover gedaen hebben, kwamen hierop neder:

Om te weten door welk middel men het best de dievery uyt de wereld zou kunnen vernietigen, moet men eerst een weynig onderzoeken waerin de dievery eygentlyk bestaet.

In de tegenwoordige wereld noemt men over het algemeen dievery of stelen, wanneer men iets van een ander met de handen pakt of neemt, doch eene duyde-lyker verklaring is deze: al wie iets van een ander neemt wat hem niet toekomt,

(1) ARAB., CRB., 619. Zie nr. 272. Niet opgenomen: het feuilleton (TOLLENS, *De Gevolgen van het Kloosterleven — Heloïze aan Abelard*).

steelt, op welke wyze hy zulks ook verrigt; en al wie iets van een ander bezit wat hem niet toekomt, bezit gestolen goed, hoe of op wat wyze hy het ook verkregen heeft.

Laet ons nū eens onderzoeken wie of gestolen goed bezit. Wanneer wy de gansche stad door gaen, en van den eersten tot den laetsten vragen of zy geen goed bezitten wat hen niet toekomt, dan zullen zy allen neen antwoorden, zoo dat men dan niets als eerlyke en brave menschen in Brussel zal vinden.

Maer als men dan eens zoude zeggen, al wie meer bezit dan hy noodig heeft om te leven bezit gestolen of onregtvaerdig goed, op welk wyze hy het ook verkregen heeft, want daer is niemand op de aerde die regt heeft om meer te bezitten dan hy noodig heeft, alle de ryke menschen bezitten volgens dezen regel het goed van anderen, dat zou immers volgens de natuer of het christendom niet gelogen zyn, want Christus zelve heeft te verstaen gegeven dat de menschen verpligt zyn om alles wat zy meer bezitten als hunne broeders, zy hen hiervan goedhertig moeten mededeelen. Dit gaet zelfs zoo ver dat hy zeyde : al wie twee kleederen heeft is verpligt om zelfs een te geven aen zynen broeder die er geen heeft.

Dit willen nochtans de meeste christenen niet opvolgen, zy willen den naem van christenen dragen maer zy willen er de daed niet van bezitten. En nochtans is zulks geenszins tegen de natuer, want waer is den braven man, welke zynen broeder naekt ziet, en hy heeft meer als een kleedseel, die hem dan niet goedhertig een van zyne kleederen zal geven, al had hy er maer twee in zyn bezit; hy die zulks niet doet, is geen braef man, maer eenen gierigaerd, die niet waerd is dat hy mensch geboren is, om dat hy zynen broeder verstoot, welke hy verpligt is als zich zelve te beminnen.

Zulks heeft thans nog niet alleen by de naekte of gebreklydende broeders plaets, maer wy zyn heden zoo ver gevoorderd, dat de wet bepaelt dat alle broeders en zusters van het zelve huysgezin verpligt zyn om de achterlatende goederen hunner ouders met elkanderen gelyk te deelen. Voor heen hadden de ouders het regt om den oudsten hunner zonen alleen erfgenaem te maken, en de andere kinderen geheel te onterven of met een kleyn geschenk te vreden te stellen. Sedert de Fransche omwenteling van 1789 en 1793 is dit echter veranderd geworden, en tot het uer van heden zoo verbied de wet alle ongelyke verdeelingen, welke de ouders by hun overlyden aen hunne kinderen zouden kunnen verrigten. Wanneer door regten en menschen, thans algemeen word aengenomen dat alle broeders en zusters of kinderen van den zelfden vader en de zelfde moeder voortkomende, een gelyk regt hebben, dan spreekt het immers van zelve dat alle de menschen der aerde ook een gelyk en even veel regt moeten hebben, want zy zyn toch allen broeders en zusters, zy hebben allen den zelfden vader die God is, en de zelfde moeder die de aerde is, van wie alle rykdommen welke er bestaan voort komen, zoo dat alle menschen broeders en zusters, kinderen van God en de aerde zyn, die allen gelyk moeten zyn van regt en van goederen.

Christus, dien grooten wysgeer, heeft deze wet der natuer het allerbest bewezen, als hy zeyde : de gansche wet bestaet hierin dat men God als vader aller menschen boven alles beminnen, en alle menschen zoo als ons zelve; als wy alle menschen als ons zelve beminnen, dan spreekt het immers van zelve, dat wy allen gelyk moeten wezen, want anders kan ons de liefde niets helpen.

Wat baet het arme lieden, ofschoon de ryke tot hen zeggen : wy beminnen UL. en zy laten hen honger, koude en alderhande gebrek lyden? Christus heeft dit zoo niet bewezen, hy leerde de gelykheyd en hy verrigte ook dezelfde, hy leefde met zyne apostelen als broeders, en na zyne dood, hebben zyne apostelen met alle hunne aenhangers, ook in de gelykheyd geleefd, met allen die het

christendom aennamen, zoo leeft men nog in de werken der apostelen in het IV en V capitel...

34. Want daer en was niemand onder hen die gebrek lydde. Om dat alle die welke landen of huizen bezaten, die verkogten; en den prys van het gene zy verkogt hadden bragten.

35. En leyden voor de voeten der Apostelen. En men deelde aen een ieder uyt na dat elk van noode had.

36. Joseph dan, die van de Apostelen bygenoemd wierd Barnabas, (dat is te zeggen zoon van vertroosting) eenen Leviet, gebortig van Cyprus.

37. Had ook eenen akker, dien hy bragt het geld en leyde het voor de voeten van de Apostelen.

Kap. V. — 1. Maer zekeren man, genoemd Ananias, met Saphira zyne huysvrouw, verkogt een stuk land.

2. En hy hield iet achter van den prys met kennis van zyne huysvrouwe; en brengende een zeker deel, leyde hy dat voor de voeten der Apostelen.

3. Maer Petrus zeyde: Ananias, hoe heeft Satan uw herte bekoort, dat gy zoudt liegen tegen den H. Geest, en achter houden van den prys des akkers?

4. En bleef hy onverkogt niet aen u, en verkogt zynde, was den prys niet in uwe magt? Waerom hebt gy dan dit alzoo in uw herte besloten? Gy en hebt niet gelogen tegen de menschen, maer tegen God.

5. Annaias deze woorden hoorende, viel neder, en gaf zynen geest, en alle die dit hoorden, wierden met groote vrees bevangen. »

Dezen man is dus zelf met de dood gestraft geworden, omdat hy zynen goederen niet met zyne broeders in de gemeenschap gedeeld had.

Daeraen ziet men klaer dat de grondstellingen der gelykheyd in het geheel niet nieuw zyn, zoo als er velen beweren willen.

Niet dat wy willen besluuten dat een ieder even veel goederen zou moeten bezitten, dit kan of zal nooyt geschieden, maer wel dat alle de goederen, de maetschappy of het gouvernement toebehooren, en dat het gouvernement zou zamengesteld zyn uyt alle de mannen van het volk, alsdan zou het gouvernement voor allen kunnen zorg dragen, en een ieder zou dan weten, wat hy moest verrigten; al wat hy meer verrigte dan zyne noodzakelyke bezigheyd, zou voor hen wezen, dat echter weder na zyne dood aen den staet zou vervallen, waervan dan alle overblyvende broeders wederom hun deel zouden hebben, om dat den staet van allen is.

Als dit zoo was ingerigt, dan zou men niet meer zien stelen of rooven om veel te bezitten, om dat alsdan het bestaen van een ieder verzekerd was.

Dat de luyerikken alsdan een beter leven zouden hebben als nu is geheel ongegrond, want als een ieder een deel heeft van de maetschappy, is een ieder ook verplicht om zyn deel tot het instand houden van die maetschappy by te brengen, of hy is wederom eenen dief die van het zweet zynen broeders wil leven.

Alsdan zal men de kleyne en lompe dieven niet alleen straffen en de groote en slimme dieven laten loopen, zoo als nu die men zelfs bevoordeeld, want den grooten koop handel en de beurzen, zyn toch maer meest middelen om te stelen; hoe menigmael gebeurt het niet, dat den eenen koopman den anderen van 20, 30, ja somtyds voor honderd duyzend francs bedriegt, en dat noemen die heeren dan niet stelen, neen dat heeten zy *commerce*; maer is het niet erger als stelen? daer eenen dief welke om eene zekere somme uyt den zak of koffer steelt, nog verplicht is te zwygen, maer eenen beurzen of koophandel bedrieger, die lacht zynen bedrogenen nog uyt, is grootsch over zyne schelmery, en laet zich voor staen dat hy groote achting verdient, omdat hy veel verstand heeft, om zyne broeders op eene fyne wyze te bestelen.

Daer zyn verscheydene menschen, welke het bedrog in den koophandel niet slecht vinden, en een groot verschil maken van de dievery, en nogtans is het beyde het zelve, want als menschen een en de zelfde waer by eenen koopman gaen koopen, den eenen betaelt 3 francs en den anderen bekomt het voor 2, doch hy word nog eenen franc uyt den zak, door den verkooper bestolen; wie is nu het meest bestolen? Beyde immers het zelfde? En nogtans zal de policie de verkoopers voor het laetste geval straffen, maer voor het eerste niet. Dit kan immers niet anders wezen?

Daeraen ziet men dat de wet de lompe of rouwe dievery straft, maer in tegendeel, de groote intriganten dievery bevoordeeld; want zy geven er nog premien voor om dezelve te bevoordeelen.

Dit alles kan in de gelykheyd niet meer voorvallen, niet dat er dan geenen handel meer zal geschieden maer dan zal er toch geenen woeker of dievery met dezelve meer kunnen gepleegt worden, want alsdan zal men dezelve niet verrigten om geld te winnen, maer wel om anderen en ons zelve te helpen, zoo veel als noodzakelyk is.

Doch zoo lang als de gelykheyd of het christendom niet beter zal tot stand komen, zal er altyd bedrogen, gestolen en gestroopt worden. Om dat men de menschen in verschillende klassen verdeeld heeft, en dat zy in de maetschappy levende, niets anders moeten doen, dan elkanderen vertrappen om naer boven te komen.

En om de dievery nog meer te bevoordeelen, zoo kan men niets bekomen dan voor geld of goed, daer van daen alle dat pogen en onrustig heen streven, om maer te bezitten, onverschillig hoe en op wat wyze; als het maer niet met de handen gestolen is, dan is het wel, en het spreekwoord van hebben is hebben, maer krygen is de kunst, is nog altyd het order van den dag en zal zoo blyven zoo lang als de menschen niet naer de leer van Christus en de wet der natuer zullen leven.

B.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN MAENDAG, 14 MEY 1838.

Inhoud.

De valsche geruchten. — Over de constitutie.

Omstreeks een kwaartier over acht uren opende den voorzitter J. Thuns de zitting, en verzocht den sekretaris het proces-verbael van de voorgaende zitting alsmede het order van den dag voor te lezen.

Na het proces-verbael door alle de leden was goed gevonden, heeft den sekretaris den brief, welke wy van Roeremonde ontvangen hebben, en die in onzen voorgaenden numero gedrukt was, aen de vergadering voor gelezen; dezelve is met den levendigsten geestdrift ontvangen geworden. Insgelyks ook het adres aen de burgery en dat aen de soldaten; dit gedaen zynde verzocht J. Kats het woord en na hy het zelve bekomen had verhaelde hy nog het volgende over:

De valsche geruchten.

Alle die valsche geruchten worden verspreeden, om de meeting tegen te werken en het gansche volk te bedriegen en in de slaverny te dompelen. De meeting wil men tegen werken omdat dezelve het welzyn van land en volk wil ter herte nemen. Iets dat de groote verdrukkers van Europa misgunnen, om dat zy niet kunnen of willen gedooogen dat er een volk bestaet, dat eenige vryheid of geluk zal genieten. Den koning van Holland heeft tot ons geluk

7 jaren gewacht eer hy de voor ons zoo nadeelige 24 artikels heeft willen aennemen, zeker met de hoop dat onze ministers nog nadeeliger voorwaerden voor ons zouden voorgesteld hebben.

Doch hiertoe geene kans gehad hebbende, en nu toch eyndelyk bemerkende dat wy na verloop van 7 jaren, zoodanig door het aennemen van die 24 artikels zouden in schuld gebragt zyn, zoo komt men u op zyn onverwachts om ons geheel anders de lasten te doen bezwyken, en de bewooners van Limburg en Luxemburg, het lot der ongelukkige Polen te doen ondergaen. En hier tegen zouden wy ons niet mogen verzetten; zouden wy de slaverny niet verdiennen zoo wy ons als lafaerds lieten verpletteren?

(Allen: Ja, ja, ja).

Ja, de leden der meeting en alle opregte vaderlanders zullen zich zoo lang het hun mogelyk zyn zal, tegen zulke schreeuwende onregtvaerdigheyd verzetten.

Het is dus voor al noodzakelyk dat wy de burgers en soldaten van onze goede inzigten overtuygen, om den inwendigen oproer, waermede men ons wil betichten, voor te komen, want den oproer zal niet ontstaen door de meeting, maer wel door de verdersers van de meeting, want de meeting is voor het regt, en het volk revolteerd nooyt om dat het te regt maer wel om dat het te onregt behandelt wordt.

Daer zal geene revolutie ontstaen omdat de 24 artikels niet zullen aengenomen worden, maer wel wanneer dezelve worden aengenomen; want alsdan zal het volk onder de zware lasten moeten bezwyken, daer wy dan nog jaerlyks 23 millioenen meer zullen moeten opbrengen als nu, want 17 millioenen en den intrest van 7 mael 17 millioenen welke ten achteren zyn, zal ruym 23 millioenen bedragen, daerby nog 2 halve provincies verliezen, zoo dat onze lasten dan nog ruym de helft zullen opslagen; is dat voor de burgers en werklieden, op wie alle de lasten dalen, om uyt te staen? zullen zy niet gedwongen zyn op te staen, om zich tegen dit onregt te verzetten? De Belgen zyn wel goed, maer toch niet om hen te laten mishandelen, want zy die zich gewillig laten mishandelen zyn lafaerds, maer geene brave menschen. (Bravo, bravo, handgeklap.)

Als het volk dus zal opstaen, zullen zy daer van de oorzaak zyn, die hetzelfde verdrukken, zy welke toestemmen om de 24 artikels aen te nemen, maer niet de meeting, welke zich tegen dezelve wil verzetten en zal blyven verzetten, om den intrest van het volk en de eer van het land te handhaven.

Als het volk om zyne al te groote lasten zal opstaen, dan zal het niet zyn om dat er te veel geld door ons gouvernement aen de meeting gegeven wordt, want men zal op het geheele budget geenen centiem vinden om de meeting te ondersteunen, maer wel om de moucharen te betalen, om de meeting te vernietigen. (Bravo, bravo, handgeklap, en getrap met de voeten).

Eenen persoon. Wy zullen de moucharen ophangen.

J. Kats. Neen vrienden, daer zal misschien nog wel eenen tyd komen dat de moucharen doen zullen zoo als Judas: zich zelve ophangen. (Eene algemeene en levendige toejuyging).

Men zegt ook dat wy tegen den koning en ons goevernement zyn, maer ik zeg dat ik voor den koning en het goevernement ben, maer dat ik verlang, dat zy aen een ieder regt verschaffen en dat zy onze vryheyd en de eer van geheel Belgien zullen handhaven, maer ik wil ook niet dat den koning of de ministers, of wie het ook zyn mag, ons verdrukken; wilt gy dat vrienden?

Neen, neen! riep men van alle kanten.

Indien den koning zich als een braef man wil gedragen en de eer en het geluk van de belgische natie handhaven, alsdan zal hy nooyt eenen oproer te vreezen hebben, hy zal zelfs door een ieder geacht en bemind worden, en als de groote Europische dwingelanden ons met geweld tot de aenneming van

de voor ons zoo nadeelige 24 artikels willen dwingen, dat hy dan tot de belgische natie nadert, en hen aanspreekt : brave Belgen, gy die in 1830 zoo moedig voor uwe vryheyd gestreden hebt om u van de dwingelandy te onttrekken, men wil deze door uw bloed gekochte vryheyd wederom vernietigen, de groote dwingelanden willen uw land verkleynen, u uwe broeders van Limburg en Luxemburg in de handen der vyanden overleveren, en u onder de lasten verpletten; wilt gy u daer aen onderwerpen, wilt gy u als verachtelyke en lage slaven wederom laten in de boeyen kluysteren of wilt gy u liever als moedige brave mannen allen verdedigen. Ja, dan wil ik myn bloed onder den koning voor onze vryheyd opofferen, en ik ben verzekert, dat alle de leden der meeting en zelfs alle de Belgen welke geene verraders zyn, dit met vreugde zullen opvolgen. (Een aldersterkste geroep van bravo en handgeklap).

Vervolgens is men overgegaen tot het behandelen :

Over de Constitutie.

Voorzitter. Den sekretaris is verzocht om den artikel 25 der constitutie of grond-wet voor te lezen.

Sekretaris : « TITEL III. — *Der Magten.* — Art. 25. Alle magt komt van » het volk, zy wordt uytgeoeffend op de wyze door de constitutie bepaeld. »

Art. 26. « De wetgevende magt wordt door den koning, de kamer der » volksvertegenwoordigers en den senaet uytgeoeffend. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over deze beyde artikels ?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord ?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Vooreerst moet ik zeggen dat beyde deze artikels tegen elkanderen stryden, en dat den eenen den anderen omver smyt. In den art. 25 wordt er gezegd dat alle magt van het volk voort komt, en in den art. 26 staet dat de magt door den koning, den senaet en de kamer der volksvertegenwoordigers wordt uytgeoeffend. Als de magt van het volk voort komt, dan moet zy ook door het volk worden uytgeoeffend of het is onregt, men moet altoos het goed of den eygendom toelaten aen die het toekomt. Er behoort dus geenen senaet te bestaen, en den koning mag op zich zelve niets meer te zeggen hebben als een der leden van de kamer der volksvertegenwoordigers. Men kan hem als den eerste of voornaemste beamtben beschouwen, doch hy mag geene besluyten goed of afkeuren, en moet verantwoordelyk zyn voor de kamer der volksvertegenwoordigers, zoo wel als alle andere ambtenaren, want het volk mag zyne belangen aen niemand hoegenaemd toevertrouwen, wil het niet bedrogen worden.

Ik stel dus deze artikels op de volgende wyze voor :

TITEL III. *Van de Magten.* — Art. 25. « Alle magt komt van het volk » en moet ook door het volk uytgeoeffend worden. »

Art. 26. « De wetgevende magt moet door de kamer der volksvertegen- » woordigers van het gansche volk uytgeoeffend worden. »

Deze artikels zyn met volle stemmen aengenomen.

Sekretaris. « Art. 27. De voorstellende magt (l'initiative) behoort aen elk » der dry takken van de wetgevende magt.

» Niettegenstaende moet elke wet, betrekkellyk de ontvangsten en uyt- » gaven van den staet, of het leger, eerst door de kamer der volksvertegen- » woordigers gestemd worden. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord ?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord ?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Dezen artikkel vind ik geheel onnoodig en kan met de aenneming of verrandering der beyde voorgaende artikels niet meer gezegt worden : dat de rekeningen van den staet voor de kamer der volksvertegenwoordigers moet geschieden, spreek van zelve, en wat de voorstellen aengaet blyft eenieder gelyk, ik vraag dus de vernietiging van dezen artikkel. (Dit is met volle stemmen aengenomen).

(Het vervolg in den aenstaenden n^o.)

C.) HET TEGENWOORDIGE EN HET TOEKOMENDE DER GROOTE EUROPISCHE VERDRUKKERS.

(VERVOLG, ZIE N° 37).

En ik zag door eenen gryzen en zwaren mist, zoo als men op de aerde met het schemerlicht ziet, eene naekte en koude vlakte.

In het midden van deze vlakte verhefte zich eene steenrots, van welke steenrots druppel voor druppel een zwartachtig water viel, en het stil en dof geruys dezer vallende druppelen was het eenigste gerucht, het welk men aldaer hoorde.

En zeven voetpaden, na de vlakte doorkruyst te hebben, kwamen aen deze steenrots uyt, en by de steenrots aen den ingang van ieder dezer voetpaden lag eenen steen, bedekt, ik weet niet met welke vochtigheyd en groenigheyd, gelyk aen het vergiftachtig slym van een kruypend dier.

En ziet op een dezer voetpaden ontdekte ik iets gelyk aen eene schim, de welke zich stillekens beweegde, en allengskens naderende, onderscheyde ik geen mensch, maer de gelykenis van eenen mensch.

En op het hert draegde deze menschelyke gedaente een bloed vlek.

En zy zette zich neder op den vochtigen en groenachtigen steen, hare lidmaten schuddende, en het hoofd nedergebogen, omvatte zy zich met hare arme, gelyk of zy het weynig vuer, dat haer nog overbleef wilde weder houden.

En door de zes andere voetpaden, kwamen zes andere schimmen, den eenen voor, en den anderen naer, aen den voet der steenrots aen.

En ieder van hun schuddende, en zich in zyne armen drukkende, zette zich op den vochtigen en groenachtigen steen neder.

En zy waren aldaer stilzwygende, en bevangen door eenen onbegrypelyken angst.

Hunne stilzwygendheyd duerde lang, ik weet niet hoe lang, want nimmer word deze vlakte door de zon beschenen : men kent er nog den avond nog den morgen. De zwartachtige druppelen water al vallende meten er alleen eene eentoonige, donkere, zware en eeuwigdurende duerzaamheyd af.

En dit was zoo verschrikkelyk om zien, dat ik, waer het zake God my niet versterkt had, het gezigt er niet van zou hebben kunnen verdragen!

En naer eene soort van eene stuypachtige schudding, eene der schimmen zyn hoofd regtende liet eene stem hooren, gelyk het dof en heesch geluyd van den wind, die in een geraemte blaest.

En den weerklank van deze steenrots deed my dit woord verstaen :

Christus heeft overwonnen : dat hy vervloekt zy!

En de zes andere schimmen sprongen op, regtte alle te gelyk hun hoofd, en braekten dezelve godslastering uyt.

Christus heeft overwonnen : dat hy vervloekt zy!

En even gelyk wierden zy door eene zwaerdere schudding overvallen, den mist verdonkerde, en gedurende eenen oogenblik hield het zwartachtig water op van vallen.

En de zeven schimmen waren weder gebukt onder het jok van hunnen ondoorgrondelyken angst, en er was eene tweede stilzwygendheyd langer dan de eerste.

Daer na eene van hun, zonder zich van zynen steen op te heffen, onbeweeglyk en neer gebogen, zeyde tot de anderen :

Er is u dus overkomen, het geen er my overkomen is, wat hebben ons onze raden geholpen ?

En eene andere antwoordde : Het geloof en de gedachten hebben de boeyen van het volk verbryzeld, en de aerde vry gemaekt.

En eene andere zeyde : Wy wilden verdeelen en onze verdrukking heeft dezelve tegen ons vereenigt.

Eene andere : Wy hebben bloed vergoten, en de wraek is op onze hoofden neder gevallen.

Eene andere : Wy hebben het bederf gezaeyd, het heeft in ons wortel geschoten, en onze beenderen verbryzeld.

En eene andere : Wy hebben gemeynt de vryheyd uyt te dooven en den adem der zelve heeft onze magt tot in den wortel verdroogt.

Als dan sprak de zeventste schim.

Christus heeft overwonnen : dat hy vervloekt zy !

En alle antwoordden met eene stem :

Christus heeft overwonnen : dat hy vervloekt zy !

En ik zag eene hand, die nader kwam ; zy stak hare vingeren in het zwartachtig water, waer van de vallende druppelen de eeuwigheyd afmeten ; en teekende daer mede op het voorhoofd der zeven koninglyke schimmen.

En dit was voor altyd.

Lamennais.

D.) SCHENDING DER WOONST.

De woonst is onschendbaer, geene huys onderzoeking mag plaets hebben, zegt den artikel 10 der constitutie, behalve in gevallen voorzien door de wet, staet er verder by ; dat wil zeggen voor groote misdaden, zoo als stelen, plunderen en moorden.

En niet tegenstaende zoo heeft men op dynsdag morgend den 15 dezer, by Alexander Delhasse, hoofd-opsteller van den *Radical*, woonachtig in de Laekenstræet N° 7, eene huysonderzoeking gedaen, en de vrye woonst van eenen Belg geschonden.

Dry commissarissen met hunne adjoints en eenen huissier zyn, met een mandaet van onderzoek van den procureur des konings, by A. Delhasse ingekomen, en hebben allen de kassen en laden van zyne woonst doorzocht, even als of zy daer kostbare gestolen goederen of wel eenen verborgen moordenaar meenden te vinden. Doch na lang genoeg alles doorsnuffeld te hebben, hebben zy eenige liedjes medegenomen, van de *Propagande du père Libertas*, dat wy reeds over dry jaren gezien hebben. Daerna hebben zy den heer A. Delhasse een mandat overhandigt, om zich by den regter van onderzoek over dit liedje te verantwoorde, benevens nog over een ander, *Souvenirs du vieux Proletaire* genaemd, dat in den *Radical* van den 26 april jongstleden gedrukt is geweest. Van daer zyn deze heeren naer de drukkerij van den *Volksvriend* en den *Radical*, by H. Dehou gegaen, en hebben aldaer ook eenige van die liedjes, welke in den *Radical* gestaen hebben medegenomen, en den huissier heeft insgelyks ook een mandaet aen H. Dehou overhandigd waerin hy ook voor den regter van onderzoek gedaegd werdt.

A. Delhasse en H. Dehou zyn dus beyde ondervraegt geworden over het groot schelmstuk, den eenen om een liedje gemaakt en den anderen om het gedrukt te hebben.

Welhaest zal men nog by alle die menschen gaen, welke dat liedje van *Souvenirs du vieux Prolétaire* bezitten, en dan by alle die het gezongen hebben, alsmede by die gene welke dit vryheyds-lied op de martelaers-plaets op mey avond hebben hooren zingen.

Maer hoe, zal men zeggen, in Belgien alwaer er eene vrye drukpers bestaet, zal men de woonsten komen schenden om een enkel liedje, wel dat is immers op zyn pruyssisch of russisch, maer niet op zyn belgisch, doch wy zyn geene vrye Belgen meer, wy zyn slaven.

Wy hebben wel eene constitutie, doch deze bestaet in een stuk papier, waermede men kan handelen naer goedvinden. Wy hebben wel eene kamer die daer op moet letten, maer deze kamer heeft niets meer te zeggen, zy heeft onlangs een adresse aen den koning op gedragen, waer in zy hem ernstiglyk verzocht, om onze broeders van Limburg en Luxemburg niet te verlaten, en onzen koning heeft er mede de zot gehouden, want hy heeft er niet op geantwoord, dan alleen dat de heeren der kamer bedankt zyn, om dat zy hem zo gaerne zien, enz., enz. Voor het overige laet hy zoo zachtjes blyken dat wy toch de 24 artikelen moeten aennemen, want dat den koning van Holland en dien van Pruyssen en de keyzers van Oostenryk en Rusland dit zoo willen hebben.

Wy zyn dan niet alleen de slaven van eenen, maer van alle de dwingelanden van Europa geworden.

Dat Alexander Delhasse en H. Dehou nu ook aen onzen koning klagen, dat zy als vrye Belgen door de policie mishandeld zyn, want dat men hunne woonst om een liedje heeft komen schenden, dan zal den koning hen antwoorden, dat zy bedankt zyn en dat zy braef zyn, maer dat zy zich maer altyd stil moeten gedragen, dat hy wel weet dat het onregt is, dat men de vryheyd van drukpers en de woonsten schend, maer dat dit in Pruyssen en Rusland ook zoo geschied, en dat wy toch niet beter zyn als de ongelukkige Polen, om dat wy zoo wel rebellen en muymers zyn als zy, en dat de gekroonde hoofden aen Europa zullen laten zien hoe of men met oproermaekers moet handelen.

Hebt dan goeden moed, brave Belgen, hou u stil, de tyden van Philippus den II en den hertog van Alva naderen weder voor u met rasse schreden.

E.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 16 mey.

Afscheyd der Regering van Brussel.

Op maendag den 14 dezer hebben den heeren Burgemeesters en schepen, en alle de leden van den stedelyken raed van Brussel hun afscheyd genomen, zoo dat Brussel thans zonder regering is.

De rede hiervan is dat de stad reeds lang het ministerie verzocht heeft om in de koste te komen, om de plundering van april 1834 te helpen voldoen; doch daer men dit niet doen wil, zoo kent zich de stad niet in staet om zulks alleen te betalen daer zy alsdan de stedelyke belasting zoo veel zou moeten verhoogen, dat het niet meer voor het volk zou wezen, om op te brengen, en dat hier door niets anders dan eenen oproer te wachten is, waer om de regering liever haer afscheyd heeft gegeven, dan tot eenen oproer mede te werken.

Dit is reeds een voorbeeld, hoe of het in het vervolg in geheel Belgien gaen zal, als men den 24 artikelen zal aengenomen hebben. Hoedanig zullen dan

alle gemeentens, provincien en landregeringen niet te vreezen hebben, als Belgien zal verkleynd en deszelfs lasten jaerlyks nog in de twintig millioenen verhoogt zal wezen?

Als dan zullen alle de regeringen hun afscheyd moeten geven, en bankroet maken, omdat zy het volk niet zullen durven stropen, om eene schuld te betalen, welke Belgien niet heeft helpen maken. Want wat heeft Belgien tot schuld van Holland bygebracht? Waerom moet Belgien dan de schuld van Holland helpen voldoen? Om dat de groote monarchen of dwingelanden zulks willen.

Is Belgien dan verplicht, om naer alle deze verdrukkers te hooren? Dan zyn wy waerlyk tot de ongelukkigste slaven van gansch Europa geworden. En dat zullen de Belgen niet verdragen, zy hebben dit nooyt gedaen en zullen dit nog niet doen, of men zou hun gelyk moeten vernietigen. En als dit het plan is der gekroonde hoofden, dan zullen zy zich ook wel kunnen bedriegen, en met de maet gemeten worden, waer mede zy anderen willen meten.

— Zeven-en-twintig gemeenten van het duytsch gedeelte der provincie Limburg hebben de kamer der volksvertegenwoordigers protestatien tegen de uytvoering der 24 artikelen toegezonden.

— De werklieden, te Namen bezigt met het leggen der buyzen om die stad met den gaz te verlichten, hebben er den 27 april, midden de Wapen-plaets, eenige voeten onder hare oppervlakte, den grondsteen gevonden der zuyl, in het jaer VIII van het fransch gemeenebest opgerecht ter naergedachtenis der burgers (*citoyens*) van het departement der Samber en Maes, ter verdediging der vryheyd gestorven.

— Men komt te Hulsteim, omstreeks Diekirch, in het duytsch gedeelte van het Luxemburgsche, verscheyde aloude grafsteden te ontdekken. Steene lykbusen waren met asch en gebeenderen gevuld. Een koper munstuk, met het afbeeldsel van Antonius-Pius, zou deze grafstede tot de tweede eeuw van de christenen tydrekening doen opklimmen.

— Men verneemt uyt Brugge dat er den 9 dezer opstand is geweest onder de aardwerkers aen den yzeren weg te Jabbeke, die beweerden den hun toegestanen loon niet ontfangen te hebben. De gendarmen hebben zich ter plaets moeten begeven en hebben een vyftal der voornaemste te Brugge gevanglyk opgebracht.

Zoo is men gewoon met de slaven te handelen.

— Men leest in de *Gazette van Gend*:

« Gisteren, om een uer naermiddag, wierd den plaatscommandant door den procureur des konings onderricht dat er eenen oproer onstaen was onder de gebruykte werklieden tot het maken der brug van den yzeren weg, dicht by de guinguette *Het Strop*, buyten de Heuverpoort dezer stad. Deze werklieden die altyd den zelven loon genieten, welke zy sedert het begin der werken gekregen hebben, weygerden te werken, op het voorwendsel dat hunnen loon te kleyn was, en verklaerden dat de werken alleenelyk mits eene vermeerdering van loon zouden voortgezet worden. Hunne dreygingen tegen de gene van hun die voor den tegenwoordigen loon wilden blyven werken, en, zoo het schynt de gewelddadigheden welken zy op hun begingen, bragten de opschorting der werken te weeg. Den plaatscommandant gaf bevel om in de kazernen eene vergenoegende krygsmagt ter betegeling van alle wanorder veerdig te houden en begaf zich daedelyk ter plaets, alwaer hy midden de vergaderde werklieden trad en hun met krachtdadige bewoordingen te kennen gaf dat er hun alleenelyk te kiezen stond van hunne werken te hernemen of van zich te vertrekken, zoudende hy hun anderzins seffens doen aenhouden. Deze verklaring bragt de meeste menigte tot bedaren, maer de kopstukken gingen voort met de andere tot wanorders op te hitsen. Alsdan gaf den plaatscommandant bevel om twee grenadiers en voltigeurs compagnien van het 5^e linie-regiment te doen naderen, en schaerde

hy de zelve op eene wys om de muymers te doen zien dat alle pooging ter verwekking van onlusten daedelyk ging beteugeld worden. Den procureur des konings, door de politie-commissaris en agenten van den vyfden wyk en door de gendarmerie vergezeld, kwam insgelyks ter plaets, alwaer hy de klagten der werklieden hoorde, en de overtuiging van hunne ongegrondheyd bekomen hebbende, zoo beval hy de aenhouding van dry der moedwilligste. Dezen maetregel wierd welhaest met den besten uytslag gekroond, daer meest alle de werklieden zich aanboden om voor den gewoonen loon de werken te hernemen. »

Wy gelooven dat deze zaak wat al te partydig is opgegeven om dat er zeer weynig voorbeelden zyn dat het werkvolk opstaet zonder rede.

— Den genaemden Joseph Buf, geboren en woonende te Ronsse, is vooreden vrydig te Brugge aengehouden, in den oogenblik dat hy er op de verkensmerkt eenen boer zyne bors sneed en de zelve overgaf aen eenen makker, wien het gelukt is de handen der politie te ontsnappen.

— Men schryft het volgende uyt het fransch grensstedeken Givet, van den 9 dezer, ten 8 uren des avonds :

« Er is hier zoo even eene estafette aengekomen, het bevel brengende tot het nemen der noodige maetregelen voor de aenstaende aankomst in deze stad van twee bataillons van 46^e linie-voetvolksregiment, ter sterkte van 1500 mannen, en van dry escadrons van het 12^e dragondersregiment. In weerwil der tegenwoordige zwakheyd onzer bezetting, maer 600 mannen tellende, zyn alle de posten aen de stads poorten en de gene van Charlemont onmidlyk bezet geworden. Dezen avond zal men de valbruggen optrekken, het geen sedert january jongstleden niet meer gedaen wierd. »

— Het gerucht was den 4 dezer te Francfort verspreyd dat de pruyssische troepen eene beweging na de grenzen van Belgien bewerkten.

— Den doctor Elsler is geslaekt uyt de gevangenis alwaer hy te Stuttgart voor staetsmisdaden in hechtenis zat; maer het is hem verboden geworden in die hoofdstad te verblyven. Dien jongen schryver zal eerlang een nieuw proces moeten onderstaen ter zake van zyn boekwerk op Napoleon. Intusschen moet hy eene reys na Zwitserland doen, op de uyt noodiging van den prins Lodewyk-Napoleon Bonaparte, die hem een handschrift wilt behandigen om te dienen voor de geschiedenis der koningin Hortense, welke den heer Elsler voornemens is van uyt te geven.

F.) UYT LANDSCHE KRONYK.

Vrankryk.

Het ontwerp van wet voor het maken der yzere wegen door het gouvernement is in de zitting van de kamer der afgeveerdigde van den 11 dezer met 106 tegen 69 stemmen verworpen. Het maken van den weg van deze hoofdstad nae de grenzen van Belgien, langs Ryssel, was in dit ontwerp begrepen.

— Een onzer dagbladen geeft de volgende oorzaak aen de zamentrekking van onze troepen op de grenzen van Belgien : den koning van Holland zou voorgaendelyk gedreygd hebben door eenen aenval op Venloo en de inneming dier stad het verdrag der 24 artiekelen ter uytvoer te brengen, op dezelve wys dat wy het met de belegering en de verovering der citadel van Antwerpen ter uytvoer gebragt hebben. Het Pruyssisch gouvernement zou deszelfs onzydigheyd in deze zaak verklaerd hebben, daer ons gouvernement daerentegen zou hebben laten weten dat de intrede van den eersten hollandschen of pruyssischen soldaet op het belgisch grondgebied onmiddelelyk door den intrede van een fransch leger

in België zoude gevolgd worden. Ten dezen eynde zouden dertig-duyzend mannen van onze troepen sedert eene week grensuaerts geschaerd zyn.

— Er is eene vermindering van het pauselyk leger op handen, welke men in loop der aenstaende maend zal doen kennen. Daer de zelve besonderlyk op het talryk officieren corps bewerkt word, zal zy de schatkist eene taemelyke groote vermindering van uytgave verschaffen.

Het is, en zal altyd schande blyven zoo lang als dien wettigen opvolger van Christus soldaten zal hebben.

— Men leest het volgende in het dagblad *Le Toulonnais* :

« Wy hebben heden onze lezers taemlyk onrustbarende tydingen mede te deelen. Eene algemeene herneming der vyandelykheden schynt in de provintie van Constantina nakend te zyn en het schynt dat de geruchten, opzetlyk verspreyd, als of een verdrag met Achmethey gesloten was geweest en dat hy wederom aen het hoofd de regering van het beylik ging geplaetst worden, medegewerkt hebben om de bedouins en de kabylen in de wapenen te doen komen. Onze troepen zyn omstreeks Stora en op de oevers der Wed-Cerf met musket-scheuten bejegend geweest; wy hebben volk verloren en alles doet gelooven dat het waer of valsch ontwerp der wederkomst van Achmet eene terugwerping te weeg gebragt heeft, welke de bevestiging van onze heersching geheel en al nadeelig is. Het gouvernement wist misschien reeds wat er langs den kant van Stora gebeurd is, wanneer het den stoom-boot *le Crocodile* met dringende depeches na Africa heeft doen vertrekken. »

— Een verschriklyk onweder is in den nacht tusschen den 3 en 4 dezer over verscheyde gemeenten van het Cameryksche uytgeborsten, en besonderlyk over de gene van Saint-Waest, Saint-Aubon, Avesnes-lez-Aubert en Iwuy. Het water der beek welke die gemeente bespoeld is tot eene buytengewoone hoogte gesteygd, en de brug van Saint-Waest, welkers zeer kloeke bouwing de romeynen toegeschreven wierd, is weg gespoeld. Huyzen, schuren, stallingen zyn onderwaterd geweest en verscheyde boeren hebben het verlies van meest al hun vee te betreuen. Den aenstaenden oogst is vernield, zelfs zyn er vele bouwlanden weg gespoeld. Het getal der huizen, door dit yslyk rampgeval verwoest, word op niet min dan honderd vyftig begroot.

Pruyssen. — Berlyn, 8 mey.

Men houd zich hier bezig met de zaken van België en van Holland. De dry groote mogentheden van het vastland Oostenryk, Rusland, en Pruyssen, zyn het eens over dit punt dat men België geene voordere toegevingen meer moet doen, en dat België enkelyk en zuyverlyk de 24 artiekelen moet aennemem. Indien men daer over elkander niet verstaet zal men de voordeelen, welke voorgaendelyk België verzekerd zyn geweest, nul en van geener weerde verklaren. Men wil dit gevoelen volstrekt doen gelden, en men zal er in gelukken zonder voor eenen te hevigen wederstand te moeten bevreest zyn, daer men te Londen begint gewaer te worden dat men zich te zeer vyandelyk jegens Holland getoond heeft.

(Wy zullen aen de wereld laten zien, of België voor de groote dwingelanden zal moeten bukken).

Den 27 der voorledene maend is een beweelyk rampgeval in het stedeken Closter-Neuburg ontstaen. De vouûte van het klooster is ingestort en heeft een deel der gemaekt worden gebouwen doen omvallen. Vele der werklieden die er arbeyden, zyn onder de puynen gebraven geweest. Men is hun spoedig ter hulp gekomen, maer men heeft de dood van zes dier ongelukkigen te betreuen. Meer dan dertig zyn zwaer gewond geweest.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

10. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdags-blad, 20 mei 1838, jg. 3, nr. 39 (1).

A.) DE ONSCHENDBAERHEID DER WOONST IS EENE LEUGEN.

« In den Art. 10 der constitutie staet : de woonst is onschendbaer, geene huyszoeking mag plaets hebben, staet er verder by, dan in gevallen voorzien door de wet en op de wyze zoo als dezelve voorschryft. »

Is dat niet als of dezen artikel in het zothuys gemaekt was? Daer men in den zelve artikel iets bevestigt en ontkend, het is even als of men iemand eene vraag deed, waarop men antwoorde : ja, neen. Dit komt op het zelfde uyt.

Doch dezen artikel is niet in het zothuys, maer hy is schelmachtig gemaekt. Het is eenen artikel om de onnoozelen mede in de strikken te vangen, en begint met iets schoons en aenlokkelyks, en men eyndigd met laegheyd en bedrog. Het is even als of men zeyde : niemand mag stelen, behalven de wet, of de heeren van de wet, zoo zegt men ook : niemand mag de woonst schenden, behalven de wet, of de heeren van de wet, niemand mag dus Belgien kwaed doen behalven de heeren van de wet. O! welke regtveerdigheyd.

De schending der woonst is in Belgien toegelaten; zoo haest als eenen procureur schryft uyt naem van de wet, moet gy alles laten zien wat gy in uw bezit hebt, aen allen welke zich met dit billet vertoonen, al was het ook een half regiment. Zy mogen, zy moeten in uwe woonst, gy moet hen alles laten zien, gy moet u zelf voor hen ontkleeden als het de heeren willen, zy zyn daertoe bemagtigd door de wet, die u bedriegt, zy zyn meester van al wat gy bezit, zelfs alle de geheymen, welke gy van anderen in uw huys zoudt bewaren, zelf moogt gy geen briefje van wie hoegenaemd, verborgen houden, de heeren moeten alles zien en doorsnuffelen, zy hebben regt en zyn verpligt om alles te spionneren wat gy in uwe onschendbare woonst verborgen houdt.

De woonst is onschendbaer, en 5 mannen der policie komen te gelyk by twee belgische burgers huyszoeking verrigten, en dat alles, om de verschrikkelyke misdaed, van twee vryheidsliedjes, waervan men denkt den eenen den schryver en den anderen den drukker te wezen.

Dit is eventwel geene misdaed, daer de vrye drukpers in Belgien bestaet, hoe kan men dan kwaed doen door een vryheyds lied? Hoe is het mogelijk, dat men tot het laagste bedryf der menscheyd kan overgaen? Want kan er iets slechter bestaen, dan in de geheymen der menschen te dringen?

Dit is nog iets van de lage overblyfselen der zoo verschrikkelyke inkwistitie. De Belgen, die den naem van vry en onafhankelyk verkregen hebben, moeten nog onder de wetten der inkwistitie gebukt gaen. De Belgen, welke nog met de vryheyds boomen pronken, zyn zoo vry dat eenen lagen verrader, eenen verachtelyken mouchard, het regt heeft om de woonst van een ieder te doen onderzoeken. Op een enkel rapport van eenen verrader schryft den oppermouchard François eenen brief aen den minister, en dezen beveelt den procureur dat hy dadelyk een mandaet van schending der woonst, voor dezen of genen persoon moet gereed maken, en eenige van zyne dienaren moet afzenden, om alles te doorsnuffelen, wat hy bezit en van anderen in bewaring heeft. En dadelyk moet den procureur gereed zyn om het bevel tot eene zoo lage misdaed gereed te maken en de ongelukkige policie beambten moeten die euveldaed verrigten. Zy moeten even als een bende binders en groote dieven, op zyn onverwachts, naer de aengewezene woonst gaen en tot den eygenaer zeggen : geeft alle uwe sleutels af, of opend alle uwe kisten, kassen, kofferen en manden,

(1) ARAB., CRB., 619. Zie nr. 274. Niet opgenomen : twee annonces.

laet ons alles zien wat gy bezit, van u of van anderen, zoo niet zoo zullen wy u dwingen, want gy kunt, noch moogt niets bybrengen, om ons van deze schanddaed te wederhouden. Op welk eene wyze kunnen de binders anders te werk gaen?

Het is dus niet te verwonderen, dat de commissarissen welke dit verachtelyk werk by A. Delhasse en H. Dehou verrigt hebben, over hunne gedwongene misdaed zelfs verlegen waren; zy gevoelden in hun hert dat zy niets verachtelyker doen konden, dan de vrye woonst van vrye Belgen te moeten schenden.

Dat dit door inkwisiteurs, door binders en moordenaers verrigt wierd, dat was niet te verwonderen; maer dat zulks door de mannen der wet van een zoogenoemd vry volk gepleegd wordt, dat zal by het nageslacht, nog als een schandvlek der belgische natie geboekt staen.

En de onschendbaerheyd der woonst is eene schandelyke leugen.

B.) KALABRIE EN DE KALABREZEN.

De twee provincien van het koningryk Napels, onder den naem van Opper en Neder-Kalabrie bekend, zyn tot heden toe, wegens de onveiligheid der wegen, weinig bezocht geworden; zy maken het zuidelykst gedeelte van Italie uit, en vormen een schiereiland, ter lengte nagenoeg van 170 Italiaensche mylen. De breedte is verschillend en belooft van 20 tot 30 zulke mylen. Dit door de Middellandsche zee byna geheel omgeven schiereiland word, in zyne gansche uitgestrektheid, door hooge bergen doorsneden, die eene voortzetting zyn van de Apennynen. Grootendeels maekt derzelve kruin groote breede vlakten, waarop men de schoonste weiden, boerderyen en tamelyk groote dorpen aentref. De temperatuer der lucht is er echter vry ruw, zoodat de sneeuw van het eind van November tot aen het begin van april blyft liggen.

Deze groep bergen, van welke een aental beken en stroomen ontspringt, levert een somber maer te gelyk treffend schouwspel op. Zy zyn omgeven van digt bewassene wouden en vooral buitengemeen schoone kastanjeboomen. Tusschen deze bosschen liggen onderscheidene valeyen, die tot woonplaetsen des vredes bestemd schynen te zyn, op eene schilderachtige wyze verstrooid. De grond is er zeer vruchtbaer en maer zelden ontwaert men er kale rotsen, die geene voortbrengselen uit het plantenryk aenbieden.

In de diepe, benevelde en onbewoonde dalen wordt de heerschende stilte alleen afgebroken door het geruisch van het vallend water, daer in de regentyd de op de bergen ontsprongene beken tot groote stroomen zich uitzetten, zonder dat hierdoor in Kalabrie een enkele bevaerbare vloed te vinden is.

De door de zee bespoelde vlakten leveren nu eens eenen dorren door de brandende hitte uitgedroogden grond, dan weder lagchende en vruchtbare velden op. Gedurende den heetsten tyd van den zomer zyn zy schier onbewoond, wyl zich op de gansche streek, die zy beslaen, maer een klein aental landbouwers ophouden, die niet zeer oud worden, doordien zy hier aen gevaerlyke, afwisselende koortsen zyn blootgesteld. Het oponthoud aldaer is echter alleen voor diegenen gevaerlyk, die er de nachten doorbrengen.

Ten tyde van den oogst verspreiden zich de van de gebergten komende maeyers in grooten getalle overal heen, maer zoodra de zon ondergaet, ylen zy weder naer hunne hutten en woningen terug en ontgaen zoo den invloed der gevaerlyke dampen die uit de gedroogde beddingen der rivieren en de moerassige poelen in de dalen opstygen. Dan eerst, als er sneeuw op de bergen ligt, en de dampkring hierdoor verfrischt wordt, zyn deze dalen, die in de zomermaenden onbewoonbaer zyn, allerbekoorlykst en brengt men er gaerne eenigen tyd door. De eerste herfstregen, die door den dorren overal gescheurden grond begeerig

wordt ingezogen, geeft leven en groei­kracht aen een aental planten, die dan weelderig ontkiemen en een verrukkelyk schouw­spel opleveren. Men ademt er dan de balsamieke geuren in van zoodanige planten en gewassen, als elders om derzelve zeldzaamheid zorgvuldig in stookkassen worden aengekweekt. De landeigenaers komen dan van de bergen af, om zich beneden in de heerlyk­heden dezer tweede lente te verheugen, en zich in de jagt, waerop zy hartstogtelyk gezet zyn, te verlustigen. Gedurende dien tyd zyn de berghoogten met eenen dikken nevel omhuld. De opeengestapelde wolken verkeerden daer in sneeuw en stortten in hevige regenvlagen zich in de diepte uit. Dan zwellen de beken en worden breede stroomen en doen alle gemeenschap tusschen de valeibewoners en die der bergvlakten geheel en al ophouden. Twee maenden lang houden deze regenbuyen in hare grootste hevigheid aen en blyven dan, schoon minder hevig en afnemende, voortdueren tot aen de maend april. Naermate de grond hooger of lager ligt is ook het klimaet in Kalabrie en de aerd der voortbrengselen van den grond onderscheiden. In die streken, welke voor den noordenwind beschut zyn, vindt men suikerriet, aloë en palmboomen, terwyl de kruinen der bergen met berken en pynboomen bewassen zyn. Vier maenden lang heerscht er in de hoogstliggende landen eene buitengewone hitte, vooral dan als de bekende heete en verderfelyke sirokwind waeit. Zoo lang deze heerscht, schynt de natuer te kwynen en weg te sterven, en eerst dan, als de wind naer het noorden om­gewend is, krygen planten, dieren en menschen, weder een nieuw leven. Het yswater en het zeebad is alleen in staet den verslaptten spieren weder eenige spanning mede te deelen en den ter neer gedrukten geest op te wekken.

De overgrootte hoeveelheid en de verscheidenheid der voortbrengselen van Kalabrie maekt dat alle noodwendigheden des levens er in overvloed voorhanden zyn; koorn, wyn, oly, folie, boomwol, manna, zyde, zoethout, enz. wordt er zeer veel gevonden.

Ontelbare kudden van horenvee trekken afwisselend uit de vette weiden der bergen naer de plantenryke velden in de dalen, waer zy den wintertyd doorbrengen. Derzelve melk wordt grootendeels gebezigt om er kaes van te maken, die met regt om den eigenaerdigen lekkeren smaek overal beroemd is. Boter maken de Kalabrezen niet, door de gewoonte, om alle hun spyzen met varkensvet te bereiden. Paerden zyn er van eene byzondere schoonheid, doch de nuttigste dieren hier te landen zyn de muilezels, wier regelmatige gestalte, sterkte en vooral behendigheid op de ongebaendste en moeyelykste wegen bewondering wekken. Zonder dit dier zouden de Kalabrezen noch oogsten, noch met hunne voortbrengselen eenigen handel onderling dryven kunnen.

In de moerassige vlakten treft men ook eene menigte buffels aen, wier aanblik schrikwekkend is, terwyl men wel op zyne hoede zyn mag dezelve niet onvoorzien te ontmoeten. Tam gemaekt worden zy gebruykt by den akkerbouw of om karren over de ondiepe plaetsen der rivieren te trekken.

Wild gevogelte is er van allerlei aerd in Kalabrie in groote menigte, zoo als ook aen de kusten zeer veel visch. Onaengezien dit land aen eene goede haven gebrek heeft, wordt er toch een belangryke handel in koorn, wyn, zyde, boomwol, zoethout, manna, citroenen, oranjeappelen, kastanjes, gedroogde vruchten en vooral in olie gedreven; doch by dat alles is de toestand der boeren zeer drukkend, daer het Gouvernement hen veronachtzaemt, en niets tot verbetering van hunnen staet aanwendt. Vandaer zyn ook de landbouwers zeer nalatig en onachtzaam in hunnen arbeid, die echter door het gunstig klimaet en de vruchtbaerheid van den grond zelve rykelyk wordt beloond.

Met uitzondering van eenige weinige steden en vlekken leveren de dorpen een erbarmelyk gezigt op. Het binnenste der huizen is ten hoogste morsig en onzindelyk. Menschen en varkens vindt men in hetzelfde vertrek gemeenschappelyk byeen, en niet zelden gebeurt het, dat kinderen in de wieg door de

laetste worden verteerd. Deze dieren zyn hier te lande geheel zwart, en in zulk eene groote menigte voorhanden, dat zy overal op de straten en in de huizen gevonden worden.

Door overstromingen wordt het land dikwyls verwoest, zonder dat men eenige aenstaelten ooit heeft gemaekt om dezelve te weren; en vindt men er thans nog sporen van de schrikkelijke verwoestingen, die reeds voor veertig jaren daerdoor zyn veroorzaekt geworden.

De Kalabrezen zyn nog zeer onbeschaefd, maer bezitten evenwel eene verwonderlyke scherpzinnigheid en sluwheid, die zy of aen hun klimaet te danken hebben, of ontleend hebben van hunne voorouderen, de oude Grieken. Hunne tael is vol eigenaerdige uitdrukkingen en daerdoor moeyelyker om te verstaen dan die in de overige Provincien van Napels gesproken wordt. Alle hunne gesprekken gaen met de levendigste gebaren gepaerd, en een enkel teeken of beweging met de hand is voor hen onderling voldoende om elkander te verstaen. Komt het er op aen om iemand te overreden, dan zyn zy onbegrypelyk levendig en vol beweging. Hunne manieren zyn aantrekkellyk en als men by hen niet voor listige trekken op zyne hoede noch wantrouwende is, loopt men ligtelyk gevaer van onvoorziens bedrogen te worden. Slechtheid met fyne vleyery parende, verstaen zy er zich voortreffelyk op, om alles ter bereiking hunner oogmerken te doen dienstbaer zyn, en gelukt hen dit langs den gewonen weg niet, dan zyn zy in staet, door verraderlyke aanslagen en sluipmoorden zich te wreken. Er zyn weinige Kalabrezen, die niet eene en soms meerdere moorden op hun geweten hebben. Een woeste dorst naer wraek, die in de geslachten van den vader op de zoon overerft, maekt dit land, hetgeen een paradys zyn kon, tot eene ware hel, door duivelen bewoond.

Aen godsdienstige of zedelyke grondbeginselen is by dit volk niet te denken; maer bygeloovig zyn zy in den hoogsten graed. De bloeddorstigste roover draegt daerom op zyne borst relieken en beelden van heiligen, welke hy nooit afdregt, om derzelver bystand te kunnen aenroepen in den oogeblik, waerin hy op het punt is om eene misdaed te begaen. De geestelyken zelve zyn er verre af, om de deugden van hunnen stand uit te oefenen, maer geven integendeel het voorbeeld van een schandelyk levensgedrag, en voorzeker behoort de priester-schap by de Kalabrezen tot de verdorvenste der geheele christelyke kerk. Het spreekt echter van zelve, dat zoowel in dit opzigt, als in het bovengestelde uitzonderingen plaets grypen, gelyk dit overal het geval is, waer men over het algemeen karakter van het volk spreekt.

Even als de Spaenjaerden, waarmede zy groote overeenkomst hebben, dragen de Kalabrezen, het geheele jaer door, korte zwarte mantels, en hooge spits toeloopende hoeden; ook zyn zy altyd met geweer, pistool of dolk gewapend om als zy uitgaen immer tot aenval of verdediging gereed te zyn. Met het aenbreken van den nacht verzamelen zy zich in hunne woningen, waeruit alleen de dringendste nood hen, voor de dag aen den hemel is, weder lokken kan.

Zowel de Kalabrees, die het roovershandwerk dryft, als die het veld bebouwt, zyn in kleeding zoo gelyk, dat men hen op het uiterlyk gezigt niet van elkander onderscheiden zou. Zy hebben dezelfde kleeding en gaen eveneens gewapend. De roovers bezigen de vruchten hunner rooveryen en afpersingen meestal alleen daertoe, om zich een fluweelen buis met zilveren knoppen aen te schaffen, en hun hoed of muts met galonnen en pluimen te versieren. Hunne opperhoofden hebben alleen gezag over hen, door hun in vrees te houden. Het minste teeken van ontevredenheid en de geringste veronachtzaming van een gegeven bevel wordt dadelyk met den dood gestraft en aen de gelegenheid ontbreekt het niet, om redenen van ongenoegen te vinden, wanneer men dit noodig acht.

Uitgezonderd diegenen der geringste volksklasse, die zich met den landbouw bezig houden, welke hier ook zoo weinig moeite en hoofdbrekens kost, brengen

de Kalabrezen hunnen tyd schier geheel in ledigheid door. Men ziet hen, in hunne donkere mantels gehuld, onder welke zy van het hoofd tot de voeten gewapend zyn, gewoonlyk in groepen op openlyke plaetsen byeen staen, waer zy niets doen dan te zamen spelen, hetgeen zelden zonder hevige twist of dolksteken afloopt. Van gezelschappelyke huisselyke byeenkomsten en tafelvreugden hebben zy volstrekt geen denkbeeld, en publieke volksvreugde, gelyk by andere volken, op zon of feestdagen is hen evenzeer vreemd. De peccovara en tarantella zyn hunne nationale dansen, en vooral de laetste is er algemeen. De melodie voor dezelve is zonder eenige welluidendheid, en bestaet enkel uit eenige weinige toonen, die men gedurig sneller en eindelyk met de uiterste gezwindheid speelt. Twee personen, over elkander staende, dansen op derzelver maet en maken, even als de wilden, daerby allerlei sprongen en vreemde grimassen tegen elkander, die dikwyls zeer ongepast en onkiesch worden en door het rasscher spelen der muzyk, eindelyk als het ware, eene soort van krankzinnigheid vertoon.

De vrouwen zyn niet zeer bevallig en missen altans de beschaving, welke haer bevalligheid kon byzetten, zelfs die uit de hoogere standen kunnen noch lezen noch schryven. Diegene, welke hier min of meer in ervaren zyn, worden by uitstek hoog geschat en als wonderen van geleerdheid en kunde ten hoogste geroemd.

K.B.

C.) WAERSCHOUWING AEN DE LUXEMBURGERS EN LIMBURGERS.

Medebroeders!

Wy komen te vernemen dat gy begint om comités provisoire op te rigten, welke de noodige maetregelen moeten beramen, om uwe vryheyd te verdedigen, en in geval gy door het Belgisch gouvernement schandelyk zoudt verlaten worden, gy alle mogelyke middelen zoudt inspannen, om u tegen de vyandelyke overleveringen te verzetten, om aen de wereld een voorbeeld te geven, hoe of een getergd verlaten volk, zyne vryheyd weet en moet verdedigen.

Weest verzekerd, dat alle opregte vaderlanders uwe voorzorgen en heldenmoed, met het grootste genoegen aenschouwen, en dat zoo den nood het vereyscht, gy meer helpers zult bekomen dan gy wel verwacht hebt. Niet alleen in Belgien, maer in geheel Europa zyn mannen die, als de gelegenheyd zich opdoet, hun bloed zullen vergieten, om uwe vryheyd te helpen ondersteunen. Want overal, zelfs tot in Rusland, zyn mannen die niet liever zouden doen, dan hunne kluysters verbreken om het jok der dwingelanden en der vyanden van Christus af te schudden, waertoe eene enkele omstandigheyd hen somtyds een geschikt middel kan verschaffen.

Wie weet of den heldenmoed, waermede gy bezielid zyt om u tegen den onregtvaardigen wil der Europische monarchen te verzetten, niet de oorzaak zal wezen, dat niet alleen gy, maer alle de slaven van Europa hunnen ketens kunnen verbryzelen.

Doch alles zal afhangen van de maetregelen, welke gy in den beginnen neemt.

Het zal niet alleen genoeg wezen, dat gy u moedig en onverschrokken gedragt, doch het voornaemste van allen is, dat gy wel ziet wat voor mannen gy aen uw hoofd verkiest, want zoo gy geene opregte vaderlanders hebt, zoo zal alle uwe moeyte te vergeefs zyn, gy zult zonder het te weten aen den vyand overgeleverd worden.

Herinnert u hoe de Franschen in de dagen van july van 1830 gevaren zyn, toen zy vertrouwen in eenen generael Lafayette en in eenen Hertog van Orléans stelden, om hunne vryheyd te helpen handhaven; waer is nu die vryheyd? helaes! de mannen welke hen moesten beschermen, hebben de vryheyd alleen voor hen gebruykt, en het fransche volk is weder zoo erg in de slaverny als voor 1830.

Herinnert u ook de dagen van September, hoe de Belgen vertrouwen stelde in de mannen van het *congres-national*, en hoe deze zich met de protokol fabrikanten van de grootste dwingelanden van Europa verbonden, om de belgische vryheyd te helpen handhaven waer van gy thans nog de bittere vruchten moet smaken. Hoe gelukkig zouden wy niet geweest zyn, indiën wy nooyt onze belangen aen anderen hadden toe vertrouwd.

Gy weet het zelf of wy geheel de provintie Limburg en Luxemburg niet hadden in ons bezit gekregen, wanneer wy naer die groote verleyders niet gehoord hadden. Gy weet welk nut ons de protokollen verschaft hebben?

Alles hangt dus af van de wyze waerop het geregeld word, en zelde of nooyt zal men wel slagen, wanneer men zyne belangen aen anderen toe vertrouwt.

Let dus voor al wel op de mannen welke gy tot uwe comités verkiest. De braefste zult gy zelden onder de grootste of ryken vinden, om dat deze lieden veel tyds de ware belangen van het algemeen niet kennen, en ook weynig intrest hebben om veel voor het algemeen te zorgen, om dat zy zelve altoos verlangen groot te wezen. Men zal ook dikwyls zien dat de groote intriganten zich altoos aanbieden om zich by alle veranderingen aen het hoofd te stellen, en dikwyls zyn deze reeds in geheyme onderhandelingen met den vyand, en wie weet of er by uwe comités alreeds geene mannen zyn, welke zich heymelyk met die van ons ministerie verbonden hebben om u volgens den raed der mogendheden aen Holland over te leveren. Ziet dus wel toe, en vertrouwt u zelve, brave medebroeders! dan zult gy niet ligt bedrogen noch misleden worden.

Tracht zoo veel mogelyk alle de vergaderingen van uwe comités of andere commissien by te woonen op dat gy hoort en ziet wat of zy met u voor hebben, dan zal men u niet kunnen verkoopen en leveren.

Dit is de waarschouwing en raedgeving van uwe belgische broeders, welke u wel willen helpen en bystaen, maer u echter niet willen misleyden noch beheerschen.

D.) VERVOLG OVER DE BEHANDELING DER CONSTITUTIE.

(Meeting van den 14 mey. — Zie n° 38).

Sekretaris. Art. 25. « De verklaring der wetten door de overheyd behoort » slechts aen de wet gevende magt. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over dezen artikel?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Dat de verklaring der wetten door de overheyd aen de wetgevende magt behoort, spreekt van zelve, daer den artikel 25 zegt dat alle magt van het volk voortkomt; en dat den artikel 26 zegt dat de wetgevende magt, door de kamer der volksvertegenwoordigers moet geschieden, zoo vind ik het onnoodig, dat zulks nog herhaeld word, ik vraeg dus insgelyks de vernietiging van dezen artikel? — Dit is met volle stemmen goedgekeurd.

Sekretaris. Art. 29. « De uytvoerende magt behoort aen den koning, zoo » als door de constitutie bepaelt word. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over dezen artikel?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Dezen artikel is belagchelyk en geheel ongegrond om dat men eerst zegt dat de magt van het volk komt, dat men dan zegt dat de uytvoering der magt aen den koning toebehoort, en in eenen anderen artikel zegt men dat den koning onverantwoordelyk is; hoe en op wat wyze kan men nu dezen artikel overeenbrengen? Als den koning onverantwoordelyk is, dan kan noch mag hy met de uytvoering der wetten niet belast zyn, omdat hy dan de wetten van het volk, zoo wel slecht als goed zou kunnen ten uytvoer brengen; hy behoeft er toch geen rekening van te geven, daer hy niet verantwoordelyk is; myn gevoelen is dat men geene menschen hoegenaemd, het regt kan geven om naer wel gevallen, over de minste zaken van het volk te beslissen, zonder dat men het volk in zyne regten benadeeld. Ik stel dus dezen artikel op de volgende wyze voor :

Art. 29. « De uytvoerende magt behoort aen de ambtenaren, welke even » als de volksvertegenwoordigers, door het volk moeten gekozen worden. Doch » allen zyn verantwoording aen het volk verschuldigt, zoo wel den eersten als » den laetsten. »

Dezen artikel is met volle stemmen aengenomen.

Sekretaris. Art. 30. « De regterlyke magt is uytgeoeffend door de geregtshoven. »

» De beslyuten en vonnissen zyn uytgevoerd in naem des konings. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over dezen artikel ?

J. Kats. Voorzitter ik vraag het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Ik ben van gevoelen, dat de beslyuten, in naem van het volk, maer niet in naem van den koning of van eenen anderen persoon mogen uytgeoeffend worden.

De regterlyke vonnissen moeten in naem van de wet geschieden, en daer mag niemand het regt hebben om die vonnissen te verbreken, dan het regt zelve, want men kan nooyt een regterlyk vonnis verbreken, zonder onregtveerdig te wezen. Ik stel dus dezen artikel op de volgende wyze voor :

Art. 30. « De geregterlyke magt word uytgeoeffend door de geregtshoven.

» De vonnissen en beslyuten geschieden in naem der wetten des volks. »

Dezen artikel is weder met volle stemmen aengenomen.

Sekretaris. Art. 31. « De gemeente of provinciale belangen alleen zyn » geregeld door de gemeente of provinciale raden, volgens de grondstellingen » door de constitutie vastgesteld. »

J. Kats, hierover weder het woord bekomen hebbende zeyde dat het dan niet mogt geschieden zoo als er voor eenige weken met den gemeenten raed van Tilff en met den provincialen raed van Luyk geschied is, alwaer den koning derzelve beslyuten vernietigt heeft, alleen om dat zy niet ten voordeele der priesters waren. Ik ben van gevoelen dat de raden of commissien van provintien, steden of dorpen zoo veel beslyuten mogen nemen als zy verlangen; zoo lang dezelve niet met de grondwet of constitutie stryden heeft er niemand het regt om dezelve te verbreken, ten waer dat het volk der gemeente, waervoor zy geschieden, hier mede niet te vreden was, dan hebben deze alleen het regt, om de door hun gekozene commissie af te zetten, en eene andere in deszelfs plaets te benoemen.

Ik stel dezen artikel dan op de volgende wyze voor :

Art. 31. « De provinciale en gemeente belangen worden door de provin- » ciale of gemeente-raden en overeenkomstig der grondwet of constitutie » uytgeoeffend. »

Vervolgens is de zitting opgeligt en tot den volgenden maendag verschoven.

E.) DEN STRYD TOT DE VERLOSSING DER VOLKEREN.

Volgens De Lamennais.

De volken hebben al zoo menigmael gestreden om elkanderen op het bevel der groote verdrukkens te vermoorden, en hunne overblyvende broeders meer en meer in de slaverny te storten, en de ongelukkigen waren altoos zoo verblind dat zy aen deze verschrikkelyke euvelheden voldaan hebben. Doch den tyd begint te naderen, waerop de soldaten niet meer voor hunne verdrukkens, maer voor de verdrukten zullen stryden, zy zullen alsdan de wapens niet meer in het hert van hunne onschuldige broeders drukken, om hunne naestbestaende meer en meer in de ellende te dompelen. De aerde is moede van het onschuldig bloed harer kinderen te drinken, dat door hare trotsche en heerschzuchtige despotten gestort is geworden.

Het laetste bloed dat er door de soldaten zal vergoten worden, zal in den laetsten oorlog bestaen, welke de groote dwingelanden aen de vryheyds-gezinden zullen aen doen, doch de laetste zullen overwinnen, want de wapens van hen, welke op de volgende wyze stryden, zullen gezegend zyn.

De soldaten der vryheyd.

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden voor de regtveerdigheyd, voor de heylige zaek der volkeren, en voor de geheyligde regten van het menschelyk geslacht.

Dat uwe wapens gezegend zyn jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden om myne broeders van de slaverny te verlossen, voor hunne ketenen, en de ketenen der wereld te verbryzelen.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden tegen de onregtveerdigen, voor die, dewelke zy ter aerde vellen, en onder de voeten treden, tegen den meester, voor den slaef, tegen den dwingeland, voor de vryheyd.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden, op dat alle de prooy niet meer van eenigen zouden zyn, om de gebogene hoofden te regten, om de knieën te ondersteunen, dewelke wankelen.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden, op dat de vaders den dag niet meer zouden vervloeken, op denwelken men tot hun zegde: Er is u eenen zoon geboren; noch de moeders dien dag, op denwelken zy hem voor de eerste mael in de armen drukten.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden, op dat den broeder zich niet meer zou bedroeven, ziende zyne zuster verslensyk gelyk als het gras, het welk de aerde weygert te voeden; op dat de zuster haren broeder niet meer weenende zou bezien, denwelken ver-trekt en niet meer wederkomt.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!

Jongen soldaet, waer gaet gy?

Ik gaen stryden op dat ieder de vrucht van zyn werk in vrede geniete, en om de tranen van de kleyne kinderen af te droogen, dewelke brood vragen, en aen wie men antwoord: Er is geen brood meer, men heeft ons ontnomen het geen er nog over was.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden voor den armen op dat hy niet altyd van zyn deel in de algemeene erfenis ontroofd blyve.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden, om den honger uyt de hutten te verbannen, om in de huysgezinnen den overvloed, de veyligheyd en de vreugde weder te brengen.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden om aen die, dewelke de verdrukkers in eenen donkeren kerker hebben gesmeten, om de locht die aen hunne borsten ontbreekt, en het licht, hetwelk hunne oogen zoeken, weder te geven.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden om de grenspalen te verdelgen, dewelke de volkeren van een scheidt, en hun beletten van elkanderen te omhelzen als zonen van eenen vader, geschikt om vereenigd in de zelve liefde te leven.

Dat uwe wapens gezegend zyn jongen soldaet!,
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden om van de dwinglandy van het menschedom, de gedachte, het woord, en het geweten te verlossen.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden voor de eeuwige wetten, van boven nedergedaeld, voor de regtveerdigheyd, de welke de regten beschermt, voor de liefde, dewelke de onvermydelyke kwalen verzacht.

Dat uwe wapens gezegend zyn, jongen soldaet!
 Jongen soldaet, waer gaet gy?
 Ik gaen stryden, op dat ieder in den hemel eenen God, en op de aerde een vaderland heeft.

Dat uwe wapens gezegend, ja, zeven mael gezegend zyn, jongen soldaet!

F.) HET STAETKUNDIG OOGMERK VAN DE BELGISCHE BANK.

Wy hebben in onzen vorigen numero gemeld, dat de gansche regering der stad Brussel haer afscheyd had gegeven, doch wy hebben hierin eenen misslag begaen, want den heer F. De Munck is aen de regering gebleven. De meeste menschen zyn verwonderd waerom den heer F. De Munck zyn afscheyd niet genomen heeft.

Doch men wil, dat dit alleenelyk door een staetkundig oogmerk geschied van de ryke bank van Belgien.

Den heer F. De Munck is eenen voorstaender der bank welke haren meesten rykdom aen de geroofde goederen van het land verschuldigd is.

Den heer F. De Munck is den eersten schepenen van Brussel, hy blyft aen de regering alleen met oogmerk om den post van burgemeester te bekomen.

Men weet dat het doel van de heeren bankisten alleen bestaet om alle de eerste posten van het land te bekomen om het gansche staetsbestuer in handen te krygen.

Indien hen dit gelukt zoo zal in korte jaren Belgien geheel aen de heeren bankiers toebehooren, zy zullen de regering in hunne handen en alle de goederen in hun bezit hebben. En het gansche volk zal dan geheel onder hunne slaverny gebukt gaen.

Mogten wy hierin mis hebben.

VRYHEYDS-LIED.

AEN ONZE BROEDERS VAN LIMBURG EN VAN LUXEMBURG.

Wys : *Souvenirs du vieux Proletaire.*

I.

De lieberteyt van Belgie is aen 't kwynen,
De dwing'landy gaet weêr haer ouden gang;
De constitutie ziet men ondermynen
Om 't belgisch volk te houden in bedwang;
Om het te stroopen en te kunnen plagen,
En weêr te brengen in de slaverny!
Het belgisch volk dat mag geen vryheyd dragen,
't Moet als de Franschen weêr in dwing'landy!

II.

't Was in 't jaer dertig al te ver gekomen,
't Verbrak zyn kluusters weder met geweld, —
De dwingelands begonnen reeds te schroomen,
Hun' heerschappy was haest ter neêr geveld!
De vryheyds geest was overal aen 't blaken:
Het volk vergramt op alle dwing'landy!
Gelukkig kon men Belgen's vryheyd staken,
Want zonder dat werd gansch Europa vry!

III.

Door protokols van het fabriek van Londen,
Zoo hebben wy de Belgen eerst misleyd;
Hun' vryheyds drift met dwing'landy verbonden,
Onder den naem van onafhanklykheyd.
Eerst zeyden wy : houdt nu maer op met stryden,
Kiest eenen vorst — dan blyft gy zeker vry!
De monarchie kan u alleen bevryden. —
Ja, van geluk, maer niet van slaverny!

IV.

Het belgisch volk met grooten nu verbonden,
Verkreeg een vorst om weêr gebukt te gaen;
Niet onder hem dien zy als koning zonden,
Neen, 't moest nog onder grooter meesters staen:
't Moet nog voor vreemde konings, keyzers beven,
Die Belgen willen in de slaverny. —
Wie zal zoo laeg als slaef gaen willen leven?
Geen Belg! ô neen! want die sterft liever vry!

V.

Wat regt heeft Oostenryk op ons verkregen?
En waerom moeten we onder kruyssen staen?
En waerom spreekt ons Vrankryk's koning tegen?
Wat hebben wy die trotsche liên misdaen?
Wat moet zich Nicolas met ons bemoeyen,
Den grootsten beul van gansch de maetschappy!
Wil hy ons ook als de arme Polen boeyen? —
Nog liever sterven al de Belgen vry!

VI.

Gy hebt onze overwinningen doen staken,
 Door vleyery, die gy ons hebt gedaen;
 Zeg waerom wilt gy ons nog kleynder maken,
 En twee provincen van ons af doen staen,
 En wederom den vyand overgeven?
 Onz' broeders leveren in slaverny. —
 O brave! neen! wilt daerom nog niet beven!
 Gy blyft by ons wy sterven zamen vry!

VII.

Wy zullen u in 't lyden niet verlaten,
 Gy hebt met ons de dwinglandy verslaen;
 Het belgisch volk en belgisch soldaten,
 Die zyn bereyd, om u ook voor te staen.
 Wy zullen zaem' voor regt en vryheyd stryden
 En ons verzetten tegen slaverny,
 En kunnen wy die ramp niet van ons myden,
 Dan sterven wy als dapp're Belgen vry!!

J. KATS.

G.) BRIEF-WISSELING.

Roeremonde, den 16 mey 1838.

Alweder een slagtoffer door de zendelingen of volksmisleyders veroorzaekt. — Eergisteren is de tweede en laetste maegd uyt het zelfde huys, vergezeld door haren gemoed bewegenden en hemel aenwyzenden herder naer het begyne klooster te Antwerpen vertrokken; de bloedende tranen van ouderen en verwanten zyn krachteloos geweest, om haer de pligt als kind te doen verstaen, de hulp en bystand in hunen aenwassenden ouderdom van haer af te smeeke, verstokt voor den kreet der schoone natuer zal zy haren schat als bevallige maegd, door zorgvuldige en brave ouders te weeg gebragt, voor eeuwig tusschen de muren van een akelig klooster begraven, zy zal daer altoos bidden en voor wien?

Was dan dit de wil, het woord dat Christus aen zyne apostelen heeft doen verkondigen? neen, deze eenvoudige en ootmoedige vaders hebben de volkeren de zedeleer van het evangelie, de ware gelykheyd, het eeuwige behoud der maetschappy voorgehouden, deze waren niet bezielde met den geest van geld en heerschzucht, deze hadden ook geenen evenmensch voor het woord Gods ter dood gepynigd, en op de wreedaerdigste wyze te doen sterven, noch zyne goederen weelderig verbrast.

Den bevryder Bernardus heeft alhier wat te wege gebragt, de vrouwen kunnen niet meer dan bidden, en centen voor dezen geliefden vader en consoorten verzamelen, in ieder huyshouding hebben zy weder waerdigheden gebaerd, geen enkel huwelyk valt er nog voor, de jonge meysjes worden met 33 fr. gelyk aen den ouderdom van Christus by een geschaerd en door eenige goedhartige liefdadige jonge koppelaren onderwezen; by voorkeur geeft men aen de welhebbende nog byzondere lessen om zich van het nietige aerdsche goed by tyds te ontdoen, op dat hare arme zielkens van de tydelyke straffen des vagevuers mogten bevryd worden.

Onze regering heeft zulk iets toegestaen, deze mannen zyn voor hunne tooneelstukken milddadig betaeld geworden, zy hebben wel niets gevraagd, maer de handen uytgesteken en ontvangen, het geld is dan de pikkel, de spil

waer het geloof op draeyt, waermede alle door de misdaden verdrukte gemoederen, kunnen verligt en van helsche kwellingen vrygekocht worden. Welaen dan, vrygeesten, schryft, werkt wat dat gy wilt, maer houdt iets over voor de vrykoop; den hoogwaerdigen en doorluchtigen heer Van Bommel zal een dezer dagen den nieuwen tarief in druk er van uytgeven.

Het ware te wenschen dat onzen koning op deze werkingen acht sloeg, in de plaets van zich met de groote mogendheden te verbinden om de onregtveerdige 24 artikels aen te nemen om ons aen den vyand over te leveren, de gelderen en goederen worden wederom byeenverzameld, de menschen van hunne huyshoudelyke pligten afgerukt en de geesten tot beuzelaryen opgewekt, en wanneer zy eens de overmagt in hunne handen zullen hebben, wee dan koning, gy zult dan u plaets naest Joseph den 2^e gaen zoeken. God zal dan over u en deze mannen oordeelen.

Eenen Vaderlander.
L...

H.) ONS GOUVERNEMENT MAEKT GEENEN VERKEERDEN ALLARM.

Aen den Opsteller van Den Volksvriend.

Mynheer,

Wy hebben in uw blad van den 6 dezer eenen artikel gelezen, over den *verkeerde allarm*, maer wy moeten u nogtans schryven, dat gy u hierin merkelyk vergist hebt, zonder nogtans te ontkennen, dat wy niet alle nachten onder de wapens zyn moeten komen, sedert de mannen der meeting de stoutheyd gehad hebben, om op mey avond met 2 fakkels en een vaendel langs de straet te loopen, en op de Martelaers-plaets hebben durven gaen zingen, meeting houden, en op de graven der braven, getrouwigheyd aen de belgische vryheyd en onafhankelykheyd zweren, en te durven roepen dat zy nooyt zouden gedooogen dat onze broeders van Limburg en Luxemburg van ons zouden gescheyden worden! En dat zou nog alles niet geweest zyn, indien dat geene andere dan alleen mannen der meeting gehoord hadden; maer gy weet toch ook wel als dat er met duyzende andere menschen by waren, welke dit alles goedkeurden, daer zy zelfs in de handen klaptten en bravo riepen.

Dit was alles zeer schoon voor die gene welke het hert op de regte plaets hebben, maer het was ook verschrikkelyk voor al de gene welke er op uyt zyn om onze vryheyd te verkoopen en onze broeders in de handen van den vyand te leveren, en dit getal is zeker niet kleyn, voornamentlyk als men de vette beambten, naer wiens fluyten wy dansen moeten, mag mede rekenen.

Toen die mannen der meeting op den Berg van het Hof aen den woonst van den braven heer Metz, een vaderlands lied uyt dankbaerheyd voor hem zongen, is den heer commandant byna zonder adem in de caserne komen gelooopen, en riep: *allarm! allarm!* en zou wel haest zelve de trommel genomen hebben om alle de soldaten uyt hun bed te roeffelen.

Toen wy allen onder de wapens waren, ontbraken er vele officieren, want verschedene hadden zich door de mannen der meeting laten misleyden, liepen en zongen zelfs met hun mede, om dat hun hert met deze vaderlands lievende overeenstemde.

Daer stonden nu alle die arme soldaten, hunne oogen uyt te vryven, zonder te weten waerom men hen zoo onverwachts uyt den eersten slaep had gedonderd.

Onzen commandant wist zelve niet wat te beginnen, zoo dat de manschappen na eenige uren in den regen gestaen te hebben, wederom naer hunnen nest moesten kruypen.

Des anderen daegs waren wy beter in order, want op het eerste appel werd er afgelezen dat tegen den avond alle officieren present moesten wezen, en dat de helft der soldaten, den gansche nacht patrouillie moest maken, en de anderen moesten in de kazerne op hunne ransels slapen, om toch maer niet overvallen te worden.

Dit duert nu geen dry dagen, maer reeds dry weken, en nog hoort men van geen eynde spreken.

En eventwel is dit nog geenen *verkeerden alarm*, want gy weet immers wel, dat onzen koning nog altyd onder de voogdy staet en misschien zal blyven staen, van de koningen van Pruysen en Vrankryk, van de koningin van Engeland, van de keyzers van Rusland en Oostenryk, en misschien ook al onder die van Holland. En weet gy niet dat hy aen deze voogden of monbaerds en monbaresses heeft moeten beloven om ons langzamerhand van alle vryheyd te ontrooven, en ons zoodanig te wiegen en te leyden, dat wy ons eyndelyk nog in de slaverny zouden verblyden.

En om hier van een staeltje te hebben, zoo hebben de pruyssische soldaten ons vaendel komen stelen, en een onzer vryheyds-boomen afzagen, en daer den heer Metz, de bewooners van Limburg en Luxemburg, de mannen der meeting en alle opregte vaderlanders, hier over niet te vreden waren, zoo heeft onzen koning van zyne voogden en voogdessen, eene verduyvelde vermaning gekregen, om dat hy de belgische muymers niet beter in bedwang weet te houden.

Dus ziet gy wel dat den alarm niet verkeerd is, daer het de mogendheden zoo hebben willen. Wilt gy dit niet gelooven, beschouw dan maer hoe de franschen en pruyssen de grenzen van Limburg en Luxemburg bezetten. Vele denken dat dit is om tegen elkanderen te stryden; neen, vriend, dit is alleen om dadelyk by de hand te zyn, wanneer de bewooners van Limburg en Luxemburg zich zouden willen verzetten, wanneer men hen aen den vyand zal overleveren, en wy moeten hier onder de wapens blyven, om te maken dat de opregte Belgen niet by elkanderen zouden komen, om naer Limburg en Luxemburg te loopen, om ons ongelukkige broeders hulp en bystand te verschaffen.

Eenen officier van het tweede regiment.

I.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 19 mey.

Men leest den volgenden brief in de *Gazette van Gend*, over het Abonnement der Genever-Verkoopers :

« Wat voordeel zal de wet van den 18 meert 1838, een regt van abonnement op den verkoop van sterke dranken daerstellende, de Belgen bybrengen. Zie daer eene vraag welke een ieder zich hier doet en welke ik gae trachten op te lossen.

» Indien de wetgevers het inzicht hebben gehad van de onheylen en rampgevallen, overal, doch meest ten platten lande, uyt de onmatige verbruiking der sterke dranken voortspruytende, te beteugelen, zullen de uytkomsten van de uytvoering der wet geheel tegen overgesteld aen hunne meening uytvallen.

» Tot staving van myne bewering zal ik hier iets aenhalen nopens de onvermeydelyke gevolgen van de tenuytvoerbrenghing dezer wet in eenige gemeenten, waer van ik goede inlichtingen genomen heb (en ik denk byna alle de gemeenten in het zelve geval te zyn). In verscheyde der zelve telt men 40 à 45 slyters van sterke dranken, waer van de dry vierde niets anders verkoopen, voegende het overig vierde daer by den verkoop van bieren. By deze laetste, het is te zeggen in de herbergen, zullen zich weynige minnaren van sterke dranken

begeven, uyt vrees van er met wat vele *maetjens* te vragen, met vingeren gewezen te worden, en, aler zy half bedronken zyn, zich hun *edel nat* te zien ontzeyd worden. Voorders zal den weldenkenden baes, door de vermeerdering, welke het abbonement voor de sterke dranken in zyne zware lasten brengt, derzelver prys moeten opslaen, terwyl den kroeghouder alle de genever-drinkers zal aenlokken, en op derzelver prys eenen afslag zal kunnen bewerken, het geen hy aen het publiek zal doen uytroepen, zoo als het in de voorledene maend in eene gemeente omstreeks Aelst gebeurd is.

» Nu, in de gemeenten alwaer er zich vele geneverdrinkers bevinden (en er zyn er overal), zal den herbergier, die hun zal aengelokt hebben, en by wie zy aen den ouden prys hun buyksken mogen vullen, zich door het gevraagd regt weynig benadeeld vinden. Daerentegen, in de gemeenten alwaer dit *edel nat* weynig verbrykt word, zal het regt den herbergier benadeelen en den naestwoonenden kroeghouder het voordeel geven om den nog by zyn verstand zynden drinke-broer tot hem te lokken, en hem t'eenemaal te beschenken en te verderven.

» Op deze wys zal den kroeghouder mogen lagchen met den herbergier en zyne zware lasten, daer dezen laetsten uyt een weynig opslag geen voordeel zal getrokken hebben, terwyl hy aen zynen gewoonen prys zal blyven verkoopen. »

— Den beruchten staets-man Talleyrand is den 16 te Parys overleden. Niemand zal voorzeker de dood van dien ouden volksbedrieger beweenen, dan misschien Lodewyk-Philip zelve.

— Het senaet heeft den 16 deszelfs zittingen hernomen, en eenen gedanen voorstel van den heer d'Ansembourg, tot stemming van een adres aen den koning over de wenschen en de behoeften der natie en het vast besluit der inwooners van Limburg en van Luxemburg, van Belgien te blyven en zich tegen de uytvoering van het verdrag der 24 artiekelen opzigtelyk den afstand der duytische gedeelten dier provintien, is in geheym comité beraedslaegd geworden.

— Den 15 mey, des morgens om 5 uren is er eene menigte sneeuw over de stad Luyk gevallen.

— Het schynt dat de zamentrekking van 30.000 mannen fransche troepen op onze zuydelyke grens door de zamentrekking van een pruyssisch leger corps op de oostlyke grens van het Luxemburgsche staet gevolgd te worden, gelyk men het zal zien in den volgenden brief, uyt Keulen aen het dagblad *Le Commerce* toegezonden.

Keulen, den 15 mey 1838.

« Zyne Excellentie den luytenant generael von Borstell, opper-krygsbevelhebber in de Pruyssische Rhylanden en opper-bevelhebber van het 8^e Pruyssisch leger-corps, is, naer dezen morgend eenen courier uyt Berlyn ontvangen te hebben, dezen avond schielyk naer Elberfeld vertrokken, alwaer, na men beweert, het hoofdkwartier van het 8^e leger-corps staet gebragt te worden. Voor deze stad te verlaten, heeft den generael von Borstell de troepen der bezetting in overzicht genomen en heeft hy vervolgens met de burgerlyke en krygs-overheden eene byeenkomst gehad.

» Men verzekert dat de regimenten, hier en te Dusseldorff in bezetting, zich na de grens van Luxemburg gaen begeven, en dat de zamentrekking van een fransch leger op de grenzen van Belgien deze krygsbeweging noodzakelyk heeft doen oordeelen.

» Het pruyssisch leger is uyt 8 leger-corpsen zamengesteld. Ieder leger-corps bestaet uyt 10 voetvolks-regimenten van 4 bataillons, te sterkte van 1.000 mannen par bataillon, of 4.000 mannen par regiment, 4 ruytery-regimenten van 8 escadrons en 8 geschut-batteryen, ieder van 6 veldstukken en 2 obitsers, zoo dat er in elk leger-corps (wanneer het op groot compleet gebragt is) 40.000 voetvolk, 32 escadrons ruytery en 64 vuer-monden gesteld worden. »

— Men verneemt dat 's lands drykleurig vaendel tegenwoordig boven de 25 klok-torens van het Limburgsch canton van Horst wappert.

— Men zegt dat men nu niet eenen inwooner der Limburgsche gemeenten, alwaer men het belgisch vaendel gehyscht heeft, in de vesting van Maestricht laet binnen komen.

— Onder de 21 petitien der provincie Limburg welke den 15 op het kantoor der kamer der volksvertegenwoordigers zyn nedergeleyd, en welke allen tegen de verdeeling van het grondgebied van Limburg en Luxemburg protesteren, bemerkt men die van de gemeenten raed der stad Weert, welke door meer dan 700 inwoners onderteekend is.

— Men leest in den *Journal de Liège*: Wy vernemen dat de permanente deputatie aen den gemeenten raed van Tilff de toelating komt te verleenen om tegen de missionarissen te mogen pleyten.

— Men leest in den *Echo du Nord* (Vrankryk) van den 16: De beweging der troepen naer de belgische grenzen gaet steeds voort; heden is er een bataillon van het 3° linie-regiment, van Saint-Omer komende, in Ryssel getrokken, en morgen verwacht men de andere bataillons van dit regiment.

— Indien men aen iemand berigten uyt Circassien, te Constantinopolen ontvangen, eenig geloof mogt geven, zouden de abassianen de russen doen wyken en hun 12.000 mannen gedood hebben. Men heeft uyt Petersburg het bevel afgeveerdigd van 10 kozaken regimenten nae Circassien te zenden en den gouverneur van Sebastopol moet 12 bataillons voetvolk nae de zelve bestemming hebben doen inschepen. Een nieuw bevel van den keyzer Nicolaes magtigt de russische soldaten om de Tzerkessen, die zy afgezonderd ontmoeten, te dooden.

En ons gouvernement wilt naer den raed van zulk eenen moordenaer handelen.

J.) MENGELINGEN.

De Grysaerd.

Hier — op dit gras van schaemle zoden, —
In deze ontzaglyke eenzaamheid,
Waer 't vreedzaam sluimrend heir der dooden,
Den grooten dag des oogsts verbeidt. —

Hier voele ik 't kwynend sterfuer nadren,
ô! Haest legge ik, in 't koele graf,
Gelyk een roos heur dorre bladren,
Myn' stoffelyken sluyer af.

Nu is de bange stryd volstreden;
Dit leven — en — myn laetste traen,
Vloeit in den stroom der eeuwigheden,
Gelyk een beekje in d'oceaan. —

'T genot der wereld is me ontvaren,
En 't graf is 't eind' der woesteny. —
Van al myn weg gerolde jaren
Blyf my alleen 't herdenken by.

Myn God! — wat is dit nietig leven!...
Een brom, die droomend hene snelt —
Hy kruipt waer jam'ren ons omgeven, —
En vliegt waer ons 't geluk verzelt. —

Ach! zoude ik hier nog roem begeeren —
Hier, waer de worm den worm vergoodt,
Waer hy 't heelal zyn' trotsch doet eeren,
Of bedeld om een stukje brood?...

O neen! — dit graf leert my myn waerde,
Hier waer de wind zoo huivrig blaest,
En 't graeg gewormte, in 't hart der aerde,
Op half verrotte lyken aest.

Vaek heeft my 't schitterende aerdsch vermogen
Verblind in deze wildernis,
Maer, God! hier zien myn schreyende oogen
Wat menschelyke grootheid is! — —

O gy gelauwerde opperheeren
Die u weleer vergoden zaegt —
Hier kan u hand geen wormpje wezen,
Dat hongrig aen uw' boezen knaegt! —

Al pralen op uw grafgewelven,
Trofeën, waer in uw trotscheid blinkt,
Eens zal de tyd een' afgrond delven
Waer in uw wufte luister zinkt! —

Dat slaven laffen eerbied toonen,
Voor helden — woeste moordenaers,
Dat trotsche vorsten schimpen, hoonen,
Op 't lot van arme bedelaers : —

Hier blinkt de maen op de eigen graven
Waer in 't vermolmend overschot
Van beedlaers — vorsten — helden — slaven —
Ten prooye is aen 't afschuwlykst lot,

En hier zal ze ook myn graf belonken,
Als ik, van zorg noch leed bewust,
In 's aerdryks koelen schoot gezonken,
By myn verstorven broedren rust.

Hier stond de grens van myne ellende
Eer ik myn oog in 't wiegje ontsloot;
Toen weende ik eer ik 't lyden kende —
Maer juich op d'oever van den dood! —

U loove ik eeuwig, God der liefde!
Zoo vaek de scherpe pyl der smart
Myn hart, door wonde op wonde, griefde,
Schonkt Gy ook balzem voor het hart, —

Nu trede ik 't graf blymoedig nader,
Geen slaefsche vrees weêrhoudt myn voet; —
Ik kussche uw hand, getrouwe Vader!
Zelfs in den wrangsten tegenspoed.

Ik verlaet deze aerde vol ongelukken,
Waer broederliefde wordt veracht.
Waer ryken de armen lien verdrucken,
En al wat regt is wordt verkracht.

K.) BRUSSELSCHE MEETING.

Zondag, den 20 dezer, des namiddags om 2 uren, zal er publieke meeting gehouden worden, in de zael der *Rede*, op de Paepe-Veste, by C. Kats. — Men zal in deze meeting handelen over de Gast-vryeheyd (*Hospitalité*).

Maendag zal er insgelyks meeting gehouden worden in de voornoemde zael, des avonds om 8 uren.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

II. Den Volksvriend, Zondags- en Donderdags-blad, 7 juni 1838,
jg. 3, nr. 44 (1).

A.) AEN DE BELGEN TER GELEGENHEID DER NIEUWE SCHENDING VAN HET GRONDGEBIED DOOR DE PRUYSSEN, OP DEN 28 MEY 1838.

Ziet gy niet, Belgen! hoe onze broeders van Luxemburg door de Pruyssen alweder mishandeld zyn geworden, is het nu nog geen tyd dat wy te wapen vliegen? moeten wy onze broeders zoo laten tergen, verkoopen en leveren? Moeten wy ons gedragen als de schapen welke zich een voor een door de wolven laten verslinden, in plaets van zich gelyk tegen den vyand te verdedigen? Zullen wy de verachting van alle weldenkende van gansch Europa niet op ons trekken, wanneer wy onze broeders van Luxemburg zoo laf van ons laten rukken, zonder hen eenige hulp en bystand te verschaffen?

Maer neen, de Belgen zyn geene ondankbare! wil het gouvernement de eer en het geluk van Belgien aen den onregtmatigen eysch der noordsche mogendheden opofferen, dan is het aen het volk zich niet te laten opofferen. Het gouvernement heeft wel regt om de wet of den algemeenen wil des volks ten uytvoer te brengen, maer het gouvernement heeft geen regt om tegen den algemeenen wil des volks te handelen. Het is den algemeenen wil dat het gouvernement de provincien Limburg en Luxemburg zal beschermen. Het is zelfs den algemeenen wil der beyde kamers, welke hierover een adresse aen den koning hebben opgedragen, doch in welkers antwoorden den koning heeft laten blyken, dat hy van andere groote mogendheden afhankelyk is.

Maer moet den koning naer het bvel van vreemde verdruckers, of moet hy voor het algemeen welzyn van Belgien handelen? Kan het eer voor eenen koning wezen als hy zyn volk door andere monarchen laet verdrucken en mishandelen? Is eenen vader niet verplicht om het welzyn zyner kinderen te behertigen? Wat zal men dan van eenen koning zeggen, welke het welzyn zyns volks niet wil behertigen? Of zal het misschien voor het belgisch volk voordeelig wezen, wanneer een gedeelte van deszelfs broeders zullen weggerukt zyn? Waerom moeten wy ons toch nog naer den onregtmatigen wil van den koning van Holland gedragen?

(1) Mundaneum, Brussel. Zie nr. 275. Niet opgenomen: een annonce.

Hy heeft zeven jaren gewacht alvorens hy de voor ons zoo nadeelige, doch voor zyne begerlykheid nog niet genoegzaam voordeelige 24 artikels heeft willen aannemen, doch nu het zyne hollandsche majesteyt het op eens verlangt, zouden wy dadelyk moeten gehoorzamen en het verachtelyk traktaet aannemen of alle de groote dwingelanden zullen ons daertoe dwingen; en wy zullen zoo laf wezen om ons te laten dwingen? O neen! want dan waren wy niet meer waerden naem van Belgen te dragen.

Wy zyn kleyn in getal, maer Holland is nog kleynere, en eventwel is er eens eenen tyd geweest dat de bataafsche republiek tegen de meeste monarchen van Europa oorlog voerden, en nog zyn de Hollanders toen meester op zee gebleven. Waerom zouden wy, Belgen, dan onze regten tegen de tyrannen van gansch Europa niet kunnen verdedigen?

Vlieden wy dus te wapen! om onze vryheid te verdedigen! het getal der vyanden welke wy te bestryden hebben is groot; maer indien wy slechts voor onze vryheid en ons regt stryden, zullen wy overal vrienden vinden. Onze vyanden zyn niet de volken, maer de dwingelanden der volken; het zyn niet de volken welke ons willen verdrucken, maer deszelfs beheerschers. Laten wy ons dus als brave en moedige mannen gedragen, en liever sterven dan ons als lafaerds in de slaverny te begeven, en zy welke de slaverny voor de dood verkiezen, dat zy Belgie ontruymen om hunne broeders en het vaderland niet te schandvlekken!

B.) JOHN HOWARD.

John Howard werd in den jare 1724, te Lower-Klaption, in het graefschap Middlesex geboren, alwaer zyn vader eene uytgestrekte tapytenfabriek had, en een vry aanzienlyk vermogen bezat. Nadat de jonge Howard zyne school en akademiestudien had volbragt, kwam hy als leerling in Londen by eenen koopman in kruydenierswaren, maer verloor, nog voor het eynde zynere leerjaren, zynen vader in het jaer 1742. Daer hy zich nu hierdoor een jaerlyksch inkomen van ruym 1200 ponden sterling (30.000 fr.) verzekerd zag, vond hy er geene noodzakelykheid in, om in een bedryf, waerby zyne gezondheid zigtbare leed, zich langer af te matten en besloot weldra deze bezigheyd te laten varen en geheel voor de wetenschappen te leven, waeronder hy vooral liefhebber was van de schey en sterrekunde.

Nadat hy eene teedergeliefde vrouw door den dood verloren had, wenschte hy door eene reys zich wat te verstrooyen en het verlangen om de overblyfselen te zien van het ongelukkig Lissabon, dat door de vreesselyke aerdbeving in 1755 zoo ontzettend geleden had, bepaelde zyne reys vooreerst derwaerts. Hy vertrok dan ook in het jaer 1756 met eene pakketboot van Londen daerhenen, na alvorens door de *Koninklyke Maetschappy van Wetenschappen* tot medelid verkoren te zyn geworden, maer werd onder weg, met dezelve door eenen franschen kaper genomen en naer Vrankryk opgebragt. Deze tegenspoed, die op zyn eerste reys hem bejegende, strekte echter tot geluk en heyl der menschheyd. De schrikkelijke behandeling, die hy, met zyne reysgenooten, zoo te Brest als in andere plaetsen, werwaerds zy vervoerd werden, moest ondergaen, bragt het eerst by den edelen man de gedachten tot ryphed, om zich den dienst der lydende menschheyd toe te wyden en wel allermeest die klasse van menschen, die over het algemeen mingeacht worden en dit als zynen eersten pligt voortaan te beschouwen. Eer de paket in Brest binnen gebragt was, had hy eenen ontzettenden honger en dorst moeten uytstaen, daer hy in veertig uren geen druppel water en nauwelyks eene bete broods gekregen had, en in Brest zelve moest hy zes nachten op vochtig stroo doorbrengen. Men bood hem, wel is waer, spoedig na zyne gevangen-

neming, zyne vryheyd tegen een aenzienlyk losgeld weder aen, maer hy sloeg dit aanbod af, omdat men het ook niet te gelyk tot zynen bediende wilde uytstrekken, zeggende: « Ik moet te meer er op bedacht zyn, dezen mensch uyt dien toestand te bevryden, daer deze reyze niet zyne, maer myne keuze is, en hy, alleen uit pligt en liefde, my op dezelve heeft moeten vergezellen. » Toen hy naderhand op zyn woord van eer ontslagen was, liet hy niets onbeproofd, en riep zelfs den bystand van het Engelsch Gouvernement daertoe in, tot dat hy ook de vryheyd der overige gevangenen verworven had.

Nadat hy Italie doorgereisd had, keerde hy naer Engeland terug, alwaer hy, in 1759, een kleyn landgoed by Lymington kocht, en hier, omtrent zeven jaren, met zyne tweede vrouw woonde. Daer hem hier echter de lucht te nevelig en vochtig was, hetgeen hem te veel hinderde by zyn sterrekundige waernemingen, verkocht hy het weder en begaf zich naer Bedfordshire, op zyn ouderlyk goed, Kerdington. Hier leyde hy voortreffelyke plantaedjen aen en ondersteunde zyne naburen, niet alleen met voorschotten van geld, maer was hen vooral door raed en voorbeeld nuttig. Zoo bragt hy, onder anderen, de aerdappelteelt hier tot stand, welke er tot nog toe onbekend was gebleven.

In 1773 werd Howard tot Sherif van het graefschap Bedfort benoemd. Men had tot dezen post bezwaarlyk een waerdiger voorwerp kunnen uytkiezen, want het is eene hoofdbezigheid van den Sherif om byzonder het toezigt te hebben over de gevangenhuyzen, de ongelukkigen daerin te bezoeken en voor hun onderhoud en reynheyd alle mogelyke zorg te doen dragen. Howard vond hier een ruym, hem nog weynig bekend veld voor zyne werkzaamheyd geopend, en hoe grooter de zwarigheden waren waarmede hy hier, vooral met betrekking der soms hevige woedende ziekten, en wel voornamelyk der, in hare uytwerkselen de pest naby komende, gevangeniskoorts te worstelen had, des te meer ontbrandde zyn yver, om de menschelyke ellende hier aanwezig, by welker aenschouwen zyn gevoelig hart zoo zeer leed, te stuyten en in het vervolg te voorkomen.

Waer hy dus kon of mogt zocht hy den toestand dier, wel is waer door eygen schuld ongelukkige, maer toch altyd beklagenswaardige, natuergenooten te verzachten en te verligten. Hy zag ook weldra de heylryke gevolgen zynr rustelooze bemoeyingen. De gevangenen in het graefschap kwamen spoedig op eenen beteren voet en er werd in dezelve voor meerdere gemakken en, wat bovenal tot hiertoe was verwaerloosd geworden, voor de gezondheid der verpleegde naeuwlettend zorg gedragen. De treurige toestand waerin Howard de gevangenhuyzen in zyn graefschap gevonden had, maekte den wensch by hem levendig om ook de overigen in zyn vaderland te zien.

Maer al spoedig breydde hy zyn plan verder uyt. Niet te vreden met Engeland te hebben doortrokken, stak hy van daer over naer Holland, waerna hy ook een gedeelte van Duytschland, vervolgens Vrankryk en Schotland, doorreysde en het resultaat zyner voor Engeland niet zeer gunstige opmerkingen en waernemingen in een bondig geschrift over gevangenen en tuchthuyzen, in het licht gaf. Het lagerhuys des Engelschen Parlements nam deze opmerkingen gunstig op, deed openlyk hulde en dankbetuyging voor dezelve aen den waerdigen schryver, en bepaelde al dadelyk gedeeltelyk de verligting en verbetering van den toestand der gevangenen, anderdeels den opbouw van eenige nieuwe gevang-huyzen, waerover Howard verzocht werd het toezigt te hebben. Om hieraen ten volle te kunnen beantwoorden, ging hy, midden in den fellen winter van 1775 op 1776, ondanks alle de moeyelykheden, aen zulk eenen togt onafscheydbaar verknocht, op reys, te paerd en alleen door eenen bediende vergezeld, om, zonder uytzondering, alle de gevangenhuyzen in Engeland te bezigtigen en de doelmatigste middelen ter verbetering op de plaetsen zelve optesporen.

Hiermede nog niet voldaan en aengemoedigd door den byval van het Engelsch Gouvernement ondernam Howard vervolgens eene derde reyze door de Pruyssische en Oostenryksche staten, Italie en eenige andere naburige landen keerde in 1778 naer Engeland terug, en gaf andermael het resultaat zynereyzen, in 1780 in het licht. Hy ging daerop nognaels naer Holland en een gedeelte van Duitschland, bezocht vervolgens Koppenhage, Stockholm, Petersburg en Waerschouw en keerde toen door Vrankryk, Vlaenderen en Holland naer zyn vaderland weder terug.

In 1785 begon hy eene nieuwe reyze, met oogmerk om overal den toestand der *quarantaine*-huyzen te leeren kennen. Hy ging eerst naer Vrankryk, van daer naer Italie, bezocht Konstantinopolen en de Grieksche eylanden, won op die reys overal narigten in nopens de pest en verzuymde daerby niet, waer hy kwam, ook de gevangenhuyzen en hospitalen te bezoeken. Middelerwyl hy zich hiermede buyten 's lands onledig hield, ontstond by eenigen zynere vrienden den wensch om tot een blyvend gedenkteeken zynere verdiensten, hem in naem der gansche Britsche Natie, een standbeeld op te rigten. Mannen van naem en die in algemeene achting stonden, openden eene inschryving en verzamelden de penningen, waervan het bedrag in weynige maenden reeds by de 1500 ponden sterling beliep. Howard bevond zich in Weenen, toen hem het berigt dezer onderneming ter ooren kwam en zeyde, hierover verstoord, toen hem zulks werd medegedeeld: « Heb ik dan niet eenen vriend meer in Engeland die dat tegengaet! » Oogenblikkelyk schreef hy aen zyne vrienden, met dringende bede hun voornemen te laten varen, er by voegende dat zyn vast besluyt was niet weder in Engeland terug te keeren, indien zy hun plan mogten doorzetten. Men gaf alzoo het beraemde plan voor het oogenblik op en verschoof derzelfs uytvoering tot eene meer gunstige gelegenheid. Eenige inteekenaers namen hun geld terug; anderen lieten het in handen eener kommissie, die 200 pond tot ondersteuning van vyf en vyftig arme gevangenen in Londen afzonderde en ruim 700 pond die er nog overbleven, onder zich behield, om na Howarts dood, waerschynlyk datgene uyt te voeren, wat zyn edele nederigheyt hen verhinderde by zyn leven te doen. In den beginne des jaers 1787 in Engeland teruggekeerd, schreef hy, van dit voornemen onderrigt den volgende brief aen de commissie:

« Gy hebt door het openlyk bewys van uwen byval op myn werk een regt » op myne hoogste dankbaerheyt verworven en ik ben in der daed gevoelig » voor de eer die gy my hebt willen bewyzen. Vergun my echter te gelyker tyd » u te verklaren, dat ik, zonder myn eygen gevoel te krenken, niet in uw verlangen » kan instemmen en de volvoering van het ontworpen plan my onuytsprekelyk » veel leed zou aendoen, ja zelfs tot eene gruwzame straf verstrekken. Het is » daerom myn uytdukkelyk verlangen, dat myne vrienden, en bloedverwanten, » wien myne tevredenheyt en myn genoegen dierbaer is, hun voornemen geheel » en al opgeven en het beraemde plan nimmer ten uytvoer worde gebragt. » De verbeteringen, welke tegenwoordig ontworpen zyn voor de gevangenis » in dit ryk en die, zoo ik hoop, nog meer algemeen zullen worden gemaakt, » verstrekken my tot eene duerzame eer en maken de grootste belooning uyt » myner werkzaamheden. Ook moet ik er voor uytkomen, dat ik nimmer zal » toegeven, dat het, gedurende myne afwezigheyt verzamelde fonds, hetgeen, » zonder my daerin te erkennen of myne goedkeuring te vragen het Howardsche » fonds is genoemd, voortaan dien naem behoude en nimmer wil gerekend worden » eenig deel te hebben in de wyze, waerop de penningen uyt hetzelfde zullen » worden besteed. De stand waerin ik ben geplaetst, en de menigvuldige werk- » zaemheden die my bezig houden, beletten my tot zoodanig een plan als mede- » arbeyder toe te treden of myne opmerkzaamheyt slechts van ter zyde op » een ontwerp te vestigen dat, zoo het zyn cloel zal bereyken, allezins persoon-

» lyke tegenwoordigheid en aenwending van alle zielskrachten van den deel-
» nemer vordert. »

Met alle nederigheid, die den waerlyk grooten en edeldenkenden man immer moet kenmerken, uyterlyk eerbetoen aldus van zich afwyzende, had Howard intusschen het voor hem meer beteekenend genoeg, te zien dat verscheydene zyner, aenvankelyk slechts ten nutte zyns geboorteplaats ontworpenen plannen niet slechts daer, maer ook buyten 's lands, ingang vonden en in werking werden gebragt. Zoo werd al spoedig te Salford en Lankaster den grond gelegd tot een nieuw gevangenhuis, geheel en al volgens zyn plan en zyne begryppen ingerigt, welks opschrift zynen naem voerde tot een blyvend gedenkteeken der achting en liefde van de stichters des gebouws. Te Philadelphia in Noord-Amerika verbond zich mede een aental gegoede lieden, meestal uyt kwakers bestaende, om met vereende pogingen het gevangenwezen naertegaen en den toestand der ongelukkigigen, die de regtvaardigheid der wet uyt de maetschappy verbande, te verbeteren.

Nadat Howard over den aerd der pest en de beste behoedmiddelen en geneswyze derzelve de meeste inlichting had pogen te krygen, besloot hynogmaels zich op reys te begeven, op dewelke hy wel menige voortreffelyke en lofwaardige maer ook verscheydene hoogst gebrekkige en berispelyke inrigtingen leerde kennen. In den besten staet en over het algemeen goed ingerigt vond hy de gevangnissen en hospitalen in het Florentynsche, maer des te ellendiger den toestand der verpleegden in de hospitalen op Malta. Gedurende zyn verblyf aldaer bevonden er zich in een hospitaal vyf-honderd-dertig kranken, waerby niet meer dan twee-en-twintig oppassers waren gepleetst, genomen uyt de laegste volksklasse, en deels misdadigers, die den dood verdiend hadden, en wier straf, om verzachtende omstandigheden, in een duerzaam verblyf alhier was veranderd; zoodat zy hier eene vryplaats tegen de vervolging der straffende gerechtigheid meende gevonden te hebben; terwyl intusschen by de paerde en muylezels des Grootmeesters veertig stalknechts waren en zy in zindelyke stallen stonden, in elk van welke eene fontein van helder stroomend water was; in het hospitaal daerentegen was geheel en al aen zuiver water gebrek. Hetgeen hy op deze reyze had opgemerkt deelde hy in een uytvoerig en hoogst belangryk geschrift over de hospitalen in Europa met waarnemingen betreffende de pest, aen het publiek mede, hetgeen het laetste werk is, dat wy dezen menschenvriend te danken hebbe. Met kracht en nadruk verdedigt hy daerin zyn gevoelen, dat de pest eene aenstekende ziekte zy, die door onmiddellbare aenraking, en zelfs by geringen afstand, door de lucht wordt medegedeeld, tegen de meening derzulken, die beweerden dat de pest eene epidemische ziekte is, die alleen zynen oorsprong heeft in de gesteldheid der lucht en waertegen dus geene voorzorgen hoegenaemd iets baten konden.

In weerwil hem zulks allerernstigst door zyne vrienden werd afgeraden, besloot Howard nog eens eene reys te doen naer Rusland, Turkye en daeraen grenzende landen. Zynen dokter, die hem voorhield, dat het veelvuldig trekken en reyzen, by de vermoeyenissen, die hy uytgestaen had, zyne gezondheid had ondermynd en het eynd zyns levens welligt naderby was: « Welnu, Gods wil is ook de myne! » Zoo ging hy dan, in den zomer van 1789, voor de laetste mael op reys, en bereikte over Holland, Duytschland en Hongaryen, gelukkiglyk de Krim, waer hy zich te Cherson eenigen tyd ophield; vandaer wilde hy naer Azie vertrekken, om ook daer den aerd der pest te onderzoeken, en de door hem uytgedachte middelen er tegen te doen aenwenden, doch hy kon dit voor-nemen niet ten uytvoer brengen. Reeds zoo menig gevaer was hy gelukkiglyk ontkomen, onder zoovele vermoeyenissen, die hy doorgestaen en onder zoo veel verschil van klimaet, als hy gestadig geleefd had, had hy voortdurend eene bloeyende gezondheid genoten, zoo dat hy zich nu in geen gevaer schier meer

ontzag, ja elk gevaer geloofde veylig het hoofd te kunnen bieden. Hier te Cherson echter werd hy het offer zynr menschenliefde. By een bezoek in een ziekenhuys aldaer werd hy besmet door eene gevaerlyke, aenstekende ziekte, waeronder zyn ligchaem, na weynige dagen, bezweek. Hy stierf den 20 january 1790, in den ouderdom van 65 jaren. Vorst Potemkin, die zich destyds te Jassy ophield, had naeuwelyks het gerucht van zyne ziekte vernomen, of zond hem dadelyk zynen lyfarts; doch alle hulpmiddelen der kunst waren te vergeefs. Toen hy zyn eynde voelde naderen, gaf hy zyn verlangen te kennen, dat hy mogt worden begraven in den tuyn van een landhuys, digt by Cherson gelegen, en aen eenen Franchman, een zynr beste vrienden, toebehoorende, waeraen ook na zynen dood werd voldaan.

Eenstemmig betreurde men zyn verlies door gansch Europa, daer zyne verdiensten algemeen gehuldigd werden. Zyne werkzaemheden en zyne geschriften hebben hem ook in den rey der edelste menschevrienden geplaetst. De laetste hebben krachtdadig toegebracht tot de redding van vele duyzenden, welke troosteloos in kerkers versmachteten, of met hevige ziekten worstelden en, zoowel naer geest als ligchaem, werden verwaerloosd, door dien hy het eerst de opmerksaemheyd der regering, in de verschillende Staten van Europa, op dit belangryk punt had gevestigd, en op eene doelmatige verbetering van gevangen en tuchthuysen had doen denken; waerdoor in dezelve van lieverlede een meer zedelyk toezigt begon plaets te grypen, en van tyd tot tyd tot eene hoogere volkomenheyd werd gebragt.

Zyne uytgestrekte en veelvuldige reyzen hadden hem verbazende sommen gelds gekost. Hy zelf schatte het op 30.000 ponden sterling. Eenige willen, dat hy, toen hy zyne laetste reys zou gaen doen, om in de onkosten te voorzien, genoodzaekt was twee kleyne buytengoederen in de nabyheyd van Londen te verkoopen; hoewel anderen verzekeren, dat hy, by zynen dood, niet alleen een zeer aenzienlyk landgoed in Bedfordshire, maer ook nog groote somme in de publieke fondsen heeft nagelaten. Ook zou hy, in zyn testament, het hoofddoel van al zyn werken niet hebben vergeten, maer nog eene aenzienelyke som tot verbetering van gevangenhuyzen hebben bestemd. Zyn vaderland heeft hem een monument in de St. Pauls-kerk te Londen doen oprigten, dat hy gewis meer verdiend heeft, dan zoovele anderen, op wier ryke en prachtige praelgraven men alleen lezen kan, hoe vele veld of zeeslagen zy geleverd hebben, waerin de zegeprael door hen bevochten en de roem, daerdoor verworven, met het bloed van duyzende is moeten gekocht worden.

Hoogere waerde heeft de roem, dien John Howard verwierf, en langer zal zyn naem in zegening blyven by zyn vaderland en in geheel Europa, en, al ware dit zoo niet, al werd zyn naem en hetgeen hy voor de lydende menscheydeed vergeten, by God den alwetende zal voorzeker het loon eens groot zyn van hem, die leefde, in navolging van zynen grooten meester en voorganger, als een waer menschevriend, tot heyl zynre ongelukkige natuergenooten alle zyne krachten inspande, en stierf onder de uytoefening van den schoonsten en voornaemsten pligt des Christens.

H. M.

C.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN DEN 4 JUNY 1838.

Inhoud.

Over de 24 artikelen. — Over de herkiezing der brusselsche regering. — Over de plundering. — Over den vrede. — Over de constitutie.

Kort na 8 uren opende den voorzitter de zitting, in eene vergadering van tusschen de 4 à 500 menschen, en verzocht den sekretaris het proces-verbael

van de voorgaende zitting als mede het order van den dag voor te lezen. Na de aenneming van het proces-verbael verzocht J. Kats het woord en het zelve bekomen hebbende, leesde hy den brief voor van de nieuwe wapenschenning van Luxemburg door de Pruyssen, welken wy in onzen vorigen numero aen onze lezers hebben medegedeeld. Den zelve is met de grootste aendacht en de levendigste verontwaardiging aenhoord geworden; vervolgens verhaelde hy nog het volgende over :

De 24 artikelen.

Alle deze mishandelingen door de Pruyssische soldaten en die van het duytisch verbond laet ons gouvernement maer ongehinderd geschieden, even als of zy ons daer door eenen grooten dienst bewezen.

Maer, zeggen vele menschen, wat zullen wy hiertegen doen? Het is om rede wy de 24 artikels niet gewillig willen aennemen, daer zulks nogtans door alle de voornaemste mogendheden van Europa geëyscht word, waertegen wy niet in staet zyn om ons te verzetten, zoo dat wy niet beter kunnen doen dan de 24 artikels aennemen en de bewoners van Limburg en Luxemburg moeten zich maer gewillig aen hun lot onderwerpen; doch is dit de tael der Belgen of is zulks de tael der lafaerds? Is het regtveerdig dat wy de 24 artikels aennemen? dan moeten wy dezelve aennemen, zonder dat ons daer eenen monarch toe wil dwingen. Is het onregtveerdig dat wy dezelve aennemen, dan mogen wy dezelve ook niet aennemen, al zouden ons alle dwingelanden van de gansche wereld daertoe willen dwingen. (Algemeene toejuyging.)

Waerom moeten wy toch meer toegevend, als den koning van Holland, welke 7 jaren lang gewacht heeft, met deze voor ons nadeelige 24 artikels, aen te nemen? Doch nu zyne inwooners onder de al te zware lasten gebukt gaen, nu hy zelve begint te vreezen dat zyne zoo genoemde onderdanen ook zullen gaen willen op staen, om hunne ketenen te verbreken, wil hy gauw de 24 artikels aennemen om ons twee provincien te ontrooven en ons jaerlyks in de twintig millioenen lasten voor hem te laten opbrengen, en wy zullen daer aen als lammekens voldoen? wel als wy zoo dwaes zyn, dan zullen wy op het laetst alle de slokkers van geheel Europa nog moeten onderhouden.

Over de herkiezing der Brusselsche regering.

In de afgeloopene week is de regering van Brussel, welke haer afscheyd had genomen, herkozen geworden, uytgezonderd twee leden.

Verschedene jongelingen en burgers hebben donderdag avond by die gelegendheid aen de woonsten der leden van de regering eene serenade gaen geven, van daer hebben zy zich naer het ministerie van den heer De Theux begeven, alwaer zy een katte-muziek (*Charivari*) gegeven hebben, om dat dezen heer de schuld of oorzaak is, dat de stad Brussel de plundering van 1834 zou moeten betalen, welke door de toelating van het gouvernement geschied is, om welke rede de regering van Brussel haer afscheyd gegeven had, om rede zy zich niet in staet kende om de onschuldige burgers van Brussel zoodanig te stroopen voor de vereyschte somme by elkanderen te krygen, tot het betalen der plundering.

Daerom hebben de jongelingen ook geroepen : « Leve de heeren der regering » van Brussel! weg den minister, welke ons zoo zwaer wil belasten, leve de » bewoners van Luxemburg en Limburg! weg al de gene welke ons de zoo » schandelyke 24 artikels willen doen aennemen, om Belgien onder de lasten » te doen bezwyken; weg alle tyrannen welke ons land willen verdeelen en » de vryheyd van Belgien willen vernietigen. »

Daer mede hadden de heeren van ons gouvernement alweder zulke groote vrees, dat zy het geheel garnizoen benevens alle de policie beambten, onder de wapenen hebben doen komen, niet om de pruyssische soldaten in Luxemburg tegen te trekken voor de schending van ons grondgebied, en de ontrooving van de Belgische vaendels voor te komen, maer om die gene tegen te houden, welke zoo stout durven zyn, om opentlyk de belgische verdrukkers af te keuren en derzelver voorstaenders te pryzen. Daerom heeft men ook een escadron guides opgezonden om de vergaderde burgers welke de waarheyd dierven roepen met geweld uyt elkanderen te jagen.

By deze gelegendheyd hebben zoo het schynt, eenige jongelingen ook geroepen : weg de guiden ! die echter onvoorzichtig handelden, om dat men zich nooyt op de onschuldigen mag wreken ; het is immers de schuld niet der ongelukkige soldaten, dat zy tegen hunne eygene broeders, welke de eer en het regt der natie willen handhaven, werden opgejaegd, maer wel derzelver hoofden, welke meer den koning van Holland, dan de Belgen welke hen betalen voorstaen, waertoe zy onze geroofde soldaten en lage policie beambten als blinde werktuygen willen gebruyken, met hen alle stomme leugens wys te maken, en indien wy deze ongelukkigen hierover verachten, dan trekken wy hunne verbittering op ons en dan hebben de landverraders hunnen wil omdat zy het volk door het volk kunnen dwingen.

De beste staetkunde welke wy hiertoe kunnen gebruyken, is dat een ieder welke als waren Belg de eer en het welzyn der natie wil behertigen, alle soldaten en lage policie beambten tracht met den waren toestand van het land bekend te maken, laten wy hen toe roepen : broeders, men wil het land verraden en verkoopen, om uwe ouders, broeders en zusters in de slaverny te dompelen ; wilt gy de boeyen helpen smeden, om u zelven te binden ? Indien wy zoo tot hen spreken, alsdan zullen zy hunne wapens niet tegen ons keeren, zy zullen de zelve gebruyken om zich tegen de dwingelanden te verzetten en de vyanden te wederstaen welke ons grondgebied gewapenderhand komen schenden. Als wy zoo handelen, als dan zullen de belgische soldaten niet tegen, maer met het volk wezen, zy zullen zich met het volk vereenigen om hand aen hand de belgische vryheyd en onafhankelykheyd tegen alle onze verdervers te verdedigen. (Algemeene toejuyging.)

Over de plundering.

Van eenen anderen kant hebben de verdrukkers nog eene leugen of dommen laster in de burgerklasse trachten te verspreyden, en hen doen gelooven dat de mannen der meeting weder eene revolte willen bewerken, om te kunnen plunderen. Nogtans heeft de meeting nog nooyt de minste revolte bewerkt, en als er eenen opstand zal uytbarsten, zal het de schuld der verdrukkers, maer geenzins die der meeting of anderen vryheyds gezinden wezen. Zy, welke durven toestemmen tot het aennemem der voor ons zoo nadeelige en onteerende 24 artikelen, om onze zoo zware lasten nog te verhoogen waerdoor onzen koophandel zal benadeeld en onze fabrieken zullen gekrenkt worden, deze zyn de lieden welke het belgisch volk tot opstand willen noodzaken.

Wat de plundering aengaet, hiertoe hebben alle de leden der meeting besloten : om in alle gevallen dezelve met alle kracht en geweld te werken. De leden der meeting uyt werklieden zamengesteld, durven hier publiek verklaren dat zoo lang zy bestaen zullen, zy zich met gevaer van hun leven tegen alle plunderingen zullen verzetten, en in de plaets dat zy zoo als onzen koning in 1834 gedaen heeft, voor de plundersaers hunnen hoed zullen afnemen, zullen zy de plundersaers wederstaen en hen niet dan over hunne lichamen in de wooningen laten dringen. (Een zoo levend vreugde geroep, handgeklap en getrap met de voeten, als er maer kan gedaen worden.)

Eer het volk plunderd moeten er opstokers bestaen, welke hetzelfde aenmoedigen, doch de meeting is reeds zoo ver gevorderd, dat zy de plannen der misleyders weet te verydelen, en hoe langer dezelve zal blyven bestaen, hoe meer zy de oogen der volksklasse zal openen en al wie eenigzins verlicht is, zal zich niet door de bedriegers meer laten misleyden om zich zelve ongelukkig te maken. Dit weten de trotsche beheerschers wel maer daer om zyn zy ook op de meeting gestoord, daerom strooyen zy alle valsche geruchten van de meeting uyt om middelen te vinden, om dezelve te kunnen vernietigen; tot nog toe zyn alle deze middelen verydeld; wy zullen hopen en ons best doen om dezelve blyven te verydelen, niet alleen voor ons zelve, maer om de Belgische vryheyd en onafhankelykheyd te handhaven, en om onze landgenoten aen te moedigen, dat zy zich met ons vereenigen, om ons tegen al die gene te verzetten, welke het welzyn van ons vaderland willen vernietigen, om de Belgen, even als de ongelukkige Polen, in eene verschrikkelyke slaverny te kunnen dompelen. (Algemeene toejuyging.)

Over den vrede.

Pelerin. Voorzitter ik vraag het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

Pelerin. Daer zyn nog zeer vele menschen welke willen beweren dat het toch beter zou wezen dat wy de 24 artiekels aen namen, want dat wy dan toch ten minste vrede zouden behouden en dat wy anders oorlog zullen krygen, waarvan de lasten weder alleen op de burgerklasse zullen drukken. Maer op wie zullen de lasten drukken als wy jaerlyks in de twintig millioenen meer zullen moeten opbrengen, en dry honderd duyzend menschen minder zullen hebben, welke wy als ondankbare lafaerds in de slaverny zullen geleverd hebben? Wat zullen de burgers zeggen als den loon der arbeeyders zoodanig zal verminderd en der zelve lasten zoodanig verhoogerd zullen wezen dat de voortbrengers van den rykdom door de nood zullen gedwongen worden om op te staen? zal den oorlog dan minder verschrikkelyk wezen? wanneer de belgische mannen en vrouwen door het geschrey hunner hongerige kinderen, welke zy met den overschot van hun zweet niet meer zullen kunnen verzadigen, als razende de wapenen zullen opvatten, geen gevaer meer vreezende als woedende tegen de bajonnetten en mitraille zullen in loopen, om zich op de verdruckers en landverraders te kunnen wreken?

En dit zullen nogtans de gevolgen wezen, wanneer ons gouvernement de lafheyd zal begaen, om de 24 artiekels aen te nemen, want den moed van het belgisch volk is nog niet geheel verdoofd, men heeft de Belgen nooyt geheel in de slaverny kunnen dompelen, ofschoon daer al zoo vele dwingelanden op gewerkt hebben, en zy zullen het nog niet gedaen krygen, zoo lang als er eenen druppel bloed door de aderen van het belgisch volk zal vloeyen. (Algemeene levendige toejuyging.)

Het is waer dat het volk al zoo menigmael voor zyne vryheyd gestreden heeft en dat men het naderhand weder langzamerhand heeft weten te misleyden, en dat het volk slechts zyn bloed vergoten had, om eenige verdruckers en gelukzoekers te bevoordeelen, doch daerom moet men nog geen moed verloren geven, al heeft het volk zoo dikwyls voor anderen gestreden, het zou ook wel eens kunnen gebeuren dat het voor zich zelve zou stryden.

Wat de lasten betreft, deze zoude door het daerstellen van den *impôt progressif* niet meer op de burger of geringe klasse, maer wel op de ryke of bemiddelde klasse drukken, en wel naer mate zy overvloed bezitten. Willen de ryke lieden dan gaen loopen, dat zy maer gaen, zy kunnen geen voet grond mede dragen, en het volk kan wel zonder ryken maer niet zonder werken bestaen. (Bravo, bravo, handgeklap dat de zael dreunde.)

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Indien deze grondstellingen door het algemeen begrepen werden, zoo zouden wy zeker niet behoeven te vrezen, al wilde ons ook de monarken van Rusland, Oostenryk, Engeland, Pruysen, Vrankryk en Holland den oorlog aendoen, om dat wy niet zoo zeer tegen de volken als tegen derzelve verdruckers te doen zullen hebben. Want er is niet een van alle deze landen, of wy hebben er onze vrienden en broeders, dat wil zeggen menschen, welk even als wy naer hunne vryheyd haken, en met verlangen het oogenblik te gemoed zien, waerop zy hunne boeyen zullen kunnen verbreken, en al was dit ook zoo niet, dan nog zoude het voor ons eene lafheyd wezen om ons door die groote volksverdruckers te laten dwingen. Het is waer, de magt is groot, welke wy tegen hebben, maer de mensch welke strydt om zyne regten te verdedigen, heeft wel zes mael zoo veel moed, als zy welke stryden om anderen hunne regten te vernietigen. Wanneer de Belgen elkanderen wezendlyk verstaen, zich hand aen hand tegen hunnen naderenden ondergang verdedigen, zoo zullen zy voor niemand te vreezen hebben, waer van ik u een duydeleyk voorbeeld zal bybrengen :

Men verhaelt dat er in vroegere dagen eens een kind in zyn stoeltje op straat zat, derzelve moeder was eenige huysen van daer bezig met tegen eene andere vrouw te spreken, terwyl er van de andere zyde op eens eenen grooten razenden wolf aen komt welke regt op het kind loopt, en het zelve uyt zyn stoeltje rukt.

« De moeder dit voor haer alderwreedste tooneel ziende vliegt den wolf » te gemoed, spant alle hare krachten te zamen, strydt met eenen onverschrikken- » den moed tegen den razenden wolf en ontrukkt haren zuygeling, den prooy » van het verslindende roofdier, uyt zyne muyl en klauwen. De ongelukkige moeder » is daarna door de beten van het verslindende dier gestorven, maer toch heeft » zy door haren onverschrokken moed op het dier gezegenpraeld, dat vervolgens » door andere ter hulp geschoten menschen gedood is geworden. » Waerom zouden de Belgen, welke eenen leeuw voor wapen hebben, zich dan zoo wel niet tegen de dwingelanden kunnen verzetten, als de moeder tegen den wolf. (Bravo, bravo, handgeklap.)

Wat de belasting aengaet voor den oorlog en andere noodzakelykheden, daer steunen wy ook met onzen vriend Pelerin in overeen; dezelve zoude voorzeker door den *impôt-progressif* kunnen op den overvloed maer niet op de noodzakelykheid des menschelyken leven gebragt worden; als dan zal men zeker zulke overdrevene verkwestingen niet meer zien gebeuren, als er nu nog dagelyks geschieden. Zoo schryft men onder andere uyt Duytschland dat den prins Esterhazy, welke den keyzer van Oostenryk by de krooning der koningin van Engeland zal vertegenwoordigen, een hussaren kleedsel zal aen hebben, het welk niet meer dan 6 millioenen en 250.000 fr. zal kosten. (Algemeene verbaesdheyd.)

Dat is nu eenen christenen, welke verpligt is om zynen evennaesten, als zich zelve te beminnen, en hy draegt een kleedsel van 6 millioenen 250.000 fr. op zyn ligchaem, terwyl er met duyzende menschen in zyn land bestaen, welke geen hemd of iets goeds hebben om hun ligchaem mede te dekken. (Algemeen misnoegen.)

Doch door dezen luks kunnen vele menschen leven, zeggen de dwaze en hoogmoedige verdruckers, even als of er voor dit zelfde geld niet honderd mael meer menschen zoude kunnen leven en duyzend mael meer nut verschaft worden. Voor 6 millioenen 250.000 francs kan men juyst honderd duyzend menschen kleeden en ieder een kleed van 62 1/2 fr. bezorgen, zoo dat men daer voor geheel Brussel kan kleeden voor het kleedsel van den prins Esterhazy; zouden er nu

zoo vele menschen niet moeten werken om gansch Brussel te kleeden, als aen het kleedsel van dezen trotschen prins? En hoeveel meer nut zoud hierdoor niet geschieden, tegen nu? in de plaets van eenen mensch, zouden er honderd duyzend menschen gekleed zyn? Wie zal ons nu nog durven beweren dat den grooten rykdom nuttig voor het volk kan wezen? (Hierop volgde eene dryvoudige toejuyging.)

Over de constitutie.

Voorzitter. Den sekretaris is verzocht om den artikel 38 der grondwet voor te lezen.

Sekretaris. Art. 38. « Elk besluyt word genomen by de volstreckte meerderheyd » der stemmen, behalven het gene zal vastgesteld worden door de reglementen » der kamers ten opzichte der kiezingen en vertegenwoordigen.

» In geval van verdeeling der stemmen, is den voorstel in overweging » gesteld verworpen.

» Geene de beyde kamers mag een besluyt nemen dan wanneer de meerder- » heyd der kamer tegenwoordig is. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over dezen artikel?

J. Kats. Voorzitter ik vraag het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. By de eerste uytdrukking van dezen artikel heb ik niets tegen, want het is niet alleen regt, maer zelfs noodzakkelyk dat alle besluysten niet dan door de volstreckte meerderheyd der stemmen kunnen aengenomen worden. Doch wat de tweede uytdrukking van dezen artikel bepaeld daer mede stem ik niet overeen.

Het reglement der kamer mag niet wegens de kiezing bepalen; alle de wetten welke op de kiezing zyn, moeten, zoo als andere deelen der grondwet, allen door de kamer en het volk worden aengenomen volgens den nieuwen aengenomen artikel 27, zoo dat de reglementen der kamer daer niets aen te bepalen hebben, dan in zoo ver als de grondwet bepaelt.

Dat er zonder de goedkeuring der beyde kamers geen besluyt kan aengenomen worden, is vervallen, daer er geen tweede kamer meer bestaan mag. Ook is het niet meer noodig om hier nog over de besluysten te spreken, daer zulks in den nieuwen artikel 27 duydelyk genoeg bepaeld wordt.

Dat er geene besluysten kunnen genomen worden zonder de meerderheyd der kamer tegenwoordig is, spreekt van zelve, want anders zouden zy ons nog meer foppen als nu gedaen word; dan zouden de heeren ministers het somtyds wel in het hoofd kunnen krygen de leden geld te geven om te huys te blyven in plaets van naer de kamer te komen, en onze volksvertegenwoordigers passen nu al slecht genoeg op, zy zouden dan nog slechter oppassen en nog meer verbroddelde wetten en besluysten laten doorgaen als nu. Ik zou beter vinden dat er meer dan twee derde, in plaets van de helft der leden moeten tegenwoordig zyn.

Dat geen besluyt kan aengenomen worden wanneer de stemmen verdeeld zyn, dat wil zeggen, wanneer er zoo veel tegen als voor zyn, komt met de eerste uytdrukking van dezen artikel over een.

Ik stel dus dezen artikel op de volgende wyze aen de vergadering voor :

Art. 37. « De kamer kan geene zitting houden zoo lang er niet meer dan » twee derde deelen der leden tegenwoordig zyn, en geen der leden mag zonder » de volstreckte noodzakelykheyd afwezig zyn.

» Geen besluyt kan aengenomen worden zonder de volstreckte meerderheyd » der stemmen; wanneer er zoo veel tegen als voor zyn, dan is het voorgestelde » besluyt verworpen. » — Aengenomen.

Vervolgens is de zitting opgeligt en tot den volgenden maendag verschoven.

D.) ZY KUNNEN HUN SPEL NIET MEER BEDEKKEN!

Een klaer bewys, dat de beschermende mogendheden nooyt van gedachte zyn geweest, dat Belgiën onafhankelyk zoude zyn, is dat zy zich altyd tegen het opregten van vestingen tegen Duytschland of Holland hebben verzet. En dat dit eene waerheyd is, zien wy klaer. Algemeyn werd de noodzakelykheyd erkend, om het land tegen den vyand van buyten te dekken, de genie werd belast met het opmaken der plannen en van de begrooting der kosten; vier millioenen werden gestemd om in de eerste kosten te voorzien; er werd uytgegeven, dat men al eene menigte bouwstoffen aenbesteed had en al meer dingen; doch wat is van dat alles gekomen? Niets, dan dat het land van de zyde van Duytschland en Holland nog altyd open ligt, en dat de ministers van jaer tot jaer in de kamers voorgeven, dat men nu eenen aenvang zal maken, met de werken aen te besteden, middelen om het volk altyd te blinddoeken terwyl die groote heeren aen het roer blyven en middelen vinden om hunne geldkisten meer en meer te vullen; niets dan het volk door het grootspreken van die *eerlyke* lieden, in slaepgewiegd word, en onkundig blyft van deszelfs waren intrest. Arme Belgen, is dit dan den uytslag van uwe inspanning van krachten om uwe vryheyd te bekomen, is dit dan de vrucht van het glorieus werk, dat gy, dappere Belgen! door uwe revolutie hebt voortgebragt! Ongelukkige uytkomst! bedrogen Belgen! Ware het niet beter dat gy nooyt uw werk begonnen hadt, dan dat gy ten halve blyft steken? Voor uwe glorieuse genoot gy nog voordeelen, die gy nu niet meer geniet; toen stondt gy in achting by andere volkeren, daer gy nu den speelbal van hen zyt; toen wapperde uwe vlag op alle zeeën en werd overal geeërbiedigd, terwyl zy nu bevuylt, bespot word; voltooyt uw werk. Het is lang genoeg met u den spot te hebben laten dryven! Laet u niet langer door de valsche tael van uwe inwendige vyanden, die u verkoopen, verraden en uytmergelen, misleyden; vordert van hen den waren staet van het land; vereenigt u met uwe verkochte broeders van Limburg en Luxemburg, blyft uwe zinspreuk *Union fait la force* getrouw; weest gelyk, weest vry en groot of kruypt in het stof en weest slaef!
(*Annoncen-blad van Leuven*).

E.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 6 juny.

Het *Handelsblad* van Holland meld de volgende tyding:

« Alle vyf de mogendheden, wier gezanten de conferentie te Londen uyt-
» maken, hebben *eenstemming* besloten het tractaet der XXIV artikelen met
» koning Willem te teekenen en in het kort te doen uytvoeren. »

Wy deelen deze tyding enkelyk mede als eene inlichting, en zullen de latere tydingen afwachten om verdere aenmerkingen hier over daer te stellen. Nogtans kunnen wy niet nalaten heden te doen aenmerken, dat, in veronderstelling dat het bovenstaende echt zy, hierom de moeyelykheyd die het afstaen van een deel van Limburg en Luxemburg heeft doen opryzen, geenzins vereffend is.

Integendeel, wy gelooven dat alsdan de meeste moeyelykheden maer zullen beginnen. Want wie kan zich inbeelden dat eene bevolking van meer dan 300.000 zielen zich vrywillig in de klauwen harer vervolgers zal leveren? De Limburgers en Luxemburgers hebben gezworen Belgen te blyven, en zy zullen dezen eed, op de belgische constitutie en onder de lommer der drykleurige vlag gedaen, weten te handhaven. Het is immers niet te vergeefs dat het belgisch vaendel overal is uytgesteken; deze die zich door de bedreyingen der Pruyssischen niet hebben laten verleyden en verschrikken, zullen ook niet vreezen het hoofd aen de Hollanders te bieden. En de kamer der volksvertegenwoordigers,

en den koning, die allen hunnen onderstand aen die provintien beloofd hebben, zullen die onze broeders van Limburg en Luxemburg verlaten? Zekerlyk neen; het ware eene belediging zulks te durven veronderstellen.

— De *Avondbode* van Amsterdam denkt dat het berigt van het besluit der conferentie gegeven door het *Handelsblad* bevestiging noodig heeft; dit blad bepaeld zich te melden dat, volgens de berigten welke het ontvangen heeft, men zich verwacht op eene ware uytvoering der 24 artikels, maer dat het dwaes is hieruyt te besluuten dat de vyf mogendheden eenstemmig de volkomene uytvoering van dit traktaet besloten hebben.

— De inwooners en de leden der gemeente raden van Neeritter, Arcen, Nederweert, Potterholt, Neergroethem, Susteren, Meyes en van Stamproy, arrondissement van Roermonde, komen petitien aen de kamer der volksvertegenwoordigers in te dienen, om het behoud van de onverdeelbaerheyd des gronds te vragen.

— Men schryft van Verviers, 2 juny :

« In de zitting van den communalen raed van gisteren, heeft M. Lejeune voorgesteld aen de wetgeving een verzoekschrift op te dragen, om de verdeling van het belgisch grondgebied ten voordeele van Holland te beletten. Den achtbaren raedsman heeft al het schandelyke en het belagchelyke getoond der protokollen van de diplomatie, die eene natie als *idioten* heeft willen behandelen. De belgische nationaliteyt is slechts eene hersenschim zonder de onschendbaerheyd van het grondgebied. Alle burgers moeten protesteren tegen den afstand onzer broeders van Limburg en Luxemburg. By gevolg verzoekt M. Lejeune zyne collegianten hunne wenschen aen de wetgeving over dit belangryk vraagstuk te veropenbaren.

M. Grosfils verklaert het voorstel van M. Lejeune te ondersteunen, hetwelk door den ganschen raed wordt goedgekeurd. Op het voorstel van den burgemeester besluit de vergadering de beweegredens der motie van den heer Lejeune in het proces-verbael te melden, en dat de heeren Lejeune, Hauzeur, Davignon en Kaison zullen belast zyn met den opstel van het adresse.

— Men leest in den *Écho du Luxembourg*:

Wy ontvangen uyt eene echte bron de volgende berigten over de expeditie van Hostert en Niederanven :

Niet tegenstaende de bedreygingen der militaire overheyd van Luxemburg (der forteresse), werd de drykleurige nationale vlag zaterdag den 25 mey op het punt van den kerktoren van Niederanven en Hostert gehyst.

Des maendags den 28, omstreeks een uer namiddag, werd den burgemeester die te Hostert woont, en den schepen Huberty van Niederanven, verwittigd dat er eene expeditie op weg was, en dat hunne persoonen byzonder bedreygd waren; geene krygsmagt ter plaets hebbende, verwyderden zy zich.

Inderdaed, voor omstreeks twee uren des namiddags, kwamen er twee pruyssische colonnen, de lanciers vooruyt, te voorschyn, omringden de beyde dorpen, en een detachement wendde zich naer de wooning van den burgemeester en den schepen.

Men eyscht hunne tegenwoordigheyd, men logeert militairlyk in het huys, men vordert eetwaren en drank voor de troepen.

De inwooners weygeren, zy verklaren dat zy het voor betaling zullen geven; men begint inderdaed te betalen. Men omringd den toren, en op de weygering der inwooners, besluit men zelve het vaendel weg te nemen.

Dit geschiede in den namiddag; de vedetten waren tot Luxemburg gesteld, en het scheen dat den commandant van tyd tot tyd aen den generael Dumoulin rekening gaf over den uytslag der expeditie.

Men zegt dat den commandant van Luxemburg geenzins te vreden was omdat de zaken zoo vreedzaam doorgingen. En inderdaed, des avonds verdubbelde men het geweld.

De huizen van alle de notabelen wierden militairlyk bezet; er waren er met 150 soldaten; men eyschte de levering van al wat noodig was voor soldaten die een vyandelyk land bezetten.

Aerdappelen, vleesch, brood, wyn, brandewyn, alles wierd gevraagd, en ongeluk! indien den dienst niet spoedig genoeg was, de scheldwoorden, de slechte behandelingen, straffen den minsten achterstel.

Er zyn huizen welke wy zouden kunnen opnoemen, alwaer de vrouwen mishandeld zyn geworden; er zyn er andere alwaer de soldaten de kelders geplunderd hebben! en dit alles gebeurde onder de oogen der overheyd, dewelke deze wanorders aenmoedigden.

Wy waerborgen deze daden; twee onzer dorpen zyn als vyandelyk land, als overwonnen land behandeld geworden, de grootste geweldenaryen zyn zonder eenige rede in vredens tyd jegens de bewooners begaen geworden. Hunne eygdommen, hunne huizen zyn aen de plundering blootgesteld geweest. Tot wanneer zal men zulke schandelykheden gedoogen?

— Toen den burgemeester van Hostert onderrigt werd dat er troepen het dorp gingen bezetten, haestte hy zich zynen zoon by den distrikt commissaris van Bettembourg te zenden om hem te onderrigten over hetgene er voorviel:

Onderweg ontmoet en herkend zynde door de Pruyssen, wierd hy aengehouden; men deed hem van het peerd komen waerop hy gezeten was en eenen officier verving zyne plaets; men dwong hem tot Niederanven weder te keeren.

Hy werd in eene kamer geconsigneerd en door tien mannen bewaekt.

Des anderendaegs 's morgens verzocht men hem het vaendel daegs te voren afgerukt, zelve naer Luxemburg te brengen, alwaer hy moest blyven tot dat zyn vader hem zou komen vervangen.

Op zyne weygerde, bedreygde men hem oogenblikkelyk voor den kop schieten, indien hy aen het verzoek niet voldeed. Men rigtte de punt der bajonetten op zyne borst en gaf hem eenige oogenblikken ter bedenking.

Hy weygerde nogmaels, toen er eenen oversten der bende tusschen kwam en hem deed loslaten.

— Men zegt dat den generael Dumoulin den burgemeester van het dorp Hollerich, onder den scheut van het kanon der vesting gelegen, en alwaer de belgische vlag moest opgehyst worden, heeft doen aenhouden, en dat, in geval zulks gebeurde, het dorp zou gebombardeerd worden.

— Den brigade-generael van Tabor, provintialen krygs bevelhebber van het Luxemburgsche, heeft den pruyssischen generael Dumoulin, onder-krygs bevelhebber in de verbond-vesting Luxemburg, eene protestatie toegezonden tegen de verrichte expeditie door troepen der bezetting dier vesting in de dorpen Hostert en Niederanven.

Het waer beter ons belgen soldaten in het Luxemburgsche te plaetsen om de heere pruyssen met geweld te wederstaen.

— Dezer dagen is te Luyk eenen metsen, vader van vyf kinderen, van eene stelling, aen het bovenste van eenen kerk-toren geplaetst, op den grond gevallen. Den ongelukkigen was zoo deerlyk verminkt dat geene zyner beenderen in het lighaem heel gebleven zyn.

— Wy vernemen met genoegen dat er spraek is van het letterkundig genootschap binnen de stad Lier te herstellen. Men weet, dat het zelve over eenige jaren vier jaerboekskens met dichten uytgegeven heeft, waer in er verscheyde stukken wezenlyke verdiensten bezaten. Veel heeft het letterkundig Lier verloren in den te vroeg gestorven dichter Wouters; doch de heringerichte maetschappy

zal de meeste harer medeleden wedervinden, en wy wenschen dat de heeren Ceulemans, Van Rompay, Bellens, Moermans enz. het publiek weder hunne lettervruchten schenke.

— Uyt Basel in Zwitserland schryft men het volgende :

« Alhoewel men hier nog gene zekere tyding onfangen hebbe, betrekkelyk tot eene omwenteling, welke in Neder-Walleyserland zou uytgeborsten zyn, verzekert men nogtans dat men te Saint-Maurice, te Martigny en in andere plaetsen van het dal den boom van vryheyd geplant heeft. Het schynt dat dezen opstand voor doelwit heeft van alle delen van het canton op eenen voet van volkome gelykheyd te brengen en den bisschop van Sion te berooven van de staetkundige voorregten welke hy tot nu toe genoten heeft. »

F.) UYTLANDSCHE KRONYK.

Vrankryk.

Men zegt dat het engelsch kabinet en het onze aen de gevolmagtige van Rusland, van Oostenryk en van Pruysen te Londen hebben verklaerd, dat zy na rype beraming en overweging overtuygt waren geworden van de onmogelykheyd van iets te veranderen of te wyzigen aen het verdrag der 24 artikelen, en dat het zelve voor Belgien even gelyk voor Holland uytvoerlyk moest zyn.

— Het schynt nu buyten twyffel te wezen dat ons kabinet den koning der Belgien ten sterksten aangemaend heeft om het verdrag der 24 artikelen zonder eenige wyzigingen te onderteekenen, en dat Leopold geweygerd hebbende dezen raed te volgen, ons gouvernement eene laeste *protocole* onderteekend heeft, in gemeen overleg met de vier andere mogendheden die by de conferentie van Londen vertegenwoordigt zyn, ten eynde den voorstel van koning Willem aen te nemen. Men vraegt nu wat er zal gebeuren, indien het belgisch gouvernement in deszelfs weygering blyft volherden. Ons kabinet zal zich ongetwyffeld als bemiddelaer voorstellen, maer deszelfs tusschenkomst zal weynig uytwerksel hebben, daer het voorop gemeene zaek gemaekt heeft met de vier andere mogendheden. Van eenen anderen kant is het niet mogelyk te gelooven dat de beweging onzer troepen na de noordsche grenzen eenen dreygenden aerd voor Belgien hebbe.

— Den koning der Belgien heeft gewis aanspraek op de erkenenis van dat land; maer, nog eens gezeyd, hy is geenzins geblinddoekt wegens de gevolgen der aenneming van het verdrag der 24 artikelen. Hy weet zeer wel dat, indien het in deszelfs tegenwoordige schikkingen uytgevoerd worde, Belgien deszelfs openbare schuld met vieren-twintig millioenen francs 's jaers zal zien aen groeien en deszelfs bevolking met dry honderd duyzend zielen zal zien verminderen. Het is een dobbel verlies het welk den koning Leopold Belgien niet wilt opdringen. Hy heeft het besluyt genomen van het verdrag van den 15 november uyt te voeren, wanneer men hem er zal toe dwingen. Ziet hier wat hy aen Lodewyk-Philip zou geschreven hebben :

« Gy wilt dat ik de 24 artikelen uytvoere, om dat ik die in 1831 aengenomen hebbe; het is even als of gy aen iemand zeydet : Gy hebt, het is zeven jaren geleden, toegestaen u het been te laten afzetten, om u het leven te redden; wy hebben het niet gewild; gy zyt genezen, gy gaet, gy zyt zelfs welvarende en nu eysschen wy dat gy u zelve het been zult afzetten, om dat gy u op een ander tydstop aen de operatie overgegeven hebt. »

Engeland.

Eenen nog al ernstigen oproer heeft te Cantorberry plaets gehad. Eenen persoon, Courtney genaemd, die nog al lang voor krankzinnigheyd in een huys

van gezondheid opgesloten was geweest en aen de vryheyd kwam wedergegeven te worden, heeft een honderdtal werklieden doen zaemenrotten en heeft hun aangestokt om gewapenderhand de uytvoering van de wet op de belastingen van het armwezen te beletten. Een gevecht is daer uyt ontstaen tusschen de opstandelingen en de openbare magt. Eenen officier en eenen *constable* zyn gedood door Courtney, die zelve door de troepen doodgeschoten is. Men zegt dat een twintigtal menschen by die beroerte gesneuveld zyn. Dezen voorval heeft aenleyding gegeven tot nog al levendige discussien in de beyde huizen van het parlement. In het leeger-huys heeft men lord Russell gegispst van de invryheidstelling van den krankzinnigen gemagtigd te hebben, het welk de eerste oorzaak van deze beweeneleyke gebeurtenis is geweest.

— Er worden nu te Lisbonna toebereydselen gemaekt voor het zenden van eene krygs uytusting naer de provintie van Algarven, in het doel van de miguellitsche *guerilla* van *El Remehido* te vernielen. Eenen miguellitschen opstand is te Mafra gewaegd, maer is dadelyk gestut geweest.

— In eenen brief uyt Pernambuco, van den 30 meert, vinden wy de volgende bezonderheden over de laeste voorvallen van Bahia :

» Meer dan honderd der rykste winkels zyn geplunderd geweest. Men spreekt van vyf-en-vyftig afgebrande huizen en in dit getal zyn er vier van engelsche, twee van venetiaensche, vier van duytsche en dry van fransche kooplieden. Onder deze laeste bevindt zich het geen van den heer Loup, die veel verloren heeft en die nog voor grootere verliezen beducht is, de grootste winkelieren van zyne kalanten geplunderd geweest zynde. Op het eynde van het spel, zegt onzen briefwisselaer was het eene negers omwenteling en de negers zyn zeer geneygd tot brandstichting, voor de wraek van den slavenhandel welke men zoo lang met hen gedaen heeft. Het zyn de troepen, uyt Pernambuco gezonden, die het meest tot de inneming van Bahia medegewerkt hebben ; men zegt dat zy zeer dapperlyk gevochten hebben. Er zyn meer dan 2.000 doode op het slagveld blyven liggen, waer van de twee derde deelen van den kant der wederspannige. Onder de kopstukken der opstandelingen, die gevlugt zyn, noemt men den onder-voorzitter van hunne regering Cameiro. »

— Den keyser van Rusland vertrekt binnen eenige dagen naer Warchau en naer Littauwen, alwaer hy de talryke troepen die er gestationneerd zyn in overzicht zal nemen. Het is wat later dat hy zich naer Tœplitz zal begeven, alwaer hy groote personnagien en staets ministers moet ontmoeten. Men geloofst over het algemeen dat de hollandsch-belgische aengelegenheden eerst binnen deze hoofdstad zullen verhandeld worden.

Hier hebben wy veel goeds van te verwachten.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

12. Den Volksvriend, Zondags-blad, 29 juli 1838, jg. 3, nr. 55 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN DEN 23 JULY 1838.

Inhoud.

Over de soldaten. — Over de 24 artikelen. — Over de volksfeest. — Over de constitutie.

(1) ARAB., CRB., 617. Zie nr. 277. Niet opgenomen : het feuilleton (B.-C. DU-MORTIER, *Belgien en de vier-en-twintig artikelen*) en een annonce (voor o. a. *Cathéchisme démocratique*).

Om 8 en 1/2 uren opende den voorzitter J. Thuns de zitting, alwaer rond de 400 menschen tegenwoordig waren en verzocht den sekretaris het proces verbael der voorgaende zitting alsmede het order van den dag voor te lezen.

Na dat het proces verbael was aengenomen, vraegde J. Kats het woord, en hetzelfde bekomen hebbende, verhaelde hy het volgende :

Over de soldaten.

Het is een ieder nog bekend, dat wy voor eenige weken over het slagen en mishandelen der soldaten, of jonge rekruten gesproken hebben. Dit is door den procureur des konings vervolgd, en de getuygen daer van zyn door den regter van onderzoek aenhoord geworden.

Van daeg zyn er twee officieren van het tweede regiment by den heer Delhase, hoofdopsteller van den *Radical* gekomen, met de *complimenten* van hunnen kolonel, dat hy hem vriendelyk liet verzoeken, om de namen van de persoonen op te geven, welke de soldaten geslagen hadden, waervan hy in zyne gazet geschreven had, op dat de misdadigers zouden gestraft worden.

M. Delhase antwoorde dat hy daer van nooyt in den *Radical* gesproken had, maer dat hy wel wist dat er voor eenige weken iets van in den *Volksvriend* gestaan had. Daer op zyn deze heeren by my gekomen, met de zelfde vraeg of liever intriege, want toen zy wisten dat ik getuygen had, of menschen die gezien hadden dat er meer als eenmael soldaten zyn geslagen geworden, antwoorde zy verstoord : wy zullen die *lapins* wel krygen. Zoo het my voor kwam was een der officieren den adjudant majoor van het tweede regiment.

Indien het nu mogt gebeuren dat deze heeren by de persoonen komen welke het slagen der soldaten aen het licht gebragt hebben, zoo moeten zy voor deze heeren in het geheel niet bevreesd zyn, en kan men maer rond antwoorden dat zy aen niemand rekenschap te geven hebben dan op den tribunael, want deze heeren kunnen ons niets doen. Zy hebben het nu wel zoo ver weten te brengen, dat zy de soldaten bevreesd maken om de waerheyd te verzwigen, en niet te zeggen dat zy mishandeld worden, of dat zy hen dit dobbel zullen doen bezuren, doch aen de burgers of werklieden hebben deze heeren niets te zeggen.

Eene andere soldaten mishandeling.

Het is ook een ieder nog wel bekend dat de gazette den *Lynx* verscheydene artikels heeft mede gedeeld, welke hy naderhand in een boekdeel heeft uytgegeven onder den titel van *Turpitudes* of eerloosheden van het ministerie, bestaende meest in bedriegeryen en achterhoudingen der soldy van de arme soldaten.

Hier over is den opsteller van den *Lynx*, Van den Plas, voor het gereg getrokken, alwaer hy ten laetste bekend dat hy gelogen heeft.

Thans hebben wy ook eene stroopery van eenen gewezen soldaet voorhanden, welke wy niet zullen herroepen zoo als den heer Van den Plas gedaen heeft, daer wy hier van de proef in handen hebben.

Ferdinand Boterberg, milicien van het jaer 1828, heeft soldaet geweest by den 16de reserve regiment, 3de bataillon, 3de compagnie. In de maend maart 1838, heeft hy op het Sas van Gend gaen afrekenen, en had 33 francs 73 centimen *te goed*, zoo als hier op zyn *brevet* staet aengeteekend. Men heeft hem gezegd, toen hy heeft afgerekend, dat men hem dit geld met zyn *congé* by zynen burge-meester te Baveghem, provincie Oost-Vlaenderen zou afzenden, maer het geld is aen de vingers blyven plekken.

F. Boterberg heeft ons verhaeld, dat het zoo niet alleen met hem, maer met verscheydene andere soldaten, welke met hem gediend hebben, gegaen is.

Is dat niet ten hoogste schandelyk, dat men van eenen armen soldaet 33 fr. 73 c. steelt? Als eenen soldaet welke het minste van allen trekt, van de minste zyner overheyd eenen halve franc steelt, dan brengt men hem voor den krygsraed en hy word als eenen eerloozen galyboef, voor eenige jaren gevangenis veroordeeld. Men rukt hem zyne kokarde af, sleurt hem de kleederen van het ligchaem, snydt zyn haer af, trekt hem de galey kleederen aen, sluyt hem eenen yzeren bal met eene ketting aen het been en zoo wordt hy voor het regiment rond geleeden, even of hy de geheele wereld zou verraden hebben.

En de overheden stelen van eenen soldaet welke het zoo hoog noodig heeft, maer 33 francs en 73 centimen; is dat niet tien mael erger dan dat eenen soldaet van een zyner overheden zou stelen, om dat hy veel meer trekt dan hy? (Algemeen geroep van bravo, dat de zael weergalmde.)

Wy willen hopen dat den procureur des konings hier ook gevolg zal aen geven, zoo wel als aen het slagen der soldaten.

Van eenen anderen kant verzoeken wy alle soldaten welke mishandeld of bedrogen worden, dat zy vry by ons hunne klagten zouden inleveren, ten minste wanneer zy niet meer dienen moeten, want zoo lang zy niet vry zyn, weten wy wel dat den dienst op wiens *discipline* men zoo hoort roemen, zoo wel ingerigt is, dat het zeer gevaerlyk is voor de arme soldaten om over hunne overheyd te klagen.

Over de 24 artikels.

Men leest het volgende in de *Gazette van Audenaerde* :

» Het *Handelsblad* van Holland, welke gewoonelyk wel onderricht is, deelt » eene byzondere briefwisseling mede waer in er verzekerd word dat Vrankryk » vast besloten heeft Belgien in de grondscheyding niet te ondersteunen, maer » dat onzen koning van zynen schoonvader Louis-Philippe bekomen heeft dat » Vrankryk de zake betrekkelyk de verdeeling der schuld zal ter hert nemen.

» Den correspondent van het *Handelsblad* voegt er by, dat hy grootelyks » reden heeft om te gelooven dat de tussenkomst van Vrankryk ten voordeele » van Belgien, op dit punt in de conferentie van Londen geen byval zal » vinden. »

Zoo dat wy nu klaer kunnen zien, zoo als wy altyd gezegd hebben, dat wy ons zoo min op den koning van Vrankryk als op dien van Pruysen mogen vertrouwen, want het schynt dat alle verdrukkers van gansch Europa te zamen een verbond gemaekt hebben, om de vryheyd, welke Belgien nog geniet, geheel te vernietigen en ons gelyk met voeten te trappen.

Onzen koning Leopold heeft toch eyndelyk door bidden en smeeken van zyn schoon-papatje Lodewyk-Philip verkregen dat hy niet tusschen de verdeeling der schuld zal komen; zoo dat den koning van Vrankryk zal zorgen, dat wy de *oneffe centiemen* niet zullen betalen, als wy jaerlyks 23 millioenen francs, benevens de provincien Luxemburg en Limburg gedeeltelyk zullen afstaen zal den koning van Vrankryk trachten af te krygen, zoo dat wy dan toch veel zullen gewonnen hebben!...

Wat de bewoners van het limburg- en luxemburgsche aengaet, daer wil den franschen burger-koning niet tusschen komen, neen, dat is der moeyte niet waerdig; dry mael honderd duyzend zielen in de handen der vyanden overleveren, daer ziet eenen koning niet na! het plan der dwingelanden is toch maer om alle menschen in de slaverny te dompelen. Het is aen ons om dit niet te laten geschieden, want zy welke zich gewillig in de slaverny laten dompelen, zyn geene vryheyd waerdig! (Hevige toejuyging.)

In de *Émancipation* van gisteren (22 july) leest men eenen artikel uyt het *Handelsblad* van Holland, waerin deze volgens eene correspondentie van Londen,

van den 17 dezer, schryft : « Dat de conferentie der mogendheden op heden maendag, 23 july, voor de eerste mael by elkanderen komt, om over de belgisch-hollandsche zaken te beslissen, en dat het zeker is dat de 24 artiekelz zonder de minste verandering zullen aengenomen worden, want dat het God dank nog zoo ver niet gekomen is, dat de groote mogendheden van Europa zich door eene handsvol volk, zoo als de Belgen, zullen laten afschrikken. »

Indien nochtans de Belgen, welke zoo kleyn in getal zyn, elkanderen als ware broeders willen de hand toe reyken, dan zullen zy voor die groote volksverdruckers niet moeten ten onderen geven, om dat er in alle europische landen menschen gevonden worden die hunne slaverny moede zyn, en liever tegen hunne eygene verdruckers dan tegen ons zullen stryden. Zelfs in geheel Duytschland zyn er mannen welke slechts het oogenblik afwachten waerop zy de kans klaer hebben om hunne ketens te verbreken; en heeft Belgie in 1830 byna de oorzaak geweest dat de meeste europische volkeren hunne vryheyd weder bekwamen, dit zelfde zou nog wel kunnen gebeuren.

Doch dan mogen wy ons op geene grooten verlaten, of wy zullen varen zoo als wy in 1830 gevaren zyn; zy zullen ons leyden, wiegen, verkoopen en leveren, indien wy niet oppassen om ons niet te laten leveren.

Hiervan zyn ons de voorbeelden nog levendig voor de oogen. Na den eersten dag dat het volk de wapens had opgenomen, is het dadelyk door de grooten, welke zich aen het hoofd plaetsen, bedrogen geworden. Wat hebben de heeren gedaen welke dagelyks op het stads-huus vergaderden? Waerom hebben zy zoo spoedig mogelyk het volk de wapens door drank en geld zien afhandig te maken? Wat was de *garde urbaine* en *garde-de-sûreté* welke zy onder de burgers oprigtte? was dit niet alles omdat de grooten beter hunne rollen zouden kunnen spelen? Hebben zy de mannen van het volk niet ontwapend om dat zy dezelve vreesden, wanneer zy hunne schelmery en verradery mogten ontdekken.

Wat heeft het volk gevonden, toen het op aenraden van eenen luykenaar in het stads-huus vloog? — Twee kisten met geweren en eene met oranje kokardens!...

Wat zou er van ons geworden zyn, indien wy ons op de heeren van het stads-huus vertrouwd hadden? Wy waren verkocht en geleverd geworden! Het eerste was welligt reeds geschied, doch het laetste heeft niet kunnen lukken.

Nu zyn onze broeders van Limburg en Luxemburg misschien ook reeds verkocht, en het hangt van ons af om hen te laten leveren. Maer zal het belgisch volk zoo laf zyn om deszelfs broeders in de handen van den vyand te werpen (Verscheyde stemmen : neen! neen! dat zal niet geschieden!)

Indien Belgien de zoo schandelyke 24 artiekelen wil aennemen, als dan zal den koning van Holland met ons in de beste vriendschap willen leven, en zelfs onzen koning met alle eer erkennen, schryft het *Handelsblad* verder. Wy willen gaerne gelooven dat den koning van Holland onzen koning zeer gaerne zien zal, en ons in het geheel geen kwaed zal doen, wanneer wy hem jaerlyks 23 millioenen francs, benevens twee provincien afstaen; op zulk eene wyze zullen wy met den grootsten dwingeland der wereld kunnen vriend worden.

Hadden de Hollanders ten tyde van Philippus den II, hem jaerlyks zoo een sommetje willen na het hoofd werpen en 300.000 menschen als slaven overleveren, hy zou hun ook gaerne gezien, en de prins van Oranje als een echte stadhouder herkend hebben, doch de Hollanders hadden liever te stryden en tot den laetsten man op te offeren, dan eenen lagen en onregtvaardigen vrede te maken. Wy zullen ook liever tot den laetsten man op offeren, dan als ondankbaren, onze broeders van Limburg en Luxemburg aen den vyand over te leveren, en hem nog daer en boven 23 millioenen per jaer geven. (Bravo, bravo van alle kanten.)

In den *Éclair* van maendag leest men dat de bezetting van de vesting Luxemburg, wederom met 3 bataillons versterkt is, en dat er spraek is dat den koning de deputatie van Luxemburg niet zal ontvangen, zoo dat de zaken onder de hand al geschied zyn, doch wanneer den koning niettegenstaende den algemeenen wil van het volk met de monarken en groote verdruckers van Europa over een is gekomen, om ons te stroopen en den koning van Holland te bevoor-deelen, dan mag onzen koning niet beschouwd worden als onzen weldoener, maer als onzen verdrucker, welke ten voordeele van den vyand in de plaets van voor zyn volk zorgt. (Algemeene toejuyging.)

Het volk heeft van in den beginne onzer revolutie, altoos kwaed geweest op de orangisten, om dat het deze beschouwde als mannen welke met den vyand verbonden waren, maer wanneer onzen koning nu de 24 artikels aen-neemt, hoe moet men hem dan beschouwen? (Verscheydene stemmen: als eenen grooten orangist.) Ja, zeker als den eersten orangist, vrienden, want alle de orangisten te zamen, zullen ons zoo veel nadeel niet toe gebragt hebben als onzen koning wanneer hy de 24 artikels aenneemt. (Bravo, bravo).

Pelerin. Voorzitter ik vraag het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

Pelerin. Daer aen kunnen wy weder zien dat wy ons op geene groote ver-trouwen mogen, en dat wy altyd zullen bedrogen worden zoo lang wy onze zaken zelf niet zullen ter hert nemen; daer om ben ik van gevoelen dat wy geen moed mogen verloren geven, al zou den koning en alle onze ministers de 24 artikels aennemem, zoo is het ons pligt van daer tegen te protesteren en met alle geweld daer tegen op te komen. Het zullen zy toch niet zyn welke dit betalen moeten, die heeren geven er dus niet om, al moeten wy wat meer op-brenghen en al moeten er 300.000 menschen aen den vyand overgeleverd worden, wat vragen zy daer na, als zy hunne vette traktementen maer behouden!

Al is het dus dat onzen koning zeker in Engeland zal wezen om de afgezanten van Luxemburg niet te ontvangen, laten wy dan onze broeders in de plaets van den koning ontvangen, en hen zeggen: brave, al is het dat onzen koning en ministers u verlaten, wy zullen u daerom niet verlaten, wy zullen u niet als ondankbare broeders verraden en in de handen van den vyand, welke gy met ons verslagen hebt, leveren. (Bravo, en handgeklap van alle zyden.)

Over eene vaderlandsche volksfeest.

J. Kats. Voorzitter ik vraag het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Ik stem volkomen met onzen vriend *Pelerin* overeen, dat wy onze broeders van Luxemburg en Limburg moeten ontvangen, al is het dat zy door onzen koning niet aenhoord zullen worden. Maer hoe zullen wy dit doen? de heeren blinkende patriotten, waer van wy in de voorgaende meeting gesproken hebben, zyn vrydag in eene zael van het stadhuys by elkanderen gekomen, alwaer zy een vyftigtal persoonen verzocht hadden, om over het banquet of patriotten-feest te beraedslagen, dat zy zouden geven, om er de deputatie van Luxemburg en Limburg te noodigen, welke met hun adresse, uyt naem van alle hunne medebroeders hier na Brussel komen, om met geweld tegen de 24 artikels te protesteren.

De heeren *Jottrand* en *Roussel* hebben op die vergadering voorgedragen, om van dit banquet eene ware volksfeest te maken, zoo niet dat men het dan geen patriotiek banquet kon noemen, dat zy daer om voor stelde om den prys van dit banquet zoo laeg te stellen als mogelyk is. Doch daer zyn de heeren tegen op gekomen en hebben gezegd dat zy toch vooral moesten maken dat dit banquet uyt treffelyke lieden bestond; ook dat zy moesten zien om op dit

banquet zeer goede wyn te hebben, welke men aen geen lage prys kan bekomen, en dat de goede wyn ook goede patriotismus inboezemd. (Algemeen gelach.) Daerop hebben deze heeren besloten dat den prys van dit patriotiek banquet maer 15 francs par persoon zal bedragen. (Algemeene verontwaardiging.) Zoo dat alle de mannen van het volk geheel buyten dit volksfeest gesloten zyn, want waer is de man welke 15 francs aen eenen maeltijd voor zynen persoon kan besteden? Eenige van die patriotieke vergadering hebben dadelyk hun afscheyd genomen, waeronder wy tot ons genoegen den heer Moeremans bemerkten.

Verschedene ware vaderlanders zyn eveneens gekomen om een tweede banquet, dat meer naer een volks-feest zal gelyken als dat van 15 fr., op te rigten, alwaer men eenen geringen prys zal betalen, op dat het zoo wel aen de mannen van het volk als aen de heeren zal toegelaten wezen. Men zal deze week nog eens byeenkomen, om hier over te raedplegen.

Indien dit mogt plaets hebben, zoo twyfel ik niet, of de meeste mannen van het volk zullen hier van deel maken, en wy zullen dan eens zien of daer op dit volksfeest, alwaer men bier zal drinken, zoo veel patriotismus niet zal gevonden worden, als op dat alwaer men lekkeren wyn zal drinken. (Bravo, ik teeken, riep men van alle kanten.)

Pelerin. Voorzitter ik vraeg het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

Pelerin. Daer hebben wy alweder eene proef dat wy ons nooyt op de groote vertrouwen mogen, al hebben zy zelf den naem van patriotten, want ziet, daer zyn nu eenige heeren welke eene patriotieke feest willen oprigten, en om er het volk buyten te sluyten, zoo stellen zy eenen prys van 15 francs, om dat zy wel weten dat er geene mannen van het volk zyn, welke zoo veel geld missen kunnen. En dat zyn nu de mannen, welke zich voor verdedigers van ons land willen uytgeven, en terwyl zy van verdediging spreken, verstooten zy reeds hunne eygene medebroeders. (Algemeene en levendige toejuyging.)

Voor het oprigten eener ware volksfeest stem ik volkomen toe, doch zy moet vooral aen eenen prys wezen, dat er den minste werkman kan deel van maken en als dan zullen wy aen de groote heeren laten zien dat den tyd gekomen is, dat het volk zyn eygen regt weet te handhaven, zonder hen van noode te hebben. (Bravo, bravo.)

Over de constitutie.

Voorzitter. Den sekretaris is verzocht om den artikkel 48 der grondwet voor te lezen.

Sekretaris. — « Art. 48. De kiezingen worden gedaen in de plaetsen en » gedeeltens der provincien door de wet bepaeld. »

Dezen artikkel is met volle stemmen aengenomen.

Sekretaris. — « Art. 49. De kieswet bepaeld het getal der gedeputeerden » volgens de bevolking; dit getal mag de proportie van eenen gedeputeerden » op 40.000 inwooners niet overtreffen. Zy bepaeld insgelyks de noodige » vereyschten om kiezer te zyn als ook de kiezingsbewerkingen. »

Voorzitter. Vraegt er iemand het woord over dezen artikkel?

J. Kats. Voorzitter ik vraeg het woord?

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

J. Kats. Zoo het my voorkomt is eenen vertegenwoordiger op 40.000 inwooners wat weynig, niet met de tegenwoordige kies-wet, daer er meer dan dry-vierde deelen van het volk buyten hun wettig kies-regt gesloten zyn, hetwelk voorzeker eene der grootste onregtvaardigheden is, welke er kan gevonden worden.

Ik stel dus voor om eenen vertegenwoordiger op de tien-duyzend inwooners te nemen; van eenen anderen kant stel ik voor, dat men by dezen artikel zal voegen dat alle klassen van menschen verpligt zyn, om hunne vertegenwoordigers uyt hunne klassen te benoemen.

Byvoorbeeld de heeren zullen heeren, de burgers zullen burgers en de werklieden zullen werklieden voor hunne vertegenwoordigers benoemen.

Alle deze volksvertegenwoordigers moeten nog gelyk in rang staen, volgens den artikel 6 onzer constitutie, want als die der heeren meer te zeggen hadden, als die der werklieden dan zou het volk alwederom verzaekt of bedrogen worden. (Bravo, bravo.)

De rede waerom ik hier voorstel dat elke volks-klas verpligt is om uyt haer midden hare vertegenwoordigers te kiezen, is om voor te komen, dat de groote eygenaers, fabrikanten en kooplieden geene intriegens zouden kunnen gebruyken, om het werkvolk, dat min of meer van hen afhankelyk is, tot hun voordeel te doen stemmen en daarmede zouden wy wederom niets dan heeren voor volksvertegenwoordigers bekomen.

En het schynt dat de heeren den toestand van het volk niet kennen of willen kennen, want van alle de heeren vertegenwoordigers welke in de kamer zitten, hoort men zelden of nooyt voor de ware belangen van het volk spreken; maer wel om in Turkyen en Algiers afgezanten met vette traktementen te stellen of om de marienen op onze zee te versterken en om de belastingen op te slagen, op eene wyze dat de ryken er buyten blyven, en de armen meer door gestroopt worden. (Bravo, bravo.)

Ik stel den artikel 49 dan op de volgende wyze voor :

« Art. 49. De kies-wet bepaelt het getal en de vereyschte der gedeputeerden » in de proportie van eenen op 10.000 inwoners. Zy bepaeld insgelyks de » noodige vereyschten om kiezer te zyn, als ook de kiezings-bewerkingen. »

Dezen artikel is met volle stemmen aengenomen.

Vervolgens is de zitting opgeligt en tot den volgenden maendag verschoven.

B.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 28 july.

Meer dan honderd democraten waren er donderdag laetstleden in het lokaal der meetings vergaderd, ten eynde den grondslag te discutereren eener groote volksfeest, welke zal opgedragen worden aen de deputatien van Limburg en Luxemburg, by hunne aenstaende aenkomst te Brussel.

Daer een zelfde gedacht alle de leden der vergadering bezielde, namentlyk eene patriotieke demonstratie te weeg te brengen, aen de welke een groot getal personen zouden kunnen deel nemen, zoo heeft men niet veel tyd en woorden noodig gehad om zich te verstaen over 't geheel en de kleyne omstandigheden van het voorgestelde plan. Men heeft vooreerst de dry volgende punten vastgesteld : 1° De deputatien op het oogenblik hunner aenkomst in stad, in menigte te gemoede te gaen, en hen te begroete, door geschut en toejuygingen, 2° hen op dezelfde wyze vergezellen tot aen het paleys des konings, op den dag hunner ontvangst, indien dezelve zou plaets hebben ; 3° een groot publiek banquet geven op hetwelk de beyde deputatien, benevens de gekwetste van September zullen genoodigd worden.

Den prys van het banquet is bepaeld op EENEN FRANC par hoofd ; men heeft zich reeds verzekerd van een lokaal het welk rond de 1500 gasten zal kunnen behouden en het zal niet te groot wezen indien den yver om in te teekenen, die zich reeds van alle kanten toont, blyft voortduren. Verscheyde personen, ofschoon maer eene plaets voor zich houdende, hebben voor 20 fr., anderen voor

10, en een groot voor meeder dan den minimum ingeteekend, zoo dat het gemaklyk zal wezen de kosten der uytgenoodigde te dekken.

Eene Commissie van 13 leden is benoemd geworden om alle de noodige maetregelen te nemen, de intekeningslysten rond te deelen, de fondsen te ontvangen, de toosten of gezondheids-dronken voor te stellen en met de provincie te corresponderen.

De Commissie komt reeds den volgenden programme af te kondigen :

PROGRAMME

Van den OPROEP aen alle belgische vaderlanders, tot het oprigten eener nationale volks-feest of banquet,

Die er in Brussel zal gehouden worden om de afgezanten van Limburg en Luxemburg plegtig te ontvangen, en met elkanderen den band van ware vaderlandsche liefde nauwer toe te sluyten, en gelyk tegen de aenneming der 24 artikelen te protesteren, opdat er niemand van ons aen den vyand zou overgeleverd worden, en dat wy onder de zware belastingen om de hollandsche schuld te betalen niet zouden moeten bezwyken.

Hier toe heeft de commissie van de volks-feest het volgende besloten :

Art. 1. Een ieder is vry om van dit feest deel te maken, mits zich vooraf daer toe te laten inschryven aen EENEN FRANC par persoon. Het is aen elk vry voor eene grootere som in te schryven, ten eynde de kosten te dekken der uytgenoodigingen welke zullen gedaen worden.

Art. 2. Men kan op de volgende plaetsen te Brussel inschryven.

a. Dagelyks van 8 uren des morgens tot 6 uren des avonds in de drukkerij van den *Radical* en den *Volksvriend* in de Gootstraet, n. 4.

b. Dagelyks van 12 tot 2 uren op het kantoor van den *Volksvriend*, by J. Kats, in de Satroozen straet, n. 42.

c. Dagelyks van 12 1/2 tot 1 1/2 uer by M. Pelerin, in de Noord-straet, n. 11.

d. Alle avonden van 8 tot tien uren in de estaminet *De Rede*, tegen over het kantoor van den *Belge*, op de Paepe-Veste.

Art. 3. In alle andere plaetsen van Belgien, zullen de patriotten welke van deze feest verlangen deel te maken, onder hen eene plaets naer goed vinden verkiezen.

Art. 4. Men betaeld by het intekenen het beloop der inschryving, voor hetwelk men eene kaart bekomt, die voor quittance dient.

Art. 5. Alle dagen zal het geld der inschryving in handen van den heer Felix Delhasse, negociant, gestort worden, welke als kassier benoemd is.

Art. 6. Den dag en het uer waer op de feest en het banquet zal plaets hebben zal ten minste vier dagen te voren door de gazetten en proklamatiën in alle plaetsen worden bekend gemaekt.

Art. 7. Dry dagen voor de feest moeten de lysten met het geld van alle andere plaetsen, vragt-vry aen M. Alex. Delhasse, sekretaris der commissie, op het kantoor van den *Radical*, in de Steen-straet, N. 46, worden toegezonden.

Na dezen tyd zullen de inschryvings-lysten gesloten zyn.

Art. 8. De commissie zal door programmen laten weten : ten 1°, waer en op welke wyze de feest zal geschieden; ten 2°, de plaets waer de patriotten zullen by elkanderen komen om met volle plegtigheyd de gedeputeerden van Limburg en Luxemburg te gaen ontvangen en ten 3°, de straten langs waer den treyn zal door trekken.

Art. 9. Om alle ongeregeldheden voor te komen, zullen alle de patriotten welke van de feest deel maken, in tien, *decurien*, verdeeld worden, en ieder tiental zal zynen chef of tien-man benoemen, welke voor de order zynere manschappen moet instaan.

Art. 10. Onder de 10 jaren kan men van deze volks-feest geen deel maken.

Art. 11. De Commissie is zamen gesteld uyt :

MM. BAILLY, geemployeerden ;

Den majoor BRAIVE ;

BROERMANS, slotmaker ;

DACY, botmaker ;

ALEXANDER DELHASSE, opsteller van den *Radical* ;

FELIX DELHASSE, nég., ouden officier der *volontaire* ;

GILLO, schilder, ouden kapiteyn der genie ;

L. JOTTRAND, advokaet, oud lid van het congres ;

J. KATS, opsteller van den *Volksvriend* ;

KOSTER, kruydenier ;

PELERIN, botmaker ;

PUTTE, schrynwerker ;

THUNS, schrynwerker en voorzitter der meeting.

Het correctionneel gerechts-hof heeft de personen vry gesproken welke door het gerechts-hof van enkele politie waren veroordeeld geworden, wegens de nacht troebels onlangs alhier ontstaen, ter gelegenheyd van de herkiezing onzer regentie. De zael was zoo vol advokaten dat de regters bang waren hen allen te moeten aenhooren ; de zaak is dus zonder pleytgeding afgeloopen.

— Woensdag zyn er 2 officieren op het groot maelders fabriek, dat op den buyten Boulevard tegen over de exerceerplaets van het kleyn kasteeltje, ligt, geweest om aldaer naer de werklieden te vragen, welke van het slagen der soldaten geklaegd hebben, doch den directeur heeft die heeren niet willen in zyn fabriek laten. Wy zyn verwonderd dat deze heeren nog de ombeschaemdheyd durven gebruyken om de mannen, welke voor het regt gesproken hebben, te durven achtervolgen, willen zy deze ook op zyn soldaets mishandelen ?

— Men spreek veel van eene aenstaende vermeerdering van den prys der plaetsen in de waggons op den yzeren-weg. — Dat is zeker om voor te komen dat er zoo veel werkvolk niet meer zou reyzen, omdat zy daerdoor te veel verlicht worden.

— De engelsche vertaling der verhandeling van den volksvertegenwoordiger Dumortier over het verdrag der vier-en-twintig artikels is van de pers gekomen.

C.) MENGELINGEN.

Wy denken onze lezers geen ondienst te doen door hen met het verdrag der 24 artikels, die thans zoo veel misnoegen baren, bekend te maken ; het hen te gelyk tot leydraed strekken in het lezen van het belangryk werkje van M. Dumortier, hetwelk wy in feuilletons laten volgen :

Verdrag der XXIV artikelen.

Art. 1. Het belgisch grondgebied zal zamengesteld zyn uyt de provincien : Zuyd-Brabant, Luyk, Namen, Henegouw, West-Vlaenderen, Oost-Vlaenderen, Antwerpen en Limburg ; zoodanig als dezelve behoord hebben tot het in 1815 gevestigd Vereenigd Koningryk der Nederlanden, met uytzondering van de distrikten der provincie Limburg, aangewezen in art. 4.

Het belgisch grondgebied zal bovendien bevatten dat gedeelte van het groot-hertogdom Luxemburg, hetwelk in art. 2 word aengeduyd.

Art. 2. Z.M. den koning der Nederlanden, groot-hertog van Luxemburg, stemt er in toe, dat de grenzen van het belgisch grondgebied in het groot-hertogdom Luxemburg zoodanig zullen zyn, als hieronder omschreven word :

Te beginnen van de fransche grenzen af, tusschen Rodange, hetwelk aen het groot-hertogdom van Luxemburg zal blyven, en Athus, hetwelk aen Belgien zal behooren, zal er eene lyn getrokken worden, welke — den weg van Arlon naer Longwy, de stad Arlon met haer gebied, en den weg van Arlon naer Bastogne aen Belgien latende — tusschen Mesançy, hetwelk op belgisch grondgebied zal liggen, en Clemançy, hetwelk aen het groot-hertogdom van Luxemburg zal verblyven, op Steinfort zal aenloopen, welke plaets insgelyks aen het groot-hertogdom zal verblyven; — van Steinfort zal deze lyn in de rigting van Eischen, Heebus, Guirsch, Oberpalen, Grendel, Nothomb, Parette en Perlé tot aen Martelange verlengd worden, moетende Heebus, Guirsch, Grendel, Nothomb en Parette aen Belgien, en Eischen, Oberpalen, Perlé en Martelange aen het groot-hertogdom behooren; van Martelange zal gezeyde lyn den loop der Sure, welker daelweg de grensscheyding tusschen de beyde staten zal uytmaken, volgen tot tegenover Tintange, van waer de zelve in de regts mogelyke rigting tot aen de tegenwoordige grens van het arrondissement van Diekirch verlengd worden en doorgaen zal tusschen Surreт, Marlange, Jarchamps, die zy aen het groot-hertogdom Luxemburg zal laten, en Honville, Livarchamp en Lontre-mange, welke tot het belgisch grondgebied zullen behooren; vervolgens in de omstreken van Doncols en Sanlez, welke aen het groot-hertogdom zullen blyven, de tegenwoordige grens van het arrondissement Diekirch bereykende, zal de bedoelde lyn de gezeyde grens volgen tot aen die van het Pruyssisch grondgebied. Al het grondgebied, alle de steden, plaetsen en oorden, ten westen van deze lyn gelegen zullen aen Belgien behooren; en al het grondgebied, alle de steden, plaetsen en oorden, ten oosten van die zelve lyn gelegen, zullen by voortduring aen het groot-hertogdom van Luxemburg blyven toebehooren.

Het is de bedoeling, dat de commissarissen voor de grensscheyding, waarvan in art. 5 word melding gemaekt, — deze lyn trekkende, en zich zoo veel mogelyk gedragende aen de omschryving, welke hierboven daervan gemaekt is, alsmede aen de aanwyzingen op de kaart, welke ter meerdere duydelykheyd by het tegenwoordig artikel gevoegd is — zoo wel op de plaetselyke gesteldheyd als op het gerief, hetwelk aen beyde zyden daeruyt zal kunnen voort vloeyen, acht zullen slaen.

Art. 3. Z.M. den koning der Nederlanden, groot-hertog van Luxemburg, zal voor het gebied, by den vorigen art. afgestaen, eene schadeloosstelling van grondgebied erlangen in de provincie Limburg.

Art. 4. Ter uytvoering van dat gedeelte van art. 1, hetwelk betrekking heeft op de provincie Limburg, en ten gevolge van den afstand van grondgebied, dien den koning der Nederlanden in art. 2 doet, zal gezeyden koning het zy in deszelfs hoedanigheyd als groot-hertog van Luxemburg, het zy om met Holland vereenigd te worden, de landstreken bezitten, waarvan de grenzen hier onder worden aangewezen :

1° Op den regten oever der Maes:

By de voormalige hollandsche enclaves op gezeyden oever in de provincie Limburg, zullen gevoegd worden de distrikten dier zelve provincie op den zelve oever, welke in 1790 niet aen de Staten-Generael toebehoorden, in dier voegen dat het gedeelte der tegenwoordige provincie Limburg, het welk op

den regten oever der Maes gelegen, en tusschen deze rivier ten Westen, de grenzen van het Pruyssisch grondgebied ten Oosten, de tegenwoordige grens der provincie Luyk ten Zuyden, en Hollandsch Gelderland ten Noorden begrepen is, voortaan geheel en al aen Zyne Majesteyt den koning der Nederlanden zal toebehooren, het zy in deszelfs hoedanigheyt als groothertog van Luxemburg, het zy om met Holland vereenigt te worden.

2° *Op den linken oever der Maes:*

Te beginnen van het zuydlykste punt der Hollandsche provincie Noord-Brabant zal er, volgens de hierby gevoegde kaart, eene lyn getrokken worden, welke, boven Wessem, tusschen deze plaets en Stevenswaardt, op de Maes zal uytloopen, ter plaets alwaer zich op den linken Maes-oever de grenzen der tegenwoordig arrondissement Roermonde en Maestricht aenraken; in diervoege dat Bergerot, Stamproy, Neer-Itteren, Ittervoord en Thorn, met derzelver gebied, gelyk mede alle de anderen plaetsen, ten Noorden van deze lyn gelegen een deel van het Hollandsch grondgebied zullen uytmaken.

De voormalige Hollandsche enclaves in de provincie Limburg op den linken Maes-oever zullen aen Belgen toebehooren, met uytzondering van de stad Maestricht, welke, met een gebied van 1200 vademmen in de doorsnede, te rekenen van het uytwendig glacis der vesting op gezeyden oever van die rivier, in volle souvereiniteyt en eygendom door Zyne Majesteyt den koning der Nederlanden zal worden bezeten.

Art. 5. Z.M. den Koning der Nederlanden, groothertog van Luxemburg, zal zich met het Duytsch Bondgenootschap en de agnaten van het Huys van Nassauw verstaen over de toepassing der in de artikels 3 en 4 vervatte bepalingen, alsmede over alle de schikkingen, het zy met de bovengenoemde agnaten van het huys van Nassauw, het zy met het Duytsch Bondgenootschap noodzakelyk zouden kunnen maken.

Art. 6. Ten gevolge van de hiervoren vastgestelde schikkingen over het grondgebied, doet elke der beyde partyen wederkeerig en voor altyd afstand van al het grondgebied, alle de steden, plaetsen en oorden, gelegen binnen de grenzen der bezettingen van de andere party, zoodanig als deze in de artikels 1, 2 en 4 omschreven zyn.

De bedoelde grenzen zullen, in overeenkomst met die zelve artikelen, door Belgische en Hollandsche kommissarissen voor de grensscheyding getrokken worden, die zoo spoedig mogelyk binnen de stad Maestricht zullen byeen komen.

Art. 7. Belgen zal binnen de in art. 1, 2 en 4 aangewezene grenzen eenen onafhangelijken en voortdurend onzijdigen staet uytmaken. Het zal gehouden zyn, die zelve onzijdigheyt jegens alle de andere staten in acht te nemen.

Art. 8. De waterloozing voor Vlaenderen zal tusschen Holland en Belgen geregeld worden in overeenkomst met de bepalingen ten dien aenzien in art. 6 van het definitief verdrag vastgesteld, dat den 8 november 1785 tusschen Z.M. den keyzer van Duytschland en de Staten-Generael gesloten is. In overeenkomst met dien artikel, zullen benoemde kommissarissen zich over de toepassing der daerby gemaekte beschikkingen verstaen.

(Het vervolg in den aenstaenden n^o.)

D.) BRUSSELSCHE MEETING.

Maendag, den 30 july, des avonds om 8 uren, zal er publieke meeting gehouden worden, in de zaal der *Rede*, op de Paepe-Veste, by C. Kats. — Men zal in deze meeting handelen over het voornaemste nieuws der afgeloopene week, als ook over de Belgische constitutie.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

13. Den Volksvriend, Zondags-blad, 9 september 1838, jg. 3.
nr. 61 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN DEN 3 SEPTEMBER 1838.

Inhoud.

Over de onophoudelyke lasteringen van den *Belge*. — Wie de vyanden der burgers zyn. — Over het bygelooft.

Juyst ten 8 uren opende den voorzitter J. Thuns de zitting, en verzocht den sekretaris het proces-verbael der voorgaende zitting, alsmede het order van den dag voor te lezen. Na de aflezing en aenneming van het proces-verbael, verzocht J. Kats het woord, en hetzelfde bekomen hebbende, verhaelde hy het volgende :

Over de onophoudelyke lasteringen van den *Belge*.

Al wie den verkeerden waarheyd schryvenden *Belge* leest, ondervind wel dat hy in alderhande lasteringen en domme leugens tegen de meeting nog altoos voortgaat, en, zoo het schynt, altyd zal blyven voortgaan, zoo lang hy bestaen zal; dat hy hiertoe voor hem zeer voordeelige reden heeft, is ongetwyfeld, want er bestaen geene schryvers welke zonder eenen grooten intrest zoo moedwillig zullen liegen als den *Belge* tot heden toe van de meeting gedaen heeft, daer er geene gazet bestaet, welke nauwkeuriger van de meetinge zou kunnen schryven als den *Belge*, mits dezelve tegen over zyn kantoor en drukkerij gehouden worden.

Volgens het schryven van den *Belge*, zoo zyn de grondstellingen der meeting het slechtste en verachtelykste wat er voor de menschelyke zamenleving kan bedacht worden, en wy zyn de vyanden van gansch het menschdom en byzonder van de burgerklasse.

Hoe is het mogelyk dat eenen gazetschryver van eene vrye vergadering zoo durft spreken? Hoe kan de meeting tegen iemand zyn welke de regtveerdigheyd voor heeft, daer het aen iederen persoon vry staet om in de meeting te komen en aldaer tegen alle onrecht te protesteren of te wederleggen? Niemand is daerin ooyt verhinderd geworden, het zyn slechts de persoonlyke geschillen welke uyt de meeting verbannen zyn, maer geenszins de discutie der grondstellingen, waerin een ieder vry is, en niemand heeft het regt om zyne grondstellingen of gevoelens voor de beste te doen doorgaan; het publiek of alle de tegenwoordig zynde personen zyn de regters die dezelve goed of afkeuren, zoo dat de meeting eene plaets is alwaer geene valsche grondstellingen kunnen geleerd worden, zoo lang als er lieden zyn welke het regt of de waarheyd willen voorstaen.

Alle de gene welke dus even als den *Belge* kwaed van de meeting spreken of schryven, geven te kennen dat zy zelfs schaemteloze lasteraers of kwaed sprekers zyn, die niet anders werken, dan om de meeting te kunnen vernietigen en er een ieder afkeerig van te maken, omdat zy wel weten dat de meeting het volk verlicht, iets dat alle bedriegers en verdrukkers niet gaerne hebben. (Bravo, bravo.)

Wie de vyanden der burgers zyn.

Den *Belge* durft zeggen, dat de meeting tegen de burgers is, zoo dat de burgers, volgens zyne valsche verklaringen, de leden der meeting als hunne

(1) ARAB., CRB., 617. Zie nr. 280. Niet opgenomen : het feuilleton (2 gedichten, getekend S : *De Ruyters lof* en *De Menschlievendheyd*) en een annonce voor JOTTRAND L., *L'Association du Peuple de la Grande-Bretagne et de l'Irlande au 6 août 1838*.

vyanden moeten beschouwen. — Hoe kan dat mogelyk zyn, daer het hoofddoel der meeting alleen het algemeen welzyn ten oogmerk heeft, zoo dat zy niet tegen de burgers kan zyn, ten waer deze tegen het algemeen welzyn zouden werken, en dit kunnen wy niet veronderstellen.

De meeting kan ook aen de burgers niet nadeelig wezen daer zy geen centiem van den staet trekt, zoo dat er geene hoegenaemde conterbutie voor dezelve moet opgebracht worden, iets dat nogtans voor zoo vele onnoodige dingen geschied. Zoo moeten, by voorbeeld, de burgers en werklieden, waervan men alle belastingen haelt, wederom 45.000 francs voor eenen kardinaels hoed geven, om dat het zyne majesteyt behaegt heeft zulk een kleyn sommeken aen den bisschop van Mechelen toe te staen, om eenen kardinaels hoed naer Roomen te gaen halen, en hem nog daerenboven jaerlyks eene vermeerdering van 10 of 12 duyzend francs traktement verleend, om dat M. Sterkx nu onder eenen hoed in plaets van onder eenen myter het volk zal misleyden. (Toejuyging.)

Dat men deze lieden welke het afgeperste geld zoo onnoodig verkwisten, als vyanden der burgers en ambachtslieden beschouwd, is regtveerdig, maer niet degene welke zulke schelmeryen bespreken, want deze zorgen voor het geluk der burgers zoo wel als voor dat des volks, daer zy beyde hunnen intrest bewaken.

De andere vyanden der burgers zyn de bankisten en *exploiteurs*, welke met hunne monster fabrieken en naemlooze maetschappyyen den geheelen burgerstand willen ten onderen brengen, om maer twee soorten van menschen, dat zyn ryken en armen of heeren en slaven te bekomen, het welk zy reeds ver genoeg gebragt hebben. Het is dus meer dan tyd dat de burgers zich met het volk of de werkende klasse vereenigen, willen zy zich aen hunnen naderenden val nog ontrukken.

Over het bygeloof.

Het bygeloof is voorzeker eene der verdervelykste en schandelykste middelen, welke men heeft kunnen bedenken om het volk te misleyden en ongelukkig te maken, en alle die gene, welke zich daeraen pligtig maken, om het volk te misleyden, zyn zeker van de slechtste menschen, welke er kunnen gevonden worden, omdat zy mede helpen om hunne broeders in het verderf te storten.

Het zyn niet alleen de priesters, welke het volk in het bygeloof houden, maer zelfs zeer vele wereldlyke en wel byzonder de mannen, welke ons thans regeren, maken zich daeraen pligtig, en zelfs overtreden de wet, om het volk in het bygeloof toe te geven en zy overtreden de wet, om het volk dat het bygeloof en het onregt wil tegen werken te beletten.

Zoo heeft men ons verboden om het Belgisch vaendel over straet te dragen, wanneer wy eene *demonstratie* aen onze broeders van Luxemburg bewezen hebben, om ons tegen de aenneming der 24 artiekels te verzetten, en daer is niet eenen artikkel in de wet, welke het dragen van het belgisch nationaal vaendel verbied, maer het dragen van wapens door mannen, welke niet van land, stads of gemeente-regering zyn, is door de wet streng verboden, en nogtans zyn er gisteren verscheydene maetschappyyen na Halle kermis gegaen, met trommels, vaendels en burgers in soldaten gekleed en met geweren, degens en sabels, en dat waerom, om aen een houte postuer iets te gaen opofferen, waerna zy zelve gebrek lyden, en dat laten de heeren der policie toe, ofschoon het met de wet strydig is, en als het volk tot de handhaving der belgische regten een belgisch vaendel wil dragen, durven zy dit beletten, ofschoon zulks door niet eene wet kan verboden worden. Is dat niet dobbel slecht van de heeren der wet zelve? (Bravo, bravo, handgeklap en getrap met de voeten.)

Vanhekke. Voorzitter ik vraeg het woord.

Voorzitter. Gy hebt het woord vriend.

Vanhekke. Ik heb over deze zaken nog iets aen te merken, doch eerst wil ik u een korte vergelykenis mededeelen :

« Er waren eens 2 groote schurken die alles verzonnen hadden om hunne » medebroeders te bedriegen om zonder werken van het zweet huns gelyken » in den wellust te kunnen leven.

» Daer was eenen vyver welke hun niet toebehoorde, en waer veel visch » in was; hier op wilden zy gaerne visschen, maer zy konden daer niets verrigten » zonder door de opletters gezien te worden. Eenen van hen nam zyn net en » ging in de stad op straet visschen en vong niets dan slyk en modder, dat hy » echter zorgvuldig by een raepde. Alle de menschen, tot zelfs die welke rond » den vyver waren, kwamen geloopt om dezen wonderlyken visscher te zien » visschen; zy begonnen alle te lagchen en riepen : die man is zot; maer terwyl » zy zich met zyne zotte streken vermaekte vischte zynen confrater alle den vis » van den vyver, en zoo bedrogen zy beyde het volk, en deelde onder hun den » visch. »

Zou men deze gelykenis niet kunnen toepassen op onzen koning en den bisschop van Mechelen ?

Het net dat den bisschop gebruykte was den jubilé van het houte postuerke van onze O. L. V. van Hanswyk ; alle het meeste belgisch volk is daarna toe gekomen, om deze zottigheyd te zien en terwyl het volk zich daarmede vermaekte, hebben zy vergeten om tegen de 24 artiekels maetregelen te nemen en wie weet of onzen koning en de ministers niet reeds met de andere monarchen zyn overeen gekomen om de 24 artiekels aen te nemen, daer zy nu op gemak waren, terwyl het volk zich met de Mechelschen zotten vermaekte.

(Algemeen gelach en eene levendige toejuyging.)

Dat de visschers van het gouvernement en de priesters zamen doen, moeten wy niet meer bewyzen; zy haten en verdommen elkanderen voor de oogen van het volk, en zy overladen elkanderen met geschenken, welke zy van het volk hebben weten te vinden, dan geeft onzen protestanten en vrymetselaers koning aen den Mechelschen bisschop eene snuyfdoos van 40.000 francs, om dat hy met heylig doopsel de erfzonden van zyn kettters kind heeft afgewasschen, en nu geeft hy hem weer 12.000 fr. verhooging van pensioen en 45.000 fr. om eene reys naer Roomen te gaen doen, om den kardinaels-hoed te gaen halen, en voor eenige maenden heeft den bisschop met zyne confraters alle de vrymetselaers in den ban der heylige kerk geslagen, en in den winter prediken onze priesters of volksbedriegers dat zy geen brood noch houillekaertjes van de vrymetselaers mogten ontvangen, en onzen bisschop ontvangt van eenen vrymetselaer-ketter zulke vette brokken; moet men nu niet bekennen dat deze 2 zotten zeer wel overeengekomen zyn, om ons met alle hunne zottigheyd op eene fyne wyze te verneuken. (Bravo, bravo, handgeklap en getrap met de voeten dat de geheele zael daverde.)

Ziet daer eene korte schets van het gene in deze meeting is behandeld geworden.

B.) OVER DE KUNST-WERKTUYGEN.

*Zamenspraek tusschen meester Geestryk,
en Klaes Ambacht.*

Geestryk.

Goeden dag Klaes, hoe vaert gy, my dunkt dat gy niet wel gezind zyt.

Klaes.

Dan dunkt gy de waarheyd Geestryk, want ik ben kwalyk gezind.

Geestryk.

Mag ik weten waerom?

Klaes.

Waerom? Om dat ik reeds 14 dagen zonder werk ben, myne vrouw is ziekelyk en mynen oudsten zoon Jacob heeft gisteren op zynen winkel ook gedaen gekregen; wy moeten met zes eten, en niet een, welke iets kan verdienen, die verdomde mekaniken.

Geestryk.

Is dat de schuld van die mekaniken, Klaes?

Klaes.

Zeker is dat de schuld van de mekaniken; wy waren 10 perswerkers op onzen winkel, en nu doen 2 mannen het zelfde werk, sedert dat er eene pers met vuer gaet, zoo dat wy nu met achte zonder werk zyn. Waeraen hebben wy dit te danken?

Geestryk.

Maer denkt gy Klaes, dat er nu minder werklieden arbeyden, als voor er nog niet een stoomtuyg, *machine à vapeur*, bestond?

Klaes.

Ja zeker, doch zeg my ook eens om welke rede bedienen zich de ryken van de mekanieken of stoom-machienen?

Geestryk.

Om dat zy daer meer voordeel uyt trekken.

Klaes.

En komt dit voordeel niet doordien zy veel minder aen arbeyds-loon moeten uytgeven.

Geestryk.

De menschen welke aen de stoom-machienen werken, winnen toch niet minder, als die gene, welke met de handen hunnen zwaren arbeyd verrigten.

Klaes.

Dat is wel waer, voor het eerste, maer een derde of vierde gedeelte blyft maer werk behouden; de overige hebben in het geheel niets meer te verdienen.

Geestryk.

Deze krygen dan toch ligt weder iets anders te verrigten.

Klaes.

Dat zeyde men over een paer jaren ook van de letterzetterz; toen was het : daer zullen veel meer letterzetterz noodig zyn als nu, want de drukkery zal nu goedkooper zyn, zoo dat er veel meer boeken verkocht zullen worden als nu; daerop leerde de meeste jongheyd letterzetten, en nu is de helft zonder werk, zoo dat de mekanieken alles bederven. Ik wilde dat alle de mekanieken of kunst-machienen in het diepste der zee lagen.

Geestryk.

Wat zoudt gy dan gewonnen hebben?

Klaes.

Dan zou ik werk hebben, en nu moet ik en mynen zoon Jacob loopen en myn huysgezin laten gebrek lyden; er blyft ons niets meer over, dan gelyk naer het bedelaerswerkhuis Terkameren te gaen, om daer als gevangenen te leven.

Geestryk.

Ik beklaeg u broeder, doch uw ongeluk is niet aen de mekanieken of stoommachienen toe te schryven.

Klaes.

Wat denkt gy mynheer! Denkt gy dan dat ik te luy ben te werken, ben ik die...

Geestryk.

Halt broeder, niet te haestig, indien gy my wilt aenhooren zal ik u overtuigen.

Klaes.

Aenhooren? Ach ja, daervoor heb ik thans tyd genoeg, ik verlet toch niets! Maer de mekanieken veroorzaken niets dan armoede.

Geestryk.

Denkt gy dan dat de mekanieken eten verslinden?

Klaes.

Neen dat niet.

Geestryk.

Hebben de mekanieken kleederen noodig?

Klaes.

Neen, dat ook niet.

Geestryk.

Maer waerom kunnen de mekanieken dan armoede veroorzaken?

Klaes.

Om dat zy ons werk benemen.

Geestryk.

Wel daerdoor komt zoo veel meer gemak op de wereld.

Klaes.

Ja, wy moeten nu minder eten.

Geestryk.

Maer gy hebt reeds bekend dat de machienen geen eten verslinden.

Klaes.

En eventwel zyn zy de oorzaak dat ik en zoo vele andere menschen zonder werk zyn; wat helpt het of er door de machienen geen minder eten op de aerde komt, als wy niet werken verdienen wy geen geld, en als wy geen hebben kunnen wy geen eten noch kleederen koopen. Ik heb wel hooren zeggen dat het nog zoo ver zal komen, dat de meeste werken met machienen of mekanieken zullen verrigt worden. Wat zal er dan van de werkende klasse worden mynheer?

Geestryk.

Niets anders dan haer regt vragen, zoo de meeste niet van armoede en gebrek willen ontkomen.

Klaes.

Wat regt? Wy kunnen zonder geld geen voedsel bekomen, hoe zullen wy dan regt bekomen?

Geestryk.

Als er menschen zyn, welke braef zyn en aen levensmiddelen gebrek lyden, dat is eene proef dat zy geen regt hebben en het roept wraek over de bestuurders der maetschappy, welke hunne arme broeders verdrukken.

Klaes.

Ja, er bestaen nu ook middelen om de arme menschen voedsel te verschaffen, wanneer zy zich als misdadigers in de bedelaers-werkhuizen willen laten opsluyten. En ik geloof dat de hedendaegsche ryken met hunne monster-fabrieken en stoom-machienen geen ander oogmerk hebben, dan om te maken dat alle werklieden zich voor wat water en brood als gevangenen laten opsluyten om geheel en al als slaven te werken.

Geestryk.

Dat zal niet aen de monster-fabrieken noch de kunstmachienen, maer wel aen de werklieden zelve te wyten zyn, wanneer dit zal gebeuren.

Klaes.

Door welke rede? Hoe zullen wy arme duyvels, ons tegen de arglistige en schandelyke oogmerken der grooten verzetten?

Geestryk.

Door u met elkanderen te vereenigen om de ware oorzaak van hun lyden op te sporen.

Klaes.

En als wy die gevonden hebben?

Geestryk.

Dan hebben wy slechts te willen om onze kwalen te verdryven en onzen toestand te verbeteren.

Klaes.

Wel daer is niet eenen armen mensch, of hy wil zynen toestand verbeteren.

Geestryk.

Ja, maer door verkeerde en onmogelyke middelen, en zoo er ook zyn, welke deze middelen kennen, dan zyn zy verdeeld, en dat is wel de voornaemste oorzaak, waerom de armen of werkende menschen zich zelve niet kunnen helpen.

Klaes.

Dat zeg ik ook, wy zouden ons gelyk tegen alle de machienen moeten verzetten.

Geestryk.

Ongelukkige, geloof my, niet om dat ik eenen mekaniekmaker ben, maer ik zal u door gegronde rede verklaren dat de mekanieken zelfs het geluk of voordeel van allen, in de plaets van het ongeluk der meeste en het voordeel van eenige zouden bewerken, wat zeg ik, indien het wel ingerigt is, zyn de mekanieken alleen ten voordeele der werklieden.

Klaes.

Hoe is dat mogelyk?

Geestryk.

Wat voor lieden moeten door het werk bestaen?

Klaes.

Wel dat spreekt van zelve, de werklieden.

Geestryk.

En waer toe dienen de mekanieken?

Klaes.

Wel om in eenen korten tyd veel werk te verrigten.

Geestryk.

Wel nu, als de werklieden alleen het werk verrigten, dan spreekt het immers van zelve dat alle werktuygen welke er worden uytgevonden om het werk te vergemakkelyken of te bespoedigen, slechts ten voordeel en gemak der werklieden moeten strekken.

Klaes.

Dat ondervind ik ook, ik mag nu dagelyks wandelen in plaets van werken, doch ik ben zoo gelukkig niet als onzen koning, welke voor het wandelen betaeld wordt.

Geestryk.

Daer zit juyst de knoop vriend, gy hebt reeds bekend dat de werklieden alleen zyn, welke het werk verrigten, gevolgendlyk moeten alle kunst-werktuygen slechts voordeel en gemak aen de werkende klasse toebrengen; als het zoo niet is, is dit niet aen de werktuygen maer aen het misbruyk dat men van dezelve maekt toe te wyten.

Klaes.

Maer hoe zullen wy dit veranderen, de ryken aen wie die machienen toebehooren, zyn toch meester om hiervan zoo veel voordeel te trekken als zy willen.

Geestryk.

Ja wel, in zoo verre zy hierdoor niemand benadeelen.

Klaes.

Ja, daer zien de ryke lieden veel naer.

Geestryk.

Wanneer de ryken er niet na zien, om hunne arme broeders te benadeelen, dan moeten de armen er na zien, en de ryke beletten dat zy hen benadeelen. « Het is niet alleen aen de dieven te wyten, dat zy stelen, zy, welke bestolen worden, zyn ook dikwyls schuldig. »

Klaes.

Maer hoe zullen wy dat beletten? Men heeft wetten om het stelen te beletten, maer niet om de ryken te beletten, dat zy met hunne zoogenaemde nyverheyd (*industrie*) en koophandel het volk benadeelen.

Geestryk.

Daer hebt gy juist den nagel op den kop geslagen, Klaes. Dit is de oorzaak waerom de werkende klasse nog langs alle kanten bedrogen en gestroopt wordt, om dat er geene wetten bestaen, welke dit verbieden.

Klaes.

Wel nu, hoe wilt gy dan dat wy ons tegen de intrigens der ryken beschermen zonder wetten.

Geestryk.

Door niets anders dan uw wettig regt te vragen, dat ieder lid der zamenleving of maetschappy moet hebben.

Klaes.

Waerin bestaet dit wettig regt?

Geestryk.

Dat wettig regt is dit dat alle menschen moeten hebben, welke in het zelfde land woonen, zoo dat alle menschen, voor eerst, hun regt van kiezen zouden moeten hebben, zoo wel de armen als de ryken.

Klaes.

Dat zullen zy ons nooyt toestaen.

Geestryk.

Waerom niet?

Klaes.

Om dat wy arm zyn.

Geestryk.

Is dat regt, dat de arme menschen geen regt hebben?

Klaes.

Neen zeker niet, maer hoe veel is er tegenwoordig in de wereld niet, dat geen regt is?

Geestryk.

Het is onze pligt, om alles wat geen regt is te helpen vernietigen, om het regt te helpen tot stand te brengen.

Klaes.

Hoe is dat mogelyk, de arme menschen kunnen niets doen?

Geestryk.

De arme menschen kunnen alles doen, want zy maken het grootste gedeelte des volks uyt; het zyn zy die den staet onderhouden, in geval van oorlog verdedigen; en het zyn zelfs de werklieden die zich zoodanig hebben laten misleyden, dat zy zich zelve op het bevel der grooten in de slaverny houden.

Klaes.

Wat willen wy daeraen doen?

Geestryk.

Welke eene vraeg, wilt gy dan niet werken?

Klaes.

Ja zeker wil ik werken, indien ik maer werk had!

Geestryk.

Maer hoe wilt gy werken, als eenen os, ezel of ander lastdier, zonder te weten waerom?

Geestryk.

Neen als een mensch, want het spreekt van zelfs, dat er zich niemand met de beesten wil vergelyken.

Geestryk.

Nu, al wie zich niet met de beesten of redelooze dieren wil vergelyken, moet zich dan door anderen niet laten leyden, zonder te weten hoe of waerom. Den os en den ezel werken ook, maer zy weten niet om welke rede, en dat is ook niet noodig, daer de natuer hen met geene rede begaefd heeft; maer zoo is het niet met de werklieden gelegen, deze zyn menschen, zoo wel als de ryke; dat zy arm zyn is niet de schuld der natuer, want deze heeft geene ryke noch arme geschapen; zy komen allen gelyk, behoefstig en naekt ter wereld, en de wereld zelve brengt meer dan genoegzaam vruchten voort voor alle hare kinderen.

Klaes.

En nogtans zyn er zoo vele welke aen alle noodwendigheden gebrek hebben.

Geestryk.

Om dat er zoo vele zyn welke meer dan 2, 3, 4, 10, 20, ja honderdmaal zoo veel bezitten als zy volgens het regt der natuer mogen hebben. En weet gy nu ook waerdoor dit komt?

Klaes.

Omdat de ryken, door hunnen rykdom nog altoos ryker en ryker kunnen worden, en dat zy dezen rykdom aen hunne kinderen of naestbestaende laten erven, die met dezen rykdom weder in staet zyn andere schatten te vergaderen.

Geestryk.

Zie, daer hebt gy nu zelf de voornaemste oorzaak van de groote armoede der meeste opgelost, want het is door het geld of den rykdom dat de ryken de kunstmachienen bemagtigen, en dit hun eygendom geworden zynde, zoo

denken zy dat het hen vry staet om daarmede zoo veel mogelyk zich zelve te bevoordeelen en anderen te benadeleen, zonder in aenmerking te nemen dat zy hierdoor hunne arme broeders ten gronde helpen, waerdoor zy, in der daed beschouwd, niet alleen de verdrukkers, maer zelfs de vernietigers zyn van hunne broeders, welke zy als zich zelve moesten beminnen.

Klaes.

Ach mynheer Geestryk! hoe gelukkig zouden wy zyn, indien de ryken dit verstaen wilden.

Geestryk.

Dat zullen zy nooyt verstaen vriend, om dat dit met hunnen intrest, waeraen zy boven alles verslaeft zyn, strydig is.

Klaes.

Hoe zal dit ooyt veranderen?

Geestryk.

Zoohaest als het grootste gedeelte dit zal verstaen, welke daer intrest in vinden.

Klaes.

Dan moeten de werklieden slechts het voorbeeld der ryken volgen.

Geestryk.

Juyst geraden, doch dit in eene tegenovergestelde rigting, dat is : de ryken vinden alles uyt om het volk te verdrukken; en het volk moet alles uytvinden, om zich niet te laten verdrukken, hetwelk veel gemakkelyker is, want de laetste moeten niets dan regt, en de eerste kunnen niets dan onregt gebruyken.

Klaes.

Maer de eerste of ryke menschen zullen altyd zeggen dat zy regt hebben.

Geestryk.

Dat zal toch niet langer duren, dan tot dat het grootste gedeelte volk met zyn regt zal zyn bekend; alsdan zullen deze tot hunne ryke broeders zeggen : broeders gy hebt ons lang genoeg verdrukt en mishandeld, het is genoeg, staet ons ons regt toe, zoo gy niet wilt dat wy u als roovers en moorders beschouwen.

Klaes.

Bravo broeders! Gy hebt volkomen gelyk.

Geestryk.

Wat denkt gy nu, indien het volk zyn regt bekomt dat ieder zyne stem mag en moet geven tot het benoemen van representante of volksvertegenwoordigers, welke wet er zal moeten voorgesteld worden, om de ryken te beletten dat zy door geen hoegenaemd middel hunne arme broeders of het volk meer kunnen stroopen?

Klaes.

Neen, daer heb ik nog niet op gedacht.

Geestryk.

Dat komt om dat gy u maer weynig met de meeting of volksvergadering hebt opgehouden, welke reeds in het derde jaer in Brussel bestaet.

Klaes.

Ja, men heeft my daervan altyd veel kwaed gezegd.

Geestryk.

Daerin zit de eerste kwael, dat de werklieden niet beter weten, om dat zy naer het zeggen zonder zelf nadenken hooren — Doch daerover eenen anderen keer verder.

(Vervolg in den aenstaende n°.)

C.) ...

Wy komen van den standvastigen, getrouwen, opregten, vryheidsgezinde en heldhaftigen Broglia zoon eenen grooten en langen artikkel door den deurwaerder Polack te ontvangen, voor een antwoord, op dat gene wat wy van dien onbevleeten in onzen n° 58 van den 19 augusty 1838 gezegd hebben, waervan wy slechts het volgende alleen daerop betrekking hebbende, aen onze lezers zullen mededeelen, latende hem de vryheyd, om het overige van zyne heylige litanie door zynen confrater, den waerheidschryvenden *Belge*, aen het publiek mede te deelen; en is dit nog niet genoeg, dat hy dan maer zorgt om spoedig mogelyk de in duyge gevalle onpartydige meeting weder op te rigten, alwaer men gewoon was, om met zulke zaken het volk weg te jagen.

Aen Mynheer Kats, hoofdsteller van den Volksvriend.

« In de meeting van den 13 augusty laetsleden, alsook in den 58sten n° van » uw blad, ben ik op eene lafhertige en schandelyke wyze belasterd. Ik heb u » daer over eenen brief toegezonden, welken gy geweygerd hebt openbaer te » maken, het geen partydigheyd, onregtveerdigheyd en dwinglandy is. Uyt » naem der wet op de drukpers, zende ik u, by deurwaerder, de volgende antwoord » om in den *Volksvriend* geplaetst te worden, in afwachting dat den prokureur » des konings aen myne tegen u ingediende klagt regt verschaffen.

» Gy hebt my, op de valsche aenkragt van eenen uwer vrienden, J. Mertens, » beledigd en belasterd, met my voor eenen eerroover, schelm, schurk, verrader » te doen doorgaen.

» Ziet hier de zaek : in eene herberg liep het gesprek, onder eenige persoonen, » op den thans onthalsden Lafosse, en men noemde de plaetsen alwaer hy » gewoon was te gaen : den *Odéon*, den *Domino*, den *Bril*. Daerop antwoorde » ik dat men my verzekerd had dat hy ook in de meeting kwam. De heeren » l'abbé Helsen, Bourotte, Colbert bevestigen dit door een certifikaet hierby » gevoegd. — Nu is het geen Mertens verhaeld heeft geene schaemteloze » leugen? Waerom heb ik de woorden schelm, verrader, schurk, eerroover » verdiend? — Lafosse mogt in de meeting komen zoo wel als wie, vermits » zy gelyk herbergen voor een iegelyk open is. »

In dezen artikkel wil dien grooten man nu laten zien dat hy geheel en al onschuldig is, doch wy vinden daerin dat hy zich zelve eer pligtig dan wel onpligtig verklaerd, want hy bekend hier zelf dat hy gezegd heeft : *men heeft my verzekerd dat hy ook in de meeting kwam*. En waer heeft hy dat gezegd? in den estaminet van Helsen, alwaer J. Mertens bier tapt, welke estaminet op het voorgeborgte van Schaerbeek onder St-Joos ten Noode gelegten is.

Den laster brief, welke den *Belge* van den moordenaar Lafosse en de meeting aen zyne lezers heeft medegedeelt, is te St.-Joos ten Noode op het voorgeborgte van Schaerbeek geschreven, en door J. Mertens geteekend. Dit alles in aenmerking genomen, geeft meer bewyzen dat den zoo hardschreeuwenden Broglia meer aen deze zaak schuldig is, dan niet, en wy gelooven niet dat onze lezers anders denken, zoo lang dien grooten man geene klaerdere proeven zal aen den dag brengen, te meer, wanneer wy hierby nog het volgende in aenmerking nemen.

Op maendag den 20 augusty 1838 des morgens omstreeks 9 uren, stond onzen hoofdsteller Jacob Kats, met den heer Michiels in de Mussche-stræet te spreken; den heer Coutelier, welke daer voorby kwam, zag hen staen en kwam by hen zonder dat hy door Kats noch Michiels geroepen werdt.

Den heer Coutelier, welke de zaak van Broglia over Lafosse in den *Volksvriend* gelezen had, verhaelde voor waerheyd, dat hy wel wist dat de valschheyd, welke er van Lafosse en de meeting in den *Belge* gestaen had, van Broglia moest voortkomen, want dat op den zelfden dag als dit des avonds voor de eerste mael in den *Belge* gestaen had, Broglia des morgens in de Kogelstraet by hem kwam gelooopen en zeyde : gy zult gaen lagchen, ik ga eene *farce* uytrigten, ik heb een artiekeltje over Lafosse en de meeting, welke ik naer den *Belge* gaen dragen. Daerop verhaelt den scherpienden Broglia in zyne litanie, welke hy ons gezonden heeft :

« Ik ben met twee getuygen by Coutelier gegaen welken verklaerd heeft » dat hy zulks nooyt gezegt had, aengezien het valsch was... ».

Is dit nu een bewys dat Coutelier dit niet gezegd heeft, of zyn die getuygen en Broglia zoodanig opregt, dat zy op zich zullen nemen, om onder eed te verklaren, dat Coutelier aen J. Kats en mynheer Michiels het voorgaende niet gezegd heeft? Wy zyn nieuwsgierig om dit te weten.

Noch eene andere zaak, welke ons wonder voorkomt, is deze : Waerom zegt dan Broglia niet wie of hem verzekerd had, dat Lafosse in de meeting kwam, is dezen man misschien dood? En ten andere, hoe kan iemand aen hem verzekeren dat den moordenaar Lafosse in de meeting kwam, daer den letterkundigen Broglia gedurig de meeting bywoonde, tot dat het proces van den *Lynx* plaets had, als wanneer hy den orangist speelde, en geheel overdreven de party van Van den Plas koos en in de meeting van den 16 april 1838 publiek de ministers Evain, Wilmar en den intendant-militaire Bassompierre voor dieven uyt-schelde.

Van toen af is hy in de meeting door de meeste leden als eenen agent *provocateur* aenzien geworden, om dat zulke rede niet anders konde strekken, dan om de meeting te kunnen vernietigen.

Om dat wy deze eerroovingen niet in den *Volksvriend* wilde stellen, was den heer Broglia gestoord, doch wy zullen het aen onze lezers, het publiek en zelfs de justicie overlaten, of wy hierin ongelyk gehad hebben en of niet alle werkingen, welke zulk eenen man tegen ons verrigt, niet voortkomen om de meeting te benadeelen. En wat zyn dat voor mannen welke dat doen?

D.) INLANDSCHE KRONYK.

Brussel, den 8 september.

De heeren Fallon, voorzitter der rekenkamer en Dujardin, secretaris-generael van het ministerie der finantien, zyn hier terug uyt Londen, alwaer zy onzen gezant Van de Weyer opzigtelyk het vraegstuk der nederlandsche schuld by zyne onderhandelingen met de conferentie behulpzaam zyn geweest.

Maer men vergeet de gevolgen hiervan by te voegen; dat zal zeker op zyn onverwachts komen.

— Dezer dagen hebben op den vyver te Etterbeek zeer belangryke proefnemingen in de tegenwoordigheyd van vele aenschouwers plaets gehad. Eerst traden een tiental soldaten in het water. By middel van eenen toestel rondom de lendenen, dreven zy op het water, gingen naer goedvinden in alle wendingen en verrichten alle soorten van krygsoeffeningen. Terwyl zy hunne wapens laedden waren de kolf en den haen onder water, het welk hun niet belette te vuren, tot groote verwondering der aenschouwers. Vervolgens is een kleyn vlottend kanon gekomen, met zyne wielen en dryvende effen op het water; dit kanon wierd door twee vlottende mannen geladen en losgebrand zonder achteruyt te stooten. Vervolgens is gekomen eenen *Neptunus* in volle montering, te weten: den blauwen baerd, kroon en lyftogt, den scharlaken mantel en den drytand. Hy wandelde over het water by middel van een toestel van vyf voeten lang aen elkeen zyner voeten gehecht, en scheen zich met gemak te bewegen. Zekeren heer Teissere is den uytvinder van alle deze aerdigheden.

— Alphonse, eenen tooneelist die in ons schouwburg van het Park de boertige rollen (*rôles de commique*) speelde, heeft zich in zyne kamer opgehangen.

— Lodewyk Geefs, den jongsten der dry gebroeders, die den eersten prys voor de beeldhouwkunst te Gend behaald heeft, komt twee eere-penningen te behalen by de academie van Parys.

— De steêrt-ster Mercel, voor 1838 aengekondigd, zal van op het eynde dezer maend zichtbaer wezen. Men denkt de zelve met de blote oog van september tot in december te zullen kunnen beschouwen.

— De eerste aflevering van het letterkundig hekelschrift, PEERLALA, zal in den loop der aenstaende week verschynen.

— Mynheer den advokaet Jottrand komt een werkje in het licht te geven over de noodzakelykheyd der volksvereenigingen. (Zie deannoncen.) Wy zullen in onzen volgenden n^o verder over dit werkje spreken.

— Men schryft uyt Gend.

Men verneemt dat het engelsche bybel-genootschap de boekzael onzer hooge school met eene volledige verzameling van bybels, in allerley talen gedrukt, komt te verryken.

— Twee Noord-Amerikanen hebben zich voorleden zaterdag morgend by eenen horlogie-maker te Gend begeven, en hebben er voor 1110 francs goude zak-uurwerken gekocht, in betaling daer van eene banknoot van 1615 francs aanbiedende, welke schynt valsch te zyn. Men heeft zich ter opzoeking der twee vreemdelingen begeven, die plotslings hun hotel verlaten hadden. Alle de aengewende poogingen ter hunner ontdekking zyn tot nu toe vruchteloos gebleven.

— In den loop van 1831 vertrouwde eenen ryken eygenaer van Roermonde eenen voerman twee zakken met 900 francs kroonen toe, om de zelve in een naburig dorp te dragen. Den voerman vertrok op den bepaelden dag, maer eene halve myl van de stad wierden hem de zakken afgenomen, ten minsten beweerde hy dit altyd wanneer hy voor het hof van assisen van Tongeren verscheen, en by gebrek van getuygen wierd hy losgelaten. Dezen man keerde daer op naer Roermonde terug en hernam zyn beroep, terwyl den eygenaer der 900 kroonen, wanhopende de zelve ooyt weder te krygen, zich in zyn verlies vertroostte. Hy had het zelve geheel vergeten, wanneer hem op eenen avond een pak wierd toegezonden, behelzende een deel van zyn geld en de belofte van het overig weder te geven. Inderdaed, van tyd tot tyd wierden hem kleyne sommen toegezonden, en nu heeft hy byna alle zyne schade ingehaald, zonder dat het hem moglyk is geweest den *eerlyken dief* te ontdekken, die hem deze zendingen doet.

— Men leest in de *Gazette van Gend*:

Den groote en lange *vryheyds peêrs*, den 7 mey 1831 voor het groot vleeschhuys alhier geplaatst, is gisteren avond by een hevige onweder met den *vryheyds hoed* grootdeels door den donder afgeslagen. Slechte voorttekenen!

— Eene monster-raep, in eenen moeshof te Hulste gegroeyd, is nu in den *Café Belge* te Kortryk te zien; deze aerdvruucht weegt elf ponden.

— Men komt te Londen proefnemingen te doen over de hoedanigheden van het kork, welke de voordeeligste uytkomsten gegeven hebben. Niet alleenlyk leveren matrassen, oor-kussen en peuluwen, met gemalen kork gemaakt, alle de elasticiteyt en alle de zachtheyd der wol en van het peerdshair, maer zelfs is het herkend geworden dat eene dier matrassen, 25 ponden wegende, in het water het gewigt van zeven menschen konde verdragen. De zee-lieden en personen die langdurige zee-reyzen moeten doen, zouden het gebruyk van kork in hunne beddingen niet mogen verzuymen, zoo wel voor de gemaklykheyd der ligging dan voor het nut het welk dit gebruyk hun in geval van schipbreuk kan aanbieden.

E.) MENGELINGEN. LYFSTRAF VAN EENEN GENDSCHEN SPOTSCHRIFTMAKER.
— 1460.

Hans zie eens dien langen plakbrief daer voor u aen den muer gehecht. — Ja, Denys, wat bediedt dat? — Hoe! weet gy niet dat men sedert twee dagen spotschriften in de straten tegen Philips van Bourgonje verspreidt en alom schriften tegen zynen bevalligen persoon aenplakt? Zie, boven dit plakschrift is eene in 't rood geschilderde galg, er hangt een man met keten der gulde vlies aen; herkent gy dien? — Ja! nu verstaen ik, 't is... — Zoo luid niet vriend, men mogt ons hooren; kom, laten wy ons hier zoolang voor dit plakaet niet stil staen, wy zouden verdagt schynen. — Dit zeggende verlieten de twee Gentenaren den hoek der Vrydag-markt, waer de goede hertog aen eene galg vastgehecht, schandelyk aen de openbare spot ten toon hing. Zy vervolgden hunnen weg, elkander zachtjes aansprekende: — Dit alles zou niet geschieden, zeyde Hans, hadden de goede Gentenaren zich niet schandelyk met blooten hoofde en barevoets genade aen hunnen vorst vragende, moeten vernederen. Als ik denk, dat ik, deken der brouwers, de knien heb moeten buygen. — En ik dan volgde in myn hemd Sint Bavo's abt en Karthuizers prior, dank en genade roepende, met myne kollegas van het magistraet! een gendsche deken zich zoo laeg vernederen!... Volgens my was die oproer wettig. — Wel zeker; had men den raed naer Kortryk, dan naer Dendermonde en dan naer Yperen niet verplaatst? En die duivelsche belasting op het zout, achtiën parisysche stuyvers per zak, dit verdruchte ons schandelyk! Die verdoemde Hauwel en Steven Formelis! zy zyn het die de zoutlast, ware satansche knevelary, uytvonden; ook hebben zy een slecht kwaert uers op de Vrydag-merkt, toen men hun de vorm der kap afsnee, doorgebracht. — Ja! het hoofd, niet waer? By Sint Lieven! Hans hadden wy te Gaver gezegepraeld, wy zouden den bevalligen vorst onzen meester, garen te ertwynen gegeven hebben. Dien dag ontvongen wy eenen harden schok; nogtans hebben onze witte kapjes dapper gestreden. En ons Magistraet dan, heeft het zich vertoonnd hein! zeven schepenen bleven op het slagveld, en zeven anderen werden doodelyk gewond. — Ons verlies was schroomelyk Denys: 16.000 onzer dapperen gedood of in de Schelde vermoord!... — Ja, maer ook hadden wy fraeye overwinningen gehad: voor Ruppelmonde hebben wy Corveille den Bourgontschen bastaerd gedood. Op het kasteel van Poucke werd de reus Jacob Delalaing vernield. En toen wy naer het beleg van Oudenaerde snelden dan, daer liepen wy naer toe gelyk naer een lustig banket; ook was de toorn

onzes heeren zoo groot, dat heden de Percelle- en Heuvelpoorten alle donderdagen nog gesloten zyn, om dat het een donderdag was dat die poorten ons zagen uittrekken om Oudenaerde te gaen belegeren. — Gelyk den tyd verdwynt, Denys! dit alles geschiedde in 1454 en zie daer, nu zyn wy in wynmaend 1460, zonder dat de rust wel hersteld zy, getuigen die plakschriften : 't is dat er nog wraeklusten zyn; 't is dat een groot volk niet ligtelyk de vernedering vergeet.

De deken der brouwers en de gewezen magistraet spraken nog, toen zy de Lange Munt omkeerende, eene oneindige menigte langs 's Gravenbrug in de Korte Munt na 't Oud-burg zagen wenden. Verwonderd van eenen zoo onverwachten zamenloop, naderden zy Jan Vanraverschot, deken der keure die by hen stond, om hem de reden te vragen. — Hoe! weet gy niet? zeide hy. — Eh wel! wat? — Men komt den voornaemsten opsteller der spotschriften en der plakbrieven tegen den hertog opgesteld, aentehouden : 't is Jacob Devos, een onzer oude hoofdmannen, die zich zoo dapperlyk te Gaver onderscheidde; gy zult hem na St Graversteen gaen zien geleiden. De deken eindigde zyne uitlegging, toen eene bende gewapende zwarte kappen, of 's vorsten wachten, te voorschyn kwam, den rang aen de menigte doende openen, en Jakob Devos gekroond als een struikrover, achter zich slepende. De stoet ging stilzwygend voorby, en verdween onder het duistere gewelf van 't Oud-burg; de menigte buigde op zich zelven, gelyk eene baer welk een schips kiel oogenblikkelyk komt van een te scheiden, bleef nog kortstondig staen tot dat de sluippoorten van 't oude Graven-Slot gesloten werden, en eindigde met allengskens te verdwynen.

'S anderdags werd Jakob Devos naer 't Slot van Vilvorde geleid, het welk sedert de vereeniging der Belgische Provintien onder de regering van Philippus van Bourgogne staets-gevangenis was geworden.

De misdaed die de onvoorzigtige Gentenaer bedreven had, was eene misdaed van hertogelyk majesteit schennis; ook werd er eene bezondere volmagt genoemd om dezen aanslag tegen 's vorsten weerdigheid te onderzoeken. Jakob Devos werd veroordeeld om levende met vier peerden van een gescheurd te worden; doch op de dringende verzoeken van het Gentsche Magistraet, waarvan de pligtige eertyds deel had gemaakt, verkreeg die afgrysselyke straf eenige verzagting, en Jakob Devos werd tot de halsregting en om naer de uytvoering zyn ligchaem in stukken gesneden te worden, veroordeeld.

De 19 van wynmaend 1460, was van 's morgens de Verleplaets met volk opgepropt, en de naburige straten braekten er nog geduriglyk uyt, die zich golfgewys gelyk eene ruime zee perstte.

In 't midden der plaets stond een schavot met wel gewapende wachten omringd; tusschen twee van zwarte kappen dubbele hagen, van 't schavot tot aen 't Oud-burg, teekende zich eene smalle baen, om den misdadigen doorgang te laten. Eindelyk klepte drymael de uitvoeringsklok; Jacob Devos in hemd, verscheen door den beul vergezeld; alle twee klommen 't schavot op; er was een oogenblik stilzwygen; men hoorde iets gelyk de kloep van een byl nedervallen, dan niets meer, de slagtoffer had geeindigd te leven... Toen ('t is schrikkelyk om zeggen) werd het nog bevende lyk in stukken gehouwen, de ingewanden uitgetrokken en in eenen lederen zak geworpen.

Na deze bloedige uitvoering gingen 's groot halsregters helpers, ieder een stuk van dit menschelyk overblyfsel dragende, naer verscheide hoeken der stad, waer zy dezelve aen d'oogen van het verschrikte volk moesten ten toon hangen.

De beul stapte vooruit en ging 't hoofd van Jakob Devos op eene pyk verheven, buiten de Percelepoort planten; de vier andere deelen van het verminkte kadaver werden op vorken gesteken, welke vreeslyk op de Percelle-, Sinte Lievens-, Brusselsche- en Antwerpsche poorten uytstaken, om den volkeren voor schouw-

spel en de hongerige raven tot voedsel te dienen. De lederen zak die 's slagtoffers ingewanden bevatte, werd aen eene galg gehangen.

Die afgryslyke straf, waervan dit tydstip ons meer dan een voorbeeld oplevert, schynt de begunstigde straf te zyn, die Philippus, zoo gezeyd DE GOEDE, zich behaegde de mannen welke zich niet wilde laten verdrukken op te leggen; zoo menschlievend handelen de aristocraten.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

14. Den Volksvriend, Weêrgalm der Vlaemsche Meetings, februari 1839, jg. 4, nr. 5, blz. 35-42 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN ZONDAG DEN 17 FEBRUARY 1839.

Inhoud.

Adresse der belgische werklieden aen de werklieden van Engeland. — Over het schandelyk uytstrooyen van geld. — Over de weder opening der kamer. — Geen Belg mag in den schandelyken menschen-handel toestemmen. — Proklamatie aen het belgisch leger.

Eenige minuten na elf uren voormiddag opende den voorzitter J. Thuns de zitting in eene vergadering waer zoo veel menschen tegenwoordig waren, dat men daer in het geheel niet kon bemerken dat het den zondag van grooten *Carnaval* was.

Na de aflezing en aenneming van het proces-verbael, leesde den sekretaris volgende adresse aen de engelsche werklieden voor :

Adresse der Belgische werklieden aen de werklieden van Engeland.

Broeders.

« Het is reeds twee en een half jaer geleden dat gy, Werklieden der Engelsche Meetings, met ons, Werklieden der Belgische Meetings, een verbond hebt aengegaen, om elkander zoo veel mogelyk broederlyke hulp te bewyzen, om ons des te beter tegen de magt der onderdrukkers te kunnen staende houden.

» Thans schynt het oogenblik gekomen te zyn, waerin wy ons genoodzaekt vinden de broederlyke hulp van alle vryheyd-minnaren in te roepen, daer alle de dwingelanden van Europa een verbond gemaekt hebben om de belgische natie tot de slaverny der middel-eeuwen terug te brengen.

» De gekroonde beheerschers hebben in uwe hoofdstad besloten dat wy 400.000 onzer broeders, met al wat zy bezitten, tegen hunnen wil, aen eenen verjaegden dwingeland moeten overleveren, dat wy onzen koophandel en onze nyverheyd moeten laten vernietigen en dat wy nog daer en boven 10 à 11 millioenen francs 's jaers aen den koning van Holland zullen moeten opbrengen. — Gy ziet het, Broeders, de dwingelanden hebben reeds de Polen ten onderen gebragt, nu willen zy ons, de Belgen, vernietigen, om naderhand U, en alle andere volken weder in de diepste slaverny te dompelen.

Daer alle de Europische dwingelanden zamen spannen om beurtelings alle volken ten onderen te brengen, zoo zyn ook de volken verpligt zamen te spannen, om zich tegen hunne verdrukkers te verzetten. — Alle de Belgen, wien het bloed der voorouders nog door de aderen stroomt, zyn bereyd dit bloed

(1) Centrale stadsbibliothek Antwerpen, Specimen, Brussel, doos U-Z. Zie nr. 290.

op te offeren, om de vryheyd en hunne broeders te verdedigen, welke de gekroonde hoofden hen willen ontrukken; doch zy vertrouwen zich ook op U, Broeders en Werklieden van Engeland, zy hopen dat gy uwe gedane beloften zult getrouw blyven, en dat gy alle mogelyke hulp zult toezenden, om uwe Belgische Broeders tegen het geweld hunner verdrukkers te beschermen. — Met goedkeuring van alle de leden der Brusselsche Meeting.

Den Voorzitter der Meeting,
J. Thuns.

Op last van het Comité,
J. Kats, Sekretaris.

Dit adresse werdt met de levendigste toejuyging van alle de toehoorders goedgekeurd, en besloten dat het zoo spoedig mogelyk naer de werklieden der engelsche meetings zou opgezonden worden, waer om men dan ook algemeen besloot dat het alleen door den voorzitter en den sekretaris, op naem van geheel de meeting, zou geteekend worden. — Jacob Kats vervolgens het woord bekomen hebbende, verhaelde het volgende :

Over het schandelyk uytstrooyen van geld.

Wy hebben in onze voorgaende meeting verhaeld dat het gerucht algemeen door de stad verspreyd was, dat den heer Courouble, gewezene commissaris, in de jenever kroegen geld uytstrooyde om *Vive Leopold* en *Vive la paix* te roepen, het welk meer ten na, dan wel ten voordeele van de land-verraders of verkoopers moet gediend hebben, want men hoort niet meer dat dit geld geven door den heer Courouble nog heeft kunnen voort duren.

Het schynt nogtans dat ons gouvernement daerom niet gieriger met het verkwisten van het afgeperste volks geld is geworden, want men wil dat er verscheydene mannen zyn omgekocht om ieder eene bende van moucharen of troebelmakers op te rigten, welke moeten dienen, ten eerste : om verscheidene vaderlanders, welke de schandelyke bedriegery of menschen-handel van ons gouvernement niet goed keuren, en zich met geweld tegen het verraed willen verzetten, des avonds af te wachten en hen eene goede rammeling te geven; hierop staen grooter premiën als Cartouche of een struykroovers hoofd ooyt gegeven heeft; zoo dat wy, wanneer dit waer is, tegenwoordig onder een struykroovers gouvernement moeten leven (Bravo, bravo, handgeklap van alle kanten.)

En de tweede soort van deze bende moet dienen om alle vaderlandsch lievende vergaderingen zoo veel mogelyk te storen; alle soorten van middelen mogen zy hiertoe gebruyken, als zy maer *Vive Leopold*, *Vive le roi* of *Vive la paix* roepen, is hen alles toegelaten. Alle deze mannen moeten dynsdag maken dat zy zich in de tribune en rond de kamer bevinden; die in de tribune moeten tusschen het volk twist stoken, voornamelyk tegen die, welke zich tegen de 24 artikels en de levering van onze broeders van Limburg en Luxemburg durven verzetten. Wanneer Dumortier, Pirson, Gendebien of andere opregte volksvertegenwoordigers tegen de 24 artikelen of den schandelyken protocol spreken, moeten zy zoo veel mogelyk *ust, ust*, roepen, en wanneer den minister spreekt om de schandelyke 24 artikelen aen te nemen dan moeten zy allen *Vive le roi Leopold*, *Vive la paix* roepen en in de handen klappen; het teeken waerop deze omgekochte machienen dit roepen moeten, zal zyn als er eenen, die den minister kend, *Vive Leopold* roept. Het zal dan gemakkelyk zyn om in de kamer de trapluysteraers of moucharen te kennen : het is aen het geroep van *Vive Leopold*, *Vive le roi*, *Vive la paix*, door welke lage middelen zy het land trachten te verkoopen. — Nu, verkoopen zal misschien wel gaen, maer het leveren zal, zoo ik hoop, toch zoo gemakkelyk niet geschieden. (Zeer levendig geroep van bravo en handgeklap.)

Over de weder opening der kamer.

Op den 4 dezer maend heeft den grooten minister De Theux in de kamer van het Senaet, met goedkeuring of bevel van onzen koning Leopold, een besluit bekend gemaekt waerdoor de staten kamer tot den 4 der maend meert gesloten werd, doch men vergat niet om daerby te voegen dat zyne majesteyt het regt behield om de kamer der vertegenwoordigers eerder te openen, wanneer hy zulks noodig mogt oordeelen, dat wil zeggen, wanneer het ministerie verzekerd zal zyn, dat de meeste leden der kamer zich door hunne kuyperyen of omkoopingen zouden laten overhalen. Dezen tyd schynt nu gekomen te wezen, en daerom zyn de leden der kamer tegen aenstaenden dynsdag door een koninglyk bevel by elkanderen geroepen, om door onzen heyligen minister De Theux te hooren voor lezen dat wy niet anders meer kunnen doen, dan de schandelyke 24 artiekelen benevens den aller schandelyksten negentigsten protocol aen te nemen, dat het zoo den wil is van alle de groote mogendheden van Europa, en dat hier zeker niet tegen op te komen is, zonder ons allen ongelukkig te maken, even of wy nog ongelukkiger zyn kunnen, dan als slaven van alle de Europische dwingelanden te moeten leven. (Algemeen en levendige toejuyging.)

Jozef Kats. Voorzeker zullen wy niet ongelukkiger kunnen zyn dan als slaven niet alleen aen één, maer aen alle de monarchen van gansch Europa te moeten onderdanig wezen, en de groote heeren van ons gouvernement durven in zulke lage vernedering van geheel de belgische natie toestemmen; zy durven 360.000 menschen in eens als slagbeesten aen eenen vyand, die zy zoo wel als wy verslagen hebben, tegen hunnen wil, overleveren; en zulk eenen schandelyken menschen-handel zullen wy, die ons vrye Belgen durven noemen, toe laten? O neen! zoo ver zyn wy niet verbasterd, dat wy als de laegste en moedelooste schepsels onverschillig onze broeders, die met ons hun bloed vergoten hebben, om ons zoo wel als hen zelve van het juk eens dwingelands te bevryden, voor hunne belooning nu zonder eenige hulp zullen verlaten; neen! dat zullen wy niet doen, al zouden ook alle onze ministers, de meeste volksvertegenwoordigers, ja onzen koning zelve, tot de eerloosheyd overgaen om deze schreeuwende onregtveerdigheyd ten uytvoer te brengen; dan nog zullen al die gene welke nog belgisch bloed door hunne aderen voelen stroomen, hier tegen opkomen en zeggen: neen! volksvertegenwoordigers, ministers en koning, wy willen niet dat gy onze broeders, die met ons willen blyven, als verachtelyke slaven zult van ons afrukken en aen den vyand over leveren. (Bravo, bravo, handgeklap en getrap met de voeten.)

Geen Belg mag in den schandelyken menschenhandel toestemmen.

Van Hekken het woord gevraagd en bekomen hebbende :

Onzen vriend Jozef Kats heeft daer verhaeld, dat ofschoon onze ministers, de volksvertegenwoordigers en onzen koning zelve in den schandelyken menschen handel mogten toe stemmen, wy, of al diegenen welke nog belgisch bloed door de aderen voelen vlieden, dezen afschuwelyken slaven-handel ten hoogste moeten afkeuren.

Ik zal hier nog zeggen dat het zoo goed als zeker is dat onze dry ministers, alsmede den koning zelve met de andere europische verdruckers over een gekomen zyn om den grooten menschen-handel ten uytvoer te brengen, onzen koophandel te vernietigen en de nog overblyvende Belgen geheel onder de lasten te doen bezwyken. Ziet hier wat men des aengaende in de *Gazette van Gend* van heden zondag, den 17 february leest :

« Het gouvernement heeft *onder duym* het gerucht doen logenstraffen dat » onzen gezant te Londen het bevel ontfangen had, van het gewyzigd verdrag » der 24 artiekelen te onderteekenen. Dit bevel is wezendlyk gegeven. Den

» heer Van de Weyer moest den 15 het verdrag onderteekenen, *mits constitutionele voorbehoudingen*. De volbragte daedzaak zal den 19 de kamers genotificeerd worden. Het verraed rekt op 12 representanten. »

Dus ziet gy wel, vrienden, dat er weynig twyfel meer overblyft dat onze ministers en den koning zelfs in den schandelyken menschen-handel toestemmen, daer het reeds volgens de gazetten blykt dat ons gouvernement aen den afgezant Van de Weyer order gegeven heeft om de 24 artikelen onder de hand te teekenen, tot dat onze omgekochte knikbollen in deze onregtveerdigheyt zullen toegestemd hebben. Doch wanneer de meeste leden der kamer, zoo wel als de ministers en den koning hunne toestemming zullen gegeven hebben om by de 400.000 hunner broeders aen eenen verjaegden dwingeland te leveren, en wy laten zulks geschieden, dan moeten wy niet meer op onze groote ministers, den koning en laffe volksvertegenwoordigers uytvallen, omdat zy ons verraden of verkocht hebben, want wy zyn dan zoo laf als zy, omdat wy ons door die lage zielen laten verkoopen, en onverschillig onze broeders van Limburg en Luxemburg in de handen van den vyand laten leveren. (Toejuyging.)

Pelerin het woord gevraagd en bekomen hebbende :

Wel nu, ik zal dynsdag, by het openen der kamer in de tribune trachten tegenwoordig te wezen, en als ik zal zien dat de schandelyke voorstellen van onzen minister De Theux, om de 24 artikels aen te nemen, door het grootste getal der heeren volksvertegenwoordigers of volksverkoopers zullen aengenomen worden, en als alle de omgekochte kwaeddoeners *Vive le roi* en *Vive la paix* zullen roepen, dan zal ik nogtans uyt alle magt tegen roepen : Weg de 24 artikels ! geene verdeeling ! en al die toestemmen om onze broeders van Luxemburg en Limburg in de handen van hunnen vyand over te leveren zyn lafaerds en verraders ! — Dit zal ik roepen, al zouden zy my dadelyk gevangen zetten ; daerom geef ik niet. Myne twee broeders zyn in de revolutie gekwetst geworden, myn vader heeft insgelyks voor onze vryheyt en onafhanklykheyt zyn bloed vergoten — en heeft zich naderhand van gebrek het leven moeten benemen ; — dit bloed van myn vader en myne broeders, en van zoo vele andere brave Belgen heeft gestroomd om ons allen vry en onafhanklyk te maken, maar niet om dry of vier honderd duyzend broeders en landgenoten als slaven of slagbeesten in eens aen den vyand te leveren ; dit is eene schreeuwende onregtveerdigheyt, waer tegen ik my zal verzetten zoo lang my het hert in den boesem zal kloppen, en ik geloof niet dat er eenen waren Belg kan bestaen die my daerin niet zal willen evenaren. (Levendige toejuyging.)

J. Kats. Vrienden, gy komt de vaderlandslievende aanbieding tot zelfopoffering van onzen vriend *Pelerin* allen toe te juychen ; zyt gy dan ook allen bereyd om dit edel voorbeeld zoo wel met daden als met woorden op te volgen ? (Ja, ja, riepen allen die in de zael waren.) Zult gy niet doen zoo als vele onzer heeren volksvertegenwoordigers, die voor omstreeks dry weken den braven heer *Pirson* toejuyden, als hy hen allen den eed afvroeg om nooyt in de schandelyke 24 artikels toe te stemmen en niet te gedoogen dat de bewooners van Limburg en Luxemburg als slaven zullen verkocht worden ; — en evenwel schynt het grootste gedeelte dier heeren hunne toejuygingen reeds vergeten te hebben, of liever zy hebben zich laten omkopen om in den schandelyken menschenhandel toe te stemmen, en hun vaderland, den grond hunner geboorte te verraden ! — Zeg eens, vrienden, als gy zult overtuygd zyn dat dit zoo is, dat de meeste heeren der kamers, de nog overblyvende ministers en den koning zelve aen den eysch der groote verdruckers toestemmen, om onze broeders, die met ons hun bloed voor de vryheyt vergoten hebben, van ons af te rukken om hen aen den man, welke zy en wy verjaegd hebben over te leveren, zult gy dan, vrienden, nog bereyd zyn om hen ook ten koste van uw bloed te verdedigen ? (Ja zeker ! riepen met geestdrift alle de toehoorders.)

God dank! dan zullen er toch nog mannen in België gevonden worden, die hunnen naam en het voorgeslacht niet zullen onteeren! Neen! de groote dwingelanden van Europa zullen niet kunnen zeggen: Wy hebben de dappere Belgen, die zich zoo vele eeuwen op hunnen ontombaren vryheidsmoed beroemden, geheel en al weten te verdrukken, zonder dat zy zich hebben durven verzetten. Neen, zy kunnen wel eenige groote lafaerds tot deze verradery en schandelykheid omkooopen, maer in België zyn nog mannen die zich door geen goud, noch door geene bedreyingen zullen laten overhalen om hunne broeders te leveren, hun land te verarmen en hunnen naam te schandvlekken. Alle deze brave en dappere mannen zullen zich des noods by elkanderen voegen en zich gelyk tegen alle de dwingelanden en landverraders kloekmoediglyk verweren, en zoo zy het leger van menschen-handelaers en volksverdruckers niet kunnen wederstaen, dan zullen zy liever gelyk op het slagveld omkomen, dan zich als slaven te willen overgeven. (Eene zoodanige toejuyging dat de zael daverde.)

Hendrik De Hou. Ik verheug my over het edel voornemen en over de vaderlandsliefde waarmede de gansche meeting bezielid is; ik twyfel niet wanneer wy in deze edele poging blyven volherden, dat wy nooyt zullen moeten vreezen ons aen de slaverny te moeten onderwerpen, waertoe ons vyf gekroonde dwingelanden veroordeeld hebben; want al is het dat er thans vele lafaerds en valsche menschen in België gevonden worden, zoo geloof ik toch dat het getal der braven of weldenkende, dat der slechte Belgen overtreft.

Laet ons dus maer moedig voort gaen en voorzichtig handelen, dat wy vooral niet tegen onze soldaten uytvallen maer in tegendeel hen vriendelyk toe spreken, want het zyn toch onze broeders die zoo wel misleden worden als wy, zelfs nog meer, want in plaets dat zy zouden gebezigd worden om ons grondgebied te verdedigen zoo worden zy thans gebruykt om hunne broeders vrees aen te jagen, op dat zy zich zonder tegenweer in de slaverny zouden laten dompelen.

Doch het is te hopen dat de bedriegers ook hier in zich zelve zullen bedriegen, want er zyn thans verscheydene proklamatiën aen de belgische soldaten in omloop, welke insgelyks door de gazette den *Éclaircur de Namur* wordt bekend gemaakt, en als de leden der meeting te vreden zyn zal ik hiervan de vlaemsche vertaling mededeelen.

Ja, ja, riep men van alle kanten.

Aen het Belgisch leger.

Medevaderlanders,

Een akelige kreet heeft reeds onder het volk weërgalmd, eenen kreet van ontwaking, voorloper dier vaste besluyten welke nog reddden op het oogenblik dat het verraed zich vleyt aen de volbrenging der kwade inzichten te geraken welke heymelyk en langzamerhand gesmeed zyn.

Wy zyn verkocht, maer wy zyn nog niet geleverd!

En wy zullen het niet zyn, want het gansche volk die het decreet om het huys van Oranje-Nassau voor eeuwig uyt het land te sluyten, geheyligt heeft zal zynen wil, kost wat kost weten vol te houden.

De uytwerkselen der revolutie van 1830, de constitutie en de order van zaken gegrondvest op de puynen van het oude stelsel, bepalen zich niet tot dit of dat gedeelte van het grondgebied: alle onze provincien hebben deel genomen aen den stryd der omwenteling, allen willen vereenigd blyven aen de algemeene nationaliteyt, en de schande zou grooter zyn wanneer wy, om onze zaken te vereffenen, Limburg en Luxemburg zouden verlaten, dan allen te gelyk in eene glorieuse worsteling te bezwyken.

De schande zou niet bestaan in overwonnen te zyn, maer van ons zonder slag of stoot te onderwerpen.

De onafhankelykheid kan zich verlevendigen in het bloed harer verdedigers : zy zou versmachten in den modder der protocollen.

Toestaen zonder stryden, ziedaer wat eene handsvol lafhertige en verraders aen een belgisch leger durven vragen, aen een leger van 100.000 mannen, welke niets vuriger wenschen dan de affronten van 1831 uyt te wisschen, de verdediging des lands te verzekeren, onze grenzen te beschermen, de Maes en de Schelde, deze twee aders van den algemeenen voorspoed, vry te maken, de nationale eer te ondersteunen, en aldus eenen goeden vrede vast te stellen, steunende op de order, het vertrouwen en de vereeniging der burgers.

Officieren, Onder-officieren en Soldaten!

Zich te onderwerpen zonder stryden, hebt gy wel gedacht aen al de schande van zulk eene positie?

Zich te onderwerpen zonder stryden, en Limburg en Luxemburg aen den vyand overleveren!

Zich te onderwerpen zonder stryden, en aen Holland de beheersching van onzen koophandel en onze nyverheyd overlaten!

Zich te onderwerpen zonder stryden, en het schaemrood komt u niet in het aengezicht!!!

De magt des vyands, zullen eenige bevreesden u zeggen, is ontelbaar; wederstaen zou dwaesheyd zyn.

Maer sedert wanneer tellen de Belgen hunne vyanden? Zy waren de tarlykste niet in den bloedigen slag der *Gulde-Sporen*, en nogtans overwonnen zy. Zy waren de tarlykste niet te Woeringen, alwaer 4.000 Belgen 22.000 vyanden versloegen.

Zy waren de tarlykste niet in den slag van Turnhout, wanneer zy de Oostenrykers verjoegen.

Opent het boek uwer militaire daden, en in alle overwinningen zult gy zien dat den moed de plaets der magt vervangen heeft.

En gy zoudt genoegzaam verbasterd zyn om u zonder stryden te onderwerpen en de grenzen voor den vyand te openen!

Er zyn volken overwonnen, maer niet onteerd, want zy hebben edelmoediglyk den kans van den stryd gewaegd en dapper hunne nationaliteyt verdedigt, alvorens het hoofd te buygen.

Praga is geene schande voor Polen, want de Polakken hebben den grond die met hun bloed besprengt was, voet voor voet verdedigt.

De volken die maer laffelyk hunne nationaliteyt verdedigt hebben, zyn geschandvlekt in de geschiedenis.

Maer men zou nog een woord moeten uytvinden, dat in geene talen bestaat, aengezien de volks jaerboeken zulk een voorbeeld niet opleveren, om de natie te benoemen die zich zonder stryden zou onderwerpen.

Eh wel! de vreemde diplomatie, by ons ondersteunt door de lafhertigheyd der eene en het verraed van andere, wil ons nog meer schande opleggen.

Het is nog niet genoeg dat wy Luxemburg en Limburg met de daed verlaten, door het open te laten aen eenen vyandelyken inval; onze representanten zyn den 19 dezer maend gekonvokeerd geweest om door eenen authentiken akt te verklaren dat zy in de ontleding toestemmen, dat zy het schandelyk verdrag op eene enkele vraag aennemen, zonder zelfs de uytwerking eener onmogelyke verpligting af te wachten.

Onmogelyk in der daed, want de overdryving der vrees by eenige mannen, die door hunne laffe gezegdens uwe dapperheyd onteeren, heeft alleen het getal vergroot der gene welke gy zult te bestryden hebben.

Zal den koning van Pruysen tegen ons een leger zenden waarvan het grootste gedeelte hem op het slagveld zou verlaten ? zal hy een leger op de grenzen zenden, wanneer in zyn land het grootste misnoegen heerscht ?

En indien hy blind genoeg was om het te wagen, weet men dan niet dat wy de deelneming of sympathie der volken gewonnen hebben, dat de Duytschers, de Franschen, de Polen, de Ierlanders zelfs, zich zouden vereenigen om onze zaak te verdedigen ; dat alle de bannelingen van Europa, dat alle de slagtoffers van het verbond der *Sainte-Alliance* zich zouden verhoovaerdigen, wanneer zy ons in de helden worsteling konden helpen.

Alle de souvereynen vreezen den algemeenen oorlog. Holland alleen kan denken het traktaat, waardoor zynen roem, ten koste van onzen ondergang en van onze schande bepaeld wordt, ten uytvoer te brengen.

En het is voor Holland dat gy zonder stryden zoudt blyven ? 100.000 fiere en dappere mannen, toegenegene patriotten, een der beste legers van Europa, zoo wel door de instructie en houding, als door den moed en de tucht of discipline, zou zich zonder stryden overgeven !

Wy weten dat deze discipline zelve zal ingeroepen worden om u aen de verachtelykste werkeloosheyd te onderwerpen, terwyl de protocol-makers der conferencie van Londen onze provincien zullen ontleden, onze haven en rivieren zullen sluyten, ons zullen ruïneren en oonteeren en ons zoodanig in de ellende zullen dompelen, dat wy geenen anderen toevlucht meer zullen vinden dan in de gansche opoffering onzer nationaliteyt ten voordeele van Vrankryk of van Holland.

Vaderlanders van het leger !

Uwe militaire pligten zyn eerbiedweerdig, maer er zyn nog heyliger pligten.

Uyt het land gesproten, houdt gy niet op aen het land te behooren. Alvorens soldaet te zyn, zyt gy Belgen, en gy legt de hoedanigheyd van burger niet af door den uniform aen te trekken.

Hebt gy gedacht aen de schande die u bestemt is, indien het u voorgeschreven was, aen u soldaten, aen u die het dapperste gedeelte des volks uytmaekt, werkeloos en met het wapen in den arm te blyven, terwyl de bewooners van Limburg en Luxemburg hunne haerdsteden met den moed der wanhoop zouden verdedigen ?

Hebt gy gedacht aen de schande die u zou bestemd zyn, indien het u voorgeschreven was niet alleen in uwe eygene herten den kreet eener heylige verontwaardiging te verdooven, maer denzelven nog te doen versmooren by degene uwer landgenoten die de wapens zullen opvatten voor de verdediging onzer broeders van Limburg en Luxemburg ? — Hebt gy er aen gedacht ?

Een levendige toejuyging bekroonde deze proklamatie.

Vervolgens is deze zitting opgeligt, en tot woensdag, den 20 february, daegs na de opening der kamer, des avonds om 8 uren verschoven geworden.

B.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN WOENSDAG, DEN 20 FEBRUARY 1839.

Kort na 8 uren opende den voorzitter J. Thuns de zitting, en ofschoon het regende, sneeuwde en waeyde, ofschoon het een weder was, waer men, zoo als het spreekwoord zegt, geenen hond zou doorgejaegd hebben, zoo waren er nochtans meer dan 300 leden tegenwoordig.

Na de aflezing en aenneming van het proces-verbael, verzocht Jozef Kats het woord over :

De zitting van de kamer der volksvertegenwoordigers,
van den 19 january.

Jozeif Kats. Gisteren heeft de wederopening der kamer plaats gehad. Ik zal hier in korte woorden het verslag dezer zitting mededeelen.

Ten twee uren na middag heeft M. De Theux, bleek en met eenen onzekeren stap de tribune beklommen, en met eene bevende stem heeft hy een lang rapport, vol diplomatische noten voorgelezen, hetwelk besluit dat de kamer den koning zou bemaigtigen het verdeelings traktaet tusschen Holland en Belgien te mogen onderteekenen. Beweeningen, welke de kamer zeer slecht onthaelde, waren in dit schandelyk rapport gemengd. Daarna heeft M. De Theux een tweede ontwerp van wet voorgelezen, waerdoor de inwooners van het afgestane grondgebied toegelaten wordt, den naem van Belg te behouden, wanneer zy verklaren den wil te hebben te komen huysvesten in het land dat definitievelyk het koningryk van Belgien zal uytmaken. — Ik zal u hier met deze twee ontwerpen van wet bekend maken :

LEOPOLD, koning der Belgen, enz.

Op het advys van onzen raed der ministers.

Wy hebben onzen minister der buyten- en binnenlandsche zaken gelast aen de kamers, in onzen naem, het ontwerp van wet voor te stellen, waervan den inhoud volgt :

Overwegende, dat door hunne acten, in date 23 january 1839, de gevolmagtigde der vyf mogendheden, in conferentie te Londen vereenigd, ter aenneming van Belgien en van Holland onderworpen hebben de grondslagen van scheyding tusschen de beyde landen ;

Gezien den art. 68 der constitutie ;

Gezien de wet van den 7 september 1831 ;

Wy hebben met gemeen overleg der kamers, gedecreteerd en bevelen het geen volgt :

Eenigen artikkel. Den koning is gemagtigd te sluyten en te onderteekenen de tractaten welke de scheyding tusschen Belgien en Holland regelen, onder welkdanige clausulen, conditien en voorbehouding welke Z.M. noodig of nuttig zal achten in het belang van het land.

LEOPOLD, koning der Belgen, enz.

Gezien § 1 van den art. der constitutie : « De hoedanigheyd van Belg » word verkregen, behouden en verloren volgens de regelen door de civile wet » bepaeld. »

Wy hebben, met gemeen overleg der kamers, gedecreteerd en bevelen het geen volgt :

Art. 1. De inwooners der afgezonderde gedeelten van het Limburgsche en van het Luxemburgsche, ten gevolge van het tractaet tusschen Belgien en de vyf mogendheden, en tusschen Belgien en Holland, welke de hoedanigheyd van Belg bezitten, mogen deze hoedanigheyd behouden, mits conditie van te verklaren dat hunne meyning is van te genieten van het voordeel der tegenwoordige schikking en ter zelver tyd een bewys van het bevoegd gemeente bestier voorbrengende, inhoudende dat zy hunne woonst overgebragt hebben in het grondgebied het welk het koningryk van Belgien uytmaekt.

Dit bewys zal moeten geschieden binnen de zes maenden, te rekenen van den dag der uytwisselingen der voormelde tractaten, indien zy meerderjarig zyn, en binnen het jaer het welk hunne meerderjarigheyd volgt, indien zy minderjarig zyn.

De verklaring en de overhandiging van het bewys zullen plaats hebben voor de provinciale deputatien onder de plaats ressorterende waer zy hunne woonst gevestigd hebben.

De verklaring zal in persoon gedaen worden of door eenen mandataris die drager is eener speciale en echte procuratie.

Art. 2. De bediende van het regterlyk of bestierlyk order, welke zullen gebruik gemaakt hebben van de voorige schikking, zullen de twee derde van hun tegenwoordig tractement genieten, zoo lang zy geene andere bediening zullen bekomen hebben.

LEOPOLD.

Den minister der binnen- en buytenlandsche zaken.	DE THEUX.
Den minister van oorlog.	WILLMAR.
Den minister der publieke werken.	NOTHOMB.

Brussel, den 16 february 1839.

Toen M. De Theux zeyde dat de inwooners der afgestane deelen weder Belg konden worden, riep den heer Pirson : Wat biedt gy hen aen, wy zelfs zyn beschaemd den naem van Belg nog te dragen!

M. D'Hoffschmidt, district-commissaris van het afgestane gedeelte van Luxemburg riep, toen hy vernam dat de gouvernements beambten twee derde van hun traktement zouden behouden : « Ik aenzie deze milddadigheyd als eenen hoon! het is geen geld dat wy vragen, wy eyschen wat anders! »

M. Dumortier het woord bekomen hebbende, zeyde : « Ik was verre my te verwachten aen de woorden welke uyt den mond van het ministerie gekomen zyn, na dat het in den mond des konings woorden gesteld had die de natie eer aen deden. Maer heb ik wel gehoord! Men vergroot onze rampen en men biedt ons de schande van Belgien aen. Ellendige staetsmannen! ziet gy niet dat het uwe misslagen zyn die de magt onzer vyanden maekt : doch Belgien heeft wegens Europa andere verbintenissen aengegaen dan die welke gy komt voor te stellen. Belgien heeft verklaert dat het geene opofferingen zoude sparen, en het heeft u met volle stemmen de sommen toegestaan welke gy gevraagd hebt. — Indien het uw inzicht was het land tot zulk eenen lagen rol te vernederen, waerom spreekt gy dan van STAN DVASTIGHEID en MOED? *Standvastigheyd*, gy hebt er nooyt gehad! *moed*, gy zult er nooyt hebben! (Hierop volgde eene hevige toejuyging in de tribunen.) — Indien gy de schande en de oneer des lands begeerde, waerom dan zoo vele wapeningen? waerom dan zoo vele benoemingen in het leger? waerom vraegdet gy dan den beruchten degen van eenen poolschen generael?...

» Thans blyft er u, ministers, maer eene zaak meer te doen, verband dien generael, welke de despotieke mogentheden weder eyschen, en stemt toe in deze schande. — Gy komt van nationaliteyt te spreken, en gy sleept haer in den modder! Ach! ik schaem my Belg te zyn, wanneer ik zie dat myn vaderland, zoo schandelyk vernederd wordt... »

M. Pirson. Mynheeren! vóór het verraed van Judas was er een laetste avondmael geweest, by hetwelk den Heer voorzat. Gisteren heeft er ook een groot gastmael geweest by hooge persoonen (naer het paleys des konings wyzende); heden is het verraed wegens het vaderland, wegens het volk! (De ministers trekken een afschuwelyk gezicht.) Morgen zal men u den aftocht van ons dapper leger vragen, de afdanking van alle onze officieren, dier menigte officieren welke het gouvernement benoemd heeft, wel wetende hen niet noodig te hebben, zekerlyk om in eene maend, zoo als den minister van oorlog gezegd heeft, al het geld te verteeren dat de kamer hem had aangeboden. Mynheeren! ik heb van verraed gesproken! Deze zoo schoone eensgezindheyd des volks moest verbroken door dry verraders! door dry lafaerds! waervan eenen militair is. (Bravo, bravo.)

De ministers, half dood, het hoofd gebogen, hebben niets geantwoord. M. De Theux vroeg nogtans het woord, en als hy het bekomen had verklaerde hy dat hy niets te zeggen had.

Op dit oogenblik deelde men aen de leden het ministerieel rapport uyt, hetwelk in den *Moniteur* gedrukt was en waervoor men de werklieden den gansche dag had opgesloten. M. Van den Bossche en verscheyde andere leden wierpen het weg met de grootste verachting.

De heeren Ernst en D'Huart verklaren dat zy het ministerie verlaten hebben, omdat zy niet overeenstemden met hunne collegianten, welke steeds voor de aenneming waren.

Toen M. De Theux zeyde dat elk een volgens zyn geweten gehandeld had, riep eene stem : Gy hebt geen geweten!

M. Felix de Merode geeft de reden te kennen waerom hy zyn ontslag als minister van staet en als minister van finantien *par interim* gegeven heeft. Het is ook omdat hy niet kon besluyten het vaderland aen den wil der vreemde mogentheden over te geven.

De heeren Pollenus en Dumortier toonen aen dat de nieuwe voorstellen der conferencie door de tegenwoordige kamer niet kunnen aengenomen worden, aengezien zy eene wyziging aen de constitutie vorderen; dat er eene ontbinding noodig is en dat eene nieuw gekozene kamer, met eene meerderheyd van twee derde der stemmen, alleen de magt heeft om de constitutie betrekkelyk het grondgebied te veranderen. (Art. 131 der constitutie.)

M. Gendebien ondersteunt de rede van Pollenus en Dumortier, maer denkt dat men toch de beyde voorstellen van het ministerie in sectien kan onderzoeken, opdat er de kamer haer verslag over geve.

Om 4 1/4 uren werd de zitting der kamer opgeligt.

Jacob Kats het woord gevraagd en bekomen hebbende :

Ik vind dit gansche ontwerp van wet niets anders dan eene politieke schelmery, om het kwaed nog te verergeren, in de plaets van het te verbeteren.

Voor eerst is hier uyt op te maken, dat het waerheyd is wat wy altyd voorzegt hebben, namelyk dat den koning Leopold volgens den wil van de groote dwingelanden wil handelen en toestemmen om by de 400.000 onzer broeders aen hunnen, zoo wel als onzen verjaegden vyand over te leveren, onzen koophandel te vernietigen en onze lasten te vermeerderen, daer hy op den dag zyner krooning gezworen heeft onze regten en constitutie te handhaven en de onverdeelbaerheyd van ons grondgebied te ondersteunen, zoo dat onzen koning door het aennemen der 24 artikelen geheel en al zynen eed als koning der Belgen overtreed.

Ten tweede vind ik in deze wet, om den koning niet minder dan alleenheerschend te maken, want als hy alleen gevolmagtigd is om de voor ons zoo schandelyke 24 artikelen aen te nemen, waerdoor de geheele belgische natie ten onderen wordt gebragt, dan hebben wy in het geheel geene volksvertegenwoordigers meer noodig, en kunnen den koning wel op zyn pruyssisch geheel en al alleen laten regeren. (Bravo, bravo, handgeklap.)

Dat men aen onze verkochte broeders van Limburg en Luxemburg het regt van Belg wil toestaen, wanneer zy hun afgestaen grondgebied willen verlaten en in het nog overgeblevene en oenteerend Belgien willen komen woonen, mits zy genoeg bezitten om van te bestaen, dat is voorzeker eenen grooten troost voor onze verkochte broeders; nu zullen zy voorzeker te vrede zyn om geleverd te worden, daer zy in het laffe belgisch ryk mogen komen woonen, even als of dit eene eer was om onder lafaerds en verraaders te komen huysvesten. (Wederom eene zeer levendige toejuyging.)

Doch den tweede en laetsten artikel is den schelmachtigsten van alle wat door deze nieuwe wet bepaeld wordt. Dezen artikel dient voornamelyk om alle de bedienden van Limburg en Luxemburg tot de levering hunner broeders

over te halen; deze heeren hebben maer gelyk naer Belgien te komen en dadelyk trekken zy een pensioen van twee derde deelen van het traktement dat zy onder hunne vorige bediening hadden, zonder dat zy dan nog iets doen moeten; dit is den prys en de belooning omdat zy in de verkooping en de levering hunner broeders toegestemd hebben; dit is waerlyk eene betere belooning als Judas voor de verradery van den grooten menschen-vriend Christus ontvangen heeft. (Wederom eene zeer levendige en dry dubbele toejuyging.)

De Passe het woord bekomen hebbende :

Maer wie zal dit geld voor alle die menigte Judassen te pensioneren moeten opbrengen? Dat zullen al weder die arme Belgen zyn, die jaerlyks 11 millioenen aen eenen verjaegden dwingeland moeten opbrengen, die zullen nog daer en boven jaerlyks eenige millioenen moeten geven om de verraders en Judassen, die hunne broeders verkocht hebben, te onderhouden; zoo broeders, laet ons oppassen, het is meer dan tyd, want onzen ondergang is na by; doch als alle ware Belgen elkanderen de hand bieden is den ondergang van onze verraders nog nader. (Bravo, bravo, handgeklap.)

Van Hekken het woord bekomen hebbende :

Ik weet niet hoe onze Judas ministers en onzen koning zelve, nog zoo onbeschaemd zyn dat zy eene wet durven voorstellen om onze broeders van Limburg en Luxemburg het regt van Belg toe te staen, na hun verkocht en geleverd te hebben; zal den naem van Belg dan nog eene eer zyn, als de belgische natie met een leger van meer dan honderd duyzend geëxerseerde soldaten, zonder slag of scheut by de 400.000 hunner broeders in de handen van hunnen vyand zullen geleverd hebben. Neen, dan zal de belgische natie voor de lafste, schandelykste en ondankbaerste natie der wereld bekend zyn, daer men in gansch de geschiedenis geen voorbeeld van zulk eene eerlooze broeder-levering vind aengeteekend; en indien wy, Belgen, deze schandelyke misdaed in onzen naem laten geschieden, indien wy onzen koophandel laten vernietigen, en 400.000 onzer broeders als slagt beesten laten leveren, en dan nog jaerlyks 11 millioenen aen onzen verjaegden vyand betalen, dan wil ik den naem van Belg niet meer dragen; ik wil zelfs deze schande niet overleven, ik zal my tegen deze verradery weten te verzetten, al zou ik ook alleen wezen; er blyft my maer eene hoop over, en deze is dat men myn ligchaem niet geheel naer het graf zal dragen, maer in stukken zal verdeelen zoo als zy het Belgenland in stukken verdeelen. (Eene zeer levendige en algemeene toejuyging.)

Over de gevangenschap van eenen broeder.

J. Kats. Vrienden, onzen broeder Pelerin heeft in de meeting van zondag laetstleden gezegd, dat hy zich altyd tegen de levering onzer broeders en de vernietiging onzer vryheyd en onafhankelykheyd, waervoor zyn vader en zyne twee broeders hun bloed vergoten hebben, zou verzetten, zonder vervolging, gevangenis of eenige andere martelingen te vreezen, en hy heeft ook woord gehouden.

Maendag avond heeft er eene groote volksvergadering plaets gehad op het graf der braven van September, ten eynde eene demonstratie tegen de aenneming der schandelyke 24 artikelen te betoonen. Onzen broeder Pelerin vervoegde zich dadelyk by deze edele vaderlanders, die eenige patriotieke liedjes zongen, en den kreet: Weg de 24 artikels! weg de protocollen! geene verdeling van ons grondgebied! leve de Limburgers en Luxemburgers uytgalmden. Van daer heeft zich een gedeelte naer de Munt-Plaets begeven om er rond den vryheyds-boom een vaderlands lied te zingen. Denkelyk waren daer verscheyde moucharen tusschen welke eenige roepen tegen den koning lieten hooren, die nochtans door andere roepen van opregte Belgen verdoofd werden. Eenige

mannen der policie hadden zich tusschen de groepen gemengd en vatte niet de *agenten provocateurs*, maer wel onzen braven broeder Pelerin. Zy wilden hem eerst naer den Amigo of stads-gevangenis geleyden, doch dit kon niet gelukken, want zy hadden Pelerin reeds ontzet; maer hy had zyne muts verloren en keerde weder om dezelve te zoeken, niet willen vluchten, daer hy niets misdaen had; doch de mannen der policie vatte hem weder en sleurden hem dadelyk in de wacht van den grooten schouburg, waer hy 2 uren later door 6 gendarmen naer de gevangenis is vervoerd geworden, terwyl zy hem als eenen moordenaar of landverrader geboeyd hadden. Het is reeds twee dagen dat hy gevangen zit en nog heeft er niemand mogen by hem komen, om hem een woord te spreken; hy zit nog altyd in het geheym, even of hy de oorzaak was dat onze broeders van Limburg en Luxemburg aen hunnen vyand overgeleverd moeten worden.

Wie weet in welke verschrikelyke gevangenis hy thans zit te zuchten! ziet hoe zy de kinderen beloonen van hen die in de omwenteling hun bloed vergoten hebben. Den vader, welke zich zelve lam en gebrekkelyk gestreden had, om Belgien vry en onafhanklyk te maken, heeft zich zelve van gebrek het leven moeten benemen, en den zoon, die niet wil toestemmen dat er 400.000 van onze broeders aen den vyand, welke zyn vader en broeders hebben helpen verjagen, zetten zy als eenen landverrader gevangen... zegt, vrienden, gy die in de voorgaende meeting beloofd hebt om onzen vriend Pelerin in zyne vaderlands-liefde na te volgen, hebt gy u dit nog niet beklaegd!

Neen! neen! riep men als uyt eenen mond.

Zyt gy voor de gevangenis, waer onzen broeder thans zit te zuchten, niet bevreesd?

Neen! neen! was weder het antwoord.

Zyt gy dan allen bereyd om zyn voorbeeld na te volgen?

Ja, ja, wy zweren het, riepen er velen.

Wel nu, als er hier moucharen of verraders zyn, dat zy gaen zeggen dat alle de leden der meeting gezworen hebben om het voorbeeld van hunnen gevangenen broeder na te volgen, dat zy altyd tegen de 24 artikels en de levering hunner broeders zullen protesteren en dat zy geene gevangenis noch andere mishandelingen vreezen zullen. (Eene dry dubbele en levendige toejuyging.

Vervolgens is deze vergadering in de beste order opgeligt en tot zondag den 24 dezer, des namiddags 3 uren verschoven.

C.) ...

Wy melden met genoegen dat onzen broeder Pelerin donderdag voormiddag is los gelaten geworden, na dat hy voor den regter van onderzoek is verschenen, alwaer men hem over de grondstellingen der meeting lang onder-vraegd heeft. Dry dagen heeft hy in het geheym geweest, zonder dat hem iemand mogt aanspreken.

Wy beloven onze lezers verdere omstandigheden dezer aenhouding en gevangenschap voor de aenstaende aflevering.

— Naer alle waerschyndykheyd zal de kamer der volksvertegenwoordigers aenstaenden dynsdag eene openbare zitting houden; dat de schandelyke 24 artikels zullen verworpen worden is niet aen te twyfelen, daer er reeds meer dan 70 leden zyn welke zich tegen dit honend verdrag geuyt hebben. — Wat zullen de landverraders dan verzinnen?

— Men beweert dat een groot getal officieren van het leger van willens zyn hunne degens te breken, in geval de verdeeling van het grondgebied besloten werd.

— Den majoor Schavaye is dynsdag avond naer Bouillon moeten ver-
trekken, omdat hy zich maendag avond by de vaderlanders op de Martelaers-
plaets bevonden had.

— Den kapitein Snel is voor hetzelfde geval met de gendarmen naer Ath
verzonden.

Maendag, den 25 february 1839, om 5 uren des avonds, zal er te Gend
eene publieke meeting gehouden worden, in de zaal der estaminet de *Vier Colonnen*
Persoonen met kaerten voorzien zullen alleen toegelaten worden.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

15. Den Volksvriend, Weêrgalm der Vlaemsche Meetings, april 1839, jg. 4, nr. 12, blz, 91-98 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN ZONDAG, DEN 14 APRIL 1839.

Het kwartier na 3 uren opende den voorzitter J. Thuns de zitting en verzocht
den sekretaris het proces-verbael der voorgaende zitting voor te lezen. De order
van den dag bepaelde dat er in deze zitting zou gehandeld worden : 1° Over
het voornaemste nieuws der afgeloopene week, en 2° Over de algemeene kiezing.
J.-H. Dehou, het woord bekomen hebbende, zeyde over

De conspiratie Bartels-Kats.

Gy weet allen, vrienden, dat Kats en Bartels deze week voor de aenstaende
assisen van Brabant verzonden zyn. Onzen gevangen broeder Jacob heeft over
deze verzending aen u allen eenen brief geschreven, om in de meeting voor
te lezen. Zie hier dezen brief :

Aen de leden der belgische meetings.

Broeders,

Het is reeds vyf weken geleden dat ik u geschreven heb om U met den
toestand myner gevangenis bekend te maken, en dat ik u heb laten zien onder
welke ydele en ongegronde beschuldiging zy my gevangen houden en als een
criminelen booswicht of landverrader trachten te vervolgen.

Sedert dien tyd is my weynig merkwaerdig voorgevallen, want de heeren
regters schenen Bartels en my in de gevangenis haest vergeten te hebben, om
welke rede wy op den 3 dezer maend, aen den raedsheer Corbisier, die met
onze instructie belast is, ieder eenen brief schreven en hem verzochten om onze
zaken te vervoorderen.

Twee dagen daarna zyn wy nog eens door onze regters ondervraegd geworden,
waerna deze heeren ons beloofden dat onze zaken op woensdag, den 10 dezer,
aen de beschuldigings kamer zouden ingediend worden, en dat, zoo wy eene
memorie tot onze verdediging aen die heeren wilden inzenden, wy zulks
vrylyk doen mogten, hetwelk zy daarna aen mynen advokaet, M. Jottrand,
ook zeyden, waertoe zy hem zelfs de vryheyd gaven om alle de stukken myner
instructie te overzien.

(1) Centrale stadsbibliotheek Antwerpen, B. 89.406-382. Zie nr. 290.

Voorzeker dacht ik toen dat de heeren der beschuldigings-kamer my zouden vry gesproken hebben; zelfs mynen advokaet, na alle de stukken der instructie overzien en daerover eene memorie aen de kamer ingediend te hebben, was volkomen van myn gevoelen, en ik geloof niet dat er iemand van u allen is, welke met myne zaak eenigszins bekend is, die anders dan myne volkome vry-spreking van de heeren der beschuldigingskamer verwachtte. Maer wy hebben ons allen in onze verwachting bedrogen, want ziet hier den inhoud van den akt van beschuldiging waerdoor Bartels en ik voor de assisen van Braband verzonden worden :

De kamer was zamengesteld uyt de heeren De Quertenmont, voorzitter, Nicolai, Delahault, Debrouckere en Corbisier.

De punten der beschuldiging zyn :

Voor Bartels, de proclamatie aen het leger, waervan hy zich den verantwoordelyken opsteller verklaerd heeft en die door hem bekend gemaekt en uytgegeven is geworden.

Voor Kats, het doen drukken der vlaemsche vertaling van gemelde proclamatie in den *Volksvriend*.

Voor Bartels, verscheyde artikels uyt den *Belge* van den 11, 29 en 31 january, den 1, 18 en 23 february.

Voor Kats, dry artikels gedrukt in february, in de vyfde aflevering van den *Volksvriend*, benevens redevoeringen gehouden in openbare vereenigingen.

Uyt welke daden voortvloeyd dat Bartels :

1° De burgers of inwooners regtstreeks zou opgemaekt hebben om gewapende troepen te ligten of te doen ligten, soldaten te werven of te doen werven, zonder bevel of toelating der wettige overheyd.

2° Van te gelyker tyd door gedrukte geschriften en de bovengenoemde redevoeringen de officieren of bevelhebbers aengespoord te hebben, om tegen de order van het gouvernement militaire posten te behouden, en hun troepen vereenigd te houden, na dat de afdanking of verdeeling van dezelve zou bevolen zyn.

Welke aenstokingen geen gevolg gehad hebben.

Voor Kats, van ten minste medepligtigen te zyn in de kriemen hier boven aengehaeld, om met kennis den dader der gemelde kriemen geholpen en bygestaen te hebben in de bedryven die deze kriemen hebben voorbereyd of vergemaklykt, of in die welke hen volbragt hebben.

3° Of ten minste voor Bartels, van opzettelyk en openbaerlyk aengerand te hebben de verplichtende magt der wetten, — aengerand te hebben de constitutionnele autoriteyt des konings en de regten en de autoriteyt der kamers.

Voor Kats, van ten minste medepligtigen te zyn in deze misdryven.

4° Voor Kats alleenlyk, van opzettelyk en openbaerlyk de onschendbaerheyd des konings aengerand te hebben, van opzettelyk en openbaerlyk den koning beledigt te hebben, of ten minste van medepligtigen te zyn in deze daden.

Kriemen en misdryven voorzien door de artikels 92, 93, 102 en 60 van het straf-wetboek, art. 2 van het dekreet van july 1831, en art. 3 van hetzelfde dekreet voor Kats alleenlyk.

Dehou, vertaler, en Perier, verspreyder, zyn uyt de zaak gesteld.

De straffen waermede gemelde artikels bedreygen zyn : de verbanning of twee jaren gevang.

Gy ziet dus vrienden, dat ik in de plaets van vry te komen, volgens de veroordeeling der heeren van de beschuldigings kamer, nog eene criminele misdaed te meer ten mynen laste heb als Bartels, en welke belasting is dit? Het zyn de vaderlandsliedende redevoeringen die onze broeders Van Hekken, Pelerin en Jozef Kats in de meeting hebben uytgesproken, omdat ik dezelve heb durven goedkeuren en in den *Volksvriend* heb laten drukken; en zulks word

door die heeren ook voor eene criminele misdaed genomen! Waerom? Omdat zulks in de meeting geschied is, en dat de meeting dient om het volk te verlichten, en de groote heeren verdrukkers willen niet dat de mannen van het volk verlicht worden, omdat zy wel weten dat zoo haest als het volk genoegzaam verlicht zal wezen, alle volksverdrukkers en misleyders dan zullen uytverkocht hebben.

De heeren van ons gouvernement denken misschien ook dat zy met my gevangen te houden, de meetings in Belgien zullen kunnen vernietigen, doch ik hoop dat zy zich hierin merkelyk bedriegen zullen, niet waer broeders? Ja, zy zullen zich bedriegen, ik zie met genoegen dat gy moedig voortgaet op den weg welken wy tot het algemeen welzyn hebben ingeslagen. Volhardt, brave broeders, en laet u niet afschrikken, welke straf zy my ook mogten aendoen; weest verzekerd dat ik my nooyt zal beklagen voor het goede te lyden, en al zouden zy my ook voor twee jaren gevangenis te Saint-Bernard, of voor tien jaar verbanning voor de meeting veroordeelen, dan zal ik nog, na deze onregtveerdige straf doorstaen te hebben, den dag daerna onder u midden in de meetings verschynen en weder moedig tegen alle volksverdrukkers het woord voeren, al wist ik dat zy my ook weder oogenblikkelyk naer de gevangenis zouden brengen.

Uwen Broeder,
J. Kats.

Gevangenis der Karmelieten, 11 april.

(Dezen brief is met hevige toejuygingen ontvangen geworden.)

Gy hebt gehoord, vrienden, vervolgd Dehou, welke beschuldigungen men onzen broeder ten laste legt; men behandeld hem als eenen criminelen misdadiger om dat hy de proclamatie aen het leger, die ik vertaeld heb, in den *Volksvriend* heeft doen drukken, even als of er een misdryf kan bestaen door éenen artikel uyt eene fransche gazet in het vlaemsch te doen verschynen. Men beschuldigd hem medepligtig te zyn in de gewaende misdryven begaen door Bartels, en het is genoegzaam gebleken dat Kats en Bartels met elkander nooyt eenige onderhandelingen gehad hebben. Men beschuldigt hem den koning beledigt te hebben, en in de dry beschuldigde artikels der 5^e aflevering van den *Volksvriend*, is geen woord dat eene belediging voor den koning kan daerstellen.

Gy ziet dat de beschuldigings kamer my en Perier uyt de zaek gesteld heeft; hoe ik als drukker en vertaler in deze zaek gewikkeld was, is u genoegzaam bekend, maer hoe Perier, als verspreyder der proclamatie, daer tusschen komt, zullen wy u hier verklaren:

Perier is eenen ouden officier der guidens die thans te Duffel woont. Toen Kats, weynige dagen voor zyne aenhouding naer Antwerpen ging, ontmoet hy Perier in de statie te Vilvoorden; dezen vraegt hem naer nieuws van Brussel en Kats geeft hem eenige fransche proclamatie, zeggende: Zie daer het nieuws der stad. Daermede ging het convooy voort naer Antwerpen.

Perier geeft deze weynige proclamatie aen zyne kennissen, en eenige dagen daarna wordt hy gevat en als medepligtigen der groote conspiratie van Bartels en Kats naer Brussel in de gevangenis der Karmelieten vervoerd. Een paer dagen daarna is hy voor den regter van onderzoek verschenen en toen heeft men hem weer losgelaten. Ziet daer vrienden, waerom men eenen burger uyt zyne familie ruikt en in de gevangenis werpt, ziet daer voor wat schoon geregt er in 1830 zoo veel edel bloed is gestort geworden! (Algemeene toejuyging.)

Dat alle de beschuldigingen welke men Kats en Bartels ten laste legt, ongegrond zyn, weten de heeren regters zoo wel als wy, doch zy willen hen gevangen houden, en daertoe vonden zy geen beter middel dan hen beyden voor de assisen te verzenden; daerdoor hebben zy weder een paer maenden tyd, zy zullen over de dry maenden om niet vastgezeten hebben, want is het dat

den jury hen zou veroordeelen, iets dat ik toch niet kan gelooven, daer ik niet zou weten waerom, dan zal hunne voorafgaende gevangenhouding toch niet afrekenen, en worden zy vrygesproken, dan zal niemand hen vergoeden voor de drie maenden gevang welke zy zullen doorstaen hebben.

Achter alle deze sluykwegen steekt iets achter, vrienden, zy willen, zoo als onzen broeder Jacob schryft, de meetings vernietigen, en zy denken zulks gedaen te krygen door Kats gevangen te houden, maer zy bedriegen zich, want het is daerdoor eerst dat zy de meetings zullen belangryk maken. Wy moeten ons door de slechte behandeling welke zy onzen broeder aendoen, niet laten afschrikken; de engelsche meetings zyn ook achtervolgd geworden: den 16 augustus 1819, heeft een gewapende magt te Peterloo eene meeting uyt een gedreven, vrouwen en kinderen zyn verpletterd geweest, mannen en jongelingen zyn vermoord geworden, om dat zy stil en ordelyk vergaderd waren en eene petitie teekenden voor de afschaffing der wet op de granen en ten voordeele der kies-hervorming; de Engelschen hebben daerom den moed niet opgegeven, maer steeds kloekmoedig voortgegaen, en zy zullen blyven voortgaen tot dat zy hun wettig regt zullen bekomen.

Laet ons het voorbeeld der Engelschen navolgen, laet ons ook met volherding voortgaen, en betoonen wy zoo veel moed als onzen broeder die voor zyne standvastigheyd in de kluysters zit, dan zullen wy eens de vruchten van onzen arbeid genieten, dan zullen wy eens de regtveerdigheyd zien zegenpralen, en in onze dagen zullen wy dan onze kinderen vry en gelukkig zien en het genoegen smaken dergene welke hunnen pligt volbragt hebben. (Levendige toejuyging.)

Die zyn regt wil bekomen mag geene vervolging vreezen.

Den advokaet Jottrand nam alsdan het woord, en sprak eene fransche rede voering uyt, waervan wy de volgende schetsen mededeelen:

Medeburgers, men komt u daer zeer gegronde redens voor te houden, om niet achter uyt te wyken ofschoon men Kats gevangen houdt; gy moet ook niet te ligt gelooven dat Kats door den jury zal vrygesproken worden, want den jury is niet meer wat hy te voren was; het is voor niet niet dat men de wet op den jury zoodanig verminkt heeft dat er alle weldenkende en onafhangelijke menschen worden uytgesloten, en dat er niet blyven dan menschen welke belang hebben diegene te veroordeelen welke de regten des volks voorstaen; nogtans is er in de gansche zaak van Kats niets dat strafbaer is, want, daer ik zynen advokaet ben, heb ik alle de stukken en alle de ondervragingen overzien, en ik heb er niets ingevonden waervoor men hem volgens regt en rede zou kunnen veroordeelen, doch dit is geene rede waerom hy zal vrygesproken worden. Was den jury zamengesteld uyt regtzinnige, verlichte en onpartydige lieden, dan was zyne vrystelling zeker, maer aengezien den tegenwoordigen jury deze noodzakelyke hoedanigheden niet meer kan bezitten, is zyne vryspreking twyfelachtig, want alle de wetten zyn niet gesteld zoo als zy moeten zyn; wanneer gy denkt dat de wetten voor ieder een gemaekt zyn, dan bedriegt gy u zeer; de wetten zyn niet geschikt dan ten voordeele der gene wie ze gemaekt hebben, en wy hebben de wetten gemaekt? Voorzeker is het volk den wetmaker niet, ofschoon hy het moest zyn; degene welke de wetten maken zyn de gegoedde burgers, de kapitalisten, de groote grondeygenaers en alle slach van hooge ambtenaren: alle deze lieden hebben belang om de wetten zoodanig te maken dat alle regt en alle magt steeds in hunne handen blyft, en daerom zou het niet te verwonderen zyn dat Kats, die wil dat het volk ook zyn regt zal hebben, door den jury zou veroordeeld worden.

Wilt gy nogtans dat de wetten zullen verbeterd worden, dan moet gy steeds werken om deze verbetering te bekomen, want van zelfs zal het niet

geschieden, en de burgers zullen dezelve ten uwe voordeele niet veranderen, als gy met geene volherding voortgaet. Er zyn goede burgers genoeg welke u zullen de hand bieden wanneer gy kloekmoedig naer uwe regten streeft, maer zy zullen niets doen als zy zien dat gy met uw bekrompen lot te vreden zyt. Wanneer gy verbetering in uw lot wilt hebben, dan moet gy zonder ophouden werken, en u door niets laten afschrikken. Men heeft u het voorbeeld der Engelschen aengehaeld, men heeft u gezegd dat zy welhaest hun regt zullen genieten, maer gy moet niet denken dat zy dit op eenen dag gewonnen hebben; het is in 1819 dat den *massacre* van Peterloo heeft plaets gehad, verscheyde werklieden zyn alsdan ook gebannen geworden, omdat zy naer hunne regten vroegen, en gy ziet dat de overige toch zyn voortgegaen, en na twintig jaren te werken, hun regt zullen verkrygen; gy moet ook voortgaen, en voorzeker zult gy geene twintig jaren moeten werken, omdat gy reeds vele voordeelen hebt welke zy nog moesten veroveren. Gy moet toonen dat gy uwe regten kent, dat gy weerdig zyt dezelve te genieten, en dan zullen zy u worden toegestaan; maer gaet gy u door eene vervolging, door eene verbanning of eenige maenden gevangenis laten afschrikken, dan is het zeker dat gy binnen honderd jaren nog zoo ver zult zyn als vandaeg; dengenen die eene taek onderneemt moet dezelve voleynden en zich door geene hinderpalen laten afschrikken; volgt het voorbeeld van Kats, hy vreest geene vervolgingen, en alsdan eerst zult gy alle uwe regten verkrygen, en als gy dezelve zult genieten, moet gy nog altoos waekzaam zyn op dat men u dezelve niet ontroove, want er zyn altyd arglistige menschen, welke niet zoeken dan het volk buyten zyn regt te sluyten en in de slaverny te houden. (Eene levendige en algemeene toejuyging toonde genoegzaam dat het volk deze redevoering, ofschoon in het fransch uytgesproken, zeer wel begrepen had.)

Pelerin. Voorzeker moeten wy ons, zoo als den advokaet Jottrand zegt, door geene verbanning laten afschrikken, want hoe lang duren gemeenlyk die staetkundige verbanningen? Toen men in 1830 De Potter, Bartels, en nog eenige andere verbannen heeft, waren zy nauwelyks dry maenden weg of zy kwamen weder zegepralend in Belgien, want het gouvernement dat hen verbannen had, was door het volk omver geworpen. Hoe lang zullen zy Kats en Bartels nu kunnen bannen? ook niet langer dan dry maenden, want volgens de voorzegging van den minister Lebeau zal onzen koning Leopold geen zes maenden in Belgien regeren als hy Luxemburg niet bezit. Welnu, Luxemburg zal reeds dry maenden afgestaan zyn wanneer onze broeders zullen veroordeeld worden, en dry maenden daarna trekt onzen Leopold met zynen ganschen *boutique* weg en dan komen de bannelingen weder zegepralend binnen, zoo als in 1830. (Algemeene toejuyging.)

Over het slechten der vestingen.

Wy moeten ons dus voor eene verbanning zoo veel niet bekommeren en daerom niet laten van kloekmoedig voort te gaen op den weg welke wy ingeslagen hebben om het volk te verlichten en zyne regten te doen kennen; waerom zouden wy ons bekommeren over het geschreeuw der verdrukkers, wanneer zy zich niet bekommeren over de klachten des volks! want deze week hebben de dwingelanden weder eenen nieuwen protokol afgezonden, waerin zy gebieden dat wy alle onze vestingen moeten afbreken.

Dat ons lafhertig gouvernement in deze nieuwe schande zal toestemmen, is niet aen te twyfelen, want zy die geen misbaer maken om 360.000 broeders aen den vyand over te leveren, zullen er nog minder maken om alle onze versterkingen te doen vallen voor den wil der groote verdrukkers, met wien zy overeen gekomen zyn om ons te exploiteren.

Maer, zult gy vragen, wat belang hebben de mogendheden om onze vestingen te doen afbreken? Geen ander belang vrienden, dan om ons des te gemakkelijker in bedwang te kunnen houden; zy zien wel dat de Belgen niet lang den smaede welken men hen aengedaen heeft zullen verduren, dat zy zullen opstaen en gewapender hand hunne heyligste regten weder eyschen van de dwingelanden die hen dezelve ontrukkt hebben; wanneer wy dan geene vestingen meer hebben, zullen de mogendheden ons des te beter onder de overmagt hunner verblinde soldaten kunnen doen bezwyken, dan zullen zy geene versterkingen meer ontmoeten waerin wy ons kunnen verschansen en de vernieling in hunne legers brengen, dan zullen zy niets meer vinden dat hen kan tegen houden.

Door het doen afbreken onzer vestingen hebben zy nog een ander oogmerk, zy zien ook wel dat den franschen dwingeland Lodewyk-Philip het volk zoodanig plaegt dat het niet lang meer zal aenloopen of de Franschen zullen opstaen om den verdrukker te verdryven en hunne vryheyd weder te heroveren. De mogendheden weten zeer wel dat wy in dat geval met de Franschen zullen werken om ook onze geroofde vryheden te heroveren. Wanneer wy dan geene vestingen meer hebben, dan kunnen zy ons dit beletten en zoo veel te gemakkelijker langs Belgien in Vrankryk vallen, om den vryheyds geest te verdooven en de Fransche weder onder het juk des dwingelands te brengen.

Ziet daer waerom zy onze vestingen willen vernietigen, het is niet anders dan om den vryheyds geest van ons en van de Fransche te kunnen verdooven, om dat zy denken dat hunne eygene onderdanen ons voorbeeld zouden opvolgen en ook voor hunne vryheyd zouden stryden, wanneer de Fransche en de Belgen zouden overwinnen. Doch vrienden, het is te hopen dat zy in hunne kwade inzichten niet zullen gelukken, dat den stroom des volks weleer zoodanig zal opstygen dat alle de dwingelanden in denzelven zullen moeten ver-smoren. (Hevige toejuyging.)

Wie zyn de conspireerders?

J.-B. Kats. Men beschuldigt onzen broeder Jacob van conspiratie, maer laet ons eens zien wat of conspiratie is, dan zullen wy ook wel ontdekken wie of de conspireerders zyn.

Conspiratie of zamenzwering is een heymelyk verbond tusschen eenige personen om andere menschen te benadeelen.

Eene staetkundige conspiratie is een verbond gemaekt tusschen twee of meer personen, om eene bestaende order van zaken omver te werpen, of om de wettige magt te vernietigen of te buyten te gaen. De werkzaamheden der zamenzweerders gaen meestendeel in het geheym, want als zy publiek gedaen worden is het geene conspiratie meer.

De bestaende order van zaken in Belgien is die welke sedert 1830 is vastgesteld geworden.

De wettige magt is de constitutie.

Wie is het nu die in het duyster gewerkt hebben om de bestaende order van zaken omver te werpen; zyn het diegene niet welke door hunne lage intrigiens de vastgestelde order van zaken verbroken hebben door twee provincien aen den vyand af te staen?

Wie hebben de wettige magt te buyten gegaen, zyn het die niet welke de constitutie geschonden hebben, door deszelfs eersten artikel te verbreken?

Wie zyn het die andere benadeelen? zyn het die niet welke in het heymelyk gewerkt hebben, om het volk te verpletten door het 11 millioenen belasting op den hals te leggen?

Heeft onzen broeder ook de bestaende order van zaken willen omver werpen?

Heeft hy ook de constitutie geschonden?

Heeft hy ook zyne medeburgers willen benadeelen ?

Onzen broeder Kats heeft altyd geprotesteerd tegen het leveren van Limburg en Luxemburg aen den vyand, hy heeft dus de bestaende order van zaken willen handhaven.

Hy heeft altyd geprotesteerd tegen het schenden der constitutie, hy heeft dus de magt niet willen te buyten gaen.

Hy heeft altyd geprotesteerd tegen de schandelyke belasting der elf millioenen, hy heeft dus zyne medeburgers niet willen benadeelen.

Hy heeft nooyt in het donker gewerkt, maer publiek hier in de meetings, in het byzyn van honderde toehoorders.

Wie zyn nu de conspireerders ?

Zyn het die welke in het heymelyk werkten om de bestaende order van zaken omver te werpen, om de wet te buyten te gaen, en om hunne landgenoten te benadeelen ?

Of zyn het die welke openbaerlyk protesteerden tegen de schending van ons grondgebied, tegen de schending van de regten des volks, tegen de schending der constitutie, tegen de levering onzer broeders, tegen de betaling eener schandelyke belasting en tegen den ondergang van geheel België ?

Wie zyn nu de conspireerders ?...

Het antwoord dezer vraag is in ieders mond, doch de wetten zyn heden zoodanig gesteld, zoo als den advokaet Jottrand het daer straks nog gezegd heeft, dat men de plichtige eer bewyst en de onplichtigen vervolgd, en ziedaer de rede waarom men de openbare protesteerders in de gevangenis zet, en de heymelyke conspireerders laet vry loopen. (Algemeene tejuyging.)

Een voorbeeld van standvastigheyd onzer voorouders.

J.-B. Kats. Vrienden, de redenaers welke hier heden het woord hebben gevoerd, hebben u allen aangemaend u niet te laten afschrikken door de straf welke de onregtveerdige wetten onzen broeder zouden kunnen opleggen om dat hy steeds voor de regten des volks gestreden heeft. Men heeft u het voorbeeld der engelsche werklieden bygebragt, doch ik zal u hier een nationaal voorbeeld bybrengen; ik zal u doen zien hoe weynig onze voorouders zich door straffen lieten afschrikken, wanneer zy voor hun regt stredden.

Toen de Nederlanden onder den scepter van den spaenschen dwingeland Philippus den IIe gebukt gingen, werd ons land bestierd door den bloeddorstigen hertog van Alva, die zoo menigen vryheyd-minnaer op het schavot heeft doen omkomen. Niet te vreden zynde het edelste bloed te doen stroomen, mergelde hy ook het volk uyt door alle slach van belastingen. Niet meer wetende op welke wyze de burgers te stroopen, eyschte hy van alle winkeliers den tienden penning, dat is dat zy van hun dagelyks ontfangene geld het tiende deel moesten afgeven. Deze strooery verontwaerdigde alle burgers, en allen weygerden zich aen deze schatting te onderwerpen, zeggende dat zy liever zouden sterven dan zich aen dit stroopers bevel te onderwerpen.

Den tyger Alva gaf alsdan een bevel dat alle winkeliers die weygerden de schatting te betalen, in hunne eygene deur zouden opgehangen worden... zoo ver ging zyne barbaersheyd! Gy zult misschien denken vrienden, dat zy zich alsdan onderwierpen? Neen, onze voorouders waren moediger dan wy, zy bukten het hoofd niet, zy vreesden geene dood wanneer zy voor hun regt stredden, zy bleven standvastig weygeren den tienden penning te betalen, en door hunne standvastigheyd hebben zy ook overwonnen, zoo als gy zien zult.

De dwingelandy van Alva was zoo ver gegaen dat verscheyde duyzende burgers zich zamengevoegd hadden om hun regt te eyschen. Deze lieden verkregen den naem van *Geuzen*, dat wil zeggen *bedelaers*, om dat zy altyd voor hun regt

bedelden. Men zou ons ook wel Geuzen mogen noemen, want wy vragen ook niets anders dan ons ontroofd regt! (Toejuyging.) Deze Geuzen ziende dat zy met vragen niets konden bekomen, hadden besloten om door andere middelen hun regt te verkrygen, en dat was door den spaenschen tyran uyt het land te verdryven, zoo als het belgisch volk in 1830 den hollandschen dwingeland uyt het land verdreven heeft, omdat hy ook de regtmatige klachten niet wilde aenhooren en het volk op allerley wyze stroopte.

Juyst dan op den dag dat den hertog van Alva een deel winkeliers in hunne deuren moest laten ophangen voor hunne regtmatige weygering, ontvangt hy de tyding dat de Geuzen den Briel hadden ingenomen en zyn leger op de vlucht hadden gedreven. Alva had toen geenen tyd meer om de burgers te laten ophangen, hy moest maer spoedig maken dat hy zyne troepen by een zamelde om de overwinnende Geuzen wederstand te bieden, doch is daerna langzamerhand verjaegd geworden.

Gy ziet dus vrienden, dat wy nooyt moeten wanhoopen, dat wy ons door geene straffen moeten laten afschrikken als wy voor ons regt stryden. Wanneer men eenige onzer broeders zal willen hangen of bannen, dan zou er ook wel zoo iets kunnen voorvallen dat de verdrukkers den tyd niet meer zullen hebben om hun vonnis ten uytvoer te brengen, en, even als den dwingeland Alva, zich zullen moeten haesten om uyt de voeten te geraken. (Zeer hevige toejuyging.)

Den voorzitter gevraagd hebbende of er nog vrienden waren die het woord verlangden te nemen over het nieuws der afgeloopene week of over de omstandigheden des lands, is men overgegaen tot het behandelen der voorgestelde kwestie, welke opgelost is geworden zoo als zy hier volgt, door Pelerin, J.-B. Kats, J.-H. Dehou en Van Hekken.

B.) DE ALGEMEENE KIEZING (VOTE UNIVERSEL).

Wanneer den wetgever in de constitutie bepaeld heeft dat alle Belgen gelyk zyn voor de wet, dan was dit omdat hy overtuygd was dat de wet voor niemand geene uytzonderingen mogt maken, dat elken burger een gelyk regt moest bezitten en een gelyk regt moest uytoeffenen. De wet op de kiezing der volksvertegenwoordigers is dus eene valsche wet, omdat zy niet in verband staet met den art. 6 der constitutie, die de gelykheyd van alle burgers daer stelt.

Wanneer men wil dat de leden eener maetschappy aen de wetten zullen gehoorzamen, dan moeten die wetten ook door toedoen van alle de leden gemaekt worden, doch daer elken burger zyne stem over eene wet niet kan geven, heeft men een zeker getal mannen gekozen aen wien men de zorg heeft overgelaten, om in naem des volks de wetten te schikken in het belang van ieder een. Maer alvorens deze wetmakers het volk kunnen verbeelden, moeten zy door het volk, dat is door elken burger in het byzonder gekozen worden.

De belgische wetgevende kamer, die maer gekozen is door 60.000 burgers op vier millioenen inwooners, verbeeld dus het volk niet en kan dus geene wetten maken die in het algemeen belang zyn, om dat zy door het algemeen niet gekozen is geworden.

En inderdaed, men is zoodanig van het grondstelsel der gelykheyd afgeweken, dat men eenen cyns bepaeld heeft, welken men moet betalen om het regt te mogen uytoeffenen dat elken burger toekomt. Zoo heeft men, byvoorbeeld, in Brussel, den kies cyns gesteld op 80 guldens, even als of de lieden die 79 guldens of minder betalen, niet moeten vertegenwoordigt worden, even als of deze lieden geen regt moeten hebben.

Dat deze wet gemaekt is ten voordeele der geldelyke aristocratie is gemakelyk te bevatten; men vraegt niet of gy de bekwaemheyd hebt eenen represen-

tant te benoemen, men vraegt maer of gy geld genoeg hebt om uwe stem tot het maken der wetten te mogen geven, of gy geld genoeg hebt om uw regt te koopen. Het is dus niet den burger die zynen vertegenwoordiger kiest maer het geld; ziet nu hoe ongerymd deze wet is: eenen burger die 75 gulden belasting betaeld is geen kiezzer, maer indien hy een peerd koopt dan wordt hy kiezzer, omdat hy hiervan nog 5 guldens belasting moet betalen; wie is nu den kiezzer, den burger of het peerd?

Een eerlyk man wordt door de tegenwoordige kieswet van zyn regt ontbloot, en eenen schurk zal het verkrygen, want gesteld dat eenen eerlyken burger zoo veel bezit dat hy den vereyschten kies-cyns kan betalen om zyne stem tot het benoemen der vertegenwoordigers te mogen geven. Maer eenen dief steelt al zyn goed, hy kan den kies-cyns niet meer betalen en is van zyn regt ontbloot. Den dief in tegendeel, die door zyne schelmery zyn kiesregt kan koopen, wort kiezzer en mag zyne stem geven tot het benoemen der wetmakers.

De representanten gekozen door de kiesgerechtigden zyn dus niet de vertegenwoordigers des volks, maer de zaekgelasten van een kleyn getal geprivilegieerden, door wien zy benoemd worden.

Indien de wetten gemaekt zyn ten voordeele van een kleyn getal, dat is omdat de leden der wetgeving niet gekozen zyn dan door een kleyn getal. Wilt men dat de wetten zullen gemaekt worden in het belang van alle klassen der maetschappy, dat zy een nationaal en volks karakter zullen hebben, wilt men dat de afgeveerdigden des lands de ellende en de behoeften des volks kennen, en dezelve zullen verhelpen, dan moet het volk in de kies-kollegien komen en zyne vertegenwoordigers in de kamer kunnen zenden, dan moet men de algemeene kiezing daerstellen.

Door de algemeene kiezing (*vôte universel*) heeft elken burger die de mannelyke jaren bereykt heeft, en vry van misdaden is, het regt om zyne stem te geven tot het benoemen der volksvertegenwoordigers. Zoo lang elken burger dit regt niet zal genieten, zullen de wetten steeds ten nadeele van het algemeen zyn, want de representanten zullen nooyt werken dan ten voordeele dergene welke hen gekozen hebben. Wanneer zy door het volk zullen gekozen worden dan zullen zy werken ten voordeele des volks; wanneer zy door de ryke burgers zullen gekozen worden, dan zullen zy werken ten voordeele der ryke burgers; maer wanneer zy door alle de standen der maetschappy benoemd worden, dan eerst zullen zy werken ten voordeele van het algemeen.

In de kieswet ligt al het kwaed; in de algemeene kiezing ligt het middel om het kwaed te herstellen.

En inderdaed, hoe zal men eene wet ten voordeele des volks tot stand brengen met representanten die de noodwendigheden des volks niet kennen, die niet weten hoe groot de ellende des volks is, of die zulks wel weten maer alle menschelyk gevoel onder den lagen eygenbaet verdooven?

Alle belastingen drukken thans op het volk; wilt men dezelve op eene regtveerdigere wyze verdeelen, dan moet er eene wet gestemd worden; de representanten der ryken zullen deze wet niet stemmen, omdat de ryken belang hebben het volk onder de lasten te doen bezwyken. Het zyn dus maer alleen de vertegenwoordigers des volks die zulk eene regtveerdige wet zullen stemmen, en daer het volk geene vertegenwoordigers mag benoemen, zal het by gevolg altyd gestroopt worden, tot dat het zyn kiesregt zal bekomen hebben.

In niet eenen tribunael kan men eenen stap vooruyt gaen zonder geld te geven. Daerdoor ziet men zoo dikwyls dat den ryken bedrieger den armen, maer eerlyken burger zal doen veroordeelen, omdat hy geld genoeg heeft om de zaken voort te zetten. Nogtans moet het regt gedaen, en niet verkocht worden; het is hoogst noodzakelyk dat zulks veranderd wordt; maer hoe kan zulks hersteld worden? Alweder door eene wet; en wie zal deze wet stemmen, de

tegenwoordige representanten, die allen belang hebben dat deze onregtveerdigheden blyven voortduren, die allen niet liever hebben dan het volk door hun geld te kunnen verpletten? Neen zy zullen deze onregtveerdigheyt niet herstellen, omdat hunne kiezers dezen staet van zaken goedvinden. Wilt men dat elk een zal kunnen regt bekomen, dan moet men volksvertegenwoordigers en geene ryken-vertegenwoordigers hebben, dan moet het volk aen zyne representanten kunnen zeggen : wy willen dat deze onregtveerdigheden zullen verdwynen, en dat gy wetten zult maken waerdoor den armen zoo wel kan regt bekomen als den ryken.

Wie is het die moet soldaet worden, wie is het die zyn leven voor de verdediging des lands moet ten pande stellen, is het den armen of den ryken? De wet zegt dat alle jongelingen welke de 18 jaren bereykt hebben moeten soldaet worden, maer de heeren representanten hebben er by gevoegd : « Al die geld genoeg heeft om iemand anders in zyn plaets te stellen, zal vry wezen. » Aldus zyn alle wetten ten voordeele der ryken gekeerd, dat is, ten voordeele van het kleyn getal geprivilieeerden die het regt hebben om hunne vertegenwoordigers te benoemen, die belast zyn de wetten zoodanig te maken, dat den armen steeds benadeeld en de ryken bevoordeeld wordt.

De tegenstrevers van het algemeene kiesregt zeggen dat het volk te dom is om zyne representanten te benoemen. Maer wie is de schuld dat het volk dom is, aen wie is zulks toe te schryven? Is het niet aen hen zelfs die ons dit verwynt naer het hoofd werpen? Waerom verlichten zy het volk niet, waerom maken zy niet dat het volk onderrigt wordt; zy kunnen wel ten hunnen voordeele universiteyten oprigten, waerom maken zy dan geene opvoedings gestichten voor de kinderen des volks? Zyn het de bekwaemste burgers die nu kiezen? wy hebben straks het tegenovergestelde bewezen. Daer en boven is de werkende klassen, die in staet is de kunstigste werktuygen zamen te voegen, bekwaem genoeg om eenen persoon te benoemen die deszelfs belangen zal voorstaen.

Het algemeene kiesregt is dus datgene waerna een ieder moet streven, zonder dat is allen voorspoed onmogelyk; het volk zal steeds verdrukt, gestroopt, misleden en mishandeld worden zoo lang het zyne wetmakers niet mag benoemen. Dat men honderd omwentelingen make, en honderd mael zal het volk bedrogen zyn, als het zyn kies-regt niet veroverd heeft.

Het algemeene kies-regt, ziet daer den kreet dien het volk moet uytgalmen op den dag dat het zyne stem zal mogen veheffen, op den dag dat het meester zal zyn, zoo als in september 1830.

C.) ...

Uyt eenen artikel der *Morgenzon* trekken wy de volgende regelen :

« Toen omtrent een jaer geleden de tyding der aenneming der 24 artikels door koning Willem geteekend, in Belgie aenkwam, was de roep om dezelve te verwerpen by ons algemeyn; niemand kon zich nog inbeelden dat na de zevenjarige weygering onzes vyand, wy Belgen nog verplicht waren een traktaet na te komen dat ons nooyt dan door geweld en door verraed was opgeleyd; niemand kon gelooven dat de levering van het tiende gedeelte onzer natie aen den vorst die wy gezamentlyk verworpen hadden, de achtbaerheyt en het aenzien van Belgie kon vergrooten; niemand was van gevoelen dat wy des naems of des welvaert eener onafhangelijke natie zouden weerdig blyven, zoo haest wy ons als de dubbele tolverschuldigten van Holland zouden herkend hebben, zoo haest wy aen hetzelfde, nevens eenen alsdan nog onbepaelden tol op de vaert der Schelde, acht millioen guldens jaerlyks zouden betalen.

In die tyden scheen het belgisch ministerie het in alles met het belgisch volk volkomen eens te zyn, en de onderhandelingen nopens de 24 artikels namen in de conferentie van Londen eenen aenvang.

Het gene er sinds dan in dien duysteren en helschen dampkring der diplomatie is omgegaan zullen wy niet aenraken, deels om dat alle de daedzaken ons nog niet ten vollen bekend zyn, deels om dat wy de daedzaken welke wy kennen, liever om zekere redene tot uer en tyd bewaren. Het zy dus genoeg te weten dat er te Londen veel over de schuld, over den tol op de vaert der Schelde is geredeneerd en geschreven geworden, doch dat het hoofdvraegpunt, het echte vraegpunt van volkseer en volksbestaen, de afstand van Limburg en Luxemburg niet eens, zelfs *propter formam* is aengeroerd.

De tyd zal beslissen of den uytslag der onderhandelingen aen het verraed of aen de onbekwaemheyd des ministeries en der gevolmachtigden is te schryven, maer dat wy by die onderhandelingen veel meer verloren dan gewonnen hebben, is eene daedzaak welke niemand zal ontkennen. De jaerlyksche tol, onder den naem van schuld gedoken, is op dry millioen guldens minder dan te voren gesteld, doch om dit te bekomen, heeft Belgie van alle aanspraek op de rekening met het syndikaet van alle paert in de volksplantingen moeten afzien. Dit is voor ons een waerachtig verlies, want, om niet van ons aendeel in zeemacht en volksplantingen te gewagen, is het meer als vermoedelyk dat Belgie van het zoo geheyme syndikaet eene som zou kunnen eysschen welkers intrest de dry jaerlyksche millioen verre zou overtreffen. Het algemeen gevoelen zoo wel in Holland als in Belgie is dat het syndikaet voor koning Willem slechts een middel om het land te bestelen geweest is, en de standvastigheyd met dewelke deze vorst steeds geweygerd heeft en nog weygert rekening over de werkingen dier instelling te geven, komt dit vermoeden dagelyks bekrachtigen.

De misslag echter zou er geene geweest zyn, indien het ministerie door middel dezer geldelyke opofferingen eenige andere voordeelen had weten te verwerven; doch wy hebben het reeds gezegd, dezelve zyn zelf niet bedongen geworden.

Gedurende de onderhandelingen heeft het belgisch volk zich wys en krachtadig gedragen, het heeft steeds door alle middelen zynen afkeer van eene onedele broedermoord doen kennen; in een volgend artikel zullen wy zien hoe het zich na het ontvangen van het laetste protokol der conferentie heeft laten misleyden, en de belagchelykheyd der oorlogsgeruchten bewyzen, met den tegenwoordigen staet van Europa schetsen.

D.L.

D.) ...

De artikels voor dewelke men Kats in beschuldiging gesteld heeft bevinden zich allen in de 5^e aflevering van den *Volksvriend* (1). Den eersten is : *Over het schandelyk uytstrooyen van geld*; dezen artikel begint op het titelblad en eyndigt in de eerste kolonne van bladzyde 36.

Den tweeden artikel is : *Geen Belg mag in den schandelyken menschen handel toestemmen*; dezen artikel begint in de tweede kolonne van bladz. 36, en eyndigt in de tweede kolonne van bladz. 39, daerin begrepen de vlaemsche vertaling van de proclamatie aen het leger.

Den derden artikel is : *Over de gevangenschap van eenen broeder*, en bevindt zich op bladz. 42 van gemelde 5^e aflevering.

— Men leest in de *Gazette van Audenaerde*:

(1) Zie blz. 1199-1211.

Na 40 dagen voorloopige gevangzetting, komt de kamer van in beschuldigingstelling des hofs van appel te Brussel, de vaderlandsverdedigende schryvers, de heeren Adolf Bartels en Jacob Kats, voor het hof van assisen van Brabant te verzenden, als betigt van zamenspanning tegen de vyligheid van den staet. De beraedslagingen van de kamer hebben geduerd van 9 uren des morgens tot 3 uren des namiddags.

Niettegenstaende dat door het verminken der wet op den jury, het verleden jaer door de kamers der volksvertegenwoordigers begaen, het ministerie byna meester is jurés in zynen zin te benoemen, is het byna zeker dat deze twee schryvers als staets-pligtigen vervolgd, zullen worden vrygesproken.

Aen niemaend beter dan aen hen kan deze spreuk van eenen grooten schryver toegepast worden :

» Vervolging, haet en dood, is 't geen het menschdom schenkt

» Aen hem die schryven durft al wat eenieder denkt. »

— Zie hier hoe den *Courrier-Fanal* zich uytdrukt over het belangryk vragstuk der vestingen :

« België, als onzydigen staet, is ook onzydig in de kwestie; in geval van » oorlog tusschen de mogendheden zou de afbreking onzer vestingen eene » weldaet zyn voor het land, want het is steeds rond dezelve dat den oorlog » staende blyft; de forten zyn even als aantrekkings punten aen dewelke de legers » zich hechten en waer zich alle de ongelukken op een stapelen, welke zy met » zich slepen.

» Wanneer er in tegendeel, in een open land eenen geregelden veldslag » gegeven word, dan zyn des anderdaegs de overwinnaers en de overwonnen » reeds ver weg, alles is als eenen wind verdwenen, en er blyft niets over dan » een goed mest waeraen de velden winnen, zoo als te Waterloo. »

In de roemryke overblyfsels van zoo vele braven die te Waterloo gesneuveld zyn, ziet den *Courrier* niets anders dan eene vetting des gronds, niets anders dan mest. Er zyn woorden die eenen mensch afschetsen. — Den *Bank-Courrier* heeft den titel aengenomen van *Dagblad der materiële progressieve belangen*. Maer hy zou veel beter gedaen hebben had hy den titel genomen van « dagblad van den verfoeylyksten en onmenschelyksten materialismus. »

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straat, n° 4.

16. Den Volksvriend, Weêrgalm der Vlaemsche Meetings, augustus 1839, jg. 4, nr. 29, blz. 227-234 (1).

A.) BRUSSELSCHE MEETING. ZITTING VAN MAENDAG, DEN 12 AUGUSTY 1839.

Het kwartier na 8 uren opende de voorzitter J. Thuns de zitting in eene zeer talryke vergadering. Na dat den sekretaris het procès-verbael der voorgaende zitting, als mede het order van den dag had voorgelezen, verzocht J. Kats het woord, en hetzelfde bekomen hebbende, verhaelde hy het volgende over :

De dood van onzen gewezen regent.

Vrienden,

De gazetten hebben ons deze afgeloopene week de droeve tyding mede gedeeld dat M. Surlet de Chokier, onzen gewezen regent, overleden is, doch dat hy jaerlyks aen het belgisch volk eene rente van tien duyzend nederlandsche guldens heeft nagelaten. (Algemeen gelach.)

(1) Mundaneum Brussel. Zie nr. 305. Niet opgenomen : TOLLENS, *Tranen*.

Nu zal men misschien zeggen dat dezen man het volk genegen is geweest, omdat wy tegenwoordig zeer weynig ryken vinden die hunne arme medebroeders zoodanig beminnen dat zy hen zulk eenen schat nalaten, want den ryken Bortier, die voor eenige jaren overleden is, en het volk zoodanig genegen scheen, heeft slechts een kapitaeltje voor de priesters nagelaten, om alle zondagen, een half uer na den middag, eene mis voor het volk te lezen, en van 10.000 guldens kan het volk toch wat meer genieten dan van 52 missen per jaer.

Maer neen, vrienden, onzen gewezen regent was het volk niet genegen, want er zyn genoegzame proeven voorhanden waeruyt men gemakkelyk kan opmaken dat M. Surlet de Chokier meer getracht heeft om het volk te benadeelen dan om het te bevoordeelen, en zelfs met de verraders heeft zamen gespannen om ons onder het oude juk terug te brengen.

Maer hoe is het mogelyk dat eenen man, die met de volks verraders werkte, nog meer dan een-en-twintig duyzend francs jaerlyks aen het volk heeft nagelaten? Doch zulks geschiedde niet omdat hy het volk genegen was, maer wel omdat zyne mede-verraders het volk verplicht hadden om voor onzen gewezen regent jaerlyks zulk eene groote somme op te brengen, omdat hy ons zoo fyn heeft helpen verneuken dat zy ons langzamer hand weder in dezelfde of nog in eene ergere slaverny brengen als die waeruyt wy ons voor negen jaren hebben weten te ontrukken.

Dat den heer de Chokier aen alle de landverraders is medepligtig geweest, heeft genoegzaam gebleken uyt te verraders van den kolonel Borremans, den kolonel Grégoire, den generael Vandersmissen en uyt den veldslag van Leuven, waervoor men zeer weynig verstand moet hebben om niet te bemerken dat denzelven nooyt zoude zyn voorgevallen indien den regent zich niet onder de hand door de groote verdrukkers had laten overhalen om ons door zulke middelen weder in de klampen te krygen, en omdat hy daerin zoo wel zynen rol heeft kunnen spelen, verkreeg hy een jaerlyks pensioen van 10.000 gulden van het afgeperste volksgeld, waarvan hy ons door zyne dood komt te verlossen. Ik denk dat den Heer zyne lieve ziel zal tot zich nemen, dit is hetgeen ik alle dwingelanden en volksmisleyders wensch : de hemelsche glorie, maer liever vandaag als morgen. (Levendige toejuyging.)

Puraye, het woord bekomen hebbende :

Onzen vriend Kats komt daer te zeggen dat wy nu jaerlyks door de dood van onzen gewezen regent over de een-en-twintig duyzend francs winst zullen hebben; dit is mogelyk, doch ik geloof het niet, want niet tegenstaende de zware geld afpersingen waeronder het volk moet gebukt gaen, zoo komt ons gouvernement, door de menigvuldige budget-vreters dat het te onderhouden heeft, nog altyd geld te kort; en wanneer er eenen der opeters komt te sterven, zyn er wel twintig gereed om het geroofde deel des afgestorvenen te mogen inslokken. Moeten wy nu den regent niet meer onderhouden, gy weet dat wy toch al eenen zyner mede-verraders, den generael Vandersmissen, die voor zyne verraders door het hoog militaire gerechts-hof ter dood veroordeeld was, niet alleen zyne volle gratie voor alle zyne schelmsche daden heeft bekomen, maer nog daer en boven een jaerlyks pensioen van 6.000 francs verkregen heeft, zonder dat hy hiervoor iets moet verrigten. Den braven Vandersmissen mag dagelyks gaen wandelen en de onnoozele Belgen uytlagchen die hem nog maendelyks 500 francs geven omdat hy hen heeft helpen verneuken.

Buyten den generael Vandersmissen hebben wy nog verscheyde andere eerlyke lieden, zoo als den gewezen kolonel Borremans en den grooten inspecteur-generael van den gezondheids-dienst onzes legers, M. Vleming, die onlangs door Z.M. met het Leopolds ridder kruys is beloond geworden, omdat hy zulk eenen welriekenden pluk en alderbesten *quinquina* aen de zieke soldaten heeft gegeven om hen spoedig te... genezen! — voor welke aardige genezingen hy

in de afgeloopene week, door Adolf Bartels, aen den procureur des konings als eenen dief is *gedenonceerd* geworden, iets waervan M. Vleminckx zich zeer moeyelyk zal kunnen verschoonen!

En wat zal Z.M. dan alweder anders kunnen doen om doen te gelooven dat Vleminckx een eerlyk en braef man is, dan hem by zyn koninglyk ridderschap nog een pensioentje van 10 à 12 duyzend francs te geven!

Daermede zal de jaerlyksche rent van onzen gewezen regent spoedig verpast zyn. (Toejuyging.)

De Koster, het woord bekomen hebbende, verhaelde het volgende over :

De peerden loop-stryden.

Wy hooren tegenwoordig van alle kanten niets anders dan klagen over den mislukten voorspoedigen vrede, die de Belgen thans door de gratie Gods en het bedrog onzer groote beheerschers mogen genieten : de levensmiddelen zyn duer, den koophandel gaet slecht, de lasten zyn zoo hoog dat er dagelyks burgers zyn welke onder dezelve bezwyken en zich by de werkende klasse moeten vervoegen; de fabrieken gaen zoodanig slecht dat de helft der werklieden langs de straet moeten loopen, terwyl de andere nauwelyks droog brood kunnen verdienen; met een woord, alles gaet zoodanig slecht als het maer gaen kan, en niet tegenstaende zoo heb ik in de afgeloopene week, in de pleyn van *Mon Plaisir* zoodanig veel pracht gezien, dat men zoude zeggen dat Belgen ten hoogst voorspoedige tyden beleefde.

Er waren verscheyde prachtige en kostbare tenten opgeslagen, waerin alle groote amptenaren van ons gouvernement en verscheyde andere voorname heeren met hunne dames zich over het snel loopen der heeren peerdjens zaten te vermaken, zonder het minst aen den ongelukkigen toestand hunner zoo talryke medebroeders te denken, even als of de heeren van het gouvernement zich over het lot hunner lydende landgenoten niet het minste hadden te bekommeren. Zelfs Z.M., die zich den vader der Belgen laet noemen, scheen niet het minste aen het noodlot zyner ongelukkige kinderen te denken, want terwyl er zoo vele van hen naer een stuk droog brood water tanden, zag ik hem aen den snelsten peerden-ryder eene kostbare vergulde zilvere vaes overhandigen, welke, volgens men my verzekerd heeft 4.000 francs kostte.

Hoe vele ongelukkige en honger lydende kinderen zouden voor deze somme niet kunnen gespysd worden?...

Toen over omstreeks dry jaren eenen armen werkman in de koninglyke straet, op eenen avond door eene snel rydende koets, welke men vermeent aen het hof te behooren, het hoofd is verpletterd geworden, waardoor er vier nog zeer jonge kinderen met hunne arme moeder in de uysterste ellende gedompeld werden, heeft Z.M., naer een half jaer petitionneren, aen deze arme verlatene familie ook een kostbare geschenk gegeven, doch in plaets van vierduyzend francs, zoo waren het slechts vier duyzend centiemen. — Dat was maer een kleyn abuys want eenen goeden beschermer zal immers toch meer geven aen vyf zyner noodlydende kinderen wier man en vader door eene koets is verpletterd geworden, als dat hy aen eenen heer zal geven omdat hy een peerd bezit dat zeer snel kan loopen. (Levendige toejuyging.)

Hoe zy het volk, zelfs door eene kermis, trachten te misleyden.

Pelerin, het woord bekomen hebbende :

Medebroeders,

Zeker moeten wy ons verwonderen als wy een weynig over onze tegenwoordige regeerders nadenken, en daerby opmerken met welke onverschilligheyd zy de geringe burgers en de gansche werkende klasse hoe langer hoe dieper in

de ellende dompelen, terwyl zy langs eenen anderen kant het geld zoo onnoodig verkwisten en aen lieden schenken die er in het geheel geen noodig hebben, zoo als onzen vriend De Koster daer met de peerden loopstryden heeft laten zien, en onzen vriend Puraye met het onderhouden van schurken nog klaerder heeft doen blyken.

Ik wil hier nog een ander geval dat in de afgeloopene week in Brussel is voorgevallen, bybrengen, om u nog meer te laten zien van welke arglistige middelen zich de grooten bedienen om het lydende volk nog meer te misleyden.

Gy weet dat den feestdag van St-Laurentius door geheel het schaerbeeksche kwartier van de 5^e en 6^e sectien als eenen kermis plagt gevierd te worden, dat men dry dagen lang in alle de straetjens dier sectien des avonds met geschilderde papiere kassen illumineerde, dat men kunstig gemaekte papieren kroonen hing, in alle de herbergen en kroegen de drykleurige vanen liet wapperen en aen de plaets genaemd den meyboom eenen grooten versierden boom plantte.

Alle deze kermis toebereydselen werden bekostigd door de bewooners dier straten, by middel van eenen wekelykschen uytleg van eenige centiem; doch door den slechten tyd dien wy tegenwoordig beleven, hadden er zich vele menschen aen dezen uytleg onttrokken, doordien zy alle hunnen centen by elkander moesten schrabben om brood voor hunne kinderen te kunnen koopen, zoo dat wy dit jaer eenen zeer droogen en zelfs mislukten St-Laurentius kermis schenen te zullen hebben, waerdoor de schoone gevolgen van den zoo genoemden voorspoedigen vrede maer al te klaer zouden in het oog loopen, hetwelk ongetwyfeld alweder een groot gemor onder het volk zoude verwekt hebben, en zulks trachten onze heeren regeerders zoo veel mogelyk voor te komen, omdat zy vreezen dat het zoo lang getergde en bedrogene volk eyndelyk weder op zyn onverwachts in woede mogt geraken en met zyne verdrukkers en verraders zou willen afrekenen.

Om dit dan voor te komen heeft zich den heer Bartelyns, commissaris der 6^e sectie, waerschyndlyk op bevel van hooger hand, byna in alle de straten zynere sectie begeven, om derzelve inwooners tot het versieren der straten voor de aenstaende St-Laurentius feest aen te moedigen, zeggende dat zy toch alles moesten aenwenden om de kermis dit jaer zoo luysterlyk als mogelyk was te vieren, dat zy zoo naeuw niet zien moesten, en ofschoon zy ook niet veel geld hadden, er misschien wel eenige begoedde burgers zouden gevonden worden, welke hiertoe wat meer dan gewoonlyk zouden bydragen, en dat zy vooral niet mogten nalaten om dit jaer zoo wel als op andere jaren, eenen meyboom te planten, en zulke dingen meer.

Het spreekt van zelve dat met dezen voorstel alle de bazen der herbergen en kroegen ten hoogste te vreden waren, dewyl dat een voortreffelyk middel was om hunnen winkel met de kermis te doen draeyen.

Dadelyk zag men van alle kanten eenige persoonen zamen komen om te raedplegen op welke wyze zy hunne aenstaende feest nu eens regt luysterlyk zouden maken. Den tyd was te kort om alles naer behooren te schicken, maer toch, wanneer zy gelyk hiertoe hun best wilden doen, konden zy nog al iets tot stand brengen. Zy hadden dan besloten om den meyboom niet alleen met volle muziek, maer zelfs met eene soort van cavalcade te gaen planten, hetwelk zy dan ook werkelyk op den avond van St-Laurentius, den 9 dezer verrigtte.

Niet alleen den versierden meyboom, maer ook eenen man die den heyligen Laurentius verbeelde, waren ieder op eenen praelwagen. In den namiddag begaf zich dezen treyn met volle muziek en een tiental tamboers op weg. Verscheyde mannen in verschillende kapteyns en kolonels kleederen verkleed, reden te peerd, met bloote degens en sabels om den treyn te openen en luysterlyk te maken. Alle de policie agenten der stad Brussel waren in de weer om dezen omgang en derzelve mannen, welke zonder bediening en toelating met ontblootte wapens

over straet liepen, te beschermen. Alvorens zy aen den schouwburg kwamen, alwaer aen andere rytuugen den doorgang is verboden, werden er op order der policie expressen gezonden om de schildwachten te waerschouwen dat zy hunne consigne voor de cavalcade van St-Laurentius mogten verbreken en de praelwagens met peerd en steert moesten doorlaten.

Op de Muntplaets komende, was den heyligen Laurentius zoodanig over alle deze hem aengedane eerbewyzingen getroffen, dat hy van uyt den hemel aen dezen heyligen omgang een byzonder mirakel liet gebeuren : een der praelwagens brak in stukken en den man die Sinte Laurentius verbeelde kwam met alle zyne schoone kleederen en vergulden rooster van boven naer beneden gedonderd, en viel met zynen ganschen boel op grond! (Algemeen gelach.)

Gelukkiglyk dat St-Laurentius zich niet veel bezeerde, want den sukkelaar was nu gedwongen om op zyn apostels weder naer huys te marcheren, doch om met deze verbroddelde cavalcade niet uyt te scheidyn, hebben zy besloten om op aenstaenden donderdag, zynde den grooten Lieve-Vrouw dag, hunne straet comedie te hernieuwen en nog twee praelwagens by te maken.

Begrypt gy nu wel, vrienden, waertoe alle deze volks misleyding dient? Voor dry voorname reden : eerst om, zoo als ik daer even heb aengehaeld, het lydende volk in zyne misnoegdheyd door deze poppery zoo veel mogelyk wat te verzetten, opdat de misnoegdheyd in geene gramschap zoude overslagen; ten tweede om alle de werklieden dier sectie nog wat te verarmen, want ofschoon de estaminets en kroeghouders door dezen kermis nog al wat winnen zullen, zoo zullen alle de menschen welke van den arbeyd hunner handen moeten leven, hierby langs twee kanten verliezen, eerst door het deel dat zy hiertoe moeten bydragen om de kostte dezer cavalcade te dekken, en ten tweede door het verlet en verteer dat de meeste hierdoor doen moeten; ja wie weet hoe menige vrouw en kinderen geenen honger zitten te lyden, terwyl hunnen man en vader met ryk vergulde kleederen bezig is, om voor een ieders zot in de cavalcade de stad rond te ryden. (Bravo, bravo, handgeklap en getrap met de voeten.)

En ten derde om tot voldoening onzer landverraders en volksverdruckers te laten zien dat het volk thans zeer welvarende is, dat het volk geen hoegenaemd gebrek heeft, dat den vrede, waertegen zich zoo vele heethoofdige republikanen hebben weten te verzetten, reeds zynen gelukkigen voorspoed laet blyken, want dat het gemeyn volk der 6^e sectie nooyt zulk eenen prachtigen kermis gevierd heeft als nu, als mede dat het valsch is dat het volk onder de lasten moet bezwyken, want dat het anders zoo geene groote verkwisting zou kunnen aenrigten.

Ziet daer vrienden, de intrigens welke onze verdruckers gebruyken om ons door de plezieren, waermede zy ons dan naderhand nog bespotten, te misleyden : want als wy zoodanig in nood zyn dat wy door de menigte afperssingens niet meer voort kunnen, en wy gaen by die gene om hulp welke gesteld zyn om de lydende te helpen, dan werpen zy ons naer het hoofd : ha! nu zyt gy in nood, maer om met den kermis te zwieren en te riboteren waert gy niet in nood; had gy het geld gehouden dat gy toen onnoodig verkwist hebt, dan zoudt gy nu geene hulp noodig hebben, en meer anders zulke pynelyke woorden.

Zoo dat wy ons zelve niet genoeg voor zulke plezieren kunnen in acht nemen, en andere werkmenschen aenraden dat zy zich door zulke kermis plezieren niet laten misleyden, want zy zyn het lokaes waermede zy ons des te eerder in de strikken trachten te vangen, die zy reeds zoo lang voor alle de werklieden en geringe burgers gespannen houden. (Wederom toejuyging.)

Over de nieuwe aenstaende aristocratie.

Hendrixx, het woord gevraagd en bekomen hebbende :

Medeburgers,

Gy hebt gehoord dat onzen vriend Pelerin, u daer verhaeld heeft, wat voor schandelyke middelen onze verdrukkers gebruyken om ons maer hoe langer hoe dieper in de slaverny te dompelen, welke de groote wereld beheerschers voor ons of geheel het menschdom bestemd hebben, dat is om maer twee soorten van menschen te bekomen, dat zyn heeren en slaven, en deze slaven moeten zoo diep vernederd zyn dat zy geheel en al van den wil hunner trotsche heeren afhangen, dat is, dat zy alles moeten doen en laten wat hunne heeren gebieden, dat zy hen mogen plagen en martelen al naer mate zy verkiesen en over hun leven en dood naer welgevallen beschikken mogen, zoo als de heeren in de middel-eeuwen met hunne slaven gedaen hebben.

Doch het schynt dat de groote aristocraten nog eenige byzondere middelen voorhanden hebben, waarmede zy tot dit hun voorgenoemen plan des te beter denken te geraken, doch eer ik verder ga, acht ik noodig om u voor te lezen wat of volgens het schryven onzer gazetten de hollandsche dagbladen heden melden :

« De hollandsche dagbladen melden dat den neef van den grooten Napoléon, » prins Louis Bonaparte, verledene week het middagmael by den prins van » Oranje in den Haag genomen heeft.

» Eene dergelyke verbroedering heeft eene zekere beteekenis : de vryheyd » en den voortgang van het volk is hun eenigste verlangen ; ook zou het niemand » moeten verwonderen indien wy in het kort deze volksvrienden, in het eene » of het andere gewest, aen het hoofd eener republiek zagen geplaetst worden. »

Hieruyt is reeds op te maken dat er in Europa eene verandering staet voor te vallen en dat er groote kans is dat deze zoogenoemde volksvrienden de plaetsen van de versletene volksvrienden Lodewijk-Philip en Leopold zullen vervangen, want beyde deze mannen kunnen met alle hunnen moed en volherding zeer weynig goed in het voordeel der aristocratie meer verrigten, hunnen rol is byna uytgespeld, er zyn nieuwe comedianten noodig om het volk te leyden ; mogten wy zoo gelukkig zyn dat hunnen eersten début mislukte ! (Bravo, bravo, handgeklap.)

Het schynt dat den grooten volksbeheerscher Nicolas, keyzer van het groot uytgestrekt russisch ryk, zelf zoodanig overtuygd is, dat Lodewyk-Philip het in Vrankryk niet lang meer zal kunnen uythouden, dat hy zelfs mede werkt om Lodewyk-Napoleon in deszelfs plaets te brengen en het fransche ryk weder tot aen den Rhyt of nog verder te laten uytstrekken, op dat Nicolas in het Noorden en Lodewyk-Napoleon in het Zuyden geheel Europa zouden kunnen beheerschen en in bedwang houden.

Misschien is het mogelyk dat den prins Willem van Oranje, als goeden oorlogs held hierby eenen voornamen rol zal mogen vervullen, en voornamelyk omdat hy met eene zuster van den wreede Nicolas getrouwd is. De andere monarchen welke er nog bestaen, zullen allen onder de orders van de beyde groote mannen, Nicolas en Lodewyk-Napoleon moeten regeren, en deze zullen dat toch liever doen dan gelyk van den troon te vlieden en de volkeren zich zelve te laten regeren, en volgens het inzicht der voornaemste intriganten, zoo moet een van beyde in het kort geschieden, want den franschen burger-koning van 1830 kan het misschien wel nog eenige maenden, maer toch geen eenige jaren meer uythouden, en als dezen komt te vallen, kan er niemand anders dan Lodewyk-Napoleon deszelfs plaets vervullen ; zonder dezen zal zich Vrankryk weder in eene republiek of gemeenebest verklaren, en als dit nog eens zal tot stand komen, zal het zoo gemakkelyk niet meer kunnen vernietigd worden ; deszelfs vuer zal

zich als het ware door eene electrieke kracht door geheel Europa verspreyden, en alsdan zal het laetste ryk van de meeste europische vorsten een eynde nemen, want overal waer de volken een waer gemeenbest zullen kunnen tot stand brengen, zullen zy zoo gelukkig worden dat zy van geene monarchie meer zullen willen hooren. (Algemeene toejuyging.)

Doch om dit voor te komen, zullen de monarchen en alle soorten van andere aristocraten zelfs alles opofferen, al zouden er eenige hunne kroon moeten nederleggen en aen den eersten besten goudstief overlaten; zoo lang als er monarchen bestaen, zullen de overige, ofschoon zy onttroond mogten wezen, toch altoos een verkwistend en wellustig leven kunnen genieten; maer als alle verdruckers zullen uytverkocht hebben, zullen de gewezen monarchen niets meer dan andere middelmatige burgers te verteren hebben, want in alle goede staten mag er geen geld aen persoonen of andere zaken onnuttig verkwist worden.

Den eenigsten middel waarmede de monarchen dit voor hun naderend onheyl zouden kunnen afweren, is het tot stand brengen van eenen man welke door zynen naem een zeker aenzien in de bedorvene wereld heeft verkregen, en daertoe weten zy geeneten beteren dan Lodewyk-Napoleon, neef van den grooten beheerscher keyzer Napoleon te verkiezen. Zeker valt er nog te bewyzen of dezen jongeling van in de twintig jaren, de zelfde bekwaemheyd van zynen heerschzuchtigen oom zal hebben, doch zulks is niet noodig; genoeg dathy Napoleon heet en van deszelfs familie is, en in een bedorvene wereld is somtyds den naem alleen genoeg om eenen grooten rol te kunnen spelen.

De meeste officieren van het fransch leger hebben nog een zeker voorgevoel voor den naem van hunnen ouden meester, die hen de glorie en niets anders dan de glorie heeft ingeboezemd; met de belofte van kruyskens en lintjens lieten zy zich wel gemoed als bloedhonden naer het slagveld geleyden, zonder te bedenken of zy voor het kwaed of het goed moesten stryden; zy gaven er niets om, ofschoon zy eenen arm of een been kwamen te verliezen als zy maer een kruyske in de plaets konden bekomen, waren zy ten uysterste te vrede, en kwamen zy op het slagveld te sterven, dan geloofden zy bevolmagt te wezen om met kousen en schoenen in den hemel te komen. (Algemeen gelach.) En het byzonderste van alles was dat al diegene welke in graed waren, zich altoos over de dood van al diegene welke hooger geplaetst waren, verheugden, omdat zy wisten van daerdoor verhoogd te worden, en dit is de byzonderste rede waerom de meeste officieren Napoleon beminden en voor den nieuwen zyn genegen, omdat zy hopen om daerdoor veel vervoorderd te kunnen worden.

En zoo zyn de meeste welke thans nog werken om Lodewyk-Napoleon tot den troon te kunnen verheffen, eenige om de aristocratie staende te houden en anderen om daerdoor al was het ook met het bloed of den ondergang van andere menschen bevoordeeld te kunnen worden. Wie weet of dit zelfs het staetkundig oogmerk van den baron De Stassart niet is, waerom hy zich by de maetschappy der napoleonnisten als lid heeft laten in schryven, om eenen post als prefect of gouverneur van het een of ander ryk te bekomen, als het mogt lukken dat Lodewyk-Napoleon, volgens den wensch van Nicolas, op den franschen troon mogt komen.

Doch vrienden, laten wy ons met dit nieuw uytzigt niet verheugen, want geen Napoleon, geen prins van Oranje, noch den besten monarch der wereld kan ons gelukkig maken, want alle de monarchen welke er komen zullen, kunnen zich niet anders dan door eenen hoop van verraders en groote intriganten staende houden. Alle deze mannen hebben veel geld noodig, zoo wel als de monarchen zelve, wy hebben eenen van de goedkoopste en nog kost hy ons dagelyks zeven duyzend vyf honderd en in de dertig francs, en indien wy dan nog alle de paleyzen welke wy ten zynen dienste op 's lands kosten moeten onderhouden, wilden mede rekenen, dan mag men tellen dat onzen koning dagelyks

rond de twaelf duyzend frankskens van het afgeperste volksgeld binnen slikt, waermede hy in Vrankryk of Engeland *bonne-chère* gaet houden.

Zulke sommen kunnen in een waer gemeen-best niet verkwist worden, vrienden, neen, daer kan men het volk niet stroopen, want alle standen van het volk worden daer vertegenwoordigd en kunnen dus ook allen hunnen intrest gaede slagen, en de kleynen kunnen onmogelyk de groote verdrukken. En weet gy wie de groote zyn, vrienden? dit zyn de mannen des volks maer niet deszelfs verdrukkers, wy noemen altyd onze beheerschers groot, omdat wy onze magt niet kennen en er geen gebruyk van maken. (Zeer levendige toejuyging.)

Het volk zal nooyt gelukkig worden zoo lang het zelf zyne regten en belangen niet zal waarnemen.

J. Kats weder het woord bekomen hebbende :

Ik verheug my ten hoogste over de gegronde reden, welke door jonge redenaers, die echter allen tot het volk behooren, in deze vergadering zyn uytgesproken. Dit geeft my de gegronde hoop dat den dag welligt niet ver meer af is, waerop het volk met alle regt zyn zoo lang ontroofd regt zal weder eyschen en ook zal bekomen, en als het dit nogmaels zal bezitten, het dezelve zal weten te behouden en met zoo veel kracht in de staten kamer zal weten te verdedigen, als zy ooyt door eene party verdedigd zyn geworden, en dan eerst als de regten des volks door het volk zelve zullen verdedigd worden, zal men het volk niet meer kunnen bedriegen; doch zoo lang het volk zich op anderen zal moeten betrouwen, beken ik met onzen vriend Hendrickx, dat het altyd zal bedrogen worden, want zoo haest als er menschen bestaen die het volk niet willen bedriegen, moeten zy werken dat eenieder zyn volle regt kan bekomen, want het gootste onregt dat men de menschen kan aendoen, is hun wettig regt te ontrooven wat zy van de natuer of het Opperwezen ontvangen hebben, en dat is het maetschappelyk regt, dat aen alle menschen, die geene misdadigers of zotten zyn, toekomt en door niemand ontroofd mag worden.

Het is echter niet alleen aen onze verdrukkers te wyten dat wy bedrogen en verdrukt worden, maer ook aen ons of het volk zelve, want indien het volk zich met zyn regt wezendlyk bemoeyde, wie zou dan in staet zyn om het dezelve te ontrooven? Byvoorbeeld, indien honderd menschen van deze vergadering of het volk te zamen na de eene of andere plaets gingen, waervan zy den weg wel weten en daer kwamen eenige andere lieden welke hen zeyden : menschen, gy zyt hier op eenen verkeerden weg, gy moet eenen anderen weg inslagen; wat zouden zy antwoorden? Gy zyt dwaes of zot, wy weten den weg zoo wel als gy; mynheeren, wilt gy den anderen weg inslagen het is wel, maer wy gaen onzen regten weg door.

Wanneer er dan verder eenen gewapenden man aenkwam en hy zeyde : ik wil dat gy my allen een deel van uw geld zult geven of ik zal u kappen of schieten, denkt gy dat zy dit doen zouden? Neen, zy zouden zich door dezen gewapenden man niet laten dwingen, en zoo hy niet braef was, zouden zy hem zyne wapens ontnemen en hem een paer schoppen onder zyne broek geven.

Wanneer er dan nog verder een van deze honderd menschen zyne beurs met al zyn geld kwam te verliezen, dat hy niet meer mede kon gaen, zouden hem de anderen dan laten staen? Neen, niet waer, zy zouden dadelyk bereyd zyn om ieder volgens hun vermogen een weynig uyt te leggen, en aenstonds zou hy weder zoo veel terug hebben als hy verloren had.

Wanneer zy dan nog verder voortgingen en eenen van hen kwam ziek te vallen, zoodanig dat hy niet meer gaen kon, zouden zy dezen dan op den weg laten liggen? Neen, niet waer, zy zouden allen in hun hert gaen en zeggen : wy moeten hem helpen en dragen want het is eenen mensch, onzen broeder;

en zy zouden hem met liefde dragen en den zieken zou door de goedhertige hulp zyner broeders zoodanig getroffen zyn, dat hy zich door de verbeelding alleen zou voelen genezen, en zoo zouden zy eyndelyk alle honderd op hunne bestemde plaets komen.

Dit is een voorbeeld van een goede maetschappy, zoo zouden dezelve moeten ingerigt zyn, en zoo zou het volk die kunnen inrigten wanneer alle de mannen des volks elkanderen verstaen wilden, want wie zou de mannen des volks kunnen tegenhouden? zyn wy niet honderd in getal tegen éenen verdrucker, waerom doen wy dan niet zoo als de honderd reyzigers! Omdat wy niet vereenigd zyn, niet waer? Welnu, de vereeniging is het eenigste en voornaemste middel om onze regten weder te bekomen, en zoo lang wy onze regten niet zullen bekomen, zullen wy onze kwalen nooyt kunnen vernietigen.

Indien het echter nog eens gebeurd dat onze verdruckers, zoo als in 1830 op loop geraken (en wie weet hoe kort dezen tyd naby is), dan mogen wy onze wapens niet meer afgeven, maer dezelve altyd behouden, dan zullen er geene verdruckers meer in derzelve plaets komen, of zoo zy er komen, dan zullen zy ons toch niet durven verdrucken zoo lang wy de wapens in de hand hebben. Ten tweede moeten wy nooyt toestaen dat er eenen raed of congres zal zamen-gesteld worden, zonder dat er afgezanten van het volk tegenwoordig zyn, en om te maken dat de afgezanten des volks zich niet zouden laten omkooopen of overhalen, moeten zy altyd onder de magt van diegene blyven welke hen benoemd hebben; ten derde moeten wy alle de tegenwoordige lasten afschaffen en den *impôt-progressif* aenstellen; ten vierde een algemeen onderwys en opvoeding voor alle de kinderen van het volk, op koste van den staet, tot stand brengen; en ten vyfde, alle onnoodige uytgaven afschaffen, en niemand meer betalen dan hy noodig heeft om treffelyk, maer niet verkwistend te leven, en geene menschen onderhouden zonder dat zy iets voor den staet verrigten, ten waer zy zonder hunne schuld gebrek moesten lyden, alsdan zouden zy moeten geholpen worden zoo als den reyziger die zyn geld verloren heeft.

Deze weynige regelen zyn, zoo ik vermeen, genoegzaam om een goed gemeenebest tot stand te brengen en te behouden, en geheel het lydende menschdom te verlossen waer de volken deze weynige hoofdpunten zullen tot stand brengen. (Toejuyging.)

Vervolgens is de zitting in de beste order opgeligt en tot den volgende maendag verschoven geworden.

B.) ...

Wy vinden in de *Gazette van Audenaerde* van zondag den 11 dezer maend' eenen artikel over de opvoeding van dochters, welken wy zoo belangryk vinden' dat wy ons verplicht achten om denzelve letterlyk over te nemen en aen onze lezers mede te deelen, dewyl hy zeer wel met onze grondstellingen overeenkomt, en hopen dat, zoo wy eens tot ons plan mogten komen, dat er namelyk een genoegzaam getal scholen of instituten op 's lands kosten opgerigt worden, om alle de kinderen der volksklasse eene kostelooze opvoeding te verschaffen, men aen den inhoud dezes artikels voor het geheel aenkomende vrouwelyk geslacht een model zoude nemen.

Leupeghem, 1 Augustus.

Aen den opsteller der *Gazette van Audenaerde*.

Laetst vragde my een vriend de goedheyd te willen hebben hem een regel over de opvoeding zyner dochters voor te schryven, hetwelk ik hem gaern toestond; maer overdenkende dat deze regel ook aen anderen zeer nuttig zou

zyn, heb ik gemeend aen het geëerd publiek dienst te doen met hem in uwe geachte gazette te plaetsen; indien dan UE. den zelve goedvindt, gelieft hem uwe lezers kenbaer te maken, gy zult my zeer verpligten. S.

C.) OVER DE OPVOEDING VAN DOCHTERS.

Goede vriend!

Gy vordert van my eenen regel over de opvoeding uwer dochteren — maer de rede daarvan kan ik niet inzien: gy hebt zoons, en voedt die op naer de volstreckte regelen van het gezond verstand, zoo dat zy niet alleen, maer geheel de maetschappy aen u, des aengaende, groote verpligting hebben. — Nu myn vriend, gy moet niet begrypen, dat het gemeen gelyk heeft van te zeggen dat men van de meysjes geen meer werks moet maken als het noodig is; de wanregel die des aengaende zelfs in den burgerstand plaets heeft, is dat een meysje moet leeren lezen, schryven en een weynig linnen en wollen naeyen — neen, lieve vriend, zoo zult gy toch over de schoonste helft van het menschelyke geslacht niet denken — de vrouwen hebben zoo wel als wy eene onsterfelyke ziel, en zyn in geene mindere verpligting, indien zy haer tydelyk en eeuwig welzyn willen behartigen, hare verstandiglyke vermogens aenteleggen, ter verkryging van godsdienstigheyd en deugd. — Zy deelen, niet minder dan wy, in de behoeften en zwakheden der menschelyke natuer, en in de dwalingen, die door de laetste veroorzaekt worden, en moeten dus, zoo wel als wy, haer verstand gebruyken om op eene redelyke en behoorlyke wyze deze behoeften te kunnen voldoen, op dat zy die dwalingen, welke er gevolgen van zyn, mogen vermyden. — Zy hebben omtrent zich zelve grootendeels dezelve pligten te betrachten als wy, deze moeten zy niet minder verstandig dan wy overwegen en beredeneren. — Zy staen in geene mindere betrekking dan wy tot hare medeschepselen, en staen dus ook, in dit opzigt, met ons in dezelve verpligtigen. — Hoe onderscheyden zyn niet de pligten, die eene vrouw, als echtgenote, als moeder, als menschevriendin en als een aengenaem lid van de zamenleving in acht moet nemen; zoo zy zich in alle deze betrekkingen op eene harer waardige wyze wenscht te gedragen, en hoe kan zy daertoe ooyt in staet zyn, indien zy de beschaving van haer verstand verwaerloosd, en verzuymd heeft het zelve, met tot dit oogmerk dienstige, nuttige, noodzakelyke en aengename kundigheden te versieren? — Hoe kan een verstandeloos, geheel ongeoeffend meysje, dat zich zelve niet weet te besturen, zich toch met eenige gegronde hoop vleyen van zich ooyt de achtung en liefde van eenen braven verstandigen man te zullen waardig maken, of van het geluk haers echtgenoots, en derhalve ook haer eygen geluk, te zullen bevorderen?

» Eene vrouw zegt Gellert, die onbedreven is in de vrouwelyke kundigheden,
» die niet meer verstand bezit dan tot hare opschik vereyscht wordt, en geen
» ander deugd kent, dan den rykdom of de schoonheyd, die zy haren man
» trotschelyk voorhoudt, eene vrouw zonder opvoeding, de slavin van hare
» driften, die nog nimmer ernstig heeft overdacht waerom de mensch op deze
» wereld leeft, zou zulk eene vrouw haren man gelukkig, de huwelyks liefde
» dierzaam, het huys gerust en gezegend, en hare kinderen wys en deugdzaam
» kunnen maken? — De man die haer kent en evenwel verkiest enkel om hare
» bezittingen, om hare geboorte, en het bevorderen van zyn uytterlyk geluk,
» heeft geenzins aen het hoofd-oogmerk des huwelyks gedacht, en in plaets
» van een verbond van liefde, slechts een ellendig verdrag van eygenbaet gesloten.»

Te uytvoerig zou deze myn brief worden, indien ik al hetgeen Gellert daer over zegt, moest aenhalen. Laet ons dan toch beknoptelyk nagaan welke die kundigheden zyn, op het verkrygen van welke jonge meisjes als de uwe zich

voornamelyk moeten toelleggen. — Deze zyn al de zoodanige, welke haer tot aengename en dienstige leden van de zamenleving, tot weldadige menschen-vriendinnen, tot verstandige echtgenoten, tot goede huushoudsters en vooral tot brave en godsdienstige vrouwen kunnen vormen.

Zy moeten zich derhalve oefenen in de zedekunde, in de huushoudkunde, en voornamelyk in de kennis van godsdienst; verders in alle de kundigheden die haer tot het geven eener goede opvoeding aen hunne kinderen in staet kunnen stellen. Met betrekking tot dit laetste is het zeer dienstig dat zy zich oefenen in de aerderyks-kunde, in de geschiedenis- en de rekenkunde.

De vrouwelyke handwerken mogen ook niet verzuimd worden, en hier kunnen zy, vermaekshalve, de beoefening der muzyk en der teekenkunst byvoegen. Met opzigt tot de talen, behoorden zy zich wel toe te leggen om de fransche, die haer wel te pas zal komen, zuyver en volgens de regels en den aerd dezelve te leeren spreken en schryven; maer voornamelyk moeten zy zich toeleggen op de grondige kennis hunner moedertael. — Dat zy zich onder het getal van die meysjes niet voegen, welke met verwaerloozing en verachting der zelve, aen de fransche de voorkeur geven, en die zich schamen zouden een nederduytsch boek in hare handen te nemen, wanende dat in deze onze tael niets goeds geschreven zy, en die buyten staet zynde, eenen enkelen regel zuyver en zonder fauten te schryven, zulk eenen slechten styl en spelling verraden, dat zy in dit opzigt door menige keukenmeyd ligtelyk zouden kunnen overtroffen worden: dit vooroordeel, hetwelk alle vaderlandsche meysjes geheel en al onwaardig is, en waer voor zich de nederlandsche vrouwen, in de vorige eeuw, zekerlyk zouden geschaemd hebben, is in allen opzigte even zoo ongegrond als ongerymd; want onze tael is in de daed even zoo vloeyend als ryk in woorden en schoonheden, en eygenaerdig in hare uytdrukkingen, en zy is daerteboven bezielde met zulk eene deftigheyd, die maer aen zeer weynige talen eygen is, des niettegenstaende is zy (wat men er ook van zeggen moge) voor iemand, die wel met dezelve weet omtegaen, ook zoo geschikt voor vernuftige scherts, zonder lafheyd, dat zy ook in dit opzigt, zelfs voor de fransche geenszins behoeft te wyken.

Daer is, myns bedunkens, den hoofd vereyschte eener goede opvoeding der dochters; hiermee myne aanmerkingen, omtrent dit stuk, besluitende, beveel ik my in de voortdoring uwer vriendschap, daer ik u op nieuw verzoekende u van de welmeenendheyd der myne verzekerd te houden.

Drukkery van J.-H. DEHOU,
Goot straet, n° 4.

INDICES

1. Lokalen

Antwerpen :

- Hôtel St-Antoine : 119, 532.
- Café de l'Empereur : 859.
- Café de l'Europe : 83.
- La Fleur d'Or : 118.
- Café français : 171.
- Aux Gouffres : 237.
- Au Lion des Flandres : 700, 808.
- Hôtel du Rhin : 700, 808.
- Théâtre des Variétés : 237, 249.

Atrecht :

- Hôtel du Griffon : 802, 827.

Brest :

- Au Théâtre : 742.

Brugge :

- Hôtel du Commerce : 578.
- Café de Foi : 471, 578.
- Au Pied d'Or : 471, 578.

Brussel :

- L'Aigle : 112, 117.
- L'Aigle impériale : 345.
- L'Ange : Hoogstraat : 944-946;
Kappelmarkt : 969; Stoofstraat :
418, 952.
- Café des Arts : 133, 488, 741, 833.
- Barcelone : 305.
- Café Benoni : 91, 177.
- La Bergère : 11, 143-144, 1071-1072,
1076.
- Bois-le-Duc : 535.
- Au Bois sauvage : 442.
- Vieux Borgerhout : oude naam van
La Raison.
- Borgval : 78, 80-81.
- Salle de la Boucherie : 348-350, 360n.,
367, 400.
- La Bourse : 429, 447, 557, 793, 1049.
- De Bril : 1194.
- Hôtel de la Campine : 151.
- Maison Cantoni : 179.
- Le Carlo : 274.
- Au Caveau : 971-972.
- Le Caveau de Cologne : 359.
- Caveau de la Régence : 418.
- Les trois Chandelières : 147.
- Hôtel de Chanteleer : 223.

La Chapelle : 968, 969n.

La Chasse : 1110.

Hôtel des Chasseurs Chasteleer : 217.

Le Cheval blanc : 142, 144-145, 147-
149, 151-154, 156-157, 160, 162,
168, 173, 1063, 1072, 1075-1077.

Le Cheval noir : 144.

Le Chien : 651.

Le Chien vert : 263-264, 266, 273-
275, 280, 282, 286.

La Cigogne : 367.

La Colline : 190.

Café des mille Colonnes : 478, 480,
490, 493, 741.

Café du Commerce : 274.

Le nouveau Coq : 338, 951-952.

Le Cordon bleu : 297.

Le Cornet : 931-932.

Les deux Coupes : 421.

Cour d'Autriche : 782-783.

Nouvelle Cour de Bruxelles : 161.

Vieille Cour de Bruxelles : 415, 423,
429, 433, 436, 439, 442, 446-447,
462, 464, 515, 523, 556-558, 584,
595, 614-615, 629, 643, 660, 664,
665-666, 671, 677, 690, 728, 779,
784-785, 788, 790-791, 799-800,
821, 967.

La Cour royale : 413, 784, 790-793,
795, 797.

Hôtel de la Couronne d'Espagne : 306,
313.

Au Courrier : 418.

Le Courrier français : 640-641.

Le Cygne : 301, 305, 428, 661, 665,
785-786, 788-789.

Domino : 1194.

Le Duc : 308-309.

Le Duc de Brabant : 1044, 1048,
1050.

Au Duc Jean : 659.

La Duchesse de Croy : 978-981.

L'Empereur : 154, 179, 1077; (Koe-
kelberg) : 309.

L'Étoile : 438, 1045-1046, 1048,
1050.

L'Étrille : 340, 523, 595, 690, 770, 847.
 De Faam : 82.
 Aux deux Flandres : 328.
 Café de Foi : 189.
 Au Friant : 742.
 Le Géant : 223-225, 229-230, 236, 256, 275.
 Grain d'Or : 930.
 La Grappe de Raisins : 192-193.
 De Gravillon : 145, 147-149, 152, 166n, 1077.
 Six Harengs : 195.
 Den plaisanten Hof : 478.
 Ancienne Imprimerie normale : 12.
 Au Jardin joyeux : 673.
 Le Lion belge : 84, 926.
 Au grand Lion blanc : 295, 446, 557-558.
 Le Lion de Flandre : 656.
 La Louve : 367, 509, 628, 848n.
 Maison des Brasseurs : 429, 557, 624, 721-722, 783, 855.
 La Maison des Meuniers : 412.
 La Maison neuve : 122.
 La Maison verte : 225.
 St-Martin : 359, 797.
 Le Messager de Louvain : 418.
 Au Meyboom : 592.
 Le Mouton : 142, 144, 154, 166n., 252, 254, 256, 258, 260, 1065, 1070, 1072, 1076-1077.
 Le National : 367.
 Théâtre des Nouveautés : 400, 437.
 L'Odeon : 208, 1194.
 Hôtel de la Paix : 126.
 Le Palais royal : 751n., 752, 771, 815.
 Le Paon : 415.
 Théâtre du Parc : 926, 1196.
 Au bon Pasteur : 342.
 Aux trois Perdrix : 142, 182.
 St-Pierre : 430.
 La Pomme d'Or : 345, 415, 494, 784, 787.
 A la Pommelette : 951-952.
 La Porte bleue : 509, 592.
 La Porte verte : 292, 535.
 Café de la Poste : 545.
 Le Postillon : 144.
 Le Prado : 777-779, 789, 793, 796, 798-799, 804-806, 810, 815-817, 821, 824-826, 833, 838, 1050.
 Aux Provinciaux : 493.
 La Raison : 188, 189n., 191-192,

199, 206, 208, 226, 235, 243, 267, 277-278, 1118, 1158, 1179-1180, 1183.
 Café de la Renaissance : 741.
 Au Renard : 349, 360, 367, 402, 428, 557.
 A la Réunion des Courriers : 930.
 Aux trois Rois : 738, 790-791.
 A Rome : 76-77, 98, 126.
 De Roozen : 182.
 La Rose : 77, 79, 81-82.
 A la Rose blanche : 847-848, 967.
 Au Sablon : 399.
 Café des trois Sennes : 295.
 Local de la Société philharmonique : 345, 782.
 La Statue : 770.
 Hôtel de Suède : 344, 465-466, 477-480, 488, 490, 493, 499, 523, 532, 577-579, 830-831.
 Café suisse : 40, 490, 778.
 A la Synagogue : 76, 1025.
 Auberge de la Tête de Mouton : 189.
 La Tête d'Or : 653.
 La Tulipe : 535, 545.
 L'Union : 515, 545n., 558.
 Café Velloni : 138.
 Versailles : 701, 707, 713, 782, 786-788.
 Ville de Diest : 783.
 Ville de Gand : 742.
 Ville de Lierre : 359.
 Ville de Louvain : 742.
 Ville de Varsovie : 82, 399, 434.
 Ville de Verviers : 340, 343.
 Ville de Vienne : 180, 182.
 Hôtel de belle Vue : 23, 312, 428, 478.
 Wauxhall : 48, 436, 438, 1040n.
 Doornik :
 Auberge du Piéton : 1043.
 La belle Vue : 1012-1013.
 Douai :
 Hôtel du Coupé d'Or : 941.
 Fleurus :
 Auberge du Mouton blanc : 765.
 Gent :
 L'Ange : 234.
 St-Arnold : 752, 756-758, 760.
 Aula (Universiteit) : 26.
 Casino : 1126.
 La Chaise d'Or : 386, 388.
 Le Chameau : 388.
 Le Chat : 236.
 A la Concorde : 564.

- Le Damier* : 218, 236.
La Diligence : 454, 455, 522-523.
La Faune : 188.
Estaminet de Flore : 419-420.
In het Ganske : 388, 394.
Den Groenen : 219.
De vier Kolommen : 218, 236, 307, 903, 1211.
A St-Luc : 236.
Le Mouton noir : 394.
Les quatre Nations : 427.
Hôtel du Paradis : 222.
Op de Poele : 388.
Cabaret du Renard : 107-108.
Hôtel royal : 467, 578.
Het Strop : 1139.
Tivoli : 422, 754, 755.
La belle Vue : 534, 539.
 Geraardsbergen :
 Hôtel du petit Bruxelles : 36.
 La Cloche : 33, 35, 38.
 Le Prince : 34, 38.
 Herseaux :
 La Pomme d'Or : 1044.
 Kortrijk :
 L'Aigle d'Or : 569.
 Estaminet des Beaux-Arts : 231-232.
 Café belge : 232, 244-245, 452, 519, 1197.
 Au Cerf : 232.
 Le Pavillon belge : 495.
 Tivoli : 238, 242-246.
 Luik :
 Estaminet du Coq : 714.
 Hôtel de l'Europe : 499.
 Café du Hainaut : 708, 710, 714, 718, 724-725, 739.
 Café de l'Indépendance : 627.
 Hôtel du Melon : 828.
 Café de la Renaissance : 678.
 Hôtel de belle Vue : 511, 578.
 Marienbourg :
 Le Cassé : 456.
 Moeskroen :
 La Brasserie : 575.
 Namen :
 La Maison de Pierres : 25.
 Oostende :
 Hôtel des Bains : 832.
 Parijs :
 Café belge : 444-445, 448, 541, 549-550, 552-553, 742.
 Hôtel Corneille : 767.
 La Courtille : 536.
 Opera : 1127.
 Café du Passage Choiseul : 742.
 Hôtel de la Tour : 549.
 Péruwelz :
 Ancien Hôtel de Ville : 630.
 Rijsel :
 Café de Paris : 474, 543, 597.
 Temse :
 Au Bateau à Vapeur : 240.
 Au Lion d'Or : 234, 240.
 Au Pavillon de Flore : 240.
 Tienen :
 Café du Mouton blanc : 742.
 Hôtel des quatre Vents : 805.
 Tourcoing :
 Le Cigne : 474.
 Wervik :
 Het Godshuys : 650.
 Zuienkerke :
 La Catterogge : 1039.

2. Openbare Orde

- 22 feb. 31 : Samenscholing te Brussel : 11-12.
 23 mei 31 : Mouterij 5e Linie te Brussel : 27.
 23 mei 31 : Gevecht vrijwilligers Mellinet — Lanciers, Namen : 27.
 7 juni 31 : Samenscholingen Doornik : 28-29.
 2 juli 31 : Mars op Brussel : 32-41, 43-44, 46-47, 49, 111.
 8 okt. 32 : Samenscholingen Brussel : 61-62.
 1832 : Republikeinse agitatie : 50-51, 59-61, 67.
 29 nov. 33 : Betoging Martelarenplein, Brussel : 88.
 5 april 34 : Betoging tegen Orangisten, Brussel : 98-101, 104, 1138.
 10 april 34 : Petitie van katoenwevers te Gent : 108-109.
 4 juli 35 : Republikeinse agitatie, Brussel, 112-113.
 28 juli 35 : Aanslag op Lod.-Filips, Parijs : 115, 118-119, 122-123.
 15 aug. 35 : Republikeinse affiches te Brussel : 115-118.

- 21 feb. 36 : Aanval op *Le Libéral*, Brussel : 127-129, 1078.
 25 jun. 36 : Aanslag van Alibaud, Parijs : 138-140.
 4 sep. 36 : Meeting, gestoord door commissaris Courouble, Brussel : 145-158, 162-164, 171-175, 189.
 5 sep. 36 : Mishandeling van Jozef Kats, Brussel : 156.
 11 sep. 36 : Vechtpartij in *Het wit Peerd*, Brussel : 157-160.
 12 sep. 36 : Mishandeling van Jozef Kats, Brussel, 160-161, 165.
 25 sep. 36 : Onlusten tijdens de septemberfeesten, Brussel : 166-167.
 26 sep. 36 : Militaire parade te Brussel : Mellinet : 169.
 27 nov. 36 : Baldadigheden tegen de meeting te Brussel : 180, 182.
 4 dec. 36 : Baldadigheden tegen de meeting te Brussel : 182, 1091.
 23 sep. 37 : Onlusten tijdens de septemberfeesten, Brussel : 190.
 4 dec. 37 : Baldadigheden tegen de aanhangers van Kats, Brussel : 191-193.
 maart 38 : Troebelen wegens prijsverhoging van godsdienstige plechtigheden, Caen : 1127.
 1 mei 38 : Betoging van Kats, Brussel : 198-199, 1153-1154.
 28 mei 38 : Grensincident te Hostert en Niederanven : 1170-1171.
 10 dec. 38 : Wanordelijkheden in de meeting, Brussel : 206.
 18 feb. 39 : Betoging tegen de XXIV Artikelen, Brussel : 1209-1211.
 21 maart 39 : Opstandige kreten, Brussel : 211.
 3 okt. 39 : Samenscholingen te Antwerpen : 902-903.
 7 okt. 39 : Samenscholingen buiten Brussel : 226.
 30 okt. 39 : Troebelen tegen een graanopkoper, Kortrijk : 233.
 11 aug. 40 : Kats stoetsgewijze naar de gevangenis gebracht, Brussel : 264, 266, 268, 271, 277-278, 282.
 Sep. 41 : Komplot Van der Meere en Van der Smissen : 295-296, 308, 312, 318, 606, 768.
 Nov. 41 : Troebelen te Gent : 928.
 1 juni 45 : Toejuichingen aan Verhaegen, Brussel : 334.
 Maart 46 : Oproep tot plundering, Balegem en Scheldewindeke : 348.
 14 april 46 : Hongeroptocht, Gent : 358-380, 382-393, 395.
 6 maart 47 : Troebelen tegen de graanprijs : 402-403, 959-962.
 2 april 47 : Oproerige plakbrief te Bergen, 404.
 11 mei 47 : Troebelen tegen de graanprijs, Doornik : 404-406.
 4 juni 47 : Troebelen tegen de graanprijs, Zinnik : 407.
 12 juni 47 : Troebelen tegen de graanprijs, Antwerpen : 407.
 14 juni 47 : Troebelen tegen de graanprijs, Brussel : 407.
 4 aug. 47 : Troebelen tegen de graanprijs, Edingen : 408-410.
 Feb. — maart 48 : Woelingen : Aarlen : 434, 436, 484-485, 488, 491-492, 516, 533; Antwerpen : 489-493, 496; Bergen : 425-426, 566, 571; Brugge : 451-452, 457, 464, 467, 471; Brussel : 424, 428-430, 434, 447, 450, 455-456, 460-464, 499, 508, 514-516, 523, 526, 531-532, 535, 537-538, 545-546, 556-559, 565, 592, 606, 629, 966, -970; Gent : 423-424, 426-427, 452-455, 459-460, 465, 482, 487, 522-523, 525-526, 530-531, 535, 545, 563-564, 570, 577, 581-582, 589; Kortrijk : 513-514, 516-518, 573; Luik : 426, 583; Mariembourg : 456-457, 466-467; Quiévrain : 501-506, 525, 546, 561; Risquons-Tout : 27n, 508, 511-514, 517-533, 536, 561-566, 568-570, 573 (deel II)-575, 580, 583-586, 594, 597, 647, 669, 712, 794, 870; Verviers : 433-434, 614; Virton : 483-485, 488-489, 500-501, 511, 533, 588, 596, 602, 611; kleine grensincidenten : 567-568, 576, 586-587, 589-590, 595, 597-598, 603-605, 608-609.
 Mei 48 : Samenscholingen te Gent : 615-616, 618, 621.
 8 juni 48 : Samenscholingen te Ensival : 645-646.
 11 juni 48 : Samenscholingen te Gent : 646, 649-650, 652, 835.
 29 juni 48 : Wanordelijkheden te Ieper : 656-657.

1 juli 48 : Samenscholingen te Brussel : 654-656, 658-663, 666-668, 787, 997-1001.
 31 juli 48 : Troebelen te Gent : 667-669.
 29 jan. 49 : Diefstal van buskruit en ontploffing in een kazerne, Gent : 756-757, 759.
 25 maart 49 : Democratisch complot : 795-806, 810, 822-823, 826, 838, 1050.
 16 nov. 49 : Opstandige plakkaaten te Doornik : 1011-1015.
 1850 : Republikeinse agitatie : 1031-1033, 1037-1042, 1045.
 7 sept. 51 : Voorzorgsmaatregelen bij een bezoek van de koning te Bergen : 853.
 9 dec. 51 : Valse geruchten over een bende die Frankrijk wou binnenvallen :
 855-857.
 24 aug. 52 : Betoging tegen Hayman te Brussel : 1039-1040.
 29 aug. 53 : Betogingen tegen de graanprijs : Brussel : 1044-45; Gent : 1044-1046;
 Luik : 1044-1049.
 1853 : Invoer verboden publicaties in Frankrijk : 1043-1044.

3. Pers

<p>Aarlen : <i>L'Écho du Luxembourg</i> : 468-470, 575, 593, 599, 1170. <i>Le Journal d'Arlon</i> : 594. Amsterdam : <i>De Avondbode</i> : 1170. Antwerpen : <i>Het Handelsblad</i> : 1006n, 1169-1170, 1175-1176. <i>Journal d'Anvers</i> : 249-250. <i>Le Précurseur</i> : 249, 1006n. Augsburg : <i>Gazette d'Augsbourg</i> : 405. Bergen : <i>La Gazette de Mons</i> : 571, 924. Brugge : <i>De Hoop van Brugge</i> : 514. <i>Het Brugsch Vrye</i> : 742. Brussel : <i>Petites Affiches de Bruxelles</i> : 957. <i>L'Ami de la Religion</i> : 136. <i>Annales parlementaires</i> : 435. <i>L'Argus</i> : 400. <i>L'Atelier démocratique</i> : 413, 547, 601, 957n., 959n. <i>L'Avenir</i> : 436. <i>La Banlieue</i> : 436. <i>Le Belge</i> : 16, 39, 70, 105, 203n, 205, 224, 228-229, 268-270, 282-283, 285-286, 292n, 1070, 1072, 1180, 1184, 1194-1195, 1212. <i>Het Boek des Volks</i> : 265, 280, 291. <i>Le Bulletin français</i> : 1034. <i>La Civilisation</i> : 742, 854-855, 1032n. <i>La Constitution</i> : 959. <i>Le Courrier belge</i> : 16, 56, 58, 62n., 65-66, 68-70, 73n., 74, 82n., 86n.,</p>	<p>87, 89, 95, 101-102, 105, 110-111, 116, 130-131, 133-134, 143, 155, 158-159, 167, 169-170, 172, 175, 181, 186-187, 670, 1056-1057, 1066-1067, 1078, 1222. <i>Le Débat social</i> : 325, 329n., 334n., 358, 376, 385, 411, 413, 472, 652, 678, 742, 751n., 812. <i>L'Écho de Bruxelles</i> : 857. <i>L'Éclair</i> : 345n, 1056-1057, 1177. <i>L'Émancipation</i> : 22, 56, 69, 188, 228, 255-257, 260n., 299, 303, 415, 750, 1175. <i>Les Euménides</i> : 199-200, 266, 520. <i>Le Flambeau</i> : 400, 447. <i>La Franchise belge</i> : 396. <i>Les Furets</i> : 318. <i>Le Globe</i> : 23, 299-306. <i>L'Indépendant</i>, nadien <i>L'Indépen-</i> <i>dance belge</i> : 60, 62n., 69, 74, 171n., 257, 283, 288, 303, 603, 761-762, 820, 857, 1054, 1057. <i>Journal de Belgique</i> : 116, 286, 415. <i>Journal de Bruxelles</i> : 299, 303. <i>Le Knout</i> : 75. <i>Le Libéral</i> : 69, 127-130, 155, 180, 204, 670, 1078. <i>Librairie belge</i> : 130. <i>Le Lynx</i> : 98n., 99, 199, 200n., 239, 1056, 1104, 1113, 1174, 1195. <i>Le Mémorial belge</i> : 55. <i>Méphistophélès</i> : 62n., 112, 117-118, 128-130, 135-136, 155, 170, 200, 252n., 255, 259, 400, 475, 476n., 670, 1057. <i>Le Messenger des Chambres</i> : 1036.</p>
--	---

Le Moniteur belge : 97, 104, 286, 414, 435, 838, 1057, 1208.
La Nation : 722, 742, 759, 766-767, 824, 854-855, 857, 864-865, 870, 1001n., 1036, 1040, 1049.
L'Observateur belge : 278, 283-284, 334n., 414, 474, 580, 660, 1090.
Pasquino : 266.
Le Patriote belge : 261-262, 272-274, 276-277, 279, 283, 285-286, 295-296, 298, 306n., 325.
Peerlala : 265, 1196.
Le Postillon : 385.
Le Progressif : 53, 102.
Le Proscrit : 846-847.
Le Radical : 193-196, 200-202, 203n., 290, 1137, 1174, 1180-1181.
Le Remorqueur : 181.
La Revue belge : 186.
La Revue démocratique : 326.
La Revue trimestrielle : 1050.
Le Sancho : 742.
Le Siècle : 53.
Thémis belge : 318.
Le Tribun du Peuple : 399, 957-959.
L'Union : 55-56, 67-69, 74, 87, 111, 136, 1054.
Uylenspiegel : 116, 165, 170, 266, 1079.
La Voix du Peuple (1833-34) : 73-77, 87-89, 91, 99-100, 103-119; (1848) : 655, 660-661, 663, 690, 742, 787.
Het Volksblad : 742.
De Volksbode : 791.
Den (waren) Volksvriend : 141-142, 144, 165, 170, 181, 186-187, 193-197, 200-203, 207, 214, 217, 229-230, 235, 237, 239, 247, 266, 1051-1232.
Deutsche Brüsseler Zeitung : 405, 408, 410-411, 413-414, 416, 419, 434, 557.
Charleroi :
Le Démocrate de Charleroi : 1012.
Le Journal de l'Avenir : 649.
Le Journal de Charleroi : 678.
Den Haag :
Courrier batave : 414.
Doornik :
Le Courrier de l'Escaut : 46, 52-58, 61, 64, 68.
Gent :
Artevelde : 664, 692, 700.

De Broedermin : 665, 667, 669, 742, 840-845, 854.
La Flandre libérale : 665, 667, 698, 842.
De Gazette van Gend : 1091-1092, 1126, 1139, 1154, 1197, 1201.
Le Journal des Flandres : 55, 58, 69, 72, 87, 101, 105, 110, 570.
Den Gentschen Mercurier : 522.
Le Messenger de Gand : 120, 219, 234, 239, 250-251, 454, 577, 667, 695, 844, 1056.
L'Organe des Flandres : 380.
De Vaderlander : 61, 73, 354, 1053-1054, 1057, 1062, 1065, 1078.
Volksblad : 522.
Vlaenderens Welvaeren : 665.
Keulen : *Gazette de Cologne* : 848.
La nouvelle Gazette rhénane : 435.
L'Observateur du Rhin : 405.
Kortrijk :
L'Abeille : 452, 458, 474.
Petites Affiches de Courtrai : 232, 239, 241, 247.
De Hoop van België : 617.
Le Scrutateur de Courtrai : 573 (deel II), 601.
Leuven :
Annoncenblad van Leuven : 1169.
Londen :
Nouveau Bulletin français : 1034n.
Luik :
Le Courrier de la Meuse : 69, 87, 101, 257.
Le Dimanche : 1042, 1047.
L'Espoir : 250, 385.
Le Journal de Liège : 718, 1046, 1156.
L'Ouvrier : 672-673, 678, 693, 700, 709-710, 712-713, 715, 719-720, 724, 737-739, 741, 746, 748-749, 759, 765-766, 771, 807.
Le Peuple : 723-724, 739-741, 743-744, 745n., 746, 749-750, 759, 767-768, 775, 783, 789, 808-809, 811, 815, 826-828.
Le Travail : 739.
Le Travailleur : 673, 709-710, 712-713, 715, 719, 721, 724, 736-739, 741-742, 765-766, 771, 776, 827.
La Tribune : 1047-1048.
Marseille :
Le Peuple souverain : 125, 414n.
La Sémaphore : 140.

- Namen :
- Le Courrier de la Sambre* : 11.
 - L'Éclaircur* : 186, 205, 210, 252, 256-257, 438, 510-511, 1056, 1203.
 - La Revue de Namur* : 446.
- Neufchâteau :
- L'Observateur du Luxembourg* : 469-470, 593.
- Oudenaarde :
- Gazette van Audenaerde* : 239, 385, 1175, 1221, 1230.
- Parijs :
- L'Alliance des Peuples* : 642.
 - L'Assemblée nationale* : 445.
 - L'Atelier* : 296, 414n., 742, 959.
 - L'Avenir* : 76, 326.
 - Le Commerce* : 205, 207, 211.
 - Le Courrier français* : 187, 1090.
 - Le Défenseur du Peuple* : 748.
 - La Démocratie pacifique* : 345, 711n., 756, 782, 815.
 - Le Droit* : 216.
 - Les Droits de l'Homme* : 1035.
 - L'Égalité* : 298.
 - L'Estafette* : 541.
 - La Gazette des Tribunaux* : 216.
 - Le Journal du Peuple* : 193, 296, 298, 306.
 - Le Jurisconsulte* : 140, 188.
 - Le Monde* : 189.
 - Le Nationale* : 55, 70n., 72, 74, 86-87, 91, 105-106, 177, 181, 205, 216, 444, 579, 716.
- La Némésis* : 1035.
 - L'Organisation sociale* : 701.
 - La Patrie* : 541.
 - Le Père Duchesne* : 537, 647.
 - Le Peuple* : 740, 744, 748, 820.
 - La Phalange* : 711n.
 - Le Polonais* : 87-88, 102.
 - Le Réformateur* : 104-106, 109-110.
 - La Réforme* : 435, 756.
 - Le Républicain* : 102.
 - La République* : 748.
 - La vraie République* : 647.
 - La Revue encyclopédique* : 69, 97.
 - La Revue des deux Mondes* : 85, 1034.
 - La Revue du Progrès* : 296, 298.
 - Le bon Sens* : 52n.
 - La Tribune* : 58, 61, 90-91, 140.
 - Les Veillées du Peuple* : 1031.
 - Vorwärts* : 326.
- Rijsel :
- La Chronique* : 474-475.
 - L'Écho du Nord* : 1156.
 - Le Nord* : 1036n.
- Ronse :
- L'Espoir de Renaix* : 838, 845.
- Sedan :
- Le Républicain des Ardennes* : 742.
- Toulon :
- Le Toulonnais* : 1141.
- Trier :
- Gazette de Trèves* : 1033.

4. Publicaties

AANPLAKBILJETTEN

- 22 feb. 31 : Proclamatie van het Saint-Simonisme te Brussel : 873.
- 17 nov. 32 : Oproep tot opstand te Brussel : 67.
- 10 dec. 34 : Republikeinse oproep te Brussel : 106.
- 20 maart 48 : Tegen de politie te Veurne : 493.
- 16 apr. 48 : Oproep tot opstand te Virton : 602.
- 25 mei 48 : Tegen de voedselschaarste te Brugge : 625.
- Juni 48 : Inrichting van een maatschappij te Péruwelz : 630.
- 1 juli 48 : Voor werk te Brugge : 656.

BROCHURES EN BOEKEN

- BARTELS A., *Appel à tous les Belges en faveur de la Pologne militante*, 30 maart 1846 : 349.
- BARTELS A., *Documens historiques sur la Révolution belge*, Brussel, 1836 : 132.

- BARTELS A., *Les Flandres et la Révolution belge*, Brussel, 1834 : 105n., 109-110, 127.
- BERGÉ M., *De la Loi du 22 Septembre 1835 et de ses Abus (concernant l'Expulsion des Étrangers)*, Brussel, 1845 : 242-243.
- BUNAROTTI P., *Conspiration pour l'Égalité dite de Babœuf* : 1097n.
- CONSCIENCE H., *Aenspraak tot het Vlaemsche Volk, gedaen op den Vlaemschen Schouwburg te Antwerpen, den 6de February 1839 (over de 24 Artikels)*, Antwerpen, 1839 : 265.
- CONSCIENCE H., *De Leeuw van Vlaenderen of de Slag der gulden Sporen*, Antwerpen, 1838 : 265.
- CONSCIENCE H., *Het Wonderjaer* : 1097n., 1108n., 1112, 1119.
- CUCK, *Einige Woorden over de Meetingen in Belgien, opgedraegen aan de Land en Werklieden*, 1840 : 251-252.
- DE LA BOETIE E., *De la Servitude volontaire et le contr'un* : 1097n.
- DELHASSE A., *Catéchisme démocratique, Ouvrage utile aux Prolétaires qui veulent connaître leurs Droits et l'Avenir de la Société*, Brussel, 1838 : 265.
- DE POTTER L., *Avis aux Catholiques belges sur l'Encyclique contre M. de Lamennais*, Brussel, 1834 : 68, 96-97, 100n., 101, 103-104.
- DE POTTER L., *Coup d'Œil sur la Question des Ouvriers évoquée à son Tribunal par la Révolution française de 1848*, Brussel, 1848 : 472-473.
- DE POTTER L., *Histoire philosophique, politique et critique du Christianisme et des Églises chrétiennes depuis Jésus jusqu'au XIXe Siècle*, Parijs 1836-37, 8 vol. : 104, 130, 133-134, 143, 159, 166-167, 181-182, 187-188.
- DE POTTER L., *De la Révolution à faire d'après l'Expérience des Révolutions avortées*, Parijs, 1831 : 94.
- DE SISMONDI, *Studiën over de Konstituten der vrije Volkeren* : 1066-1068.
- DUMORTIER B.-C., *Belgie en de 24 Artikelen* : 1173n., 1181.
- FABRE A., *La Révolution de 1830 et le véritable Parti républicain*, Parijs, 1833, 2 vol. : 89, 91.
- GRANDFILS, *Le Libéralisme* : 771.
- HETZEL J., *Les Animaux illustrés* : 579.
- HUET F., *Éléments de Philosophie pure et appliquée*, dl. I, 1848 : 700.
- HUGO V., *Le Crime ou l'Histoire du 2 Décembre* : 1036.
- HUGO V., *Napoleon le Petit*, Brussel, 1852 : 1036.
- JOTTRAND L., *L'Association du Peuple de la Grande-Bretagne et de l'Irlande, au 6 Août 1838, proposée pour Modèle au Peuple belge*, Brussel, 1838 : 265, 1184n., 1196.
- KATS J., *Den verbasterden Adeldom (niet uitgegeven)* : 188-189.
- KATS J., *Den verlichten Boer, Blyspel in één Bedryf*, Brussel, 1835 : 129-130, 266.
- KATS J., *De honderdjarige Jubelfeest* : 1107.
- KATS J., *Klaes Lyden, Tooneelspel in één Bedryf ter Bevordering van de Verlichting*, Brussel, 1835 : 121n., 129, 265.
- KATS J., *Het geestelijk Komplot* : 1061-1063.
- KATS J., *Het aerdsch Paradyf of de Zegepraal der Broederliefde. Zedelyk Tooneelspel in twee Bedryven en dry Tabloux, met Zang*, Antwerpen, 1836 : 121n., 265.
- KATS J., *Het Sermoen op den Berg* : 121n.
- KATS J., *De Voorbereyding der Kiezing aen de Herberg, of de Vergelyking van den bermhertigen Samaritaen. Historisch Bly- en Tooneelspel in twee Bedryven*, Antwerpen, 1836 : 131, 189n.
- KATS J., *De Vyanden van het Licht of de Tegenwerkingen van de Maetschappy der Verbroedering. Historisch Bly- en Tooneelspel in twee Bedryven*, Brussel, 1836 : 131, 189n., 265, 1066n.
- LAMENNAIS, *Les Affaires de Rome*, Brussel, 1837 : 181, 188.
- LAMENNAIS, *Le Livre du Peuple*, Brussel, 1838 : 196, 1081-1082.

- LAMENNAIS, *Paroles d'un Croyant*, Brussel, 1838 : 100n., 110.
 LEDRU-ROLLIN, *Discours* : 298.
 LEDRU-ROLLIN, *Union contre le Tyran*, Londen, 1853 : 1047.
 MARX, *Misères de la Philosophie*, Brussel, 1847 : 412.
 MATHIEU G., *Un Mot à Tous*, Brussel, 1849 : 736, 809, 815.
 MICKIEWICZ, *Livres de la Nation et des Pèlerins polonais* (vertaling Montalembert), 1838 : 87.
 PELLERING J., *Wat men is en wat men worden kan*, Brussel, 1845 : 337, 380.
 PYAT F., *Discours* : 701, 808, 815.
 STAHL P.-J. (=Hetzel), *Lettre d'un Français en Voyage à ses Compatriotes de Paris et des Départements*, Brussel, 1848 : 479, 493, 579-580.
 TEDESCO V., *Catéchisme du Prolétaire par le Comité de Rédaction du Journal Le Peuple*, Luik, 1849 : 712, 736-737, 744, 747n., 765, 783, 808, 815.
 TESTE Ch., *Projet de Constitution républicaine et Déclarations de Principes fondamentaux de la Société* : 1097n.
 TOLLENS H., *De Gevolgen van het Kloosterleven* : 1130n.
 VERLINDE-MULLER, *Proces tusschen de Vlasspinsters en het Gouvernement*, Gent, 1843 : 341, 343, 351, 355, 381.
 VERLINDE-MULLER, *Vervolg van het onafgewezen Proces tusschen de Vlasspinsters en het Gouvernement of de Zaek van Verlinde-Muller*, Gent, 1846 : 343, 350-357, 395-396.
 VOLTAIRE, *De Dood van Cesar* : 1107.
 VON KOTSEBUE A., *De Dronkaert* : 1107.
 WHITE Ch., *Révolution belge de 1830* (vertaling Mary Corr), Brussel 1836, 3 dln. : 157.
Almanach du Peuple : 280, 298.
Almanach républicain pour l'Année 1849 par le Comité de Rédaction du Journal Le Peuple, Luik, 1849 : 744, 808, 812, 815, 823.
Kort Begryp over de revolutionnaire Leering : 108.
Congrès des Amis de la Paix universelle, réuni à Bruxelles en 1848, Brussel, 1849 : 675n.
Contemporains illustres : 296, 298.
Le 2 Décembre, Poème en 5 Chants : 1047.
Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen : 265.
Le Déficit : 1048.
Dictionnaire politique : 296, 298.
Histoire criminelle du Gouvernement anglais : 296.
Ledru-Rollin. Sa Vie politique, Parijs, 1848 : 748, 750, 810.
La Magistrature impériale : 1047.
Les 3 Maréchaux : 865.
Le Pape et la Démocratie à propos de l'Affaire de l'Archevêque de Cologne : 1097n.
Politique et Socialisme : 823.
Travail sur le Socialisme : 736, 809, 815.

LIEDEREN

- KATS, *De Hongersnood in Belgen* : 381.
 KATS, *La nouvelle Macédoine ou une Mascarade aux Enfers* : 115n.
 KATS, *Den Opstand van July 1835 in Amsterdam* : 115n.
 KATS, *Volklied* : 129n., 265.
 KATS, *Vreyheyds-lied* : 1151-1152.
 PERIN, *L'Arrestation* : 789, 807.
 PERIN, *L'Interrogatoire élidé* : 789, 807.
 PERIN, *Invocation aux Français* : 789, 807.

RIGOT, *La Chanson du Peuple* : 815.
A l'Armée : 726-727, 805, 807, 812.
Le Chant des Ouvriers : 812.
Les Chants d'un Prisonnier : 298.
Liedeken, 1836 : 18on.
La Parisienne : 896.
La Propagande du Père Libertas, 200-201, 1137-1138.
Les Souvenirs d'un vieux Prolétaire : 200-201, 1137, 1151.

REGLEMENTEN

Association nationale : 16-18.
Constitution républicaine : 265, 963-966.
Société démocratique, Brussel : 728-729.
Phalange de Bruxelles : 729-730.
Vreedzaeme Volksverbroedering, Tienen : 681-690, 812.
Democratische confederatie : 702-707, 782-783, 786, 788, 811-812, 814-815.
Voorbeeld van bedrijfscoöperatie : 730-734.
Landbouwcoöperatie in Chili : 734-735.
Bakkers, Antwerpen : 1007-1010.
Hoedenmakers, Brussel : 932-940.
Kleermakers, Brussel : 951-956.
Marmmerwerkers, Brussel : 1015-1020, 1026.

VLUGSCHRIFTEN

26 maart 31 : *Association nationale* : 14.
26 maart 31 : id., *Manifest* : 14-16.
8 apr. 31 : id., *Circulaire nr. 2* : 18-21.
21 mei 31 : id., *Manifest te Gent* : 25-26.
25 juni 31 : id., *Dagorde nr. 9* : 31, 42-44, 46, 49.
25 juni 31 : id., *Dagorde nr. 11* : 31-32.
Jan. 33 : *Propagation des idées sociales* : *Manifest* : 71.
Feb. 1839 : *Proclamation à l'armée* : 210, 212, 214-217, 230, 1203-1205, 1212, 1216-1217.
4 okt. 39 : *Strooibiljet te Gent* : 224.
Nov. 41 : *Oproep tot troebelen en plundering* : 928.
29 sept. 43 : *Vlugschrift Agneessens* : 315-317.
April 44 : *Vlugschrift Jan Breydel en De Coninck* : 318-320, 380.
Mei 45 : *Oproep van Zannekin* : 329-331.
Sept. 45 : *Oproep aan de kleermakers*, Brussel : 338-339.
15 sept. 45 : *Oproep aan de meubelmakers te Brussel* : 339-340.
Maart 46 : *Oproep van Agneessens* : 368, 382.
April 46 : *Oproep aan alle ware Belgen* : 361-380, 382-393.
15 dec. 46 : *Uitnodiging van Agneessens* : 400-401.
Jan. 48 : *Uitnodiging voor een meeting*, Gent : 419.
Feb. 48 : id. : 423.
1848 : *Proclamatie van het Comité des Communistes*, Brussel : 435, 442.
Maart 48 : *Vlugschrift te Namen* : 500.
Maart 48 : *Alliance* : *Manifest* : 963.
21 maart 48 : *Vlugschrift te Waregem* : 487.
25 maart 48 : *Vlugschrift van het Belgisch legioen* : 503, 527, 529-530.
25 maart 48 : *Vlugschrift te Brugge* : 513-514.
25 maart 48 : *Vlugschrift te Brussel* : 508.
10 juli 48 : *Oproep tot arbeidersvergadering te Brussel* : 661-662.

1 juli 50 : Oproep tot de marmerwerkers, Brussel : 1024-1025.
30 aug. 53 : Ophitsende vlugschriften te Gent : 1044, 1046.

5. Stakingen en Arbeidersproblemen

21 dec. 31 : Wapenmakerij Clarck, Brussel : afdanken van werklieden : 50.
2 apr. 32 : Katoenfabriek Wilson, Ukkel : staking : 51-52.
23 juli 32 : Drukkerij Dermat, Brussel : invoer van mechanische persen : 57.
7 aug. 32 : Katoenfabriek Van Hoegaerden, Anderlecht : staking : 876-878.
Okt. 32 : Moeilijkheden in de katoenfabrieken te Gent : 878-879.
1 juli 33 : Mijn Belle-et-Bonne, Quaregnon : staking : 879-882.
24 sep. 33 : Dokwerkers, Sint-Jans-Molenbeek : troebelen : 883-884.
10 okt. 33 : Kuipersknechten Brussel : staking : 77-82.
17 okt. 33 : Paardehaarweverij Haussens, Vilvoorde : coalitie : 882-883.
21 okt. 33 : Katoendrukkers te Ukkel : 83.
28 okt. 33 : Katoenfabriek Obert, Brussel : staking : 83-86.
8 jan. 34 : Stadswerklieden te Brussel : troebelen om werk : 94.
22 mei 34 : Troebelen wegens oprichting van grote blikslagerij te Herstal: 884-885.
10 feb. 35 : Petitie van Gentse textielarbeiders in massa : 885.
3 maart 35 : Steengroeven Feluy en Arquennes : staking : 111-112.
1 juli 35 : Kolenwegers te Strépy-Bracquenies : staking : 113-114.
30 nov. 35 : Graafwerken te Borgerhout : 120-121.
10 juni 36 : Dokwerkers van Mechelen tegen deze van Leuven : 136.
25 okt. 36 : Staking in de Borinage : 176-178, 183-184, 993.
Dec. 36 : Troebelen tegen oprichten van N. V. wapenfabriek te Luik : 886.
1 okt. 37 : Porseleinfabriek St-Pieters-Leeuw : staking : 887-888.
6 nov. 37 : Soc. d'Ébenisteries belges, Brussel : moeilijkheden : 888-891.
5 maart 38 : Steengroeven Doornik-Antoing : staking : 197-198.
Maart 38 : Timmerlieden Toulon : staking : 1127.
9 mei 38 : Aardwerkers te Jabbeke : staking : 1139.
15 mei 38 : Bouwbedrijf te Gent : staking : 1139-1140.
25 maart 39 : Hoedenmakers Brussel : staking : 212-213.
30 sep. 39 : Katoenfabrieken Gent : staking : 219, 221-223, 225-227, 231, 233, 895-905; voorafgaande petitie : 891-895.
25 jan. 41 : Staking tegen de werkmansboekjes in de Borinage : 292-293, 905-929.
1 jan. 42 : Drukkerij *Le Globe*, Brussel : staking : 299-306.
18 mei 42 : Manufacture royale de Gants, Brussel : staking : 929-932.
17 aug. 42 : IJzersmelterij Meulemans, Koekelberg : 308-310.
30 aug. 42 : Kachelfabriek Delaroche, Brussel : staking : 311-312.
22 juni 44 : Staking in de Borinage : 320-324.
19 okt. 44 : Hoedenmakerij Jordens : staking : 941-947.
10 juni 45 : Staking in de Borinage : 948-949, 956.
14 juli 45 : Katoenspinnerij Bekaert, Schaarbeek : staking : 949-950.
11 maart 47 : Sjouwers te Antwerpen : staking : 403.
27 feb. 48 : Poging tot staking in de Borinage : 426-427.
Maart 48 : Moeilijkheden bij de betaling van de arbeiders aan het kanaal te Zelzate : 450.
29 maart 48 : Staking in de Borinage : 533, 566, 582-583, 586, 590-591, 593, 595, 600.
29 maart 48 : Staking in het Doornikse : 565, 582-583.
1 april 48 : IJzersmelterij Gomrée, St-Jans-Molenbeek : poging tot staking : 970-972.
3 april 48 : Graafwerken te Bosvoorde : staking : 975, 978-981.

- 3 april 48 : Betoging rondom de mijnen te Quaregnon : 972-975, 984-985, 990-991.
 8 april 48 : Gemeentewerklieden Wervik : moeilijkheden om het loon : 596.
 17 april 48 : Graafwerken te Bosvoorde : staking : 981-983.
 17 april 48 : Gemeentewerklieden Couvin : oproer : 602-603, 606.
 30 april 48 : Petities voor hervormingen in de mijnen van de Borinage : 983-997.
 1 mei 48 : Graafwerken Jezus-Eik : staking : 984.
 18 mei 48 : Mijnstaking te Courcelles : 618-619.
 23 mei 48 : Mijnstaking in het Luikse : 621-623, 626, 629.
 23 mei 48 : Graafwerken te Nevele : staking : 621.
 2 juni 48 : Metaalfabriek Piercot, Laken : oproep tot staking : 997-1001.
 5 juni 48 : Graafwerken te St-Jans-Molenbeek : staking : 631-642.
 6 juni 48 : Graafwerken te Pepingen : staking : 1001-1002.
 4 juli 48 : Moeilijkheden bij de betaling van de arbeiders aan het kanaal te Zelzate : 657-658.
 1 okt. 48 : Mijn Levant-Flénu, Cuesmes : staking : 1002-1003.
 26 okt. 48 : Katoenspinnerij Fortin, Brussel : 678-680.
 Feb. 49 : Staking in de Borinage : 760-761.
 1 maart 49 : Kanaalarbeiders Charleroi : ontevredenheid : 774.
 1 april 49 : Bedelaarswerkhuis Ter Kameren, Brussel : coalitie : 1003-1004.
 Nov. 49 : Staking van de wevers te Gent : 834-840.
 2 april 50 : Koolmijnen St-Vaast : staking : 1022-1023.
 9 juli 50 : Marmerwerkers Brussel : staking : 1025-1031.
 26 aug. 51 : Lettergieterij Pennequin, Brussel : 848-853.
 29 maart 52 : Graafwerken te Hoeilaart en Ter-Hulpen : staking : 859-863.
 9 aug. 52 : Couchant-du-Flénu, Frameries : staking : 1038-1039.
 11 feb. 53 : Fabriek Docquier, Neder-over-Heembeek : staking : 865-866.
 23 mei 53 : Slotenmakerij Staatd, Brussel : staking : 866-868.

6. Verenigingen

MAATSCHAPPIJEN VAN MALCONTENTEN (1831...).

- Aalst :
Association nationale : 44.
 Aat :
Association nationale : 49.
 Antwerpen :
Amis de la Lumière : 242.
 Brussel :
Société des Amis de l'Indépendance :
 9-10, 16.
Amis de la Vérité : 76, 83, 126, 242,
 670, 1072.
Société du Cercle : 98n.
Association nationale : 12, 14-24,
 29-32, 39, 42-46, 50, 67n; (in
 1838) : 205-210.
*Association pour la Propagation des
 Idées sociales* : 71-73, 75-76.
 Doornik :
Association nationale : 28-29, 39,
 49, 670.

Gent :

- Association nationale* : 22, 25-26, 41.
Société du Progrès : 107-108, 188,
 236, 439.
Société républicaine : 188, 236.

Namen :

- Association des Amis de l'Indépendance* : 10, 12.

- Association nationale* : 29-31, 44-45,
 50.

St.-Niklaas :

- Association nationale* : 45-46.

Velaines :

- Association nationale* : 46.

GROEPERINGEN RONDOM KATS (1835...)

Antwerpen :

- Amis de la République* : 228, 237-238,
 249-251, 259.

Brussel :

- Société du Meeting* : 142-158, 160-
 165, 167-175, 179-180, 182, 191-

193, 195, 198-200, 202, 206-208, 211, 215, 219-221, 223-231, 235, 238-239, 241-243, 252-291, 295, 307, 313-314, 318, 327-329, 331-346, 348-349, 1051-1232.
Verbroedering : 121, 126, 129, 131.
 Gent :
Société du Meeting : 217-218, 228, 230-232, 234, 236, 238-239, 288, 307.
 Kortrijk :
Société du Meeting : 229-234, 238-239, 241, 243-248.
 Lokeren :
Société du Meeting : 244.
 Namen :
Société du Meeting : 229.
 Sint-Niklaas :
Société du Meeting : 244.
 Temse :
Société du Meeting : 234-235, 237, 239-241, 246-249, 251-252.

VOLKSMATSCHAPPIJEN (1843...)

Brugge :
Jan Breydel en Pieter de Coninck : 318-320, 329n., 368.
 Brussel :
Agneessens : 289-290, 315-317, 329n., 358-359, 367-368, 375, 380, 382, 400-401, 412, 421, 429, 947.
 Gent :
Artevelde : 346-348, 368-374, 377, 379, 384, 386-389, 394, 744.
 Ronse :
Zannekin : 329, 368, 394-395.

DEMOCRATISCHE MAATSCHAPPIJEN ROND 1848

Antwerpen :
Association démocratique : 648.
 Bergen :
Association nationale : 785, 795-796, 812.
 Brussel :
Comité central d'Affiliation : 701, 713, 782-788, 812-813.
Comité central de l'Alliance des Communistes : 435, 442.
Deutscher Arbeiterverein : 412, 418-419, 423, 428, 447, 557, 690, 847-848.

Association démocratique internationale : 412-413, 424, 429-430, 432-434, 446-447, 534, 540, 544, 549, 551-553, 555-558, 610, 642, 651, 656, 661, 663-664, 670, 673, 680-681, 700, 728-729, 779, 784-785, 788.
Société de la Concorde : 348-349.
Confédération républicaine et démocratique : 702-707.
Société des Droits de l'Ouvrier : 673, 675, 738, 743, 769, 773, 784n., 785, 789-795, 798-801, 807, 813, 821.
Société des Mutualistes : 359-360.
L'Ouvrier libre : 666.
Phalange de Bruxelles : 657, 729-730, 782, 814-815; (nadien *Petite Phalange*) : 782-783, 785; (nadien *Vrais Démocrates*) : 783, 785.
Réunion populaire : 325.
Union fraternelle : 494, 690, 717, 719, 766, 770-771, 784-788, 794, 815-816, 829.

Charleroi :
Association démocratique : 649, 651, 661.
 Fontaine-l'Évêque :
Association démocratique : 785, 828.
 Gent :
Association démocratique : 427, 454, 540, 618, 661, 663.
 Herve :
Association démocratique : 747-748, 786.
 Hoei :
Association démocratique : 672.
 Koekelberg :
Association démocratique : 651.
 Kortrijk :
Association démocratique : 569, 576-577, 617.
 Luik :
Association démocratique : 413, 626-627, 629, 645, 661, 671-672, 701.
Société des 32 Métiers : 710, 714, 718, 721, 724-725, 739, 741, 769, 771, 773, 776, 785-786, 808.
Société des Sous-Officiers : 708, 710, 721, 739, 741, 762.
 Péruwelz :
Les vrais Amis du Peuple : 630, 647.
 Perwez :
Association démocratique : 785.

Roux : *Association démocratique* : 785.
Tienen : *Vreedzame Voksvrienden van Tienen* : 681-690, 785.

Verviers :

Société des Droits de l'Homme : 614, 623, 628-629, 672, 720-721, 769, 785, 789, 803, 812, 825.

DEMOCRATISCHE MAATSCHAPPIJEN NA 1848

Brussel : *Republikeinse Maatschappij van onderlinge Voorzorg* : 1048-1050.

Doornik :

Société de la Courtille : 1012-1013.

BUITENLANDSE DEMOCRATISCHE MAATSCHAPPIJEN

Londen :

Fraternel Democrats : 412-413.
Comité central de la Révolution démocratique : 868-870, 1033, 1037, 1041.

Parijs :

Deutsche demokratische Gesellschaft in Paris : 482n., 483.

Société des Droits de l'Homme : 435.
Frères et Amis de France : 854.

Belgisch Legioen : 428, 440-441, 443-446, 448-450, 452-453, 458, 464-465, 468, 472-477, 481, 486, 489, 494-508, 511-514, 517-533, 536-538, 541-550, 552-553, 558-570, 573-575, 580-581, 584-585, 587-589, 592, 594-597, 599, 601, 604-605, 609, 612-613, 617, 619-620, 624, 644, 647-648, 658, 680-681, 691-693.

La Montagne : 739, 1022, 1031, 1034.
Comité pour les Polonais : 102-103.

GEHEIME GENOOTSCHAPPEN

Verschillende :

55, 122-124, 126, 885, 947, 956, 1090-91.

Antrecht :

Loge de l'Espérance : 743, 809.

Namen :

Loge maçonnique : 509, 712.

ARBEIDERSMUTUALITEITEN

Antwerpen :

Bakkers : 1005-1010.

Borinage :

Mijnwerkers : 905-906, 910, 920, 994.

Brussel :

Aardwerkers : 981.

Hoedenmakers : 932-947.

Katoendrukkers : 84-85, 91-94, 203.

Kleermakers : 338-339, 344, 359,

534-535, 715, 717, 854, 951-956.

Letterzetters : 849-852, 854.

Marmerbewerkers : 1015-1020, 1024-1031.

Meubelmakers : 339-340.

Schoenmakers : 717, 770, 784-785, 787-788.

Timmerlieden : 885-886.

Steenhouwers : 784.

Réfugiés français : 865.

Douai :

Hoedenmakers : 940.

Gent :

Textielarbeiders : 107-108, 236, 874-875, 879, 891-894.

Meubelmakers : 108.

Vrije Schippers : 22, 236.

Verenigde Werklieden : 107-108.

Luik :

Réunion ébéniste : 709.

BEDRIJFSSCOOPERATIES

Brussel :

La nouvelle Alliance : 730-734, 789, 814-815.

Société de l'Exemple : 734-735, 814.
Kleermakers : 1021.

LIBERALE GROEPERINGEN

Brussel :

L'Alliance : 333, 396, 416, 418, 447, 467, 478, 480, 509, 555-556, 558, 575, 578-579, 607, 610, 613-614, 643, 742, 775-777, 806, 812-813, 963.

Association libérale : 418.

Le Trou : 313.

Gent :

Association libérale : 643.

Comité électoral : 564-565.

Namen :
Association libérale : 446, 509-511.

ANDERE MAATSCHAPPIJEN

Antwerpen :
Société de la Loyauté : 135.
Maatschappij van Kunsten, Wetenschappen en Letteren : 1113.
Brussel :
Société de l'Arbalète : 784.
Société Philanthropique : 1104.

Les Blessés de Septembre : 73.
Gent :
Société de la Concorde : 901.
Vlaensch Gezelschap : 570, 577.
Kortrijk :
Société de Réthorique : 238.
Luik :
Société anti-républicaine : 645.
Société militaire : 295.
Société Philanthropique : 710.
Wihéries :
Société de Saint-Eloi : 909.

7. Vergaderingen

1831.
Société des Amis de l'Indépendance :
Brussel :
19 feb. : 11.
21 feb. : 11.
Association nationale :
Brussel :
23 maart : 12.
8 april : 22.
19 juni : 30.
Gent : 21 mei : 26.
Namen :
17 juni : 29-30.
21 juni : 30.
24 juni : 30.
28 juni : 30.
5 juli : 30-31
Velaines : 19 juni : 46.

1833.
Amis de la Vérité :
Antwerpen : 17 okt. : 83.
Verjaring Poolse revolutie :
Brussel : 29 nov. : 88.

1834.
Banket te Halle voor manifestanten
van 5-6 april : 19 aug. : 104.

1835.
Société du Progrès :
Gent : 2 febr. : 107.
Arbeidersvergadering :
Gent : 107-108.
Toneel Kats :
Brussel : 14 dec. : 121.

1836.
Toneel Kats :
Brussel : 6 maart : 129.
Meeting Kats :
Brussel :
22 aug. : 142, 144, 1063-1065.
28 aug. : 143-144, 1065, 1070-1071,
1077,
29 aug. : 142, 1072.
30 aug. : 152-153, 1075.
4 sep. voormiddag : 142, 144-145,
154, 179n., 1072.
4 sep. namiddag : 145-158, 1072,
1077.
5 sep. : 163n., 1072, 1077.
11 sep. : 1077.
25 sep. : 168.
27 nov. (afgelast) : 180.

Vergadering bij :
Gendebien :
5 jul. : 138.
20 jul. : 139.
Jottrand : 8 sep. : 157.
Lelièvre (Antwerpen) : 15 okt. :
173-174.
Mellinet :
23 juli : 139.
20 aug. : 142.
Bijeenkomst Bianco, Delauny en
Schavaye : 1 nov. : 177.

1837.
Toneel Kats :
Brussel : 12 maart : 188-189.
Meeting Kats :
Brussel : 4 dec. : 191.

1838.

Meeting Kats :

Brussel :

- 12 feb. : 1100-1104.
- 5 maart : 1118-1122.
- 16 apr. : 1195.
- 1 mei : 198-199.
- 6 mei : 200.
- 13 mei : 1130-1133.
- 14 mei : 1133-1136, 1147-1148.
- 20 mei : 1158.
- 21 mei : 1158.
- 4 juni : 1163-1168.
- 11 juni : 1168.
- 23 juli : 1173-1179.
- 30 juli : 1183.
- 13 aug. : 1194.
- 3 sep. : 1184-1186.
- 2 dec. : 204.
- 23 dec. : 206.

Gent : 18 nov. : 265.

Inrichting patriottenbanket : 26 juli :
1177-1181.

Vergadering bij D'Hoffschmidt : 23
dec. : 205.

1839.

Meeting Jottrand :

Brussel :

- 4 feb. : 208.
- 8 feb. : 208.
- 16 feb. : 210.

Meeting Kats :

Brussel :

- 27 jan. : 207.
- 17 feb. : 1199-1205.
- 20 feb. : 1205-1210.
- 24 feb. : 1210.
- 14 apr. : 1211-1218.
- 27 juli : 215.
- 12 aug. : 1222-1230.
- 19 aug. : 1230.
- 28 sep. : 219.
- 30 sep. : 220-221.
- 3 okt. : 223-224.
- 5 okt. : 225-226.
- 7 okt. : 226-227.
- 8 okt. : 227-228.
- 14 okt. : 228.
- 24 okt. : 229.
- 6 nov. : 235.
- 8 nov. : 236.
- 16 nov. : 239.

18 nov. : 239, 241-242.

Gent :

- 25 feb. : 1211.
- 15 sep. : 217-218.
- 22 sep. : 219.
- 29 sep. : 230.
- 20 okt. (afgelast) : 228.
- 27 okt. : 231-232, 234.
- 17 nov. : 238.

Kortrijk :

- 27 okt. (afgelast) : 229-234, 905.
- 18 nov. : 238, 241-243.
- 1 dec. : 241, 244-246.

Temse :

- 3 nov. : 234-235, 237, 240.
- 10 nov. : 237, 240-241.
- 17 nov. : 240.
- 1 dec. : 246-247.
- 8 dec. : 247.
- 15 dec. : 247-249.
- 29 dec. : 251.

Vergadering :

textielarbeiders te Gent :

- 22 sep. : 219.
- 4 okt. : 903.
- 6 okt. : 231.

arbeiders te St-Jans-Molenbeek :

- 4 okt. : 225.

1840.

Meeting Kats :

Brussel :

- 14 jan. : 252, 258.
- 19 jan. : 252.
- 21 jan. : 252-261, 271, 277, 280-
282, 292, 294-295.
- 10 aug. : 267.
- 11 aug. voormiddag : 277.
- 11 aug. namiddag : 263-288, 291.

Temse :

- 5 jan. : 252.

1841.

Vergadering mijnwerkers bij provincie-
gouverneur van Henegouwen :

- 16 feb. : 918-920, 922.
- 18 feb. : 922-923.

Republikeinse banketten :

Brussel : 26 sep. : 297.

1842.

Vergadering letterzetters :

Brussel : 3 jan. : 299, 301, 305-306.

Republikeins banket :
Brussel : 15 jan. : 306-307.

1843.
Verjaringsbanket *Le Trou* : 14 jan. :
313.
Verjaring Poolse revolutie : 29 nov. :
380.

1844.
Verjaring Belgische revolutie, 24 sept. :
380.
Vergadering hoedenmakers :
Brussel :
18 okt. : 944.
23 okt. : 942, 944-946.

1845.
Meeting :
Brussel :
29 maart : 327.
6 apr. : 327-328.
7 apr. : 328.
13 apr. : 328.
20 apr. : 328-329.
27 apr. : 329.
4 mei : 331.
11 mei : 331-332.
18 mei : 332.
25 mei : 332-333.
1 juni : 334.
15 juni : 334.
22 juni : 335.
29 juni : 335.
6 juli : 335.
13 juli : 336.
20 juli : 336.
27 juli : 336-337.
3 aug. : 337.
10 aug. : 337.
17 aug. : 337.
24 aug. : 337.
31 aug. : 338.
7 sept. : 339.
14 sept. : 339.
21 sept. : 340.
28 sept. : 340-341.
5 okt. : 341-342.
12 okt. : 343-344.
20 okt. : 344-345.
Lezing Considerant : 29 okt. 345.
Banket ter ere van
Considerant, Brussel : 6 nov. : 345.

Mellinet, Brussel : 26 sept. : 340,
343, 871.
Vergadering van
kleermakers, Brussel :
8 sept. : 338-339, 951-952.
15 sept. : 952.
meubelmakers, Brussel : 21 sept. :
340.

1846.
Meeting :
Brussel :
14 maart : 348.
5 apr. : 360n.
6 apr. : 360.
20 apr. : 396.
4 mei : 397.
11 mei : 397.
1 juni : 397-398.
22 juni : 398.
29 juni : 398.
6 juli : 398.
13 juli : 398.
20 juli : 398-399.
7 sept. : 399.
14 sept. : 399.
21 sept. : 399.
28 sept. : 399.
5 okt. : 399.
Meeting Gent : 13 apr. : 360.
Vergadering :
Agneessens, Brussel :
19 maart : 382.
23 maart : 349.
21 dec. : 400-401.
Artevelde, Gent :
10 maart : 368-369, 377, 379, 384-
385, 388-389.
29 maart : 369-370, 377, 379-380,
384-389, 393.
30 maart : 349-350, 360.
9 apr. : 371, 373, 388-390.

1847.
Democratische vergadering,
Brussel :
8 maart : 402.
7 nov. : 412, 447.
15 nov. : 412-413.
22 nov. : 413.
25 nov. : 413.
28 nov. : 413.
5 dec. : 414.
12 dec. : 414.
19 dec. : 414.

1848.

Association libérale, Gent : 8 juni : 643.

Bijeenkomst bij Gendebien: 2 mei : 613.

Democratisch banket :

Brussel : Verjaring Poolse revolutie :

16 feb. : 962.

26 mei : 624.

24 sep. : 673.

3 nov. : 690, 806.

26 nov. : zie democratisch congres.

26 dec. : 722, 736, 789.

Alliance des Peuples, Parijs : 642.

Democratische vergadering :

Brussel :

17 jan. : 419.

19 jan. (*D. Arbeiterv.*) : 419.

24 jan. : 420.

30 jan. 420-421.

6 feb. : 421-422.

13 feb. : 422.

20 feb. : 422-423.

22 feb. : 423.

26 feb. : 424, 446-447.

27 feb. : 424-425, 447, 551, 556-558.

28 feb. : 429-430, 558.

29 feb. : 431.

3 maart (*Fransen*) : 436, 438.

3 maart : 436, 442.

5 maart : 439.

9 maart : 444.

14 maart : 460-462.

19 maart : 480.

20 maart : 483.

23 maart : 494.

25 apr. : 609-610.

1 mei : 611.

4 mei : 613.

10 mei : 614.

15 mei : 615-616.

22 mei : 620.

28 mei : 625.

8 juni : 843.

11 juni : 646.

12 juni : 648-649.

26 juni : 653.

2 juli : 661.

10 juli : 662.

24 juli : 665.

25 juli (*Ouvrier libre*) : 666.

31 juli : 669.

11 aug. : 669.

4 sept. : 671.

8 sept. : 671.

18 sept. : 673.

9 okt. : 807.

5 nov. (voorbereiding congres) :
690, 785-788.

6 nov. : 694.

7 nov. : 694.

13 nov. : 700.

17 nov. (*Com. d’Affiliation*) : 701.

22 nov. (*id.*) : 701.

24 nov. (Voorbereiding congres) :
702.

26 nov. (congres) : 701-707, 721,
782-789, 806, 808.

29 nov. (*Union fraternelle*) : 787.

5 dec. : 710.

11 dec. : 713.

22 dec. : 722.

Democratische vergadering :

Gent :

13 maart : 523.

Luik :

27 mei : 627.

28 mei : 626.

11 juni : 645.

2 dec. : 708-709.

5 dec. : 713.

10 dec. : 713.

15 dec. : 719.

17 dec. : 721.

19 dec. : 720-721.

Tienen :

9 nov. : 688.

17 dec. : 690.

Verviers :

9 mei : 614.

28 mei : 628-629.

Meeting :

Dampremy : 11 juni : 649, 651.

Gent :

23 jan. : 419-420, 757.

31 jan. : 421, 431, 757.

13 feb. (*Ledeberg*) : 422, 757.

Vergadering :

Belgisch legioen te Parijs :

28 mei : 537, 647.

30 okt. : 680-681.

Kleermakers, Brussel :

26 maart : 535.

10 dec. : 717.

Letterzetters, Brussel : 26 dec. : 722.

Mijnwerkers : Jemappes : 8 april :
985, 987.

Charleroi : 9 april : 599-600.

Charleroi : 16 april : 605, 615.

bij arrondissementscom. v. Bergen,
 16 april : 986, 991.
 bij mijnningenieur Delneufcour :
 23 apr. : 986-990.
 id. : 30 apr. : 990-991.
 Schoenmakers, Brussel : 10 dec. : 717.
 Vredescongres te Brussel : 20-22 sept. :
 674, 675n., 698.

1849.

Alliance, Brussel : 7 maart : 812.
 Democratisch bal :
 Luik : 7 jan. : 724-725, 738, 740-741.
 Democratisch banket :
 Brussel :
 28 jan. : 751-752, 759, 783, 814-
 815.
 4 maart : 766-767, 771, 791-792,
 794, 808.
 25 maart (*Prado*) : 777-779, 783,
 789, 793-796, 798-799, 804-806,
 810, 815-817, 821, 824-826, 833.
 Fleurus : 11 feb. : 763-765, 770, 814.
 Jumet : 15 jan. : 745-746, 751.
 Verviers : 25 feb. : 761, 763, 769-773,
 789n., 801, 804n., 806, 808, 825.

Democratische vergadering :
 Brussel :
 3 jan. : 738.
 6 jan. : 738.
 22 jan. : 750.
 19 feb. : 790.
 26 feb. : 790.

5 maart : 790.
 12 maart : 790.
 23 maart : 779, 790, 793.
 Verviers : 11 jan. : 761.

Meeting :
 Gent :
 28 jan. (*Ledeberg*) : 752, 754-756,
 758.
 29 jan. : 752-754, 756-758.
 4 feb. : 760.

Vergadering :
 Wevers, Gent : 12 nov. : 836.

1850.

Democratisch congres te Londen :
 juni : 846, 1023-1024.
 Vergadering marmwerkers, Brussel :
 7 juli : 1025.

1851.

Vergadering letterzetters,
 Brussel :
 25 aug. : 849-851.
 30 aug. : 851-852.

Manifestatie ter ere van Kossuth,
 Brussel : 30 okt. : 854.
 Banket ter ere deputatie naar Kossuth,
 Brussel : 17 nov. : 855.

1852.

Vergadering Franse ex-volksvertegen-
 woordigers, Antwerpen : 9 maart :
 859.

8. Personen

ABTS, handelaar, Brussel : 98, 104.
 ADAM Bernard, ° ca. 1811, grondwerker, St-Jans-Molenbeek : 639-640.
 ADAMSKI : 811, 827.
 ADRIAENSSENS, kleermaker, Brussel : 290.
 AERTS, Brussel : 182.
 AHRENS H., ° ca. 1809, Brussel : 9.
 ALBERT Alexandre-Martin, Bury (Oise) 1815 — Mello 1895, mekaniëker en
 politieker, Parijs : 521.
 ALGRAIN Leon, Aat : 426.
 ALIBAUD Louis, Nîmes 1810 — Parijs 1836, onderofficier : 138-140, 165, 176.
 ALLAIN, letterzetter, Brussel : 290.
 ALLART François-Joseph, ° ca. 1790, bediende, Brussel : 635, 640.
 ALLINCK, politieagent, Brussel : 479.
 ALLURE, politieagent, Brussel : 514.
 ALOY François, ° ca. 1798, hoedenmaker, Brussel : 359, 397, 616.
 ALVIN Louis-Joseph, Brussel 1806 — Brussel 1887, publicist, kunstcriticus :
 18, 21.

ANCIAU, Zinnik : 116.
 ANDEROY Jean-Baptiste, ° ca. 1813, herbergier, Havré (Bergen) : 559.
 ANDRÉ Edouard-Prosper, ° ca. 1827, architect, Brussel : 701, 751, 782, 784-786, 806, 812, 815-816, 821, 824-825, 829.
 ANDRÉ Victor-Joseph, ° Isnes 1823, marmerwerker, St-Joost-ten-Noode, nadien handelaar in marmeren voorwerpen, Schaarbeek : 1029, 1031.
 ANDRÉ, † Moeskroen 1848, Kapellen (Antwerpen) : 569.
 ANNEKI : 435, 811, 823.
 ANOUL Victor-Prosper-Ernest, Brussel 1794 — St-Gilles 1862, hoger officier, minister van oorlog, Brussel : 422, 426, 433, 448n., 492, 500-502, 504, 526, 533, 566.
 ANSPACH François, gemeenteraadslid, Brussel : 333.
 ANSENS Pierre-François, ° ca. 1796, ijzersmelter, Gent : 40.
 ANTHEUNIS Charles-Joseph, ° ca. 1795, brouwer, Geraardsbergen : 33.
 ANTOIN, Brussel : 1113.
 ARACRI : 135.
 ARAGO Emmanuel, diplomaat : 1011.
 ARAGO Etienne, Estagel (Fr.) 1802 — Parijs 1892, publicist : 265, 296, 441, 466, 831-832, 865, 1005, 1011, 1021, 1035, 1040.
 ARLEQUEEUW Napoleon, Kortrijk : 474-475, 617.
 ARNOULT Pierre-Hippolyte, ° Brussel : 499.
 ART Jean-Baptiste-Clement, ° ca. 1820, schoenmaker, Brussel : 701, 751, 785, 787-788, 812, 816, 829.
 ARTIGER François : 290.
 AUBIN, Parijs : 957.
 AUDRY Emmanuel, ° ca. 1803, mijnwerker, Wasmes : 880-881.
 AUDRY DE PUYRAVAULT Pierre-François, Puyravault 1783-1852, industrieel, Parijs : 175n.
 AULARD Pierre, Parijs 1801 — St-Joost-ten-Node 1868, hoger officier : 58.
 AUMALE Henri-Eugène-Philippe hertog van, (4de zoon van Lod.-Filips), Parijs 1822 — Zucco (Sicilië) 1897, generaal : 297.
 AUVENNE Dominique, ° Armignies ca. 1812, kleermaker, Brussel : 432, 534, 536-537, 540, 542, 544-545, 559, 572-573 (deel I), 599, 751-752, 784, 816, 829.
 AVONDSTOND Sebastiaan, ° Brussel ca. 1792, katoendrukker, Brussel : 85.

BACON Francis : 159.
 BACQ François, ° ca. 1801, ploegbaas aardwerkers, Ter-Hulpen : 859, 863, 981.
 BAETEN Jean, ° ca. 1823, schoenmaker, Parijs : 559.
 BAEYENS August, landbouwer, Moorsel (Aalst) : 1125.
 BAILLEUX : 559, 620.
 BAILLY Laurent, bediende, Brussel : 290, 1181.
 BAILLY L., drukker, Péruwelz : 630.
 BALITRAN Joachim, handschoenmaker, Brussel : 930.
 BALLA, Parijs : 612, 648.
 BALLISTON G., zeekapitein : 854.
 BALLIU Felix, ° Gent ca. 1802, handelaar in schilderijen, Schaarbeek : 430, 443, 483, 534-535, 539, 545, 552, 559, 607.
 BALTHER, Brussel : 290.
 BAMBERGER : 1037, 1038n.
 BARBANSON : 770.
 BARBÈS Armand, La-Pointe-à-Pitre (Guadeloupe) 1809 — Den Haag 1870, politieker : 547.
 BARBIER Ignace, ° Koekelberg ca. 1813, ijzersmelter, Koekelberg : 309-310.

BARBIER Théodore-Emmanuel, politiecommissaris, Brussel : 180, 182, 292, 298.
BAREAU, eigenaar : 466.
BARIELLE, Parijs : 476.
BARON Pierre, kleermaker, Brussel : 338.
BARON, huisschilder, Brussel : 752.
BARTELS Adolphe, Brussel 1802 — Brussel 1862, publicist : 16, 32, 34-36, 38-39, 43, 47-48, 52-61, 63-64, 67-76, 86-91, 94-95, 98, 100-105, 109-111, 119, 126-127, 131-132, 134, 136, 139-140, 167, 172, 178, 182, 185-186, 189, 196, 202-203, 205-207, 209-212, 214-217, 222-223, 228, 230, 246, 250, 256-257, 272-276, 289, 295-296, 298, 300, 325, 327-329, 331-332, 334, 336-337, 339, 342, 344, 349, 363, 375-376, 396, 398-399, 416, 424, 470, 519-520, 571, 575, 947, 1104, 1211-1215, 1222, 1224.
BARTELS Jules-Théodore, Brussel 1815 — Brussel 1855, advocaat, Brussel : 70, 139, 215-217, 298, 478, 480.
BARTHOLEYNS G.-J., politiecommissaris, Brussel : 50, 129, 200, 271, 279, 364, 366, 477, 479, 532, 577, 1110-1111, 1225.
BASSANO Napoleon-Joseph-Hughes Maret, duc de, Parijs 1803-1898, Frans diplomaat, Brussel : 1036, 1040.
BASTIDE Jules, Parijs 1800 — Parijs 1879, publicist en politieker, Parijs : 296, 580.
BASTIDE : 558.
BASTIN Watrin, onderwijzer, Luik : 708-709, 718, 725, 738.
BATAILLE, officier, bediende van het rekenhof, Brussel : 62.
BATTAILLE Arnold, Brussel 1816 - Brussel 1858, kleurmenger en lithograaf, Brussel : 257-258, 260n., 271-272, 288, 318, 328, 334, 344, 360n., 367, 396-397, 399, 402-403, 483, 494, 584, 609, 620, 671, 673, 743, 829, 1049.
BAUMCARTEN, Brussel : 798.
BAUNE, Parijs : 476.
BAUVIN : 313.
BAUWELERS : 71, 100, 111.
BAYET Jean-Martin-Adolphe, Luik 1804 — Antwerpen 1868, advocaat, Luik : 21, 24, 43, 724, 756, 758, 766, 904.
BAYET Henri-Nicolas-Félix, gemeenteraadslid en juwelier, Luik, tweelingsbroer van Adolphe : 14, 16, 21, 24, 43, 426, 627, 778, 816, 903-904.
BAYET Joseph-Firmin, ° Brussel ca. 1812, meubelmaker, Brussel : 267, 289.
BAYEUX Jacques-Albert-Eugène, ° Caen 1834, rentenier, Brussel : 429.
BAYOT Augustin-Louis-Joseph, ° ca. 1814, geneesheer, Fleurus : 761, 763-765.
BEAUCARNE : 111.
BEAUJOZ C.-D.-F., Vieilsalm 1794 — St.-Joost-ten-Node 1874, plaatscommandant, Charleroi : 605, 649, 651.
BECHET Antoine, ° ca. 1793, kolenhandelaar, Brussel : 883-884.
BECKER Pierre-Félix, ° Reims ca. 1801, timmerman en dichter : 440-441, 443-445, 448, 450, 541, 550.
BECKMAN Benoit-Emmanuel-Leon, ° Dendermonde 1789 — Brussel 1865, priester, Brugge : 378, 380, 393, 514.
BECKMAN Josse, ° ca. 1818, lontmaker, Gent : 582.
BEHR Henri, ° Schwerin (Mecklemburg) ca. 1802, draaier, Brussel : 289.
BEHR Michel : 75.
BEKAERT François-Bernard, ° ca. 1795, katoenfabrikant, St-Joost-ten-Node : 949-950.
BELLEVEL Joseph, marmwerker, Brussel : 1030.
BELISARIUS : 751.
BELLENS, letterkundige, Lier : 1172.
BEMELMANS P., onderzoeksrechter, Brussel : 817, 828.
BENDA : 119.

BERANGER Pierre-Jean de, Parijs 1780 — Parijs 1857, Frans dichter : 296, 443.
 BERGÉ M., oud-advocaat te Parijs, Brussel : 342-343.
 BERGENHOUS, plaatscommandant, Kortrijk : 496.
 BERGHMANS C., onderzoeksrechter, Brussel : 572, 663.
 BERLEUR, Parijs : 612, 648.
 BERNARD Aristide-Martin, Montbrison (Loire) 1808 — Parijs 1883, typograaf en politieker, Parijs : 831-832.
 BERNIER Pierre-Joseph, mijnwerker, Pâturages : 881.
 BERRIER-FONTAINE, Londen : 959.
 BERRINGER François-Henri, ° ca. 1819, politieagent, Brussel : 514, 966.
 BERTENS Jean-Baptiste, ° Brussel 1816, aardwerker, Brussel : 633, 642.
 BERTHOLA, Gent : 108.
 BERTHOT : 134.
 BERTRAND Augustin-Joseph, ° ca. 1818, brigadier der rijkswacht, St-Jans-Molenbeek : 633.
 BETTENHOF Philippe, ° ca. 1827, dagloner, Gent : 582.
 BEUNIER, geneesheer, Jemappes : 184.
 BIANCHI, Vincent-Frédéric baron de, Wenen 1768 — Sauerbrunn 1855, generaal : 135.
 BIANCO : 177-178.
 BIDAUT, secretaris-generaal van het ministerie van openbare werken : 503.
 BIGUIN : 739, 744.
 BILEN, Brussel : 778.
 BINET, rijkswachter, Brussel : 144.
 BIOT Mathieu-Joseph, ° ca. 1818, borstelmaker, St-Jans-Molenbeek : 418, 656, 737, 742, 744-745, 767, 776-777, 785, 790-793, 796, 798, 802-808, 810, 826, 829.
 BIRKNER : 1038.
 BIRON Frederik, ° Grenoble ca. 1808, handschoenmaker, Brussel : 930-932.
 BISCHOFF, Kortrijk : 569.
 BIXIO Jacques-Alexandre, Chiavari 1808 — Parijs 1865, geneesheer, publicist en politieker : 831-832.
 BLAES A., ° Brussel 1809, advocaat : 102.
 BLANC Jean-Joseph-Charles-Louis, Madrid 1812 — Cannes 1882, publicist en politieker : 296, 475, 701, 728, 808, 812, 818, 827, 1021, 1036n., 1037.
 BLANCHARD Charles-Auguste, ° ca. 1810, eigenaar, Brussel : 957-958.
 BLANCHET Leopold, Kortrijk : 495.
 BLANQUART, drukker, Doornik : 54.
 BLANQUI Louis-Auguste, Puget-Théniers 1805 — Parijs 1881, politieker en publicist : 547.
 BLARGNIES Charles, ° Bergen 1793, advocaat, lid nationaal congres, Brussel : 16, 110.
 BLERVACQ Frédéric, ° Péruwelz ca. 1802, wijnhandelaar, Parijs : 444-445, 495, 498, 512-513, 518, 536-538, 541-542, 544, 547, 552, 558-559, 563, 567-568, 573 (deel II), 580, 585, 587-588, 594, 601, 613, 648.
 BLIND Charles : 1020, 1037-1038.
 BLOCTEUR Théodore, ° ca. 1820, rijkswachter, Brussel : 634.
 BLOMME François, ° Brussel 1821, mechaniker, Brussel : 999-1001.
 BLOMMERS Jean-Joseph, ° ca. 1807, ploegbaas meubelmaker, Brussel : 889.
 BLONDEAU, Parijs : 61.
 BLONDEL, Luik : 646.
 BLOYAERT Louis, dagloner, Roucq (Fr.) : 604.
 BLUM Robert : 811, 814.
 BOCY : 1033.

BOEREMAN, slotenmaker : 290.
 BOEYKENS, Asper : 1092.
 BOGAERT, Gent : 522.
 BOGAERTS, dephouder, Oostende : 869.
 BOICHOT Jean-Baptiste, ° Villiers-sur-Suize (Hte-Marne) 1820, instellingshoofd,
 Brussel : 832, 870, 1005.
 BOIVIAU, Gent : 692.
 BOLDERSTEIN : 420.
 BOLLEN Jean, ° Antwerpen ca. 1814, timmerman, Brussel : 257-258, 260n.,
 279, 288.
 BON, bediende bij het vredegerecht, Virton : 501, 511n., 588, 611.
 BONAPARTE Jérôme, Ajaccio 1784 — Villegenis-lez-Massy (Seine-et-Oise) 1860 :
 178.
 BONAPARTE Joseph, Corte (Korsika) 1768 — Florence 1844 : 178.
 BONAPARTE Louis, Ajaccio 1778 — Livourno 1846 : 724.
 BONAPARTE Pierre, Rome 1815 — Versailles 1881 : 724.
 BONART, landmeter, As : 441.
 BONIFACE Augustin : zie Delaunoy Victor.
 BONNEFOND, Parijs : 476.
 BONNIAS : 58.
 BONTEMPS Pierre, ° ca. 1806, handschoenmaker, Brussel : 931.
 BONUS, ex-officier, St-Gilles : 144.
 BOON Louis, ° ca. 1807, passementwerker, Brussel : 799-801.
 BORCKMANS François, ° ca. 1830, slotenmaker, Brussel : 1000-1001.
 BORDOUIN, oud officier : 573 (deel II).
 BORREMANS François, Leuven 1789 — Schaarbeek 1872, generaal, Brugge :
 443, 663, 722, 1223.
 BORREMANS Pierre, ° Halle ca. 1799, werkman, Ukkel : 51-52.
 BORREMANS, politiecommissaris, Brussel : 167, 199.
 BORREMANS : 829.
 BORTELS Jean-Théodore, rijkswachter, Brussel : 365.
 BORTIER : 1223.
 BOSSY, onderofficier, Gent : 581-582.
 BOTERBERG Ferdinand, milicien, Bavegem : 1174.
 BOTTE Frédéric, ° Bergen 1828, publicist : 785.
 BOUCHA : 829.
 BOUCHAT Pierre, zadelmaker, ° Emelgem, Brussel : 1044n., 1045.
 BOUCHER, kolonel : 169.
 BOUCHY, Luik : 778.
 BOUGARD Jean-Joseph, ° Anderlues 1815, geneesheer, Brussel : 292n.
 BOUGON Modeste, ° Parijs ca. 1815, kleermaker, Brussel : 1040n.
 BOUIGNIE : 493.
 BOULENGER Antoine-Soliman-Joseph, Bergen 1796 — Brussel 1845, majoor in
 non-activiteit, Antwerpen : 249-251, 259.
 BOURCERET-MICHAUX Marie-Cathérine, ° 1798, pensionhoudster, Brussel : 263.
 BOURDON E., kleermaker, Brussel : 956.
 BOURGEOIS Jean, ° ca 1800, werkman, Heule : 559.
 BOUROTTE : 1194.
 BOUSSI François-Narcisse, Thouars 1795 — Bressuire 1868, advocaat en publicist :
 140, 188.
 BOUTELLIER, ondernemer, Brugge : 657.
 BOYENS F., bijgenaamd Leclair, kleermaker, Brussel : 662, 829, 956.
 BRAAS Louis-Joseph, ° ca. 1800, advocaat, Namen : 9-10, 12, 29-30, 45, 214n.,
 306, 441, 444, 446, 448-450, 509, 540-541, 549, 5-552, 589.

BRAECKMAN Victor, ° ca. 1821, boekbinder, Brussel : 792.
 BRAECKMANS Jean-Antoine, ° ca. 1817, kleermaker, Brussel : 363, 584, 616,
 656, 785, 788-790, 792.
 BRAIVE, majoor : 1181.
 BRASSEUR, ploegbaas in een glasfabriek, Lodelinsart : 745.
 BRASSEUR, katoenfabrikant, Gent : 874.
 BRASSINE, bleker, Brussel : 289.
 BRÉE Jean-Baptiste, ° ca. 1795, publicist, Brussel : 436, 959.
 BRÉPOLS, handelaar, Turnhout : 232.
 BREVEL : 829.
 BREYER Frédéric-Martin-Albert, ° ca. 1814, geneesheer, Brussel : 268-270, 273,
 275, 279, 283n., 285, 292, 419, 428, 447, 490, 515, 555, 579, 595, 613, 724.
 BRIALMONT Laurent-Mathieu-Joseph, Seraing 1789 — Antwerpen 1885, generaal
 en minister van oorlog : 259.
 BRIARD Jean-Henri, ° ca. 1812, drukker, Brussel : 301, 702n.
 BRIARD Melchior, ° ca. 1772, rentenier, Namen : 29-30, 44-45.
 BRIAVOINNE Amable, ° Parijs ca. 1801, publicist, Elsene : 299-301, 303-304.
 BRILLOUCK Jacques, politieagent, Brussel : 514.
 BRION Marie-Antoinette, ° ca. 1787, kleerkoopster, Brussel : 799n.
 BRION Norbert, Corbais 1786 — Elsene 1864, militair bevelhebber van Luxemburg,
 Aarlen : 488, 511, 587.
 BRISMÉE Jean-François-Désiré, Gent 1822 — Brussel 1888, drukker, Brussel :
 751, 855, 1015n., 1040.
 BROCHI, inspecteur van de gasmaatschappij, Antwerpen : 171.
 BROCK, drukker, Rijsel : 474.
 BROERMANS, slotenmaker, Brussel : 1181.
 BROGLIA Jacques-Ferdinand-Joseph, Antwerpen 1817 — Bergen 1877, publicist,
 Brussel : 200, 313, 317-318, 1102-1103, 1194-1195.
 BROGNIERS, zaakwaarnemer, Brussel : 1113.
 BROGNIEZ André-Joseph, Sars-la-Buissière 1802 — Sars-la-Buissière 1851,
 hoogleraar aan de veeartsenijschool, Anderlecht : 641.
 BRONSIN T., Parijs : 739, 744, 817-820.
 BROQUET Benoit, ° ca. 1812, leurder, La Vilette (Parijs) : 559.
 BROSSCHIN : 465.
 BROUET : 829.
 BROUWER Herman-Jean, ° ca. 1824, handelsreiziger, Gent : 559.
 BRUGGEMAN Felix, ° Gent ca. 1812, meubelmaker, Gent : 379, 388-389.
 BRUGMANS : 829.
 BRUX Théodore, ° Zanten (Pruisen) ca. 1800, horlogemaker, Brussel : 256-258,
 260n., 289.
 BRUYNINCK Joseph, ° Brussel ca. 1820, ijzergieter, Brussel : 851-853.
 BUCHEZ : 296.
 BUEKENS : meester-ijzergieter : 1113-1114.
 BUEREN Jean, ° ca. 1817, mechaniker, St-Jans-Molenbeek : 461-464.
 BUF Jozef, Ronse : 1140.
 BULENS, hoedenmaker, Brussel : 212-213.
 BULTOS Pierre, ° Brussel ca. 1810, schoenmaker, Brussel : 289.
 BUONARROTI Filippo-Michel, Pisa 1761 — Parijs 1837, componist : 175n., 1097n.
 BURCK J.-A., officier : 445, 691.
 BURDIN, Parijs : 648.
 BUREAU, Parijs : 711, 814.
 BUTER BENOIT, ° ca. 1824, manufacturier, Doornik : 1013-1014.
 BUTER Romain, ° ca. 1827, manufacturier, Doornik : 1012-1013.
 BUYCK, onderofficier, Leuven : 768.

BUYS, hulppolitiecommissaris, Gent : 581.
 BUYSE François : 518, 522, 568, 573 (deel II), 584, 597, 601, 604.
 BUYSE Pierre, herbergier, Komen : 650.
 BUZEN Gérard-Servais, Schijndel 1784 — Brussel 1842, minister van oorlog en
 generaal : 83, 189-191, 198, 228.
 BUZON, apotheker, Nismes : 491.
 BYL Louis-Jacques-Gislain, ° ca. 1801, advocaat, Geraardsbergen : 32-39.

 CABET Etienne, Dyon 1789 — Saint-Louis (Missouri) 1856, advocaat : 102, 296,
 1037.
 CALLEBAUT, kapitein, Koekelberg : 417.
 CALLIER Gustave-Antoine, Gent 1819 — Gent 1863, hoogleraar, Gent : 665,
 667, 698-699, 841-842, 844.
 CALLIER, Deinze : 27, 194.
 CALLOO, hotelier, Brussel : 217.
 CALONNE François-Damas, ° ca. 1814, mekanieker, Parijs : 559.
 CAMBIER Ch., kleermaker, Brussel : 956.
 CAMBIER Jean-Baptiste, ° ca. 1815, politieagent, Brussel : 634.
 CAMBIER : 620.
 CAMEIRO, Pernambuco : 1173.
 CAMMANS, herbergier, Brussel : 179.
 CAMPAN Charles-Louis-Alcée, Bordeaux 1800 — Brussel 1877, publicist, Brussel :
 69.
 CANONNE, postdirecteur, Tervuren : 61-62.
 CANTAGREL François-Jean-Félix, Amboise 1810 — 1887, publicist : 675.
 CANTILLON François-Joseph, ° 1794, bevelhebber van de rijkswachtbrigade,
 Brussel : 622, 627, 629, 976.
 CAREZ F., onderingenieur der staatsspoorwegen, Brussel : 506.
 CARLIER, politieprefect, Parijs : 1020, 1024, 1032.
 CARLIN Jules : zie Nicolai.
 DON CARLOS : 135, 1058, 1073.
 CARNEL Jules, ° ca. 1819, handelsreiziger, Parijs : 559.
 CARPENTIER, Brussel : 616.
 CARREL Armand, Rouen 1800 — Parijs 1836, publicist : 70n., 72, 75, 135, 140.
 CARRIEN François, bakkersjongen, Brussel : 146.
 CARTERET, divisiehoofd van politie, Parijs : 444-445.
 CARTHERINE, lettergieter, Brussel : 850.
 CARTON Henri, ° Ieper 1814, arrondissementscommissaris, Ieper : 576.
 CASMARS : 829.
 CASSAUD, advocaat : 466.
 CASTAIGNE Adrien, graanhandelaar, Edingen : 408-410.
 CASTIAU Adelson-Joseph-Adolphe, Péruwelz 1804 — Parijs 1879, advocaat en
 volksvertegenwoordiger : 360, 432, 465, 540, 542-544, 578-579, 589, 607, 647.
 CASTOR, New-York : 1127.
 CATTEAU, politiecommissaris, Wervik : 569.
 CAUCHETEUR Pierre-Joseph, bijgenaamd Dieudonné en Honnet, ° Wihéries ca.
 1811, mijnwerker, Wihéries : 907-910.
 CAUSSIDIÈRE Louis-Marc, Parijs 1808 — Parijs 1861, politieker, Parijs : 476.
 870, 1021, 1033n., 1036n.
 CAVAINAC Eléonore-Louis-Godefroy, Parijs 1801 — Parijs 1845, advocaat en
 publicist, Parijs : 133-135, 137, 139, 170, 173-174, 176, 296, 333.
 CAVENAILE Louis, ° ca. 1806, directeur der mijnen Belle-et-Bonne, Quaregnon :
 880-881.
 CEULEMANS Jean-Baptiste, ° ca. 1818, politieagent, Brussel : 515, 967.

CEULEMANS, letterkundige, Lier : 1172.
 CEUPPENS Corneille, ° ca. 1808, herbergier en annemer van graafwerken, Brussel : 637.
 CHALIBERT Louis, ° Saumure (Fr.) ca. 1794, kleermaker : 180.
 CHAMARD, handelaar in regenschermen, Namen : 25.
 CHAMPON J.-B., drukker : 115n.
 CHANMONT, wapenmaker, Luik : 776.
 CHAPELIÉ Edouard-J.-J., ° Marseille 1792-1864, generaal, bevelhebber van de militaire school, Brussel : 118n., 128, 130.
 CHARLET, bijgenaamd Le Berlon, schoenmaker, Moeskroen : 1044.
 CHARLIER A., advocaat, Namen : 509.
 CHARLIER Jean-Joseph bijgenaamd Jambe-de-Bois, Luik 1794 — Luik 1866 : 11.
 CHARLIER Nicolas-Joseph, ploegbaas aardwerker, Elsene : 977.
 CHARLIER, werkman, Brussel : 438.
 CHARRAS Jean-Baptiste-Adolphe, Phalsbourg 1810 — Bazel 1865, generaal : 859, 864-865.
 CHARRON, drukker, Luik : 723, 811.
 CHARTRAND Jean-Hyacinthe-Sébastien, Carcassonne 1779 — Rijsel 1816, Frans generaal : 135.
 CHASSEUR, bediende, Charleroi : 764.
 CHATEAUBRIAND François-René vicomte de, Saint-Malo 1768 — Parijs 1848, letterkundige : 183.
 CHAUFORNEAU Léopold, ° Jemappes ca. 1833, slotenmaker, Brussel : 867.
 CHAUVEAU : 566.
 CHAZAL Pierre-Emmanuel-Félix, Tarbes 1808 — Uzès-les-Pau 1892, minister van oorlog, Brussel : 422, 430, 433, 448n., 468, 471-472, 481-482, 486, 488, 500-505, 511, 517, 519-520, 523, 526-527, 531, 533, 564-566, 583, 587, 592n., 593-594, 605, 623-624, 627, 649, 651, 671-673, 691n., 708-710, 712-713, 715, 718-720, 722, 724-725, 737-741, 748-749, 761-762, 768-771, 773-774, 776, 778-779, 822, 825, 830, 1040.
 CHERQUEFOSSE Olivier, advocaat, Doornik : 49n.
 CHEVREMONT, mijningenieur bij het mijnwezen : 184.
 CHITTI Louis, ° Napels, bankbediende en publicist, Brussel : 56.
 CHRISTINA, koningin van Spanje : 1066, 1073, 1081.
 CHRISTOPHE Théodore, muziekmeester, Brest : 742.
 CIACCI, kardinaal : 1118.
 CLAES, herbergier, Brussel : 642.
 CLAES-DECOCK, katoenfabrikant, Gent : 896.
 CLAESSENS Henri, ° ca. 1811, drukker, Brussel : 147.
 CLAESSENS Pierre, ° Laken ca. 1836, slotenmaker, Brussel : 867.
 CLAESSENS-GRÉGOIRE : 812.
 CLAEYS F., substituut, Gent : 375.
 CLAM Xavier, ° ca. 1784, smid, Brussel : 311-312.
 CLARCK, wapenfabrikant, Brussel : 50.
 CLARENDON, Engels minister van buitenlandse zaken : 870.
 CLASENS : 829.
 CLAUWENS Gérard, ° ca. 1824, kleermaker, Parijs : 559.
 CLEMENT Jean-Baptiste, ° 1813, kleermaker, Brussel : 483, 573 (deel I), 609, 615, 620, 629, 653, 665, 669, 675-676, 785, 791, 793n., 794, 800-801, 812.
 CLEMENT Joseph : 584.
 CLEMENT, militair muziekmeester, Gent : 1126.
 CLEMENT, Kalken : 1092.
 CLEMMEN Louis, Kortrijk : 495.
 CLUMP Joseph-Ignace, Bergen 1781 — Gent 1855, generaal : 219, 903.

Co, Kortrijk : 108.
 COCHART J., Namen : 29.
 COCK : 632.
 CODDENS Ferdinand, douanier, Moerbeke : 1078.
 COEL, St-Jans-Molenbeek : 865.
 COENRAETS Wed., herbergierster, Temse : 240.
 COGNIARD Hippolyte, ° ca. 1806, publicist, Parijs : zie Arago E.
 COLBERT : 1194.
 COLIN, Luik : 720.
 COLLARD Jean-Nicolas, meester-kleermaker, Brussel : 742, 805-806, 812, 830, 833, 865, 1035, 1040n.
 COLLARD, Parijs : 648.
 COLLART Frédéric-Alexandre, ° Ter-Hulpen ca. 1816, opzichter van bruggen en wegen, Brussel : 976-981, 983.
 COLLINET, Luik : 627, 644, 746, 809.
 COLLINS, Parijs : 72.
 COMMENT Yenia : zie Lorient Eugène.
 CONRARDY, Luik : 644.
 CONREUR Joseph, Gent? — Moeskroen 1848 : 536.
 CONSCIENCE Hendrik, Antwerpen 1812 — Brussel 1883, letterkundige, Antwerpen : 265, 1097n., 1108n., 1112, 1119n.
 CONSIDERANT Prosper-Victor, Salins 1808 — Parijs 1893, publicist : 345, 675, 711, 814, 846, 848, 853-854.
 COOMANS Gilles, ° Brussel ca. 1821, slotenmaker en bankwerker, Brussel : 1000-1001.
 COOPMANS Jean-Baptiste, ° ca. 1818, dagloner, Parijs : 559.
 COOREMANS Victor, agent van de hypotheekkas, Gent : 665.
 COOSEMANS Edouard, draaijer, Brussel : 289.
 COOSEMANS Elisabeth, ° Brussel ca. 1807, kantwerkster, Brussel : 289.
 COPINE Jacques, ° ca. 1799, boekhouder, Namen : 29.
 COPPENS, fabrikant, Gent : 27n., 69, 665.
 COPPENS : 829.
 COQUET Karel, Merendree : 1078.
 CORBEELS : 829.
 CORBISIER Fred., burgemeester en brouwer, Frameries : 320-324, 906n., 914n.
 CORBISIER, beheerder der mijnen Hornu-et-Wasmes : 183, 906, 910.
 CORBISIER, raadsheer van het hof van beroep, Brussel : 1211-1212.
 CORBUN, letterzetter, Brussel : 304.
 CORDEMANS François, ° Bosvoorde ca. 1815, aardwerker, Bosvoorde : 984.
 CORDEMANS Laurent, ° Tervuren ca. 1822, marmerwerker, Brussel : 1028, 1031.
 CORDONNIER Benoit : 1035.
 CORNELLE, meester-kleermaker, Parijs : 457, 612, 648.
 CORNIER : 711.
 COSMAN Salomon, ° ca. 1810, handschoenfabrikant, Brussel : 929-931, 932n.
 COSRANT Henri, bijgenaamd Le petit Français, Gilly : 764.
 COTTIERS Joseph, ° Mariakerke ca. 1805, timmerman, Brussel : 257-258, 260n., 274, 276, 280, 289.
 COUCKE Eugène, ° ca. 1815, bakker, Parijs : 559.
 COULON Emile, onderofficier, Parijs : 601n., 648.
 COULON Jean-François-Nicolas, Luik 1816-1890, kleermaker, Brussel : 508, 702, 751, 783, 785-786, 808, 816, 829, 854, 1021, 1040.
 COULON Pierre, ° ca. 1800, hotelier, Brussel : 555.
 COULON, onderofficier, Luik : 714.

COUROUBLE Gabriel-Esprit-Prosper, ° ca. 1802, politiecommissaris, Brussel :
 12, 24, 77-78, 145-155, 157, 160, 162-163, 168, 172-174, 179, 188-189,
 334-335, 382, 641, 1200.
 COURTAIS Aimable-Gaspard-Henri de, Montluçon 1790 — Doyet (Allier) 1877,
 Frans generaal : 674.
 COURTNEY, †1838, Canterbury : 1172-1173.
 COUSIN : 829.
 COUTELIER : 1195.
 COX Jean, Brussel : 161.
 CRABBÉ Charles, Brussel : 62, 162.
 CRABS Pierre, ° Hoeilaart ca. 1826, aardwerker, Hoeilaart : 860-862.
 CREHEN of DECREHEN François-Mathieu, ° Brussel ca. 1810, kapitein : 190, 768.
 CREPIN Charles, ° Hellemmes (Rijsel) 1822, letterzetter, Brussel : 299-300,
 304, 306.
 CREPIN Jean-Baptiste, ° Rijsel 1824, letterzetter, Brussel : 299-300, 303, 306.
 CREVAT Victor, ° ca. 1810, handelsbediende : 176.
 CRIKLE : 425.
 CROMBÉE : 795n.
 CROSEL Pierre : 27.
 CROUBET, linnenhandelaarster, Kortrijk : 495.
 CUCX, politiecommissaris, Temse : 234, 237, 246-248, 251-252.
 CUELENS Guillaume, ° ca. 1792, drukker, Leuven : 350, 371, 378, 387, 391.
 CULHAT Charles, ° Clermont 1800, publicist, Brussel : 75.
 CUVELIER, rijkswachter, Quiévrain : 293.
 CZYNSKI Jean, 1801 — Londen 1867, publicist : 87, 134, 172, 186.

DAENENS Pieter, herbergier, Heestert : 1125.
 DAGNEAU Alexis, ° Waterloo ca. 1817, aardwerker, Bosvoorde : 982-983.
 DANCKAERT Boniface, ° ca. 1794, aardwerker, Brussel : 639.
 DANDELIN Germain, Bourges 1794 — Elsene 1847, hoger officier en hoogleraar,
 Luik : 26-27.
 DANDELIN, ingenieur van bruggen en wegen : 979.
 DANDERLOS Jan, ° Elsene ca. 1801, kuiper, Elsene : 77-80.
 DANDERLOS Jean-Baptiste, ° Elsene ca. 1807, kuiper, Elsene : 79-80.
 D'ANETHAN baron Jules-Joseph, Brussel 1803 — Brussel 1888, advocaat-generaal
 en minister van binnenlandse zaken, Brussel : 210, 217.
 DANHIEUX Pierre, ° Brussel ca. 1820, steendrukker, Elsene : 1004.
 D'ANSEMBOURG graaf Jean-Baptiste-Ferdinand-Joseph de Marchant et, Luik
 1782 — Amstenrode (Ned.) 1854, senator : 207, 1155.
 DAPSENS Jean-Liévin, ° Antoining ca. 1803, porseleinvormer, St-Pieters-Leeuw :
 887-888.
 DARASCZ Paul : 1041.
 D'ARCHAMBEAU Jean-Michel, Herve 1823 — Verviers 1899, componist en orga-
 nist, Petit-Rechain : 768.
 DARDENNE Auguste, meester-kleermaker, Brussel : 951-952.
 D'ARGENSON : 175.
 D'ARGENTIÈRE : 787.
 DARLON Théodore-Louis, ° Etalle 1795, arrondissementscommissaris, Virton :
 501, 602, 611.
 D'ARMAGNAC Napoleon-César-Joseph-Alfred, ° Parijs ca. 1808, rentenier,
 Brussel : 29, 32-40, 43-44, 46.
 DASCOTTE Zéphirin, ° Pâturages ca. 1814, mijnwerker, Pâturages : 880, 882.
 DASOUL Jean-Joseph-Paul, ° Mons (Luik) 1814, publicist, Brussel : 399-400,
 957-959.

D'ASSCHE Mme, Brussel : 100.
 DASSIS, drukker, Brussel : 327-328.
 DASSY Thomas-Joseph, ° ca. 1819, meester-schoenmaker, Brussel : 144, 290, 332, 335-336, 338, 342-344, 360, 367, 381-382, 396-397, 428-429, 434, 439, 483, 558, 717, 1181.
 DAUBRESSE Charles, herbergier, Quaregnon : 880-881.
 DAUBY zoon, fabrikant, Vilvoorde : 882.
 DAUCHET, corrector : 789.
 DAUWE François, ca. 1803, luitenant der rijkswacht, Brussel : 632, 824, 984.
 DAVELOOSE, modiste, Kortrijk : 495.
 DAVID Pierre-Jean, Angers (Fr.) 1788 — Parijs 1856, beeldhouwer : 102, 296.
 DAVID, Brussel : 957.
 DAVID, Gosvinal : 833.
 DAVIDSON, drukker, Londen : 1047.
 DAVIGNON, gemeenteraadslid, Verviers : 1170.
 DAVILLERS, geheim agent?, Brussel : 176.
 DAXBK Gommaire, politieofficier, Brussel : 442.
 DAXBK Philippe-Joseph, ° ca. 1808, politiecommissaris, Brussel : 284, 315n., 343, 348, 358-359, 364, 402n., 514, 589, 600, 966, 1044n.
 DAXBK, beheerder van de fabriek Obert : 84-85.
 DE BACKER Henri rijkswachter, St-Jans-Molenbeek : 631-632.
 DEBAILLET, bankier, Antwerpen : 178.
 DEBAN : 829.
 DEBASSE : 829.
 DE BASSOMPIERRE Jean-Hubert, ° 1783 — † 1866, militair intendant : 1104, 1195.
 DE BAVAY Charles-Victor, Brussel 1801 — Brussel 1875, procureur-generaal, Brussel : 402-405, 407-408, 409n., 446, 462n., 536, 572, 666, 670, 718, 736, 751, 760, 833, 868, 1005, 1040n.
 DEBECKER Henri, Brussel : 838.
 DEBECKER Jean, Brussel : 290.
 DEBECKER Louis-Jean, ° ca. 1826, korporaal, Brussel : 531.
 DEBECKER, politieagent, Brussel : 365.
 DE BEIL, geneesheer, Deinze : 643.
 DE BEIR J.-G., pastoor, Lendeledede : 404.
 DEBEL Henri, ° ca. 1816, herbergier, St-Jans-Molenbeek : 999-1000.
 DE BERRY Marie-Caroline de Bourbon, hertogin, Caserte 1798 — Brunnsee (Oost.) 1870 : 139.
 DE BETHUNE, burgemeester, Kortrijk : 230, 233, 238, 241, 246, 584.
 DE BETHUNE graaf, Brussel : 98n.
 DEBEURE : 829.
 DEBIE Guillaume, ° Brussel ca. 1807, hoedenmaker, Brussel : 940, 946-947.
 DEBIÈRE Pierre-François, bijgenaamd L'Avocat, ° Wihéries ca. 1815, mijnwerker, Wihéries : 908, 910.
 DE BIOLLEY Raymond-Jean-François vicomte, Verviers : 434.
 DEBLONDT : 829.
 DE BOECK, meester-brouwer, Brussel : 80.
 DEBOIS Joseph-Urbain, ° Aken ca. 1819, letterzetter, Schaarbeek : 299-306.
 DE BONNE, jurist, Brussel : 333.
 DE BOURGES Michel, Frans volksvertegenwoordiger : 1031.
 DEBRANCOURT Auguste, Brussel : 289.
 DE BRANDELEER Dominique, ° ca. 1786, ijzergieter, Brussel : 309-310.
 DE BREMAECKER Eugène, ° ca. 1824, lijmfabrikant, Brussel : 378, 381, 385.
 DE BREYNE, notaris, Asper : 1092.

- DE BRIEY graaf Camille, Ruelle 1799 — Laclaireau 1877, diplomaat, directeur van hoogovens : 410n.
- DE BROE, smid, Brussel : 1110-1111, 1120.
- DE BROGLIE hertog : 1034.
- DE BROUCKÈRE Charles-M.-J.-G., Brugge 1796 — Brussel 1860, burgemeester van Brussel : 29, 60, 65, 97-98, 847-848, 857-858, 1036-1037, 1044, 1046-1048, 1212.
- DE BROUCKÈRE H.-G.-J.-M., minister van buitenlandse zaken : 1044-1046, 1048.
- DE BRUYN, Ledeberg : 355.
- DE BRUYN, Parijs : 519.
- DE BRUYNE P., schepen, Lendeledede : 404.
- DE BUCK, vrederechter, Gent : 307n.
- DE BUISSET baron, Brussel : 126.
- DE CALLO, ijzersmelter, Quaregnon : 785.
- DE CARTIER Eugène-Antoine, administrateur van de porseleinfabriek te St-Pieters-Leeuw, Elsene : 887.
- DECHAINEAUX, herbergier, Herve : 743, 747.
- DECHAMPS A., ° Melle 1807, minister van buitenlandse zaken, Brussel : 353.
- DECKERS : 829.
- D'ECKSTEIN baron Ferdinand, Altona 1790 — Parijs 1861, publicist en wijsgeer : 63.
- DE CLERCQ François, schoenmaker, Brussel : 401.
- DECLERCQ Jean-Baptiste, ° ca. 1820, letterzetter, Gent : 536-537, 559.
- DE COCK Alex : 829.
- DE COCK A., provinciegouverneur van Oost-Vlaanderen, Gent : 419-421, 423, 427, 430, 450, 452-453, 458, 465, 522, 525, 530, 563, 570-571, 577, 581-582, 585, 589, 621, 650.
- DECOCK Charles-Henri, ° Gent ca. 1818, letterzetter, Brussel : 515, 970.
- DECOCK François, ° Brussel ca. 1820, ijzersmelter, Brussel : 971-972.
- DECOCK F. : 1093.
- DECOCK, ondercommissaris der haven, Oostende : 855, 859.
- DECOCK Auguste : 829.
- DECOEN Félix-Joseph, ° ca. 1808, hulpcommissaris, Brussel : 366, 429n.
- DECOEN Joseph, kleermaker, Brussel : 274, 276, 289, 397.
- DE COLINS Jean, ° Brussel 1783, Parijs : 72.
- DECOLON, wed., herbergierster, Petit-Rechain : 743.
- DECONINCK, advocaat, Brussel : 958.
- DE CONINCK, burgemeester, Temse : 239.
- DE COSTER Jean-Baptiste, ° Brussel 1813, mostaardfabrikant, Brussel : 257-258, 260n., 289, 325, 403, 508, 829.
- DECOSTER J.-B., kleermaker, Brussel : 956.
- DECOSTER M., kleermaker, Brussel : 956.
- DE COSTER, meester-kuiper, Brussel : 80.
- DE COSTER, aardwerker : 861.
- DE COSTER, advocaat, Gent : 40-41, 100, 111, 194, 244, 483.
- DE COSTER, Brussel : 39.
- DE COSTER-WITTOCKX, Gent : 643, 665, 669.
- DE COUX C., hoogleraar, Leuven : 56, 76.
- DE CRASSIER Guillaume-Louis-Dominique-Joseph, procureur des konings, Brussel : 273, 277, 281, 292, 294-295, 299-301, 303, 314.
- DECREHEN : zie Crehen.
- DE CROMBEEN Romain, wijnhandelaar, Aalst : 48.
- DE DECKER Ferdinand, ° Elsene ca. 1807, kuiper, Elsene : 81.
- DEDRUGH : 829.
- DEFACQZ Eugène, Aat 1797 — Brussel 1871, advocaat-generaal, Brussel : 14, 21, 607.

DEFOSSE : 751, 829.
 DEFUISSEAU N., advocaat, Bergen : 918-919.
 DE GANDT-VERSCHUEREN, katoenfabrikant, Gent : 219, 896-898.
 DE GEYGER François, Brussel : 290.
 DE GLYMES Gustave, ° Waver 1797, militair intendat, Brussel : 62.
 DEGORGE, † 1832, directeur van een koolmijn : 987.
 DE GRAEF Philippe : 636.
 DE GREEF Guillaume, ° Ruisbroek ca. 1797, fabrieksarbeider, Drogenbos : 51-52.
 DEGROU : 483.
 DE GUASCO Charles-Théodore, ° Valkenburg ca. 1812, onderofficier, nadien bediende in het atheneum, Brussel : 296, 483, 515, 558, 676, 812, 970, 1049.
 DEHAEN Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1793, katoenspinner, Brussel : 876-878.
 DEHAEN Joseph, ° Brussel ca. 1796, katoenspinner, Brussel : 876-878.
 DEHAERNE Désiré-P.-A., Ieper 1804, — Brugge 1890, priester, Brugge : 53, 56, 69-70, 73, 110.
 DEHAES François, ° Brussel ca. 1794, kleermaker, Brussel : 331.
 DEHASSE Edmond, Fleurus : 764.
 DE HAUSSY François-Philippe-Louis-Hyacinthe-Joseph, minister van justitie, Fontaine-l'Évêque : 408, 410-411, 423, 426-427, 435, 439, 443, 446, 449, 452, 454, 459, 472-473, 484, 491, 500n., 513, 574, 576, 584, 595, 604, 616-618, 623, 643, 646, 649, 652, 660, 664, 666-668, 751, 756, 760-761, 774, 837, 840, 845-846.
 DEHOLLAIN, rijkswachter, Luik : 622.
 DE HOLLING Godefroid-Joseph, Wurm (Pruisen) 1797 — Brussel 1872, generaal : 464.
 DEHOU Fernand, ° Brussel 1812, behanger, Brussel : 257-258, 260n., 286, 289.
 DEHOU Jean-Henri, ° Brussel 1813, drukker, Brussel : 162, 180, 201n., 225, 227, 241-242, 257-258, 260n., 290, 329n., 342-343, 952n., 1096, 1108, 1118, 1130, 1137-1138, 1141, 1143, 1158, 1173, 1183, 1199, 1203, 1211-1214, 1218, 1222, 1232.
 DEHOU J.-L. : 289.
 DEHOUSSE, wapenmaker, Luik : 709.
 DE JAEGHER Edouard, provinciegouverneur, Gent : 674, 694, 700, 754-755, 758, 760, 834-845.
 DEJAER Louis-Joseph, ° Luik ca. 1815, publicist en eigenaar, Rocourt : 459, 555-557, 712, 724.
 DE JONCK Bartholomeus, ° ca. 1801, katoendrukker, Ukkel : 85.
 DE JONCK Johannes, ° ca. 1779, katoendrukker, Ukkel : 84.
 DE JONCKER Pierre-Jean, ° Brussel ca. 1806, meubelmaker, Brussel : 289, 751, 829, 888-891.
 DE JONGHE Charles, Kortrijk : 495.
 DE JONGHE, St-Joost-ten-Node : 744, 751, 829.
 DE KAISER : 307.
 DEKEMPENEER, herbergier, Brussel : 1044n.
 DE KERCHOVE, burgemeester, Gent : 454-455, 467, 482, 523, 587, 618, 621, 836.
 DE KERST, officier van politie, Brussel : 558.
 DE KEULENEER Pierre, ° Laken ca. 1823, ijzergieter, Koekelberg : 309-310.
 DE KEYSER Charles-Louis-Jean-Baptiste, ° ca. 1818, politiecommissaris, St-Jans-Molenbeek : 632-633, 635, 997.
 DE KEYSER Napoleon, ° Deinze 1806, brouwer, Sleidingen : 378.
 DE KEYSER, textielabrikant, Brussel : 165, 268.
 DE KEYSER, rijkswachter, St-Jans-Molenbeek : 631-632.
 DE KIMPE Raimond, herbergier, Brussel : 327, 328n., 337n., 344.
 DE KOSTER Jean-Baptiste, kruidenier, Brussel : 146, 1130, 1181, 1224-1225.

- DE KRIMPE Edouard-Joseph, geneesheer, Brussel : 583.
- DELACROIX Auguste, ° ca. 1802, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel : 1025-1030.
- DE LAET Hubert, Leuven 1789 — Bois les-Dames 1861, bevelhebber rijkswacht, Brussel : 27, 35.
- DE LA FAYETTE Marie-Joseph-Paul-Roch-Yves-Gilbert Motier, Chavaniac 1757 — Parijs 1834, Frans generaal : 120, 1147.
- DELAFOSSE, leerling aan de polytechnische school, Parijs : 607.
- DELAHAULT : 1212.
- DE LA HITTE Jean-Ernest-Ducos graaf, Bessières 1789 — Bessières 1878, Frans generaal : 846, 1021-1022.
- DELAITTE, soldaat, Aarlen : 511n.
- DE LALAING Mme : 100.
- DE LAMARTINE Alphonse-Marie-Louis De Prat, Macon 1790 — Parijs 1869, Frans dichter en politiekeer : 183, 430, 461, 580, 599, 604, 624.
- DE LAMBERTS baron : 903.
- DE LAMENNAIS Félicité-Robert, Saint-Malo 1782 — Parijs 1854, priester : 53, 55, 61, 65, 67, 69-70, 87, 91, 100n., 103, 111, 132, 167, 181, 183, 186, 196, 248, 296, 745, 1081-1082, 1088, 1124, 1137, 1140.
- DELAROCHE François-Théodore, ° ca. 1807, kachelfabrikant, Brussel : 311-312.
- DELAS Jean : 595.
- DELATHRE : 829.
- DELATOUR : 758.
- DELAUNAY Victor-Célestin, bijgenaamd Boniface, ° Lisieux ca. 1798, publicist, Brussel : 137, 139, 170-171, 173-174, 176-177, 204.
- DELAUX Jean-Charles, ° ca. 1808, herbergier, Brussel : 931-932.
- DELBASSINE Adolphe, kleermaker, Brussel : 952.
- DELCORDE Joseph, ° Brussel ca. 1824, lettergieter, Elsene : 849-852.
- DELCOURT Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1790, aardwerker, Brussel : 635-640, 642.
- DELCOURT Ph. : 457.
- DELCOURT Pierre-Joseph, ° Vilvoorde 1819, zoon van Jean-Baptiste : 633, 635, 639-640.
- DELEAU, publicist, Charleroi : 649.
- DELECLUSE Louis-Charles, Dreux 1809 — Parijs 1871, commissaris-generaal van het Département du Nord : 502-503, 506-507, 511-512, 517, 568, 573 (deel II), 576, 581, 592, 594, 596-597, 1036n.
- DE LEEDRE : 175n.
- DELEHAYE J.-J. : 355.
- DELENTE François, ° ca. 1806 : 136, 170.
- DE LEPELEER Jacques, ° ca. 1813, kleermaker, Gent : 394.
- DELEPLANQUE Jean-Baptiste-Louis-Joseph, Doornik 1787 — Gent 1847, plaatscommandant, Doornik : 28-29.
- DELESALLE Bonami-Victor-Joseph, ° Rijsel 1815, leraar en bijoutier, Brussel : 837-838, 845.
- DELESTRÉ Louis, Geel ca. 1803 — Brussel 1863, grondwerker, Antwerpen : 119, 135, 137, 139, 404, 411, 475-477, 482-483, 489, 533n., 537-539, 545, 558-559, 572, 606, 708, 712, 810.
- DELESTRÉ Virginie, Antwerpen : 137, 176.
- DELEY Alexandre, ° ca. 1828, wijntrekker, Brussel : 414.
- DELFOSE : 58, 181, 355.
- DELGORGUE, Atrecht : 826.
- DELHASSE Alexandre-Antoine, Spa 1810 — Spa 1850, leraar, Brussel : 200-201, 290, 1137-1138, 1143, 1174, 1180-1181.

DELHASSE Félix-Joseph, Spa 1809 — Brussel 1898, publicist, Brussel : 194, 200, 290, 296-298, 306, 313, 325-326, 333, 357-358, 367, 375-376, 397' 595, 947, 1021, 1034, 1180-1181.
 DELIAGRE : 135, 176.
 DELIÈGE, opzichter openbare werken, Aarlen : 501.
 DE LIGNE Eugène-Lamoral prins, Brussel : 98n., 496-498.
 DELNEUFCOUR, mijningenieur : 324, 910, 917-918, 920, 924-925, 948, 984-986, 988-993, 995-996.
 DELOBEL Louis-Charles-Ghislain-Joseph, Doornik 1808 — Luik 1888, majoor, Luik : 714.
 DELOBEL-DOORNAERT, Kortrijk : 474-475, 513, 517, 617.
 DE LONCIN, Luik : 709, 762, 765.
 DELPIER Joseph, Brussel : 147.
 DELPIERRE, St-Truiden : 742.
 DELPORTE, herbergier, Brussel : 1050.
 DELSTANCHE F., geneesheer, Brussel : 121, 125, 138.
 DELTAIN Jeannette, ° ca. 1812, Kortrijk : 473, 474n., 475, 481, 486.
 DELTENRE, schepen, Edingen : 410.
 DELTOMBE, meester-drukker, Brussel : 67, 414.
 DELU : 1035.
 DELVIN Hendrik, politieagent, Brussel : 1077.
 DELWAERT E., advocaat, Gent : 49n., 71, 194, 236, 238, 360, 472, 487, 665.
 DE MACAR Marie-Charles-Ferdinand-Balthazar baron, Luik 1785-1866, provinciegouverneur, Luik : 425, 523, 621-622, 626.
 DEMAN Egide, ° Lebbecke 1810, aardwerker, Brussel : 634, 636, 639, 641-642.
 DEMARCQ : 957.
 DEMARNEFFE Napoleon-François-Arnold, ° ca. 1810, timmerman, St-Jans-Molenbeek : 461.
 DE MÉAN César : 70.
 DE MEESTER Max, Brussel : 287.
 DEMELIO Pierre-Joseph, ° ca. 1800, portier, Elsene : 1004.
 DE MÉRODE Philippe-Félix-Balthazar-Othon-Ghislain graaf, Maastricht 1791 — Brussel 1857, volksvertegenwoordiger, minister van buitenlandse zaken : 70, 98-99, 132, 202, 823, 1208.
 DE MEUR A.-L.-J., advocaat, Brussel : 868-869.
 DEMEURE : 358.
 DE MONJAU : 1040.
 DE MONTALEMBERT Charles graaf, Londen 1810 — Parijs 1870, publicist : 87, 102, 202.
 DE MONTEBELLO, hertog, Frans ambassadeur in Zwitserland : 1080.
 DE MONTPELLIER Constant, Namen : 30.
 DE MOOR François-Joseph, ° ca. 1791, inspecteur bruggen en wegen, Brussel : 18, 21, 979-981.
 DE MUELENAERE Félix-Armand graaf, Pittem 1794 — Pittem 1862, provinciegouverneur, Brugge : 60, 63, 205, 230, 238, 241, 246-247, 354-355, 451, 457, 464, 467, 471, 492, 513, 516, 527-528, 560, 567, 575-576, 586, 588, 592, 596, 604-605, 609-611, 625, 650, 656-657, 1057.
 DE MULDER, Parijs : 648.
 DE MUNCK, gemeenteraadslid, Brussel : 1150.
 DENEFF Georges-Jean, Leuven 1773-1833, burgemeester, Leuven : 32.
 DENEYER, kleermaker, Edingen : 410.
 DENIS Pierre-Joseph, ° 1811, bediende, Parijs : 444-445, 559-560, 742.
 DENIS, onderofficier, Luik : 714.
 DENISS, Brussel : 232.

DENOËL, Luik : 709, 721, 739.
 DENOËL, ploegbaas drukker, Elsene : 301-303.
 DENONNE Jean-Baptiste, ° ca. 1813, onderofficier, Brussel : 531.
 DENOYOOT : 648.
 DENUIT François-Joseph, ° Brussel 1815, dagloner, Brussel : 636, 642.
 DENYS Jean-Baptiste, Fleurus : 764.
 DE PAEPE Pierre-Xavier, ° ca. 1808, rijkswachter, Jezus-Eik : 860.
 DEPAS, herbergier, Brussel : 595.
 DEPASSE : 1209.
 DE PAUW Pierre, veldwachter, Asse : 82.
 DEPELCHIN, Parijs : 648.
 DE PERCEVAL H.-J.-A.-A., volksvertegenwoordiger, Brussel : 834, 854, 1031, 1034.
 DE POORTER C.-L., pastoor, Ingelmunster : 404.
 DE PORTER, student, Brussel : 854-855.
 DE POTTER Louis-Joseph-Antoine, Brugge 1786 — Brugge 1895, publicist, Brussel : 9-12, 16, 21-22, 27, 52-53, 56-61, 63-76, 86-91, 94-98, 100-106, 109-111, 126-127, 130, 132-134, 136, 140, 142-143, 157-159, 166-167, 172, 175, 178, 181-183, 185-189, 191, 193-196, 202-203, 205-212, 214-217, 220, 288, 291, 418, 472-473, 652, 831, 1215.
 DEPREL Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1816, lettergieter, Brussel : 851n.
 DEPRETER Aimé, Gent : 752.
 DEPREZ Isidore-Joseph, ° ca. 1808, kleermaker, Brussel : 641, 658, 694, 740, 744, 776-777, 790, 792, 795-799, 801-806, 812, 823, 829, 833.
 DEPREZ Jean-Baptiste, ° ca. 1814, publicist, Brussel : 255, 257.
 DEPREZ Mathieu : 829.
 DEPREZ Roland, ° Angleur ca. 1821, ijzersmelter, St-Jans-Molenbeek : 971-972.
 DE PRINS Emmanuel, Brussel ca. 1792 — Brussel 1840, slotenmaker, Brussel : 263, 277, 288.
 DE QUERTEMONT : 1212.
 DEQUICK, letterzetter, Brussel : 854-855, 1040.
 DERAAS : 27.
 DERASSE Louis : 68, 70, 105, 111, 131.
 DE RASSE R.-G.-J., rechter, Doornik : 400.
 DE RAVET Joseph, ° ca. 1821, kachelmaker, Brussel : 311.
 DE RAVNEVAL, Frans gezant in Spanje : 1073.
 DE REIFFENBERG Frederik-Auguste-Ferdinand-Thomas baron, Bergen 1795 — St-Joost-ten-Node 1850, hoogleraar : 65.
 DE REINE : 829.
 DERENTE Charles, handelaar in kant, Kortrijk : 1043.
 DEREUME Dieudonné, ° Arquennes ca. 1810, marmerwerker, St-Joost-ten-Node : 1028-1031.
 DERICK Adolphe, bijgenaamd Laroche, ° ca. 1829, meubelmaker, Doornik : 1011-1015.
 DERIDDER, politieagent, Brussel : 641.
 DERMAT, drukker, Brussel : 57.
 DERNISSEL, danseres, Brussel : 478.
 DE ROBAULX Alexandre, Hantes 1798 — Luik 1861, advocaat : 57, 110, 114, 194, 540, 551n., 589, 766, 808, 816.
 DE ROBIANO François-Xavier-Jean-Marie-Joseph, Brussel 1778 — St-Gilles 1836, senator : 69-70.
 DEROUBAIX, handelaar in linnen, Kortrijk : 518.
 DERUDDER Jacques, ° Gent ca. 1810, beenhouwer, Brussel : 483, 534-535, 539-540, 545, 559, 606-607, 620.
 DERWEDUEZ Charles-Louis, ° ca. 1812, veldwachter, Quaregnon : 974.

- DE SAEGHER P.-F., procureur des konings, Gent : 752, 754, 758.
 DESAGHER : 829.
 DESARD, Parijs : 648.
 DESCAMPS Philippe, ° ca. 1775, bewaker van de mijn Belle-et-Bonne, Quaregnon : 880.
 DESCAMPS Pierre-François-Guillaume, ° Brussel ca. 1811, mechaniker, Brussel : 851n.
 DESCAT, Parijs : 648.
 DESCHAMPS, publicist en uitgever, St-Jans-Molenbeek : 400.
 DE SCHIERVEL Pierre-Leonard-Louis-Marie, Fouron-le-Comte 1783 — Rothem 1866, provinciegouverneur O.-Vlaanderen en later Limburg : 217, 219, 221, 236, 239-240, 435, 440, 896, 898-904.
 DE SECKENDORFF Théodore graaf, gevolmachtigd minister van Pruisen, Brussel : 1033, 1041.
 DE SELYS-LONGCHAMPS Michel-Edmond baron, Parijs 1813 — Luik 1900, senator, Luik : 708, 766-767, 808.
 DESGORGES, mijneigenaar : 916.
 DESIR Guillaume-Denis, ° 1821, letterzetter, Brussel : 789, 793-794.
 DESIRÉ : 829.
 DE SISMONDI J.-C.-L. Simonde : 1066-1068.
 DES MAREZ Guillaume : 288, 297, 308, 318, 325, 327-328, 331-332, 334-337, 339-345, 348-349, 358-360, 363, 396-397, 413n., 932n.
 DESMASIÈRES, provinciegouverneur, Gent : 348, 351-352, 355, 381.
 DESMEDT Jean, ° Brussel ca. 1827, marmwerker, Brussel : 1030-1031.
 DESMEDT, kleermaker, Brussel : 534.
 DESMET Auguste, ° Brugge ca. 1817, handelsreiziger, Brugge : 290, 325, 369-371, 377, 379, 387, 391-393, 1130.
 DESMET A.-P., burgemeester, Ingelmunster : 404.
 DESMET Charles, veldwachter, Waasten : 562.
 DE SMET Eugène, Aalst 1787 — Gavere 1872, volksvertegenwoordiger, Aalst : 69.
 DE SMET Joseph, ° Kortrijk, soldaat in het Belgisch legioen : 474, 612-613, 619-620.
 DE SMET Pierre, ° ca. 1767, meester-brouwer, Brussel : 77-78, 80.
 DE SMET, vic. gen. : 1091.
 DESMET, rijkswachter, Moeskroen : 554.
 DESMET - DE NAYER, burgemeester, Gent : 1065.
 DESOUTER L., advocaat, Gent : 27, 40-41, 108, 757.
 DE STASSART Goswin-Joseph-Augustin baron, Mechelen 1780 — Brussel 1854, senator : 1053, 1091, 1228.
 DE STEIGER Hypolite baron, ° ca. 1818, rentenier, Ensival : 433, 614, 628, 721, 761, 785, 789, 804-805, 825, 830.
 DESWERT, timmerman, Brussel : 1044n., 1045.
 DE TARIGNIES gebroeders, letterzetter, Brussel : 301.
 DE THEUX DE MEYLANDT Barthélémy-Théodore, Schabroek 1794 — Heusden 1874, minister van binnenlandse zaken, Hasselt : 55, 63, 119, 155, 200n., 205, 217-219, 240, 243, 262, 273, 278, 283, 285, 885-886, 896, 898-901, 904-905, 920, 962, 1164, 1201-1202, 1206-1208.
 DETHY : 25.
 DETORGNY Louis, ° ca. 1814, letterzetter, Brussel : 304.
 DE TRAMAZIÈRE, directeur van *Le Globe*, Brussel : 300-302, 304.
 DE TRAZIGNIES markies, Brussel : 98n.
 DETRIE Napoleon, ° ca. 1806, kleermaker, Brussel : 798n., 799.
 DETRY Auguste, ° Crones (Polen) ca. 1803, hoedenmaker, Brussel : 212-213.
 DE VALLÉE Téléspore, ° Brussel ca. 1820, lettergieter, Brussel : 849-852.

DEVANDRE, uitgever, Luik : 721.
 DEVENYNS Karel, stoker, Asper : 373, 378-379, 389.
 DEVENYNS Xavier, ° Gavere ca. 1806, bareelpachter, Ledeberg : 369-370, 372-375, 377-379, 386-389, 394-395, 830.
 DEVINCK baron, Brussel : 98n.
 DEVIS, Laken : 288.
 DE VLEESCHOUWER Adèle, ° ca. 1828, naaister, Brussel : 868-869.
 DEVONDT Jacques : 829.
 DEVOQUIR Walaire, Grand-Reng : 674.
 DE Vos Eugène, Kortrijk : 495.
 DEVOS François, Gent later Parijs : 111, 126, 158-159, 166, 444, 553.
 DEVOS, Brugge : 377.
 DE Vos juffrouw, Parijs : 619.
 DE WÆEL gebroeders, herbergiers, Brussel : 77.
 DE WAGENEER François, politiecommissaris, Brussel : 99, 127.
 DEWALIN, luitenant der rijkswacht : 293.
 DE WALLENS Jean-Baptiste, ° Brussel 1803, drukker, Brussel : 109n., 127-128, 162, 200, 260n., 475.
 DE WALMONT Théodore, Namen : 30.
 DE WANDELEER J., kleermaker, Brussel : 956.
 DEWASMES-PLETINCKX, Brussel : 98n.
 DEWEVER, Parijs : 648.
 DEWEYS, ambtenaar : 61-62.
 DE WINTER Jacques, student, Gent : 845.
 DE WISPELAERE, Brussel : 542-544.
 DEWIT Charles, herbergier, Temse : 248.
 DE WIT Henri, ° Linkebeen ca. 1796, werkman, Alsemberg : 51.
 DEWIT, Brussel : 289.
 DE WITTE Jean-Baptiste, ° Wolvertem ca. 1815, huisschilder, Brussel : 285.
 DEYS, generaal, Gent : 464, 472, 482, 496, 524, 531, 563-565, 601.
 DE ZAREMBA, Oostenrijks zaakgelastigde, Brussel : 1037.
 DEZOUTER, wasser, Brugge : 392.
 D'HANE Jean-Baptiste, administrateur-inspecteur van de universiteit, Gent : 697, 1115.
 D'HANE DE STEENHUYSE graaf Constant-Joseph-Ghislain-Marie, Gent 1790 — Oudergem 1850, generaal, Brussel : 366.
 D'HANINS DE MOERKERKE Aimé-François-Joseph-Aquilas, Aat 1805 — Brussel 1869, generaal : 619.
 D'HAUREGARD, handelaar, Brussel : 313, 333.
 D'HAUSSONVILLE, publicist : 1034.
 D'HAUWE, luitenant van de rijkswacht, Brussel : 984.
 D'HERTOGE Xaveria, °1823, herbergierster en winkelierster, Gent : 371, 373, 386, 388-389.
 D'HOFFSCHMIDT Constant, Recogne 1804-1873, minister : 205n., 410, 468, 763, 1011, 1020-1021, 1023, 1031, 1033-1036, 1207.
 D'HOFFSCHMIDT : 205-207.
 D'HONDT Jean, Kortrijk : 495.
 D'HOOGVORST : zie Vanderlinden.
 D'HUART Edouard-Dominique-Joseph, Bofferdange 1800 — Achène 1884, minister van financiën : 208, 1208.
 D'HUYGELAERE, bureelhoofd, Aalst : 46.
 DIASON, meester schoenmaker, Brussel : 264.
 DIDIER Charles : 91, 296.
 DIERCKX, Antwerpen : 83.

DIEU Timothée, ° ca. 1809, mekaniëker, Quaregnon : 973.
 DINEUR Maximilien-Joseph, ° ca. 1809, opzichter van werken, Brussel : 636-637.
 DISCAU : 523, 609, 620.
 DISVELD Pierre, ° ca. 1822, timmerman, Brussel : 968-969.
 DITS Antoine-Joseph, ° Brussel ca. 1811, zonder beroep, Brussel : 193.
 DITS Charles-Joseph, ° Brussel ca. 1813, timmerman, Brussel : 191-193, 1091.
 DOCQUIER Pierre-Joseph, ° ca. 1819, fabrikant, Neder-over-Heembeek : 865-866.
 DOHET François-Xavier, ° ca. 1831, Parijs : 559.
 DOIGNON : 60.
 DONCKIER DE DONCEEL Arnold-Ferdinand, Luik 1761 — St-Joost-ten-Node
 1840, generaal : 16, 21.
 DONCKIER DE DONCEEL A.-I.-J., arrondissementscommissaris, Philippeville :
 491n.
 DONIES L.-N., ambtenaar, Brussel : 18, 21, 62, 98-99, 104, 117, 124-125.
 DONNAUT, Parijs : 612.
 DONNEUX, herbergier, Brussel : 98n.
 DONS Jean-Baptiste : 829.
 DONSEL Jean, ° Brussel 1807, timmerman, Brussel : 635, 642.
 DOORNARD, herbergier, Kortrijk : 238, 244.
 DOREUX, Luik : 778.
 DORMAL, ondernemer, Luik : 627, 672, 714, 718-721, 724-725, 738-739, 773,
 776, 779, 786.
 DOSSCHE Constant, ° ca. 1807, Gent : 221-222, 226, 230, 246, 454-455, 472,
 487, 650, 899-900.
 DOUILLET Leon, herbergier, Grand-Reng : 674.
 D'OULTREMONT, graaf, Brussel : 98n.
 DOUTERBUINGE, Kortrijk : 474.
 DOUWAI, schoenmaker, Brussel : 146.
 D'OVERSCHIES baron, Brussel : 98n.
 DRABBE Jean-Baptiste, ° ca. 1822, timmerman, Brussel : 969.
 DREMAUX Antoine-Joseph, ° Condé ca. 1812, letterzetter, Schaarbeek : 300,
 303, 306.
 DRION, eigenaar van een glasfabriek, Lodelinsart : 745.
 DRONKE Ernest, ° Koblenz, docter in de rechten en publicist : 676.
 DROUET, Frans minister : 1021.
 DROUILLON-DICASTRANI : 170-171.
 DRUAERT Jean-Guillaume, landmeter, Brussel : 863.
 DUBLÉ Jean, ° ca. 1818, schaliedekker, Parijs : 559.
 DUBOIS Auguste-Charles, rijkswachter, Brussel : 365.
 DUBOIS Bonneaventure, mijnwerker, Frameries : 974.
 DUBOIS Guillaume, kruidenier, St-Gilles : 365.
 DUBOIS, bankier, Luik : 713.
 DUBOIS, handelaar, Brussel : 519.
 DUBOIS, bijgenaamd Damboche, logementhouder, Namen : 25.
 DUBOIS-BEYENS J., advocaat, Gent : 643.
 DUBOSCH : 71.
 DUBREUIL : 1036n.
 DUBROCA Julien, journalist Antwerpen : 118-119, 131, 133, 136-137, 170-171,
 176, 178, 204.
 DUBUISSON, geheim agent, Paris : 623-624.
 DUCHASTEL graaf, eigenaar van steengroeven, Doornik : 198.
 DUCHÂTEAU, katoenfabrikant, Brussel : 878.
 DUCHATEAU : 829.
 DUCHÊNE, advocaat, Brussel : 138-139, 157, 162.

DUCLERC, adjoint au maire, Parijs : 435.
 DUCPÉTIAUX Édouard, Brussel 1804 — St-Joost-ten-Node 1868, advocaat, publicist en inspecteur-generaal der gevangenen, Brussel : 16, 18, 21, 24, 31, 43-44, 65, 99, 111, 206, 208-210, 212, 215, 296, 900, 904, 1032.
 DUDEVANT, publiciste, Brussel : 105.
 DUFORTAINE, fabrikant, Halluin : 586.
 DUFRASNE Napoleon, ° ca. 1897, mijnwerker, Pâturages : 880-881.
 DUFRE, Brussel : 770.
 DUFROY, bediende bij de douane, Gent : 188, 570.
 DUGIED : 873.
 DUGIMONT Adolphe-Nicolas-Dominique, ° Brussel 1822, goudslager, Brussel : 508, 789, 793n., 800.
 DUJARDIN François-Joseph, ° ca. 1816, dienstbode, Brussel : 544-549.
 DUJARDIN, secretaris-generaal ministerie van financiën, Brussel : 1195.
 DULLAN, uitgever, Londen : 1036.
 DULLÉ, drukker, Gent : 665.
 DULLIAN, drukker, Gent : 667.
 DUMERY Jean, ° Brugge ca. 1815, slotenmaker, Brussel : 998n., 1001.
 DUMILATRE, politieagent, Doornik : 1011.
 DUMON-DUMORTIER Augustin-Aimable, Rijsel 1791 — Doornik 1852, provincie-gouverneur, Bergen : 425, 565, 571, 582, 586, 590-591, 593, 599-600, 604, 630, 563-654, 763.
 DUMONT B.-A., notaris, Luik : 809.
 DUMONT Jean-François, ° St-Agatha-Berchem 1802, sigarenfabrikant, Brussel : 129, 146, 157, 167-168, 483, 515, 523, 532, 609, 611, 615, 619-620, 665, 669, 751, 784, 790-791, 812, 816, 829.
 DU MORTIER Barthélémy, Doornik 1797-1878, volksvertegenwoordiger, Doornik : 69, 202, 1173n., 1181, 1200, 1207-1208.
 DUMOULIN, volksvertegenwoordiger : 811.
 DUMOULIN, Pruisisch generaal : 1170-1171.
 DUPONT F. : 768.
 DUPONT Jean-Baptiste, ° Pâturages ca. 1823, mijnwerker, Pâturages : 973, 975.
 DUPONT Louis, ° Pâturages ca. 1820, mijnwerker, Pâturages : 975.
 DUPONT Pierre-Louis, Brugge 1795 — St-Joost-ten-Node 1878, generaal : 644.
 DUPONT DE L'EURE Jacques-Charles, Neubourg (Eure) 1767-1855, politiek, Parijs : 432.
 DUPRÉ Charles, ° Gent ca. 1806, mechaniker, Gent : 483, 535, 539-540, 545, 559, 618.
 DUPRÉ Servais-Pierre-Joseph, Namen 1787 — Tervuren 1876, bevelhebber van de nationale rijksmacht, Brussel : 293, 313-314.
 DUPRÉ, soldaat, Brussel : 192.
 DUPRÉ : 185.
 DUPRET V., meester-mechaniker, Brussel : 662.
 DUPUIS : 488.
 DURAND, herbergier, Wihéries : 909.
 DURANT J.-A.-H., advocaat, Brussel : 138-140, 142, 162, 166-167.
 DURANT juffrouwen, pensionaathoudsters, Luik : 1032.
 DURAY L., Parijs : 435.
 DURAY : 829.
 DUROUZIER Jacques-Justin, ° Besançon, eigenaar : zie Ledru-Rollin.
 D'URSEL hertog, Brussel : 98n.
 DUSARD Louis, mijnwerker, Wihéries : 909.
 DUTRENAY, ° ca. 1813, letterzetter, Gent : 214.
 DUVAL Jean, Gent : 875.

DUVAL, Luik : 724.
 DUVAL : zie Imbert Jacques.
 DUVIVIER Julien : 674, 829.
 DUVIVIER père : 829.
 DUYCK Désiré, Kortrijk : 495.
 EEMAN Achille, advocaat, Gent : 440.
 EGGERMONT, burgemeester, Ledeberg : 754-755.
 EISENSCHMIT Louis, Brussel : 289.
 ELIGEER Jan, herbergier : 1078.
 ELOY P.-L., burgemeester en volksvertegenwoordiger, Burdinne : 327, 329.
 ELSLER, publicist : 1140.
 ELSOCHT Marie-Thérèse, ° St-Pieters-Leeuw ca. 1814, herbergierster, Brussel : 641.
 EMILE, geheim agent : 211, 215, 219-220, 225-227, 229, 235, 238, 241, 307.
 ENGELN, politiecommissaris, Brussel : 77, 181.
 ENGELMANN : 1038.
 ENGLS Frederic, Barmen (Pruisen) 1820 — Londen 1895, publicist : 613, 676, 962.
 ENGELS, ploegbaas aardwerker : 636.
 EPIMINET, soldaat, Gent : 581.
 ERNOU Jean-Joseph, ° ca. 1807, opzichter van graafwerken, Leuven : 860-863.
 ERNST Antoine-Nicolas-Joseph, Aubel 1796 — Boppard (Rijn) 1841, minister van justitie : 168, 170, 183-185, 203, 208, 1208.
 ESPARTERO Baldomero, Spaans generaal : 295.
 ESSELENS Prosper-Joseph-Antoine, ° Brussel ca. 1817, rentenier, Luik : 446, 555-557, 644, 671-672, 677-678, 693, 701-702, 708, 711-712, 721, 723-724, 727, 736-737, 740-741, 743-747, 749-750, 759-761, 766-767, 774, 776-777, 783, 786, 801, 803, 806-811, 813, 816-817, 823, 826-827, 1032.
 ESTERHAZY prins : 1167.
 ETTERBEEK, handelaar, Kortrijk : 232.
 EVAIN baron Louis-Auguste-Frédéric, Angers (Fr.) 1775-1852, minister van oorlog : 83, 117, 135, 199, 623-624, 1057, 1065, 1078, 1104, 1195.
 EVENEPOEL Charles, ° ca. 1820, schoenmaker en herbergier, Brussel : 798.
 EVERAERTS Jean-Baptiste, ° ca. 1813, ploegbaas hoedenmaker, Brussel : 944-947.
 EVRARD Philippe-Charles, ° Zertrud-Lumay ca. 1832, ploegbaas marmerwerker, St-Joost-ten-Node : 1026-1029, 1031.
 EVRARD, veldwachter, St-Gilles : 365.
 EYLENBOSCH Petrus, ° Ninove ca. 1798, verver, Vilvoorde : 882-883.
 FABRE Jean-Raymond-Auguste, Jaujac (Ardèche) 1792 — Parijs 1839, publicist : 88-89, 91.
 FAIDER Franz : 14, 16, 18, 21, 1047-1048.
 FAIDER Adolphe-Victor, Luik 1820 — New-York 1882, advocaat, Brussel : 268-270, 275, 279, 488, 490, 493, 579, 584, 592, 693n., 701n., 702, 707, 717, 742, 745, 751-752, 766, 782-789, 808, 812, 829, 970.
 FALCONIERI, kardinaal : 1118.
 FALLON, voorzitter van de rekenkamer, Brussel : 1195.
 FARAL Etienne-Félix-Marguerite, bijgenaamd *Leon*, ° Alsone (Fr.) ca. 1803, hoedenmaker, Brussel : 212-213, 945-947.
 FEIGNEAUX Eugène-Louis-Georges, Brussel ca. 1799-1845, geneesheer, Brussel : 16, 18, 21, 24, 27, 43, 288, 295-296, 298.
 FELHOEN Armand, Kortrijk : 495.
 FELHOEN Fidèle, ° ca. 1818, koperslager, Kortrijk : 495, 518-519.
 FÉLICIAN : 122-123.

FERDINAND VII, koning van Spanje : 1066.
 FERLIER : 91.
 FEUILLET-DUMON : 88.
 FICHEFET François-J., herbergier, Fleurus : 763.
 FIESCHI Guiseppe, Murato (Korsika) 1790 — Parijs 1836 : 122n., 176.
 FIÉVÉ-GOEMANS, houthandelaar, Gent : 665.
 FIEVET, herbergier, Herseaux : 1043.
 FILLEUL, publicist, Kortrijk : 452, 458, 474n.
 FINET : 653, 663, 666, 794-795, 801.
 FISCHER Josse, ° ca. 1823, letterzetter, Brussel : 304.
 FLERACKER Bernard-François-Antoine, ° Brussel ca. 1815, huisschilder, Brussel :
 367, 397, 399, 401-402.
 FLEURY-DURAY J., Brussel 1801 — Luik 1874, generaal : 464, 465n., 481, 486,
 500, 511, 517, 524, 527, 529, 560, 564, 566, 658.
 FLOCON Ferdinand, Mézière 1800 — Lausanne 1866, publicist : 430, 550.
 FLOQUET : 925.
 FLORINI Adolphe, Brussel : 478.
 FOCQUET C.-L.-J., burgemeester, Mariembourg : 456.
 FOCQUET Julien, herbergier, Mariembourg : 456.
 FONK, grootvicaris, Keulen : 1095.
 FONTAIN : 829.
 FONTAINAS André-Napoléon, Brussel 1807 — Brussel 1863, burgemeester en
 advocaat, Brussel : 603.
 FONTAINE Antoine, ° Brussel ca. 1814, zonder beroep, Brussel : 192, 193n., 1091n.
 FORTIN Séraphin, katoenfabrikant, Brussel : 678-680.
 FOSSEPREZ, diender, Namen : 25.
 FOSSES François-Jules, ° 1808, cavalerie-officier, Parijs : 496, 502, 518, 520,
 537, 567, 573 (deel II), 580, 585, 587, 594, 596, 612, 624, 648, 692.
 FOURDRIN Jean-Joseph, ° ca. 1800, onderwijzer, Luik : 627, 677n., 678, 693,
 712, 956, 1021, 1032, 1042, 1050.
 FOURIER François-Marie-Charles, Besançon 1772 — Parijs 1837 : 728.
 FRANCKEN : 829.
 FRANCO Bernard, ° ca. 1819, schoenmaker, Parijs : 448.
 FRANÇOIS Nicolas-Emmanuel-Henri, Brussel 1784 — Brussel 1838, administrateur
 van openbare veiligheid : 27, 48, 57, 88, 103n., 112, 116, 117n., 118-119,
 122, 124, 126, 129, 133, 135, 139, 155, 165, 170, 173, 176-177, 180, 188,
 204, 261, 1102, 1142.
 FRANCOTTE : 827.
 FRANKENHEIM L., Hamburg : 774.
 FRANKLIN Benjamin : 1067.
 FRANTZ, advocaat, Parijs : 693.
 FREDERICQ, onderzoeksrechter, Oudenaarde : 48.
 FREDERICX, zadelmaker, Brussel : 1050.
 FRENAY Jules, deserteur, Parijs : 601n., 648.
 FRÈRE-ORBAN Hubert-Joseph-Walter, Luik 1812 — Brussel 1896, minister van
 financiën : 503, 660, 855-857.
 FRET Philippe, ° ca. 1821, kachelmaker, Brussel : 311-312.
 FRETIN Louis, ° Oostende ca. 1823, meubelmaker, Oostende : 222, 236, 307, 377,
 379, 386-388, 392.
 FREZON Jean-Baptiste, ° ca. 1812, fabrikant van scheikundige produkten, Luik :
 789n., 812, 825.
 FULHIAS, leraar, Brussel : 106.
 FUNCK Ghislain, ° ca. 1821, advocaat, Brussel : 268, 270, 273, 275, 279, 417,
 477, 532, 578-579, 752, 789.

- FUSNOT Charles, ° Brussel 1816, munitiefabrikant, Brussel : 556, 678, 801, 807-808, 827.
- GAC, Rijsel : 710.
- GAGNARD, publicist, Brussel : 56.
- GAILLARD L., Luik 1793 — Leuven 1830, majoor, Leuven : 514.
- GAILLY Pierre-Joseph, ° ca. 1812, aardwerker, Brussel : 636, 638.
- GALLET, herbergier, Brussel : 340.
- GALLEZ André, mijnwerker : 185.
- GALLOTTI, Antwerpen : 134.
- GAMBIN, lithograaf, Brussel : 608.
- GANDOUF Louis, ° Barcelonnette (Fr.) ca. 1807, handelsreiziger, Brussel : 777.
- GANSER Jean-Leonard-Henri, Schmettheim (Pr.) 1791 — Gent 1859, procureur-generaal, Gent : 107, 188, 218, 230-231, 233-234, 244, 251, 423, 427, 439, 452, 454, 459, 472, 494-495, 512-513, 518, 522-523, 568, 573 (deel II), 576, 580, 582n., 615-616, 618, 643, 646, 649, 652, 664, 667-668, 756, 836-838, 840-841, 845.
- GANTREL, Gent : 1115.
- GAUCHIN Antoine-Charles, Parijs 1801 — Luik 1862, generaal, Brugge : 443, 663, 722.
- GEAY Jean : 27.
- GEEFS Lodewijk, beeldhouwer : 1196.
- GEEFS Willem, Antwerpen 1805 — Antwerpen 1883, beeldhouwer, Antwerpen : 1113.
- GEELAERTS François, Brussel : 157, 161.
- GEELHAND-DELAFAILLE, Antwerpen : 124.
- GEERS Frans, ° Strombeek ca. 1796, kuiper, Brussel : 81.
- GEERS Guillaume, ° Brussel ca. 1802, kuiper, Brussel : 82.
- GEERTS Englebert, mekanieker, Brussel : 290.
- GEERTS Jean, ° ca. 1788, handelaar in cikorei : 254.
- GEETS-VANDENNIEUWENHUYZEN Jacques, ° ca. 1789, meester-hoedenmaker, Brussel : 212-213.
- GEILL, handelaar in marmeren voorwerpen, Gent : 1024, 1030.
- GELLERT Christian, Hainichen 1715 — Leipzig 1769, Duits schrijver : 1231.
- GENDEBIEN, vader, † Bergen 1838, voorzitter rechtbank 1ste aanleg, Bergen : 1124.
- GENDEBIEN Alexandre-Joseph-Célestin, Bergen 1789 — Brussel 1869, advocaat, Brussel : 12, 14, 16, 21-23, 32, 39, 43, 59, 61, 64, 69, 73, 89-91, 94-97, 105, 110, 119, 132-133, 138-140, 162, 170, 172, 179-181, 199-200, 208-209, 211, 296, 298, 306, 416-418, 438n., 441, 520, 544, 578-579, 599-600, 605, 607, 613-614, 618-620, 649, 651, 677, 764, 777, 789, 805-806, 854, 947, 1124, 1200, 1208.
- GENTY, politieagent, Charleroi : 600.
- GEORGES, mekanieker, Châtelineau : 764.
- GÉRARD, speldenfabrikant, Namen : 25.
- GÉRARDIN, herbergier, Brussel : 144.
- GERBET : 53, 87, 91.
- GÉRIMONT, ° ca. 1832, publicist, Luik : 1047-1048.
- GÉRIN, marmerwerker, Brussel : 1029.
- GERMAIN Ferdinand, Grenoble ca. 1822, handschoenmaker, Brussel : 930, 932.
- GERNARD, kleermaker, Brussel : 956.
- GEYSSENS Pierre, ° ca. 1789, herbergier, Brussel : 539.
- GHEYSELINCK : 474.
- GHOBERT Jean-Baptiste-Honoré, ° ca. 1810, publicist, Brussel : 628.
- GIGOT Louis-Adolphe, timmerman, Parijs : 297, 589.

GIGOT Philippe-Charles, Brussel 1819 — Ems 1860, archivaris, Brussel : 268-270, 273, 275, 279, 283n., 285, 429, 555-557, 571, 666, 752, 779, 829.

GILBERT Josse, ° ca. 1817, student in de rechten, Brussel : 268-271, 273, 275, 279, 283n., 285.

GILISSEN Pierre, pompier, Brussel : 207.

GILLO Pierre, ° ca. 1796, redacteur, later huisschilder, St-Joost-ten-Node : 126-128, 162, 180, 200, 223, 290, 396, 402, 947, 1181.

GILOTEAU Joseph, ° Wasmes ca. 1815, mijnwerker, Wasmes : 880, 882.

GILRON Jean-Baptiste, ° Genlis (Fr.) ca. 1814, mijnwerker, Wihéries : 908-910.

GILSON, herbergier, Luik : 626.

GILSON, controleur van de belastingen, Bastenaken : 516.

GINOVES Gustave : 423-424, 436, 584.

GISLAIN Ferdinand-G., Gembloers 1812 — Namen 1878, advocaat, Namen : 509-510.

GLIBERT, meester-metser, Brussel : 1044-1045.

GLINEUR Joseph, ° ca. 1798, officier van politie, Wihéries : 907-908.

GOBERT L.-E.-Auguste, ingenieur, Brussel : 503-508.

GOBLET D'ALVIELLA Albert-Joseph, Doornik 1790 — Brussel 1873, minister van oorlog : 63, 129.

GODEFROID, letterzetter, Brussel : 1040.

GOEDSEELE Joseph, ° Laken ca. 1824, aardwerker, Hoeilaart : 861.

GOEMARE J.-B., advocaat, Gent : 522.

GOEYENS Jean-Baptiste, ° ca. 1805, architect, St-Genius-Rode : 148n., 149, 151n., 161, 179.

GOFFIN Joseph. Luik 1819 — Laken 1882, leraar, Verviers : 614, 628, 761, 825.

GOFFIN, Brussel : 398, 483, 589, 608, 611.

GOMRÉE Félix, ° ca. 1815, meester-ijzergieter, St-Jans-Molenbeek : 970-972.

GONOT Jean, Brussel 1803 — Bergen 1865, hoofdingenieur der mijnen, Bergen : 917, 919-920, 925, 984, 986, 990, 992-993, 995.

GOORDIS Cornelius, ° Elsene ca. 1790, kuiper, Brussel : 80-81.

GOOSSENS Charles, aardwerker, Bosvoorde : 982-983.

GOOSSENS Jean-Baptiste, slotenmaker, Schaarbeek : 397, 616, 646, 779, 821.

GOOSSENS Jean-François, timmerman, St-Jans-Molenbeek : 694, 779.

GOSELIN, herbergier, Brussel : 1107.

GOUACHE Jules : 1035.

GOURDIN, notaris, Velaines : 46.

GOVAERS : 829.

GOVAERTS François, ° Brussel ca. 1842, meubelmaker, Brussel : 147n., 148, 153, 156, 160-161, 829.

Goyens, architect, Charleroi : 124, 644, 764, 779.

GRANDFILS, Luik : 672, 709, 718, 720-721, 738-739, 741, 749, 771.

GRANDRIEUX Frédéric, timmerman, Parijs : 297.

GRANDRY Jules, Verviers : 434.

GRAUERT Willem : 1033.

GRAUX Charles, ° Virelles 1811, drukker, Parijs : 448-450, 498, 512-513, 518, 536-537, 541, 596, 644, 648, 669-670, 680-681, 691, 707, 747-748, 759, 767, 769, 772-773, 775-776, 809, 812-813, 820, 825-826.

GRAVEN : 829.

GRÉGOIRE Alexandre-César, Brussel 1801 — Brussel 1847, meester-drukker, Brussel : 958n., 959n.

GRÉGOIRE Ernest, ° Charleville 1800, officier : 295, 445, 452, 458, 464-465, 468, 472-473, 475, 481, 520, 568, 575, 617, 1223.

GRÉGOIRE, meester-kuiper, Anderlecht : 78-79.

GRÉGOIRE gebroeders, eigenaars, Verviers : 721.

GREINDL Léonard-Jean-Charles, Brussel 1789 — Elsene 1875, generaal : 405.
 GRENIER-PAGES : 550.
 GRIMBERT Alexandre-Auguste, ° Rijsel ca. 1783, handelsagent, Brussel : 957-958.
 GRINNAERT Jean-François, ° Brussel ca. 1822, stukadoor, Elsene : 430, 662, 665, 779.
 GRINNAERT Pierre-Louis, ° Brussel ca. 1823, lithograaf, Brussel : 599, 653, 655-656, 658-659, 662-663, 665, 779.
 GRINOT Augustine, Brussel : 600.
 GROETAERTS, hoofdingenieur bruggen en wegen : 979.
 GROSFILS, gemeenteraadslid, Verviers : 1170.
 GRÜN Karl, Ludenscheid (Pr.) 1817 — Wenen 1887, leraar, Aarlen : 1033, 1038.
 GUADRIO : 1037.
 GUELTON Henri, ° ca. 1825, kleermaker, Roubaix : 559.
 GUERARD Pierre-Albert, ° ca. 1798, wapenmaker, Brussel : 313, 784.
 GUERETTE Jean-Louis 1769 — Brugge 1845, plaatscommandant, Antwerpen : 178.
 GUIANNOTTE Albert, glazenmaker, Fleurus : 764.
 GUIANNOTTE François, landmeter, Fleurus : 764.
 GUILDE Augustin, ° Wihéries ca. 1809, mijnwerker, Wihéries : 908-910.
 GUILMAIN Lambert : 659-660, 665.
 GUINARD Joseph-Auguste, ° Parijs ca. 1801, eigenaar, Parijs : 114-115, 137, 139, 296, 476.
 GUIOT Philippe-Hyacinthe, ° Quiévrain ca. 1801, kleermaker, Wihéries : 908, 910.
 GUIOT : 423.
 Gys, onderofficier, Gent : 692.

 HAESENDONCK Jean-François, ° Tilburg ca. 1815, hoedenmaker, Brussel : 946-947.
 HAESENDONCK Leonard, ° Tilburg ca. 1819, houtzager, Brussel : 641.
 HAEVERE : 829.
 HAGE Adolphe-Florentin-Joseph, ° ca. 1814, boekhouder, Bosvoorde : 981-983.
 HALLEMANS, ° Brussel 1819, letterzetter, St-Jans-Molenbeek : 225, 228, 257-258, 260n., 271-272, 280, 289, 290n., 291.
 HAMAITRE, koorzanger, Antwerpen : 742.
 HAMELRATH, geneesheer, Ieper : 440.
 HAMOIR, Brussel : 301.
 HANICQ, drukker, Mechelen : 852.
 HANION Désiré, voerman, Evregnies : 1044.
 HANNAERT, Mansuède, ° ca. 1815, kassier, Elsene : 303.
 HANNECART François, ° ca. 1812, kleermaker, Parijs : 559.
 HANON, loodgieter, Luik : 627.
 HARDI I., Fontaine-l'Evêque : 677, 785, 789, 829-830.
 HARDIES Guillaume, ° Hoeilaert ca. 1833, aardwerker, Hoeilaert : 861.
 HARDY, kleermaker, Brussel : 956.
 HARINCKX Benoit, ° ca. 1817, rijkswachter, Brussel : 635.
 HARMIGNIE Ph.-J.-H., Bergen 1780 — 1852 advocaat en provincieraadslid, Bergen : 926-927.
 HARMIGNIES, schepen, Dour : 911.
 HARRENT Antoine, Komen (Fr.) : 650.
 HARRENT Auguste, Komen (Fr.) : 650.
 HATIEU (of Mathieu), Bergen : 521.
 HAUMAN, boekhandelaar, Brussel : 89, 95, 290.
 HAUSSENS Benedictus, ° Anderlecht ca. 1807, fabrikant, Vilvoorde : 882-883.
 HAUSSENS vader, fabrikant, Vilvoorde : 883.
 HAUVAIN : 494, 523.
 HAUWAERTS J., kapitein : 21, 62.

HAUZEUR, gemeenteraadslid, Verviers : 1170.
 HAYEN François, ° Luik ca. 1807, letterzetter, Brussel : 299-300, 306.
 HAYMAN, maarschalk : 1039-1040.
 HEAD, gouverneur van Kanada : 1094.
 HEGER Joseph, politieagent, Brussel : 77-78.
 HÈGLE Charles, ° ca. 1810, handschoenfabrikant, Brussel : 929-932.
 HEIMAN, Antwerpen : 135.
 HEINE Henri, Dusseldorf 1799 — Parijs 1856, Duits dichter : 405.
 HELDER Frédéric : 748.
 HELLEBAUT Ed., advocaat, Gent : 26, 35-36, 39, 47-48, 100, 111.
 HELLEBUYCK Joseph, ° Gent ca. 1814, Brussel : 779.
 HELSEN Charles-Henri, Meerhout 1791 — Leuven 1842, priester : 94, 101, 105, 110, 151n., 155-156, 179-180, 1194.
 HENCKEL DE DONNERSMARCK Lazare graaf, legatiesecretaris van Pruisen, Brussel : 408.
 HENDRICKX Charles-Joseph, ° ca. 1806, meubelmaker, St-Joost-ten-Node : 220, 242, 266, 287-288, 291, 328, 380, 1227-1229.
 HENNE Pierre-Joseph, politiecommissaris, Brussel : 11, 50, 77, 143, 147, 166n., 266.
 HENNEQUIN Jean-François, Wassigny (Fr.) 1772 — Luik 1846, volksvertegenwoordiger : 69.
 HENNEQUIN Victor-Antoine, Parijs 1816 - 1854, advocaat en publicist : 782.
 HENNERY : 125.
 HENRI, dienstbode in de gevangenis, Brussel : 117.
 HENRY Nicolas, landbouwer, Aubange : 492, 501.
 HERAUX, politiecommissaris, Brussel : 106, 267, 284, 350.
 HERBAUT François, ° Brussel ca. 1820, letterzetter, Brussel : 499.
 HERBOTS, herbergier, Brussel : 1044n.
 HERINCKX Jean-Baptiste, politieagent, Brussel : 78.
 HERINCKX Martin, ° ca. 1800, meester-timmerman, Brussel : 888-890.
 HERINCKX : 325, 417.
 HERION Josse, ° ca. 1820, ploegbaas aardwerker, Brussel : 634, 639.
 HERIS Marie-Anna : 418.
 HERMAN G.-A., substituut, Neufchâteau : 469-470.
 HERMAN Odon, hoefsmid, Parijs : 512.
 HERMAN P., ° ca. 1808, aardwerker, Brussel : 638.
 HERMAN Y., pleitbezorger, Kortrijk : 519, 569.
 HERMAN, juwelier, Brussel : 448.
 HERMANS Antoine, ° Linkebeek ca. 1805, werkman, Ukkel : 51.
 HERMANS, geheim agent, St-Jans-Molenbeek : 225.
 HÉRODE A., ° Luik 1811, oud-luitenant, Parijs : 519-520.
 HERTOGS, aannemer van graafwerken : 404.
 HERVÉ, Bergen : 143, 166.
 HERVÉ, Parijs : 767, 769, 775n., 776, 813.
 HETSEL : zie Ledru-Rollin.
 HETZEL Jules, Chartres 1814 — Monte-Carlo 1886, uitgever en publicist : 444, 465-467, 471, 477-480, 488, 490-491, 493, 499-500, 511, 523-524, 526, 532, 553, 577-580, 584, 587, 599.
 HEUGLE Jean, ° Kortrijk, douanier, Loker : 243.
 HEYE, politieagent, Brussel : 442.
 HEYMAN gebroeders, katoenfabrikanten, Gent : 652.
 HEYMANS, bijgenaamd Rosse Van Kutsem, Brussel : 182.
 HEYMEN Aristide, ° ca. 1793, redacteur, Brussel : 299-300.
 HILLEN Édouard, ° Brussel ca. 1817, kunstschilder, Brussel : 272, 277, 289.

HILLEN Jean-Joseph, rijkswachter, Tienen : 805.
 HILLENBERG, hulpcommissaris, Brussel : 478-480, 531, 578.
 HODY Alexis-Guillaume-Prosper, Brussel 1807 — Brussel 1880, administrateur van openbare veiligheid : 157-158, 160-166, 171n., 174, 175n., 180-181, 197n., 200-201, 207-208, 210-211, 215, 217-221, 223-231, 233-238, 241-247, 251, 259-260, 273, 283, 285, 288, 292, 297, 307, 318, 342-343, 348, 408, 411, 428n., 434, 437, 441, 443, 466-468, 471, 477, 479-480, 482, 486-487, 490, 493, 499, 502-503, 506-508, 511-512, 517, 521, 523-525, 529-530, 532, 563, 577, 583, 587, 603-604, 610, 615, 625, 667-669, 673, 675-676, 691n., 693, 761, 830-832, 834, 838, 846-848, 853-854, 857-859, 868, 870, 898, 902, 1021, 1110-1111, 1113, 1115-1116, 1119-1120, 1137, 1174-1175.
 HOEDEYN Nicolas-Joseph, ° Gent ca. 1814, timmerman, Gent : 370, 374-375, 379, 386, 388-389.
 HOFFMANN Louis, laarzenmaker, Brussel : 690.
 HOLLANDER Louis, ° Maastricht ca. 1811, ijzerdraaier, St-Gilles : 997-998, 1000n., 1001.
 HOLLANDERS, meubelmaker, Brussel : 436.
 HOLZHAUSER Ernst, publicist, Brussel : 112, 118n., 125.
 HOMBLÉ Auguste-Louis, ° Gent ca. 1819, blikslager, Gent : 373, 379, 388.
 HONORÉ, eigenaar, Brussel : 144.
 HOOGSTOEL Auguste, ° Gent ca. 1813, brouwer, Gent : 373, 378-379, 388-389.
 HOORAECK Henri, Brussel : 821.
 HOORECKE Ch., publicist : 400.
 HOORICK G., Brussel : 98n.
 HOOSTENS, Brussel : 402, 412, 429, 526, 613.
 HOTTELET, letterzetter : 301.
 HOUDIN : 690, 779.
 HOERWAS Martin, mekanieker, Brussel : 678, 690.
 HOURRY : 598-599, 648.
 HOUZEAU Jean-Charles, Begen 1820 — Brussel 1888, rentenier, St-Joost-ten-Node : 657, 701-702, 715-718, 736, 752, 766-767, 770, 777, 782-783, 785-786, 788, 806, 808, 816, 829.
 HOVELT : 58.
 HOWARD John, Lower-Klapton (Eng.) 1724 — Cherson (Rusl.) 1789, filantroop : 1159-1163.
 HOYET-DUPOTY : 307.
 HUART, hulppolitiecommissaris, Brussel : 327-328, 334, 335n., 338n., 339n., 344, 526.
 HUBERTY, schepen, Niederaanven : 1170.
 HUBLoux, Brussel : 12.
 HUCKNEBEEN : 779.
 HUET François, Villeau (Fr.) 1814 — Parijs 1869, hoogleraar, Gent : 532, 570, 577-578, 584, 587, 674-675, 697-700, 840-844, 1115.
 HUGO Victor-Marie, Besançon 1802 — Parijs 1885, Frans letterkundige : 1036, 1037n.
 HUGUE, meester-hoedenmaker, Lokeren : 943.
 HUMBLET, leraar, Verviers : 614, 628, 761.
 HUNDT : 1020.
 HUSGEN, kanunnik, Keulen : 1096.
 HUYSMANS Nicolas, Sterrebeek ca. 1809, ijzergieter, St-Jans-Molenbeek : 309-310.
 HYE-HOYS, volksvertegenwoordiger, Gent : 109.

IMBERT Jacques, ° ca. 1795, publicist : 139, 412-413, 414n., 423-424, 429-430, 476-477, 483, 519, 538-539, 541-545, 547, 549, 559, 572, 606-607, 820, 959.

IMBERT zoon : 526, 544, 589, 603, 611, 613.
 ISAAC F.-F., advocaat, Charleroi : 114.
 IZOUHARD Sébastien, ° ca. 1803, fabrikant van aardwerk, Anderlecht : 640-641.

JACOBS Gustave : 779.
 JACOBS, katoenfabrikant, Gent : 107-108.
 JACOBS : 779.
 JACOPEZ : 829.
 JACQMERRE, Luik : 644.
 JACQMIN J.-B.-J., Laroche 1790 — Antwerpen 1861, majoor : 916.
 JACQUEMYS, meester-kuiper, Brussel : 77, 81.
 JACQUES Jean-Baptiste, Parijs : 546.
 JACQUOT François, ° ca. 1789, meester-hoedenmaker, Brussel : 945.
 JADART zoon, advocaat, Doornik : 39.
 JAMINÉ Joseph-Laurent, Maastricht 1797-1883, advocaat, volksvertegenwoordiger : 69.
 JAMOTTE, geheim agent, Brussel : 117n., 175-176.
 JANBENS : 779.
 JANSON-DERY, Luik : 627, 720.
 JANSON-NALINNE, handelaar, Luik : 627, 720, 786, 816.
 JANSSEN-DE KUYPER, St-Jans-Molenbeek : 816.
 JANSSENS, Brussel : 290.
 JANSSENS, Estair : 822-823.
 JANSSENS : 780.
 JASPIN Joseph-Constantin, Kortrijk 1783 — Kortrijk 1849, journalist, Kortrijk : 474-475, 481, 486, 569, 1043.
 JASPIN Joseph-François-Emmanuel, Kortrijk 1807 — Vilvoorde 1876, advocaat, Kortrijk : 458, 473-475, 481, 486, 513, 518, 522, 562, 567-570, 573 (deel II), 584-585, 588, 594, 601, 613, 617, 692, 710-711.
 JEFNOZ : 724.
 JENART, mijnwerker, Cuesmes : 990-992.
 JÉRIMONT Édouard, ° ca. 1832, bediende, Luik : 779.
 JEUKENS Jean, ° ca. 1810, politieagent, Brussel : 514-515, 966-967.
 JOACHIMSEN, boekhandelaar, Brussel : 9.
 JOBARD Jean-Baptiste-Ambroise-Marcelin, Baissey (Fr.) 1792 — Brussel 1861, redacteur, Brussel : 187, 189.
 JOBERT Antoine-Claude, ° Louhaut (Fr.) : 77, 91, 100, 103.
 JOHANNOT Tony, kunstschilder : 465-467, 471, 477-480, 488, 490-491, 493, 499, 511, 523-524, 526, 532, 577-579, 584, 587, 599.
 JOIGNEAUX, volksvertegenwoordiger : 811.
 JOINVILLE François-Ferdinand-Philippe-Louis-Marie, prins, Neuilly-sur-Seine 1818 — Parijs 1900 : 541.
 JOIRIS, Gent : 236.
 JOLY Vincent bijgenaamd Victor, Brussel 1811 — Elsene 1870, publicist : 67, 75.
 JONES, Brussel : 98n.
 JORDAN Henri, ° ca. 1815, directeur der mijn Levant-du-Flénu, Jemappes : 973.
 JORDENS Thomas, ° ca. 1897, meester-hoedenmaker, Brussel : 213, 941-942, 944-946.
 JOREZ, oud-officier, Brussel : 61.
 JOTTRAND Gustave, ° Brussel 1830, advocaat, Brussel : 421, 669.
 JOTTRAND Lucien-Leopold, Genappe 1804 — St-Joost-ten-Node 1877, advocaat, Brussel : 23, 56, 64-67, 69-70, 73, 88-90, 94-98, 100-106, 110, 116, 119, 126, 130, 133-134, 138, 140, 142-143, 155, 157, 161, 166-167, 172, 181, 186-188, 191, 193-196, 200, 202-203, 208, 212, 214, 219-220, 223-224,

228-230, 236-239, 241, 244-245, 247, 249-250, 265, 288, 294, 296, 298, 306, 360, 367, 270, 374-375, 384, 387n., 389-390, 396-397, 399, 402, 412-414, 416-424, 429-432, 439, 444, 450, 455, 460, 472-473, 478, 480, 491, 493, 509, 515, 534, 540, 542-545, 551-552, 556, 565, 579, 584, 589-590, 592, 595, 610-611, 613, 616, 620, 623, 625, 629, 643, 645-646, 648, 651-653, 657, 662, 669, 745, 766, 780, 784, 808, 812, 831, 901, 970, 1029, 1177, 1181, 1184n., 1196, 1211, 1214-1215, 1217-1218.

JOUANNIN Louis-Auguste, ° ca. 1824, schrijnwerker, Parijs : 559.

JOUBERT, Parijs : 125, 773.

JOURDAN Charles, handschoenmaker, Brussel : 930-931.

JOURDAN J.-B., ° Brussel 1803, geneesheer, Brussel : 200, 225, 227, 1033.

JOUREZ : 381.

JOURNAUX, ex-kapitein : 138.

JUDAS Prosper bijgenaamd Perin, ° ca. 1822, zadelmaker, Doornik : 1014.

JULIEN, Parijs : 648.

JULLIEN Benjamin, ° ca. 1825, handschoenmaker, Brussel : 930-931.

JUN, bevelhebber rijkswacht, Waasten : 562.

JUSTE Antoine-Joseph : 770, 829.

JUSTIN Michel-Placide : 302-305.

KAEKENBEECK, Brussel : 565.

KAISON, gemeenteraadslid, Verviers : 1170.

KALENSKI : 135.

KAMAERT : 829.

KAR : 827.

KAREL X : 69, 317.

KATS Antoon, wever, Brussel : 412-413, 494, 509, 526, 531n., 616, 669-670, 780, 969-970.

KATS Christ, herbergier nadien houthandelaar, Brussel : 206, 223, 226, 277, 287, 290, 308, 1118, 1158, 1183.

KATS Jacob, Antwerpen 1804 — Brussel 1886, onderwijzer, Brussel : 115, 121n., 126, 129, 131, 142-149, 151-155, 158, 160n., 161-165, 166n., 167-175, 179n., 180-182, 188-189, 191-192, 195-196, 198-200, 202, 203n., 206, 208, 210-211, 214-215, 217-232, 234-250, 252, 254, 256-258, 260n., 261, 264-268, 271, 277-281, 282n., 285, 288, 291, 294-296, 307, 313-314, 315n., 325, 349, 381, 391, 412-413, 416-420, 422-424, 429, 431, 434, 436, 439, 444, 455, 460, 462, 509, 542-546, 552, 565, 651, 660, 757, 784, 898, 901, 903, 905, 947, 1051, 1054-1055, 1058, 1066, 1073, 1079, 1081, 1011-1106, 1110-1111, 1119-1122, 1130, 1133-1136, 1147-1148, 1152-1153, 1164-1168, 1174-1181, 1184-1185, 1194-1195, 1200-1203, 1208-1217, 1221-1223, 1229-1230.

KATS Jean-Baptiste, ° Antwerpen ca. 1806, wever, Brussel : 145-146, 149, 152, 173-175, 191-192, 220, 223, 227, 235, 1130, 1216-1217.

KATS Jean-Henri, Brussel 1831 — Brussel 1887, letterzetter, Elsene : 1040.

KATS Joseph, ° Lier ca. 1812, wever, Brussel : 146, 151n., 152-154, 156, 160-161, 163-165, 168, 227, 266-267, 272-274, 276, 286, 288, 344, 412-413, 515, 616, 780, 963, 970, 1201, 1205-1206, 1212.

KAY, herbergierster, Brussel : 211.

KEGELJAN, bankier, Namen : 509.

KEISELEER Laurent, bijgenaamd Lavrys, ° Brussel ca. 1807, herbergier, Brussel : 192-193, 1091.

KELLER : 780.

KEMNA Théodore, ° ca. 1822, bakker, Antwerpen : 1005, 1007n.

- KEMPEN Jean-Pierre, Habay-la-Neuve 1794 — Ieper 1885, bevelhebber rijks-
wacht, Ieper : 562.
- KENENS Pierre, Brussel 1790 — Brussel 1852, bevelhebber van de nationale
rijkswacht, Brussel : 527, 561-562, 584, 615, 618, 621-622, 627-629, 631,
654n., 669.
- KENIS Emilie, ° ca. 1831, onderwijzeres, Luik : 1032.
- KENNIS F., advocaat, Antwerpen : 708, 737, 742.
- KENT, herbergier, Brussel : 441.
- KERCKX Corneille, ° ca. 1816, meubelmaker, Brussel : 889.
- KERCKX Jean, Brussel : 179, 194, 273-274, 306, 740, 808.
- KERCKX Nicolas, lampenist, Brussel : 200.
- KERKHOVE François : 829.
- KERKHOVE-DIERCKENS, Tielt : 354.
- KERN, Brussel : 199.
- KERON Jean, geneesheer : 288, 780.
- KESSELS Herman, Brussel 1794 — St-Joost-ten-Node 1851, majoor : 62, 295, 313.
- KESTER, graveerder, St-Jans-Molenbeek : 780.
- KETELAER Charles, huisschilder, Brussel : 290.
- KETELAER Michel, Brussel : 288.
- KEULAERTS, ploegbaas aardwerker : 984.
- KEVELS Pierre, kleermaker, Brussel : 780, 829.
- KEYMOLEN Henri-Jean, Brussel 1809 — Brussel 1880, substituut, Brussel : 367.
- KIESLING : 447.
- KITTELBUTTE, kapitein, Brussel : 631.
- KLINKHAMER, Antwerpen : 903.
- KNEITGEN : 780.
- KNOPS Jean, ° ca. 1780, Parijs : 559.
- KOBE, bediende, Roubaix : 628.
- KOCK, sigarenmaker, Brussel : 211.
- KOELER J.-A., bestendige afgevaardigde, Luik : 622.
- KOELMAN Joseph, Antwerpen : 135.
- KOERNER : 962.
- KOK, onderofficier, Luik : 714.
- KÖNING Frederik, huisschilder, Brussel : 1049.
- KONING, Walcourt : 815, 824-825.
- KOOL, horlogemaker, Namen : 25.
- KOPS, onderwijzer, Mechelen : 115.
- KOSSUTH Louis, Monok 1806 — Turijn 1894, publicist : 854-855, 865, 1037.
- KOSSUTH-MEZYLENYI DE MESZLEN Thérèse, † 1865 : 1037-1038n.
- KRICKERS, kleermaker, Brussel : 534.
- KUHLEWIND Hubert-François, ° Aken ca. 1819, graveerder, Elsene : 418.
- KUYPERS Julien : 337n, 1051.
- LABARRE Louis, Dinant 1812 — Elsene 1892, eigenaar en publicist, Brussel :
693, 854-855, 864, 1040, 1049.
- LABIAUX Jean-Louis, ° St-Niklaas 1820, handelsreiziger, St-Jans-Molenbeek :
318, 327-329, 334, 336, 342-343, 359, 363, 367-395, 398, 413, 417, 515,
583, 613-615, 624, 725, 742, 745, 751-752, 758, 762, 764, 770-771, 814, 829.
- LABRIQUE Léopold, ° Binche ca. 1828, handelsbediende, Brussel : 821.
- LABROUSSE Jean-Baptiste-Emile, ° Cahors (Fr.) 1801, schooldirecteur, Schaarbeek :
98, 100, 139, 436, 438, 552.
- LACORDAIRE Jean-Théodore, Recey-sur-Ource (Fr.) 1801 — Luik 1870, hoog-
leraar, Luik : 524, 579.
- LADRIE Hipolyte, leerlooier, Fleurus : 764.

LADRIE Victor, student, Fleurus : 764.
 LAFAURE, handelsagent, Parijs : 834.
 LAFFINEUR Léandre, Marchienne-au-Pont : 745-746, 764.
 LA FONTAINE, fabrikant, Vilvoorde : 882-883.
 LAFOSSE, † 1838 : 203n., 1194-1195.
 LAGRANGE : 1039.
 LAHOUSSE-DELMOTTE Albert, fabrikant en smokkelaar, Wervik : 561, 569-570, 573 (deel II), 576, 585, 594.
 LAHURE Corneille-Alexis baron, Brussel 1800 — Elsene 1882, generaal : 360, 363.
 LALANDE, handelaar in scheikundige produkten, Laken : 834.
 LAMAL Tilman-Florimond, ° ca. 1806, ondernemer, Brussel : 634-637, 640.
 LAMARCHE, 58.
 LAMAYE H., Herve : 743, 747-748.
 LAMBAUX : 780.
 LAMBERT Charles : 883.
 LAMBERT J.-B. bijgenaamd Robaux, mijnwerker, Cuesmes : 985-986, 990.
 LAMBERT Johannes-Carolus, ° Genval ca. 1810, wever, Vilvoorde : 780.
 LAMBERT Richard, ° ca. 1797, rijkswachter, St-Jans-Molenbeek : 632-635.
 LAMBINET Jean-Pierre-Dominique-Ambroise, Virton : 596, 602.
 LAMBOTTE, leraar, Namen : 509.
 LAMBRICTHS : 493.
 LAMIN, Luik : 721.
 LAMOUR, wijnhandelaar, Luik : 627.
 LANDROIT F., schepen, Virton : 501.
 LANGELÉ Guillaume, ° Ottenburg ca. 1826, ploegbaas aardwerker, Ottenburg : 861, 975-976, 978, 981.
 LANGENUS Auguste, herbergier, Brussel : 289.
 LANGHMANS Gertrude : 289.
 LANGLET, uitgever, Brussel : 181.
 LANSER Jean, ° 1797, bevelhebber rijkswacht arrondissement Verviers : 628.
 LANSSEN Jean-Albert, ° Roeselare ca. 1795, priester, Gent : 101.
 LANTAIN Louis, Brussel : 146.
 LANTIERS Jozef, herbergier, Brussel : 148.
 LANTOINE Cécile, Brussel : 308.
 LATINE Cornelius, ° ca. 1794, kuiper, Brussel : 80.
 LATOUR Louis, ° ca. 1826, katoenverkoper, Brussel : 743, 752, 794.
 LAURENT Ghislain, ° ca. 1797, kleermaker, Brussel : 738-739, 750, 770, 784n., 785, 788-790, 792-794, 796-789, 801-802, 806-807, 821, 829.
 LAURENT Joseph, ° Schelle ca. 1855, marmerwerker, St-Joost-ten-Noode : 1027, 1029, 1031.
 LAURENT Léandre, sluiswachter, Leerne : 828.
 LAURENT Victor, ° Schelle ca. 1822, marmerwerker, St-Joost-ten-Node : 829, 1027, 1030-1031.
 LAURENT, ploegbaas in een katoenfabriek, Gent : 107-108.
 LAURENT : 873.
 LAURENT : 1115.
 LAUREYS Nicolas, ° ca. 1829, letterzetter, Brussel : 494, 780.
 LAUREYS Simon : 308.
 LAUTERS weduwe, † 1838 : 1104.
 LAUWERS Jean-Baptiste, ° St-Jans-Molenbeek ca. 1811, katoenspinner, Brussel : 877-878.
 LAUWERS J.-B., advocaat, Oostende : 832.
 LAUWERS Joseph, ° Ukkel ca. 1805, katoenspinner, Brussel : 877-878.
 LAUWERYS : zie Keiseleer.

LEBEAU Jean-Gérard, ° 1790, bevelhebber rijkswacht Oost-Vlaanderen, Gent : 430, 487, 525, 530, 563, 621, 668-669, 757.
 LEBEAU Joseph, Hoi 1794 — Hoi 1865, minister buitenlandse zaken, Brussel : 33, 59, 65, 69, 99, 273, 278, 283, 285, 1103, 1215.
 LE BÈGUE Eugène, ° Nemours (Fr.) 1803, onderwijzer, Luik later Brussel : 671-673, 708, 710, 712-713, 718, 720, 722, 724-725, 735n., 737-741, 748-749, 761, 769, 773-774, 776, 778-779, 825.
 LEBLANC, rentenier, Brussel : 655.
 LEBOEUF Em. : 100.
 LEBON Alexandre, ° ca. 1833, slotenmaker, Brussel : 867-868.
 LEBON : 139.
 LEBROQUY J.-H., rechter, Gent : 250.
 LEBRUN, bediende : 178.
 LECHIEN Joseph, ° ca. 1802, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel : 1027-1028.
 LECLERC G., Brussel : 21, 98.
 LECLERC, letterzetter, Brussel : 301.
 LECLERCQ Augustin-Joseph, ° ca. 1811, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel : 1030-1031.
 LECLERCQ Jean-Baptiste, ° ca. 1817, wever, Ronse : 394-395.
 LECLERCQ Pierre, herbergier, Ronse : 394.
 LECLERCQ, redacteur : 58, 61, 73.
 LECOMTE-BECQUET, drukker, Doornik : 1043.
 LECOQ Ignace, mijnwerker : 924n.
 LEDENT Jean-Jacques, ° ca. 1820, drukker, Luik : 748.
 LEDER Jean-Nicolas, fabrikant, Brussel : 662.
 LEDOIX, drukker, Luik : 712, 721, 748.
 LEDOUX Charles, ° Luik 1846, bediende, Brussel : 807.
 LEDRU Charles : 135.
 LEDRU Charles-Louis, Moeskroen : 610.
 LEDRU-ROLLIN Alexandre-Auguste, Parijs 1807 — Fontey-aux-Roses 1874, politieker : 27n., 298, 441, 476, 498, 512, 550, 665, 745, 748, 773, 776, 810, 827, 830-832, 846, 1005, 1012n., 1036n., 1047.
 LEDUC : 829.
 LEEMANS A., letterzetter : 299.
 LEEMANS Guillaume, ° ca. 1816, herbergier en opzichter van graafwerken, Oudergem : 984.
 LEEMANS Henri, ° ca. 1800, ondernemer van graafwerken, Brussel : 861-862, 975-977, 981-983.
 LEEMANS Joseph, ° ca. 1813, timmerman, Elsene : 977-978.
 LEEMANS, soldaat, Gent : 581-582.
 LEEMANS bijgenaamd Den Brusselseer, Brussel : 204.
 LEENARD André, landbouwer, Komen (Fr.) : 650.
 LEFEBVRE François, ° Aat ca. 1815, kleermaker, Brussel : 951, 956.
 LEFÈBVRE Jacques, ° Gent ca. 1803, blikslager, Gent : 373, 379, 386, 388-389, 394, 523, 755, 757, 760.
 LEFEBVRE Philippe-Joseph, ° Aat ca. 1817, kleermaker, Brussel : 951, 956.
 LEFEBVRE, ploegbaas aardwerker : 984.
 LEFEBVRE-MÈURET, ° 1788, senator, Doornik : 52-54, 56, 69-70, 72, 194.
 LEGAE F., burgemeester, Heule : 404.
 LEGAT Désiré, ° Quaregnon ca. 1826, mijnwerker, Quaregnon : 975.
 LEGRAND, officier : 520.
 LEGRELLE Gérard J.-A., ° Antwerpen 1793, burgemeester, Antwerpen : 489-490, 493.

- LEGROS Pierre, ° Asse ca. 1808, Brussel : 1004.
- LE HARDY DE BEAULIEU Charles : 416.
- LE HARDY DE BEAULIEU Hannibal-Claude-Louis, Parijs 1811 — Burdinne 1837, marineofficier, Brussel : 32, 34-35, 37-39, 46.
- LE HARDY DE BEAULIEU Louis-Joseph-Barthold, Brussel 1782 — St-Joost-ten-Node 1870, generaal : 32-40, 43-44, 46, 194, 208n., 333, 540, 589, 742, 829.
- LE HON Charles-Aimé-Joseph, Doornik 1792 — Parijs 1868, gevolmachtigd minister, Parijs : 65, 74.
- LEIRENS Constant-Adolphe, Gent 1813 — Vevey (Zwitserland) 1886, advocaat en redacteur, Gent : 665, 841, 854.
- LEJAINÉ : 829.
- LEJEUNE, kolonel van de burgerwacht, Geraardsbergen : 32-40, 46-47, 49.
- LEJEUNE, Gent : 107.
- LEJEUNE, gemeenteraadslid, Verviers : 1170.
- LELEU Ferdinand, ° ca. 1816, wever, Kortrijk : 559.
- LELEWEL Joachim, Warschau 1786 — Parijs 1861, historicus, Brussel : 82, 87, 91, 99, 118-120, 124, 131, 204, 306, 412-413, 416, 419, 423, 432, 780, 962.
- LELIÈVRE X.-C.-E., vertegenwoordiger : 742.
- LELIÈVRE, Antwerpen : 170-171, 173.
- LELOUP Jean-Baptiste, ° Pont-à-Mousson (Fr.) ca. 1807, handschoenmaker, Brussel : 930-931.
- LEM Corneille, bijgenaamd Lem Signor, ° Brussel ca. 1795, wever, Brussel : 157, 182, 192-193, 195, 1091, 1111.
- LE MAIRE, Parijs : 476.
- LEMPEREUR Jean-Philippe-Constantin, ° Luik ca. 1814, smid, Brussel : 289, 634, 636.
- LENCLUD Leopold, ° ca. 1795, handelaar, Aat : 49n.
- LENSING, Brussel : 423.
- LENSSEN Georges-Henri, ° Pruisen ca. 1796, St-Jans-Molenbeek : 313-314, 869-870.
- LENZ, Gent : 1115.
- LEONARD Henri, kleermaker, Brussel : 780.
- LEONARD, bevelhebber rijkswacht, Kortrijk : 244.
- LEOPOLD I : 28, 32, 41, 54-57, 59-65, 68-69, 75, 83, 90, 97-98, 100, 115, 117-120, 122, 125, 132, 138, 141, 156-158, 169, 190, 197n., 202, 205-207, 212, 217, 225, 231, 233, 243, 295, 308, 312-314, 319, 326, 327n., 328, 331-332, 334-337, 339-342, 344, 349, 354-357, 362, 372, 376, 385, 400-402, 408, 417, 422, 427, 431, 434, 437-439, 455-456, 458n., 460-463, 474, 500, 505, 522, 531, 539, 541, 548, 551, 553, 563-564, 570, 576, 585, 598, 602, 607, 610, 616, 628-629, 655-656, 658, 662, 672-673, 691, 710, 720, 746, 753, 761, 772, 778, 853, 869-870, 874-875, 885-886, 888, 891-895, 905-907, 915, 918, 920, 924-925, 960, 962, 983, 985-986, 991-992, 1014, 1021, 1040, 1045-1046, 1053, 1055, 1057, 1061, 1065, 1071, 1073, 1091, 1100-1101, 1116, 1119-1120, 1134-1135, 1138, 1148, 1153-1155, 1158, 1172, 1175-1177, 1186, 1200-1202, 1206-1209, 1212, 1215, 1223-1224, 1227.
- LEOPOLD II : 1046.
- LEPAS Laurent, ° Brussel ca. 1799, messenmaker, Brussel : 61.
- LE POITTEVIN-DELACROIX, boekhandelaarster, Antwerpen : 250.
- LEQUEUX, opzichter bruggen en wegen : 979.
- LE ROUCHAT Joseph-Hiernaux, ° Charleroi, herbergier, Marchienne-au-Pont : 745, 764.
- LEROUX Pierre, Bercy 1797 — Parijs 1871, publicist : 296, 873.
- LEROUX, boekhandelaar, Brussel : 91, 94-95.

LEROY Joseph, ° Brussel ca. 1817, letterzetter, St-Joost-ten-Node : 299-301, 303-306.
 LEROY Jules, ° Frameries ca. 1834, mijnwerker, Frameries : 1038-1039.
 LESAGE Joseph, ° Brussel ca. 1805, meester-kleermaker, Brussel : 951.
 LESBROUSSART Philippe, Gent 1781 — Brussel 1855, administrateur-generaal van onderwijs, Brussel : 11, 16, 18, 21-22, 31, 42-43, 72, 75, 97n., 105, 110, 142.
 LESOINNE Philippe-Adolphe, Luik 1803 — Val-Benoit 1856, professor, Luik : 524, 579.
 LESPEROY Louis, ° Maubeuge ca. 1803, meester-kleermaker, Brussel : 951, 952n.
 LESSAINT Auguste, timmerman, Komen (Fr.) : 650.
 LESSEPS, Parijs : 207, 211.
 LESSOIN, bediende, Charleroi : 649.
 LETELLIER, Parijs : 648.
 LETORET Charles-Eugène-Joseph, ° Thillies 1776, directeur van een koolmijn : 906, 910.
 LEUCHTENBERG Auguste-Charles-Eugène-Napoléon hertog van, Milaan 1810 — Lissabon 1835 : 539.
 LEVAE Adolphe, Brussel 1802 — Brussel 1848, ambtenaar en publicist, Brussel : 16, 18, 21, 23-24, 32, 39, 43, 69, 100, 105, 140, 181, 203, 1072.
 LEVAILLE Joseph, ° Brussel ca. 1820, lettergieter, Elsene : 849-853.
 LEVASSEUR, huisschilder : 589, 780.
 LEVÊQUE : 18, 21.
 LEVY Ignace : 780.
 LEYS M. : 1084.
 L'HONNEUX, bestenig gedeputeerde, Luik : 622.
 LIBATTON Adolphe, ° ca. 1808, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel : 1027-1028, 1030.
 LIBEERT François, Kortrijk : 495.
 LIBEERT Henri, Kortrijk : 495.
 LICHTAERT Martin, ° Lennik ca. 1793, werkman, Brussel : 267, 289.
 LIEDTS Charles, Oudenaarde 1802 — 1878, provinciegouverneur van Henegouwen en daarna van Brabant : 361, 437, 441, 460, 572.
 LIMBAERTZ Henri, ° ca. 1820, ploegbaas aardwerker, Bosvoorde : 859-861.
 LIMPENS : 829.
 LINDEMANN : 1038.
 LINTHOUT Marin, pompier, Brussel : 364.
 LIVAIN, † 1838, douanier : 1114.
 LOBELLE of LOBET, Parijs : 612, 648.
 LOCQUET : 829.
 LODEWIJK-FILIPS : 55-56, 115, 118-119, 122-123, 138-139, 141, 143-144, 157, 174, 187, 297, 331, 338, 398, 500, 539, 753, 1078-1080, 1127, 1147, 1151, 1155, 1172, 1175, 1216, 1227.
 LODEWIJK-NAPOLÉON III : 650, 715, 814, 864, 1047-1048, 1140, 1227-1228.
 LODIEU, Atrecht : 743, 749, 768, 809-810.
 LODRU : 416.
 LÖH Charles-Albert, ploegbaas, Brussel : 847.
 LOISEAU Alexandre-Joseph, ° ca. 1796, handelaar in verf en bediende, Brussel : 793n., 823, 829.
 LOISSET B., cirkusdirecteur : 1129-1130.
 L'OLIVIER Jean-Nicolas-Marie, Brussel 1792 — Luik 1854, generaal, Luik : 622, 721.
 LOMBAERTS : 619-620.
 LONG Pierre-Joseph, ° ca. 1812, korporaal klaroen, Doornik : 1011.

LONGFILS Joseph-Alexis, ° 1819, handelsbediende, Brussel : 793n., 797, 806, 812.
 LOOS, geneesheer, Antwerpen : 83, 228, 237, 250.
 LORENT Victor : 829.
 LORIAN, kolonel : 151.
 LORIAUX Bernardin, ° ca. 1814, wijnmakelaar, Parijs : 560.
 LORIENT Eugène, schuilnaam Yenia Comment : 139, 204.
 LORIS Joseph-Édouard, ° Brussel ca. 1813, meester-meubelmaker, Brussel : 106, 430, 480, 483, 488, 515-516, 523, 609, 615, 620, 629, 651, 655-656, 658-659, 662-663, 666, 674, 690, 693-694, 700, 707, 752, 780, 787-788.
 LOSSELS, onderofficier, Luik : 828-829.
 LOUCKX Henri, ° ca. 1822, dokwerker, Brussel : 969.
 LOUFFIN Antoine, timmerman, Brussel : 290.
 LOUIS, hulppolitiecommissaris, Brussel : 847.
 LOUISE-MARIE, koningin der Belgen : 100, 500, 539, 598, 617, 925, 1057.
 LOUMETZ Henri : 780.
 LOUP, handelaar, Bahia : 1173.
 LUBLINER Ozeas-Louis, Warschau 1809 — Brussel 1868, advocaat : 418, 532, 589.
 LUCE, hotelier, Douai : 941.

 MACKENSIE, Kanada : 1093-1094.
 MADIER : 1040.
 MAES Anne-Marie, ° ca. 1806, kantwerkster, Brussel : 265.
 MAES Françoise, ° ca. 1824, kantwerkster, Brussel : 265.
 MAES Henri, ° ca. 1793, herbergier, Brussel : 145, 148, 152-153, 156, 168, 1076-1077.
 MAES Jean-Baptiste, ° ca. 1780, smid, Brussel : 265.
 MAES, brouwer, Roermonde : 169.
 MAES, Brussel : 268.
 MAGEN Hipolyte : 1036n., 1042.
 MAGINEL Jean-Baptiste, herbergier, Brussel : 1077.
 MAGNAN Bernard-Pierre, Parijs 1791 — Parijs 1865, generaal : 118n.
 MAGNIETTE F.-A., pastoor, Bruly : 654.
 MAGYARODY : 1037, 1038n.
 MAHIEU Auguste, ° Ieper ca. 1817, letterzetter, St-Joost-ten-Node : 299-301, 304.
 MAHIEU Édouard, mijnwerker, Quaregnon : 880.
 MAHIEU Florian, hoofd-ploegbaas mijnwerker, Cuesmes : 1002.
 MAHIEU Norbert, handelaar, Velaines : 46.
 MAHIEUX Jean-Baptiste, ° ca. 1792, ploegbaas mijnwerker, Quaregnon : 881-882.
 MAHIEUX, politiecommissaris, Brussel : 128, 217.
 MAHY, oud officier : 588.
 MAILLESER, † 1836 : 125, 140.
 MALE Jean, hoedenmaker, Fleurus : 764.
 MALEVÉ P.-J., rechter, Namen : 509.
 MALEVÉ, apotheker, Brussel : 201.
 MALHERBE Jean-Antoine, Cornesse of Soiron (Verviers) 1782 — Bergen 1858, militaire gouverneur Oost-Vlaanderen : 219.
 MALMONTET Pierre, ° Millau (Fr.) ca. 1818, handschoenmaker, Brussel : 929, 931-932.
 MANGEZ : 111.
 MANILIUS Ferdinand-Abdon, Ieper 1796 — Gent 1861, fabrikant en volksvertegenwoordiger, Gent : 341, 350-351, 354, 898.
 MANZONI Joseph-Philippe, ° ca. 1777, leraar scheikunde, Brussel : 790, 797, 801-802.

MAQUET François-Xavier, ° ca. 1804, bediende, Namen : 29-30, 45, 50.
 MARAST : 170-171, 173-174, 296, 476.
 MARCHAIS, Parijs : 102.
 MARCKENDROECK Gustave, timmerman, Brussel : 780, 821.
 MARCQ I. : 780.
 MARECHAL Désiré-Joseph, ° ca. 1806, ingenieur, Elsene : 977-978.
 MARECHAL Joseph, ° Brussel ca. 1822, hoedenmaker, Brussel : 535, 941, 946-947.
 MARECHAL Victor, Verviers : 761, 825.
 MARECHAL Victor, Virton : 485, 611.
 MARECHAL, boodschapper, Brussel : 290.
 MARECHAL, handschoenmaker, Brussel : 930.
 MARECHAL, geneesheer, Parijs : 648.
 MARGERIN : 873.
 DONA MARIA van Portugal : 1066.
 MARIE, advocaat, Parijs : 216.
 MARINOT Marie, ° ca. 1799, Gent : 307n.
 MARIVAL Jacques : 532, 584.
 MARNIX graaf, Brussel : 98n.
 MARQUIGNY, kleermaker, Brussel : 694, 780, 1050.
 MARQUINIE, herbergier, Gent : 236.
 MARRÉ Antoine, ° Brugge ca. 1775, drukker, Brussel : 369, 384, 390, 401, 1058,
 1066, 1073, 1081.
 MARSON, officier : 692.
 MARSON-BON Etienne-Félix, burgemeester, Virton : 489, 501, 588, 602, 692.
 MARTIN Jean-Baptiste, ° Versailles ca. 1800, schoensmeefabrikant, Brussel :
 662.
 MARTIN Joseph, onderofficier deserteur, Virton : 485, 588.
 MARTINET : 677.
 MARX Karl, Trier 1818 — Londen 1883 : 326-327, 412-413, 419, 423-424, 429,
 431, 434-439, 442-443, 447, 552n., 847.
 MASCARELLI : 134, 171.
 MASQUELLIER, voerman : 1043.
 MASSART : 780.
 MASSEYS Marie-Anne, werkvrouw, Brussel : 267.
 MASSON, veldwachter, Komen : 650.
 MAST Charles, Gent : 222.
 MASUI Jean-Baptiste, Brussel 1798 — Brussel 1860, directeur ministerie van
 openbare werken, Brussel : 504-505, 508.
 MATAGNE, St-Joost-ten-Node : 715.
 MATHA Isabelle, ° ca. 1824, koolmijnster, Wihéries : 909.
 MATHÉ : 139.
 MATHIEU Adolphe, onderofficier, Antwerpen : 542-543.
 MATHIEU Gérard-Jean. ° Gent 1824, handelsbediende, St-Joost-ten-Node : 580,
 657, 707, 713, 715-718, 722, 730, 734, 736, 744, 751-752, 764, 770, 777,
 782, 785, 787-788, 808, 811-812, 814-815, 817, 821, 825, 829-830.
 MATHIEU Honoré, Parijs : 444-445.
 MATHIEU Victor, ° Doornik ca. 1823, notarisklerk, Doornik : 534-536, 540-545,
 547, 552, 559, 572-573 (deel I).
 MATHIEU : zie Hatieux.
 MAYER Max, ° Gallicië ca. 1826, student, Brussel : 412.
 MAYER-HARTOGS, fabrikant, Brussel : 847.
 MAYNZ C., advocaat, Brussel : 419, 428.
 MAZERAN VICTOR, ° Millau (Fr.) ca. 1822, handschoenmaker, Brussel : 929,
 931-932.

MAZZINI : 846, 1036n., 1037, 1041.
 MEERT Jean, ° Ukkel ca. 1810, timmerman, Brussel : 677, 713.
 MEERT Simon, ° Drogenbos ca. 1810, katoendrukker, Drogenbos : 85-86.
 MEEUS Ferdinand, beheerder van de Société générale : 1124.
 MELLINET Anne-François, Corbeil (Fr.) 1768 — St-Joost-ten-Node 1852, gene-
 raal : 18, 21, 25, 27-29, 39, 58, 83, 112, 117-119, 121, 124-127, 129-142,
 155-158, 162, 166, 169, 171-172, 175, 178-179, 189-191, 340, 343, 381-382,
 385, 397, 399, 412-413, 417, 419, 430, 440-441, 515, 526, 535, 540, 542,
 544-547, 552, 558-559, 583-584, 589, 601, 666, 670-671, 674, 718, 736,
 736, 745, 751, 780, 794, 870-871, 947.
 MELLINET Charles, ° ca. 1806 † St-Joost-ten-Node 1853, Frans kolonel : 671,
 674, 694.
 MELLINI, kardinaal : 1118.
 MELON Pierre-Ludolphe, ° Bordeaux, handelsreiziger : 426n.
 MELOTTE Pierre, ° ca. 1818, drukker-lithograaf, Brussel : 148, 149n.
 MENARD J., letterzetter : 299.
 MERCIER : 829.
 MERLABAK : 290.
 MERLET : 1035.
 MERLIEUX : 1035.
 MERTENS Elisabeth, ° ca. 1817, meid, St-Joost-ten-Node : 795.
 MERTENS Jean, ° Brussel ca. 1802, huisschilder, Brussel : 142, 146, 168, 173-175,
 289, 397, 402, 413, 415, 532, 584, 589, 616, 729.
 MERTENS Jean-Baptiste, bijgenaamd Lacroche, ° Overijse ca. 1819, grondwerker,
 Bosvoorde : 752, 780, 861, 863.
 MERTENS J.-F., herbergier, Brussel : 203n., 1194-1195.
 MERTENS Pierre-François, ° Lier ca. 1796, schoenmaker, Brussel : 267-268.
 MERTENS : 381.
 MERVILLE Charles, Brussel : 800-801.
 MESKENS Josse, Brussel ca. 1808 — Brussel 1862, slotenmaker, Brussel : 254,
 257-258, 260n., 266, 272, 275-277, 287, 289, 413, 419-420, 424, 429, 431,
 438, 494, 543, 559, 601, 609, 616, 669, 671, 673, 694, 713, 780, 799, 1050.
 MESMAEKER, drukker : 659, 780.
 METDEPENNINGEN Hippolyte-Désiré, Gent 1799 — Gent 1881, advocaat,
 Gent : 108, 250, 454.
 MÈTRE : 335-337, 344-346, 348.
 METTERNICH : 204.
 METTEWIE Jean-François, Brussel : 694, 780, 792, 829.
 METTEWIE Jean-François, ° ca. 1821, timmerman, St-Jans-Molenbeek : 694, 751,
 780, 792, 794, 816, 829.
 METZ Charles, advocaat en volksvertegenwoordiger : 207, 1153-1154.
 MEULDERS Bernard-Jean-Joseph, ex-officier, Antwerpen : 249-251, 259.
 MEULEMANS Frans, Temse : 237, 239-240, 246-247, 251, 291, 325, 417.
 MEULEMANS Michel, ° ca. 1806, meester-ijzergieter, Koekelberg : 308-310.
 MEULEMANS, Gent : 752-753, 755-757, 760.
 MEULENAERE Lieven, Gent : 522.
 MEURISSE : 780.
 MEYER, handschoenmaker, Brussel : 930.
 MEYER : 632.
 MEZZFANTI, kardinaal : 1118.
 MICHAELS Philippe-Joseph, ° Gent 1794, oud-officier, St-Joost-ten-Node : 117-
 118, 125, 130, 141, 145-152, 154-156, 158, 160n., 161-166, 168-175, 188-190,
 199-200, 202, 500, 520, 1104.
 MICHAUX Jean-Baptiste, Brussel : 821, 833.

MICHAUX Simon, bediende, Schaarbeek : 806.
 MICHEL Leopold, ° ca. 1800, herbergier, Brussel : 786-787.
 MICHIELS Henri, ° 1807, facteur, Brussel : 390.
 MICHIELS Jean-Baptiste, ° 1812, kuiper, Ukkel : 81-82.
 MICHIELS, verklikker, Brussel : 335-337, 341-342, 345, 348, 399.
 MICHIELS, hotelier, Brussel : 199, 1195.
 MICHOT Jean-Baptiste-Joseph, ° 1815, bronsbewerker, Brussel : 789-790, 792, 794, 796-798.
 MICKIEWICZ Adam, Zaosie (Polen) 1798 — Constantinopel 1855, Pools dichter : 87.
 DON MIGUEL, Portugal : 1118.
 MINIKUS André, ° Brussel 1801, kleermaker, Brussel : 252-260, 267, 277, 280, 289, 292, 294, 335, 341.
 MINNAERT Antoine, ° Brussel 1821, huisschilder, Brussel : 635, 642, 664.
 MINNE Charles, ° Oostende 1808, meubelmaker, Brussel : 225, 257-258, 260n., 277, 279, 289, 315n.
 MIRRI, Parijs : 54.
 MISLEI, Parijs : 54.
 MISSON Joachim-Henri-Joseph, ° Namen 1805, drukker, Namen : 257n.
 MITTERMAYER, hoogleraar, Heidelberg : 410.
 MODAVE : 829.
 MOENS Henri, ° ca. 1822, letterzetter, St-Joost-ten-Node : 301, 303-304, 784, 829.
 MOEREMANS J., geneesheer, Brussel : 194, 1178.
 MOERENHOUT Jean-Baptiste, ° ca. 1813, ploegbaas aardwerker, Brussel : 639-640.
 MOERMANS, letterkundige, Lier : 1172.
 MOKE Henri-Guillaume-Philippe, Le Havre 1803 — Gent 1862, hoogleraar, Gent : 570, 577, 698-699, 841-842, 1115.
 MOLFAIT : 752.
 MOLITOR Jean-Philippe, Luxemburg 1807 — Gent 1849, hoogleraar, Gent : 577.
 MOLS, Brussel : 124.
 MOMBOUTS Michel, ° Leuven ca. 1828, aardwerker, Watermaal : 984.
 MONDEUIL, Parijs : 519.
 MONJOT, drukker, Bergen : 929.
 MONNAYE Damas, ° ca. 1808, dienstbode, Brussel : 548-549.
 MONNAYER Jean-Baptiste, aandeelhouder der koolmijn te Bracquagnies : 113.
 MONTAGU, wapenmaker, Gent : 458.
 MONTECHI : 1037.
 MONTIGNY Joseph, ° ca. 1818, wapenmaker, Brussel : 668, 801.
 MONTJOIE, spinner, Gent : 230.
 MONTOISY Jean-Joseph, ° ca. 1823, kleermaker, Brussel : 694, 789, 792-793, 798, 821.
 MONVAL, schoenmaker, St-Gilles : 289.
 MORDAN Mathieu-Joseph, ° ca. 1824, zonder beroep, Luik : 677-678, 693, 721, 807.
 MOREAU Félicitée, ° ca. 1819, kleermaakster, Brussel : 263-264.
 MOREAU Théodore, ° ca. 1818, werkleider van graafwerken, Bosvoorde : 977, 882, 984.
 MOREL, katoenfabrikant, Gent : 836.
 MOREL, Antwerpen : 134.
 MOREL, assessor, Velaines : 46.
 MOREL-DANHEEL Pierre, Zandvoorde 1773-1855, volksvertegenwoordiger, Diksmuide : 354.
 MORIAS Emmanuel, ° Denderbelle ca. 1812, Brussel : 658, 668, 748.
 MORIS, laarzenmaker, Brussel : 690.

MORREL, koffiehandelaar, Doornik : 1043.
 MORREN A., Tienen : 688, 690.
 MORTIER Edouard-Adolphe-Casimir-Joseph, Cateau (Fr.) 1768 — Parijs 1835,
 Frans generaal, minister van oorlog : 122-123.
 MORTIER, tabakhandelaar, Brussel : 438n., 620.
 MOSSELMANS, boodschapper, Brussel : 477.
 MOTTET Hector, ° ca. 1811 † Verviers 1890, meester-verver, Verviers : 614,
 623, 628, 720-721, 761, 769, 771, 783, 785-786, 788-789, 803-806, 808,
 811-813, 825, 830, 833.
 MOULINAY : 450, 455, 460.
 MOURLON Charles, Montluçon (Fr.) 1810 — Brussel 1875, directeur van een
 houtzagerij, St-Jans-Molenbeek : 438n., 490-491, 579, 1035.
 MOUTEL, advocaat, Brussel : 418.
 MOUVET L.-J., schepen, Couvin : 603.
 MULDER Jean, ° Gorieke ca. 1804, meubelmaker, Brussel : 257-258, 260n., 279,
 289.
 MULLEMAN Auguste-Pierre, Kortrijk : 495.
 MULLER Clément-Barthélemy-Lambert-Joseph, Luik 1810 — Luik 1882, besten-
 dig gedeputeerde, Luik : 621n.
 MULLER Jean-Pierre, ° ca. 1804, herbergier, Brussel : 254, 888.
 MULLER, muzikant bij het eliterement, Brussel : 533.
 MULLER, meester-laarzenmaker, Brussel : 264.
 MUNGERSDORFF, Parijs : 440.
 MURAT Hubert, herbergier, Anderlecht : 640.
 MUTSAERTS Jan, ° Lier ca. 1800, katoendrukker, Ukkel : 84-86.
 MUYS Charles, Temse : 234, 239-240, 247.

 NAGELSTEEN, herbergier, Antwerpen : 237.
 NAMECHE, Namen : 509.
 NANQUET, Luik : 709.
 NAPOLEON I : 135n., 244, 314, 319, 1140, 1228.
 NAYONNÉ François, ° Milaan ca. 1806, hoedenmaker, Brussel : 212-213.
 NEERINX : 780.
 NEMOURS, hertog : 539, 1058.
 NENJSACKER Laurent, Oostende : 395-396.
 NEYS, meester-hoedenmaker, Brussel : 213.
 NICAISE Louis, ° ca. 1821, timmerman, Brussel : 460-461.
 NICEROY Jean-Baptiste, politieagent, Brussel : 77-78.
 NICOLAI : 1212.
 NICOLAI : 569.
 NIELLON Charles, Straatsburg 1795 — Laken 1871, generaal : 58, 60, 73, 83.
 NIKOLAAS I, tsaar : 1151, 1154, 1156, 1173, 1227-1228.
 NOBEL Jean : 829.
 NOËL Maximilien, ° Brussel ca. 1843, letterzetter, Brussel : 659.
 NOENINCKX Balthazar, ° ca. 1808, herbergier, Brussel : 253-254, 258-259.
 NOIRET, herbergier, Namen : 25.
 NOLLEN, Antwerpen : 135.
 NOLLET Floris, ° ca. 1796, apotheker, Aat : 49n.
 NONKEL Pierre-Joseph, ° ca. 1816, kleermaker, Parijs : 559.
 NOORD of Poort Leonard, houtzager, Brussel : 494.
 NORRIS, drukker, Londen : 1048.
 NOTELEER, meubelmaker, Brussel : 289.
 NOTHOMB Jean-Baptiste, Messancy 1805 — Berlijn 1881, minister : 60, 328,
 891n., 1011, 1061, 1083, 1207.

Nowé Guillaume, ° Ohain ca. 1803, lederhandelaar, Brussel : 821, 829.
 NOWICKI : 87.
 NYPELS Lambert-Pierre-Antoine-André-Servais, Maastricht 1783 — Brussel
 1851, generaal : 117, 129.
 Nys, Brussel : 719, 829.

OBERT, katoenfabrikant, Brussel : 83-85.
 O'CONNEL Daniel, Carhen House (Kerry) 1775 — Genua 1847, advocaat : 111,
 132.
 ODENDAM Bonaventure, ° Gent ca. 1822, kleermaker, Brussel : 516.
 OLENROTH : 416.
 OLLIVIER : 298.
 ONIMOES, laarzenmaker, Elsene : 690.
 ONNOOSEL Joseph, ° ca. 1811, timmerman, Brussel : 147n., 148-149.
 OPDEMESSINCK Jean-Baptiste, ° 1806, stukadoor, Brussel : 799-800.
 OP DEN HOUT : 829.
 ORANJE prins (Willem II) : 10-11, 48, 75, 98n., 178, 220, 227, 431, 433, 454,
 480, 613, 904, 911, 1227-1228.
 ORBAN, brouwer, Rocroy : 491.
 ORIGER François, landbouwer, Aubange : 492, 501.
 ORIOLI, kardinaal : 1118.
 OTTO C.-L.-G., onderzoeksrechter, Brussel : 272n., 288.
 OTTO Louis, mechaniker, Brussel : 290.
 OTTO, drukker, Brussel : 327, 381, 752, 780.
 OTTO-Frederik-Louis van Beieren (latere koning van Griekenland) : 539.
 OVERBAER : 719.
 OVERKAMP : 829.
 OVERKANT Bruno, Brussel : 412-413.
 OVERKANT Jacqueline, echtgenote Jan Pelling : 265, 383.
 OVERTUSE Henriette, ° ca. 1819, werkvrouw, Brussel : 798.
 OYER, majoor : 83.

PAGE, Bergen : 795-796.
 PALATE J., Luik 1795 — Elsene 1860, kapitein, Leuven : 762, 765-766, 768.
 PALMÉRO Pierre, ° Brussel ca. 1836, slotenmaker, Brussel : 867.
 PANNEELS, ploegbaas in een katoenfabriek : 51.
 PAQUAY Jean-Joseph, ° ca. 1802, bakker, Hodimont : 771, 804-805.
 PARASIS Eugène-Modeste, ° Gent ca. 1808, oud-onderofficier, fabrikant van
 lederen koffers, Brussel : 417.
 PARENT Napoleon, ° ca. 1812, kleermaker, Brussel : 61.
 PARENT Pierre-Jean-Joseph, Tongeren 1804 — Brussel 1881, handelaar en
 publicist : 24, 318, 722.
 PARENT-PIRAUX, herbergier, Jumet : 745.
 PARET, eigenaar van een kabinet van natuurwetenschappen, Oostende : 832.
 PARFAIT, burgemeester, Velaines : 46.
 PARIDANT François, ° ca. 1812, lettergieter, Brussel : 852.
 PARYS Napoleon, ° Houdeng-Goegnies ca. 1808, handelaar, Houdeng-Gougnies :
 676.
 PARMENTIER, herbergier, Brussel : 1049.
 PARTARIEN-LAFORTE, procureur, Parijs : 216.
 PARYS François ° ca. 1789, opzichter van graafwerken, Brussel : 976.
 PARYS Pierre-Armand, ° Brussel 1809, drukker-uitgever, Brussel : 116, 128,
 257, 360, 367, 369, 376, 382-384, 390, 722.
 PASQUIER Charles, apotheker, Fleurus : 764.

PASSENIERS Peter, ° Elsene ca. 1803, kuiper, Elsene : 81.
 PATRIS François, kleeerhandelaar, Fleurus : 764.
 PATRIS Joseph, kleeerhandelaar, Fleurus : 764.
 PATRIS Pierre-André, kleeerhandelaar, Fleurus : 764.
 PATRON, bevelhebber rijkswacht, Charleroi : 745.
 PATTYN Henri, Kortrijk : 495.
 PAUWELS Emmanuel, brouwer, Temse : 234-235, 237, 239-240, 246-248.
 PAUWELS Gertrude, † Gent 1839, Gent : 218.
 PAUWELS, meester-ijzergieter, Brussel : 1110-1111.
 PAUWELS : 829.
 PAYELLE, Parijs : 205, 207.
 PAYON, Virton : 485.
 PEESTEEN DE LAMPREEL C., bestendig afgevaardigde, Brugge : 567n., 656.
 PEELAERT Henri, landbouwer, Komen : 650.
 PEERCHIK, smid, Brussel : 1111.
 PEETERS François : 829.
 PEETERS Jacques, timmerman, Brussel : 780.
 PEETERS Jean-Baptiste, behanger, Brussel : 288.
 PEETERS, herbergier, Brussel : 345.
 PEETERS, kantinehouder in de gevangenis, Brussel : 151.
 PEETERS, ploegbaas aardwerkers : 984.
 PEETERSEN, pelswerker : 690.
 PELGRIN, herbergier, Ledeberg : 422.
 PELLAGOT E., ° Parijs 1813, Parijs : 519.
 PELLERING Auguste-Marie, ° Brussel 1844, slotenmaker, Brussel : 402n.
 PELLERING Barthélemy-Bertin-Juste, ° Brussel 1861, Brussel : 402n.
 PELLERING Jan, Brussel 1817 — Brussel 1877, schoenmaker, Brussel : 204, 220,
 227, 241, 264-265, 267, 277, 286, 289, 325, 327-329, 331-332, 334-342,
 344-345, 349-350, 360, 363, 369-371, 373, 375-376, 379-390, 396-399,
 401-402, 412-413, 421-424, 439, 441, 460-462, 480, 483, 509, 523, 526, 532,
 539-540, 545, 556, 589, 606, 613-614, 620, 676, 740, 743-744, 752, 770,
 780, 812, 816-817, 829, 968, 970, 1050, 1100, 1120-1121, 1130, 1166-1167,
 1177-1178, 1180-1181, 1202, 1209-1210, 1212, 1215-1216, 1218, 1224-1227.
 PELLERING Joseph-Gertrude, ° 1849, timmerman, Brussel : 402n.
 PELLERING Leon-Joseph, ° Brussel 1842, mekanieker, Brussel : 402n.
 PELLERING Michel, ° ca. 1823, koetswerkmaker, Brussel : 516, 526, 531n., 780,
 829, 967-968.
 PELLERING Pierre, Schaarbeek : 363, 780.
 PELLETIER, meester-hoedenmaker, Brussel : 213.
 PELSENER, St-Jans-Molenbeek : 462.
 PENNEQUIN Charles, ° ca. 1801, meester-lettergieter, Brussel : 848-852.
 PÉQUIGNOT Adolphe, ° Villers-le-Peuplier ca. 1825, letterzetter, Brussel : 299-300,
 302, 304-306.
 PERELS Jacques : 752.
 PÉRIER Casimir-Pierre, Grenoble 1777 — Parijs 1832, Frans minister : 55.
 PERIN Charles-Joseph-Julien, ° Hanzinelle ca. 1797, kleermaker, Brussel : 340,
 342, 344-346, 348, 359, 398, 401, 533, 535, 540, 544-549, 559, 589, 600-601,
 614, 789, 807, 956.
 PERRIER Etienne, winkelier, Fleurus : 644, 763-765.
 PERRIER Jean-Baptiste, ° Horrues 1807, oud-officier, onderwijzer, Schaarbeek
 later Charleroi : 179-180, 225, 255-258, 260, 267-270, 273-275, 288, 294,
 363, 367, 397, 600, 644, 1212-1213.
 PERRIN E.-L., ° Luxemburg 1806 : 96, 181.
 PÉRUSET, Bergen : 830.

PERYN Jean-Baptiste : 780.
 PESEUX, uitgever, Antwerpen : 250.
 PETERS Jean : 829.
 PETERS Pierre-Joseph, ° Brussel 1815, behanger : 255-258, 260n., 286, 289, 715.
 PETERS, mechaniker, Luik : 714.
 PETIET J., hoofdingenieur van de spoorweg Parijs-Rijsel : 505.
 PETIT Firmin, bestuurder van mijnen, Bergen : 879-881.
 PETIT Jean, kleermaker, Charleroi : 764, 780, 829.
 PETIT Jean-Hubert, Baisy-Thy ca. 1821, ijzersmelter, St-Jans-Molenbeek :
 971-972.
 PETIT Pierre-François, ° Cambron-St-Vincent ca. 1808, handelsagent, St-Gilles :
 399-400, 957-959.
 PETIT, herbergier, Luik : 721, 724, 739, 776.
 PETIT, veldwachter, Cuesmes : 1002.
 PETIT, geheim agent : 178.
 PETIT : 692, 829.
 PETITHAN François, Juzaine (Lux.) 1788 — Brussel 1857, generaal : 601.
 PHILIPPART Denis-Ghislain, ° 1788, kapitein van de rijkswacht, Namen : 491.
 PIC : 724.
 PICARD Edmond, Brussel 1830 — Dave?, Brussel : 412-413, 423-424, 429, 533,
 584, 595, 620, 651, 659, 669, 780, 829.
 PICQ : 647.
 PIER, onderofficier, Brussel : 290.
 PIERCOT Guillaume-Ferdinand-Joseph, Brussel 1797 — Luik 1877, burgemeester,
 Luik : 425, 524, 626.
 PIERCOT René, fabrikant, Laken : 997-999, 1000n.
 PIERMONT Corneille, verver : 780, 790n., 792, 821.
 PIERMONT Pierre, Brussel : 415.
 PIET Eugénie, ° ca. 1827, zonder beroep, Brussel : 552.
 PIETTE Albert, ° Brussel ca. 1787, kleermaker, Brussel : 193.
 PIGNÈRE, publicist, Parijs : 1031.
 PINGET Camille, Mariembourg : 457, 467, 491n.
 PINGET J.-François-J., gemeenteontvanger, Mariembourg : 467.
 PINGET Narcisse-F., gemeentesecretaris, Mariembourg : 457, 467, 491n.
 PINGET Parfait, meester-timmerman, Mariembourg : 456-457, 467, 491n.
 PINGET Prudent, handelaar, Mariembourg : 467, 491n.
 PIQUET, directeur van een koolmijn : 906, 910.
 PIRENET, handschoenmaker, Parijs : 931.
 PIRON Henri-Joseph, ° Deurne (Antwerpen) ca. 1782, notaris, St-Niklaas : 45-46.
 PIRSON, volksvertegenwoordiger : 1200, 1202, 1207.
 PIRSOU, Brussel : 742.
 PISCART, kandidaat-notaris, Charleroi : 764.
 PITETTE, prefect, Rijsel : 604.
 PIUS IX : 1012n.
 PLAISANT I., administrateur van openbare veiligheid, Brussel : 9.
 PLANQUE Antoine, ° ca. 1829, kleermaker, Doornik : 1012, 1014.
 PLANQUE Auguste, ° ca. 1815, dagloner, Ieper : 657.
 PLASSE Jean-Marie, ° ca. 1818, politieagent, Brussel : 514-515.
 PLATON, herbergier, St-Jans-Molenbeek : 313-314.
 PLETINCKX Michel, ° ca. 1804, ploegbaas aardwerker, Genval : 859, 862-863.
 PLOUVIER Victoire, ° Halle ca. 1797, zonder beroep, Brussel : 690, 780, 817.
 PLUMAT Polycarpe : 975.
 PLUMAT, ingenieur in de mijn Levant-du-Flénu : 985-986, 1002.
 POEL Joseph, Brussel : 466.

POIRÉ, Brussel : 161.
 POIVRE, rijkswachter, Quiévrain : 293.
 POLACK, deurwaarder, Brussel : 1194.
 POLAIN Mathieu-Lambert, Luik 1808 — Luik 1872, archivaris, inspecteur-administrateur van de universiteit, Luik : 143.
 POLENVAL Louis, ° Trelon (Fr.) ca. 1824, kleermaker, Brussel : 266.
 POLET T., rechter, Namen : 509.
 POLLENUS, volksvertegenwoordiger : 1208.
 POLLINET Martinus, ° ca. 1805, schrijnwerker, Ukkel : 85.
 POMERËUL, bediende, 780.
 PONSIN J., herbergier, Antwerpen : 700, 808.
 PONSIN Lucien, ° ca. 1818, Brussel : 783, 785, 829.
 POODS Philippe, herbergier, Temse : 240, 246, 248.
 POORT : zie Noord.
 POOT Michel, ° Brussel ca. 1814, letterzetter, Brussel : 299-300, 303-306.
 POPULIER Maria, Brussel : 191-192.
 POPULIER : 1064.
 POTEMKIN, Jassy : 1163.
 POTVIN Charles, Bergen 1818 — Brussel 1902, publicist : 854, 864, 1040.
 POUMAY Jacques, beenhouwer, Hodimont : 614, 810.
 PRAT, Parijs : 957.
 PRAXEL Jozef, ° Clairfontaine (Fr.) ca. 1799, wever, Brussel : 882-883.
 PRAXEL Thomas-Napoleon, ° Overhelisem ca. 1807, wever, Etterbeek : 882-883.
 PRÉVOST, marmmerwerker, Brussel : 1029.
 PRIEZ, ex-officier, Brussel : 337.
 PRINCE, Bergen : 795-796.
 PROST, hulponderwijzer, Mechelen : 115.
 PROUDHON Pierre-Joseph, Besançon 1809 — Parijs 1865 : 296, 698, 740, 744.
 PRUYS : 179.
 PULASKI Casimir-Alexandre, ° ca. 1801, publicist : 87, 91.
 PURAYE Alexis-Hubert, boekbinder, Brussel : 412, 429, 663, 665, 694.
 PURAYE Jean-Louis-Hubert, ° Brussel ca. 1816, letterzetter, St-Gilles : 146, 227, 242, 289, 649, 658, 690, 694, 752, 780, 829, 1223-1225.
 PUT Henri, ° ca. 1784, timmerman, Brussel : 265, 289.
 PUTTE, schrijnwerker, Brussel : 1181.
 PYAT Félix, Viergon (Fr.) 1810 — Saint-Gratien (Fr.) 1889 : 701, 778, 808, 812, 815, 821, 834, 857-859, 870, 1036n.
 PYCKE Leonard, Meulebeke 1781 — Kortrijk 1842, advocaat, Kortrijk : 232, 241.

QUANONNE, kleermaker, Brussel : 740, 743n.
 QUENON Pierre, ° ca. 1796, politiecommissaris, Brussel : 78, 348, 656.
 QUESEDA, Spaans generaal : 1058.
 QUINETTE, ° Amiens 1802, Frans gevlmachtigd minister, Brussel : 846, 1022.
 QUOILIN André-Joseph, ° Brussel ca. 1829, laarzenmaker, St-Jans-Molenbeek : 514-515, 966-968, 970.

RAABÉ I., Brussel : 268-269, 283n., 285.
 RADEMAEKER, politieagent, Brussel : 360n.
 RAEMAEEKERS Pierre, Gent : 341.
 RAEMAEEKERS, herbergier, Brussel : 84.
 RAES Jean-Baptiste, ° Hoeilaart ca. 1828, grondwerker, Hoeilaart : 861.
 RAES, uitgever en drukker, Brussel : 645, 752.
 RAGINEL : 1035.

RAIKEM Jean-Joseph, Luik 1787 — Luik 1875, minister, Luik : 63, 961, 1047.
 RAIMBEAUX, directeur koolmijn : 906, 910-913, 916, 921.
 RASPAIL François-Vincent, Carpentras (Fr.) 1794 — Arceuil-Cachan (Fr.) 1878.
 scheikundige : 109, 119, 698.
 RAUT : schuilnaam voor Magyarody.
 RAUTER Auguste, ° ca. 1803, politiecommissaris, Brussel : 199-200, 202, 207, 213-214, 308.
 RAUTZ Louis-Joseph, ° ca. 1816, meester-meubelmaker, Brussel : 770.
 RAYMAECKER, katoendrukker, Brussel : 203.
 REDELBORG, horlogemaker, Brussel : 715.
 REDELBORGH Charles, publicist, Brussel : 825.
 REDING Chrétien, ° Schönberg (Malmedy) ca. 1800, meester-kleermaker, Brussel : 951-952.
 RENARDI Jean-Joseph, ° Luik ca. 1812, letterzetter, Brussel : 300, 303-304, 306.
 RENAUDEYN, architect, Gent : 452, 454-455, 459, 483, 522-523, 664, 755, 780.
 RENAUX François-Joseph, schoenmaker, Brussel : 146.
 RELIK J., timmerman, Brussel : 146.
 RENTIERS Joseph, ° Brussel ca. 1797, herbergier, Brussel : 145, 179, 1077.
 REQUIN, leerling aan de polytechnische school, Parijs : 607.
 REUTERS Henri-Jean, ° Heusden ca. 1808, hoedenmaker, Brussel : 946-947.
 REYGNARD : 692.
 REYLAERT, papierhandelaar, Brussel : 103.
 REYNAERT Louis : 649.
 REYS Louis, timmerman, Brussel : 629.
 REYSS, schuilnaam voor Jan Pellerin.
 RICASSEY : 473.
 RICHARD, geheim agent : 231-233.
 RICHEZ Constant bijgenaamd Farenne, ° Wihéries ca. 1817, mijnwerker, Wihéries : 908-910.
 RICHEZ Jean-Baptiste bijgenaamd l'Empereur, ° Wihéries ca. 1800, mijnwerker, Wihéries : 908, 910.
 RIEDEL Pierre, laarzenmaker, Brussel : 690.
 RIEDEL, behanger, Brussel : 413.
 RIGAUX Louis-Joseph, ° ca. 1818, politieagent, Brussel : 514, 967.
 RIGAUX, Roux : 789.
 RIGOT Auguste, Herve : 743, 759, 810.
 RIGOT Louis, ° Luik ca. 1822, bediende, Atrecht : 417, 680-681, 693, 708, 743, 746-750, 759, 767-769, 772-773, 775-777, 780, 783, 786, 796, 801-803, 807, 809-810, 812-813, 815, 817, 820, 825n., 826-827, 830.
 RISPAIL Joseph, ° ca. 1794, handelsreiziger : 400.
 ROBERFROID Ch., St-Joost-ten-Node : 758, 807.
 ROBERFROID, bediende van het gemeentelijk octrooi, Brussel : 824, 829.
 ROBERFROID, Antwerpen : 700.
 ROBERT Antoine, ° ca. 1827, schoenmaker, Parijs : 276.
 ROBERT, drukker, Brussel : 1040.
 ROBESPIERRE : 141, 404, 694, 743, 745, 809, 811-812.
 RODBERG Charles-Victor, drukker, Luik : 771, 776, 779.
 RODENBACH Alexandre, Roeselare 1786 — Rumbekke 1869, volksvertegenwoordiger, Roeselare : 69-71, 101, 111, 354-355, 1055.
 RODENBACH Constantin-François, Roeselare 1791 — Athene 1846, diplomaat : 69-71, 101, 111.
 RODENBACH Pierre-Jacques, Roeselare 1794 — St-Joost-ten-Node 1848, kolonel : 16, 69-71, 101, 111.
 RODIL, Spaans generaal : 1080.

ROELANT, handelsagent, Gent : 522.
 ROGER, handelaar in regenschermen, Brussel : 397.
 ROGGEMAN Joseph, ° Brussel ca. 1795, schoenmaker, Brussel : 289.
 ROGI, blinde, Brussel : 416.
 ROGIER Charles-Lateur, St-Quentin 1800 — Brussel 1885, minister : 22, 75, 419-421, 425, 427, 430, 435-438, 441, 443, 445, 448, 450-453, 456-460, 464-468, 471, 476, 479, 483, 488-489, 491-492, 496, 500, 505, 509-511, 516, 522-523, 525, 527-528, 530, 533, 539, 563, 565, 567, 570-571, 574-575, 577-578, 581-582, 585-590, 592-593, 595-596, 598-600, 602, 604-606, 608-612, 622-623, 625-626, 630, 647, 650, 653, 655-657, 660, 667, 674, 694, 698-700, 758-760, 763, 765, 789, 830, 834-838, 840, 844-846, 986, 990.
 ROGIER Firmin-François-Marie, ° Kamerijk 1875, hoogleraar en diplomaat : 1005, 1020-1023, 1032.
 ROLAND, pasteibakker, Luik : 693, 745-746, 771, 811, 828-829.
 ROLAND, Brussel : 314.
 ROLIN Hippolyte, Kortrijk 1804 — Gent 1888, advocaat, Gent : 643.
 ROLSE, publicist : 475.
 ROOSE, visser, Oostende : 1078.
 ROOST, onderofficier, Gent : 692.
 ROOTMEYER, kleermaker, Brussel : 690, 780.
 ROSSEEL François : 572.
 ROSSEL Benoit, Brussel : 821.
 ROSSIGNOL, controleur, Velaines : 46.
 ROTHAE : 829.
 THERMEL Augustin, Luxemburg 1799 — Aarlen 1868, officier : 501-502, 507-508.
 ROTHSCHILD Nathan, † 1836 : 1058.
 ROTTENBOURG Henri bijgenaamd Den Boer, St-Jans-Molenbeek : 494.
 ROTTERMUND Modeste graaf, Tienen : 357-358.
 ROUPPE Nicolas-Jean, Rotterdam 1769 — Brussel 1838, burgemeester, Brussel : 9, 50, 57, 76, 88, 98, 103-104, 126, 128-129, 142-143, 145-147, 150-151, 153, 157, 162, 163n., 164, 166, 170, 188-189, 191, 198-200, 201n., 1065, 1077, 1138.
 ROUSSEL Adolphe-Armand, Antwerpen 1809 — Brussel 1875, advocaat en hoogleraar, Brussel : 48, 91, 95, 98, 139, 142, 157, 1104, 1177.
 ROUSSEL Mathieu-Pierre, ° ca. 1823, schrijnwerker, Brussel : 790n., 792, 794-795.
 ROUVROY, winkelier : 770.
 ROZEZ Jean. ° Ossum (Fr.) ca. 1803, uitgever, Brussel : 847.
 RUBIN : 829.
 RUELENS Edmond-Louis, ° ca. 1820, directeur van een fabriek, St-Jans-Molenbeek : 997, 999.
 RUSSELL Lord : 1173.
 SABINE, letterzetter, St-Joost-ten-Node : 662.
 SABIOT, handelsbediende, Brussel : 290.
 SAC, oud-officier, Parijs : 612, 648.
 SACRÉ Gustave, ° ca. 1808, horlogemaker, Brussel : 197n., 1100, 1116, 1119.
 SACRÉ Joseph-Emile, ° 1795, bevelhebber rijkswacht West-Vlaanderen, Brugge : 448, 451, 567, 575, 586, 588, 592, 604-605.
 SACRÉ Josse, ° ca. 1811, meester-drukker, Brussel : 958.
 SACRÉ Mathieu, ° Brussel ca. 1817, hoedenmaker, Brussel : 941, 945-947.
 SACRÉ, Brussel : 760, 808.
 SAERMANS Auguste : 780.
 SAGEMANS, Brussel : 191.

SAINCTELETTE, directeur van een koolmijn : 906, 910, 923, 986.
 SAINT-JUST : 1061.
 SAINT-MARTIN Auguste, schoenmaker, Brussel : 436.
 SAL Thomas, ° ca. 1807, timmerman, Brussel : 148.
 SALEMBIER Charles, Kortrijk : 495.
 SALES Joseph-Henri, ° ca. 1820, stoelenmatter, Brussel : 969.
 SALLÉ François, Brussel : 858.
 SAMARITANI Jean, Brussel : 344.
 SAMELS, geneesheer : 518-519.
 SAMPAYO A., secretaris van de Franse ambassade, Brussel : 853.
 SAMUEL Henri, Luik 1810 — Brussel 1873, redacteur, Brussel : 854-855, 956,
 1021, 1032, 1036n., 1050.
 SANCKE J.-L., advocaat, Brussel : 1040.
 SARUT : 140.
 SAS Martin, ° Brussel ca. 1820, laarzenmaker, Brussel : 424, 433, 556-557, 565,
 670.
 SAS, Kortrijk : 233.
 SATORINS, kleermaker : 690.
 SAUBINE Georges, wijntrekker, Brussel : 1050.
 SAUTEN : 829.
 SAVART Victor-Charles-Marie-Jules-César, Doornik 1803 — Brussel 1862,
 advocaat, Doornik : 49.
 SAVREUX, eigenaar, Schaarbeek : 398.
 SAWASKIWITZ Leopold : 416.
 SCHALLER, laarzenmaker, Brussel : 690.
 SCHAUMAN, herbergier, Brussel : 266, 272, 275-276.
 SCHAVYE Pierre-Cornelle, Brussel 1796 — Brussel 1872, oud-majoor, boekbinder,
 Brussel : 24, 61-62, 76, 83, 98-99, 155-156, 161, 166, 171, 177, 179-180,
 1211.
 SCHEIFFERS Laurent, ° Lichtenau (Westfalen) ca. 1797, gepensioneerde, Brussel :
 289.
 SCHELJENS, officier van de burgerwacht, Brussel : 531.
 SCHEPMANS-DUBOIS, ondernemer, Gent : 665.
 SCHEPPERNANS, Brussel : 125.
 SCHILDKNECHT, lithograaf, Brussel : 402.
 SCHMIDZ : 829.
 SCHMITZ François-Joseph, timmerman, Brussel : 338n.
 SCHMITZ Joseph, bakker : 676.
 SCHMULLING, kanunnik, Keulen : 1095.
 SCHNÉE Jean-Auguste, ° Schwelm (Rusl.) ca. 1824, bediende, Brussel :
 419, 447, 515, 571.
 SCHNYDER, kleermaker, Brussel : 690.
 SCHOBODA Jean-François, ° ca. 1800, schoenmaker, Brussel : 644, 780.
 SCHOF Henri, ° Vilvoorde ca. 1815, kachelmaker, Brussel : 311-312.
 SCHOLLAERT Désiré, St-Joost-ten-Node : 711, 722, 771, 815, 829.
 SCHOONENBERG, Brussel : 1110.
 SCHOONHOOGHE Charles, ° ca. 1823, schoenmaker, Parijs : 559.
 SCHOTT Jacques, ° Mayence ca. 1809, Brussel : 770, 829.
 SCHUERMANS Théophile, juwelier, Brussel : 780.
 SCHUTZ Jean-Joseph, hoedenmaker, Brussel : 146.
 SCHUTZ : 1020, 1037-1038.
 SEGERS Jean, tuinier, Temse : 240.
 SEGHERS Charles, Gent : 222, 236, 250, 307.
 SEGHERS, drukker, Brussel : 932n.

SEGRIS : 415.
 SENAULT Louis-Alexandre-Joseph, officier, Brussel : 367, 375, 396-397, 423, 534, 595, 643, 742, 781.
 SERGOIGNE Jacques, letterzetter, Brussel : 781, 829.
 SERKEYN Egide, herbergier, Koekelberg : 309.
 SERON Pierre-Guillaume, ° Philippeville 1772-1840, volksvertegenwoordiger, Philippeville : 110, 194.
 SÉRURIER Georges, Frans ambassadesecretaris, Brussel : 478, 490, 578-579, 1031.
 SERVAIS, geneesheer, Brussel : 1057.
 SIGERS, controleur der belastingen, Waasten : 481.
 SIMOENS : 829.
 SIMON Mathieu, ° ca. 1821, soldaat, Moeskroen : 609.
 SIMONIS, Verviers : 434.
 SIRONVAL Simon, ° Ensival, kleermaker, Brussel : 508, 781, 829.
 SIVRAC : 122-123.
 SLANNISWISKY, Brussel : 633.
 SMEETS Adolphe, hulpcommissaris, Brussel : 641.
 SMET Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1811, drukker van behangpapier, Elsene : 1004.
 SMET Marie-Anne, ° ca. 1802, herbergierster, Brussel : 254.
 SMETS, marmmerwerker, Brussel : 1027.
 SMID, New-York : 1127.
 SMIDH : 829.
 SMITS Jean-Baptiste, Antwerpen 1792 — Aarlen 1857, provinciegouverneur, Aarlen : 436, 443, 468, 483-485, 488, 516, 524, 533, 567, 574, 587, 589, 593, 596, 598, 602, 611, 857.
 SMITS, controleur van belastingen, Kortrijk : 471, 481, 486, 494, 574.
 SMITS, Brussel : 273-274, 287.
 SNEL, kapitein, Aat : 1211.
 SNELLAERT Jean, Kortrijk : 495.
 SNELLAERT Louis, Kortrijk : 495.
 SNELLINCKX, herbergier, Brussel : 848.
 SNEYDERS : 664.
 SNEYERS, Parijs : 742.
 SNOECK Henri, ° ca. 1812, aardwerker, St-Jans-Molenbeek : 636.
 SNOECK, drukker, Brussel : 214, 261.
 SOELCHER : 1033.
 SOLBACH Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1810, meubelmaker, Brussel : 586.
 SOLLIEZ kapitein, Brussel : 617-620, 624-625, 631-632, 644, 646, 650.
 SONNEVILLE L., Vic. Gen. : 1091.
 SOUPART Floribert-Joseph-Dominique, ° Feluy 1810 — Gent 1901, hoogleraar, Gent : 698.
 SOUPART, politiecommissaris, Brussel : 477, 480, 490, 499.
 SPELTIEUX, Gent : 433.
 SPIGIEGLER : 829.
 SPILTHOORN Charles-Louis, Kruishoutem 1804 — Brussel 1872, advocaat, Gent : 27, 100, 121, 142, 194, 214n., 220-221, 223-225, 228, 236, 244-245, 248, 250, 307, 370, 374, 377-380, 385-389, 398, 412-413, 419-424, 430-432, 435, 438-441, 443-445, 448-450, 476-477, 486, 489, 496, 519, 521, 538-545, 549-555, 559, 579-580, 595, 609, 620, 673, 757, 781, 903.
 SPIRKENS, schrijnwerker, Gent : 668.
 SPITAEELS René, publicist, Brussel : 112, 128.
 SPITAEELS, burgemeester, Velaines : 49.
 SPITAEELS, politiecommissaris, Geraardsbergen : 35, 49.

SPITZ Antoine, † Brussel 1840, hulppolitiecommissaris, Brussel : 106, 263-264, 272, 279-280, 284, 287.
 SPRUYT, herbergier, Brussel : 1050.
 STAADT Adolphe, ° ca. 1811, meester-slotenmaker, Brussel : 866-868.
 STACKET, politieofficier, Brussel : 284.
 STAEDLER : 111.
 STAHL P.-J. : pseudoniem voor Hetzel J.
 STALENS Victor, Kortrijk : 495.
 STALENS-VERMEULEN : 377-378, 380-382, 387, 391, 394.
 STALLE Gustaaf-Adolphe, ° ca. 1805, Brussel : 931.
 ST-AMOUR, Oostende : 833.
 STANNISWISKY : zie Slanniswisky.
 STAPLETON G., drukker, Londen : 1047.
 STAS Dieudonné-François-Marie, Luik 1791 — Brussel 1868, uitgever : 299-300, 303.
 STAS J.-S. : 520.
 STECHER Jean-Auguste, Gent 1820 — Luik 1909, docent, Gent : 665, 667, 698, 699, 841-844.
 STECKENS Jean, slotenmaker, Brussel : 290.
 ST-EDME : 140.
 STEENJENS, huisschilder, Brussel : 690.
 STEENS Dominique, ° ca. 1807, stoelenmatter, Brussel : 969.
 STEENS Martin, stoelenmatter, Brussel : 401.
 STEINFELD, pseudoniem voor P. Darasz.
 STEMBERT bijgenaamd Legrand, oud-militair, Verviers : 772.
 STEPÉ, herbergier, Kortrijk : 232.
 STERCKX Englebert, Ophem 1792 — Mechelen 1867, aartsbisschop : 358, 399, 1090, 1185-1186.
 STERCKX, ° ca. 1826, Gent : 234.
 STEVENOTTE, Forges-des-Epioux (Chiny) 1784 — Aarlen 1831, majoor, Brussel : 24, 43.
 STEVENS E., secretaris-generaal ministerie binnenlandse zaken : 655, 660.
 STEVENS Frans, ° Elsene ca. 1800, kuiper, Elsene : 78-80, 82.
 STEVENS I., meester-hoedenmaker, Brussel : 213.
 STEVENS : 296, 1104.
 STEVENS : 632.
 STEYNGENS Henri, ° Urdingen (Pr.), huisschilder, Brussel : 847.
 STIERLIN A., Munchen : 811, 823.
 STIEVENART François, ° ca. 1809, ploegbaas mijnwerker, Frameries : 1038-1039.
 STINOO Jean-Baptiste, ° St-Agatha-Rode ca. 1820, aardwerker, Brussel : 978-979, 981.
 STORME-DUBONEYS Wed. : 381.
 STORY, katoenfabrikant, Gent : 219, 230.
 STRACKER : 124.
 STROOBANT François-Joseph, loodgieter, Brussel : 146, 157, 667.
 STROOBANTS Philippe, Schaarbeek : 447, 455.
 STROT, kleermaker, Brussel : 690.
 STRUBE Karel-F., ° Brunswyck ca. 1813, mandenmaker, Brussel : 848n.
 STUCKENS Auguste, politiecommissaris, Brussel : 62, 88, 94, 121n., 191, 195, 271, 284, 365, 478, 565, 679-680, 769.
 STUCKENS Pierre, ° Brussel ca. 1822, lettergieter, Brussel : 848-851, 853.
 SUE Eugène, Parijs 1804 — Annecy 1857, letterkundige : 1031.
 SURGET Eugène, huisschilder : 781.
 SURJET Armand, loodgieter, Brussel : 781.

SURLLET DE CHOKIER, Erasme, Luik 1769 — Gingelom 1839, regent : 29-30,
 33, 40, 133, 1222-1224.
 SURMONT, advocaat : 137-138, 142, 155.
 SWÉRON : 751, 816, 829.
 SWEVERS Jean-Baptiste, St-Jans-Molenbeek : 885-886.
 SWIELENS Philippe, ° Hoeleden (Ndl.) ca. 1804, mekanieker, Brussel : 289.

 TABERIAUX Antoine, ° ca. 1836, marmerwerker, Brussel : 1028, 1030.
 TAINTENIER Jean-Baptiste, ° ca. 1804, advocaat, Aat : 49n.
 TAKELS Julie, ° ca. 1806, herbergierster, Gent : 540.
 TALLEYRAND : 1115.
 TALLOIS, Brussel : 858.
 TAMBUYSER, Brussel : 798.
 TANSSENNE Jean-Philippe, Jumet : 764.
 TARRIDE, boekhandelaar, Brussel : 447, 493.
 TAVERNIERS Adrien, ° ca. 1809, schoenmaker, Brussel : 516, 584, 616, 642, 649,
 666, 669, 694, 743, 752, 769, 771, 789-790, 792-793, 797-798, 800-801, 821.
 TAYMANS Pierre, ° Brussel ca. 1893, herbergier, Brussel : 153, 156, 161n.
 TECHOW : 1037.
 TEDESCO Victor-André, Luxemburg 1822 — Aarlen 1897, advocaat, Luik : 415,
 429, 446-447, 540, 555-559, 589, 607, 619, 626-627, 644, 677-678, 708,
 711-712, 718, 736-737, 745n., 765, 767, 779, 807, 810, 813, 815, 1032.
 TEICHMAN Théodore, Venlo 1788 — Antwerpen 1867, provinciegouverneur,
 Antwerpen : 489, 496.
 TEISSERE, uitvinder : 1196.
 TELLIN, vrederechter : 183.
 TEMPLIER P.-E., timmerman, Brussel : 146.
 TESCH Jean-Baptiste-Victor, Messancy 1812-1892, advocaat, minister van justitie :
 469-470, 484, 575, 588, 848, 853, 1033, 1034n., 1036.
 TESTE Charles-Antoine, 1782-1848 : 175-176, 296, 1097n.
 THAON Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1815, behanger, Brussel : 154, 161-163.
 THIBAUT, hulppolitiecommissaris, St-Jans-Molenbeek : 313-314.
 THIBAUT, ex-luitenant, Parijs : 612, 648.
 THIBERGIEN, wijnhandelaar, Brussel : 62, 653.
 THIBERGIEN, dienstbode, Oostende : 833.
 THIEBAULT-BRASSINE Caroline, weduwe, ° ca. 1802, Etterbeek : 796-798, 806.
 THIEFFRY, opzichter van graafwerken : 636.
 THIENPONT, soldaat, Gent : 581.
 THIERS Louis-Adolphe, Marseille 1797 — Saint-Germain-en-Laye 1877 : 120,
 1035, 1061, 1080.
 THIRION Charles-Alexandre-Joseph, ° ca. 1801, advocaat, Namen : 29, 45.
 THOMAS Alexandre, publicist : 1034.
 THOMAS : 488.
 THOMIS Paul, ° Keulen ca. 1818, bediende, Brussel : 425, 781.
 THOMSON, kolonel, Londen : 436.
 THOMSON, drukker, Londen : 1047.
 THORATIER Joachim-Napoleon, ° ca. 1811, meester-hoedenmaker, Brussel : 212-
 213.
 THORÉ Etienne-Joseph-Théophile, La Flèche (Fr.) 1807 — Parijs 1869, publicist :
 296, 1021.
 THORN Jean-Baptiste, Remich 1783 — Bergen 1841, provinciegouverneur,
 Bergen : 905-907, 911-915, 919-923, 925-926.
 THOUVEYE Jean-Baptiste, bewaker van de mijn Belle-et-Bonne, Quaregnon : 880.
 THUNS Pierre-Joseph, ° ca. 1803, timmerman en herbergier, Brussel : 220, 225,

- 264, 266, 268, 271, 276, 280, 282, 285-286, 290, 1100-1103, 1119-1121, 1133, 1135, 1147-1148, 1163, 1166-1168, 1174, 1177-1178, 1181, 1184-1185, 1199-1200, 1205, 1211, 1222.
- TIBAUT, Parijs : 612.
- THYSBAERT Jean-Baptiste, politieagent, Brussel : 77-78.
- TIBERGHIE G. : 781.
- TIBERGHIE Victor-Jacques-Alexis, ° Vilvoorde 1813, uitgever, St-Joost-ten-Node : 415, 523, 546, 781.
- TIELEMANS Jean-François, Brussel 1799 — Brussel 1888, advocaat, Brussel : 10, 12, 14, 16, 18, 21, 23-24, 27, 64, 71, 90-91, 95, 97-98, 100, 105n., 110-111, 114, 140, 196, 210, 237.
- TIERSEN Jean-Baptiste, ° ca. 1814, rijkswachter, Jezus-Eik : 860.
- TILLEN Jean-Baptiste, Brussel : 290.
- TILMAN, corrector, Brussel : 722.
- TIMARY : 1037, 1038n.
- TIMMERMANS François, ° ca. 1835, slotenmaker, Brussel : 690, 781, 867-868.
- T'KINT Pierre, politieagent, Brussel : 77-78, 161.
- T' KINT-KOCK, St-Joost-ten-Node : 313.
- TOILLIER, onder-ingenieur der mijnen : 910.
- TOLLENS Hendrik : 1107, 1130n., 1222n.
- TOMBEUR Jeannette, echtgenote Biot, Brussel : 798.
- TOMBEUR, Luik : 295.
- TOPIN Charles-Sylvestre, ° Parijs ca. 1808, St-Joost-ten-Node : 418.
- TORDEUR Joseph : 790, 821.
- TOURTIAUX, Marienbourg : 457.
- TOUSSAINT H.-F., pleitbezorger, Luik : 807.
- TOUSSAINT, Gent : 1115.
- TRANSELT Théodore, ° Brunswijk ca. 1810, bankwerker, St-Jans-Molenbeek : 418, 998-1001.
- TRÉBAT : 296.
- TREIGNIERE Willebord, ° ca. 1821, koperslager, Parijs : 559.
- TREPLIER Leon, ° Frankrijk ca. 1813, ingenieur : 511, 524, 578-579.
- TREULLENS : 781.
- TRIBELLE Félix, bliklager, Brussel : 227, 664, 751-752, 829.
- TRIEST : 829.
- TRIPONETTY Jean-Baptiste, ° Brugge ca. 1788, publicist, St-Jans-Molenbeek : 203n.
- TRISSIN Mme Auguste, Brussel : 777.
- TRUFFAUD Pierre-Charles, ° Nancy 1818, publicist, Brussel : 400.
- TRUMPER Nicolas-Joseph, Brussel 1799 — Elsene 1865, militair bevelhebber Oost-Vlaanderen, Gent : 563.
- TRUYTS, letterzetter, Brussel : 417.
- TURBACH, ° ca. 1793, hotelier, Verviers : 614, 628, 720, 803.
- TYTGAT Joseph, ° ca. 1798, schoenmaker, Parijs : 512, 536-537, 543, 669-670, 707-708, 747, 759, 767, 769, 772-773, 775, 813, 825n.
- UGOLINE, kardinaal : 1118.
- URBAIN Charles, Quévrain 1812 — Bergen 1884, bevelhebber rijkswacht arrondissement Kortrijk : 452, 464, 525, 561, 584, 601.
- URBAIN Norbert, ° ca. 1822, ploegbaas mijnwerker, Quaregnon : 973.
- URBAIN, directeur van een koolmijn : 906, 910.
- UYTENBOSCH weduwe, Brussel : 858.
- UYTEBROECK, oud-politieagent, Brussel : 777.

UYTTERHOEVEN André, Brussel 1799 — Elsene 1868, geneesheer en hoogleraar, Brussel : 192n.

VACHER Joseph, Brussel : 290.

VALÉE of VARLEZ, geneesheer, Aat : 400.

VALENBERGHS Michel, ° Mechelen 1804, aardwerker, Brussel : 633, 637-638.

VALLÉE Armand, ° ca. 1809, herbergier, Wihéries : 908-909.

VALLÉE Joseph, ° ca. 1810, lettergieter, Brussel : 849-850, 851n.

VALTUS : 829.

VANACKER : 124, 214.

VAN ARSCHOT Édouard, boekbinder, Brussel : 289.

VANBEEK Pierre-Jean, ° ca. 1797, aardwerker, St-Jans-Molenbeek : 635, 637-638.

VAN BELLE, Zeveren : 379, 386, 781.

VAN BENEDEN Guillaume, ° ca. 1798, aannemer van graafwerken, St-Joost-ten-Node : 975-976.

VANBENEDEN, politiecommissaris, Brussel : 199.

VAN BENEDEN, koetswerkmaker, Brussel : 592.

VAN BERKELAER Jean-Baptiste-Luc, ° ca. 1797, apotheker, Brussel : 200, 288, 306, 397, 595, 781.

VANBERSEL Pierre-Jean-François, ° ca. 1810, hoofdpolitiecommissaris, Brussel : 12, 154, 163, 166n., 203, 211, 252, 254-256, 258-259, 271, 276, 297, 315n., 327-328, 334-335, 338n., 339n., 342-344, 348, 350, 364, 366, 402, 437n., 465, 477-479, 531, 556, 565, 600, 631, 669, 828, 830-831, 868-869, 1039.

VAN BEVERVOORDE Adriaan-Jan-Eliza, Groningen 1820 — 's Hertogenbos 1851, publicist, Amsterdam : 414, 781.

VAN BOMMEL Corneille-Richard-Antoine, Leiden 1790 — Luik 1852, bisschop, Luik : 1153.

VAN BOSSUYT Adrien, landbouwer, Pepingen : 1001.

VAN BOUCKEL, privéonderwijzer, Gent : 665.

VANBREUSE, mijnwerker, Quaregnon : 918.

VANBUCKE : 360.

VAN CAMP Laurent, ° ca. 1805 : 668.

VAN CAMPENHOUT Hendrik, ° Ukkel ca. 1802, kuiper, Ukkel : 81.

VAN CAMPENHOUT, Brussel : 61-62.

VAN CAMPENHOUT, handelaar, Brussel : 519, 659.

VAN CASSEL, officier, Dinant : 691.

VAN CAULAERT Édouard, ° ca. 1824, schoenmaker, Brussel : 784-785.

VAN CAUWENBERG Pierre-François, ° Rumst ca. 1816, bootsjongen : 719.

VAN CAZELE, adjudant van de burgerwacht, Geraardsbergen : 34-35, 38-39.

VAN CLEEMPUTTE, officier van de burgerwacht, Geraardsbergen : 34-35, 38.

VAN CLEEMPUTTE : 829.

VAN COILLIE, Oostende : 869.

VAN CRAEYENEST Vincent, Kortrijk : 495.

VAN CUTSEM Guillaume, ° Elsene ca. 1796, kuiper, Brussel : 82.

VAN CUTSEM Guillaume, ° ca. 1812, herbergier, Brussel : 526, 531.

VAN CUTSEM J.-B., ° Steenbrugge (Brugge) 1807, procureur des konings, Kortrijk : 120, 473, 494-495, 512, 518, 568, 573 (deel II), 574, 576, 580, 584, 595, 617.

VAN CUTSEM weduwe, meester-brouwer, Edingen : 409-410.

VAN CUYCK Jean-Baptiste-Paul, eigenaar, Brussel : 446.

VANDALEN Alexandre, ° Brussel ca. 1807, lettergieter, Brussel : 849-850, 853.

VAN DAMME Jean-Baptiste, ° ca. 1821, meubelmaker, Brussel : 663, 694, 744, 781.

VAN DAMME M., ° Zottegem 1800, onderzoeksrechter, Brussel : 161, 163-165, 1116, 1119.

VAN DE CASTEELE, Brussel : 353.

- VAN DE CASTEELE, Rijsel : 474, 960-961.
 VAN DE LAER J.-J., geneesheer, Brussel : 154, 161n., 199.
 VANDELERE, fabrikant van korven, Luik : 709.
 VAN DEN ABBEELE Louis, ° ca. 1805, ploegbaas aardwerker, Grimbergen : 859, 862.
 VAN DEN AKKER Joseph, hoedenmaker, Brussel : 146.
 VANDENBEMPT Léonard, ° Brussel 1804, meubelmaker, Brussel : 257-258, 260n., 290.
 VANDENBERGEN, ploegbaas aardwerker : 984.
 VAN DEN BERGHE Auguste, Kortrijk : 495.
 VANDENBERGHE Jean-Louis, herbergier, Moeskroen : 608.
 VAN DEN BOGAERT S., politiecommissaris, Antwerpen : 133, 135, 170, 173, 176-178, 249, 902.
 VANDENBOSCH Franciscus, ° ca. 1803, katoendrukker, Linkebeek : 85.
 VANDENBOSSCHE Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1818, en zijn vader, kolenhandelaars, Brussel : 333, 336, 340, 441.
 VANDENBOSSCHE Paul, Gent : 753, 755, 757.
 VAN DEN BOSSCHE, volksvertegenwoordiger : 1208.
 VAN DEN BRANDE Antonius, ° Etterbeek ca. 1786, wever, Vilvoorde : 883.
 VANDENBRANDE, herbergier, Elsene : 779, 815.
 VANDENBRANDE, Schaarbeek : 664.
 VAN DEN BROECK Constant-Philippe, ° Willebroek 1808, rentenier, Tienen : 131, 296-298, 306, 313, 325-326, 333, 357-358, 370, 376, 387, 393, 395, 688, 690, 742, 772-773, 785, 789, 804-806, 828.
 VAN DEN BROUCK Georges, Brussel : 290.
 VANDENBROUCKE J.-M., geneesheer, Waregem : 487, 576-577.
 VAN DEN BULCKE F., gemeenteontvanger, Ingelmunster : 404.
 VAN DEN BULCKE, bakker, Tourcoing : 575.
 VANDENBYNDE, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel : 1027.
 VANDENDRIESCH, kleermaker, Brussel : 534.
 VAN DEN DRIESSCHE, herbergier, Brussel : 779, 795.
 VAN DEN EYNDE J.-B.-P.-E., ° Langdorp 1803, procureur des konings, Antwerpen : 119-120.
 VAN DEN GEEN, kapitein, Parijs : 208n., 210.
 VAN DEN HEREWEGEN Adrien, heelkundige, Geraardsbergen : 35.
 VAN DEN HEUVEL Jean-Baptiste, ° ca. 1799, meester-kuiper, Brussel : 78-81.
 VAN DEN HOUTEN Josse, † 1838, Brussel : 197n., 1100, 1116, 1119, 1224.
 VANDENHOVE, herbergier, Brussel : 418.
 VAN DEN PEEREBOOM Alfons, Ieper 1812 — Brussel 1884, schepen later minister, Ieper : 585n.
 VAN DEN PEEREBOOM, arrondissementscommissaris, Kortrijk : 528, 560.
 VANDENPLAS Guillaume : 572.
 VAN DEN WOUWER, Brussel : 290.
 VAN DE PLAS, publicist, Brussel : 200n., 1174, 1195.
 VANDEPOELE Louis-Grégoire, Gent 1783 — Gent 1856, plaatscommandant, Gent : 109, 219, 223, 896-898.
 VANDERBEKEN Edouard, drogist, Brussel : 418.
 VANDERBISTE, rijkswachter, Quiévrain : 293.
 VANDERECHE Auguste, ° ca. 1812, stoker, Brussel : 660.
 VANDERELST François-Marc, werkman, Brussel : 157.
 VAN DER ELST, metser, St-Gilles : 365.
 VANDERELST, Brussel : 488.
 VANDERHEYDEN Antoine, ° Brussel ca. 1796, katoenspinner, Brussel : 267, 289.
 VAN DER HEYDEN Cathérine, toneelspeelster, Brussel : 290.
 VANDERHEYDEN François, ° ca. 1814, marmersmijper, Brussel : 969.

VAN DER HEYDEN Marie, toneelspeelster, Brussel : 290.
 VANDERHOEVE, Brussel : 664.
 VANDERKEELEN, bankbediende, Antwerpen : 178.
 VANDERLINDEN François-Adrien-Jean, Antwerpen 1800 — Mans (Fr.) 1867, generaal : 625.
 VANDERLINDEN, Brussel : 62.
 VANDERLINDEN-D'HOOGVORST Emmanuel baron, Brussel 1782 — Brussel 1846, hoofd burgerwacht, Brussel : 35, 38.
 VAN DER LOOY Lievin, ° St-Amands 1787, notaris, Aalst : 44.
 VANDERMAELEN, houthandelaar, St-Jans-Molenbeek : 308.
 VAN DER MEERE Auguste-Louis-Nicolas-Joseph, Brussel 1797 — Brussel 1880, generaal : 194, 211, 295-296, 318.
 VANDERMEEREN Jean-Baptiste, ° Linkebeek 1803, schrijnwerker, Brussel : 257-258, 260n., 289, 781.
 VANDERMEEREN Jérôme-Jean, ° ca. 1789, schoenmaker, Brussel : 428-429.
 VANDERMEEREN Pierre, timmerman, Brussel : 781n.
 VAN DER MEIREN herbergier, Asper : 1092.
 VANDERMEULEN, politieagent, Brussel : 365.
 VANDERNOOT, † 1848, advocaat : 569.
 VAN DER REST Henri, katoendrukker, Brussel : 203.
 VANDERSANDE Nicolaas, ° ca. 1828, schoenmaker, Parijs : 559.
 VANDERSCHRIK, herbergier, Brussel : 235.
 VAN DER SEYPEN Jean-Baptiste, ° ca. 1782, meester-kuiper, Brussel : 79-80.
 VAN DER SMISSEN Jacques-Lucien-Dominique baron, Brussel 1788 — Wiesbaden 1856, generaal : 266, 295-296, 308, 312, 318, 402, 568, 575, 584, 606, 711, 724, 768, 1223.
 VANDERSTEEN, herbergier, Brussel : 969.
 VANDERSTRAETE, † Moeskroen 1848, kleermaker, Gent : 569.
 VANDERSTRAETEN of Verstraeten, architect, Gent : 526.
 VANDERUS Philippe, herbergier, Wanfercée-Baulet : 764.
 VAN DER VEKEN Auguste, Brussel : 182.
 VANDERVEKEN Joseph : 752.
 VAN DER VELDE Marie, ° 1814, herbergierster, Gent : 394.
 VAN DER VENNET Charles, ° Gent ca. 1796, hoedenmaker, Gent : 370-371, 373, 379, 386-389, 394, 523.
 VANDERVINDE Charles, meester-kleermaker, Brussel : 781.
 VANDERVOORDE : 673.
 VAN DER VORST, schoenmaker, Brussel : 290.
 VANDERZANDEN, Antwerpen : 136.
 VANDEVEN : 502.
 VANDEVILLE, oud-bediende van het ministerie van oorlog, Brussel : 415.
 VANDEWEGHE Guillaume-Joseph, ° Gent ca. 1809, kleermaker, Gent : 373, 379, 388-389.
 VANDEWEYER L.-A., arrondissementscommissaris, Brussel : 437.
 VAN DE WEYER Jean-Sylvain, Leuven 1802 — Londen 1874, diplomaat : 60, 64-65, 91, 98, 196, 351, 1047n., 1195, 1201-1202.
 VANDEWIELE : 829.
 VAN DIEPENBEEK : 647.
 VANDRIES, letterzetter, Brussel : 1040.
 VANDYCK Charles-Joseph : 417, 700, 752.
 VAN DYCK, bediende, Antwerpen : 903.
 VAN EECKHOUT : 118.
 VAN ELST Charles, notarisklerk, Fleurus : 764.
 VAN ERPS : 781.

VANES, letterzetter : 781.
 VAN EYCK Laurent, ° 1792, gepensioneerd militair, Brussel : 145-146, 151.
 VAN GEERSOM, Brussel : 781.
 VANGENECHTEN Léonard, ° ca. 1805, Brussel : 1004.
 VANGILS Antoine, pompier, Brussel : 207.
 VAN GOBBELSCHROY Pierre-Joseph-Servais-Louis baron, Leuven 1787 — St-Lambrechts-Woluwe 1850 : 98.
 VANGOETHEM C., boekhandelaar, Gent : 350.
 VAN GOETHEM Édouard, ° ca. 1830, aardwerker, zonder vaste woonplaats : 559.
 VAN GOIDSNOVEN, timmerman : 792.
 VAN GOITSENHOVEN, geneesheer, St-Joost-ten-Node : 396, 415, 544, 595, 722, 752, 781, 805-806.
 VAN HALLE Marie-Thérèse, ° ca. 1803, hotelierster, Brussel : 545-546, 558.
 VANHAMME Henri, Kortrijk : 495.
 VAN HAMME, politiecommissaris, Brussel : 442.
 VAN HASSELT André-Henri-Constant, Maastricht 1806 — St-Joost-ten-Node 1874, publicist, Elsene : 301-302.
 VAN HAUTE J.-B., pastoor, Dikkel (Zottegem) : 380.
 VAN HAVERMEULEN, herbergier, Brussel : 673.
 VAN HECK, werkman : 781.
 VAN HECKE Jean bijgenaamd Putboer, ploegbaas aardwerker, Brussel : 412, 631-632, 635.
 VAN HEER Michel, ° ca. 1812, herbergier, Brussel : 515, 784, 799-801.
 VANHEKKEN, Brussel : 241, 1130, 1185-1186, 1201-1202, 1209, 1212, 1218.
 VAN HELMONT Josephus, ° Lebbeke ca. 1816, aardwerker, Hoeilaart : 861, 863.
 VANHEMELRYCK Corneille, ° ca. 1827, voerman, Neder-over-Heembeek : 865.
 VAN HERRENWEGHE : 664, 781, 829.
 VAN HERREWYCK : 751.
 VAN HEVEEN : 781.
 VAN HOEGAERDEN Jean-François, ° ca. 1787, katoenfabrikant, Anderlecht : 876-878.
 VAN HOLEN Gommaire, ° Lier ca. 1802, katoenspinner, St-Joost-ten-Node : 949-950.
 VAN HOORDE, griffier, Brussel : 292, 294.
 VAN HOORDE, Brussel : 199.
 VAN HOUTE, oud-pompier, Gent : 753.
 VAN HUFFEL Eugène, ° ca. 1803, advocaat, Gent : 108.
 VAN HUFFEL, kleermaker, Gent : 222.
 VANHUMBEECK, personenvervoer : 499.
 VAN HUMBECK Charles, ° Putte ca. 1810, timmerman, Brussel : 267, 272, 275-277, 289, 781, 784, 790, 792, 795, 817, 821.
 VAN HUMBECK Jean-Baptiste, ° Brussel ca. 1811, katoenspinner, Brussel : 949-950.
 VAN HUMBECK Lambert, ° ca. 1807, meester-timmerman, Anderlecht : 637.
 VANHUYZE Constant, ° Kortrijk ca. 1806, ploegbaas, Brussel : 450, 455, 654-655, 657, 690, 743.
 VAN KERKHOVEN, herbergier, Brussel : 142.
 VAN KERKHOVEN : 829.
 VANKWALIE François, Brussel : 412, 429, 871.
 VANKWALIE Henri, koetswerkmaker, Brussel : 412, 429, 584, 751, 781, 829, 869.
 VAN LABEKE Eugène, ° ca. 1827, papierhandelaar, Parijs : 559.
 VANLOEY, Brussel : 722.
 VAN LOO, katoenfabrikant, Gent : 836.
 VAN MALDER Jean-Baptiste, ° St-Jans-Molenbeek ca. 1794, lakenwever, Brussel : 147-149, 153, 156, 161, 182.

VAN MALDERS Arnold, marmerwerker, Brussel : 333.
 VAN MEENEN Pierre-François, Espierre 1772 — Brussel 1858, procureur-generaal,
 president van het verbrekingshof : 14, 16, 18, 21-23, 140, 210, 1061.
 VAN MEERBEKE, soldaat, Gent : 581.
 VAN MOERKERCKE César, Gent : 894, 895n.
 VANNAVERSINNE, Brussel : 821.
 VANNERUM Pierre-Joseph, ° ca. 1810, timmerman, Brussel : 418, 722.
 VAN NIEUWENZUILEN, laarzenmaker : 781.
 VANNOT-LORY weduwe, Brussel : 770.
 VAN NYVERSEEL Henri, ° ca. 1776, meester-kuiper, Brussel : 81.
 VAN OBBERGEN, Koekelberg : 309-310.
 VAN OOTEGHEM A.-D., secretaris, Ingelmunster : 404.
 VAN OPHEM, winkelier, Brussel : 289.
 VAN OVERBEKE : 781.
 VAN OVERSTRAETEN, ° Hamme, student geneeskunde : 418, 565.
 VAN PARYS : 98.
 VAN POPPEL, verklikker, Brussel : 358-359.
 VAN RAEMDONCK Guillaume, letterzetter, Brussel : 301.
 VANRASSELBERGEN, ° Gent, kleermaker, Brussel : 523.
 VAN REEPINGHEN Frans, ° ca. 1808, aannemer van graafwerken, Halle : 1001-1002.
 VAN REGENMORTELE, beamte van het octrooi, Brussel : 1079.
 VAN REMOORT(ER) : 573 (deel II), 580, 585, 587.
 VAN ROMPAY, letterkundige, Lier : 1172.
 VAN ROMPEY : 829.
 VAN ROY J.-J., uitgever, Brussel : 342n.
 VAN RYSELBERGHE G., kleermaker, Brussel : 956.
 VAN SEVERDONCK Jean-François, ° ca. 1791, herbergier, Brussel : 253-254,
 258-259.
 VANSICHEM Ivan-François, ° Antwerpen ca. 1820, Brussel : 526.
 VAN SLAGMUELDER : 829.
 VAN SPYCK, luitenant : 1111.
 VAN STEENSTRAETEN Josse, ° Kaster ca. 1794, aardwerker, Gooik : 1002.
 VAN STROLYN J., Brussel : 146.
 VANSWAY : 418, 829.
 VAN TABOR, generaal : 1171.
 VAN TILT Antoine, ° Erps-Kwerps 1808, aardwerker, Brussel : 632-634, 636,
 638-639, 642.
 VANTROOSTENBERG, Brugge : 451.
 VAN VOLKEM G.-H., ° Brussel 1791, burgemeester, Brussel : 208, 210-211,
 228, 235, 242, 253n.
 VAN VOOREN : 781.
 VAN WAESBEEK, Brussel : 290.
 VAN WASSENHOVEN : 646.
 VAN WAYENBERG, kleerkoper, Brussel : 289.
 VANWESEMAELE Félix, politieagent, Gent : 581.
 VAN WINDEKENS, politiecommissaris, Waasten : 562.
 VAN ZELE Ferdinand, Gent : 878.
 VAN ZEUN : 751.
 VAN ZON : 829.
 VAN ZOON Albert, meubelmaker : 290.
 VAN ZUYLEN, bediende, Parijs : 74-75, 111.
 VARLEZ : zie Valée.
 VASSART Augustin, Fleurus : 764.
 VASSART Martin-J., Fleurus : 764.

VASSIÈRE, handschoenmaker, Brussel : 930.
 VEEN : 829.
 VEHIT Antoine, ° ca. 1788, veldwachter, Wihéries : 908.
 VEILLEROT A., oud-officier van Franse vrijwilligers in 1830 : 642.
 VENDREDI, lithograaf, Brussel : 402.
 VERBAERE Adriaan, ° Gent ca. 1820, drukker, Gent : 369-370, 373-375, 385-386, 395, 664-665.
 VERBEEK Charles, ° Kapelle ca. 1800, meubelmaker, Brussel : 289.
 VERBEEKEN, Brussel : 415.
 VERBEKE J.-B., schepen, Lendeledede : 404.
 VERBEKE : 73.
 VERBELEN François, pompier, Brussel : 207.
 VERBESSEM Charles, timmerman, St-Jans-Molenbeek : 694, 781.
 VERBIST André, ° ca. 1809, lettergieter, Brussel : 849-850, 852.
 VERBIST Pierre, ° ca. 1801, aardwerker, St-Jans-Molenbeek : 639.
 VERBOOMEN, Brussel : 722.
 VERBRAEKEN, armmeester, Burcht : 1101, 1105.
 VERBRUGGEN, hulppolitiecommissaris, Brussel : 655.
 VERBYST, herbergier, Brussel : 565.
 VERCROYSE Adolphe, Kortrijk : 495.
 VERGAUWEN-GOETHALS Jean, Gent 1799 — Gent 1881, volksvertegenwoordiger en senator : 69, 73, 354, 356.
 VERGOUTEN, architect, Gent : 781.
 VERHAEGEN F., letterzetter, Brussel : 417, 653.
 VERHAEGEN Pierre-Théodore, Brussel 1796 — Brussel 1862, volksvertegenwoordiger en administrateur van de universiteit, Brussel : 334, 381, 656, 660.
 VERHAEGEN : 665, 694, 781.
 VERHAGEN, mulder, Brussel : 1055.
 VERHASSELT Valérie, Kortrijk : 573 (deel II).
 VERHEYDEN Egide, ° ca. 1802, tabakfabrikant, Brussel : 424, 651, 653, 676, 694, 781, 793, 800-801, 829.
 VERHEYDEN P.-F. : 752.
 VERHEYEN Napoléon-Joseph, Antwerpen 1807 — Brussel 1869, procureur des konings, Antwerpen : 228, 237, 403.
 VERHEYEN, administrateur van openbare veiligheid, Brussel : 1036, 1038n., 1044, 1046, 1048.
 VERHOEVEN Marie-Françoise, ° ca. 1811, herbergierster, St-Joost-ten-Node : 784, 791, 795.
 VERHULST, politicommissaris, Gent : 221, 897-898.
 VERKEERT, herbergier, Brussel : 225.
 VERKINDEREN Jean-Baptiste, ° ca. 1795, rijkswachter, Moeskroen : 554-555.
 VERLINDE-MULLER, Gent : 194, 223, 236, 341, 343, 350-357, 360, 364, 381, 392, 395-396.
 VERLUYTEN, hoofdpolitiecommissaris, Brussel : 11, 24, 50, 61, 76, 106, 131, 145, 150-151, 170, 179, 181.
 VERMANDELE L.-F., secretaris, Lendeledede : 404.
 VERMAST, Gent : 188.
 VERMEULEN Pieter, bakker, Heestert : 1125.
 VERMEULEN, Mechelen : 162.
 VERPLANCKE, substituut, Brugge : 392.
 VERRAERT, Gent : 894.
 VERSCHUEREN bijgenaamd Kleine zwarte, St-Jans-Molenbeek : 677.
 VERSIGNY : 1040.
 VERSLUIS C., politicommissaris, Gent : 234.

VERSPEYEN, katoenfabrikant, Gent : 219, 230.
 VERSTRAETEN : zie Vanderstraeten.
 VERTENEUILLE, drukker, Brussel : 436.
 VERTONGEN, Brussel : 740.
 VERVENNE, Gent : 878.
 VERVLOET C.-J., pastoor, Brussel : 399.
 VERVOESEN Henri, herbergier, Brussel : 143.
 VEYGENS Isaac, herbergier, Antwerpen : 237, 249.
 VEZIÈRE Hippolyte, handschoenmaker, Brussel : 930.
 VIGOUROUX : 298.
 VILAIN XIII Charles vicomte, Brussel 1803 — Leuth 1878, provinciegouverneur,
 Gent : 111, 701, 885.
 VILLÉE Philippe bijgenaamd Fricot, ° Blaton ca. 1787, mijnwerker, Elouges
 908-910.
 VILLETTE, kolonel van de burgerwacht, Velaines : 46.
 VINCENT J., hulpingenieur, Brussel : 503, 505-508.
 VINCK, advocaat : 399.
 VISÉLÉ Henri, ° Brussel ca. 1816, letterzetter, Brussel : 299-301, 303-304, 306.
 VISPOEL, advocaat, Gent : 71, 110, 133, 143, 158-159, 166, 181-183.
 VISSCHERS Guillaume-Joseph-Auguste, Maastricht 1804 — Brussel 1874, directeur-
 generaal van het mijnwezen, Brussel : 905-906, 910, 918-924.
 VITALERI : 100.
 VLEMINCKX Jean-François, Brussel 1800 — Brussel 1876, geneesheer, Brussel :
 140, 196, 1104, 1223-1224.
 VLERICK Pierre, Kortrijk : 495.
 VLEUGELS of VIEGER, behanger, St-Joost-ten-Node : 781.
 VOET, Brussel : 779.
 VOGLER Charles-Joseph-Georges, ° Altona ca. 1820, boekhandelaar, Brussel :
 402, 419, 447, 515, 533, 571, 774.
 VOGLET, uitgever, Brussel : 181, 187, 214.
 VOLNEY Constantin-François Chassebœuf graaf, Craon (Fr.) 1757 — Parijs 1820,
 schrijver : 381.
 VON ALTENSTEIN, Pruisisch minister : 1095-1096.
 VON ARNIM : 1096.
 VON BORNSTEDT Adalbert, ° Stendale ca. 1810, publicist, St.-Joost-ten-Node :
 404-405, 408, 411, 413-416, 419, 430-431, 434, 447, 477, 483, 539, 557-559,
 613.
 VON BORSTELL, Pruisisch generaal : 1155.
 VON DROSTE VON VISSCHERING Clemens-August, aartsbisschop, Keulen : 1095-
 1096.
 VON KOTSEBUE August, Weimar 1761 — Mannheim 1819, dramaturg : 1107.
 VON MUFFLING : 1095.
 VON REHFUTZ : 1095.
 VON REICHENBACH : 408.
 VON ROCHOW VON BODELSCHWUNG : 1095-1096.
 VON SPIEGEL VON DEZENBERG, aartsbisschop, Keulen : 1095-1096.
 VON STOCKHAUSEN Gustaaf, Brilon (Westfalen) ca. 1815 — Overijsse 1888,
 geneesheer, Brussel : 292.
 VON WESTPHALEN Jenny (echtgenote K. Marx) : 326, 423, 437-438, 442.
 VORTMAN, katoenfabrikant, Gent : 836.
 VOSTÉ Pierre, ° St-Pieters-Leeuw ca. 1812, dagloner, Brussel : 676, 812, 968-970.
 VRANKEN, meubelmaker, Brussel : 289.
 VRINTS, pasteibakker, St-Jans-Molenbeek : 417.
 VUYE Charles, ° ca. 1807, slotenmaker, Brussel : 967-968.

VYVERMANS Jacques, ° Brussel ca. 1818, hoedenmaker, Brussel : 941, 947.
 WADIN, St-Joost-ten-Node : 771, 815-816, 829.
 WAFLER : 781.
 WAGEBAERT Pierre-Jean, ° ca. 1896, douanier, Moeskroen : 553-554.
 WAGENEER : 715.
 WAILLE : 55, 111.
 WALAN, letterzetter, Brussel : 413, 418, 428.
 WALCKIERS Édouard-Dominique-Sébastien-Joseph, Brussel 1758 — Parijs 1837,
 bankier, Parijs : 60, 67, 72, 74, 97n.
 WALLAERT Jacques, Hoogdele 1770-1848, priester en volksvertegenwoordiger :
 354.
 WALLAYS L.-C., burgemeester, Lendeledede : 404.
 WALLEZ Jean-Baptiste-G., Gent 1783 — Neuilly (Fr.) 1847, ambtenaar en
 diplomaat : 14, 16.
 WALSDORFF Joseph, ° Brussel ca. 1808, bankwerker, St-Jans-Molenbeek : 998-999,
 1001.
 WALTHÉZ François, mijnwerker : 909.
 WARANT Jean-Baptiste, ° Waver ca. 1816, hoedenmaker, Brussel : 944-946.
 WARTEL, timmerman, St-Joost-ten-Node : 460.
 WASHINGTON Georges : 745.
 WASSERMAN, Gent : 108.
 WATILLON François, bediende, Roux : 764.
 WATILLON Jean-Baptiste, bediende, Roux : 764.
 WATILLON Joseph, bediende, Roux : 644, 764.
 WATILLON Louis, Roux : 785, 789.
 WAUTERS Jean, herbergier, Temse : 234, 240.
 WAUTERS, drukker, Brussel : 643.
 WAUTERS, Parijs : 681.
 WAUTHIER Antoine, ° Waver, rentenier, Brussel : 418.
 WAUTIER, drukker, Brussel : 645.
 WAUTLET, advocaat, Namen : 228, 230.
 WAUTLET, handelaar, Charleroi : 114.
 WAUWERMANS Josse, ° Gent ca. 1809, kleurfabrikant, St-Jans-Molenbeek : 381,
 390-391.
 WAVERMANS, Alseberg : 111.
 WEERBROECK Edmond, ° Antwerpen ca. 1818, Brussel : 418.
 WEERTH, onderzoeksrechter, Aarlen : 413, 469-470, 575.
 WEISSENBRUCH Alexandre-Philippe, Brussel 1808 — Brussel 1861, kapitein,
 later generaal : 18, 21.
 WELLINGTON : 111.
 WEMER : 161.
 WEMPETTHEM, sigarenhandelaar, Doornik : 1043.
 WERY Clement-Joseph, ° ca. 1818, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel :
 1029.
 WERY Henri-Joseph, ° ca. 1806, handelaar in marmeren voorwerpen, Brussel :
 1027-1028.
 WERY, soldaat, Gent : 581.
 WEYENDONCK Philippe, Brussel : 289.
 WEYMANS Jean-Baptiste, kleermaker, Brussel : 952.
 WHITE Charles, ° Londen, officier : 157.
 WIBAUT Frédéric, ° Doornik ca. 1815, meester-meubelmaker, Doornik : 1012-
 1015.
 WIEL, Gent : 621.

WIJNS Antoine, ° ca. 1812, kleermaker, Ukkel : 84-85.
 WILD : 483.
 WILDE Félix : 781.
 WILLEKENS, hoofdingenieur der mijnen, Luik : 1003.
 WILLEM I : 13, 15, 34, 59-60, 65, 68, 221, 228, 319, 885, 892, 894, 1133-1134,
 1138, 1140, 1154, 1158-1159, 1164-1165, 1169, 1172, 1176-1177, 1182-1183,
 1202, 1220-1221.
 WILLEMS : 829.
 WILLIOT : 162.
 WILLMAR Jean-Pierre-Christine, Luxemburg 1790 — Den Haag 1858, generaal
 en minister van oorlog : 168-169, 172, 189-191, 259, 1057, 1065, 1104, 1195,
 1207.
 WILMET : 829.
 WILSON Thomas, ° ca. 1788, katoenfabrikant, Ukkel : 51-52.
 WINNE : 781.
 WINTERGROEN Jean-Baptiste, kleermaker, Brussel : 700.
 WIRY, politieagent, Brussel : 532.
 WITBOURG, hoedenmaker, Douai : 940, 941n.
 WITTEBOTS Pierre, ° Brussel, goudsmid, Temse : 234, 240.
 WOLF Pierre, koetsier, Bergen : 795-796.
 WOLFCARIUS Charles : 495.
 WOLFF Ferdinand, publicist, Brussel : 423.
 WOLFF Jean-Baptiste, Luxemburg 1808 — St-Gilles 1878, bevelhebber rijks-
 wacht Luxemburg, Aarlen : 434, 485, 492, 500, 675.
 WOLFF Frédéric-Wilhem, ° Tarman (Silezië) ca. 1810; publicist, Brussel : 413,
 416, 423, 428, 434, 557-558.
 WOLFF, huisschilder, Brussel : 423.
 WORCELL Stanislas, 1799-1857, publicist : 87, 99.
 WOTTO : 817.
 WOUTERS Frans, ° Lier ca. 1797, katoendrukker, Ukkel : 84-86.
 WOUTERS Pierre, ° ca. 1800, politieagent, Brussel : 253, 258-259, 263.
 WOUTERS, dichter, Lier : 1171.
 WOYTS, juwelier : 781.
 WYNGAERT, ° Gent ca. 1824, ijzerdraaier, Gent : 581-582.
 WYNS DE RAUCOUR Jean-François ridder, Brussel 1779 — Brussel 1857, burge-
 meester, Brussel : 399, 424, 431, 439, 444, 678.
 WYTSMAN C. : 781.

 XAVIER H. : 707-708, 813, 825.
 XÉRODE A., ° Luik 1811, ex-luitenant, Parijs : 519-520.
 XHÉNÉVAL Charles-Joseph, ° Brussel ca. 1817, oud-officier, Brussel : 312.

 ZALESKI : 962.
 ZALOWSKI C., kleermaker : 781.
 ZAMAN, Gent : 222.
 ZANDER C.-P., advocaat, Brussel : 165.
 ZANDERS : 298.
 ZEHNDER : 1079.
 ZIANE Antoine, handelaar en oud-majoor van de burgerwacht, Verviers : 772.
 ZINZERLING : 73.
 ZUITEN Georges, hulponderwijzer, Brussel : 416, 418.

INHOUDSOPGAVE

Deel I

Woord vooraf	3
Aangewende afkortingen	4
Geraadpleegde archieven	5
I. Het verzet tegen de nieuwe staatsinrichting (1831-34) . .	9
II. De arbeiders worden in de politiek betrokken (1835-43)	107
III. De volksmaatschappijen (1843-47)	315
IV. De crisis werd onderdrukt (1847-48)	412

Deel II

V. De repressie gaat verder (1848-49)	573
VI. Kalme jaren (1849-53)	834
VII. Aanvullingen	872
Afkortingen en nog geraadpleegde archieven	872

Deel III

Bijlagen (overdruk van <i>De Volksvriend</i>)	1051
--	------

Indices :

1. Lokalen	1233
2. Openbare orde	1235
3. Pers	1237
4. Publicaties	1239
5. Stakingen en arbeidersproblemen	1243
6. Verenigingen	1244
7. Vergaderingen	1247
8. Personen	1251

- Bijdragen 11.** **Cahiers 11.**
S. Vervaeck, De samenstelling van de gegoede stand te Mechelen op het einde van de XVIIIe eeuw en in het begin van de XIXe eeuw (1796-1813). Een metodologisch onderzoek. 1960.
 Uitverkocht / in herdruk — épuisé / en réimpression
- Bijdragen 12.** **Cahiers 12.**
M. De Vroede, De Vlaamse Pers in 1855-56. 1960.
 fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Cahiers 13.** **Bijdragen 13.**
J. Dhondt & S. Vervaeck, Instruments biographiques pour l'histoire contemporaine de la Belgique. 1960.
 Épuisé / en réimpression — uitverkocht / in herdruk
- Cahiers 14.** **Bijdragen 14.**
A. Simon, Inventaires d'archives. (Famille Licot. Papiers de Missiessy. Nonciature de Bruxelles. d'Ansembourg. Rédemptoristes (Bruxelles). d'Anethan. de Bethune. 't Serstevens. Evêché de Liège.) 1960.
 fr. 60 (abonnement fr. 51)
- Cahiers 15.** **Bijdragen 15.**
Paul Gérin, Bibliographie de l'Histoire de Belgique, 1789-1831. 1960.
 fr. 300 (abonnement fr. 255)
- Cahiers 16.** **Bijdragen 16.**
Jacques Willequet, Documents pour servir à l'histoire de la presse belge, 1887-1914. 1961.
 fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Cahiers 17.** **Bijdragen 17.**
Aloïs Simon, Réunions des Evêques de Belgique, 1868-1883, Procès-Verbaux. 1961.
 fr. 160 (abonnement fr. 136)
- Bijdragen 18.** **Cahiers 18.**
H. Balthazar, J. De Belder, J. Hannes, J. Verhelst, Enkele Bronnen voor de sociale Geschiedenis van de XIXe Eeuw, 1961.
 fr. 60 (abonnement fr. 51)
- Cahiers 19.** **Bijdragen 19.**
Bertrand Gille, Crise politique et crise financière en Belgique; Lettres adressées à la maison Rothschild à Paris par son représentant à Bruxelles, (1838-1840). 1961.
 fr. 390 (abonnement fr. 332)
- Bijdragen 20.** **Cahiers 20.**
Romain Van Eenoo, De Pers te Brugge 1792-1914. Bouwstoffen. 1961.
 fr. 250 (abonnement fr. 213)
- Cahiers 21.** **Bijdragen 21.**
Aloïs Simon, Evêques de la Belgique Indépendante (1830-1940), Sources d'archives. 1961.
 fr. 100 (abonnement fr. 85)

- Bijdragen 22. Cahiers 22.
Vervaeck, Solange, Enkele bronnen uit de Franse tijd. Hun belang voor de sociale geschiedenis. 1962. fr. 110 (abonnement fr. 94)
- Bijdragen 23. Cahiers 23.
Van Eenoo, Romain en Vermeersch, Arthur, Bibliografisch repertorium van de Belgische pers 1789-1914. 1962. fr. 90 (abonnement fr. 77)
- Cahiers 24. Bijdragen 24.
M. Colle-Michel, Les Archives de la s.a. Métallurgique d'Espérance-Longdoz des origines à nos jours. 1962. fr. 70 (abonnement fr. 60)
- Cahiers 25. Bijdragen 25.
Caulier-Mathy, Nicole, Statistiques de la province de Liège sous le régime hollandais. 1962. fr. 160 (abonnement fr. 136)
- Bijdragen 26. Cahiers 26.
Wils, Lode, De liberale Antwerpse dagbladen : 1857-1864. 1962. fr. 60 (abonnement fr. 51)
- Mémoires I. Verhandelingen I
R. Devleeshouwer, Les Belges et le danger de guerre (1910-1914). 1958. fr. 160 (abonnement fr. 140)
- Verhandelingen II. Mémoires II.
D. De Weerd, De Gentse textielbewerkers en arbeidersbeweging tussen 1866 en 1881. Bijdrage tot de sociale geschiedenis van Gent. 1959. fr. 140 (abonnement fr. 120)
- Mémoires III. Verhandelingen III.
Colette Lebas, L'union des catholiques et des libéraux de 1839 à 1847. Etude sur les pouvoirs exécutif et législatif. 1960. fr. 260 (abonnement fr. 225)
- Verhandelingen IV. Mémoires IV.
Romain Van Eenoo, Een bijdrage tot de geschiedenis der arbeidersbeweging te Brugge (1864-1914). 1959. fr. 200 (abonnement fr. 170)

ÉDITIONS NAUWELAERTS
 LEUVEN-LOUVAIN

BÉATRICE-NAUWELAERTS
 PARIS